
13
19 E
4

CANONES APOSTOLORVM.

VETERVM CONCILIORVM CONSTITVTIONES.

DECRETA PONTIFICVM ANTIQVIORA.

DE PRIMATV ROMANAE ECCLESIAE.

Ex tribus uetustiss. exemplaribus transcripta omnia, quorum catalogum proxima pagina indicat.

MOGVNTIAE ANNO M. D. XXV.
MENSE APRILI.

Cum priuilegio imperiali.

CATALOGVS CONCILIORVM, QVORVM CANONES IN hoc uolumine recensentur.

Anno dñi.			
95	Regulæ ecclesiasticæ Apostolorum per Clementem.I.		Can. L
324	Nicænum concilium.	in Bithynia	Can. XX
304	Ancyranum concilium.	in Galatia	Can. XXIIII
314	Neocæsariense.	in Ponto Polemoniaco	Can. XIIII
333	Gangrense.	in Paphlagonia	Can. XX
345	Antiochenum.	in Syria Coele	Can. XXV
368	Laodicense.	in Phrygia Pacatiana	Can. LIX
383	Constantinopolitanum	in Bosporo Thraciæ	Can. III
434	Ephesinum primum.	in Asia prouincia	Can. XII
454	Chalcedonense.	in ora Ponti Euxini	Can. XXVII
351	Sardicense.	in Thracia	Can. XXI
420	Carthaginense.	in Aphrica	Can. XXXIII
395	Aphricana concilia diuersa		Can. CV

Summa, canones CCCCXIII.

CATALOGVS PONTIFICVM RO. QVORVM DECRETA hic commemorantur.

Anno dñi.			
389	Papa Syricius	imp. Theodosio.I.	Cap. XV
408	Innocentius.I.	imp. Arcadio	Cap. LVII
424	Zosimus	imp. Honorio	Cap. IIII
425	Bonifacius.I.	imp. Honorio	Cap. IIII
428	Cælestinus.I.	imp. Theodosio.II.	Cap. XXII
436	Leo.I.	imp. Valentiniano.III. & Martiano	Cap. XLIX
465	Hilarius	imp. Leone.I	Cap. VI
471	Simplicius	imp. Zenone	Cap. II
494	Gelasius.I.	imp. Anastasio	Cap. XXVIII
498	Anastasius.II.	imp. Anastasio	Cap. VIII
499	Symmachus	imp. Anastasio	Cap. V item VIII
514	Hormisda	imp. Iustino	Cap. IIII
708	Gregorius.II.	imp. Leone.III.	Cap. XVII

Summa, decreta CCXXIX.

REVEREN.

REVERENDISSI- MO IN CHRI- STO PATRI, AC DOMINO DO-

mino Matthæo.S.R.E.TT.Sancti Angeli presbytero cardinali,& archiepiscopo Salisburgensi,domino suo co- lendiss.Ioannes Vuen- delstinus Feli- citatem.

VM NVPER MOGVNTIAE, DOMINE RE *uerendiß. chalcographo illi, cuius maiores præclaræ illius artis impressoriæ inuentores fuere, tradidissem, ut ederetur, exemplar cõcilij Triburiensis, exhibuit ille mihi uicißim egregios duos codices, plurimum sane tum propter ea, quæ continebant, tum propter admirandam scripturæ uetustatem suspiciendos, ac uenerabiles, quos arte sua diuulgare cupiens (ut est antiquitatis maxime studiosus) mihi facile persuasit, ut operam meam, quantulancunq; præstare queam, ad tam honestum conatum ei haud anxie promiserim. Ambo enim codices idem per omnia continebant, & addebat ille spem de tertio quoq; codice ex Erbachensi monasterio adferendo, quem & breui post inde attulit, erat autem is aliquantulum ab alijs duobus diuersus, non parum tamen profuit nobis, præsertim in transcriptione conciliorũ, nam & emendatior erat alijs plerunq;, & Ephesinum concilium, quod alij duo non habebant, ex eo solo transcripsimus. Non enim omittendum esse uidebatur, cum sit unũ de quattuor illis præcipuis, ac maxime sacrosanctis, de quibus & imperatorũ, & pontificum, cõciliorumq; uenerabiles extant sanctiones, ut eorum constituta inuiolabiliter seruentur ab omnibus, quæ & Ro. pontifex in sua professione uel ad unum usq; apicem immutilata seruare, ac modis omnibus sequi, & prædicare solenniter profitetur. Quod autem alij duo codices nihil de Ephesino habent cõcilio, hinc factum esse arbitramur, quia eius capitula nihil ad regimen pastorale, & ecclesiasticam disciplinam (de quibus hic præcipue agitur) sed potius ad fidem, & mysterium incarnationis uerbi dei spectant. Cæterum quanto labore constet nobis hæc editio, ij probe scient expendere, qui aut codices istos legerunt, aut alios consimiles (uti ego in Fulgentij quoq; opusculis expertus sum) obsoletis characteribus, mendisq; crebrioribus obscuratos, atq; in uerborum contextu fœdißime deprauatos, & proinde neq; lectu, neq; intellectu faciles, in lucem dederunt. Adiuuit nos egregie in restituendis prouinciarum præsertim, urbiumq; nominibus ex græcis authoribus Nicolaus Carbacchius, cui proinde lector non parum gratiæ debet, nam & hoc præstat, ut opus ex officina bene correctum prodeat, dum operarum lapsus diligenter emendat, præliq; castigat errorem. Vt autem lecturis fructuosior hæc fiat editio, adieci marginibus annotationes locorum, nõ eorum modo, quæ sacris ex literis citantur, sed & illorum, quæ ex ijs originalibus olim in uolumen decretorũ transcripsit Gratianus. Poterit certe lector haud unum inde percipere fructum, hinc enim cognoscet, siquando Gratianum legat, ubi nam in originalibus ex ordine habeantur, quæ ille carptim, uelut centones per rhapsodiam allegat, & contra, si legat originalia, uidebit*

Duo codices.

Tertius codex, Erbachen.

Dist. 16. Sancta.

Annotatio Marginalis.

in margine,

in margine, ubi uberiorem tractatum capituli, quod legit, inueniat apud Gratianum, qui plerunq; cōplures pontifices, & canones pro unius sententiæ meliori & confirmatione, & intelligentia adducere solet. Præstabit & hunc fructum annotatio, ut alterum uolumen alteri maiorem faciat fidem, si utrobiq; dictorum consonantia reperiatur, præbeatq; alterum alteri mutuus lumen, & adminiculum non solum intelligentiæ, sed etiam emendationis, utrobiq; enim est reperire quod emendes. Deniq; & id in fructum reputari poterit, si lector hinc intelligat,

Volumen decretorum.

quam inique nonnulli criminantur, & calumniantur, immo & damnant, atq; in ignem proijciendum censent præclarum illud Gratiani uolumen, quod ex tot sacratißimorum conciliorum canonibus, ac sanctißimorum pontificum decretis laborioßime compositum est, ac diligentißime per distinctionū, causarumq; & quæstionum seriem dispositum. Pulchrum quidem est hoc, quod nunc profertur, antiquitatis monumentum, sed multo & ampliora, & uetustiora habuit originalia, ex quibus uolumen suum collegit, Gratianus. Nam & concilia multo plura, ut Toletanum, Agathense, Meldense, Arelatense, Elibertanum, & id genus plurima, & pontifices multo uetustiores, ut Anacletum, Euaristum, Alexandrum, Sixtum, Vrbanum, Fabianum, & complures alios martyrio gloriosos apostolicæ sedis præsules allegat. Sed & horum ipsorum, quos codices isti antiqui referunt, plura quam hic reperias, adducit decreta, & quidem egregia. Recitat insuper plurima, eaq; tum pietate, tum eruditione laudatißima, ecclesiasticorum interpretum, & doctorum, Cypriani, Ambrosij, Nazianzeni, Hieronymi, Chrysostomi, Augustini, & id genus plurium claßicorum, atq; irrefragabilium authorum dicta, quæ sane plurimum tum ad ueram religionem, tum ad uitæ probitatem conferunt. Intelliget igitur hinc pius lector, quid illi debeatur Theomacho, qui ante quadriennium tot cōciliorum sacros canones, tot pontificum decreta, uel sanguine ipsorum consecrata, tot historiarum exempla, tot sanctorum patrum dicta, tot deniq; sacræ scripturæ loca, quæ Gratianus allegat in feralem rogum, quē publice struxerat ad scelus, immani sacrilegio proiecit.

Vtilis originalium æditio.

Iucundius tamē, atq; etiam fructuosius arbitror fore lectori conspicere in hoc, qui nunc editur codice, tot canones sacros in ipso originali, & pulchre per ordinem dispositos, & breuiter commemoratos, quam uidere eosdem alibi per commendicata suffragia aliunde citatos, atq; sub cētonum forma laceros, ac sparsim disiectos. Vtilius item fuerit celeberrima illa concilia, quæ toties allegantur paßim, in uero fonte, tam limpido sane, ac sine turbidis apocryphorum admistionibus puro contueri, eaq; in tam breue, ac bene digestum redacta compendium facillime, ac breui tempore tum perlegere, tum memoriæ cōmendare. Adiuuant enim memoriā origo, breuitas, numerus, locus, ordo, & quo minus tædij, plus fructus habeat pius lector, adieci catalogum, in quo breuißime uel uno contuitu clare uidere poterit locum, tempus, ac numerum singulorum, quæ profecto mihi haud ita paruo sunt conquisita labore. Consulendi quippe fuerunt non modo chronicorum, historiarumq;, ac cosmographorum libri, sed & antiqui doctores ecclesiastici, nec tamen omnia, quæ uolebam, reperire potui, itaq; & ex coniecturis quedam fuerunt elicienda. Apposui item tum circa canones conciliorum, tum circa pontificum decreta quasdam annotationes præuias pro simplicioribus, ut & melius intelligant, quæ sequuntur, & pluris faciant eorum authoritatem, quam solent nunc plerig;.

Antiqua ecclesiæ instituta.

Videbit itaq; hic pius lector in uetustißimis apostolorum canonibus non esse rem nouam ordinationes episcoporum, presbyterorum, diaconorum, ac aliorum clericorū, nec nouum esse dogma de oblatione, & sacrificio missæ, de discrimine inter clericos, & laicos, de excommunicatione, de continentia clericorum, nequis eorum uxorem ducat, exceptis lectoribus, cantoribusq; duntaxat, ne uiduam, aut eiectam, aut meretricē accipiat. De potestate item episcopi in clerum, de distinctione parochiarum, ne seculari potentia peruadantur ecclesiæ, ut rerum ecclesiasticarum curam habeat episcopus, & id genus plura, quæ nūc à multis, uelut impia, aut ridicula barbarica temeritate suggillantur, & damnantur.

Constituta Nicæni concilij.

Videbit itē ex sacratißimo concilio Nicæno, antiquißimum esse institutum, ne quilibet paßim ad clerum suscipiatur, ne sine coepiscopis ordinetur episcopus, ne ab episcopo excōmunicatus ab alijs recipiatur, ne sine Metropolitani sententia episcopus fiat, ne sine discußione presbyteris manus imponantur, ne lapsi ad ordinem cleri promoueantur, ne, qui abrenunciauerunt semel militiæ seculari, iterum ad seculum regrediantur, ne diaconi, cū offerendi potestatem non habeant, presbyteris corpus Christi porrigant. Hæc nunc omnia à nouis Vualdensibus, tanquā uana, impia, & per auaritiam, aut superbiam introducta cōtemnuntur. Quam rigida autē, ac longa fuerit olim pro peccatis pœnitentia, sane canonibus declarat concilium Ancyranum, Nicæno etiam antiquius, & Neocæsariensis concilij (quod & ipsum Nicæno uetustius est) primus canon ait, Presbyter, si uxorem acceperit, ab ordine deponatur, nunc aūt paßim non solum presbyteri, sed & monachi, sanctimonialesq; contra omniū decreta sacrilegas celebrant nuptias.

Dogmata nouorum Vualdensium.

Sunt & alia quam plurima ueterum in ijsce concilijs instituta, quæ nunc germanici Vualdenses aut in barbaros ritus demutant, aut penitus abolere conantur. Inscribunt enim iam libros de

abroganda

abroganda missa, de noua missandi formula cōtra canonem missæ, de missa theutonica, de abolendis matutinis, alijsq; horis canonicis, ac missis, uigilijsq;, & anniuersarijs pro defunctis hactenus celebratis, de tollenda satisfactione pro peccatis, & confessione auriculari, de sanctorum reliquijs, imaginibusq; abolendis, de prohibenda ueneratione sanctæ crucis, & sanctorum, de abolendis ecclesiarum, cœmiteriorumq;, & monasteriorū, atq; altarium dedicationibus, ac sacrorum ordinum consecrationibus, benedictionibus item salis, aquæ, uini, herbarum, cæreorum, & id genus alijs cærimonijs. Meras denique aiunt esse facies Antichristi, calices, imagines, uasa, utensilia, uela, pallas, corporalia, lumina, lampades, & sine modo, ac numero in ecclesijs ornamenta, atq; egregium inquiunt esse perdendæ pecuniæ artificium, in struendis, erigendis, ornandis, locupletandis templis, monasterijs, sacellis, altaribus, & eius generis operibus. Quis autem non uidet ex hac saltem editione, quam diuersa, & aliena sint hæc noua eorum dogmata ab antiquis apostolorum, omniumq; sanctorum institutis? Suscipiat igitur reuerendiss. D. T. & laborem hunc nostrum æquo animo, & opus ipsum in tuum patrocinium, cum is sis præsul, & princeps, qui prudentia, eruditione, sapientia, grauitate, experientia, authoritate, denique & gratia non modo apud Germanos, uerum etiam apud exteras nationes, regesq; christianos spectatus es, ac plurimum uales. Tuum itaq; iudicium nobis contra omnes antiquæ religionis nostræ hostium cauillos satis ualidum erit præsidium, si editionem hanc probaueris. Bene ualeat amplissima D. T. cui me etiam, atq; etiam deuotissime commendo. Ex Francofordia ad Mœnum. VI. Idus Ianuarij. Anno à natali Christi. M. D. XXV.

INCIPIUNT

INCIPIVNT TITV LI CANONVM

APOSTOLORVM.

Quod

INCIPIVNT CANONES APOSTOLORVM.

De ordinatione episcopi. Cap. I.

EPiscopus à duobus, aut tribus episcopis ordinetur. I

De ordinatione presbyterorum, & diaconorum, uel cæterorum. Cap. II.

Presbyter

II Presbyter ab uno episcopo ordinetur,& diaconus,& reliqui clerici.

Nihil aliud in sacrificio præter quod dominus statuit offerendum. Cap.III.

III Siquis episcopus, aut presbyter præter ordinationem domini alia quædam in sacrificio offerat super altare:id est aut mel,aut lac,aut pro uino siceram,& confecta quædam,aut uolatilia, aut animalia aliqua, aut legumina:contra constitutionē domini faciens,cōgruo tempore deponatur.

Sacrificiū Missæ à domino ordinatum.

Quæ species ad altare non ad sacrificium, sed ad benedictionē simplicem debeant exhiberi. Cap.IIII.

IIII Offerri non liceat aliquid ad altare præter nouas spicas,& uuas,& oleum ad luminaria,& thymiania, id est incensum:tēpore quo sancta celebratur oblatio.

Sancta oblatio.

Quod ea,quæ in ecclesijs offerri non possunt, ad domus sacerdotum à fidelibus deferantur. Cap.V.

V Reliqua poma omnia ad domum primitiæ episcopo,& presbyteris dirigantur, nō offerantur in altari. Certum est autem quod episcopus, & presbyteri † diuidant diaconis,& reliquis clericis.

Primitiæ. al's † diuidunt.

Vt episcopus,aut presbyter uxorem suam,quam debet caste regere,non relinquat. Cap.VI.

VI Episcopus,aut presbyter uxorem propriam nequaquam sub obtentu religionis abijciat:si uero reiecerit,excommunicetur, sed si perseuerauerit,dejiciatur.

Dist.28.c.Siquis docuerit. Dist.31.c.Quicunq.

Vt sacerdotes,& ministri altaris sæcularibus curis abstineant. Cap.VII.

VII Episcopus,aut presbyter,aut diaconus nequaquam sæculares curas adsumat,sin aliter † deijciatur.

Dist.88.c.Episcopus aut sacerdos. al's † eijciatur.

Quo tempore pascha celebretur. Cap.VIII.

VIII Siquis episcopus,aut presbyter,aut diaconus sanctum paschæ diem ante uernale æquinoctium cum iudæis celebrauerit,abijciatur.

Quod ministri altaris oblatione celebrata debeant communicare. Cap.IX.

IX Siquis episcopus,aut presbyter,aut diaconus,uel quilibet ex sacerdotali catalogo facta oblatione, non communicauerit: aut causam dicat,ut, si rationabilis fuerit,ueniam consequatur,aut si non dixerit,cōmunione priuetur:tan-

Missam esse sacrificiū & oblationem, quæ facta

uetur, tanquam qui populo causa læsionis extiterit, dans suspicionem de eo, qui sacrificauit, quod recte non obtulerit. *cta, oës olim cõmunicabant qui intererant.*

Quod fideles laici ingredientes ecclesiam cõmunicare debeant. Caput X.

OMnes fideles, qui ingrediuntur ecclesiam, & scripturas audiunt, nõ autem pseuerant in oratione, nec sanctam cõmunionem pcipiunt, uelut inquietudines ecclesiæ cõmouentes, conuenit cõmunione priuari. X. *De cõsecra. dist. 1. c. Oës fideles.*

Quod cum excõmunicatis non sit orandum. Cap. XI.

SIquis cum excõmunicato, saltem in domo simul orauerit, iste communione priuetur. XI. *2. Ioan. 1.*

Quod cum dãnatis clericis non sit orandum. Cap. XII.

SIquis cum damnato clerico, ueluti cum clerico, simul orauerit, iste damnetur. XII.

Vt nullus fidelium præter cõmendatitias suscipiatur epistolas. Cap. XIII.

SIquis clericus, aut laicus à cõmuinone suspensus, seu cõmunicans ad aliam pperet ciuitatẽ, & suscipiatᷣ præter cõmendatitias literas, & qui susceperũt, & qui susceptus cõmunione priuenẽ. Excõmunicato uero ptele tur ipsa correptio, tanquã qui mentitus + sit ecclesiã dei seduxerit. XIII. *forte + sic.*

Vt ab episcopis aliena parochia minime puadatᷣ. Cap. XIIII.

EPiscopo nõ licere alienã parochiam, ppria relicta puadere, licet cogatur à plurimis. Nisi forte quis cum rationabili causa + cõpellat, tanquã qui possit ibidem ‡ cõstitutis plus lucri conferre, & in causa religionis aliquid + profecto prospicere. Et hoc non à semetipso pertentet, sed multorum episcoporum iudicio, & maxima supplicatione perficiat. XIIII. *Nice. cõci. c. 15. Antio. cõ. c. 21. forte + compellatur. forte ‡ constitutus. forte + pfectum.*

Vt clerici pprias ecclesias nõ relinquant. Cap. XV.

SIquis presbyter, aut diaconus, aut quilibet de numero clericorꝫ relinquens ppriam parochiã pergat ad alienam, & omnino demigrans præter episcopi sui conscientiam in aliena parochia cõmoretur, hunc ulterius ministrare non patimur, præcipue, si uocatus ab episcopo, redire contempserit, in sua inquietudine perseuerans. Veruntamen tanquam laicus ibi communicet. XV. *Nice. cõci. c. 16. Antio. cõ. c. 3.*

Vt episcopus, qui clericos alterius susceperit, cõmunione priuetur. Cap. XVI.

EPiscopus uero, apud quem + memoratos esse constiterit, si contra eos decretam cessationem pro nihilo reputans, tanquã clericos forte su- XVI. *dis + moratos.*

sceperit: uelut magister inquietudinis, communione priuetur.

Vt bigami non admittantur ad clerum. Cap.XVII

XVII. Dist.33.c. Siqs post. SIquis post baptisma secundis fuerit nuptijs copulatus, aut concubinã habuerit, non potest esse episcopus, non presbyter, aut diaconus, aut prorsus ex numero eorum, qui ministerio sacro deseruiunt.

Quod is, qui uiduam, uel eiectam, aut meretricem acceperit, non admittatur ad clerum. Cap.XVIII.

XVIII. Dist.34.c.Siqs uiduam. SIquis uiduam, aut eiectam acceperit, aut meretricẽ, aut ancillam, uel aliquã de ijs, quæ publicis spectaculis mãcipant̃, nõ potest esse episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut ex eo nũero, qui ministerio sacro deseruiunt.

Qui duas sorores habuerit, nõ admittat̃ ad cler. Cap.XIX.

XIX. QVi duas in coniugium sorores acceperit, uel filiam fratris, c leicus esse non poterit.

Clericum fideiussorem esse non posse. Cap.XX.

XX. CLericus fideiussionibus inseruiens abijciatur.

Quod ij, qui nõ sponte Eunuchizati sunt, suscipiant̃ ad cler. Cap.XXI.

XXI. Dist.55.c. Eunuchus. EVnuchus, si per insidias hominum factus est, uel si in persequutione eius sunt amputata uirilia, uel si ita natus est, & est dignus: efficiatur episcopus.

Vt is, q̃ se eunuchizauit, clericus nõ fiat. Cap.XXII.

XXII. Ibidem c.Siquis absciderit. SIquis abscidit semetipsum, id est, siquis amputauit sibi uirilia, non fiat clericus, quia suus homicida est, & dei conditionis inimicus.

Vt clericus, qui se eunuchizauit, abijciat̃ à clero. Cap.XXIII.

XXIII. Nice.cõ.c.1. SIquis, cum clericus fuerit, absciderit semetipsum, omnino damnetur, quia suus est homicida.

Vt laicus, qui se eunuchizauit, tribus annis cõmunione priuetur. Cap.XXIIII.

XXIIII. LAicus semetipsum abscindens annis tribus cõmunione priuet̃, quia suæ uitæ insidiator extitit.

Quod episcopus, aut presbyter, aut diaconus, si pro criminibus damnati fuerint, minime cõmunione priuent̃. Cap.XXV.

Episcopus aut

EPiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui in fornicatione, aut periu= XXV
rio, aut furto captus eſt, deponatur: non tamen cõmunione priuetur. *Diſt. 81. c. Presbyter.*
Dicit enim ſcriptura, non + uindicabit dominus bis in idipſum. *Naum. 1. al's † uindicauit*

Similiter & reliqui miniſtri eccleſiæ. Cap. XXVI.

SImiliter & reliqui clerici huic conditioni ſubiaceant. XXVI

Qui clerici debeant coniugibus copulari. Cap. XXVII.

IN nuptis autem, qui ad clerum prouecti ſunt, præcipimus: ut ſi uoluerint, uxores accipiant: ſed lectores, cantoresq́ tantummodo. XXVII

Quod epiſcopus, presbyter, & diaconus peccantes fideles uerberare non debeant. Cap. XXVIII.

EPiſcopum, aut presbyterũ, aut diaconum, percutientem fideles delin= XXVIII
quentes, aut infideles inique agentes, & per huiuſmodi uolentẽ timeri *Diſt. 45. c. Epiſcopũ, aut pres.*
deijci ab officio ſuo præcipimus, quia nuſquam nos hoc dominus docuit. *Eſa. 53.*
Econtrario uero ipſe, cum percuteretur, nõ repercutiebat, cum maledice= *1. Pet. 2.*
retur, non remaledicebat: cum pateretur, non comminabatur.

Quod officium priſtinum damnati pro criminibus uſurpare non debeant. Cap. XXIX.

SIquis epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus depoſitus iuſte ſuper cer= XXIX
tis criminibus, auſus fuerit attrectare miniſterium dudum ſibi commiſ *Antioch. cõ. 4.*
ſum: hic ab eccleſia penitus abſcindatur.

Q. non debeant officia eccleſiaſtica pecunijs obtineri. Cap. XXX

SIquis epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus per pecunias hanc obtinue XXX
rit dignitatem: deijciatur & ipſe, & ordinator eius, & à cõmunione mo *Chalce. cõ. c. 2.*
dis omnibus abſcindatur, ſicut Simon Magus à Petro. *Act. 8.*

Vt eccleſia ſæculari potentia minime peruadatur. Cap. XXXI

SIquis epiſcopus ſæcularibus poteſtatibus uſus eccleſiam per ipſos ob= XXXI
tineat, deponatur, & ſegregentur omnes, qui illi communicant. *16. q. 7. c. Siquis. epiſcopus.*

De presbytero, qui contra epiſcopum ſeorſum conuentus congregare tentauerit. Cap. XXXII.

SIquis presbyter, contemnens epiſcopum ſuum, ſeorſum collegerit, & al= XXXIII
tare aliud erexerit, nihil habens, quo repræhendat epiſcopum in cauſa *Antioch. con. 5.*
pietatis, & iuſtitiæ: deponatur, quaſi principatus amator exiſtens, eſt enim tyrannus, & cæteri clerici, quicunq́ tali conſentiunt deponantur, laici uero ſegregentur. Hęc autem poſt unã, & ſecundam, & tertiã epiſcopi obſecratione ̃fieri conueniat.

Quod clerici damnati non debeant ab alijs recipi. Cap.XXXIII.

XXXIII Nic.con.c.5. Antioch.cõ.c.6

SIquis presbyter, aut diaconus ab episcopo suo segregetur, hunc non licere ab alio recipi, sed ab ipso, qui eum sequestrauerat, nisi forsitan obierit episcopus ipse, qui eum segregasse cognoscitur.

Vt nullus episcopus, presbyter, aut diaconus sine commendatitijs suscipiatur epistolis. Cap.XXXIIII.

XXXIIII Antioch.cõ.c.7

NVllus episcoporum peregrinorum, aut presbyterorum, aut diaconorum sine commendatitijs suscipiatur epistolis, & cum scripta detulerint, discutiatur attentius, & ita suscipiantur, & si prædicatores pietatis extiterint minus, nec quæ sunt necessaria subministrentur eis, & ad cõmunionem nullatenus admittantur, quia per subreptionẽ multa proueniunt.

De primatu episcoporum. Cap.XXXV.

XXXV Nic.con.c.6. Antioch.cõ.c.9 alś †parœcie. alś †unianimitas

EPiscopos gentiũ singularũ scire cõuenit, quis inter eos primus habeatur, quẽ uelut caput existiment, & nihil amplius prçter eius conscientiam gerãt, quã illa sola singuli, quæ †parochiæ propriæ, & uillis, quę sub ea sunt, competunt, sed nec ille præter omnium cõscientiam faciat aliquid, sic enĩ †unanimitas erit, & glorificabitur deus per Christũ in spiritu sancto.

Quod non liceat episcopum in aliena prouincia clericos ordinare. Cap.XXXVI.

XXXVI Antio.cõ.c.13.

EPiscopum nõ audere extra terminos proprios ordinationes facere in ciuitatibus, & uillis, quę illi nullo iure subiectæ sunt, si uero conuictus fuerit hoc fecisse præter eorum conscientiam, qui ciuitates ipsas, & uillas detinent: & ipse deponatur, & qui ab illo sunt ordinati.

De ordinatis episcopis, nec receptis. Cap.XXXVII.

XXXVII Antioch.con.c. 10.& 18.

SIquis episcopus non susceperit officium, & curam populi sibi commissam: hic cõmunione priuetur, quoadusq; consentiat obœdientiam cõmodans, similiter aũt & presbyter, & diaconus. Si uero perrexerit, nec receptus fuerit, nõ pro sua sententia, sed pro malitia populi, ipse quidem maneat episcopus, clerici uero ciuitatis communione priuentur: eo quod eruditores inobœdientis populi non fuerunt.

Vt bis in anno concilia celebrentur. Cap.XXXVIII.

XXXVIII Nic.con.c.5. Antio.cõ.c.20.

BIs in anno episcoporũ concilia celebrentur, ut inter se inuicem dogmata pietatis explorent, & emergentes ecclesiasticas contentiones amoueant, semel quidem quarta septimana pentecostes, secundo die.XII. die mẽsis Hyper-

sis Hyperberetæi:id est iuxta Romanos quarto Idus Octobris.

Vt tantum curam rerum ecclesiasticarum episcopus habeat. Cap.XXXIX.

OMnium negotiorum ecclesiasticorum curam episcopus habeat,& ea uelut deo contemplante dispenset, nec ei liceat ex his aliquid omnino contingere,aut parentibus ,ꝓprijs,quæ dei sunt,condonare. Quod si pauperes sunt,tanquam pauperibus subministret,nec eorum occasione ecclesiæ negotia deprædet. XXXIX Antio.cō. c.24.

De dignitate pontificis,& quod rerum suarum habeat potestatem. Cap.XL.

PResbyteri,& diaconi præter episcopū nihil agere ꝓtentent.Nam domini populus ipsi cōmissus est, & pro animabus eorū hic redditurus est rationem.Sint autem manifestæ res propriæ episcopi (si tamen habet proprias) & manifestæ dominicæ, ut potestatem habeat, de proprijs moriens episcopus,sicut uoluerit,& quibus uoluerit,derelinquere. Nec sub occasione ecclesiasticarū rerum, quæ episcopi esse probantur, intercidāt, fortassis enim aut uxorem habet, aut filios, aut ꝓpinquos,aut seruos. Et iustum est hoc apud deum, & homines,ut nec ecclesia detrimentū patiatur , ignoratione rerum pontificis, nec episcopus, uel eius propinqui sub obtentu ecclesiæ proscribātur,& in causas incidant, qui ad eum pertinēt, morsq; eius iniurijs malæ famæ subijciatur. XL. 12.q.1.c.Sint manifestæ.

Quod episcopus ecclesiasticarum rerum, pro dispensatione pauperum habeat potestatem. Cap.XLI.

PRæcipimus, ut in potestate sua episcopus ecclesiæ res habeat. Si enim animæ hominū præciosę illi sunt creditæ, multo magis oportet eum curam pecuniarū gerere, ita ut potestate eius indigentibus oīa dispēsentur per presbyteros, & diaconos,& cum timore, omīq; sollicitudine ministrentur.Ex ijs autem ✝ quæ indiget (si tamen indiget) ad suas necessitates,& ad peregrinorū fratrum usus ipse percipiat, ut nihil eis possit omīno deesse.Lex enim dei præcipit,ut qui altari deseruiunt, de altari pascantur , quia nec miles stipendijs proprijs cōtra hostes arma sustulit. XLI. 12.q.1.c.Præcipimus. Ibidem c. Ex ijs autem. lego ✝ quibus. Leui.22. 1.Cor.9.

Quod episcopus, presbyter, & diaconus aleator, & ebriosus esse non debeat. Cap.XLII.

EPiscopus, aut presbyter, aut diaconus aleæ, atq; ebrietati deseruiens aut desinat, aut certe damnetnr. XLII. Dist.35.c. Episcopus aut presbyter.

Similiter clerici,& laici si ꝑmāserint in alea,cōione priuent̄. Cap.XLIII.

 Subdiaconus

XLIII SVbdiaconus, aut lector, aut cantor similia faciens aut desinat, aut communione priuetur, similiter etiam laicus.

Quod episcopus, presbyter, aut diaconus non debeat usuras accipere. Cap. XLIIII.

XLIIII Dist. 47. Episcopus. EPiscopus, aut presbyter, aut diaconus usuras à debitoribus exigens, aut desinat, aut certe damnetur.

Quod non debeat episcopus, presbyter, aut diaconus cum hæreticis orare. Cap. XLV.

XLV EPiscopus, presbyter, & diaconus, qui cum hæreticis orauerit, tantummodo cõmunione priuetur, si uero tanquam clericos hortatus eos fuerit agere, uel orare, damnetur.

Quod non debeant hæreticorũ baptismata cõprobari. Cap. XLVI

XLVI 2. Corinth. 6. EPiscopum, aut presbyterum hæreticorum suscipientem baptisma damnari præcipimus, quæ enim cõuentio Christi ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli?

Quod ecclesiæ baptismate baptizatus denuo baptizari nõ debeat, & nõ ita baptizatus debeat baptizari. Cap. XLVII.

XLVII Dist. 32. c. Preter § scienden EPiscopus, aut presbyter, si eum, qui secundum ueritatem habuerit batisma, denuo baptizauerit: aut pollutum ab impijs non baptizauerit, deponatur, tanquam deridens crucem, & mortem domini, nec sacerdotes à falsis sacerdotibus iure discernens.

Laicum pellentem suam coniugem communione priuandum. Cap. XLVIII.

XLVIII SIquis laicus uxorem propriam pellens alterã, uel ab alio dimissam duxerit, communione priuetur.

Q. in nomine trinitatis debeat baptizari. Cap. XLIX.

XLIX Matth. 28. SIquis episcopus, aut presbyter iuxta præceptũ domini nõ baptizauerit, in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, sed in tribus sine initio princi pijs, aut in tribus filijs, aut in tribus paracletis, abijciatur.

Quod non debeat una mersio in baptismate, quasi in morte domini, prouenire. Cap. L.

L De consecra. Dist. 4. c. Si quis presbyter. Matth. ult. SIquis episcopus, aut presbyter non trinã mersionem unius mysterij celebret, sed semel mergat in baptismate, quod dari uidetur in dñi morte, deponatur. Non enim dixit nobis dñus in morte mea baptizate, sed euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti.

EXPLICIVNT CANONES APOSTOLORVM.

IN SACRATISSI MA QVATVOR CONCILIA VNIVERSALIA PRAEFATIO.

On noua, lector, aut nostra hic uides, sed uetera, ac totius orbis consensu iam olim approbata, piaq; tot retro sæculorum fide confirmata, quæ nos magna sane religione fideliter exscripsimus nunc primū ex uetustißimis quibusdā codicibus, ipsa etiam antiquitate literarū uenerandis, ut ex eis hoc nostrū sæculum, cuius fidem, & religionem nōnulli pturbant, maiorum nostrorū fidem, disciplinamq; & ecclesiasticā institutionem plenius cognoscat. Supuacaneum quidem uideri merito deberet ullos nunc testes adduci pro asserēda tam sacrorū conciliorum authoritate, quā tot sæculis oīs attestatur, ac recipit ecclesia Christi, nisi essent hoc tempore pleriq;, qui nō solum theologorū ueterum iuxta, recentiumq; interpretationes, uelut hoim dicta, contemptim reijciunt, sed etiam sanctorū patrum sacros canones, ac summorū pontificum decreta, regulasq; ecclesiasticas, quālibet pias, ac religiose hactenus obseruatas, tāquā humanas traditiones, contēnunt. Quasi non iusserit Christus, ut audiamus ecclesiam, quā sacra concilia re-
præsentant, nec dixerit, se in medio eorum esse, & qui uos spernit, me spernit. Certe Paulus apostolus, qui ait Matth.18.
ecclesiam esse columnā, & firmamentū ueritatis, celebrato Hierosolymis cōcilio, ppter dissensionē fratrum de Luc.10.
obseruatione legis, pambulabat Syriam, & Ciliciam, cōfirmans ecclesias, præcipiens custodire præcepta aposto 1.Timo.3.
lorum, & seniorū, quæ illi eo in cōcilio statuerāt. Ita enim subdit Lucas in textu. Cum aūt ptransirent ciuitates, Act.15.
tradebāt eis custodire dogmata, quæ erant decreta ab apostolis, & senioribus, qui erāt Hierosolimis. Quod aūt Act.16.
tunc erat in ecclesia dei apostoli, ac seniores, hoc postea fuerunt episcopi, & presbyteri in locum illorum succe
dentes. Nemo igitur catholicorū poterit iuste contēnere, quæ in sacris cōcilijs à sanctis patribus sunt instituta.
Si enī una est ecclesia Christi, una quoq;, ac eadē est eius authoritas in omnibus legitime celebratis cōcilijs, in ijs
maxime, quæ tot sæculorū consensu, ac ueneratione sunt uniuersaliter cōprobata. Quāta igitur fuerit iam mille Cant.6.
annis, & amplius per omnem ecclesiā Christi quatuor principaliū conciliorum authoritas, ex subscriptis testimonijs publicis cognoscere licebit.

Iustinianus Imp. in codice legum ad Ioannē pap. II. Tit. de summa trinitate & fide catholica. L. Nos reddentes.

Vscipimus autem sancta quattuor concilia, hoc est trecentorū decem & octo sanctorum patrum, qui in Nicæna urbe congregati sunt, CL. sanctorū patrum, qui in hac regia urbe conuenerunt, sanctorum patrum, qui in Epheso primo congregati sunt, & sanctorū patrum, qui in Chalcedone cōuenerunt, sicut uestra apostolica sedes docet, atq; prædicat. Omnes ergo sacerdotes sequentes doctrinā apostolicæ sedis uestræ ita credunt, & cōfitentur, & prædicāt. Et supra. Ideoq; oēs sacerdotes uniuersi orientalis tractus & subijcere, & unire sedi uestræ sanctitatis, pperauimus.

Idem in Authenticis. Collatione IX. Tit. VI. de ecclesiasticis titulis, & priuilegijs, in principio.

SAncimus igitur uicē legum obtinere sanctas ecclesiasticas regulas, quæ à sanctis quattuor cōcilijs expositæ sunt, aut firmatæ. Hoc est in Nicæna CCCXVIII, & in Constantinopolitana sanctorum CL. patrum, & in Ephesina prima (in qua Nestorius est dānatus) & in Chalcedonia, in qua & Eutyches cū Nestorio anathematizatus est. Prædictarū enī quattuor synodorū dogmata sicut sanctas scripturas, accipimus, & regl'as, sicut leges, obseruamus, Ideoq; sancimus, secundū earum diffinitiōes sanctißimū senioris Romæ papam primū esse oīm sacerdotum, beatißimū autem archiepiscopum Constantinopoleos nouæ Romæ secūdum habere locum post sanctam apostolicam sedem senioris Romæ, alijs autem omnibus sedibus præponatur.

Gelasius Pp. I. in decretis Gratiani dist. XV. C. Sancta Romana.

SAncta Romana ecclesia post illas ueteris testamēti, & noui scripturas, quas regulariter suscipimus, etiā has suscipi nō phibet, sanctam synodum Nicænā CCCXVIII. patrū, mediante Constantino Maximo Augusto, in qua Arius hæreticus condēnatus est, sanctam synodū Constantinopolitanā, mediante Theodosio seniore Augusto, in qua Macedonius hæreticus debitā damnationē excepit, sanctā synodum Ephesinam primā, in qua Nestorius damnatus est, consensu beati papæ Cælestini, mediante Cyrillo, Alexandrinæ sedis pontifice, & Arcadio episcopo ab Italia destinato, sanctam synodū Chalcedonensem, mediāte Martiano Augusto, & Anatolio Con-

ſtantinopolitano epiſcopo· in qua Neſtoriana, & Eutychiana hæreſis ſimul cum Dioſcoro, eiuſq; cōplicibus damnatæ ſunt· Sed & ſiqua ſunt concilia à ſanctis patribus hactenus inſtituta, poſt iſtorum quattuor authoritatem etiam cuſtodienda, & recipienda mandamus, & decernimus·

Gregorius papa. I. In regiſtro libro primo. Cap. XXIIII. In fine.

Ræterea, Quia corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeßio fit ad ſalutem, ſicut ſancti
Ro·10· *Euangelij quatuor libros, ſic quatuor concilia ſuſcipere, & uenerari me fateor, Nicænū ſcilicet, in quo peruerſum Arij dogma deſtruitur, Conſtantinopolitanum quoq;, in quo Eunomij, & Macedonij error cōuincitur, Epheſinum etiam primū, in quo Neſtorij impietas iudicatur, Chalcedonēſe uero, in quo Eutychis † Dioſcoriq; prauitas reprobatur, tota deuotione*
al's † Eutycetis· *cōplector, integerrima approbatione cuſtodio· Quia in his, uelut in quadrato lapide, ſanctæ fidei ſtructura conſurgit, & cuiuſlibet uitæ, atq; actionis exiſtat, quiſquis eorum ſoliditatem nō tenet, etiam ſi lapis eſſe uideatur, tamen extra ædificium iacet· Quintum quoq; concilium pariter ueneror, in quo epiſtola, quæ Ibæ dicitur, erroris plena reprobatur, & Theodorus perſonam mediatoris dei, & hominū in duabus ſubſtantijs ſeparans ad impietatis perfidiam cecidiſſe conuincitur, ſcripta quoq; Theodoriti, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur,*
al's † dementiæ· *auſu † inuidentiæ prolata, refutantur· Cunctas uero pſonas, quas præfata ueneranda concilia reſpuunt, reſpuo, quas uenerantur, amplector· Quia dum uniuerſali conſenſu ſunt conſtituta, ſe, & non illa deſtruit, quiſquis præſumit aut ſoluere quos ligant, aut ligare quos ſoluunt· Quiſquis ergo aliud ſapit, anathema ſit· Quiſquis uero prædictarū ſynodorum fidem tenet, pax ei ſit à deo patre, per Ieſum Chriſtum filium eius, qui cum eo uiuit, & regnat conſubſtantialiter deus, in unitate ſpiritus ſancti, per omnia ſecula ſeculorum Amen·*

Ne uero temere hæc præmittere uideamur, reperimus hoc ultimū teſtimonium (licet non totum) in tertio quoq; uolumine, quo nunc excribendo utimur, præmiſſum· Multo quidem plura poſſent afferri digna teſtimonia, ſed hæc breuitatis gratia ſufficiant·

PRAEFATIO IN CONCILIVM NICAENVM.

Anto ſane certius, ac ſacratius nobis eſſe debet hoc concilium, quanto contentioſius totus olim orbis Chriſtianus uarijs ꝓpter ipſum cōcuſſus eſt tumultibus, & diſſidijs, dum contra illud inſurgeret totis conatibus mundi dominus, Imperator Conſtantius Auguſtus, Conſtantini Maximi filius. Congregans enim multa, & numeroſa epiſcoporū concilia, iam in oriente, iam in occidente, quibus acta ſacratiſſimi huius concilij reſcinderent, in eam poſtremo anguſtiā redegit eccleſiam catholicam, ut in tribus tantū epiſcopis aſſertio eius fidei conſiſtere uidereť, teſte Hieronymo, in Athanaſio uidelicet Alexādrino, Hilarioq; Pictauieſi, & Ro. pōtifice Liberio. Hos tamē ille ſic exagitauit exilijs, & pſequutiōibus, ut Liberius tandē fractus ęrumnis in ſententiā impij principis, dū reſtitueret, ceſſiſſe ſit iudicatus. Niſi igitur in ſolidiſſima fidei pe-
Math·16· tra (ſupra quā eccleſiā ſuā extruxit Chriſtus) fuiſſent decreta, & acta huius cōcilij p ſpiritū ſanctū fundata, præualuiſſent utiq; tā prępotentes illę inferorꝝ portę, quæ ſæpe CCC, & amplius epiſcoporꝝ ſubſcriptiōibus p uaria con-

uaria concilia, Mediolani, Arimini, Syrmij, Seleuciæ, Antiochiæ &c. à Constantio Aug. conuocata, sacrosanctam huius concilij fidem abolere nitebantur, id quod ex historijs, ecclesiastica, & tripartita notissimum est, nos hic, breuitatis gratia, unius Hilarij uerba quædam, ex eius in Constantiũ inuectiua præfando recitabimus.

Ex inuectiua Hilarij episcopi Pictauiensis in Constantiũ Aug.

Omne itaq;, quod probatũ antea est, damnare iubes, quod improbatum semper est, sanctificari cõpellis. O tu scelestè, quod ludibrium de ecclesia facis? Soli canes ad uomitũ suum redeunt, tu sacerdotes Christi resorbere ea, quę expuerãt, coegisti. Probare eos id in cõfessionibus suis præcipis, quod ante damnauerant, in negando reos suos absoluunt, & seipsos reos reddunt. Omnia in impietatem & reatum detrusisti, dum omẽs reos se esse, atq; impios aut ex præsentibus statuunt, aut ex preteritis confitentur. Non recipit mendaciũ ueritas, nec patitur religio impietatẽ. Christianum te loqueris, sed quam nõ sis ipse testaris, nec cõfessioni tuæ gesta conueniunt, substrauisti enim uoluntati tuæ, sed & uiolentiæ. Et ò quantis ad impietatem proficis incremẽtis, & cæteri quidem mortales semper cũ uiuis bella gesserunt, dum huiusmodi ad hominem ultra mortẽ nihil causæ est, tibi uero inimicitiarum nullus est finis. Receptos enim iam in æternã quietem patres nostros lacessis, & in decreta eorum peruersus irrumpis. Apostolus cõmunicare nos sanctorum memorijs docuit, tu eas damnare coegisti. Est ne aliquis hodie aut uiuus, aut mortuus, cuius tu dicta non resciderís? Episcopatus ipsos, qui nunc uidentur, sustulisti: quia nemo non iam per se damnatus est, & eum, à quo sacerdotium sumpsit, non iam & ipse damnauit, cum nunc sanctorum memoriæ communicabitur: anathema tibi trecenti decem & octo, conueniẽtes apud Nicæam episcopi sunt, anathema deinde omnes, qui uarijs exinde expositionibus affuerunt. Ipse quoq; pridem iam mortuus anathema tibi pater tuus, cui Nicæa synodus fuit curæ: quã tu falsis opinionibus infamatam perturbas, & contra humanum, diuinumq; iudicium cum paucis satellitibus tuis prophanis impugnas, sed non licet tibi nunc regno potenti etiam in posterum præiudicare, extant enim literæ, quibus id, quod tu criminosum putas, pie tunc esse susceptũ docetur. Audi uerborum sanctam intelligentiam, audi ecclesiæ imperturbatam cõstitutionem, audi patris tui professam fidem, audi humanæ spei confidentem securitatem, audi hæreticæ damnationis publicũ sensum, & intellige te diuinæ religionis hostem, & inimicum memorijs + authorum, & paternæ pietatis hęredem rebellem. Hæc Hilarius.

Prouer. 26. 2. Petri.

alis + sanctorum.

Quanta igitur existimari debet Nicænæ fidei firmitas, & certitudo, quã

neq;

necq potentia, atq uersutia Constantij Augusti, necq ingenium, & aposta ticum odium Iuliani imp. necq decem & amplius cõcilia numerosa subscri bentiũ episcoporũ, nec item Valentis Aug. & Iustinæ Aug. imprij conatus nec deniq tot populorũ, barbararumq in Gothis, Vandalisq gentiũ sęuæ impugnationes euertere, atq abolere potuerunt. Fundata enim erat su-

Matth. 7.

pra firmam petrã, ideo nec pluuiæ subscriptionũ episcopalium, nec flumina popularium uexationũ, nec sæui persecutionũ imperialium, regaliumq uenti in domũ istam irruentes eam euertere ualuerunt. Stetit immota illius fidei ueritas, atq inuicta authoritas, dum tot, tantisq quassaretur hæreticorũ turbinibus & procellis, permansit deinde in quieta certitudinis posſessione annis plus mille ad hęc usq tempora periculosa, in quibus audax impietas huius quoq concilij, ut omnium pia instituta suggillare non formidat, dum alius ordines sacros, alius Homousij uocabulum cõtemnit, & odit, sed facile sustinebit hos nouorũ hostium impetus, & incursus syno-

Esa. 40.
Psal. 118.

dus illa, tot iam sæculis firmissime radicata, & per uerbum domini, cui innititur in æternum permansura, quicquid in illam dicant, agantq audaces

C. de summa tri- nit. & fi. ca. li. 1.

apostatę. Sic enim publica lege ante. M. C. annos de ea statuerunt pij principes Gratianus, Valentinianus, & Theodosius. Arceantur cunctorũ hæreticorum ab illicitis congregationibus turbæ, unius, & summi dei nomen ubiq celebretur, Nicænæ fidei dudum à maioribus traditæ, & diuinæ religionis testimonio, atq assertione firmatæ obseruantia semper mansura teneat. Religiose aũt obseruat numerum episcoporũ, qui huic interfuerunt synodo, diuus Hilarius in eo, quem ad Germaniæ, Galliarumq episcopos scripsit, tractatu, & mihi quidem (inquit) ipse ille hic numerus sanctus est,

Gen. 14.

in quo Habraam uictor regum impiorũ ab eo, qui ęterni sacerdotij est forma, benedicitur. Cæterum de numero canonũ eius non una est omniũ sententia, nũc enim solum. XX. assignantur eius canones, at in epistolis Athanasij, & Iulij papæ. LXX. canones fuisse memorantur. Hęc eñ sunt uerba

Dist. 16. c. Septuaginta.

(uti refert Gratianus) b. Athansij ad Marcũ Ro. pont. Septuaginta Nicæni concilij capitula, quę de præfata synodo, iubente dño meo Alexandro, decreta omniũ episcoporũ attuli, quæ sunt igne conbusta, optamus, ut à se de sanctę ecclīæ uestra authoritate percipere per præsentes legatos mereamur. Item pręsentibus nobis. LXX. in memorata synodo capitula tractata sunt, triginta à græcis græca ædita lingua, & triginta à latinis similiter ædita latina lingua, sed uisum est. CCCXVIII. epĩs spiritu sancto repletis, & maxime iã dicto Alexandro, & apostolicæ sedis apocrisarijs, ut decẽ capitula

Luc. 10.

adunarentur alijs, atq alijs cõgruis locis insererentur, & ad formã. LXX. discipulorũ, uel totius orbis terræ linguarũ. LXX. tanti, & tã excellentis cõcilij fierent capitula, quæ omnẽ christianorũ informarent orbẽ. Quõ ergo uiginti tm̃ capitula in Nicæna synodo statuta dicuntur, cum. LXX. capitula (ut

tula(ut Athanasius scribit)in ea statuta monstrentur. His ita respondetur. Capitula Nicęnæ synodi quædam in dissuetudinem abierũt. XX. tantũ in Romana ecclesia habẽtur. Vnde Stephanus papa Luthobio episcopo Moguntino scribens ait, Viginti tantum capitula Nicęnæ synodi in sancta Romana ecclesia habẽtur. Sed quo neglectu alia defecerint, ambiguũ est. Plurimi arbitrãtur Antiocheno cõcilio esse ea inserta. Hæc ibi. Nunc ea prosequamur, quæ in uetustis codicibus nostris continentur.

Nonnulla in sardicense concilium trãslata sunt, ut patet infra ex præfatione Carthag. Concilij

INCIPIVNT TITVLI CANONVM

NICAENI CONCILII.

NVMERO XX.

INCIPIT CONSTITVTIO ET FIDES NICAENI

ni concilij, subditis capitulis suis.

Facta est autem

Acta est autem hæc synodus apud Nicęam Bithyniæ, cōsulatu Constantini Augusti, & Licinij XIII. Calendarum Iuliarum, qui est apud Græcos XVIII. dies mensis eorum + secundum Alexandriam XXXI. Et placuit, ut hæc omnia mitterentur ad episcopum urbis Romę Syluestrum.

alis + Apud.

CRedimus in unum deum patrem, omnipotentem, omnium uisibilium, necnon & inuisibilium factorem. Et in unum dominū nostrum Iesum Christum, filium dei, natum ex patre unigenitū, hoc est ex substantia patris, deum ex deo, lumen ex lumine, deum uerum ex deo uero, natū, non creatum, Homousion, hoc est, eiusdem substantiæ. Per quem omnia facta sunt, cœlestia & terrena. Qui propter nos homines, & propter salutem nostram, descendit, & incarnatus est, & homo factus, passus est, & resurrexit tertia die. Ascēdit in cœlū, uenturus inde iudicare uiuos, & mortuos. Et in spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt. Erat tempus quando non erat, & priusquā nasceretur, non erat, & quia ex nullis subsistentibus factus est, aut ex alia substantia, uel essentia dicunt esse Trepton, hoc est, conuertibilem, aut mutabilem filium dei, hos anathematizat catholica, & apostolica ecclesia.

In duobus exemplaribus habetur Eiusdem cū patre substātiæ

INCIPIT PRAEFATIO S. S. CONCILII.

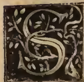
Concilium sacrum, uenerandi culmina iuris
  Condidit, & nobis congrua fręna dedit.
Vt bene fundatus, iusto moderamine possit,
  Intemerata gerens, clericus ordo regi.
Pontifices summi ueterum præcepta sequentes
  Planius hæc monitis exposuere suis.
Hinc fidei nostræ se pandit semita, & omnes
  Errorum damnant dogmata sancta uias.
Quisq; dei famulus fuerit, Christiq; sacerdos,
  Hoc sale conditus, dulcia mella fluit.

INCIPIVNT CANONES NICAENI CONCILII.

DE EVNV-

CANONES NICAENI CONCILII.

DE EVNVCHIS, ET QVI SE îpſos abſciderunt. Cap.I.

IQVIS à medicis per languorem defectus eſt, aut à I
Barbaris exciſus, hic in Clero permaneat. Si quis aũt Diſt. 55.
ſeipſum ſanus abſcidit, hunc, & in Clero conſtitutum c. Siquis.
abſtineri ✝ conuenit, & deinceps nullum debere ta- alis. ✝ Conueniet
lium promoueri. Sicut autẽ hoc claret, quod de his:
qui hanc rem affectant, ✝uel auſi ſunt ſeipſos abſcin- ✝ Vel auſi ſunt. Duo
dere: hæc, quæ diximus, ſtatuta ſunt. Ita ſi qui uel à Barbaris, uel à do- exemplaria ſic habẽt.
minis ſuis eunuchi facti ſunt, & probabilis uitæ ſunt: tales ſuſcipit ec- audentq́; ſemetipſos ab
cleſiaſtica regula ad clerum. ſcidere, dictum ſit. Sic

eos, quos aut barbari aut domĩ caſtrauerũt, inueniuntur autẽ aliâs digniſsimi, tales ad Clerum ſuſcipit regula.

De his, qui ex Gentilibus poſt baptiſma ad Clericatus ordinem promouentur. Cap.II.

QVoniam plura aut per neceſſitatem, aut aliâs cogẽtibus homini- II
bus aduerſus eccleſiaſticam facta ſunt regulam, ut homines ex Diſt. 48.
gentili uita nuper accedentes ad fidem, & inſtructos breui tẽpore, mox Quoniam
ad lauacrum ſpiritale perducerent, ſimulq́;, ut baptizati ſunt, ad Epi-
ſcopatum, uel ad presbyterium promouerent: optime placuit, nihil ta
le de reliquo fieri. Nam & tẽpore opus eſt ei, qui catechizatur, & poſt
baptiſma probatione quàmplurima. Manifeſta eſt enim Apoſtolica 1. Timo. 3.
ſcriptura, quę dicit. Nõn Neophytum, ne in ſuperbiam elatus in iudi-
cium incidat, & laqueum Diaboli. Si uero proceſſu temporis aliquod
delictum animæ circa perſonã reperiatur huiuſmodi, & à duobus uel
tribus teſtibus arguatur: à Clero talis abſtineat. Si quis autem prætèr
hæc fecerit, quaſi contra magnum Concilium ſe efferens: ipſe de Cleri
catus honore periclitabitur.

De ſubintroductis mulieribus. Cap.III.

INterdixit per omnia magna Synodus, non Epiſcopo, non presbyte III
ro, non Diacono, nec alicui omnino, qui in Clero eſt, licere, ſubintro- Diſt. 32.
ductam habere mulierem: niſi forte matrem, aut ſororem, aut amitã, c. Interdixit.
uel eas tantum perſonas, quæ ſuſpiciones effugiunt.

De his qui ad Epiſcopatum in prouinciis prouehuntur. Cap. IIII.

IIII Dist. 64. c. Episcopi

EPiſcopum conuenit maxime quidem ab omnibus, qui ſunt in prouincia Epiſcopis ordinari. Si autẽ hoc difficile fuerit, aut propter inſtantem neceſſitatem, aut propter itineris longitudinem: tribus tamẽ omnimodis in idipſum conuenientibus, & abſentibus quoq; pari modo decernentibus, & per ſcripta conſentientibus. Tunc ordinatio celebretur, firmitas autem eorum quæ geruntur, per unamquamq; prouinciam, Metropolitano tribuatur epiſcopo.

De Excommunicatis. Cap. V.

V xi. q. 3. Seruentur.

DE his, qui Communione priuantur, ſeu ex Clero, ſeu ex laico ordine, ab Epiſcopis per unamquamq; prouinciã: Sententia regularis obtineat. Vt hi, qui abijciuntur, ab alijs non recipiantur. Requiratur autem, ne puſillanimitate aut contentione uel alio quolibet Epiſcopi uitio uideatur à congregatione ſecluſus. Vt hoc ergo decentius inquiratur, bene placuit, annis ſingulis per unamquamq; prouinciã bis in anno Concilia celebrari: Vt communiter omnibus ſimul Epiſcopis congregatis prouinciæ, diſcutiãtur huiuſmodi quæſtiones. Et ſic qui ſuo peccauerũt euidenter Epiſcopo, excommunicati rationabiliter ab omnibus + extimentur: Vſq; quo, uel in cõmuni uel epiſcopo placeat humaniorem pro talibus ferre ſententiam. Concilia uero celebrentur, Vnum quidem, ante Quadrageſimã Paſchę: ut omni diſſenſione ſublata munus offeratur deo puriſſimum. Secundum uero, circa tempus Autumni.

al. + eſtimentur Dist. 18. c. Habeatur

De priuilegijs, quæ quibuſdam Ciuitatibus competunt. Cap. VI.

VI Dist. 65. c. Mos antiquus.

ANtiqua conſuetudo ſeruetur per Aegiptum, Libiam, & Pentapolim, Ita ut Alexandrinus Epiſcopus horum omniũ habeat poteſtatem. Quia & urbis Romę Epiſcopo parilis mos eſt. Similiter autem & apud Antiochiam, cæteraſq; prouincias, ſuis priuilegia ſeruentur Eccleſijs. Illud autem generaliter clarum eſt, quod ſiquis pręter ſententiam Metropolitani fuerit factus Epiſcopus, hunc magna Synodus definiuit Epiſcopum eſſe non oportere. Sin autem communi cunctorum decreto rationabili, & ſecundum eccleſiaſticam regulam comprobato: duo aut tres, propter contentiones proprias, contradicunt: obtineat ſententia plurimorum.

Dist. 64. c. si. Dist. 65. c. Sane.

De Episcopo Aeliæ, ideſt, Hieroſolymorum. Cap. VII.

QVia cõſuetudo obtinuit, & antiqua traditio, ut Aeliæ Epiſcopus honoretur: habeat honoris conſequentiã, ſalua Metropoli propria dignitate. VII Diſt. 65. c. Quoniã mos.

De his qui dicuntur † Cathari, id eſt mundi. Cap. VIII. † Hi ſunt Nouatiani

DE his, qui ſe cognominant Catharos, id eſt mundos, ſi aliquando uenerint ad eccleſiã catholicam, placuit ſancto, & magno concilio ut impoſitionem manus accipientes ſic in clero permaneant. Hæc autem præ omnibus eos ſcriptis conuenit profiteri, quod catholicæ, & apoſtolicæ eccleſię dogmata ſuſcipiant, & ſequantur. Id eſt, & bigamis ſe cõmunicare, & his, qui in perſecutione prolapſi ſunt, erga quos et ſpatia conſtituta ſunt, & tempora definita: ita ut eccleſiæ catholicę, & apoſtolicæ placita ſequantur in omnibus. Vbicunq; uero, ſiue in ciuitatibus ipſi ſoli reperti fuerint ordinati: qui inueniuntur in clero, in eodem habitu perſeuerent, ubi autem catholicæ eccleſiæ epiſcopo, uel presbytero conſtituto quidam ex illis adueniunt: certum eſt, quod epiſcopus eccleſiæ habebit epiſcopi dignitatem. Is autẽ, qui nominatur apud eos Epiſcopus, honorẽ presbiterij poſſidebit, niſi forte placuerit epiſcopo nominis eũ honore cenſeri. Si uero hoc ei minime placuerit, prouidebit ei aut Corepiſcopatus, aut presbyterij locũ, ut in clero prorſus eſſe uideatur: ne in una ciuitate duo epiſcopi probentur exiſtere. VIII 1. q. 7. c. Si qui uoluerint. Duo hic tãguntur errores Nouatianorum.

De his, qui ad honorem presbyterij ſine examine prouecti ſunt. Cap. IX.

SI qui presbyteri ſine examine ſunt prouecti, uel, cum diſcuterentur, peccata ſua confeſſi ſunt, & homines, contra canones cõmoti, manus confeſſis imponere tentauerunt, tales regula non admittit, quia quod inreprehenſibile eſt, catholica defendit eccleſia. IX Diſt. 81. c. Si qui ſine

De his, qui in perſecutionibus negauerunt & poſtmodum in clero promoti ſunt. Cap. X.

QVicunq; de lapſis ad ordinem cleri promoti ſunt per ignorantiam, uel per ordinantium diſſimulationem: hoc eccleſiaſticæ non præiudicat regulæ, cogniti namq; † deponantur. X Diſt. 81. c. Quicunq; al's. † Deponuntur.

De laicis, qui negauerunt. Cap. XI.

XI DE his, qui pręter necessitatem præuaricati sunt aut præter ablationem facultatū, aut pręter periculum, uel aliquid huiusmodi, quod factum est sub tyrannide Licinij: placuit synodo, quanuis humanitate probentur indigni, tamen eis beneuolentiam commodari. Quicunq; ergo ueraciter pœnitudinem gerunt, tribus annis fideles inter audientes habeantur: et sex annis omni se contritione deijciant, duobus autem annis sine oblatione populo in oratione cōmunicent.

De his, qui abrenunciauerunt, & iterum ad sæculum sunt regressi. Cap. XII.

XII QVicunq; uocati per gratiam primum quidē impetum monstrauerunt deponentes militiæ cingulum: postmodū uero ad proprium uomitum sunt relapsi, ita ut quidam & pecunias tribuerent, & beneficijs militiā repeterent, hi decem annis post triennij tempus (quo inter audientes erunt) in afflictione permaneant. Sed in his omnnibus propositum, & speciē pœnitentiæ cōuenit explorare, quotquot enim metu, & lachrymis, atq; patientia, uel bonis operibus rebus ipsis cōuersionem suam, non simulationē demonstrant: hi definitum tempus auditionis implentes, tum demum fidelibus in oratione communicent, postmodum uero licebit episcopo de his aliquid humanius cogitare. Quicunq; uero indifferenter tulerunt, & †aditum introeundi ecclesiā sibi arbitrati sunt ad conuersionē posse sufficere, hi definitum modis omnibus tempus impleant.

De pœnitē tia. Dist. 5. c. si qui uero p gratiam.

al's. † habitum. in duobus exemplaribus. sed male.

De his, qui communionem tempore mortis †exposcunt. Cap. XIII.

XIII DE his, qui ad exitum ueniunt, etiā nunc lex antiqua, regularisq; seruabitur, ita, ut si quis egreditur è corpore, ultimo, & necessario uiatico minime priuetur. Quod si desperatus, & consecutus communionem, oblationisq; particeps factus iterum cōualuerit: sit inter eos, qui communionē orationis tantummodo consequuntur. Generaliter aūt omni cuilibet in exitu posito &, poscenti sibi cōmunionis gratiam tribui, episcopus probabiliter ex oblatione dare debebit.

26. q. 6. c. De his uero.

De Catechumenis lapsis. Cap. XIIII.

XIIII DE catechumenis sancto, & magno concilio placuit, ut tribus annis sint inter audientes tantummodo, post hæc autem cum catechumenis orent.

Quod

Quod non oporteat demigrari. Cap.XV.

PRopter multam perturbationẽ,& ſeditiones, quæ fiunt, placuit cõ ſuetudinem omnimodis amputari, quæ præter regulã in quibuſdam partibus uidetur admiſſa:ita,ut de ciuitate ad ciuitatem non epiſcopus,non presbyter,nõ diaconus + transferatur.Siquis autem poſt definitionem ſancti, & magni concilij tale quid agere tentauerit, & ſe huiuſcemodi negocio manciparit: hoc factum prorſus in irritum ducatur,& reſtituatur eccleſiæ,cui fuit epiſcopus, aut presbyter, uel diaconus ordinatus. XV

VIJ.q.i. c. Nõ oportet. al's. + tranſeat.

De his,qui in eccleſijs, in quibus prouecti ſunt,minime + perdurarunt. Cap.XVI.

al's. + perdurant.

QVicunq; temere, ac periculoſe, neq; timorem dei præ oculis habẽtes,nec eccleſiaſticã regulam + agnoſcentes, diſcedunt ab eccleſia presbyteri,aut diaconi, uel quicũq; ſub regula prorſus exiſtunt: hi nequaquam debent in aliam eccleſiam recipi,ſed omnem neceſſitatem conuenit illis imponi, ut ad ſuas + parochias reuertantur, quod ſi nõ fecerint, oportet eos communione priuari. Siquis autẽ ad alium pertinentem audacter inuadere, & in ſua eccleſia ordinare tentauerit, nõ conſentiente epiſcopo,à quo diſceſſit, is qui regulæ mancipatur: ordinatione huiuſcemodi irrita comprobetur. XVI

al's. + cognoſcentes ſed minus bene. al's. + Parœcias. Diſt.71. c.Si quis an ſus.

De clericis uſuras accipientibus. Cap.XVII.

QVoniam multi, ſub regula conſtituti, auaritiã,& turpia lucra ſectantur, oblitiq; diuinæ ſcripturæ, dicentis, Qui pecuniã ſuam non dedit ad uſuram: mutuum dantes centeſimas exigunt, iuſte cenſuit ſancta, & magna ſynodus, ut ſiquis inuentus fuerit poſt hanc definitionẽ uſuras accipiens,aut ex adinuentione aliqua,uel quolibet modo negociũ + tranſigens, aut Hemiolia(id eſt,ſeſcupla)exigens,uel aliquid tale prorſus excogitans turpis lucri gratia:deijciatur à clero,& alienus exiſtat à regula. XVII

Pſal.14. Diſt.47. Quoniam. al's. + tranſiens. ſed male.

De priuilegijs presbyterorum. Cap.XVIII.

PEruenit ad ſanctum, magnumq; concilium, quod in quibuſdam locis,& ciuitatibus presbyteris gratiam ſacræ communionis diaconi porrigant, quod nec regula nec, conſuetudo tradidit, ut ab his,qui poteſtatem non habent offerendi,illi,qui offerunt,Chriſti corpus accipiant.Necnon & illud innotuit, quod quidam diaconi ante epiſcopos XVIII

Diſt.93. c.Peruenit

ſacra oblata cõtingant. Hæc igitur omnia reſecentur, & in ſua diaconi menſura permaneãt, ſcientes, quod epiſcoporũ quidem miniſtri ſint, inferiores autẽ presbyteris habeantur per ordinẽ, Ergo poſt presbyteros gratiam ſacræ communionis accipiant aut epiſcopo, aut presbytero porrigente. Sed nec ſedere in medio presbyterorũ diaconis liceat, quia ſi hoc fiat: pręter regulam, & ordinem probatur exiſtere. Siquis autem etiam poſt has definitiones obędire noluerit, à miniſterio ceſſare debebit.

De his, qui à Paulo Samoſateno ad eccleſiam ueniunt. Cap. XIX.

XIX i. q. i. c. Siquis confugerit.

DE Pauliániſtis ad eccleſiam catholicam confugientibus definitio prolata eſt, ut baptizentur omnimodis. Si qui autẽ de his præterito tempore fuerint in clero, ſiquidem immaculati, & inrepræhenſibiles apparuerint, baptizati ordinentur ab epiſcopo eccleſiæ catholicæ, quod ſi diſcuſſio incongruos eos inuenerit; abijci tales conueniet, Similiter autẽ & de + diaconiſſis, & omnino de his, qui ſub regula uerſantur, hæc forma ſeruabitur. Meminimus autem de diaconiſſis, quæ in eodem habitu eſſe probantur, quod non habeant manus impoſitionem, et ideo modis omnibus eas inter laicos deputari.

al's. † Diaconibus. ſed male.

De flectendo genua. Cap. XX.

XX De cõſecra. Diſt. 5. c. Quoniam ſunt.

QVoniam ſunt quidam in die dominico genua flectentes, & in diebus pentecoſtes, ut omnia in uniuerſis locis conſonanter obſeruentur, placuit ſancto concilio ſtantes domino uota perſoluere.

EXPLICIVNT CANONES Nicæni Concilij.

Et ſubſcripſerunt. CCC. XVIII. qui in eodem concilio conuenerunt.

al's. † pro uenerabili uiro Papa & epiſcopo noſtro Syluestro ſubſcripſimus.

Oſius Epiſcopus ciuitatis Cordubenſis, prouinciæ Spaniæ, dixit, Ita credo, ſicut ſuperius ſcriptum eſt. Victor & Vincentius Presbyteri urbis Romæ +ſubſcripſerunt.

PRO-

NICAENVM.

PROVINCIAE AEGYPTI.

Alexander	Alexandriæ magnæ	
Naucration	Naucratites	al's Alsocranon
Adamantius	Cynopolites	al's Cynon
Alberion	Parætonij	al's de Parpheto
Philippus	Paremphiteos	al's Parasyseos
Potamon	Heracleotes	al's Heracleos
Secundus	Ptolemaites	al's Ptolemaidos
Dorotheus	Pelusiotes	al's Pelusianus
Caius	Muethos	
Anthiochus	Memphites	al's Mempheos
Tiberius	Tarichites	

PROVINCIAE THEBAIDOS.

Atlas	Schediæ	al's Scedras
Tyrannus	Antinoëæ	al's Antinon
Volusianus	Lycopolites	al's Lycon

PROVINCIAE LYBIAE.

Dathes	Berenices
Zephyrus	Barces
Serapion	Antiphrensis
Secundus	Tautitanensis
Titus	Parætonij

PROVINCIAE PALAESTINAE.

Macarius	Hierosolymitanus	
Germanus	Neapolitanus	
Marinus	Sebastenus	
Caianus	Cæsariensis	
Eusebius	Gadareus	al's Gadarensis
Sabinus	Ascalonitanus	
Longinus	Nicopolitanus	
Petrus	Iamnites	al's Iamniensis
Macrinus	Eleutheropolites	

Maximus	Maximianopoli-tanus	
Paulinus	Maximinopolitanus	
Ianuarius	Hierichuntinus	aľs Ierichuntius
Heliodorus	Zabulonites	aľs Zabulon
Aetius	Lyddenſis	aľs Lybdenſis
Syluanus	Azotius	aľs Azoti
Patrophilus	Zabulonites	
Aſclepius	Lyddenſis	aľs Lyddon
Petrus	Scythopolitanus	
Antiochus	Gazæus	aľs Gazes
Selis	Capitolienſis	aľs Capitoliados

PROVINCIAE PHOENICES.

Zenon	Tyrius	aľs de Tyro
Aeneas	Ptolemaidos	
Magnus	Damaſcenus	
Theodorus	Sidonius	aľs Sydonos
Hellanicus	Tripolitanus	aľs Tripoleos
Philocalus	Paneates	aľs Paneados
Gregorius	Berytius	aľs Beryti
Martinus	Palmyrenus	aľs Palmyron
Thalaſſus	Alaſſius	aľs Alaſſus
Anatolius	Emiſenus	aľs Emiſes

PROVINCIAE SYRIAE COELES.

Euſtathius	Antiochenus	
Zenonius	Seleucenus	aľs Seleuciæ
Theodorus	Laodicenſis	
Alphius	Apamienſis	aľs Apamiæ
Baſſianus	Rhaphaneotes	
Philotimus	Hieropolitanus	
Piperius	Samoſatenus	
Archelaus	Dolichenus	aľs Dolices
Euphranor	Balaneotes	aľs Balaneon
Palladius	Corepiſcopus	
Zoilus	Gabalites	aľs Gabalon

NICAENVM.

Bassus	Zeugmatites	al's Zeugmatos
Leontius	Larissæus	
Eustathius	Arethusius	
Mauritius	Epiphaneus	al's Epiphaniæ
Paulus	Neocæsariensis	
Syricius	Cyrrestes	al's à Cyro
Seleucus	Corepiscopus	
Petrus	Gindarenus	al's Gindaron
Pegasius	Ambacinianensis	al's Ambacinianon
Bason	Gabenus	al's Gambulenus
Gerontius	Charissonensis	al's Charisson

PROVINCIAE ARABIAE.

Nicomachus	Bostrorum	al's Bostron
Cyrion	Philadelphiæ	
Gennadius	Isbundorum	al's Isbundon
Seuerus	Sodomorum	al's Sodomitanus
Sopater	Patumius siue	Patumenus
Seuerus	Dionysiados	

PROVINCIAE MESOPOTAMIAE.

Ethilaus	Edessenus	
Iacobus	Hebetensis	al's Pesthebieñ
Antiochus	Resinates	al's Resinitanus
Marcus	Macedonopolita-(nus	al's Macedonopolis

PROVINCIAE PERSIDIS.

Ioannes	Persidis

PROVINCIAE CILICIAE.

Theodorus	Tarsensis	
Alphion	Epiphaniæ	
Narcissus	Nerodiadis	al's Nerodianus
Moyses	Castabalensis	al's Castabalon
Nicesias	Flauiados	al's Flabiadensis

NICAENVM.

Eudæmon	Corepiſcopus	
Paulinus	Adanenus	als Adanon
Macedonius	Mopſeates	uel Mopſu heſtienſis
Tarcondunantus	Aegirates	als Egettanus
Heſychius	Alexãdriæ minoris	
Narciſſus	Hierapolitanus	als Irenupolis

PROVINCIAE CAPPADOCIAE.

Leontius	Cæſarienſis	
Euſetius	Tyaneus	als Tyano
Euphraſus	Colonienſis	als Coloniæ
Timotheus	Cirſiſtrorum	als Cirſiſtron
Elpidius	Cumanus	als Cumaneum
Gregorius	Corepiſcopus	
Stephanus	Corepiſcopus	
Euphronius	Corepiſcopus	
Rhodon	Corepiſcopus	
Theophanius	Corepiſcopus	

PROVINCIAE ARMENIAE MINORIS.

Eulogius	Sebaſtenſis	als Sebaſtenus
Ebetius	Satalenſis	als Satalon

PROVINCIAE ARMENIAE MAIORIS.

Arſaphius	Sobinenſis	als Sobinon
Acrites	Dioſpontanus	als Dioſponti
Eutychianus	Amaſeus	als Amaſiæ
Elpidius	Eteſiarum	als Eteſion
Heraclius	Zelonenſis	als Zelon
Elpidius	Cumanus	

PROVIN. PONTI POLEMONIACI.

Longinus	Neocæſarienſis	
Domnus	Trapezuntius	als Trapezuntos
Stratophilus	Pityuſius	als Pityuntos

PROVINCIAE PAPHAGONIAE.

Philadelphus	Pompeiopolis	al's Pompeiopolites
Petronius	Ionopolis	al's Ionoplitanus
Heſychius	Amaſtridos	al's Amaſtrianeñ

PROVINCIAE GALATIAE.

Pancratius	& Marcus Ancyrani	
Dicaſius	Thobarenſis	al's Tabienſis
Erechoreus	Plamatonenſis	al's Plamaton
Gorgonius	Cynenſis	al's Cynon
Philadelphus	Iuliapolitanus	al's Iuliapolis

PROVINCIAE ASIAE.

Theon	Cyzicenſis	
Menophantus	Epheſinus	
Orion	Iaſſiûs	
Eutychius	Smyrnenſis	
Mithres	Popanenſis	
Marinus	Hellenopolitanus	
Paulus	Aûderenſis	al's Audenſis

PROVINCIAE LYDIAE.

Artemidorus	Sardienſis	al's Sardeon
Soron	Thyatirenſis	al's Thyatiron
Thomaſion	Philadelphiæ	
Polion	Bareos	al's Barenſis
Agogius	Tripolitanus	
Florentinus	Anticyræ	al's Antiquiras
Marcus	Standitanus	al's Standum

PROVINCIAE PHRYGIAE.

Nunechius	Laodicenſis	
Flaccus	Sandenſis	al's Sandu
Procopius	Synnadeus	al's Synadenon

Pisticus	Azanites	als Azanon
Athenodorus	Dorylaëus	als Doryleu
Paulus	Apameensis	als Apamenus
Eugenius	Eucarpeus	als Eucarpensis
Flaccus	Hieropolitanus	als Hieropolites

PROVINCIAE PISIDIAE.

Eulalius	Iconiensis	als Iconij
Telemachus	Adrianopolitanus	als Adrianopolites
Eutychius	Seleuciensis	als Seleuciæ
Vranion	Sutenonensis	als Sinenon
Tarsitius	Apamiensis	als Apamenus
Patritius	Ambladensis	als Amblades
Polycarpus	Metropolitanus	
Acumedios	Parensis	als à Paro
Heraclius	Barensis	als Bareos

PROVINCIAE LYCIAE.

Eudæmus	Patarensis	als Pataron

PROVINCIAE PAMPHYLIAE.

Callidicus	Pergensis	als Pergis
Euresius	Termissensis	als Termissus
Teuxius	Siarbonensis	als Siarbon
Domnus	Aspendius	als Aspendi
Quintianus	Seleuciensis	
Patritius	Maximianopolitanus	
Aphrodisius	Magidensis	als Magidon

PROVINCIAE INSVLARES.

Euphrosynus	Rhodiensis	als Rhodi
Meliphron	Cous	als à Co
Strategius	Lemnius	als Lemni
Apollodorus	Corcyræus	als Corcyræ

PROVINCIAE CARIAE.

Eusebius

NICAENUM.

Eusebius	Antiochenus	
Ammonius	Aphrodisius	
Leodius	Cibyritanus	aľs Cibyriton
Eusebius	Milesius	aľs à Mileto

PROVINCIAE ISAVRIAE.

Stephanus	Barathrensis	aľs Barathron
Athenæus	Coropasius	aľs Curpissu
Etesius	Claudiopolitanus	
Agapetus	Seleuciensis	aľs Seleuciæ
Syluanus	Metropolitanus	
Faustus	Phanemutensis	
Antonius	Antiochenus	
Nestor	Syedreus	aľs Syedron
Hesychius	Corepiscopus	
Cyrillus	Sindensis	
Theodorus	Vsagadensis	aľs Vsagadon
Theodorus	Corepiscopus	
Anatolius	Corepiscopus	
Paulus	Larinensis	
Quintus	Corepiscopus	
Tiberius	Lystrensis	aľs Lystron
Aquila	Corepiscopus	
Eusebius	Parriciæ	

PROVINCIAE CYPRI.

Cyrillus	Paphi	aľs à Papho
Selanos	Selanonensis	aľs Selanon

PROVINCIAE BITHYNIAE.

Eusebius	Nicomediensis	aľs Nicomediæ
Theogenius	Nicænus	aľs Nicææ
Maris	Chalcedonensis	
Cyrillus	Chius	aľs à Chio
Hesychius	Prusensis	aľs Pruses
Gorgonius	Apolloniates	aľs Apolloniados
Georgius	Rusiates	aľs Rusiados

Euethios	Adrianopolitanus	
Theophanes	Corepiſcopus	
Rufus	Cæſarienſis	
Eulalius	Corepiſcopus	

PROVINCIAE EVROPAE.

Phædrius	Heraclienſis	al's Heracliæ

PROVINCIAE DACIAE.

Protogenes	Sardicenſis	
Marcus	Metropolitanus	al's Calabrienſis
Piſtus	Martianopolitanus.	
Cæcilianus	Metropolitanus	al's Carthaginenſis
Alexander	Theſſalonicenſis	
Dacius	Macedoniæ	
Piſtus	Athenienſis	
Marcus	Eubœæ	
Strategius	Hephæſtius	
Claudius	Theſſaliæ	
Budion	Stridonenſis	al's Dardaniæ
Domnus	Metropolitanus	al's Pannoniæ
Nicaſius	Galliarum	al's Diuienſis
Theophilus	Gotthiæ	
Can	Boſpori	al's Boſphoreñ

EXPLICIT SACRATISSIMVM
Nicænum Concilium.

Ad Lectorem.

In hiſto. eccleſiaſtica lib. x. c. 5

N hac ſubſcripſione reperiuntur non nulli (ſed tamen perpauci) epiſcopi Arieni, qui metu Conſtantini ſimulata profeßione, non ex animo ſubſcripſiſſe uidentur. De quibus ita ſcribit in eccleſiaſtica hiſtoria Rufinus. Defertur ad Conſtantinum ſacerdotalis concilij ſententia, ille tanquã à deo prolatam ueneratur, cui ſiquis tentaſſet obniti, uelut contra diuina ſtatuta uenientem, in exilium ſe proteſtatur acturũ. Sex igitur ſoli. 17. ab Ario ſe patiuntur expelli, reliqui uero undecim (erant enim ex Arrij parte) cum Ario epiſcopi concilio inter ſe habito, acquieſcunt ad ſubſcribendum manu ſola, non mente. Cuius ſimulationis autor præcipue extitit Nicomediæ epiſcopus (qui hic inter Bithyniæ epiſcopos primo loco ponitur) Euſebius. Interim quoquo modo, alijs ueritate, alijs ſimulatione (ſicut poſt exitus docuit) ſubſcribentibus, & de ſingulis quibusq; eccleſiaſticis obſeruationibus certa ſtatuta fingentibus, concilium diremptum eſt.

Aliud item de hac ſubſcriptione, ex tertio eorum, quibus hic utimur, codicum, adnotare libet. Ita enim ibi ha-

ibi habetur. Sciendum, in antiquioribus exemplaribus Niceno concilio ascriptum reperiri, quia studiosi fervi.dri non tam occidentalium, quam orientalium patrum nomina conscribere studuerint, eò quod occidentales non similiter quæstionem de hæresibus habuerint. Vnde & in latinis exemplaribus non omniũ Nicænorum patrum, uidelicet. CCC. XVIII. episcoporum, nomina reperiuntur conscripta.

Nec te insuper, Candide lector, offendat, quod alia translationis latinæ uerba reperiuntur in Rufino, & Gratiano, non enim inconueniens est, eosdem canones diuersis uerbis ex una lingua in alteram transferri. Qua autem interpretatione usus sit Gratianus, nescimus, nos utimur ea, quam olim Adrianus Papa. I. per manus Caroli magni occidentalibus ecclesijs direxit. Cæterũ apud Gratianum duo reperiuntur egregij huic concilio ascripti canones, quos hic referre congruum uidetur, quandoquidem inter hos. XX. non continentur, Vnus quidem de monachis, alter uero de consecratione ecclesiarum constituit.

Canon de Monachis.

Sic itaq; habetur. XVI. q. i. c. i. Placuit omnibus residentibus in sancta Nicæna synodo, ut monachorum conuersatio, & uita, secundum etymologiam nominis, ab omnibus discrepet. Monachus enim græce latinæ singularis dicitur, unde monachum per omnia singulariter agere oportet. Quam obrem firmiter, & indissolubiliter omnes præcipimus, ut aliquis monachus pœnitentiam nemini tribuat, nisi sibi inuicem, ut iustum est, mortuum non sepeliat, nisi monachum in monasterio secum commorantem, uel si fortuito quenquam aduenientium fratrum ibi mori contigerit.

Canon de consecratione ecclesiarum.

Et de consecratione. dist. i. c. Ecclesijs. sic habetur. Ecclesijs semel deo consecratis non debet iterum consecratio adhiberi, nisi aut ab igne exustæ, aut sanguinis effusione, aut cuiusquam semine pollutæ fuerint. Quia sicut infans à qualicunq; sacerdote in nomine patris, & filij, & spiritus sancti baptizatus non debet iterum baptizari, ita nec locus deo dedicatus iterum consecrandus est, nisi propter eas causas, quas superius nominauimus, si tamen fidem sanctæ trinitatis tenuerint, qui eum consecrauerunt. Hæc eadem uerba ponuntur ab eodem. dist. 68. An uero hi duo canones ascribendi sint huic concilio Nicæno primo, an potius secundo. CCCL. episcoporum, quod septima synodus est appellatum, tuo lector iudicio relinquimus. Illud autem capitulum, quod ponitur. xi. q. i. c. Iudices. quamuis à Gratiano ascribatur Nicæno concilio, tamen ipsa uerba indicant non concilij huius, sed Iulij Papæ potius, in ipsius ad orientales episcopos epistola dicta esse. Ait enim. Iudices autem esse non debent, nisi quos ipse, qui impetitur, elegerit, aut quos suo cõsensu hæc sancta sedes, aut eius primates authoritate huius sanctæ sedis, delegauerint. Iulius tamen Papa ait sic fuisse in hoc sancto concilio à patribus constitutum. Est deniq; inferius longam uidere disceptationem de huius concilij canonibus, habitam olim inter Romanos pontifices, & episcopos Africanos, sed ea commodius legetur loco suo, ne hic ueterum codicum ordo turbari uideatur.

INCIPINVT TITVLI CANONVM ANCYRANI CONCILII Numero. XXIIII.

De presbyteris, qui immolauerunt tempore persequutionis. I
De diaconis, qui immolauerunt. (pertulerant. II
De his, qui ex fuga compræhensi sunt, & per uim pagani ritus aliquid III
De his, qui diuersis causis gentilitatis ritus aliquid peregerunt. IIII
De his, qui timore ritus gentilium peregerunt. V
De his, qui in locis idolorum manducauerunt. VI
De his, qui frequenter idolis immolauerunt. VII
De his, qui & alijs sacrificandi causas attulerunt. VIII
De diaconis, qui tempore ordinationis de nuptijs attestati sunt. IX

X De desponsatis puellis, & ab alijs corruptis.
XI De his, qui cum essent Catechumeni, idolis immolauerunt.
XII Q; non oporteat Corepiscopos ordinare dericū, nisi in agris, & uillis.
XIII De his, qui esum carnium in clero constituti diffugiunt.
XIIII De rebus ecclesiasticis eo tempore distractis, quo ipsæ ecclesiæ uiduantur episcopis.
XV De his, qui fornicantur inrationabiliter, id est qui miscentur pecoribus, aut cum masculis polluuntur.
XVI De his, qui in pecudes, uel in masculos aut olim polluti sunt, aut hactenus hoc uitio tabescunt.
XVII De his, qui ad episcopatum promoti sunt, nec recepti.
XVIII De his, qui uirginitatem professi sunt, et de his, quæ sub sororis habitu cum aliquibus commorantur.
XIX De his, qui adulteras habent uxores, uel si ipsi adulteri cōprobentur.
XX De his, qui partus suos ex fornicatione diuersis modis interimunt.
XXI De homicidijs.
XXII De his, qui non sponte homicidium commiserunt.
XXIII De his, qui diuinationes expetunt.
XXIIII De his, qui uirginum corruptionibus conscij sunt.

Ad lectorem breuis annotatio.

Arie scribitur uocabulum huius concilij, Gratianus quippe in Decretis uocat Anchiritanum concilium, nostri codices freti antiquitate habent, nunc Ancyranum, nunc Anquiranum. Vt cunq; autem habent uocabulum, urbs ipsa sita est in Galatia prima, ut patet ex subscriptione Chalcedonēsis concilij. Dicta antiquitus Anquira seu Ancyra. Solet autem in uetustis libris frequenter Qu. p. c. scribi, uerbi gratia. Quiriacus, pro Cyriacus Quyle pro Cœle. sic Anquira pro Ancyra. Quod autem hoc concilium non diu ante Nicænum fuerit, ex subscriptionibus facile colligitur, reperiuntur enim ijdem Episcopi utriq; concilio alicubi subscripsiße. Exempli gratia. Nunechius Laodicensis, & Marcellus Ancyranus, quem Ariani post Nicænum concilium plurimum uexauerunt, ut ex historijs, & uarijs epistolis liquet. Author autem horum canonum maxime Vitalis Antiochenus, qui in subscriptione primum locum tenet, fuisse perhibetur.

Dist. 16. c. Prima Annotatio.

INCIPIVNT REGVLAE ANCYRANI CONCILII.

Stæ regulæ priores quidem sunt Nicænis: sed ideo Nicænæ prius scriptæ sunt, propter authoritatē eiusdem magni, sanctiq; concilij congregati apud Niceam.

DE PRESBYTERIS, QVI IMMOLAUERUNT tempore persecutionis. Cap. I.

Presby-

PResbyteros immolantes, & iterum luctamen adeuntes: si hoc non per illusionē aliquam, sed ex ueritate fecerint, ut iterum teneri uiderentur, aut tormentis subijci, quo facinus pati uiderentur inuiti. Hos ergo placuit honorem quidem sedis retinere, offerre autem illis & sermonē ad populum facere, aut aliquibus sacerdotalibus officijs fungi non liceat. I Dist. 50. c. Presbyteros.

De diaconis, qui immolauerunt. Cap. II.

DIaconi similiter, qui immolauerunt, honorē quidem habeant: cessent uero ab omni sacro ministerio, siue à pane, siue à calice offerendo, uel prædicando. Quod si quidam episcoporum conscij sunt laboris eorum, & humilitatis, & mansuetudinis, & uoluerint eis aliquid amplius tribuere uel adimere, penes ipsos erit potestas. II Dist. 28. c. Diaconi.

De his, qui ex fuga comprehensi sunt, & per uim pagani ritus aliquid pertulerunt. Cap. III.

QVi fugientes cōprachensi sunt, uel à domesticis traditi, uel ademptis facultatibus sustinuere tormenta, aut in custodiā trusi, proclamauerunt se Christianos esse, & eo usque astricti sunt, ut manus eorum comprahendentes uiolenter attraherēt, & funestis sacrificijs admouerēt, aut aliquid polluti cibi per necessitatem sumere cogerentur, confitentes iugiter se Christianos esse, & luctum rei, quæ contigit, incessabiliter ostendentes omni deiectione, & habitu, & humilitate uitæ: nos, uelut extra delictum constitutos, à communionis gratia non uetamus. Si uero prohibiti sunt ab aliquibus, propter ampliorē cautelam, uel propter quorundam ignorantiam: statim recipiantur. Hoc autem similiter de clericis, & de laicis cæteris obseruari conueniet. Perquisitū est autem & illud, si possunt etiam laici, qui in has necessitatis angustias inciderunt, ad clericatus ordinem promoueri: placuit ergo & hos, tanquam qui nihil peccauerunt, si & præcedens eorum uita probabilis fit, ad hoc officium prouehi. III

De his, qui diuersis causis gentilitatis ritus aliquid peregerunt. Cap. IIII.

DE his, qui sacrificare coacti sunt, insuper & cœnauerunt in idolio. Quicunque eorum, cum ducerentur, lætiore habitu fuerunt, & uestimentis preciosioribus usi sunt, & præparatæ cœnæ indifferenter participes extiterunt: placuit eos inter audientes uno anno constitui, succumbere uero tribus annis, in oratione autem communicare biennio, & tunc ad perfectionis gratiam peruenire. Quotquot autē ascenderunt IIII

derunt templa ueste lugubri, & recumbentes per omne tempus fleuere discubitus, si compleuerunt pœnitentiam triennij temporis, sine oblatione suscipiantur. Si autem non manducauerunt, biennio subiecti pœnitentiæ, tertio anno sine oblatione communicent: ut perfectionem quadriennio consequantur. Penes aūt episcopos erit potestas, modū conuersionis eorum probantes, uel humanius erga eos agere, uel amplius tempus addicere. Ante omnia uero præcedens eorū uita & posterior inquiratur, & ita eis impertiatur humanitas.

De his, qui timore ritus gentilium peregeruut. Cap. V.

V DE his, qui minis tantum cessere pœnarum, aut priuatione facultatum territi, aut demigratione, sacrificauerunt: & hactenus pœnitudinis negligentes, necp conuersi, nunc huius concilij tempore semet obtulerunt, conuersionis suæ consilia capientes, placuit usq; ad magnum diem eos inter audientes suscipi, & post magnum diem triennio pœnitentiā agere, & postmodum duobus annis sine oblationē communicare. Et tunc demum, sex annis completis, ad perfectionis gratiam peruenire. Si uero quidē ante hanc synodum suscepti sunt ad pœnitentiam, ex illo tempore initium eis sexennij cōputetur. Siquod autem periculum, uel mortis expectatio, aut ex infirmitate, aut ex aliqua occasione contigerit: his sub definitione statuta communio non negetur.

De his, qui in locis idolorum manducauerunt. Cap. VI.

VI DE his, qui festis diebus gentilium in remotis eorum locis conuiuia celebrarunt, cibosq; proprios deferentes ibidē comederunt, placuit post pœnitentiam biennij eos suscipi, utrum uero cum oblatione singuli episcoporum probantes uitam eorum, & singulos actus examinent.

De his, qui frequenter idolis immolauerunt. Cap. VII.

VII HI, qui secundo, & tertio sacrificauerunt coacti, quatuor annis pœnitentiæ subijciantur: duobus aūt alijs sine oblatione communicent, & septimo anno perfecte recipiantur.

De his, qui & alijs sacrificandi causas attulerunt. Cap. VIII.

Quotquot

QVotquot autẽ non solum ipsi deuiauerunt, sed etiã insurrexerũt, & compulerunt fratres, & causas præbuerunt, ut cogerentur: hi per triennium quidem locum inter audientes accipiant, per aliud uero sexennium pœnitentiæ subijciantur acriori, & alio anno communionem sine oblatione percipiant, ut perfectionem, expleto decennio, consequantur. Inter hæc autem & eorum uita pensanda est. VIII

De diaconis, qui tempore ordinationis de nuptijs attestati sunt. Cap.IX.

DIaconi, quicunq; ordinãtur, si in ipsa ordinatione protestati sunt, & dixerunt, uelle se coniugio copulari, quia sic manere non possunt: hi si postmodum uxores duxerint, in ministerio maneant, propterea, quod eis episcopus licentiã dederit. Quicunq; sane tacuerunt, & susceperunt manus impositionem, professi continentiam, & postea nuptijs obligati sunt, à ministerio cessare debebunt. IX

De desponsatis puellis, & ab alijs corruptis. Cap.X.

DEsponsatas puellas, & post ab alijs raptas, placuit erui, & eis reddi, quibus ante fuerãt desponsatæ, etiam si eis à raptoribus uis illata constiterit. X

27.q.2.c. De sponsatas.

De his, qui cum essent catechumeni, idolis immolauerunt. Cap.XI.

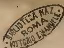
EOs, qui ante baptisma sacrificauerunt idolis, et postea baptisma cõsecuti sunt: placuit ad ordinẽ prouehi, eo quod probentur abluti. XI

Q̃ non oporteat corepiscopos clericos ordinare, nisi in agris, & uillulis. Cap.XII.

COrepiscopis non licere presbyteros, aut diaconos ordinare, sed nec presbyteris ciuitatis, sine præcepto episcopi, uel literis, in unaquaq; parochia. XII

De his, qui esum carnium in clero constituti diffugiunt. Cap.XIII.

HI, qui in clero sunt presbyteri, & diaconi, & à carnibus abstinent: placuit eas quidem contingere, & ita si uoluerint, cõtinere. Quod si in tantum eas abominantur, ut nec holera, quæ cum eis coquuntur, existiment comedenda, tanquam non consentientes regulæ, ab ordine cessare debebunt. XIII

Derebus

De rebus ecclesiasticis eo tempore distractis, quo ipsæ ecclesiæ uiduantur episcopis Cap. XIIII.

XIIII
12. q. 2. c.
Si quæ de rebus.

DE his, quæ pertinent ad ecclesiam, quæcunque, cum non esset episcopus, presbyteri uendiderunt: placuit, rescisso contractu, ad iura ecclesiastica reuocari. In iudicio autem erit episcopi, si pretium debeat recipi, nec ne. Quia plerunque rerum distractarum reditus ampliorem summam pro pretio dato reddiderit.

De his, qui fornicantur inrationabiliter, id est qui miscentur pecoribus, aut cum masculis polluuntur. Cap. XV.

XV DE his, qui inrationabiliter uersati sunt, siue uersantur, quotquot ante uicesimum annum tale crimen commiserint, quindecim annis exactis in pœnitentia, communionem mereantur orationum: deinde quinquennio in hac communione durantes, tunc demum oblationis sacramenta contingant. Discutiatur autem & uita eorum, qualis tempore pœnitudinis extiterit, & ita misericordiam consequantur. Quod si inexplebiliter his hæsere criminibus, ad agendam pœnitentiam prolixius tempus insumant. Quotquot autem peracta .xx. annorũ ætate, & uxores habentes, hoc peccato prolapsi sunt, .xxv. annis pœnitudinem gerentes in communionem suscipiantur orationum: in qua quinqennio perdurantes, tunc demũ oblationis sacramenta percipiant. Quod si & uxores habentes, & transcendentes quinquagesimum annum ætatis, ita deliquerint: ad exitum uitæ communionis gratiam consequantur.

De his, qui in pecudes, uel in masculos, aut olim polluti sunt, aut hactenus hoc uitio tabescunt. Cap. XVI.

XVI EOs, qui inrationabiliter uixerunt, & lepra iniusti criminis alios polluerunt, præcepit sancta synodus inter eos orare, qui spiritu periclitantur immundo.

De his, qui ad episcopatum promoti sunt, nec recepti. Cap. XVII.

XVII
Dist. 92. c.
Sequi.

SI qui episcopi ordinati sunt, nec recepti ab illa parochia, in qua fuerant denominati, uolueruntque alias occupare parochias, & uim præsulibus earũ inferre, seditiones aduersus eos excitando: hos abijci placuit. Quod si uoluerint in presbyterij ordine, ubi prius fuerãt, ut presbyterri residere: non abijciantur propria dignitate. Si autem seditiones

cõmouent

commouent ibidem constitutis episcopis, presbyterij quoq; honor talibus auferatur, fiantq; damnatione notabiles.

De his, qui uirginitatem professi sunt, & de his, quæ sub sororis habitu cum aliquibus cõmorantur. Cap. XVIII.

QVotquot uirginitatem promittentes irritam faciunt sponsionẽ: inter bigamos censeantur. Virgines autem, quæ conueniunt cũ aliquibus, tanquam sorores, habitare prohibemus. XVIII 27. q. 1. c. Quotquot.

De his, qui adulteras habent uxores, uel si ipsi adulteri comprobantur. Cap. XIX.

SI cuius uxor adulterata fuerit, uel si ipse adulterium cõmiserit, septem annorum pœnitentia oportet eum perfectionem consequi secundum pristinos gradus. XIX

De his, qui partus suos ex fornicatione diuersis modis interimunt. Cap. XX.

DE mulieribus, quæ fornicantur, & partus suos necãt, uel quæ agũt secum, ut utero conceptos excutiant: antiqua quidẽ definitio usq; ad exitum uitæ eas ab ecclesia remouet, humanius autem nunc definimus, ut eis decem annorum tempus, secundum præfixos gradus pœnitentiæ largiamur. XX

De homicidis. Cap. XXI.

QVi uoluntarie homicidium fecerint, pœnitentiæ quidem iugiter se submittant: perfectionẽ uero circa uitæ exitum cõsequantur. XXI

De his, qui non sponte homicidium commiserunt. Cap. XXII.

DE homicidijs non sponte commissis prior quidem definitio post septennem pœnitentiam perfectionem consequi præcipit: secunda uero quinquennij tempus explere, modus autem huius pœnitentiæ in episcoporum sit arbitrio, ut secundum conuersationem pœnitentium possint & extendere tardantibus, & minuere studiose festinantibus. XXII Dist. 50. c. Eos qui non uoluntate.

De his, qui diuinationes expetunt. Cap. XXIII.

QVi diuinationes expetunt, & morem gentilium subsequuntur, aut in domos suas huiuscemodi homines introducunt, exquirendi aliquid arte malefica, aut expiandi causa, sub regula quinquen- XXIII 26. q. 5. c. Qui diuinationes.

nij iaceant, secundum gradus pœnitentiæ definitos.

De his, qui uirginum corruptionibus conscij sunt. Cap. XXIIII.

XXIIII QVidam sponsam habens, sororem eius uiolauit, & grauidam reddidit: postmodum desponsatam sibi duxit uxorem, illa uero, quæ corrupta est, laqueo se peremit. Hi, qui fuerunt cōscij, post decennem satisfactionē iussi sunt suscipi, secundum gradus pœnitentiæ constitutos.

ET SVBSCRIPSERVNT. XVIII. EPISCOpi, qui in eodem concilio conuenerunt.

Vitalis	Antiochenus	
Marcellus	Ancyranus	
Atricolaus	Cæsariensis	
Lupus	Tarsensis	als de Tarso
Basilius	Amensis	als Amnensis
Philadelpus	Aeliopolitanus	
Eustolus	Nicomediensis	
Heraclius	Zelonensis	
Petrus	Iconiensis	
Nunechius	Laodicensis	
Sergianus	Antiochensis	
Epidaurius	Pisidiensis	
Narcissus	Pergensis	
Leontius	Nerodianensis	
Longinus	Dicasionensis	
Amphion	Alphios	
Selaus	Germanus	

EXPLICIVNT CANONES CONcilij Ancyrani.

In Neocæsariense concilium breuis annotatio.

X catalogo subscriptionum Niceni, Chalcedonensis concilij conijcere licet Neocæsariense concilium celebratum esse in prouincia Ponti Polemoniaci, utrobiq; enim primo loco ponitur episcopus Neocæsariensis. Atq; ut intelligas non longe ante Nicenū hoc præcessisse, idem reperitur episcopus Longinus & hic & illic assignatus. Est autem Pontus regio ad littus sinus Euxini, quam olim Nero, concedente rege Polemone, ex regno in prouinciæ formam redegit, uti scribunt Suetonius, Aurelius, Eutropius, aliiq; historici. Dicta est

ergo

ergo Pontus Polemoniacus ab antiquo rege, sita inter Paphlagoniam, & Armeniam, clara nunc Trapezunte, imperij Turcici sede ante captam Constantinopolim. De hoc autem concilio ita scribit Gratianus, Synodus Neocæsariensis post Ancyritanam & Antiochenam legitur fuisse, in qua patres. XVII. statuerunt canones. XXIIII. quorum author maxime Vitalis, episcopus Salonitanus, extitit. Hec ille. Arbitramur autem mendosos esse codices, qui pro numero. XIIII. habent. XXIIII. Non enim extant nisi. XIIII. huius concilij canones, quos etiam sexta synodus legitur approbasse.

Dist. 16. c. Prima annotatio. Ea. c. Quoniam § item. 2.

INCIPIVNT TITVLI CANONVM

NEOCAESARIENSIS CONCILIJ. Numero. XIIII.

INCIPIVNT CANONES CONCILII

NEOCAESARIENSIS.

Ncipiunt regulæ prolatæ in synodo Neocæsariensi, numero. XIIII. Et hæ regulæ post eas quidem probantur esse, quæ apud Ancyram, uel Cæsaream expositæ sunt: sed Nicænis anteriores reperiuntur.

De presbyteris, qui uxores acceperunt, uel fornicati sunt. Cap. I.

I Dist. 28. c. Presbyter.

PResbyter si uxorem acceperit, ab ordine deponatur, si uero fornicatus fuerit, aut adulteriū perpetrauerit, amplius pelli debet, & ad pœnitentiam redigi.

De his, quæ duobus fratribus nupserint, uel qui duas sorores uxores acceperint. Cap. II.

II MVlier, si duobus fratribus nupserit, abijciatur usq; ad mortem: ueruntamen in exitu, propter misericordiam, si promiserit, quod facta incolumis, huius coniunctionis uincla dissoluat, fructum pœnitentiæ cōsequatur. Quod si defecerit mulier, aut uir in talibus nuptijs, difficilis erit pœnitentia in uita permanenti.

De multinubis. Cap. III.

III 31. q. 1. c. De his.

DE his, qui in plurimas nuptias inciderunt, & tempus quidem præfinitum manifestum est, sed conuersatio eorum, & fides tempus adbreuiat.

De his, qui proponentes fornicari uetantur. Cap. IIII.

IIII SIquis mulierem concupiscens proposuerit cum ea concumbere, & cogitatio eius non perueniat ad effectum: apparet, quod gratia dei liberatus sit.

De Catechumenis peccantibus. Cap. V.

V CAtechumenus ingrediatur ecclesiam, & in ordinem eorū, qui instruuntur assistat: hic autem deprehensus fuerit peccans, siquidē genu flectit, audiat, ut non delinquat ulterius: si uero, & audiens peccauerit, expellatur.

De Catechumena prægnante. Cap. VI.

VI GRauidam, oportet baptizari, quando uoluerit, nihil enim in hoc quæ parit, nascenti communicat: propterea quod uniuscuiusq; sum propositum in confessione declaretur.

Quod non oporteat in bigami nuptijs orare presbyterum. Cap. VII.

VII PResbyterum in nuptijs bigami prandere non conuenit, quia cū pœnitentia bigamus egeat, quis erit presbyter, qui propter conuiuiū

talibus nuptijs possit præbere consensum.

De his, qui mulieribus adulteris iuncti sunt. Cap. VIII.

MVlier cuiusdam adulterata laici cōstituti, si euidenter arguatur, talis ad ministerium cleri uenire non poterit. Si uero post ordinationem adulterata fuerit, dimittere eam conuenit, quod si cum illa conuixerit, ministerium sibi commissum obtinere non poterit. VIII Dist. 34. c. Si cuius.

De his, qui ad presbyterium promouentur, & ante ordinationem, peccatorum sibi sunt conscij. Cap. IX.

PResbyter, si præoccupatus corporali peccato prouehatur, & confessus fuerit de se, quod ante ordinationem deliquerit, oblata non consecret: manens in reliquis officijs, propter studium bonum. Nam peccata reliqua plerique dixerunt per manus impositionem posse dimitti, quod si de se non fuerit ipse confessus, & argui manifeste nequiuerit, potestatis suæ iudicio relinquatur. IX 15. q. 8. c. Qui admisit.

De diaconis similiter. Cap. X.

SImili modo etiam diaconus, si eodem peccato succubuerit, ab ordine ministerij subtrahatur. X

Quo tempore presbyterum conueniat ordinare. Cap. XI.

PResbyter ante tricesimum ætatis suę annum nullatenus ordinetur, licet ualde sit dignus: sed hoc tempus obseruet. Nam dominus noster tricesimo ætatis suæ anno baptizatus est, & sic cœpit docere. XI Dist. 78. c. Presbyter. Luc. 3.

De his, qui in ægritudine baptisma consequuntur. Cap. XII.

SIquis in ægritudine fuerit baptizatus, ad honorem presbyterij non potest promoueri, quod non ex proposito fides eius, sed ex necessitate descendit: nisi forte propter sequens studium eius, & fidem, atque hominum raritatem talis possit admitti. XII Dist. 57. c. Siquis.

De presbyteris agrorum. Cap. XIII.

PResbyteri ruris in ecclesia ciuitatis, episcopo præsente, uel presbyteris urbis ipsius: offerre non possunt, nec panem sanctificatum dare, calicemque porrigere. Si uero absentes hi fuerint, & ad dandā + orationem uocentur, soli dare debebunt. Corepiscopi quoque ad exemplū XIII forte. + oblationem.

forte † uocati quidem, & formam ſeptuaginta uidentur eſſe † ut cum. Miniſtri autē propter ſtudium, quod erga pauperes exhibent, honorentur.

De numero certo diaconorum. Cap. XIIII.

XIIII Act. 6. Diſt. 93. c. Diaconi.

Diaconi ſeptem debent eſſe iuxta regulam, licet & ualde magna ſit ciuitas. Idipſum autem & actuum Apoſtolorum liber inſinuat.

CONVENERVNT AVTEM IN VNVM
ſancti, & uenerabiles epiſcopi in urbe Cæſarienſi, id eſt,

In Decretis habetur Salomitanus. Diſt. 16. c. Prima anno.

Vitalis	Salaminus	al's Salminus
Germanus	Rudus	al's Redus
Gregorius	Dicaſius	
Alphius		
Heraclius		
Baſilius		
Leontius		
Amphion		
Stephanus		
Eretius		
Lupus		
Valentinus		
Gerontius.		
Narciſſus		
Longinus		
Sanctus		

Et cæteri, qui ſtatuerunt ſuperius ſcripta.

Argumentum in Gangrenſe concilium ex Gratiano.

Diſt. 18. c. Prima annota.

Diſt. 28. c. Siquis diſcernit. Diſt. 29. c. 1. Ea. c. Regulæ. Diſt. 30. c. 1.

Ynodus Gangrenſis poſt Nicænam legitur fuiſſe, in qua patres. XVI. ſtatuerunt canones. XX. propter quaſdam neceßitates eccleſiaſticas, maxime contra Euſtochium, qui dicebat, quod nullus in coniugali gradu poſitus, nec ullus fidelis, qui non omnibus renunciaret, quæ poßideret, ſpem ullam ad deum haberet. Et multa alia uenenoſa, quæ enumerare longū eſt. Et infra in alio loco. Item opponitur ex concilio Gangrenſi. Siquis diſcernit preſbyterum coniugatum, tanquam occaſione nuptiarum, quod offerre non debeat, & ab eius oblatione ideo abſtinet, anathema ſit. Sed notandum eſt (inquit) quod ſecundum Iſidorum pleraq; capitula ex cauſa, ex loco, ex tempore, ex perſona, conſyderanda ſunt. Hinc etiam Gregorius ait. Regulæ ſanctorum patrum pro tempore, loco, & perſona, & negocio, inſtante neceßitate, traditæ ſunt. Illud ergo, quod in Gangrenſi concilio legitur, ex cauſa conſyderatur, & ex tempore. Cauſa fuit hæreſis Manichæorum, qui coniugium deteſtabantur. Sicut etiam quorundam ſuperſtitio, multa in catholicorum deteſtationem introduxiſſe inuenitur, contra quos in Gangrenſi concilio ſtatutum legitur. Hæc Gratianus.

Incipit synodi Gangrensis præfatio.

Dominis honorabilibus consacerdotibus, in Armenia constitutis, † episcopis, quorum nomina superius sunt scripta, & conuenerunt in Gangrensi concilio, in domino salutem. Quoniam † conueniens sancta synodus episcoporum in Gangrensem ecclesiam, propter quasdam ecclesiasticas necessarias causas inquirendas, & ea, quæ secundum Eustasium gesta sunt, dinoscenda, inuenit multa fieri indecenter ab his, qui hunc eundem Eustasium sequuti sunt, necessario statuit, palàm factis omnibus, amputare uniuersa, quæ ab eodem mala commissa sunt. Declaratũ est enim hos eosdem nuptias accusare, & docere quod nullus in coniugali positus gradu spem habeat apud deum. Vnde factum est, ut multæ mulieres seductæ, relictis proprijs uiris, & uiri, uxoribus destitutis, uinculum coniugale dissoluerent, continentiam profitentes, quam cum retinere non possent, adulteria commiserunt. Inuẽti sunt enim discessiones, ac separationes dominicis ecclesijs dei docere, id est, & traditiones ecclesiasticas, & ea, quæ in ecclesijs aguntur, debere contemni, priuatis conuenticulis statutis, atq; ad imitationem eorum, quæ in domo dei aguntur, omnia præsumere celebrare. Adhuc etiam uestibus communibus spretis, nouos etiam & insolitos habitus adsumpsisse. Primitias quoq; fructuum, & oblationes eorũ, quas ueterum institutio ecclesijs tribuit, sibi met uendicasse, id est propria ratiotinatione doctrinæ, tanquam sanctis sibi eas offerri debere, apud se, & inter se dispensandas. Seruos à dominis recedentes, & per hanc insuitatæ religionis † dominos contempsisse. Mulieres præter consuetudinem &, sui sexus ornatum ‡ hæc se iustificari credẽtes, uirilem habitum usu cepisse, pluresq; occasione religionis tonsas, genuini decoris comas penitus amputasse. Ieiunia, quæ in ecclesia prædicantur, contemnenda adseruisse. Nonnullos eorum etiam cibos carnium, tanquam inlicitos reputasse. In domibus coniugatorum, nec orationes quidem celebrari persuasisse, in tantum, ut easdem fieri uetent, oblationibus quoq; in domibus factis minime cõmunicandum esse decernant. Presbyteros, qui matrimonia contraxerunt, sperni debere, nec sacramenta, quæ ab eis conficiuntur, contingi. Loca sanctorum martyrum, uel basilicas contemnere, & omnes, qui illuc conueniunt, reprehendere. Diuites fideles, qui non omnibus renunciant, quæ possident, spem apud deum non habere. Et multa alia, quæ numerari nulli possibile est, singulos quoq; eorum pro arbitrio suo constituere, unus quisq; eorum per tales institutiones ab ecclesiastico canone recedentes, tanquam proprias leges sibi met condidisse. Nec communis his omnibus, & una sententia est. Singuli enim pro ut uidetur, & libet ad accusationem ecclesiæ nitendo, tanquam rector non sit, uel addit decreta, uel minuit. Propterea ergo coactum est hoc cõcilium, in Gangrensi ecclesia habitũ, canones istos exponere, in quibus probantur, ne memorati essent extra ecclesiam. Quod si per pœnitentiam condemnauerint hæc omnia, quæ male senserunt, tanquam à se nõ bene prolata, acceptabiles fiant, atq; ad eos singula, quæ debent condemnare, synodus credidit exponenda. Quod siquis renuerit hæc, quæ hodie constituta sunt, tanquam hereticus, & anathematizatus, & damnanatus abijciatur, & erit non solum incommunicatus, uerum etiam & ab ecclesia habeatur extorris, donec deprecetur episcopos, & de uniuersis † quæ ‡ pœne eos deprehensæ, atq; detectæ sunt, prouiderit, quid horum susceperit obseruandum.

lego. † episcopi. als. † conuenit

Errores Eustasianorum.

forte addendum † speciẽ aut formam. forte ‡ hac.

forte addendum † traditionibus. forte ‡ penes.

TITVLI CANONVM GANGRENSIS

CONCILII. NVMERO. XX.

De his, qui nuptias execrantur. I

De his, qui abominantur eos, qui carnibus uescuntur. II

Deseruis,

INCIPIVNT REGVLAE GANGRENSIS, QVAE POST NICAENVM CONCILIUM EXPOSITAE SUNT. NUMERO. XX.

De his, qui nuptias execrantur. Cap. I.

I Siquis uituperat nuptias, & dormientem cum uiro suo fidelem, ac religiosam detestatur: aut culpabiles ęstimat, uelut qui in regnum dei introire non possint: anathema sit.

Dist. 30. c. Siquis nuptias.

De his, qui abominantur eos, qui carnibus uescuntur. Cap. II.

II Siquis carnem edentem, praeter sanguinem, & idolis immolatum, & suffocatum, cum religione, & fide, condemnat, uelut spem, propter huiusmodi perceptionem, non habentem: anathema sit.

Dist. 30. c. Siquis carnem.

De seruis, qui iugum famulatus abijciunt christianitatis obtentu. Cap. III.

Siquis

SIquis seruum prætextu diuini cultus doceat dominum contemnere proprium, ut discedat ab eius obsequio, nec ei cũ beneuolentia, & omni honore deseruiat:anathema sit. III 17.q.4. Siquis seruum.

De presbyteris,qui habuere coniugia. Cap.IIII.

QVicunq; discernit â presbytero, qui uxorem habuit, quod non oporteat eo ministrante de oblatione percipere:anathema sit. IIII Dist.28. Siquid discernit

De his,qui ecclesiæ conuentus spernendos existimant. Cap.V.

SIquis docet domum dei contemptibilem esse,& cõuentus,qui in ea celebrantur:anathema sit. V Dist.30.c. Siquis docet.

De his, qui ecclesiastica ministeria præter ecclesiam faciunt. Cap.VI.

SIquis extra ecclesiam seorsum conuentus celebrat,& despiciens ecclesiam ea, quæ sunt ecclesiæ, uoluerit usurpare, non conueniente presbytero,iuxta decretum episcopi:anathema sit. VI Dist.30.c. Siquis extra.

De fructuum oblationibus, quæ ministris ecclesiæ conferuntur. Cap.VII.

SIquis oblationes ecclesiæ extra ecclesiam accipere,uel dare uoluerit, præter conscientiam episcopi,uel eius, cui huiuscemodi officia commissa sunt,nec cum eius uoluerit agere consilio:anathema sit. VII

De his,quæ in usus pauperum conferuntur. Cap.VIII.

SIquis dederit,uel acceperit oblata præter episcopũ,uel eum,qui constitutus est ab eo,ad dispensandam misericordiam pauperibus: & qui dat,& qui accipit:anathema sit. VIII

De his,qui in uirginitate,continentiaq; persistunt. Cap.IX.

QVicunq; uirginitatem custodiens,aut continentiæ studens, uelut horrescens nuptias temerat, nec propter hoc, quod bonum, & sanctum est,nomen uirginitatis adsumit:anathema sit. IX Dist.30.c. Siquis uel.

De his,qui pro uirginitate superbiunt. Cap.X.

SIquis ex his, qui uirginitatem propter dominum seruant, extollitur aduersum coniugatos:anathema sit. X Dist.30.c. Siquis propter.

De his, qui agapas, id est pastiones pauperum, risui deputant. Cap. XI.

XI Siquis despicit eos, qui fideliter agapas, id est conuiuia pauperibus exhibent, & propter honorem dei conuocant fratres, & noluerit cõmunicare huiuscemodi uocationibus, paruipendẽs quod geritur: anathema sit.
Dist. 41. c. Siquis.

De his, qui pallijs utuntur, & idcirco superbiunt. Cap. XII.

XII Siquis uirorum propter continentiã, quæ putatur, amictu pallij utitur, quasi per hoc habere se iustitiam credens: & despicit eos, qui cũ reuerentia birris, & alijs cõmunibus, & solitis utuntur: anathema sit.
Dist. 30. c. Siquis uirorum.

De mulieribus quæ utuntur uirilibus indumentis. Cap. XIII.

XIII Siqua mulier propter continentiam, quæ putatur, habitum mutat, & pro solito muliebri amictum uirilem sumit: anathema sit.
Dist. 30. c. Siqua mulier a.

De his, qui uelut peccatum copulam deferunt nuptiarum. Cap. XIIII.

XIIII Siqua mulier uirum proprium relinquens discedere uoluerit, nuptias execrans: anathema sit.
Dist. 30. c. Siqua mulier.

De his, qui christianitatis obtentu despiciunt filios. Cap. XV.

XV Siquis filios suos relinquens, non eos enutrit, & quod ad se pertinet, non ad pietatem diuini cultus informat, sed per occasionem continentiæ negligit: anathema sit.
Dist. 30. c. Siquis reliquerit

De his, qui patres christianitatis occasione contemnunt. Cap. XVI.

XVI Qvicunque filij à parentibus sub prætextu diuini cultus abscedunt, nec debitam reuerentiam dependunt illis, qui diuinũ cultum sibi proculdubio præferunt: anathema sit.
Dist. 30. c. Siquis filij.

De mulieribus, quæ se attondent Christianitatis obtentu. Cap. XVII.

XVII Siqua mulier, propter diuinum cultum (ut æstimat) crines attondet: quos ei deus ad subiectionis memoriam tribuit, tanquam præceptum dissoluens obædientiæ: anathema sit.
Dist. 30. c. Quæcunque mulier.

De his,

De his, qui dominico die ieiunant, tanquam nihil præ cæteris differente. Cap. XVIII.

SIquis propter continentiam, quæ putatur, aut contumaciam, in die dominico ieiunat: anathema sit. XVIII Dist. 30. c. Siquis tanquam

De his, qui ecclesiastica ieiunia absque necessitate dissoluunt. Cap XIX.

SIquis eorum, qui continentiæ student: absque necessitate corporea tradita in commune ieiunia, & ab ecclesia custodita superbiendo dissoluit, stimulo suæ cogitationis impulsus: anathema sit. XIX Dist. 30. c. Siquis eorum.

De his, qui collectas, quæ fiunt in martyrum commemorationibus, execrantur. Cap. XX.

SIquis superbiæ usus affectu conuentus abomninatur, qui ad cõfessiones martyrum celebrantur, & ministeria, quæ in eis fiunt, simul cum eorum memorijs execratur: anathema sit. XX Dist. 30. c. Siquis per superbiam.

ET SVBSCRIPSERVNT.

Aelianus
Eusebius
Basilius
Eugenius
Hypatius
Bithynicus
Philethus
Bassianus
Osius
Proæresius
Eulalius
Olympius
Heracleus
Brœrius
Gregorius
Bassus
Pappus

HAec autem scripsimus, non, qui in ecclesia dei secundum scripturas sanctum propositum continentiæ eligunt, uituperantes: sed eos, qui abutuntur proposito in superbiam, & extolluntur aduersus simpliciores, abscindimus, & dãnamus eos, qui aduersum scripturas, & ecclesiasticas regulas noua introducunt præcepta. Nos autem & uirginitatem cum humilitate admiramur, & continentiam, quæ cum castitate, & religione suscipitur, approbamus, & renunciationem secularium negociorum cum humilitate recipimus, & nuptiarum castum uinculum honoramus, & diuitias cum iustitia, & operibus bonis non spernimus, & habitum simplicem, ac uestem uiliorem pro corporis diligentia infucatum laudamus, Dist. 30. c. Hæc autẽ scripsimus. Dist. 41. c. Parsimoniam.

 sunt

sicut etiam solutas, & fractas in uestibus processiones reprobamus. Et domos dei honoramus, & cõuentus, qui in his fiunt, tãquam sanctos, & utiles suscipimus, pietatem in priuatis domibus non claudentes, sed omnem locum in nomine dei ædificatum, honoramus & congregationem in eadem ecclesia, factam pro utilitate communi, recipimus. Et bona opera, quæ supra uires in fratres pauperes exercentur, secundũ ecclesiasticas traditiones beatificamus, & omnia, quæ sanctas per scripturas, & per apostolos sunt tradita, in ecclesia celebrari exoptamus.

TITVLI CANONVM ANTIOCHENI

CONCILII. NVMERO. XXV.

Vt nullo

INCIPIVNT REGVLAE ANTIOCHENI CONCILII. EXPOSITAE

apud Antiochiam in Encenijs. Numero.XXV.

Ancta, & pacata synodus in unum congregata, his, qui per singulas ꝓuincias sunt, unanimibus sanctis, & consacerdotibus in domino salutem. Gratia, & ueritas Iesu Christi, domini, & saluatoris nostri, sanctã Antiochenam ecclesiam uisitans, & in unum connectens, per cõcordiam pacatissimi spiritus: multa quidem, & alia perfecit, in omnibus autem, & pacata spiritu etiã hoc perfecit, ut quæ uisa sunt recte constitui, cum plurima consyderatione, & iudicio, unà omnibus nobis Antiochiam ex diuersis prouincijs cõgregatis episcopis, in uestram notitiam deferrentur. Credimus autem gratiæ domini, & sancto spiritui pacis, quod & ipsi conspirabitis nobis, tanquam in una fuissetis uirtute: ut nobis, cum traditionibus adnitentes, magis autem muniti, & in spiritu sancto, prȩsentibus hisdem ipsis, quæ definita sunt, consentientes: & ea, quæ recta uisa sunt, roborantes cum consensu sancti spiritus consignabitis. Sunt autem præfiniti canones ecclesiastici hi, qui infra scripti sunt, in qua synodo fuerunt episcopi Eusebius, Theodorus, & cæteri, qui in græco sermone continentur, & hæc constituerunt, quæ infra scripta sunt.

De his, qui contraria gerunt his, quæ regulariter de pascha statuta sunt in Nicæno concilio. Cap.I.

OMnes, qui ausi fuerint dissoluere definitionẽ sancti, & magni concilij, quod apud Nicæam cõgregatum est, sub præsentia pijssimi, & uenerandi principis Constantini, de salutifera solennitate sacratissi- I

 mæ paschæ:

mæ paschæ: excommunicandos, & de ecclesia pellendos esse cēsemus, si tamen cōtentiosius aduersus ea, quæ bene sunt decreta, perstiterint, & hæc quidem de laicis dicta sint. Siquis autem eorum, qui præesse noscuntur ecclesiæ, aut episcopus, aut presbyter, aut diaconus, post hanc definitionem tentauerit ad subuersionem populorum, ecclesiarumq; perturbationem, seorsum colligere, & cum Iudæis pascha celebrare: sancta synodus hunc alienum iam hinc ab ecclesia iudicauit, quod nō solum sibi, sed & plurimis causa corruptionis, & perturbationis extiterit. Nec solum tales à ministerio remouet, sed etiā illos, qui post damnationem huiusmodi communicare tētauerint: damnatos autē omni quoq; extrinsecus honore priuari, quem sancta regula, & sacerdotium dei promeruit.

De his, qui se à perceptione sanctæ communionis auertunt, & qui excommunicatis per domos communicant. Cap. II.

II OMnes, qui ingrediuntur ecclesiam dei, & scripturas sacras audiunt, nec communicant in oratione cum populo, sed pro quadam intemperantia se à perceptione sanctæ communionis auertunt: hi de ecclesia remoueātur, quam diu per confessionem pœnitentiæ fructus ostendant, & precibus indulgentiam consequantur. Cum excommunicatis autem non licere communicare, nec cum his: qui per domos cōueniunt, deuitantes orationes ecclesiæ: simul orandū est, ab alia quoq; ecclesia non suscipiendum, qui in alia minime congregatur. Siquis autem de episcopis, aut presbyteris, uel diaconis, seu quilibet ex clero depræhensus fuerit cum excommunicatis communicare, etiam iste priuetur communione: tanquam qui regulam confundat ecclesiæ.

De his, qui ab alia parochia præter conscientiam episcoporum suorum, in alijs immorantur. Cap. III.

III Siquis presbyter, aut diaconus, & omnino quilibet ex clero, parochiam propriam deserens, ad aliam properauerit: uel inde omnino demigrans, in alia parochia per multa tempora nititur immorari, ulterius ibidem nō ministret: maxime, si uocanti suo episcopo, & regredi ad propriam parochiam commonenti obœdire contempserit. Quod si in hac indisciplinatione perdurat, à ministerio modis omnibus remoueatur: ita, ut nequaquam locū restitutionis inueniat. Si uero pro hac causa damnatum alter episcopus suscipiat, hic etiam à communi coerceatur synodo, uelut qui ecclesiastica constituta dissoluat.

7. q. 1. c. Siquis presbyter.

De damna-

De damnatis, & ministrare tentantibus. Cap. IIII.

SIquis episcopus damnatus à synodo, uel presbyter, aut diaconus à suo episcopo, ausi fuerint aliquid de ministerio sacro cõtingere: siue episcopus iuxta præcedentem consuetudinem, siue presbyter, aut diaconus, nullo modo liceat ei, nec in alia synodo, restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis: sed & communicãtes ei omnes abijci de ecclesia, & maxime si, posteaquàm didicerint aduersum memoratos prolatam fuisse sententiam, eisdem communicare tentauerint. IIII n. q. 3. Siquis episcopus

De his, qui se à ministerio ecclesiastico subtrahunt, & seorsum colligunt. Cap. V.

SIquis presbyter, aut diaconus episcopum proprium contemnens se ab ecclesia sequestrauit, & seorsum colligens altare constituit, & commonenti episcopo nõ adquieuerit, nec consentire, uel obœdire uoluerit semel, & iterum conuocanti: hic damnetur omni modo, nec ultra remedium cõsequatur, quia suam recipere non potest dignitatem. Quod si ecclesiam cõturbare, & sollicitare persistat, tanquam seditiosus, per potestates exteras opprimatur. V

De clericis excommunicatis, & laicis. Cap. VI.

SIquis à proprio episcopo communione priuatus est, non ante suscipiatur ab alijs, quam suo reconcilietur episcopo, aut certe ad synodum, quæ congregatur, occurrens pro se satisfaciat, & persuadens cõcilio sententiam suscipiat alteram. Hæc autem definitio maneat circa laicos, & presbyteros, & diaconos, omnesq́ue, qui sub regula esse monstrantur. VI n. q. 3. Siquis à proprio

De peregrinorum susceptione. Cap. VII.

NVllus peregrinorum sine pacificis, id est commendatitijs suscipiatur epistolis. VII Dist. 71. c. fi.

De pacificis peregrinorum, id est commendatitijs litteris. Cap. VIII.

PResbyteri, qui sunt in agris, canonicas epistolas dare non possunt, ad solos tantum uicinos episcopos literas destinabunt. Corepiscopi autem, qui sunt inreprehensibiles, dare possunt pacificas, id est generales epistolas. VIII

De Metropolitanis singularum prouinciarum. Cap. IX.

 Per sin-

IX PEr singulas regiones episcopos conuenit nosse, Metropolitanum episcopum sollicitudinem totius prouinciæ gerere: propter quod ad Metropolim omnes undiq;, qui negocia uidentur habere, concurrunt. Vnde placuit eum & honore præcellere, & nihil amplius præter eum cæteros episcopos agere, secundum antiquam à patribus nostris regulam constitutam: nisi ea tantum, quæ ad suam diocœsim pertinent, possessionesq; subiectas. Vnusquisq; eñ episcopus habeat suæ parochiæ potestatem, ut regat iuxta reuerentiam singulis competentē, & prouidentiam gerat omnis possessionis, quæ sub eius est potestate: ita, ut presbyros, & diaconos ordinet, & singula suo iudicio comprehendat. Amplius autem nihil agere tentet, præter antistitem Metropolitanum, nec Metropolitanus sine cæterorum gerat consilio sacerdotum.

9.q.3.c. Per singulas prouincias.

De his, qui uocantur corepiscopi. Cap.X.

X QVi in uicis, uel possessionibus corepiscopi nominantur, quanuis manus impositionem episcoporum perceperint, & ut episcopi consecrati sint: tamen sanctæ synodo placuit, ut modum proprium recognoscant, ut gubernēt subiectas sibi ecclesias, earumq; moderamine, curaq; contenti sint. Ordinent etiam lectores, & subdiaconos, atq; exorcistas: quibus promotiones istæ sufficiant. Nec presbyterum uero, nec diaconum audiant ordinare, præter ciuitatis episcopum, cui ipse cum possessione subiectus est. Siquis autem transgredi statuta tentauerit, depositus, quo utebatur, honore priuetur. Corepiscopū uero ciuitatis episcopus ordinet, cui ille subiectus est.

De episcopis, & clericis adeuntibus imperatorem. Cap.XI.

XI SIquis episcopus, aut presbyter, aut quilibet regulæ subiectus ecclesiæ, præter consilium, & litteras episcoporum prouinciæ, & præcipue Metropolitani, adierit imperatorē: hunc reprobari, & abijci oportere, non solum à communione, uerum & ab honore, cuius particeps uidetur existere. Quia uenerandi principis auribus molestiam tētauit inferre, contra leges ecclesiæ. Si igitur adire principem necessaria causa deposcit, hoc agatur cum tractatu, & consilio Metropolitani, & cæterorum episcoporum, qui in eadem prouincia commorantur: qui etiam proficiscentem suis prosequantur epistolis.

11.q.1.c. Siquis episcopus

De damnatis episcopis, aut clericis adeuntibus imperatorem. Cap.XII.

Siquis

Siquis à proprio episcopo presbyter, aut diaconus, aut à synodo fuerit episcopus forte damnatus, & imperatoris auribus molestus exstiterit: oporteat ad maius episcoporum conuerti concilium, & quæ putauerint habere iusta, plurimis episcopis suggerant, eorumq; discussiones ac iudicia præstolentur. Si uero hæc paruipendentes molesti fuerint imperatori, has nulla uenia dignos esse, nec locum satisfactionis habere, nec spem futuræ restitutionis penitus opperiri dijudicamus. XII 11. q. 5. Siquis à proprio

De his, qui cum sunt ex alia prouincia, in alijs audent ordinationes efficere. Cap. XIII.

NVllus episcopus ex alia prouincia audeat ad aliam transgredi, & ad promotionem ministerij aliquos in ecclesijs ordinare, licet cõsensum uideantur præbere non nulli: nisi literis tam Metropolitani, quam cæterorum, qui cum eo sunt, episcoporum, rogatus adueniat, et sic ad actionem ordinationis accedat. Si uero nullo uocante, inordinato more deproperet super aliquibus ordinationibus, & ecclesiasticis negocijs, ad eum non pertinentibus, componendis: inrita quidem, quę ab eo geruntur, existant, ipse uero incompositi motus sui, & inrationabilis audaciæ subeat ultionẽ, ex hoc iam damnatus à sancto concilio. XIII 9. q. 2. Nullum episcopum.

De dissensione, quæ super episcoporum dijudicatione contigit, appellantium prouinciales antistites. Cap. XIIII.

SIquis episcopus de certis criminibus iudicetur, & contingat de eo comprouinciales episcopos dissidere: cum iudicatus ab alijs innocens creditur, reus ab alijs extimatur, pro totius huius ambiguitatis absolutiõe sanctæ synodo placuit, ut Metropolitanus episcopus à uicina prouincia iudices alios conuocet, qui cõtrouersiam tollant: ut per eos simul, & per conprouinciales episcopos, quod iustum uisum fuerit, approbetur. XIIII 6. q. 4. c. Siquis episcopus

De episcopis ab eiusdem prouinciæ sacerdotibus consonanter exclusis. Cap. XV.

SIquis episcopus de certis criminibus accusatus cõtemnatur ab omnibus episcopis eiusdem prouinciæ, cunctiq; consonanter eandem contra eum formam decreti protulerint: hunc apud alios nullo modo iudicari, sed formam concordantium episcoporum prouinciæ manere sententiam. XV 6. q. 4. Siquis episcopus. 1.

De uacantibus episcopis. Cap. XVI.

Siquis

XVI Dist. 92. c. Siquis episcopus uacans.

SIquis episcopus uacans in ecclesiam uacantem prosiliat, sedemq́; peruadat absq; integro, perfectoq́; cõsilio: hic abijciatur necesse est, & si cunctus populus, quem diripuit, eum habere delegerit. Perfectum uero concilium illud est, ubi interfuerit Metropolitanus antistes.

De his, qui cum ad episcopatum uocantur, euitant. Cap. XVII.

XVII Dist. 92. c. Siquis episcopus 2.

SIquis episcopus p manus impositionẽ episcopatũ acceperit, & præesse populo cõstitutus ministerium subire neglexerit, nec adquieuerit ire ad ecclesiam sibi commissam: hunc oportet communione priuari, donec susceperit coactus officium, aut certe de eo aliquid integra decreuerit eiusdem prouinciæ synodus sacerdotum.

De his, qui promouentur ad episcopatum, nec recipiuntur. Cap. XVIII.

XVIII Dist. 92. c. Siquis episcopus 3.

SIquis episcopus ordinatus ad parochiam minime, cui est electus, accesserit, non suo uitio, sed quod eum aut populus uitet, aut propter aliam causam, non tamen eius uitio perpetratam: hic & honoris sit, & ministerij particeps, dummodo nil molestus ecclesię rebus existat, ubi ministrare cognoscitur. Quem etiam obseruare conueniet, quicquid synodus perfecta prouincię, quod uisum fuerit, iudicando decreuerit.

De episcopalibus in prouincijs ordinationibus. Cap. XIX.

XIX Dist. 65. c. Episcopus nõ est.

EPiscopus præter synodum, & præsentiam Metropolitani nullatenus ordinetur. Hoc autem modis omnibus coram posito melius quidem est, ut omnes simul adsint eiusdem prouinciæ sacerdotes: quos Metropolitanus episcopus aduocare debebit. Et siquidem omnes occurrerint, optime, quod si hoc difficile fuerit, saltem plures adesse omnimodo cõuenit: aut certe scriptis eiusdem sententiæ comprobari, & ita sub plurimorum uel præsentia, uel decreto ordinatio celebretur. Quod si secus contra definita factum fuerit, nullas ordinatio uires habeat, si uero iuxta definitam regulam fiat, & nonnulli pro contentione propria contradicant, obtineat sententia plurimorum.

De synodis, quæ debent ab episcopis, suis temporibus in prouincia celebrari. Cap. XX.

XX Dist. 18. c. Propter.

PRopter utilitates ecclesiasticas, & absolutiones earum rerum, quæ dubitationem, cõtrouersiamq́; recipiunt: optime placuit, ut per singulas quasq; prouincias bis in anno episcoporũ concilia celebrentur.

Semel

Semel quidem post tertiam septimanam festi paschalis: ita ut quarta septimana pentecostes conueniat synodus, Metropolitano prouinciales episcopos ammonente. Secunda uero synodus fiat idus octobris, id est quinto decimo die mensis octobris, quem Hyperberetæon græci cognominant. In ipsis autem concilijs adsint presbyteri, & diaconi, & omnes, qui se læsos existimant: & synodi experiantur examen. Nullis uero liceat apud se celebrare concilia, præter eos, quibus à Metropolitanis uidentur esse iura commissa.

Vt nullo modo de parochia ad aliam parochiam episcopus transeat. Cap. XXI.

EPiscopus ab alia parochia nequaquam migret ad aliam, nec sponte sua prorsus insiliens, nec ui coactus à populis, nec ab episcopo necessitate compulsus: maneat autem in ecclesia, quam primitus à deo sortitus est, nec inde transmigret, secundum pristinum de hac re terminum constitutum. XXI 7·q·1·c· Episcopum de dioecesi.

Vt in altera parochia clericos alterius parochiæ episcopus nullatenus ordinet. Cap. XXII.

EPiscopus alienam ciuitatem, quæ non est illi subiecta, non adeat: nec ad possessionem accedat, quæ ad eum non pertinet super ordinationem cuiusquam, nec constituat presbyteros, aut diaconos alteri subiectos episcopo: nisi forte cum consilio, & uoluntate regionis episcopi. Siquis autem tale aliquid facere tentauerit, irrita sit eius ordinatio, & ipse coerceatur à synodo, nam si ordinare non potuerit, nullatenus iudicabit. XXII 9·q·2·c· Episcopum non debere.

Vt nullum ad episcopatum pro se constituat promouendum. Cap. XXIII.

EPiscopo non licere pro se alterum successorem sibi constituere, licet ad exitum uitæ perueniat, quod si tale aliquid factum fuerit, irritum esse huiuscemodi est constitutum. Seruetur autem ius ecclesiasticum, id continens oportere non aliter fieri, nisi cum synodo, & iudicio episcoporum, qui post obitum quiescentis potestatē habent, eum, qui dignus extiterit, promouere. XXIII 8·q·1·c· Episcopo nō liceat.

De rebus ad ecclesiam pertinentibus, & de his, quæ propria episcopi esse noscuntur. Cap. XXIIII.

QVæ sunt ecclesiæ, sub omni sollicitudine, & conscientia bona, & fide, quæ in deum est, qui cuncta consyderat, iudicatq́;, seruentur, XXIIII 10·q·1· Quecunq; res·

quæ etiam dispensanda sunt iudicio, & potestate pontificis, cui commissus est populus, & animæ, quæ intra ecclesiam congregantur. Manifesta uero sint, quæ pertinere uidentur ad ecclesiam, cũ notitia presbyterorum, & diaconorũ, qui circa ipsum sunt: ita ut agnoscant, nec ignorent, quæ sint ecclesiæ propria, nec eos aliquid lateat. Vt si contigerit episcopum migrare de sæculo, certis existentibus rebus, quæ sunt ecclesiæ, nec ipsæ conlapsæ depereant, nec quæ propria probantur episcopi, sub occasione rerum peruadantur ecclesiæ. Iustum nanque, & acceptum est coram deo, & hominibus, ut sua episcopus quibus uoluerit, derelinquat, & quæ ecclesiæ sunt, eidem conseruentur ecclesiæ, ut nec ecclesia aliquod patiatur incommodum, nec episcopus sub occasione proscribatur ecclesiæ, & in causas incidant, qui ad eam pertinent, & ipse post obitum maledictionibus ingrauetur.

Vt episcopus dispensandi res ecclesiasticas habeat potestatem. Cap. XXV.

XXV 12.q.1. *Episcopus ecclesiasticarum rerũ* — 1. *Timo.6.*

EPiscopus ecclesiasticarum rerum habeat potestatẽ, ad dispensandum erga omnes, qui indigẽt, cum summa reuentia, & timore dei. Participet autem & ipse quibus indiget: si tamen indiget: tam suis, quã fratrum, qui ab eo suscipiuntur, necessarijs usibus profuturis, ita ut in nullo qualibet occasione fraudentur, iuxta sanctum apostolum sic dicentem. Habentes uictum, & tegumentum, his contenti sumus. Quod si contentus istis minime fuerit, conuertat autẽ res ecclesiæ in suos usus domesticos, & eius commodo uel agrorum fructus, non cum presbyterorum conscientia, diaconorumque pertractet, sed horum potestatẽ domesticis suis, aut propinquis, aut fratribus, filijsque committat: ut per huiusmodi personas occulte + cæteræ lædantur ecclesiæ, synodo prouinciæ pœnas iste persoluat. Si autẽ &, aliter accusetur episcopus, aut presbyteri, qui cum ipso sunt, quod ea, quæ pertinent ad ecclesiam, uel ex agris, uel ex alia qualibet ecclesiastica facultate sibimet usurpent: ita ut ex hoc affligantur quidem pauperes, criminationi uero, & blasphæmijs tam sermo prædicationis, quàm hi, qui dispensant, taliter exponantur, & hos oportet corrigi, sancta synodo, id quod condecet, approbante.

al. + cæteri

ET SVBSCRIPSERVNT. XXX. EPIscopi, qui in eodem concilio conuenerunt.

Eusebius	Palæstinensis	Theodorus	Mesopotamiensis
Theodorus	Isauriensis	Antiochus	Phœnicensis
			Agapius

ANTIOCHENVM.

Agapius	Arabienſis	Alſias	Ciliciensſis
Narciſſus	Cœles Syriæ	Nicetas	Anatolius
Paulus	Tercundici	aſs Torgundimãcos	Siricus
Baſſus	Archelaus	Alexander	Petrus
Mocimus	Moyſes	Heſychius	Aetherius
Macedonius	Iacobus	Petrus	Agapius
Quirion	Magnus	Theodorus	Aemus
Theodorus	Mancos	aſs Manicos	

EX B. HILARIO PICTAVIENSI.

Xpoſitio eccleſiaſticæ fidei, quæ expoſita eſt in ſynodo habita per Encænias Antiochenæ eccleſiæ conſummatæ, quam expoſuerunt, qui affuerunt, epiſcopi XCVII. *cum in ſuſpitionẽ uenisſet unus ex epiſcopis, quod praua ſentiret, conſequente Euangelica, & apoſtolica traditione.*

Credimus in unum deum, patrem omnipotentẽ, cunctorum, quæ ſunt, ædificatorẽ & factorem, & prouiſorem, ex quo omnia. Et in unum dominum Ieſum Chriſtum, filiũ ipſius unigenitũ deum, per quem omnia. Qui generatus eſt ex patre, deum ex deo, totum ex toto, unum ex uno, perfectum de perfecto, regem de rege, dominum de domino, uerbum, ſapientiam, uitam, lumen uerum, uiam ueram, reſurrectionem, paſtorem, ianuam, inconuertibilem, & incommutabilem, diuinitatis eſſentiæq;, & uirtutis, & gloriæ incommutabilem imaginem. Primũ editum totius creaturæ, qui ſemper fuit in principio apud deum uerbum deus, iuxta quod dictum eſt in Euangelio, & deus erat uerbum. Per quẽ omnia facta ſunt, & in quo omnia cõſtant, qui in nouißimis diebus deſcendit deſurſum, & natus eſt ex uirgine ſecundum ſcripturas, & agnus factus eſt, mediator dei, & hominum, prædeſtinatus fidei noſtræ, & dux uitæ. Dixit quippe. Non enim deſcendi de cœlo, ut facerem uoluntatem meam, ſed uoluntatem eius, qui me miſit. Qui paſſus eſt, & reſurrexit pro nobis tertia die, & aſcendit in cœlos, & ſedet in dextera patris. Et iterum uenturus cum gloria iudicare uiuos, & mortuos, & in ſanctum ſpiritum, qui in paracleſin, & ſanctificationem, & conſummationem credentibus datus eſt, iuxta quod & dominus Ieſus Chriſtus ordinauit diſcipulis dicens. Pergite, & docete uniuerſas gẽtes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti. Manifeſta utiq; patris uere patris, certaq; filij uere filij, notaq; ſpiritus ſancti uere ſpiritus ſancti, hisq; nominibus nõ ſimpliciter, neq; ocioſis propoſitis, ſed ſignificantibus diligenter propriam uniuſcuiusq; nominatorũ ſubſtantiam, & ordinem, & gloriam, ut ſint quidem per ſubſtantiam tria, per conſonantiam uero unum. Hanc ergo habentes fidem & ab initio, & uſq; in finem habituri in conſpectu dei, & Chriſti, omnem hæreticã prauam ſectam Anathematizamus. Et ſiquis præter ſalubrem ſcripturarũm, & rectam fidem docet, dicens aut tempus, aut ſpatium, aut ſeculum aut eſſe, aut fuiſſe, priuſquàm generatur filius, anathema ſit, & ſiquis filium conditionem dicit, quemadmodum unam conditionam, aut natiuitatem, ſicut ſunt natiuitates, aut factionem, ſicut ſunt facturæ, non ſicut diuinæ ſcripturæ tradiderunt, ſingulæ queq; ſuperius dictæ ſunt. Et ſiquis aliud docet, aut euangelizat, præter quod accepimus, anathema ſit. Nos enim omnibus, quæ diuinis ſcripturis tradita ſunt, à prophetis, & apoſtolis uere, & cum timore & credimus, & ſequimur.

Subſtantia hic non pro eſſentia ſed pro perſona ſeu ſubſiſtentia accipitur, eo q. græce dicitur hypoſtaſis. Sed latine nõ bene ſonat

TITVLI CANONVM APVD LAODICEAM PHRYGIAE CONGREgati. Numero. LIX.

INCIPIT TEXTVS CANONVM CON CILII LAODICENSIS, EXPOSITAE

forte. Expositorum. Aut addendum. regulæ.

apud Laodiceam Phrygiæ. Numero. LIX.

Ancta synodus, quę apud Laodiceam Phrygiæ Pacatianę cōuenit ex diuersis regionibus Asię, definitiones exposuit ecclesiasticas, quæ subter annexæ sunt.

De bigamis. Cap. I.

DE his, qui secundum ecclesiasticā regulam libere, ac legitime secundis nuptijs iuncti sunt, nec occulte nuptiarum copulam fecerunt: oportet, ut paruo tempore transacto uacent orationibus, & ieiunijs, quibus etiam iuxta indulgentiam communionem reddi decreuimus. I

De his, qui pro diuersis erratis pœnitudinem feruentius exegerunt. Cap. II.

II DE his, qui diuersis facinoribus peccauerunt, & perseuerantes in ora-
29. q. 7. c. His q diuersorũ. tione confessionis, & pœnitentiæ, conuersionem à malis habere perfectam: pro qualitate delicti, talibus pœnitentiæ tempus impensum propter clementiam, & bonitatem dei communio concedatur.

Quod non oporteat ad clerum statim post baptisma promoueri. Cap. III.

III DE his, qui nuper sunt inluminati baptismate, quod eos in sacerdotali non conueniat ordine promoueri.

De tempore ordinationum. Cap. IIII.

IIII QVod non oporteat ordinationes sub conspectu audientium celebrari.

Vt hi, qui sacrario seruiunt, usuras non exigant. Cap. V.

V QVod non oporteat sacerdotes, & clericos fœnerantes usuras, uel
Dist. 46. c. Non licet. quæ dicuntur sescupla, id est & summã capitis, & dimidium summæ percipere.

De hæreticis intrantibus in ecclesias, uel basilicas martyrum. Cap. VI.

VI QVod hæretici non permittendi sint ingredi in domum dei, in hæresi permanentes.

De his, qui ad ecclesias ab hæreticis ueniunt. Cap. VII.

VII DE his, qui ab hæreticis cõuertũtur, id est Nouatianis, aut Photinianis aut tessarescædecatitis, siue baptizati sint illi, seu catechumeni: nõ ante suscipiantur, quam omnes hæreses anathematizent, & præcipue illam, qua detinebantur. Et tunc demum hi, qui apud eos dicebantur fideles, nostræ doceãtur fidei symbolum, & uncti sancto chrismate sic mysterijs communicent sacrosanctis.

De his, qui ueniunt ab hæresi Cataphrygarum. Cap. VIII.

VIII DE his, qui conuertuntur ab hæresi, quæ dicitur Cataphrygarum, etsi in clero, qui apud eos esse creditur, fuerint, etsi maxime nominentur hos sub omni diligentia ab episcopis ecclesiæ, uel presbyteris instrui, & baptizari conueniet.

De his, qui ad hæreticorum speluncas causa orationis accedunt. Cap. IX.

Quod nam

QVod non permittantur ecclesiastici ad hæreticorum cœmiteria, uel ab ea, quæ ab eis appellantur martyria, orationis causa, uel sanitatis accedere: sed huiusmodi, si fideles fuerint, certo tempore communione priuari: pœnitentes autem, & confitentes se deliquisse, conuenit suscipi. IX

De his, qui cum hæreticis nuptiarum copula iunguntur. Cap. X.

QVod non oporteat indifferenter ecclesiasticos fœdere nuptiarũ hæreticis suos filios, filiasq; coniungere. X

Non congruere presbyteras in mulieribus ordinare. Cap. XI.

QVod non oporteat eas, quæ dicuntur presbyteræ, uel † præsentes, ecclesijs ordinari. XI

† præsidẽtes

Dist. 32. c. si.

De episcopalibus ordinationibus. Cap. XII.

VT episcopi iudicio Metropolitanorum, & eorum episcoporum, qui circumcirca sunt, prouehantur ad ecclesiasticam potestatem: hi uidelicet, qui plurimo tempore probantur tam uerbo fidei, quàm rectæ conuersationis exemplo. XII

Dist. 24. c. Episcopi.

Iudicio multitudinis ordinationes fieri non debere. Cap. XIII.

QVod non sit permittendum turbis electiones eorum facere, qui sunt ad sacerdotium prouehendi. XIII

Dist. 63. c. Non est permittendum.

Ad alias parochias eulogias, quæ oblatæ sunt, minime destinandas. Cap. XIIII.

QVod sancta nullo modo causa eulogiarum tempore paschalis festi ad alias parochias debeant destinare. XIIII

De his, qui debeãt in ambone, id est in pulpito, psallere. Cap. XV.

QVod non oporteat amplius præter eos, qui regulariter cantores existunt, qui & de codice canunt, alios in pulpitum conscendere, & in ecclesia psallere. XV

De lectionibus, quæ debeant sabbatis recenseri. Cap. XVI.

XVI QVod in sabbatis euangelia cum alijs scripturis legi conueniat.

Quod interstitium psalmorum debeat in congregationibus fieri. Cap.XVII.

XVII QVod in conuentu fidelium nequaquam psalmos continuare conueniat: sed per interuallum, id est per psalmos singulos recenseri debeant lectiones.

De precibus nona, & uespera celebrandis. Cap.XVIII.

XVIII QVod id ipsum semper officium precum nona, & uespera semper debeat exhiberi.

De precibus post omilias, id est post sermones habitos ad populum, proferendis, & de his, quos intra sacrarium communicare conueniat. Cap.XIX.

XIX QVod oporteat seorsum primum, post alloquutiones episcoporum, orationem super catechumenos celebrari, & postquam catechumeni egressi fuerint, super eos, qui sunt in pœnitentia, precē fieri. His etiam accedentibus ad manum sacerdotis, & descendentibus tres orationes consummari fidelium: ita ut prima quidem sub silentio, secunda uero, & tertia per exclamationes solitas expleantur, & ita demum pacem sibi inuicem dabunt. Et posteaquam dederit episcopus presbyteris osculum pacis, tunc laici sibi tribuent. Et ita sancta celebrabitur oblatio, solis autē ministerio sacro deditis ad altare ingredi, & communicare ibidem liceat.

De honore, quem presbyteris diaconi, qui sub ipsis sunt, debent exhibere. Cap.XX.

XX QVod non oporteat diaconum coram presbytero sedere, sed iussione presbyteri sedeat. Similiter autem & diaconis honor habeatur ab obsequentibus, id est subdiaconis, & omnibus clericis.

Dist. 93. c. Nō oportet diaconum.

Quod subdiaconi à diaconico, id est à secretario, sint remoti. Cap.XXI.

XXI QVod non oporteat subdiaconos habere locum in diaconico, & dominica uasa contingere.

Dist. 23. c. Non oportet. 1.

Subdiaconos cum orarijs adsistere non debere. Cap.XXII.

XXII QVod non oporteat subdiaconum uti orario, nec ostia derelinquere.

Ea. dist. c. seq. Ministrum.

Lectores

Lectores, cantoresq; cum orarijs agere suum officium non debere. Cap. XXIII.

QVod non oporteat lectores, aut cantores orarijs uti, & ita legere, uel psallere. XXIII Ea. Dist. c. seq.

Quod nullus ecclesiasticorum in tabernis comedere debeat. Cap. XXIIII.

QVod nõ oporteat sacro ministerio deditos à presbyteris usq; ad diaconos, & reliquum ecclesiasticum ordinem, id est usq; ad subdiaconos, lectores, cantores, exorcistas, & ostiarios, & ex numero cõtinentium, & monachorum ingredi tabernas. XXIIII Dist. 44. c. Non oportet clericos

Quod subdiaconi non debeant benedicere, uel benedictionem tribuere. Cap. XXV.

QVod non oporteat subdiaconos panẽ dare, uel calicem benedicere. XXV Dist. 93. Non oportet. 2.

De exorcistis, qui non sunt ab episcopis ordinati. Cap. XXVI.

QVod hi, qui non sunt ab episcopis ordinati, tam in ecclesijs, quam in domibus exorcizare non possunt. XXVI Dist. 69. Non oportet.

Quod de conuiuijs, quæ ex agape fiunt, escarum partes accipi non debeant. Cap. XXVII.

QVod non oporteat sacro ministerio deditos clericos, aut laicos, ad agapen uocatos ciborum partes accipere: propterea, quod hinc ecclesiastico ordini fiat iniuria. XXVII Dist. 42. Non oportet presby.

In ecclesijs prandia fieri non debere. Cap. XXVIII.

QVod non oporteat in domicilijs diuinis, id est in ecclesijs conuiuia, quæ uocantur agapæ, fieri: nec intra domum dei comedere, uel accubitus sternere. XXVIII

De christianis, qui sabbatizare, uel iuxta quendam modum iudaizare noscuntur. Cap. XXIX.

QVod non oporteat christianos iudaizare, & ociari in sabbato, sed operari eos in eodem die. Præferentes autem in ueneratione dominicum diem, si uacare uoluerint, ut christiani hoc faciant. Quod si reperti fuerint iudaizare: anathema sint à Christo. XXIX

De uiris cum mulieribus lauacra celebrantibus. Cap. XXX.

Quod non

XXX QVod non oporteat sacris officijs deditos aut clericos, aut cõtinentes, uel omnem laicum christianum lauacra cum mulieribus celebrare, quia hæc apud gentes repræhensio prima est.

Dist. 81. Non oportet ministros.

De his, qui hæreticis iungunt fœdera nuptiarum. Cap. XXXI.

XXXI QVod non oporteat cum hæreticis uniuersis nuptiarum fœdera celebrare, nec eis filios dare, uel filias, sed magis accipere: si tamen christianos se fieri promittant.

Ab hæreticis eulogias accipere non debere. Cap. XXXII.

XXXII QVod non oporteat ab hæreticis eulogias accipere, quæ sunt maledictiones potius, quam benedictiones.

1. q. 1. Non oportet hæreticorũ.

De schismaticis. Cap. XXXIII.

XXXIII QVod non oporteat cum hæreticis, aut schismaticis pariter orare.

De martyribus hæreticorum Cap. XXXIIII.

XXXIIII QVod omnem christianum non oporteat deserere martyres Christi, & ire ad pseudomartyres, id est hæreticorum, & quos ipsos cõstet hæreticos extitisse, hi nanq; sunt alienati à deo, sint igitur anathema, qui ad tales accesserint.

De his, qui angelos colunt. Cap. XXXV.

XXXV QVod nõ oporteat christianos ecclesiam dei relinquere, & ire, atq; angelos nominare, & congregationes facere: quæ interdicta noscuntur. Siquis igitur inuentus fuerit huic occultæ idolalatriæ seruiens, sit anathema, quia dereliquit dominum nostrum Iesum Christum, filium dei, & se idolalatriæ tradidit.

De his, qui incantationibus, & phylacterijs utuntur. Cap. XXXVI.

XXXVI QVod non oporteat sacris officijs deditos, uel clericos magos, aut incantatores existere, aut facere phylacteria: quæ animarum suarum uincula comprobantur. Eos autem, qui his utuntur, ab ecclesia pelli præcipimus.

26. q. 5. Nõ oportet sacris.

De his, qui ab hæreticis, uel iudæis festiuitatis eorum dona suscipiunt. Cap. XXXVII.

XXXVII QVod non oporteat à iudæis, uel hæreticis ea, quæ mittuntur munera festiua suscipere, nec cum eis festa celebrare.

De christianis, qui iudæorũ azyma comedunt. Cap. XXXVIII.

Quod

QVod non oporteat azyma à iudæis accipere,& communicare impie tatibus eorum. XXXVIII

De christianis celebrantibus festa gentilium. Cap.XXXIX.

QVod non oporteat cum gentilibus festa celebrare, & communicare prauitatibus eorum,qui sine deo sunt. XXXIX

De episcopis,qui eas,quæ fiunt, euocationes ad synodum,uitant. Cap.XL.

QVod non oporteat episcopos ad synodum uocatos omnino cõtemnere,sed protinus ire, & docere, uel discere ea, quæ ad correctionẽ ecclesiæ,uel reliquarum pertinent rerum. Seipsum uero, qui contempserit,accusauit:nisi forte per ægritudinem ire non possit. XL Dist.18.c. Non oportet.

Quod sine literis sacro ministerio seruientes proficisci non debeant. Cap.XLI.

QVod non oporteat sacerdotem,uel clericum sine literis proficisci canonicis. XLI

Quod præter episcopum clericus proficisci non debeat. Cap.XLII.

QVod non oporteat sacerdotem, uel clericum præter iussionem sui proficisci pontificis. XLII De consecra. Dist.5. Nõ oportet ministros.1.

Vt subdiaconi ad ostia perseuerent. Cap.XLIII.

QVod non oporteat subdiaconos, saltem paululum,ianuas deserere, & orationi uacare. XLIII

Vt ad sacrarium mulieres non introeant. Cap.XLIIII.

QVod non oporteat ingredi mulieres ad altare. XLIIII

De his,qui circa mediam septimanam ad baptisma ueniunt. Cap.XLV.

QVod non oporteat ad baptisma quenquam post duas quadragesimæ hebdomadas admitti. XLV

De redditione baptizandorum. Cap.XLVI.

QVod oporteat eos,qui ad baptisma ueniunt,fidem discere, & quinta feria septimanæ maioris episcopo,aut presbyteris reddere. XLVI De consecra. Dist.4. Baptizandos.

De his,qui in ægritudine baptizantur. Cap.XLVII.

QVod oporteat eos, qui in ægritudine percipiunt baptisma, postquã conualuerint,fidem perdiscere, & scire:cuius muneris participes facti sint. XLVII

F Vt post

Vt post baptisma chrisma detur. Cap.XLVIII.

XLVIII QVod oporteat eos, qui baptizantur, post lauacrum chrisma cœleste percipere, & regni Christi participes inueniri.

Oblationes offerri in quadragesima non oportere. Cap.XLIX.

XLIX QVod non oporteat in quadragesima panem benedictionis offerri in sabbato, & dominico.

Non debere ieiunium solui in quinta feria maioris septimanæ. Cap.L.

L De consecra. Dist. 3. Nõ oportet in quadrage. QVod non oporteat in quadragesima, in ultima septimana, quintæ feriæ ieiuniũ soluere, totamq; quadragesimã sine ueneratione transire, magisq; conueniat omnẽ quadragesimam districto uenerari ieiunio.

Non debere in diebus ieiuniorum commemorationes martyrnm fieri. Cap.LI.

LI QVod non oporteat in quadragesima martyrum natalitia celebrari, sed eorum sancta commemoratio in diebus sabbatorum, & dominicorum fieri conueniat.

Vt natalitia, uel nuptiæ in quadragesima non fiant. Cap.LII.

LII 11. q. 4. Nõ oportet in quadrage. QVod non oporteat in quadragesima, aut nuptias, aut natalitia celebrari.

Vt in christianorum non saltetur nuptijs. Cap.LIII.

LIII QVod non oporteat christianos, euntes ad nuptias plaudere, uel saltare: sed uenerabiliter cœnare, uel prandere, sicut christianos decet.

Non licere clericis ludicris spectaculis interesse. Cap.LIIII.

LIIII De consecra. Dist. 5. Nõ oportet ministros. 2. QVod non oporteat sacerdotes, aut clericos quibuscunq; spectaculis in cœnis, aut in nuptijs interesse: sed antequam thymelici ingrediantur, exurgere eos conuenit, atq; inde discedere.

Non congruere penitus christianis comessationibus interesse. Cap.LV.

LV Dist. 44. Non oportet minist. QVod nõ oporteat sacerdotes, aut clericos ex collatis, uel comessationibus conuiuia celebrare, hoc autem nec laicis posse congruere.

Non licere presbyteris introire ad altare priusquã ingrediatur episcopus. Cap.LVI.

Quod

QVod non oporteat presbyteros ante processionem episcopi introire sacrarium, & sedere: sed cũ episcopo debent ingredi, uel in subsellijs sedere, nisi forsitan infirmitate detineatur, aut proficiscatur ẽpus. LVI *Dist. 95. Non oportet presby.*

Qui in agris, uel possessionibus debeant ordinari. Cap. LVII.

QVod non oporteat in uillulis, aut in agris episcopos constitui, sed uisitatores. Veruntamen iam pridem constituti nihil faciant præter conscientiam episcopi ciuitatis, similiter & presbyteri præter consilium episcopi nihil agant. LVII *Dist. 80. Non debere.*

Oblationes offerri in domibus non oportere. Cap. LVIII.

QVod non oporteat in domibus oblationes celebrari ab episcopis, uel presbyteris. LVIII

Quæ psallere, uel legere in ecclesijs conueniat. Cap. LIX.

QVod non oporteat plebeios psalmos in ecclesia cantare, nec libros præter canonem legi: sed sola sacra uolumina noui testamenti, uel ueteris. LIX

EXPLICIVNT CANONES CONcilij Laodicensis. Numero. LIX.

Argumentum in concilium Constantinopolitanum ex Gratiano.

Ecunda synodus in Constantinopoli fuit. CL. patrum, contra Macedonium Constantinopolitanum episcopum, qui negabat spiritum sanctum deum esse, temporibus Gratiani, & Theodosij principum, Damasi papæ Romani, Cyrilli Hierosolymitani, Nectarij Alexandrini, qui condemnata præfata hæresi, statuerunt canones tres, quorum author maxime beatus Nectarius Constantinopo. episcopus fuit. Hæc ibi. At mendosum esse hunc textum, uidere licet ex subscriptione huius concilij. Alexandrinus enim episcopus non Nectarius, sed Timotheus aßignatur. Hoc autẽ concilium, quanlibet breue uideatur, unum est de quatuor principalibus, & quidem proximum post Nicænum Quamuis uero de Ro. pontifice parum dicat, nihil tamẽ eius authoritati derogare credendum, nam præfert eũ Constantinopolitano, cui tamen post illum attribuit honoris primatum, & Ro. põtifici sua manent priuilegia, quæ latißime declarata reperiuntur in. LXX. capitulis, quæ in Nicæna synodo statuta fuerunt. *Dist. 16. c. Prima anno.*

INCIPIVNT CANONES CONCILII

APVD CONSTANTINOPOLIM congregati. Numero. III.

Vt ea, quę apud Nicæam statuta sunt, immota permaneant, & de anathemate Arianorum, Eunomianorum, Macedonianorum, Sabellianorum, Photinianorum, Marcellianorum, & Appollinariorum. I

 Deordi-

II De ordine singularum dioeceseon,& de priuilegijs,quę Aegyptijs,Antiochenis,Constantinopolitanisq; debentur.

III De Maximi inlicita ordinatione.

INCIPIVNT REGVLAE CONSTANTINOPOLITANI CONCILII.

Dist.16.c. Prima amo. §. Secunda.

Vb Theodosio,pijssimo imperatore,apud Constantinopolim expositi sunt canones,numero tres. Hæ definitiones expositæ sunt ab episcopis.CL.qui in idipsum apud Constantinopolim conuenerunt, quando beatus Nectarius episcopus est ordinatus.

Vt ea,quæ apud Nicæam statuta sunt,immota permaneant, & de anathemate Arianorum, Eunomianorũ, Macedonianorum,Sabellianorum, Photinianorum, Marcellianorum,& Apollinariorum. Cap.I.

I Fidem non uiolandam patrum.CCCXVIII.qui apud Nicęam Bithyniæ conuenerunt:sed manere eam firmã, & stabilem, anathematizandam omnem hæresem,& specialiter Eunomianorum, uel Anomianorũ, & Arianorum, uel Eudoxianorum,&Macedonianorũ, uel spiritui sancto resistentium,& Sabellianorum,& Marcellianorum, & Photinianorum,& Apollinariorum.

De ordine singularũ dioeceseon,& de priuilegijs,quæ Aegyptijs,Antiochenis,Constantinopolitanisq; debentur. Cap.II.

II 9.q.2.c. Episcopi qui extra.

QVi sunt super dioecesin episcopi,nequaquam ad ecclesias, quæ sunt extra præfixos sibi terminos, accedant:nec eas hac præsumptione confundant, sed iuxta canones Alexandrinus Antistes quæ sunt in Aegypto,regat solummodo,& orientis episcopi orientem tantum gubernẽt seruatis priuilegijs, quæ Nicęnis canonibus ecclesiæ Antiochenæ tributa sunt.Asianę quoq; dioeceseos episcopi ea solũ,quæ sunt in Asiana dioecesi dispensent.Necnõ,& Ponti episcopi ea tantum, quæ sunt in Ponto,& Thraciarum,quæ in Thracijs sunt,gubernent.

Ea.c. Non inuitati.

Non uocati autem episcopi ultra suam dioecesin non accedant propter ordinationes faciendas, uel propter alias dispensationes ecclesiasticas. Seruata uero, quæ scripta est de gubernationibus, regula, manifestum est, quod illa, quæ sunt per unamquanq; prouinciam, ipsius prouinciæ sy-

uinciæ synodus dispenset, sicut Nicæno constat decretum esse concilio. ecclesias autem dei in barbaricis gentibus constitutas gubernari cōuenit iuxta consuetudinem, quæ est à patribus obseruata. Nic. 5. c.

Veruntamē Constantinopolitanus episcopus habeat honoris primatum post Romanum †episcopum: propterea, quod urbs ipsa sit iunior Roma. Dist. 22. Constantinopolitanæ. als † pontificem

De Maximi inlicita ordinatione. Cap. III.

DE Maximo cynico, & eius inordinata constitutione, quę Constantinopoli facta est, placuit neq; maximum episcopum esse, uel fuisse, nec eos, qui ab ipso in quolibet gradu †clerici sunt ordinati: cum omnia, quæ ab eodem perpetrata sunt, in irritum deducta esse uideantur. III als † cleri

EXPOSITIO FIDEI. CL. SANCTORVM, qui Constantinopolim congregati sunt. als. Symbolum eiusdem concilij.

Redimus in unum deum, patrem, omnipotentem, factorem cœli, & terræ, uisibilium omnium, & inuisibilium, & in unū dominum Iesum Christum, filium dei, natum ex patre ante omnia sæcula, deum uerum de deo uero, natum, nō factum, consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & salutem nostram descendit de cœlis, & incarnatus est de spiritu sancto, ex Maria uirgine & inhumanatus est, & crucifixus est pro nobis sub Pontio Pilato, & sepultus est, & resurrexit tertia die, ascendit in cœlos, sedet ad dexterā patris, iterum uēturus est cum gloria iudicare uiuos, & mortuos, cuius regni nō erit finis. Et in spiritum sanctum, dominum, & uiuificantem, ex patre procedentem, cum patre, & filio adorandum, & conglorificandum, qui loquutus est per sanctos prophetas. Et unam sanctam catholicam, & apostolicam ecclesiam, confitemur unum baptisma in remissionem peccatorum, expectamus resurrectionem mortuorum, uitam futuri sæculi. Amen.

ET SVBSCRIPSERVNT EPISCOPI. CL. qui in eodem concilio conuenerunt.

Nectarius Constantinopolitanus

PROVINCIAE AEGYPTI.

Timotheus Alexandrinus Dorotheus Oxyrynchites

PROVINCIAE PALAESTINAE.

Cyrillus Hierosolymitanus Gelasius Cæsariensis

	Macer	Hierichuntius		
	Dionyſius	Dioſpolitanus	Priſcianus	Sebaſtenſis
	Saturnius	Scythopolitanus		
	Rufus	Nicopolitanus	Auxentius	Aſcalonitanus
	Aelianus	Iamnienſis		

PROVINCIAE PHOENICES.

Xenon	Tyri	Paulus	Sidonienſis
Nectabus	Ptolemaidenſis	Philippus	Damaſcenſis
Batrachus	Paneadenſis	Timotheus	Berytius
Baſilides	Biblenſis	Mocimus	Aradenſis
Alexander	Arcundenſis		

PROVINCIAE SYRIAE COELES.

	Melitius	Antiochenſis	Pegaſius	Laodicenſis
	Acatius	Berienſis	Ioannes	Apamienſis
al's Epiphaniae	Byzus	Seleucienſis	Euſebius	Epiphanienſis +
	Martianus	Seleucopolitanus		
	Parophilus	Lariſſenſis	Seuerus	Partenſis
	Flauianus, &	Elpidius presbyter Antiochen̄		
	Euſebius	Chalcidenſis	Dominus	Gabalenſis
	Baſilius	Rafanenſis		

PROVINCIAE ARABIAE.

Agapius & Bagadius

PROVINCIAE BOSTRON.

al's Adranenſis	Elpidius	Dionyſienſis	Vranius	Adratenſis +
	Chilon	Conſtantinienſis	Seuerus	Neapolitanus

PROVINCIAE OSDROENAE.

al's Vitus Carronen̄	Eulogius	Edeſſenſis	Vitos	Caronenſis +
	Abramus	Batmonenſis al's Bapmonenſis		

PROVINCIAE MESOPOTAMIAE.

Maras	Amidenſis	Bathes	Cōſtantinianēſis
Iobianus	Aemarenſis		

PROVINCIAE AVGVSTO EVFRASIAE.

Theodorus Hieropolitanus al's Theodorus Antiochos

CONSTANTINOPOLIM.

Antiochos	Samoſatenſis aľs Antiochus Samoſatenus			
Iſidorus	Cyrrenſis	Iobinus	Perrenſis	
Maris	Dolichenſis			

PROVINCIAE CILICIAE.

Diodorus	Tarſenſis	Cyriacus	Adonenſis	
Heſychius	Epiphanieñ	Germanus	Corycenſis	
Aerius	Zephyrenſis			
Philomuſus	Pōpeiopolitanus	Olympius	Pompſuentias	
Philomuſes	Alexandrinus per Alipium presbyterum			Cappado ciæ
Elladius	Cæſarienſis	Gregorius	Nyſenſis	
Eſerius	Tranenſis	Boſphorius	Colonienſis	
Olympius	Parnaſſenſis	Gregorius	Nazanzenus	

PROVINCIAE ARMENIAE MINORIS.

Otreius	Melicinenſis aľs Oterius Meletinenſis
Otreius	Arabiſſenſis aľs Oterius

PROVINCIAE ISAVRIAE.

Sympoſius	Seleucenſis	Montanus	Claudianopolita-	per Paulũ presbyterũ
Philotheus	Ireriopolitanus	Hypſiſtius	✠Philadelphius (nus	aľs Iſiſtius
Muſonius	Celenderitanus	Marinus	Daſidandenſis	
Theodoſius	Antiochenus	Artemius	Titiopolitanus	
Neon	Selinuncinenſis	Euſebius	Olbitenſis	
Montanus	Diocæſarienſis			

PROVINCIAE CYPRI.

Iulius	Paphenſis	Theopompus	Tremithuſius
Tychon	Tamaſenſis		
Mnemius	Citienſis aľs Meminius		

PROVINCIAE PAMPHILIAE.

Troilus	Geonenſis	Caius	Lyrbenſis✠	aľs Lymbē ſis
Longinus	Colymbrãſenſis	Theodulus	Corocaſienſis	
Heſychius	Catemenſis aľs Catamenſis			
Tueſianus	Caſſonenſis	Mydus	Panemenenſis	
Heraclides	Tychenſis	Theodulus	Sialun	
Pammenius	Ariaſſenſis			

PROVINCIAE LYCAONIAE.

Amphilotius	Iconienſis	Cyrillus	Vmanatenſis✠	aľs Huma nateñ

als Lauste sis. lego Lystrensis	Aristophanaes	Soparensis	Paulus	Lustrensis +
	Inzus	Coriensis	Darius	Mistiensis
	Leontius	Pergensis	Theodosius	Hydensis
	Eustathius	Cananensis	Daphnus	Derbensis
	Eugenius	Palanensis	als Pasalonen.	
	Iluarius	Isauronensis	Seuerus	Ambladensis

PROVINCIAE PISIDIAE.

	Optimus	Antiochenus	Themistius	Adrianopolitanus
	Attalus	Prostamen.		
als Limenensis	Ananius	Adadanensis	Faustus	Liminensis +
	Ionius	Salagassensis		
als Eustadius	Callinicus	Poemandrensis	Eustathius	+Metropolitanus
	Patritius	Paradagensis als Parlagen.		
	Lucius	Neapolitanus	Longianus per Simplicium presbyterum.	Sozopolitanus
	Tyrannus	presbyter Amorij.	Auxanon	presbyter Apamię
	Helladius	presbyter Comenon als Cinnanon		
	Theosebius	Philomiensis als Philomiliensis per Bassum presbyterum Lyciae.		
	Tacianus	Myrensis	Pionius	Comatensis
als Endandensis	Eudemus	Patarensis	Patritius	Enoandensis +
	Lupicinus	Dimirensis	Macedon	Zandolensis
	Romanus	Bibonensis als Biboleñ		
	Theanthinus	Aroxonensis als Thoantius		

PROVINCIAE PHRYGIAE SALVTARIS.

Vitus	Brimnensis	Auxamanus	Eucarpiensis

PROVINCIAE PHRYGIAE PACATIANAE.

Nectarius	Appianensis	Theodorus Eumeniensis per Profuturum presbyterum Caesareae.	
Eudocius	Aphrodisiados	Leontius	Cibyrensis

PROVINCIAE BITHYNIAE.

als Nichenus	Eufrasius	Nicomediensis	Dorotheus	Nicaenus +
	Olympius	Neocaesariensis	Theodulus	Chalcedonensis
	Eustathius	Prusiensis		

PROVIN-

CONSTANTINOPOLIM.

PROVINCIAE PONTI AMASIAE.

Pasiphilus Ibirensis al's Pantophilus al's Pansophilus

PROVINCIAE MYSIAE.

Martyrius Martianopolitanus

PROVINCIAE SCYTHIAE.

Gerontius Tomensis
Aetherius Tersonitanus al's Tersonitanus
Sebastianus Antialiensis

PROVINCIAE SPANIAE.

Agrius Immontinensis

PROVINCIAE PONTI POLEMONIACI.

Atarbius per Cylum lectorem

EXPLICIT CANON CONCILII Constantinopolitani.

In concilium Ephesinum præfatio.

Oc concilium in maioribus duobus, quibus utimur, codicibus non habetur, ex ea forsitan ratione, quod solum de fide, nihil de statu, & regimine ecclesiastico statuisse uidetur. Cum autem sit unum de quatuor principalibus, ac maxime sacrosanctis, nequaquã à nobis aut negligi, aut omitti debet, siqua nobis eius detur copia. Integra quidem acta illius non habemus, synodicam uero epistolam, quæ de Christo pulcherrime simul, ac grauißime differit, una cum XII. capitulis, ex tertio uolumine huic operi adiungi, alijsq; concilijs associari operæ pretium fore duximus, Est enim nõ solum pia, & erudita, sed & rara, ipsaq; uetustate uenerabilis, ac iucunda. Est autẽ concilium istud magna contentione uarioq; sacerdotum dißidio celebratum, Nestorius nanq; cum esset patriarcha Constantinopolitanus, ingenio, ac eloquio clarus, traxit post se magnam episcoporum, atq; clericorum partem, cumq; antea fuisset presbyter Antiochenæ ecclesiæ, facile traxit & Ioannẽ patriarchã Antiochenũ, qui cum XXXIIII episcopis in concilium aduenit, in sui fauorem, maxime cum esset illi cum Cyrillo Alexandrino simultas. Quanuis autem B. Cyrillus hinc à Nestorio, & Ioanne oppugnaretur, illinc ab imperatore acerbis epistolis corriperetur, uelut scandala, & seditiones excitans, ipse tamen tum ueritatis firmamento, cum sedis apostolicæ authoritate suffultus & minas potestatum, & argutias hereticorum egregie uicit, ac euasit, eoq; rem sua constantia deduxit, ut in Nestorij damnationem subscripserint CC episcopi, & imperatoris iussu depositus in exilium deportatus sit Nestorius, Ioannes uero Cyrillo post dißidium communicauerit. Plura de actis huius concilij scripsit B. Liberatus, archidiaconus Carthaginiensis, cuius librum in uetusto hic codice habemus. Dicitur autem hoc concilium Ephesinum primum, quia alterum postea contra catholicam ueritatem celebratũ est ibidem, de quo ita scribit Leo papa ad Leonem Augustum. Unde (inquit) quia post illas Ephesinæ synodi impietates, quibus Dioscori scelere fides catholica refutata est, peruersitas Eutychiana suscepta est, nihil ad conseruationem fidei Christianæ utilius potuit ordinari, quam ut prædicti facinus sancta synodus Chalcedonensis aboleret.

INCIPIT CANON SANCTI EPHESINI

PRIMI CONCILII. CC. EPISCOPORVM, HABIti contra Nestorium Constantinopolitanum episcopum, qui purum hominem ex sancta Maria uirgine natum asseruit: ut aliam personã carnis, aliam faceret deitatis, nec unum Christum in uerbo dei, & carne sentiret, sed seiunctim alterum filium dei, alterum hominis prædicaret. Conuenit autem hæc synodus Theodosio iuniore. XIII. & Valentiniano. III. Conss. Aera. CCCCLXVII. Cui synodo, uice sancti Cælestini papæ, præsedit sanctus Cyrillus patriarcha Alexandrinus, qui cum omni concilio Nestorium condemnauit.

Religioso, & deo amabili cõsacerdoti Nestorio Cyrillus, uel quæ conuenit apud Ephesum synodus. Cum saluator noster aperte pronũciet, Qui diligit patrem, uel matrem super me, non est me dignus, & qui diligit filium, uel filiam super me, non est me dignus, quid nos faciemus, qui deposcimur à tua religione, ut te super Christum saluatorem omnium diligamus? Quid enim nobis in die iudicij proderit? uel quam satisfactionem reperire poterimus pro tam diuturno silentio de prolatis à te contra eum blasphemijs? Et siquidem te tantummodo læderes docens ista, uel sentiens, sollicitudo nobis minor existeret: cum uero totam scandalizaueris ecclesiam, & fermentum insolitæ prauitatis, & nouæ hæresis miscueris in populis, nec tantũ ibidem positis, sed ubicꝫ consistentibus (nam tuarum expositionum libri, per cuncta uulgati sunt † per nostros silentio) † Ratio ultra, uel excusationis sermo sufficiat? aut quomodo non necesse sit meminisse Christi domini, dicentis, Non putetis, quod uenerim pacem mittere in terram, sed gladium. Veni enim separare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam. Nam cum læditur fides: parentum reuerentia, uelut inutilis, & periculosa, despicitur, & amor erga filios, & fratres uitatur. Ad postremum etiam super istam uitam mors potius à pijs uiris eligitur, ut meliorem resurrectionem, sicut scriptum, consequantur. Ecce itacꝫ te simul cum sancta synodo, quæ apud amplam urbem Romam cõgregata, præsidente sanctissimo, & uenerandissimo fratre, & cõsacerdote nostro Cælestino episcopo, his scriptis synodicis te iam tertio conuenimus consilium dantes, ut à tam prauis abstineas distortisq; dogmatibus, quæ, & sentire cognosceris, & docere. Recipias uero fidem rectam, ecclesijs per beatis-

Marginal notes: Matth. 10. — forte † nostro — forte † q̃ ratio — Matth. 10. — 1. Corinth. 15. — forma conueniendi hereticum

per beatissimos apostolos, & euangelistas ab initio traditam, qui & oculis inspexerunt, & ministri uerbi fuisse monstrantur, quod si hoc religio tua facere distulerit, iuxta dilationem literis præfinitam sanctissimi, & uenerandissimi consacerdotis nostri, Romanæ præsulis ecclesiæ, Cælestini: scias te nullam sorte habere nobiscum, nec locum, aut colloquium cũ dei sacerdotibus, & episcopis obtinere. Non enim phas nos contemnere ecclesias ita turbatas, & scandalizatos populos, fidemq́ rectissimam uiolatam dissipatum quinetiam gregem, quem custodire debueras: siquidem iuxta nos amator recti dogmatis extitisses, sanctorũ patrum uestigia pia consectans. Omnes itaq; quos propter fidem tua religio à communione remouit, aut ab ordine suo deposuit, laicos, & clericos in nostra cõmunione recepimus. Non enim iustum est eos tuis decretis opprimi, qui nouerunt recta sentire, qui etiam bene facientes tibi prudentissime restiterunt. Hoc idem nanq; in epistola, quã misisti ad præsulem amplæ Romæ sanctum, & coepiscopum nostrum Cælestinum, significare curasti. Non autẽ sufficit tuæ religioni solum modo fidei symbolum confiteri, quod expositũ est per idem tempus sancti spiritus largitate à uenerando, & magno concilio apud Niceam cõgregato. Hoc enim non intellexisti, nec recte interpretatus es, quin immo peruerse, licet sono uocis eadem uerba protuleris, sed consequens est, ut iure iurando fatearis, quo anathematizes quidẽ tua polluta, & prophana dogmata: sentias autem, & doceas, quæ nos uniuersi per orientem, seu per occidentẽ episcopi, & magistri, præsulesq́ populorum credimus, & docemus. Epistolis autem ab Alexandria tuæ religioni directis ecclesia consensum præbuit tam ea, quæ apud urbem Romam conuenit sancta synodus, quàm etiã nos omnes, uelut recte, inreprehensibiliterq́ conscriptis. Subdimus aũt his nostris, quæ te sentire oporteat, & docere: & ea, quibus abstinere cõueniat. Hæc est fides catholicę ecclesiæ, cui cuncti cõsentiunt orthodoxi per orientẽ, occidentemq́ pontifices.

Symbolum non solum eadem uoce, sed etiam eodem sensu confitendum.

Credimus in unum deum, patrem omnipotentem, omnium uisibilium, & inuisibilium conditorem. Et in unum dominũ Iesum Christum, filium dei natum de patre, unigenitũ, hoc est, de substantia patris, deum de deo, lumen de lumine, deum uerũ de deo uero, natum non factum, homusion patri, hoc est, unius cũ patre substantiæ, per quẽ omnia facta sunt in coelo, & in terra, qui propter nos homines, & propter nostram salutẽ descendit de coelis, & incarnatus, & homo factus, passus est. Et resurgens à mortuis tertia die ascendit in coelos, sedet ad dexterã patris, inde uenturus iudicare uiuos, & mortuos, & in spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt, erat tempus, qñ non erat, & antequã nasceretur, non erat, & qui ex nullis subsistentibus factus est, aut ex alia substantia, uel essentia dicunt esse, aut cõuertibilem filiũ dei, uel cõmutabilẽ, anathematizat catholica, & apostolica ecclesia.

Symbolum Nicenum.

Sequentes

Symboli Ephesinum.

Sequentes itaq; omnium sanctorum patrū confessiones, quas loquente in eis spiritu sancto protulerunt: & intentioni, quæ est in eorum intellectibus, æquis uestigijs inhærentes, atq; iter ambulantes regium: profitemur, quod ipsum unigenitum dei uerbum natum ex ipsa patris essentia, de deo uero deus uerus, lumen de lumine, per quem omnia facta sunt, siue in cœlis, siue in terra, salutis nostræ causa descendens ad exinanitionē se dignatus est inclinare, natus autem, & homo factus, id est, carnē de uirgine sancta suscipiens, eamq; propriam faciens, natiuitatē nostram ex uulua sustinuit, homo de muliere procedens, nec quod erat abijciens. Nam licet factus sit in assumptione carnis, & sanguinis, tamē etiam sic quod erat deus, natura scilicet, & ueritate, perstitit. Nec carnem itaq; dicimus in naturam deitatis esse conuersam, nec substantiam carnis in ineffabilem dei uerbi essentiam cōmutatam, incommutabilis est enim, & inconuertibilis, idemq; ipse iuxta scripturas iugiter permanens. Visus est autem, & paruulus positus, atq; in cunabulis, & sinibus genitricis uirginis constitutus, uniuersam creaturam replebat: ut deus genitori suo indiuisus existeret, quod diuinum est enim sine quantitate, & sine mole cognoscitur, nec ullis terminis continetur uerbum dei. Secundum substantiam confitentes unum, adoramus filium & dominum nostrum Iesum Christum: non seorsum ponentes, & determinantes hominem, & deum, uelut inuicem sibi dignitatis, & authoritatis unitate cōiunctos. Hoc enim nouitas est uocis, & aliud nihil, nec item Christum specialiter nominantes deum uerbum, quod ex deo est, nec alterum similiter Christum specialiter, qui de muliere natus est: sed unum solummodo Christum, dei patris uerbum, cū propria carne cognoscimus. Tunc enim etiam iuxta nos cunctos est, quanuis spiritum dignis ipse contulerit, & non ad mensuram, sicut beatus euangelista Ioannes asseruit. Sed nec illud dicimus, quod dei uerbum uelut † homine communi, qui de uirgine sancta natus est, habitauerit, ne deum homo Christus habitatorem possidere credatur. Quanuis enim uerbum habitauerit in nobis, & dictum sit in Christo habitare omnem plenitudinē deitatis corporaliter: tamen intelligimus eum, quod caro factus, non sicut in sanctis habitare dicatur, nec talem in ipso habitationem factam definire tentauimus: sed unitus iuxta naturam, nec in carnem penitus commutatus, talem sibi fecit habitationem, qualem & anima hominis habere creditur ad proprium corpus. Vnus igitur est Christus, filius, & dominus, non uelut coniunctionem quamlibet in unitate dignitatis, & authoritatis homo habens ad deum. Non enim potest unire naturam sola dignitatis æqualitas, deniq; Petrus, & Ioannes æquales sunt in alterutrum dignitatis, propter quod & apostoli, & sancti discipuli esse monstrantur: ueruntamen uterq; non unus est, nec iuxta collationem, uel connexionem modum con-

Ex uulua illæso tamē pudore uirginali.

Substantiā. Hipostasim seu personam, aut suppositum.

Ioan. 3.
forte † in hoīe.

Ioan. 1.
Coloss. 2.

dum coniunctionis aduertimus. Hoc enim ad unitatem non ſufficit natu
ralem, nec ſecundum participationis effectum, ſic nos etiam adhærentes
domino, unus cum eo ſpiritus ſumus. Immo potius coniunctionis no- *1. Corinth. 6.*
men euitamus: ✝tam non exiſtens idoneum, quod ſignificet unitatis ar- *forte ✝ tanquam*
canum, ſed neq; deum, aut dominum Chriſti, uerbum dei patris aſſeri-
mus: ne iterum manifeſtius in duo diuidamus unum Chriſtum filium, &
dominum in crimen ſacrilegij recidamus deum illi ſeipſum facientes, &
dominum. Vnitus quippe, ſicut ſuperius diximus, deus uerbum carni ſe-
cundum ſubſiſtantiã, deus eſt omniũ, & dominator uniuerſitatis. Verun
tamen nec ſeruus eſt ſibi ipſe dominus, quia ineptum eſt, uel potius impi-
um, hoc ſentire, uel dicere. Quanuis enim ✝deum ſuum in ſe natura, & il- *forte ✝ deus ſit*
lius eſſentia, tamẽ nullatenus ignoramus, quod manẽs deus, homo quoq;
factus ſit: qui ſub deo iuxta debitam legem naturæ humanitatis exiſteret,
ipſe uero ſibi quomodo, uel deus poterit eſſe, uel dominus? ergo ſicut ho
mo, quantum decenter exinanitionis menſuræ congruit, ſub deo ſe nobiſ-
cum eſſe diſſeruit. Hoc etiam quomodo ſub lege factus eſt, quanuis ipſe
promulgauerit legem, & legiſlator deus extiterit. Canemus autẽ de Chri- *Ephe. 2.*
ſto dicere, propter aſſumentem ueneror aſſumptum, & propter inuiſibi- *Dogmata Neſtorij.*
lem adoro uiſibilem. ✝ Horrendum ſuper hoc etiã illud dicere, is qui ſu- *forte ✝ Horremus.*
ſceptus eſt cum eo, qui ſuſcepit cõnuncupatur deus. Qui enim hæc dicit,
diuidit iterum in duos Chriſtos eum, qui unus eſt, hominem ſeorſum in
parte, & deum ſimiliter in parte cõſtituens. Euidenter enim denegat uni-
tatem, ſecundum quam non alter cum altero coadoratur, aut connun-
cupatur deus: ſed unus intellegitur Chriſtus Ieſus, filius dei unigenitus,
una ſeruitute cũ propria carne uenerandus. Confitemur etiã, quod idem
ipſe, qui ex deo patre natus eſt filius unigenitus deus: licet iuxta naturam
ſuam expers paſſionis extiterit, pro nobis tñ ſecundum ſcripturas ✝ car- *forte ✝ in carne paſſus eſt*
nem ꝑpeſſus eſt, & erat in crucifixo corpore ꝓpriæ carnis impaſſibiliter
ad ſe referens paſſiones. Gratia uero dei pro hominibus guſtauit mortẽ, *Roma. 5.*
tradens & proprium corpus: quanuis naturaliter ipſe uita ſit, & reſurre- *Ioan. 11.*
ctio mortuorum. Nam ut mortem ineffabili potentia proculcaret, ac pri- *1. Corinth. 15.*
us in ſua carne primogenitus ex mortuis fieret, & primitiæ dormientiũ,
uiamq; faceret humanæ naturæ ad incorruptionis recurſum, gratia dei,
ſicut ſupra dictum eſt, pro omnibus guſtauit mortem, & tertia die reſur-
gens expoliauit infernum. Iccirco quanuis dicatur, quod per hominem
facta ſit reſurrectio mortuorum: tamen intelligimus hominẽ factum uer
bum, quod ex deo eſt, & per ipſum mortis imperium fuiſſe deſtructum.
Veniet autem temporibus præfinitis, ſicut unus eſt filius, & dominus in
gloria patris, ut iudicet orbem terrarum in æquitate, ſicut ſcriptũ eſt. Ne-
ceſſario igitur & hoc adijcimus, annunciantes enim ſecundum carnem *Pſal. 95.*

Sacrificium missæ incruentum. mortem unigeniti filij dei, id est Iesu Christi, & resurrectionem eius, & in coelos ascensionem pariter cōfitentes, incruentam celebramus in ecclesiasticis sacrificijs seruitutē, sic etiam ad mysticas benedictiones accedimus, & sanctificamur participes sancti corporis, & pretiosi sanguinis Christi, omnium nostrorum redemptoris effecti: non ut cōem carnem percipientes, quod absit, nec ut uiri sancti facti, & uerbo coniuncti, sicut dignitatis unitatem, aut sicut diuinam possidentes habitationem: sed ut uere uiuificatricem, & ipsius uerbi propriam factam. Vita enim naturaliter, ut deus existens, quia propriæ carni unitus est, uiuificatricem eam esse professus est. Et ideo quanuis dicat ad nos. Amen amen dico uobis, nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem: non tamen eam, ut hominis unius ex nobis æstimare debemus, quomodo enim iuxta naturā suam uiuificatrix esse caro hominis poterit? sed ut uere propriam esse factam, qui propter nos filius hominis & factus, & uocatus. Eas autem uoces, quas saluator noster in euangelijs protulit, non in duabus subsistantijs, aut personis omnino partimur: non enim duplex est, unus Christus, & solus, quanuis ex duabus, diuersisq; rebus ad unitatem cognoscatur indiuiduam coisse, sicut homo, quanquam ex anima constans, & corpore, non duplex, sed potius unus est ex utroq;. Humanas ergo, diuinasq; insuper uoces ab uno Christo dictas, animaduertentes: recte sentimus, cum enim deo dignissime loquitur de seipso. Qui me uidet, uidet et patrem, ego & pater unū sumus: diuinam eius intelligimus, ineffabilemq; naturam, secundum quam unum est cum patre suo propter unam, eandemq; substantiam, imago, & character, splendorq; gloriæ eius existens. Cum uero humanæ naturæ mensuram nullatenus ignorans, Iudæos alloquitur, Nunc me quæritis occidere hominem, qui ueritatem uobis loquutus sum. Item non minus eum, qui in similitudine, & æqualitate patris est, deum uerum etiam in mensuris humanitatis eius cognoscimus. Si autem necessario creditur, quoniā natura deus existens, factus sit caro, imo potius homo animatus aīa rationali, quæ causa est in eius †quilibet uocibus erubescat, si eas homine dignas effatus est? quod si sermones homini congruentes abijcit, iuxta nos hominem fieri quis cogeit? cū uero se propter nos ad exinanitionem spontaneam misericorditer inclinauerit, quā ob causam dignos exinanitione sermones effugerit? Vni igitur personæ cuncta eius in euangelio ascribemus, uni substantiæ, uerbi scilicet incarnati, quia unus est dominus Iesus Christus, ut scriptum est. Appellatū uero apostolum, & pontificem confessionis nostræ, tanquam sacrificantē deo, & patri fidei nostræ confessionem, qua à nobis ipsis, & ipsi cum deo patre incessanter offertur. Iterum, cū dicimus, quia ex deo secundum naturam filius unigenitus, nec homini præter eum alteri sacerdotis nomen, & officium

Marginal notes: *Caro Christi uiuificatrix.* — *Ioan. 6.* — *Vna persona in Christo.* — *Ioan. 14.* — *Ioan. 10.* — *Heb. 1.* — *Ioan. 8.* — *forte † quibuslibet.* — *Philip. 2.* — *Substantiæ. Hypostasi seu subsistentiæ.* — *Heb. 3.*

& officium deputamus, factus est enim mediator dei, & hominum, & re- *Heb. 9. & 10.*
conciliator ad pacem, semetipsum deo, & patri pro nobis offerrẽs in odo
rem suauitatis. Ideoq; dicebat, Sacrificium, & oblationẽ noluisti, holocau *Psal. 39.*
sta & pro peccato nõ tibi placuerũt, corpus aũt perfecisti mihi, tunc dixi,
ecce uenio. In capite libri scriptum est de me, ut faciam deus uoluntatem
tuam. Obtulit enim proprium corpus, non pro se, sed pro nobis in odo-
rem suauitatis, nam qua pro se oblatione, uel sacrificio indigeret ab om- *Roma. 3.*
ni peccato liber, ut deus existens? quod si omnes peccauerũt, & egent glo
ria dei, secundũ hoc quod sumus ad mutabilitatis excessum promptiores
effecti, & peccatis ægrotauit humana natura, ipse uero nõ ita, ideoq; nos
gloriæ eius efficimur: cur erit ultra iam dubiũ, quod agnus uerus pro no
bis sit immolatus? Qui autem dicit, quia ipsum tam pro se, quam pro alijs
obtulerit, nullatenus † impietatis effugiet, cui nil prorsus deliquerit, nec ul *† addendum ui-*
lum fecerit omnino peccatum, qui egerat oblationes suas, nullo suo extã- *detur, notã, aut*
te facinore, pro quo, si esset, satisadmodum conuenienter offerret. De spi *reatum, aut con*
ritu quoq; cum dicit. Ille me clarificabit, hoc rectissime sentientes unum *simile.*
Christum, & filium, non uelut alterius egentem gloriæ, confitemur à spi- *Ille me clarifica-*
ritu sancto gloriam consecutum, quia spiritus eius nec melior, nec superi *bit.*
or ipso est: sed quia humana opera faciẽs ad demonstrationem suæ dei- *Ioan. 16.*
tatis uirtute proprij spiritus utebatur. Ab ipso glorificari dicitur, sicut
unumquenq; uirtus sua, uel disciplina clarificare dicitur. Quanuis enim
in sua sit substantia spiritus, & intelligatur in persona proprietas, iuxta id
quod quia spiritus est, & non filius, attamen alienus non est ab illo, nam
spiritus appellatus est ueritatis, & ueritas Christus est, unde & ab isto si- *Ioan. 15.*
militer, sicut ex deo patre, procedit. Deniq; hic ipse spiritus etiam per san *Nota cõtra Græ*
ctorum manus apostolorum miracula gloriosa perficiens dominum glo *cos de spũ san-*
rificauit Iesum Christum, postquam ascendit in cœlum. Nam creditus est *cto.*
Christus, natura deus existens, per spiritũ sanctũ uirtutes efficiens, ideoq;
dicebat, de meo accipiet, & annunciabit uobis. Nequaquam uero partici- *Ioan. 16.*
patione alterius idem spiritus sapiens, aut potens dicitur, quia per omnia
perfectus, & nullo prorsus indigens bono, nam paternæ uirtutis, & sapi-
entiæ: id est filij, spiritus creditur, et ideo ipsa re, & subsistentiæ uirtus, & *Maria uere dei*
sapientia comprobatur. Igitur quia deum carne unitum iuxta subsisten- *genitrix.*
tiam sancta uirgo corporaliter peperit, idcirco eam dei genitricem esse
profitemur, non quod uerbi natura existendi principium de carne sorti- *Ioan. 1.*
ta sit. Erat enim in principio, & deus erat uerbum, & uerbum erat apud
deum, & ipse conditor sæculorum, patri coeternus, & uniuersitatis crea-
tor, sed, quod supra diximus, iuxta subsistentiam sibi mutuãs humanam
naturam, natiuitatem sustineret ex ipsa corporea uulua, non quod egue- *Vulua. utera uir*
rit necessario, ut propter suam naturam natiuitas fieret, quæ est in extre- *ginali.*

 mis sæcu-

mis sæculi facta temporibus: sed ut ipsas benediceret substantiæ nostræ primitias, & dum ipsum, carni unitum, mulieri dedisset: illa, quæ aduersus omne genus humanum maledictio fuerat prolata, desineret, nec iam
Gene. 3. morti nostra corpora destinaret. Illud quoque, quod dictum est, in tristitia paries filios, ipse dissoluens, uerum esse monstraret, quod prophetæ uoce prædixerat. Absorpta est mors in uictoria, & iterum. Abstulit deus omnem lachrymam ab omni facie. Propter hanc enim causam dicimus eum dispensatorie & ipsis benedixisse tunc nuptijs in Cana Galilææ, cum sanctis uocatis apostolis adesse dignatus est. Hæc sapere sumus edocti à sanctis apostolis, & euangelistis, & ab omni scriptura diuinitus inspirata: necnon & à beatis patrum confessionibus, ueritate + subnixit. His omnibus & tuam religionem concordare, & præter aliquem dolum consentire iam conuenit. Quæ religionem tuam anathematizare necesse est, huic epistolæ nostræ subiecta sunt.

Osee. 13. 1. Corinth. 15. Esa. 25. Ioan. 2.

lego † subnixis

STATVTA EPHESINI CONCILII, CONtra hæresim Nestorij.

I Siquis non confitetur deum esse ueraciter emmanuel, & propterea dei genitricem sanctam uirginem: peperit enim secundum carnem carnem factum dei uerbum, secundum quod scriptum est, Verbum caro factum est, anathema sit.

II Siquis non confitetur carni secundum substantiam unitum dei patris uerbum, unumque esse Christum cum propria carne, eundem scilicet deum simul & hominem: anathema sit.

III Siquis in Christo diuidit substantiam post unitatem, sola eas connexione coniungens, eamque secundum dignitatem, uel etiam authoritatem, aut potestatem, ac non potius conuentu, qui per unitatem factus est naturalem: anathema sit.

IIII Siquis personis duabus, uel subsistentijs eas uoces, quæ in apostolicis, & euangelicis scriptis continentur, diuidit, uel quæ de Christo à sanctis dicuntur, uel ab ipso: & aliquas quidem ex his uelut homini, qui præter dei uerbum specialiter intelligatur, aptauerit, illas autem tanquam deo dignas soli dei patris uerbo deputauerit: anathema sit.

V Siquis audeat dicere Christum hominem theophóron, id est deum ferentem: ac non potius deum esse ueraciter dixerit, tanquam filium per naturam, secundum quod uerbum caro factum communicauit similiter, ut nos, carni, & sanguini: anathema sit.

VI Siquis dicit deum esse Christi, dei patris uerbum, & non magis eundem ipse confi-

ipse confitetur deum simul, & hominem: propterea, quod uerbum caro factum est, secundum scripturas: anathema sit.

Siquis uelut hominem Iesum operantem dei uerbo dicit adiutum, & unigeniti gloriam, tanquam alteri præter ipsum existenti, tribuit: anathema sit. VII

Siquis audet dicere assumptum hominem coadorandum dei uerbo, & conglorificandum, & connuncupandum deum, tanquam alterum cũ altero, nam Con syllaba semper adiecta hoc cogit intelligi: ac non potius una supplicatione ueneratur emmanuel, unamq; ei glorificationẽ dependit, iuxta quod uerbum caro factum est: anathema sit. VIII

Siquis unum dominum nostrum Iesum Christum glorificatum dicit à spiritu sancto, tanquã qui aliena uirtute uisus fuerit per eum, & ab eo accipere efficaciam cõtra immundos spiritus, & omnibus diuina signa perficere, ac non potius propriũ fatetur eius spiritum, per quem diuina signa impleuit: anathema sit. IX

Pontificem, & apostolum confessionis nostræ factum esse Christum diuina scriptura commemorat, obtulit autem semetipsum pro nobis in odorem suauitatis deo, & patri. Siquis ergo pontificẽ, & apostolum nostrum dicit factum, non ipsum dei uerbum, quando caro factum est, & iuxta nos homo, sed uelut alterum præter ipsum specialiter hominẽ ex muliere, aut qui dicit, ut pro se obtulisset semetipsum oblationem, & non potius pro nobis solis, quia non eguit oblatione, qui peccatum omnino nesciuit: anathema sit. X

Siquis non confitetur carnem domini uiuificatricem esse, & propriam ipsius uerbi dei patris, sed uelut alterius præter ipsum, coniuncti eidem per dignitatem, aut quasi diuinam habentis habitationem, ac non potius uiuificatricem esse, quia facta est propria uerbi cuncta uiuificare ualentis, anathema sit. XI

Siquis nõ confitetur dei uerbum passum in carne, & crucifixum in carne, & mortem in carne gustasse, factumq; primogenitum ex mortuis, secundum quod uita est, & uiuificator ut deus: anathema sit. XII

EXPLICIT SANCTVM, ET VNIuersale Ephesinum concilium primum.

In concilium Chalcedonense præfatio.

Vanuis·DC·& ·XXX·episcopi in unum congregati huic concilio unanimiter subscripserint, patrumq; decretis, & Nicææ & in regia urbe prius confirmatis innixi fuerint, tantum tamen efficit & serpentis antiqui astutus liuor, & humanæ mentis in malum prona imbecillitas, ut fides, & statuta huius concilij à diuersis hæreticis longo admodum tempore & calumnijs uexata, & in dubium reuocata apud plerosq; fuerint· Non enim soli Nestoriani, Eutychianiq;, ac Dioscori sequaces, contra quos principaliter tunc actum est, huius concilij decreta infringere, fidemq;, & authoritatem eius conculcare præsumpserunt, sed etiã Ariani, alijq; circa fidem sanctæ trinitatis hæretici, ac quicunq; circa Christi deitatem, aut humanitatem errabant, eiusdem concilij acta rescindere moliebantur, de quibus multi multa scripserunt· Hic unius Timothei pseudoepiscopi, qui per uim, & summum scelus sedem Alexandrinam inuasit, insolentem præsumptionem commemorabimus, ex epistola Aegyptiorum ad Leonem Augustum, sic enim inter cætera conquesti sunt· Insidiatusq; transitum sanctæ memoriæ principis Martiani, quo migrauit ad deum, blasphemis uocibus impudenter aduersus eum insurgens & sanctum, & uniuersale Chalcedonense concilium anathematizans inuerecunde, & uulgos populi seditiosorum, & uilium cõgregans, eumq; contra sanctas regulas, ecclesiasticam disciplinam, & communem rem publicam, legesq; coarmans inruit in ecclesiam sanctam dei, habentem pastorem, atq; doctorem &c· Contra hunc Timotheum pro defensione sancti huius concilij extant in uetusto quodam codice (quem hic habemus) XL·epistolæ episcoporũ quingentorum ex diuersis prouincijs ad eundem Leonem Augustum, eius nominis primum, è quibus prima est beati Leonis papæ· Ne uero prolixior fiat præfatio, duo tantum publica testimonia, pro huius concilij authoritate, ac defensione recitabimus·

Leo papa Leoni Augusto.

Nihil conuenientius est fidei defendendæ, quam his, quæ per omnia, instruente spiritu sancto, irreprehensibiliter definita sunt, inhærere· Ipsi uidebimur bene statuta conuellere, & authoritates, quas ecclesia uniuersalis amplexa est, ad arbitrium hæreticæ petitionis infringere, atq; ita nullum colligendis ecclesijs modum ponere, sed data licentia rebellandi, dilatare magis, quã sopire certamina· Quid probabilius, quid religiosius poterit pietas uestra decernere quam ut quæ nõ tam humanis quam diuinis sunt statuta decretis, nullus ultra sinatur impetere, ne uere digni sint tantum dei munus amittere, qui de ueritate ipsius ausi fuerint dubitare· Apud christianißimum igitur principẽ & inter Christi prædicatores digno honore munerandum, utor catholicæ fidei libertate, & ad consortium te apostolorum, ac prophetarum securus exhortor, ut constanter despicias, ac repellas eos, qui seipsos Christiano nomine priuauerunt· Nec patiaris impios parricidas sacrilega simulatione de fide agere, quos cõstat fidem uelle uacuare··

Martianus imp. Aug. in codice legum. De summa trinitate, & fide catholica.

Nemo clericus, uel militaris, uel alterius cuiuslibet conditionis de fide christiana publice, turbis coadunatis, & audientibus, tractare conetur in posterum, ex hoc tumultus, uel perfidiæ occasionem requirens· Nam & iniuriam facit iudicio reuerendißimæ synodi, siquis semel iudicata, ac recte disposita reuoluere, & publice disputare contenderit, cum ea, quæ nunc de christiana fide à sacerdotibus, qui Chalcedone conuenerunt per nostra præcepta, statuta sunt iuxta apostolicas expositiones, & instituta sanctorum patrum·CCCXVIII·& ·CL·in hac regia urbe, diffinita esse noscuntur· Nam & in contemptores huius legis pœna non deerit, quia non solum contra fidem uere expositam ueniunt, sed etiam iudæis, & paganis ex huiusmodi certamine prophanant ueneranda mysteria·

TITVLI CANONVM CHALCEDONENSIS CONCILII. NVMERO. XXVII.

XXV Q. non oporteat ordinationes episcoporum diu differre.
XXVI De dispensatoribus singularum ecclesiarum.
XXVII De his, qui rapiunt puellas.

INCIPIVNT REGVLAE ECCLESIASTICAE, PROMVLGATAE A CHALcedonensi sancto concilio. Numero. XXVII.

De canonibus uniuscuiusque concilij. Cap. I.

I 25. q. 1. A sanctis patribus
Regulas sanctorum patrum, per singula nunc usque concilia constitutas, proprium robur obtinere decreuimus.

Quod non oporteat episcopos, aut quemlibet ex clero per pecunias ordinari. Cap. II.

II 1. q. 1. c. Siquis episcopus.
Siquis episcopus per pecuniam fecerit ordinationem, & sub pretio redegerit gratiam, quæ nō potest uændi, ordinauerit que per pecunias episcopum, aut presbyterum, aut diaconum, uel quemlibet ex his, qui connumerantur in clero, aut promouerit per pecunias dispensatorem, aut defensorem, uel quemquā, qui subiectus est regulæ, pro sui turpissimi lucri comodo: is, cui hoc attentanti probatum fuerit, proprij gradus periculo subiacebit. Et qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione, uel promotione, quæ est per negociationem facta, proficiat: sed sit alienus a dignitate, uel sollicitudine, quam pecunijs quæsiuit. Siquis uero mediator tam turpibus, & nefandis datis, uel acceptis extiterit: siquidem clericus fuerit, proprio gradu decidat, si uero laicus, aut monachus, anathematizetur.

Quod non oporteat episcopos, clericos, & monachos prædia aliena conducere. Cap. III.

III Dist. 86. c. Peruenit
Peruenit ad sanctam synodum, quod quidam, qui in clero uidentur allecti, propter lucra turpia cōductores alienarum possessionum fiant, & sæcularia negotia sub cura sua suscipiant: dei quidem ministeriū peruipendentes, sæcularium uero discurrentes domos, & propter auaritiam patrimoniorum sollicitudines sumentes, decreuit itaque sanctum hoc, magnumque concilium, nullum deinceps, non episcopum, non clericum, uel monachum aut possessiones conducere, aut negocijs sæcularibus se miscere: præter pupillorum, + si forte leges imponantur inexcusabilem curam,
ets + nisi
aut ciuita-

aut ciuitatis episcopus ecclesiasticarum rerum sollicitudinē habere praecipiat, aut orphanorum, & uiduarum, earumq́, quae sine ulla prouisione sunt, personarum: quae maxime ecclesiastico indigent adiutorio: propter timorem domini causa deposcat. Siquis autem transgredi de caetero statuta tentauerit, huiusmodi ecclesiasticis increpationibus subiacebit.

De honore monachis competente, & ut nullus eorum tentet ecclesiastica, aut saecularia inquietare negotia, nec alienum seruum praeter conscientiam domini eius suscipere. Cap. IIII.

QVi uere, & syncere singularem sectantur uitam, competenter honorentur, quoniam uero quidam utentes habitu monachi ecclesiastica negotia, ciuiliaq́ conturbant, circumeuntes indifferenter urbes, necnon & monasteria sibi instituere tentantes, placuit nullum quidem usquam aedificare, aut constituere monasterium, uel oratorij domum praeter conscientiam ciuitatis episcopi. Monachos uero per unamquanq; ciuitatem, aut regionem, subiectos esse episcopo, & quietem diligere, & intentos esse tantummodo ieiunio, & orationi in locis, quibus renunciauerunt saeculo, permanentes. Nec ecclesiasticis uero, nec saecularibus negotijs communicent, uel in aliquo sint molesti propria monasteria deserētes: nisi forte his praecipiatur propter opus necessarium ab episcopo ciuitatis. Nullum uero recipere in monasterijs seruum obtentu monachi praeter sui domini conscientiam. Transgredientem uero hanc diffinitionem nostram excōmunicatum esse decreuimus: ne nomen dei blasphemetur. Veruntamen episcopum conuenit ciuitatis competentem monasteriorum prouidentiam gerere.

IIII
16.q.1. Qui uere pure &c.
18.q.2. Quidam monachorum

Non transmigrandum de ciuitate in ciuitatem. Cap. V.

DE his, qui transmigrant de ciuitate in ciuitatem, episcopis, aut clericis placuit: ut canones, qui de hac re à sanctis patribus statuti sunt, habeant propriam firmitatem.

V
7 q.1.c. Propter eos episcopos
Nic. cō. c. 15.

Quod non oporteat absolute quoslibet ordinari. Cap. VI.

NVllum absolute ordinari debere presbyterum, aut diaconum, nec quenlibet in gradu ecclesiastico: nisi specialiter ecclesiae ciuitatis, aut possessionis, aut martyrij, aut monasterij, qui ordinandus est, pronuncietur. Qui uero absolute ordinantur, decreuit sancta synodus, irritam haberi huiuscemodi manus impositionē, & nusquam posse ministrare ad ordinantis iniuriam.

VI
Dist. 70. Neminem absolute.

De clericis, & monachis non manentibus in suo proposito. Cap. VII.

VII QVi semel in clero deputati sunt, aut monachorum uitam expetiuerunt, statuimus nec ad militiam, neque ad dignitatem aliquam uenire mundanam, sed hoc tentantes, & non agentes pœnitentiam, quo minus redeant ad hoc, quod propter deum primitus elegerunt: anathematizari.

20. q. 3. Eos qui semel.

alš Ptocijs

De clericis, qui sunt in ptochodochijs, monasterijs, atque martyrijs, quæ sub potestate episcoporum uniuscuiusque ciuitatis existunt. Cap. VIII.

VIII CLerici, qui præficiuntur ptochodochijs, uel qui ordinantur in monasterijs, & basilicis martyrum: sub episcoporum, qui in unaquaque ciuitate sunt, secundum sanctorum patrum traditiones potestate permaneant, nec per contumaciam ab episcopo suo dissiliant. Qui uero audent euertere huiuscemodi formam quocunque modo, nec proprio subijciuntur episcopo: siquidem clerici sunt, canonum correptionibus subiacebunt, si uero laici, uel monachi fuerint, communione priuentur.

Quod non oporteat clericos, habentes aduersus inuicem negotia, proprium episcopum relinquere, & ad secularia iudicia conuolare. Cap. IX.

IX SIquis clericus aduersus clericum habet negotium, non deserat episcopum proprium, & ad sæcularia percurrat iudicia: sed prius actio uentiletur apud episcopū proprium, uel certe cōsiliarios eiusdē episcopi, apud quos utræque partes uoluerint, iudicium † continebunt. Siquis autem præter hæc fecerit, canonicis correptiōibus subiacebit. Quod si clericus habet causam aduersus episcopum proprium, uel aduersus alterum, apud synodum prouinciæ iudicetur. Quod si aduersus eiusdem prouinciæ Metropolitanum episcopus, uel clericus habet querelam, petat primatē diœceseos, aut sedem regiæ urbis Constantinopolitanæ, & apud ipsum iudicetur.

11. q. 1. Si clericus.

forte † continuabunt.

Ab his ad sedem apostolicam cōfugere poterit grauatus. ut patet infra Sar. cō. c. 3. 4. & 7.

Quod non liceat clerico in duarum ciuitatum ecclesijs ministrare. Cap. X.

X NOn licere clericum in duarum ciuitatum conscribi simul ecclesijs, & in qua initio ordinatus est, & ad quam confugit, quasi ad potiorem, ob inanis gloriæ cupiditatem. Hoc autem facientes reuocari debere ad suam ecclesiam, in qua primitus ordinati sunt, et ibi tantūmodo ministrare. Si uero iam quis translatus est ex alia in aliam ecclesiam, prioris ecclesiæ, uel

21. q. 1. Clericum

21. q. 2. Siquis iā.

siæ, uel martyriorum, quæ sub ea sunt, aut ptochodochorũ, aut xenodochorum rebus in nullo communicet. Eos uero, qui ausi fuerint post diffinitionem magnæ, & uniuersalis huius synodi quicquam ex his, quæ sunt prohibita, perpetrare, decreuit sancta synodus, à proprio huiusmodi gradu recedere.

Quod oporteat egenis epistolia tribui: honestiores autem cõmendatitijs literis approbari. Cap. XI.

OMnes pauperes, & indigentes auxilio cum proficiscuntur sub probatione epistolis, uel ecclesiasticis pacificis tantummodo cõmendare decreuimus, & non commendatitijs literis, propter quod cõmendatitias literas honoratioribus tantummodo præstari personis conueniat. XI

Vt nequaquam in duos Metropolitanos prouincia diuidatur. Cap. XII.

PEruenit ad nos, quod quidam præter ecclesiastica statuta facientes cõuolarunt ad potestates, & per pragmaticam formã in duo unam prouinciam diuiserunt: ita ut ex hoc facto duo Metropolitani esse uideantur in una prouincia, statuit ergo sancta synodus de reliquo nihil ab episcopis tale tentari, alioqui qui hoc + adnisus fuerit, amissione gradus proprij subiacebit. Quæcunq; uero ciuitates literis imperialibus Metropolitani nominis honore subnixæ sunt, honore tantummodo perfruantur, & qui ecclesiam eius gubernat episcopus, saluis scilicet ueræ Metropolis priuilegijs suis. XII Dist. 101. Peruenit ali † abusus

Quod non oporteat peregrinos clericos sine commendatitijs ministrare. Cap. XIII.

PEregrinos clericos, & lectores in alia ciuitate præter commendatitias literas sui episcopi nusquàm penitus ministrare debere. XIII Dist. 71. Extraneo

Quod non liceat clerico uxorem sectæ alterius accipere. Cap. XIIII.

QVoniam in quibusdam prouincijs cõcessum est lectoribus, & psaltis uxores ducere, statuit sancta synodus, non licere cuiquam ex his accipere sectæ alterius uxorem. Qui uero ex huiusmodi coniugio iam filios susceperunt, siquidem præuenti sunt, ut ex se genitos apud hæreticos baptizarent, offerre eos ecclesiæ catholicæ communioni conueniet, non baptizatos autem non posse ulterius apud hæreticos baptizari, sed neq; copulari debet nuptura hæretico iudæo, uel pagano, nisi forte promittat, ad orthodoxam fidem se personã orthodoxe copulandam transferre. Si quis autem hanc definitionem sanctæ synodi transgressus fuerit, corre- XIIII Dist. 32. c. Quoniam

ptioni canonicæ ſubiacebit.

De diaconiſſis mulieribus. Cap.XV

XV Diaconiſſam non ordinandam ante annum quadrageſimum, & hanc cum ſummo libramine, ſi uero ſuſcipiens manus impoſitionem, & aliquantum temporis in miniſterio permanens ſemetipſam tradat nuptijs gratiæ dei cõtumeliam faciens, anathematizetur huiuſmodi cum eo, qui eidem copulatur.

27.q.1. Diaconiſſam.

De uirginibus. Cap.XVI.

XVI Virginem, quæ ſe deo domino conſecrauit, ſimiliter & monachum nõ licere nuptialia iura contrahere, quod ſi hoc inuenti fuerint perpetrantes, excommunicentur. Confitentibus autem decreuimus ut habeat autoritatẽ eiuſdem loci epiſcopus miſericordiam, humanitatemq́; largiri.

27.q.1. Si qua uirgo.

d'is paroecijs

De parochijs. Cap.XVII.

XVII Singularum eccleſiarum ruſticas parochias, uel poſſeſſiones manere in concuſſas illis epiſcopis, qui eas retinere noſcuntur, & maxime, ſi per tricennium eas abſq; ui obtinẽtes ſub diſpenſatione rexerunt, quod ſi intra tricennium facta fuerit de his, uel fiat altercatio, licere eis, qui ſe læſos aſſerunt, apud ſanctam ſynodum prouinciæ de his mouere certamen. Quod ſiquis à Metropolitano læditur, apud primatem diœceſeos, aut apud Conſtantinopolitanam ſedem iudicetur, ſicut ſuperius dictum eſt. Siqua uero ciuitas poteſtate imperiali nouata eſt, aut ſi protinus innouetur, ciuiles diſpoſitiones, & publicas eccleſiaſticarum quoq; parochiarũ ordines ſubſequantur.

16.q.3. Per ſingulas.

De coniuratione, uel conſpiratione. Cap.XVIII.

XVIII Coniurationis, uel conſpirationis crimen & ab exteris legibus eſt omnino prohibitũ, multo magis hoc in dei eccleſia ne fiat, admonere conueniet. Siqui ergo clerici, uel monachi reperti fuerint coniurantes, aut conſpirantes, aut inſidias ponentes epiſcopis, aut clericis, gradu proprio penitus abijciantur.

11.q.1. Siqui clerici.

Quod oporteat per prouincias bis in anno concilia celebrari. Cap.XIX.

XIX Peruenit ad aures noſtras, quod in prouincijs ſtatuta epiſcoporum cõcilia minime celebrentur, & ex hoc plurima negligantur eccleſiaſticarum cauſarum, quæ correctione indigent, decreuit itaq; ſancta ſynodus ſecundum canones patrũ bis in anno epiſcopos in idipſum in unaquaq; prouincia

Diſt.18.c. Peruenit

Nic.cõ.c.5.

prouincia conuenire, quo Metropolitanus antistes probauerit, & corrigere singula: si qua fortassis emerserint. Quicunque uero non aduenerint episcopi, resident autem in suis ciuitatibus, & hoc, dum in sua incolumitate consistunt, omnique inexcusabili, & necessaria occupatione probantur liberi, fraterno corripiantur affectu.

Quod minime clericos transmigrari conueniat. Cap. XX.

CLericos in ecclesia ministrantes, sicut iam constituimus, in alterius ciuitatis ecclesia statutos fieri non oportet: sed contentos esse in quibus ab initio ministrare meruerunt, exceptis illis, qui proprias amittentes prouincias, ex necessitate ad aliam ecclesiam transierunt. Si quis autem episcopus post hanc definitionem susceperit clericum ad alium episcopum pertinentem: placuit & suscipientem communione priuari, donec is, qui migrauerat, clericus ad propriam fuerit regressus ecclesiam. XX Dist. 71. Clericos

De episcoporum, aut clericorum accusatoribus. Cap. XXI.

CLericos, aut laicos accusantes episcopos, aut clericos passim, & sine probatione ad accusationem recipi non debere: nisi prius eorum discutiatur existimationis opinio. XXI 2. q. 7. Clericos aut.

Quod non liceat clericis post mortem sui episcopi res ad eum pertinentes diripere. Cap. XXII.

NOn licere clericis post obitum sui episcopi res ad eum pertinentes diripere, sicut antiquis quoque est canonibus constitutum. Quod si hoc facere tentauerint, graduum suorum periculo subiacebunt. XXII 12. q. 2. Nō liceat

De clericis, & monachis, qui præter uoluntatem sui episcopi ad urbem regiam Constantinopolim ueniunt. Cap. XXIII.

VEnit ad aures sancti concilij, quod quidam clerici, & monachi, quibus nil ab episcopo suo commissum est, est autem quando & communione ab eo priuantur, peruenientes ad urbem Regiam Constantinopolitanā, in ea diutius immorentur excitantes turbas, & statum ecclesiasticum commouentes, subuertentes etiam quorundam domos, decreuit sancta synodus huiusmodi primo quidem a defensore Constantinopolitanæ sanctæ ecclesiæ commoneri, ut egrediantur ab urbe regia, quod si iisdem negotijs impudenter insistant, etiam nolentes idem defensor expellat, ut ad propria loca perueniant. XXIII 16. q. 1. Quidam monachi.

Quod non liceat monasteria, quæ consecrata sunt, diuersoria sæcularia fieri. Cap. XXIIII.

XXIIII 19·q·3· Quæ semel·

QVæ semel dedicata sunt monasteria, cōsilio episcoporū, maneant perpetuo monasteria, & res, quæ ad ea pertinent, monasterijs reseruari, nec posse ea ultra fieri sæcularia habitacula, qui uero hoc fieri permiserint, canonum sententijs subiacebunt.

Quod non oporteat ordinationes episcoporum diu differre. Cap. XXV.

XXV Dist·75· Quoniam quidam·

QVoniā quidam Metropolitanorum, quantum cōperimus, negligunt commissos sibi greges, & ordinationes episcoporum facere differunt: placuit sanctæ synodo intra tres menses ordinationes episcoporum celebrari, nisi forte necessitas inexcusabilis præparet tempus dilationis extendi, quod si hoc minime fecerit, correptioni ecclesiasticæ subiacebit, ueruntamen redditus ecclesiæ uiduatæ penes oeconomum eiusdem ecclesiæ integri reseruentur.

De dispensatoribus singularum ecclesiarum. Cap. XXVI.

XXVI Dist 89· Quia in quibusdam· 16·q·7· Quoniā in quibusdam·

QVoniam in quibusdam ecclesijs, ut rumore comperimus, præter oeconomos episcopi facultates ecclesiasticas tractant: placuit omnem ecclesiam habentem episcopum habere oeconomū de clero proprio, qui dispenset res ecclesiasticas secundum sententiam episcopi proprij ita, ut ecclesiæ dispensatio præter testimonium non sit, & ex hoc dispergantur ecclesiasticæ facultates, et sacerdotio maledictionis derogatio procuretur, quod si hoc minime fecerit, diuinis constitutionibus + subiaceat.

al's + subiacebit

De his, qui rapiunt puellas. Cap. XXVII.

XXVII lego + cōniuētes b· pro· u· more antiquo· 36·q·2· Eos qui rapiunt

EOs, qui rapiunt mulieres sub nomine simul habitandi cooperantes, aut + connibentes raptoribus: decreuit sancta synodus, ut siquidē clerici sunt, decidant gradu proprio, si uero laici, anathematizentur.

SEQVITVR CONSTITVTIO, ET FIDES Chalcedonensis concilij. Aetius archidiaconus Constantinopolis, nouæ Romæ, legit.

Ancta & magna uniuersalis synodus, quæ secundum gratiam, & sanctiones pijssimorum, christianorumq; imperatorum Valentiniani, & Martiani Augustorum cōgregata apud Chalcedona, metropolim Bithyniæ prouinciæ in martyrio sanctæ martyris Euphemiæ, statuit subter adnexa.

Dominus

Dominus noster, & saluator Christus notitiam fidei confirmans discipulis suis ait. Pacem meam do uobis, pacem meam relinquo uobis, ne ullus à proximo suo dissonet in doctrina pietatis, sed æqualiter prædicationem ueritatis ostendat. Sed quoniam non quiescit nequissimus zizania † sationibus pietatis inspergere, noui aliquid cōtra ueritatem semper inueniens, ob hoc frequenter dominus noster prouidens humano generi pijssimum, et fidelissimum principem ad zelum fidei suscitauit, et undiq; sacerdotij principes conuocauit: quatenus gratiam omnium domino nostro Iesu Christo operante ab ouilibus Christi pestem mendacij submoueret. Quod quidem fecimus communi decreto dogmata † fugantes erroris, & integram patrum renouauimus fidem trecentorū decem & octo symbolum omnibus prędicantes, & tanquam propinquos pietatis huius † consensu recipientes patres adscripsimus, qui postea apud magnā Constantinopolim conuenerunt centum quinquaginta. Quoniam & ipsi eandem fidem subsignauerunt, decernimus † statutæ ordinem, & formam fidei reseruantes nos, & quæ apud Ephesum olim facta est sancta synodus, cuius præsides fuerunt sanctæ memoriæ Cælestinus, Romanæ urbis antistes, & Cyrillus Alexandrinæ ecclesiæ, præfulgere quidem rectæ, & immaculatæ fidei expositionem trecentorum decem & octo sanctorum, & beatissimorū patrum apud Nicæam, sub piæ recordationis Constantino principe congregatorum. Obtinere autē etiam centum quinquaginta sanctorū patrum apud Cōstantinopolim cōstitutà, ad interimendas quidem, quæ tunc emerserant, hæreses. Sufficeret quidem ad plenitudinem cognoscendam pietatis, & confirmationē † prudens hoc, & salutare per dei gratiam symbolum. De patre enim, & filio, & spiritu sancto doctrinā perfectam edocet, & domini inhumanationem fideliter accipientibus repræsentat. Sed quoniam † lædere prædicationē ueritatis conantes, † proprijs hæresibus nouas uoces proferunt, hi quidem mysteriū domini propter nos diuinæ dispensationis audentes corrumpere, & matris dei uirginis appellationem recusant, alij uero confusionē, permistionemq; introducunt, & unam naturam carnis, & deitatis stulte confingunt, passibilem unigeniti diuinam esse naturam confusione portentosa dicentes. Ob hoc illis omnem aditum contra fidem uolens claudere præsens nunc sancta, & magna, atq; uniuersalis synodus, † prædicationis huius ab initio inconcussam docens, constituit præ cæteris trecentorum decem & octo sanctorum patrum fidem manere inlæsam. Et propter illos, qui aduersus spiritum sanctum pugnant, † Monachomenos posterioribus tēporibus à patribus apud Constantinopolim. CL. congregatis, de essentia spiritus con roborat traditam disciplinā, quam illi omnibus notā fecerunt, non quasi deesset aliquid præcedentibus inferētes, sed de sancto spiritu suā sententiam promul-

Ioan. 14.

alš † sanctionibus

alš † fugientes

alš † consensum

alš † statui

alš † castißimū.

alš † obstruere

alš † quasdā proprie hæreseos nouitatis perturiunt. Quidam enim mysterium pro nobis actum diuinæ &c.

alš † antiquam prædicationem.

alš † Machomenos. forte Macedonianos.

am promulgantes aduersus eos, qui ueritatem ipsius lædere tentauerunt scripturarum testimonijs roborantes. At uero propter illos, qui mysterium dispensationis uiolare conantur, & purum hominem esse, qui ex sancta uirgine Maria natus est, impudentius delirantes, epistolas beati Cyrilli, ecclesiæ Alexandrinæ præsulis, synodicas utique literas ad Nestorium, & ad alios per orientem acceptissimas habet, ad conuincendas Nestorij blasphemias. Et ad interpretationem † salutaris symboli his, qui pro zelo dei nosse desyderant, quibus etiam subiunxit epistolam magnæ, & senioris urbis præsulis beatissimi, & sancti episcopi Leonis, quæ scripta est ad sanctæ memoriæ archiepiscopum Flauianum, & ad sensus pessimos † Eutychetis auferendos, quippe magni illius Petri confessionibus congruentem, & quandam columnam † nobis aduersus praua dogmata iure coniunctam ad confirmationem recti dogmatis. † Eos autem, qui in dualitate filiorum dispensationis conuellere mysterium nituntur, præcepit & illos, qui passibilem deitatem unigeniti ausi sunt dicere: sacerdotali † munere submoueri. Et his, qui in duabus naturis Christi promistionẽ, aut confusionem dici æstimant, repugnandum: uel eos, qui cælestem, aut alterius esse substantiæ carnem, quæ illi est adsumpta de nobis, formam † dei negantes, abijcit. Et qui duas quidem ante unionem naturas domini fabulantur, unam uero post unionem confingunt, anathematizat. Sequentes igitur sanctos patres unum, eundemque confiteri filium, & dominum nostrum Iesum Christum consona uoce omnes docemus, eundem perfectum in deitate, eundem perfectum in humanitate, deum uere, & hominem uere, eundem ex anima rationabili, & corpore, coessentialem patri secundum deitatem, coessentialem nobis eundem secundum humanitatem, per omnia nobis similem absque peccato, ante sæcula quidem de patre genitum secundum deitatem, in nouissimis autem diebus eundem propter salutem nostram ex Maria uirgine theotoco secundum humanitatem unum, eundemque Christum filium dominum unigenitũ, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indiuise, inseparabiliter agnoscendum, nusquam sublata essentia naturarum propter unionem, magisque salua proprietate utriusque naturæ, & unam personam, atque existentiam concurrentem, non in duas † personas partitum, atque diuisum, neque disiunctum: sed unum, & eundem filium unigenitum, deum uerbum Iesum Christum, sicut ante prophetæ de eo, & ipse nos Iesus Christus erudiuit, & patrum nobis symbolum tradidit. His igitur cum omni undique ueritate, & diligentia, & sollicitudine à nobis definitis: statuit sancta, & uniuersalis synodus, alteram fidem nulli licere proferre, uel conscribere, uel componere, uel sentire, uel docere aliter. Eos autem, qui ausi sunt componere fidem alteram, aut proferre, aut docere, aut tradere alterum symbolum

alijs † additur: autem amoris

alijs † Eutychis

alijs † nobis

alijs † His enim, qui in uniuersalitatem filiorum dispensationem.

alijs † numero

alijs † serui

alijs unitionem

alijs † partes

uolenti uel conuerti, uel ex gentibus ad cognitionem ueritatis uenire, uel ex iudæis, uel hæresi quacunq; si episcopi fuerint, aut clerici, alienos esse episcopos ab episcopatu, & clericos à clero, si uero monachi, aut laici fuerint, anathematizari.

ET SVBSCRIPSERVNT VNIuersi episcopi.

+Paschasius episcopus, uicarius domini mei beatissimi atq; apostolici uniuersalis ecclesiæ papæ Leonis urbis Romæ, synodo præsidens, statui, consensi, & subscripsi. als Paschasianus. als Paschasinus.

Lucensis episcopus ciuitatis ecclesiæ +Ausculanæ, uicarius domini mei, beatissimi, & apostolici uiri, uniuersalis ecclesiæ papæ, urbis Romæ Leonis, in synodo græce lecta subscripsi. als Auscultanæ.

Bonifacius presbyter sanctæ ecclesiæ Romanæ, statui, & subscripsi.

Leontius Romanus ss.

Anatolius Constantinopolitauus ss.

PROVIN. THRACIAE. III.

Cyriacus Heracliensis per Lusianum als Pelusianum

Romanus Eudoxiopolitanus Lucianus Buzes als Byzes

PROVIN. THRACIAE ALTERIVS. III.

Erotion + Philippopolitanus Sebastianus Beryis als Frontion.

Epictetus Berois

PROVIN. DIOCLETIANOPOLI Rhodopes. IIII.

Basilius Traianopolitanus Docimasius Marodianus

Serenus als Cærenus Maximianopolitanus

Marius als Macarius Aenuntos

PROVIN. AEMI MONTIS. I.

Iobianus Demectri

PROVIN. ILLYRII. VII.

Anastasius Thessalonicensis per Quintillum episcopũ Heracliensem

Sozon Philippensis Dardanius Barlaa

Maximinus Seniensis Nicolaus Strobiensis+ als Stropiensis.

Anopatus Thassytanus Eusebius Deborotanus + als Doueutanus.

PROVIN. HELLADIAE. VIII.

Petrus

Petrus	Corinthi	Nicetas	Megarensis
Ioannes	Messenensis	Ophelimus	Geteas
Athanasius	Opuntunensis	Irenicus	Naupactuneñ +
Domnus	Plateoneñ	Onesimus	Algusanus

als Naupa ctueñ

PROVIN. SYRIAE PRIMAE. IX.

Maximus	Antiochenus	Macarius	Laodicensis, per Eusebium presbyterum Antiochenũ
Theoctistus	Beriensis	Gerontius	Seleucensis
Romulus	Chalcedonensis	Petrus	Gabalensis
Marias	Onosatensis als Maras Onothateñ		
Sabas	Paltibeñ als Paltineñ		
Vranius	Gabaloniensis		

PROVIN. SYRIAE SECVNDAE. I.

Domnus	Apamiensis per Mellitum Larissensem

PROVIN. CILICIAE PRIMAE. VIII.

Theodorus	Tarsensis	Matronianus	Pompeiopolitanus, per Theodorum Metropolitanũ
Alexandrus	Sebastensis	Philippus	Adanensis
Hypatius	Zephyrensis	Theodorus	Augusteñ
Chrysippus	Mallotanus	Sallustius	Corycanus, per Philippum Adanensem

PROVIN. CILICIAE SECVNDAE. XIX.

Cyrillus	Anazarbensis	Polichronius	Epiphaneñ
Ioannes	Flauiados	Indemus	Hypenopolitanus
Iulianus	Rossutanus als Rossitanus		
Bassianus	Mopsuestiensis per Sophronium episcopum Isauriæ.		
Basilius als	Balius	Seleuciensis	
Theodorus	Claudiopolitanus	Iulianus	Celenderitanus
Ioannes	Diocæsariensis	Danihelus	Anagnosti
Epiphanius	Ceteftoroensis	Mampreus	Titiopolitanus
Acacius	Antiochensis als Antiochenus		
Leamanditos	Antiochensis per papam diaconum		
Ammonius	Latapis	Arlianus	Selinuntoniensis per Paulum subdiaconum
Natalus	Philadelphiæ als Philadelphitanus		
Tyrannus	Germanicensis		

PROVIN. PHOENICES. XIII.

Photinus

Photinus als Photius Tyriensis
Damianus Sidonensis als Sinodensis, sed male
Paulus Ptolemaidos als Ptolemidos
Olympius Aratopolitanus Paulus Porphyreonius
Thomas Paneadis Petrus Biblitanus per Fotrum Purentaium
Eustathius Berithropolitanus Theodorus Tripolitanus
Paraclitus Arcis Alexandrus Amparadus
Porphyrius Botryopolitanus per Selosium diaconum als Gelosium
Phosphorus Sithrosiadensis. als Stosiaden.

PROVIN. PHOENICES LIBANITIDIS als Libanites. VII.

Theodorus Damascenus Vranius Emisiensis+ als Emisenus
Ioseph Heliopolitanus Thomas Eulreopolitanus
Valerius Laodicensis Eustathius Silesaracensis+ als Silessarecen
Iordonis als Iordanis Arabiensis

PROVINCIAE ARABIAE. XV.

Constantinus Bostron Eulogius Philadelphien
Proclus Adraonensis Theodosius Canotasiensis
Hormisda Philippopolitanus Flaccus Gerasotanus per Constantinum Bostroensem
Augustus Eufratensis Stephanus Hierapolitanus
Theodoretus Samosatenus Ioannis Cyropolitanus
Timotheus Germaniensis Eultius+ Doliches als Eioltius
Gauianus als Gauinianus Zeugmatos
Patritius Perrensis Rufinus Neocaesariensis

PROVINCIAE OSDROENES. VIII.

Nonnus Caelaba sedensis als Zelabasedesis
Gauimas Marcopolitanus Ioannes Carronnus
Habraamus Castrocircon Danielus Macedonopolitanus
Damianus Callinicopolitanus Sophronius Constantinopolitanus
Ioannes Seracenus als Saracenus

PROVIN. MESOPOTAMIAE. VI.

Simeon Amidensis Noe Zephanensis
Maras Azetinensis als Ezetinien
Zebennos Martipolitanus als Martiropolitanus

Gauimas

Gauimas	Inreles	Eusebius	Suphaninen̄

PROVIN. PALAESTINAE PRIMAE. IX.

Iuuenalis	Hierosolymitanus	Glycon	Cæsariensis per Zosimum episcopū Medinensem
Leontius	Ascalonitanus	Photinus	Diospolitanus
Paulus	Antheodonen̄	Heraclius	Agathopolitanus
Pancratius	Abiadensis aſs	Ebiadensis	
Polychronius	Anepatridensis	Stephanus	Iamniensis

PROVIN. PALAESTINAE SECVNDAE. IIII.

Seuerianus	Scythopolitanus	Anianus	Capitoliados
Zebinus	Pellesitanus	Ioannes	Gadarensis

PROVIN. PALAESTINAE TERTIAE. VI.

Berillus	Eliensis	Aretas	Elusitanus
Musonius	Zooronensis	Martianus	Diotanus
Nuz aſs Niz	Tyras	Martianus	Gazes

PROVIN. PALAEAS, EPIRV. VIII.

Atticus	Nicopolitanus	Marcus	Eurias
Peregrinus	Finicenus	Eutychius	Adrianopolitanus
Claudius	Aschiamensis	Sotericus	Cercyras Nesbitanus
Philocteras aſs	Fictectos	Dodonensis	
Ioannes	Bruticensis		

PROVIN. METROPOLI. EPIRI. IIII.

Zenobius	Bostroensis	Lucas	Doraciensis
Eusebius	Apolloniensis	Petrus	Ethiniensis

PROVIN. THSSALIAE. I.

Constantinus	Demetriados

PROVIN. CRETAE. V.

Martyrius	Gorginen̄	Gennadius	Enositanus
Cyrillus	Subretanus	Eufratos aſs	Eufrates Eleutheriensis
Demetrius	Laupensis aſs	Lupen̄	

PROVIN. BITHYNIAE PONTICAE. V.

Eunomius	Nicomeden̄	Anastasius	Nicæas
			Iulianus

Iulianus — Cous aľs à Co, & presbyter archiepiſcopi Leontis
Eleutherius — Chalcidos — Callinicus — Apamenus

PROVIN. GALATIAE PRIMAE. VII.

Euſebius — Ancyranus aľs Anquiranus
Iulianus — Tabianus — Meliſtoggus — Iuliopolitanus
Hyperetius — Aſponotanieñ — Acacius — Cynnitanus
Leucadius — Mnizutanus — Euphraſius — Galatineñ

PROVIN. GALATIAE SECVNDAE. VII.

Theoctiſtus — Peſinuntos per Fotium archidiaconũ aľs per Foratiũ
Elpidius — Myricenontermis — Myſteros — Amorij
Aquila — Eudoxiados — Cyriacus — Trocinateñ
Pius — Peteniſſeñ — Longinus — Orciſſu

PROVIN. CAPPADOCIAE PRIMAE.III.

Gelaſius aľs Thalaſſius — Cæſarienſis
Muſonius — Nyſſenus — Firminus — Thermis

PROVIN. CAPPADOCIAE SECVNDAE. IIII.

Patritius — Tyanenſis — Theodoſius — Nanziazenſis
Ariſtomachus — Coloneñ — Cyrus — Cybiſtroneñ

PROVIN. ARMENIAE PRIMAE. III.

Ioannes — Sebaſtenſis — Cecropius — Sebaſtianopolitanus
Ioannes — Nicopolitanus

PROVIN. ARMENIAE SECVNDAE. IIII.

Conſtantinus — Melitineñ — Acacius — Arimantheus
Adonius — Crauiſſu per Lothium presbyterum
Ioannes — Arcis aľs Argis per Euphroniũ presbyterũ

PROVIN. PONTI POLEMONIACI. IIII.

Dorotheus — Neocæſarienſis per Photinum diaconum
Ioannes — Polemoniacus — Gratiadus — Ceruſſuntheus + aľs Ceſarũthes
Atarbius — Trapezuntos

PROVIN. HELLESPONTI. VI.

Seleucius — Amaſenus aľs Amarenus
Antonius — Amiſſenus per Olympium diaconum

Paralios	Andraponeñ per Elpidium presbyterum.
Vranius	Iboreñ per Paulum presbyterum
Atticus	Zenoneñ al's Zeloneñ
Antiochus	Synopenus

PROVIN. PAPHLAGONIAE. V.

Petrus	Gagrotanus	Aethericus	Pompeiopolitanus per Epiphanium presbyterũ
al's Dadireñ Renas	Lolliopolitanus	Polichronius	Dedireñ +
Theodorus	Soroneñ		

PROV. NONORIADOS al's HONORIADOS. VI.

Calegorus	Claudiopolitanus	Theodorus	Heraclensis
Apragmonius	Tuitanus	Theophilus	Adrianopolitanus per Pelagium presbyterum
Genethlius	Erantensis per Eulogium presbyterum		
Olympius	Prusiadensis per Modestum presbyterum		

PROVIN. HELLESPONTI ANIANAE. XI.

Diogenes	Gyzicunctos	Petrus	Dardanensis
Thalassius	Pari	Dauid	Adrianeñ
Eulalius	Pionieñ	Pionius	Troadeñ
Stephanus	Pimanenus	Theusebius	Ilij
Hermas	Abydeñ	Daniel	Lampsacenus
Patritius	Adrianopolitauus		

PROVIN. ASIAE. XX.

Stephanus	Ephesinus	Aethericus	Smyrnensis
Thomas	Aeliocomenus, & Valentinianipolitanus		
al's Adles Eusebius	Clazomenus	Cyriacus	Edes al's Edes +
Mamas	Animetu	Leontius	Magnesiæ maioris
Quintus	Phocensis	Proclus	Alosizenus
Basilicus	Paleaspolitanus		
al's Runus Philippus	Neashletanus	Rufinus +	Briulonitanus
Olympius	Euazotanus	Hesaias	Eleas
Hesperus	Epitaneñ	Petronius	Myrineus
al's Perperonotanus Neonius	Nyssenus	Paulinus	Perronotanus +
Marcellinus	Metropolitanus	Iulianus	Hypepotanus

PROVIN. LYDIAE. XIII.

Florentius

CHALCEDONENSE.

Florentius	Sardeonensis	Menecrates	Corasensis	
Patritius	Crassensis	Polycarpus	Gabalensis	
Paulus	Tripolitanus	Helias	Vendotanus	
Consinios	Hierocæsariensis	Amaxios	Selgon +	als Zelgõ
Andreas	Satalenus	Dionysius	Attanen̄	
Gemellus	Stratonicen̄	Altimedos	Eulanden̄	
Leucius	Apollosieru			

PROVIN. PAMPHYLIAE. VIII.

Epiphanius	Pergensis	Theophilus	Adriassu
Neon	Sonisu als	Sinisu	
Diodorus	Lysaniensis	Paulus	Poglonensis
Marcellinus	Isindonensis	Macedon	Magidonensis
Maras	Codroylonensis als Godroyionen̄		

PROVIN. PAMPHYLIAE ALTERIVS. XXII.

Amphilotius	Sidensis	Gaius	Suedronen̄	
Eudoxius	Elleonen̄	Martianus	Corallen̄	
Eusebius	Cottinen̄	Obremus	Caracesien̄	
Romanus	Myrren̄	Aristoditus	Olymponen̄	
Eudoxius	Comaten̄	Palladius	Capitalen̄	
Cyrinus	Pataren̄	Stephanus	Lymmiren̄	
Zenodotus	Telmisu	Cronton	Pasitidonen̄ +	als Pasitto nen̄
Philippus	Barbaren̄	Theodorus	Antipollenus	
Leontius	Araxenus	Antipatros	Caumenus	
Cratinus	Panormitanus	Andreas	Ptoleotanus	
Nicollus	Acrassutanus	Romanus	Bobonen̄	

PROVIN. LYCAONIAE. VIII.

Onesiphorus	Iconen̄	Neoptolemus	Cronen̄	
Paulus	Derben̄	Plutarchus	Lystron	
Eugenius	Canon	Rufus	Sides	
Tyrannus	Imadanen̄	Ascholias	Lalanden̄ +	als Ladan den̄

PROVIN. PISIDIAE. XVI.

Pergamius	Antiochenus	Eutropius	Adadonen̄
Paulus	Philomeden̄	Longinus	Apamenus
Theoctistus	Tyreu	Eorticius	Metropolitanus
Cyrus	Siniānden̄	Libanius	Pallatonen̄
Alexander	Seleucen̄	Olympius	Sozopolitanus
			Photianus

Photianus	Salagafutanus	Meſſalinus	Laodiceñ
Barrones, al's	Baſſones	Neaſpolitanus	
Florentinus	Adrianopolitanus	Muſonius	Limeneñ
Maximinus	Zoziloneñ		

PROVIN. CARIAE. XIII.

Cretonianus	Aphrodiſius al's	Aphrodius	
Dionyſius	Antiochenus	Ioannes	Alyſtroneñ
(al's Ariſto doneñ) Placalus	Iaſſi	Panias	Eriſtoneñ ✝
Dionyſius	Latomenus	Menandros	Heracleus
Eupithius	Stratoniceñ	Ioannes	Amazoneñ
Tichanius	Apolloneñ	Theodoretus	Alabandeñ
Ioannes	Enidieñ	Calandion	Halicarnaſſeñ per Paulinum al's Publianum presbyterum

PROVIN. PHRYGIAE SALVTARIS. XII.

Marianus	Sinadeñ		
(al's Bilandreñ) Euſebius	Dorilei	Myros	Bilandeñ ✝
Mocimus al's	Mozimus	Epſu	
Philippus	Lyciados	Epiphanius	Mardageñ
Abirtius	Hieropolitanus	Cyriacus	Eucarpeñ
Euſtochius	Docimīj	Baſilius	Nacolieñ
Aquila	Auroclenus	Strategius	Polibateñ

PROVIN. PHRYGIAE PACATIANAE. XIII.

Nunechius	Laociaſtrimitarias	Danielus ✝	Cadoneñ
Modeſtus	Sebaſteñ		
Eulalius	Fibrieñ al's	Sibrienſis	
Matthias	Temeſeñ	Paulus	Ariſteñ
Charis	Dionyſopolitanus	Gennadius	Acmoneñ
Thomas	Theodoſiopolitanus	Philippus	Agiraſſideñ
Ioannes	Trapezuntinus	Euandros	Diocleae
Gennadius	Moſineñ		

PROVIN. IONNESON. IIII.

Ioannes	Rhodi	Florentius	Mityleneñ
Euphrotius	Chīj	Batrachus	Naxeñ

PROVIN. CYPRI. VII.

Olympius Conſtantieñ per Didymum epiſcopum Lapiteñ

Epaphro-

Epaphroditus Camassen̄ Eliodorus Amathuntos
Soteras Theodosianen̄ Didymus Lapiten̄+ als Lapiden̄
Proeuchius Archenoen̄ als Arcenoen̄
Photinus Cytrenus

PROVIN. APHRICAE. II.

Valerianus Bassianen̄ Valerianus Apher

EXPLICIT SANCTVM CHALCEdonense concilium.

TITVLI CANONVM SARDICENSIS CONCILII. NVMERO. XXI.

XX De presbyteris, & diaconis, qui Thessalonicam ueniunt, quantum temporis ibi resideant.

XXI De suscipiendis his, qui persequutionem patiuntur.

PRAEFATIO EX TERTIO CODICE ANTIQUO.

Vnt etiam regulæ Ecclesiasticæ, quæ in Aphricanis regionibus frequentissimo synodali concilio conscriptæ sunt, quæ quoniam multipliciter, & diuersis modis inueniuntur: si ad manus cuiuscunque catholicorum uenerint, salua, & incolumi fide catholica, quę apud Nicæam Bithynię à. CCCXVIII. patribus exposita est, et postea iterũm in urbe Roma de spiritu sancto ab episcopis catholicis salubriter adiecta est, siquid in his rationabile repererit, quod tñ à sancta, atque apostolica ecclesia Romana non discrepet, sequi debebit.

Has. XL. regulas non habemus sed potius Apocryphas existimamus.

Hic enim non XX. sed. LX. episcoporum habemus canones. XXI. De quibus in Decretis. Dist. 16. c. Prima annotatio.

Ariminense concilium.

Præterea sunt aliæ. XL. regulæ, quæ per Osium episcopum Cordubẽsium currunt, quæ titulantur tanquam. XX. episcoporum apud Sardicam, quæ tamen non apud græcos, sed apud latinos magis inueniuntur. Sed quoniam de Osij persona mentio facta est, necessarie omnibus catholicis intimandum est, hunc eundem apud Nicæam Bithyniæ inter sanctissimos. CCCXVIII. patres fuisse honorabilem, atque ab apostolica sede cũ Victore, & Iouentio presbyteris destinatum, quique in Hispanijs usque ad tempus Constantij principis in corpore mansit. Nam memoratus Constantius: sicut uir eruditissimus Sulpitius Seuerus in Chronicis suis refert, qui diligenti cura complectens nostræ memoriæ dereliquit apud Ariminum Italiæ numerosam utriusque orbis synodum episcopalem collegit, & aduersus fidem catholicam, uel. CCCXVIII. patrum definitionẽ Arij cupiens uenena reuoluere, ecclesiam dei tyrãnica usurpatione turbauit. Denique coacti, uel metu principis, uel Tauri præfecti præsentia: cui executio taliter fuerat delegata, ut si maior pars concilij in Arianorũ perfidia consentiret, ipse cõsulatus insignia mereretur: pene omnes, qui ibidem fuerũt, episcopi subscripserunt. Sed postea iterũ diuino inspirante præsidio quã plurimi agentes pœnitentiã, datis quoque libellis ad sanctam ecclesiam, de qua plus necessitate, quã uoluntate discesserant, redierunt. Vnde & ingter num ab omnibus catholicis Ariminense conciliũ recte dicitur anathema, quod siquis dicere neglexerit, catholicus nõ est. Hunc ergo Osium, sicut prædictus Sulpitius refert, in lõga synodi disceptatione: quoniã, ut supra memoratũ est, adhuc Constantij tẽporibus erat in corpore: placuit missa episcopali legatione debere perquiri, utrũ in sancta, et uenerabili Nicęna congregatione, in qua p̃sens fuerat, + Homusion, sicut nos catholici recte confite-

Osius

† ὁμούσιον

confitemur unius cum patre substantiæ filium: an certe, sicut Ariani obtendunt Homusion, quod est similis cum patre substantiæ filium. CCCXVIII. patres nostri confiteri decreuissent, qui siue per longam ætatem desipiens, siue certe pro assentatione principis huiusmodi rationem reddidisse perhibetur. Vtranque partem recte intendere, quę cõfessa fuerit, siue Homusion, siue Homoeusion, cuius sententia, quoniam ita stulte prolata est, ab omnibus catholicis, etiam ab Arianis uno ore irrisa, atque refutata est. Denique in ciuitate Corduba, in qua episcopatum tenuit, post hanc consultationem, siue responsum nomẽ eius inter catholicos episcopos antecessores, uel decessores eius minime recitatur. Sunt hæ regulæ, quæ per sæpe dictum Osium, &. XX. episcopos currunt salua, & incolumi fide catholica, quæ apud eandem Nicæam Bithyniæ à. CCCXVIII. patribus exposita est, & postea iterum in urbe Roma de spiritu sancto à catholicis episcopis salubriter adiectum est. Siquid in his rationabile qui legit, repererit, quod tamen à sancta, atque apostolica Romana ecclesia nõ discrepet, sequi debebit.

INCIPIVNT CANONES SARDICENSIS CONCILII, NVMERO. XXI.

De episcopis etiam laica communione priuandis, qui ciuitates mutauerint. Cap. I.

OSius episcopus dixit. Non minus mala consuetudo, quàm perniciosa corruptela, funditus eradicanda est: necui liceat episcopo, de ciuitate sua ad aliam transire ciuitatem, manifesta est enim causa, qua hoc facere tentat: cum nullus in hac re inuentus sit episcopus, qui de maiore ciuitate ad minorem transiret. Vnde apparet, àuaritiæ ardore eos inflammari, & ambitioni seruire, & ut dominationẽ agant. Si omnibus placet, huiusmodi pernicies sæuius, & austerius uindicetur, ut nec laicam communionem habeat, qui talis est. Responderunt uniuersi, placet. I

Item de ijsdem episcopis, ut si per ambitionem sedem mutauerint, nec in †exitu communionem, saltem laicam, consequantur. Cap. II. al. † exitum

OSius episcopus dixit. Etiam si talis aliquis extiterit temerarius, ut fortassis talem excusationem afferens adseueret, quod populi literas acceperit, cum manifestũ sit potuisse plures præmio, & mercede corrumpi eos, qui syncerã fidem non habẽt: ut clamarẽt in ecclesia, & ipsum petere uiderentur II

uiderentur episcopum. Omnino has fraudes damnādas esse arbitror: ita ut nec laicam in fine communionem talis accipiat. Si uero omnibus placet, statuite, synodus respondit, placet.

Vt inter discordes episcopos comprouinciales antistites audiant, quod si damnatus appellauerit Ro. pontificem, id obseruandum, quod ipse censuerit. Cap. III.

III OSius episcopus dixit. Illud quoq; necessario adijciendum est, ut episcopi de sua prouincia ad aliam prouinciam, in qua non sunt episcopi, non transeant: nisi forte à fratribus suis inuitati, ne uideamur ianuam claudere charitatis. Quod si in aliqua prouincia aliquis episcopus contra fratrem suum episcopum litem habuerit: unus de duobus ex alia prouincia aduocet episcopum cognitorem. Quod si aliquis episcopus iudicatus fuerit in aliqua causa, & putat se bonam causam habere: ut iterum concilium renouetur, si uobis placet, sancti Petri apostoli memoriam honoremus, ut scribatur ab his, qui causam examinarunt, Iulio Romano episcopo, & si iudicauerit renouandum esse iudicium, renouetur, & det iudices, si autem probauerit talem causam esse, ut non refricentur ea, quæ acta sunt, quæ decreuerit confirmata erunt: si hoc omnibus placet. Synodus respondit, placet.

6. q. 4. c. si.

Vt nullus accusati sedem usurpet episcopi. Cap. IIII.

IIII GAudentius episcopus dixit. Addendum, si placet, huic sententiæ, quā plenam sanctitate †protulisti: ut cū aliquis episcopus depositus fuerit eorum episcoporum iudicio, qui in uicinis locis commorantur, & proclamauerit agendum sibi negotium in urbe Roma, alter episcopus in eius cathedra post appellationem eius, qui uidetur esse depositus, omnino nō ordinetur: nisi causa fuerit in iudicio episcopi Romani determinata.

al's † protulistis

Quando quis debeat à uicinis prouinciæ episcopis ordinari. Cap. V.

V OSius episcopus dixit. Si contigerit in una prouincia, in qua plurimi fuerint episcopi, unum forte remanere episcopum, ille uero per negligentiam noluerit ordinare episcopum, & populi conuenerint, episcopi uicinæ prouinciæ debent illum prius conuenire episcopum, qui in ea prouincia moratur: & ostendere, quod populi petant sibi rectorē, & hoc iustum est, ut & ipsi ueniant, & cum ipso ordinent episcopum. Quod si conuentus literis tacuerit, & dissimulauerit, nihilq; rescripserit, satisfaciendum esse populis, ut ueniant ex uicina prouincia episcopi, & ordinent episcopum.

Dist. 95. Si unus tantum.

Denon

De non ordinandis episcopis per uicos, & modicas ciuitates. Cap. VI.

Licentia uero danda non est ordinandi episcopum aut in uico aliquo, aut in modica ciuitate, cui sufficit unus presbyter, quia non est necesse ibi episcopum fieri, ne uilescat nomē episcopi, & authoritas. Non debent illi ex alia prouincia inuitati facere episcopum: nisi aut in his ciuitatibus, quæ episcopos habuerūt, aut si qua talis, aut tam populosa est ciuitas, quę meretur habere episcopum, si hoc omnibus placet, synodus respondit, placet. VI

De prouinciali synodo retractanda per uicarios episcopi urbis Romæ, si ipse decreuerit. Cap. VII.

Osius episcopus dixit. Placuit autem, ut si episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum deiecerint: si appellauerit, qui deiectus est, & confugerit ad episcopū Romanæ ecclesiæ, & uoluerit se audiri: si iustum putauerit, ut renouetur iudicium, uel discussionis examen, scribere his episcopis dignetur, qui in finitima, & propinqua prouincia sunt, ut ipsi diligenter omnino requirant, & iuxta fidem ueritatis definiant, quod si is, qui rogat causam suam iterū audiri, deprecatione sua mouerit episcopum Romanum, ut e latere suo presbyterum mittat, erit in potestate episcopi, quid uelit, & quid æstimet. Et si decreuerit mittendos esse, qui præsentes cum episcopis iudicent, habentes eius authoritatem, à quo destinati sunt: erit in suo arbitrio, si uero crediderit episcopos sufficere, ut negotio terminū imponant, faciet quod sapientissimo consilio iudicauerit. VII 2. q. 6. Siquis episcopus.

Quando, & in quibus causis episcopi ad comitatum ire debeant. Cap. VIII.

Osius episcopus dixit. Importunitates & nimia frequentia, & iniustæ petitiones fecerunt, nos non tantam habere uel gratiam, uel fiduciā: dum quidam nō cessant ad comitatū ire episcopi, & maxime Aphri, qui, sicut cognouimus, sanctissimi fratris, & coepiscopi nostri Grati salutaria cōsilia spernunt, atque cōtemnunt, ut non solum ad comitatū multas, & diuersas, ecclesiæ non profuturas, perferant causas, ut fieri solet, aut oportet, aut pauperibus, aut uiduis, aut pupillis subueniatur: sed & dignitates sæculares, & administrationes quibusdam postulant. Hæc itaque prauitas olim non solum murmurationes, sed & scandala excitat, honestum est autem, ut episcopi intercessionem his præstent, qui iniqua ui opprimuntur, aut si uidua affligatur, aut pupillus expolietur: si tamē isthæc nomina iustum habeant causam aut petitionem. Si uobis ergo fratres charissimi, VIII 23. q. 8. Si uobis fratres.

K placet,

placet,decernite:ne episcopi ad comitatum accedant,nisi forte hi, qui religiosi imperatoris literis uel inuitati,uel uocati fuerint. Sed quoniam sæpe contingit, ut ad misericordiam ecclesiæ confugiant, qui iniuriam patiuntur,aut qui peccantes in exilio,uel insulis damnantur,aut certe quacunq; sententiam suscipiunt, subueniendum est his, & sine dubitatione petenda indulgentia,hoc ergo decernite,si uobis placet. Vniuersi dixerunt, placet, constituatur.

De diaconis ad comitatum dirigendis. Cap.IX.

IX OSius episcopus dixit. Hoc quoq; prouidentia uestra tractare debet, qui decreuistis, ne episcoporum improbitas nitatur, ut ad comitatū pergant. Quicunq; ergo,quales superius memorauimus, preces habuerint,uel acceperint,per diaconum suum mittant,quia persona ministri inuidiosa non est,& quæ impetrauerit,celerius poterit referre,& hoc consequens esse uidetur, ut de qualibet prouincia episcopi ad eum fratrem, & coepiscopum nostrum preces mittant, qui in metropoli consistit:ut illi & diaconum eius,& supplicationes destinet tribuens cōmendatitias epistolas pari ratione ad fratres, & coepiscopos nostros, qui in illo tempore in his regionibus,&urbibus morantur,in quibus fœlix,& beatus Augustus rem publicam gubernat. Si uero habet episcopus amicos in palatio, qui cupit aliquid,quod tamē honestum , est impetrare,nō prohibetur per diaconū suum rogare,ac significare his, quos scit benigna intercessione sibi absenti posse præstare.

Quod ad comitatum pro pupillis & uiduis,ac necessitatem patientibus sit eundum. Cap.X.

X ✝ SI uero Romam uenerint,sicut dictum est,sanctissimo fratri, & coepiscopo nostro Romanæ ecclesiæ preces, quas habent, tradant:ut & ipse prius examinet,si honestæ, & iustæ sunt:& præstet diligentiā,atq; sollicitudinem,ut ad comitatum perferantur. Vniuersi dixerunt placere sibi,& honestum esse concilium. Alipius episcopus dixit. Si propter pupillos,& uiduas,uel laborātes,qui causas iniquas habent,susceperint peregrinationis incommoda : habebunt aliquid rationis , nunc uero cum ea postulent præcipue,quæ sine inuidia hominum,& sine repręhensione esse non possunt,non necesse est ire ad comitatum.

Vt qui in canali sunt episcopi,euntes ad comitatum sollicite discutiant. Cap.XI.

XI GAudentius episcopus dixit.Ea,quæ salubriter præmonuistis,conuenientia,& æstimatione omnium & deo placitura,& hominibus,tenere hanc firmitatem possunt,si metus huic sententiæ coniungatur. Scimus enim,&

enim & ipsi sæpissime propter paucorum impudentiam religiosum sacerdotale nomen fuisse reprehensum. Si igitur aliquis contra omnium sententiam nisus uoluerit ambitioni magis placere, quam deo: is debet scire, causis redditis, honorem, dignitatemq́ue se amissurum, quod ita demum compleri poterit, si unusquisq; nostrum, qui in canali constitutus est, cum progredientem episcopum uiderit, inquirat transitum eius, causas uideat, quo tendat agnoscat, & siquidem eum inuenerit ire ad comitatum, requirat & illud, quod superius comprehensum est: †ne forte inuitatus est, ut ei facultas eundi permittatur. Si uero, ut superius memorauit sanctitas uestra, propter desyderia, & ambitiones ad comitatum pergat, neq; in literis eius †scribatur, neq; in communione recipiatur. Si uobis placet, omnium sententia confirmari debet. Vniuersi dixerunt honestum esse, & placere sibi hanc constitutionem.

als †Nisi

als † subscribatur

De his, qui ignorant, quid sit in synodo constitutum Cap. XII.

OSius episcopus dixit, Sed & moderatio necessaria est, dilectissimi fratres, ne subito adhuc aliqui nescientes quid decretum sit in synodo, ueniant ad ciuitates eas, quæ in canali sunt. Debet ergo episcopus ciuitatis ipsius admonere eum, & instruere, & ex eo loco diaconum suum mittat, admonitus ipse tamen redeat in †parochiam suam. XII

als † parocciam

De laicis non temere faciendis episcopis. Cap. XIII.

OSius episcopus dixit. Et hoc necessarium arbitror, ut diligentissime tractetis: si forte aut diues, aut scholasticus de foro, aut ex administratore episcopus fuerit postulatus: ut non prius ordinetur, nisi ante, & lectoris munere, & officio diaconi, aut presbyteri fuerit perfunctus: & ita per singulos gradus, si dignus fuerit, ascendat ad culmen episcopatus. Potest enim per has promotiones, quæ habebunt utiq; prolixum tēpus, probari, qua fide sit, qua modestia, qua grauitate, & uerecundia. Et si dignus fuerit probatus, diuino sacerdotio inlustretur, quia conueniens non est, nec ratio, uel disciplina patitur, ut temere, & leuiter ordinetur aut episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui neophytus est. Maxime cum & magister gentium, beatus apostolus, ne hoc fieret denunciasse, & prohibuisse uideatur. Sed hi, quorum per longum tempus examinata sit uita, & merita fuerint comprobata. XIII

Dist. 61. c. Osius episcopus

1. Timoth. 3.

Quamdiu episcopus in aliena ciuitate moretur. Cap. XIIII.

OSius episcopus dixit. Et hoc quoq; statuere debetis, ut ex alia ciuitate cum uenerit ad aliam ciuitatem, uel ex prouincia sua ad aliam prouinciā, & ambitioni magisquám deuotioni seruiēs uoluerit in aliena ciui- XIIII

 tate multo

tate multo tempore residere. Forte enim euenit episcopum loci non esse tam instructum,neque tam doctum.Is uero, qui aduenit, incipiat contemnere eum,& frequenter facere sermonem,ut de honestet,& infirmet illius personam: ita ut ex hac occasione non dubitet relinquere adsignatam sibi ecclesiam,& transeat ad alienam.Definite ergo tempus,quia & non recipi episcopum inhumanum est,& si diutius resideat,perniciosum est: hoc ergo ne fiat,prouidendum est. Memini autem superiore concilio fratres nostros cōstituisse:ut siquis laicus in ea,in qua commoratur, ciuitate tres dominicos dies,id est per tres septimanas,non celebrasse conuentum, cōmunione priuaretur.Si hæc circa laicos constituta sunt, multo magis episcopo nec licet, nec decet:si nulla sit, tam grauis necessitas, quæ detineat: ut amplius à supra scripto tempore absens sit ab ecclesia sua. Vniuersi dixerunt placere sibi.

Ne liceat episcopo à sua ecclesia plus tribus hebdomadis abesse. Cap.XV.

XV Osius episcopus dixit.Quia nihil prætermitti oportet,sunt quidā fratres,& coepiscopi nostri,qui nō eam ciuitatem possident,in qua uidentur episcopi esse cōstituti,uel certe quod paruā rem illic habeant,alibi autem idonea prędia habere cognoscuntur,uel affectionē proximorum, quibus indulgeant:hactenus permitti eis oportet, ut accedant ad possessiones suas,&disponant,uel ordinent fructum laboris sui:ut post tres dominicos, id est post tres hebdomadas, si morari necesse est, in suis potius fundis morentur. Aut si est proxima ciuitas, in qua est presbyter, ne sine ecclesia uideatur facere diem dominicum,illuc accedat:ut neque res domesticæ per absentiam eius detrimentum sustineant, & non frequenter ueniendo ad ciuitatem,in qua episcopus moratur,suspicionem iactantiæ,& ambitionis euadat. Vniuersi dixerunt placere sibi.

De clericis à communione summotis, ab alio non recipiendis episcopo. Cap.XVI.

XVI Osius episcopus dixit. Hoc quoque omnibus placet,ut siue diaconus,siue presbyter, siue quis clericorum ab episcopo suo cōmunione fuerit priuatus,& ad alterum perrexerit episcopum, & scierit ad quem cōfugit,eum ab episcopo suo fuisse abiectum:non oportet,ut ei communionē indulgeat,quod si fecerit,sciat se conuocatis episcopis causas esse dicturū. Vniuersi dixerunt hoc statutum & pacem seruabit, & concordiam custodiet.

De excommunicatis apud uicinos episcopos audiendis. Cap.XVII.

Osius

OSius episcopus dixit. Quod me adhuc mouet, reticere non debeo, si episcopus, qui forte iracundus (quod esse non debet) cito, & aspere commouetur aduersus presbyterum, siue diaconum suum, & extermina re eum de ecclesia uoluerit, prouidendum est, ne innocens damnetur, aut perdat communionem, & ideo habeat potestatem is, qui abiectus est, ut episcopos finitimos interpellet, & causa eius audiatur, ac diligentius tra ctetur, quia non oportet ei negare audientiam roganti, & ille episcopus, qui iuste, aut iniuste eum abiecit, patienter accipiat, ut negotium discutia tur: ut uel probetur sententia eius à plurimis, uel emendetur. Tamen pri usquam omnia diligenter, & fideliter examinentur, eum, qui † fuerit à cõ munione separatus, ante cognitionem nullus debet præsumere ut eum cõ munione societ. Hi uero, qui conueniunt ad audiendum, si uiderint cleri corum esse fastidium, & superbiam, quia iam non decet, ut episcopus in iuriam, uel cõtumeliam patiatur, seuerioribus eos uerbis castigent, ut obe diant honesta præcipienti episcopo, qui sicut ille clericis syncerum exhibe re debet amorẽ charitatis, ita quoque uicissim ministri infucata debent epi scopo suo exhibere obsequia. XVII 11.q.3.Si episcopus forte alii † fuerat

De non sollicitandis clericis alienis. Cap. XVIII.

IAnuarius episcopus dixit. Illud quoque statuat sanctitas uestra, ut nulli episcopo liceat, alterius episcopi ciuitatis ministrum ecclesiasticum sol licitare, & in suis parochijs ordinare. Vniuersi dixerũt, placet, quia ex his contentionibus solet nasci discordia, & ideo prohibet omnium sententia, nequis hoc facere audeat. XVIII Dist.71.Illud quoque

De non ordinandis clericis alienis, sine sui consen su episcopi. Cap. XIX.

OSius epũs dixit. Et hoc uniuersi constituimus, ut quicunque ex alia parochia uoluerit alienum ministrum sine consensu episcopi ipsius, & sine uoluntate ordinare, non sit rata ordinatio eius. Quicunque autem hoc usurpauerit, à fratribus, & coepiscopis nostris & admoneri debet, & corrigi. XIX

De presbyteris, & diaconibus, qui Thessalonicam ueniunt, quan tum temporis ibi resideant. Cap. XX.

AEtius episcopus dixit. Non ignoratis quanta, & qualis sit Thessalo nicensium ciuitas, sæpe ad eam ueniunt ex alijs regionibus presby teri, & diaconi, & non sunt cõtenti breui tempore morari, & aut resident ibi, & aut certe uix post longa spatia, ad sua redire coguntur. Vniuersi di xerunt, ea tempora, quæ constituta sunt circa episcopos, & circa has per XX

 sonas ob-

ſonas obſeruari debent.

De ſuſcipiendis his, qui perſecutionem patiuntur. Cap. XXI.

XXI OSius epiſcopus dixit. Suggerente fratre, & coepiſcopo noſtro Olympio, etiā hoc placuit: ut ſi aliquis uim perpeſſus eſt, & iniqꝫ expulſus, pro diſciplina, & catholica confeſſione, uel pro defenſione ueritatis, effugiens pericula, innocens, & deuotus ad aliam uenerit ciuitatē, non prohibeatur immorari, quandiu, aut redire poſſit, aut iniuria eius remedium acceperit, quia durum eſt eum, qui perſequutionem patitur, non recipi, etiam & larga beneuolentia, & humanitas ei eſt exhibenda. Omnis ſynodus dixit, uniuerſa quæ conſtituta ſunt, catholica eccleſia in uniuerſo orbe diffuſa cuſtodiet.

ET SVBSCRIPSERVNT, qui conuenerant.

Oſius	ab	Spania		Cordubenſis
Vincentius	de	Capua legatus ſanctæ eccleſiæ Rom. ab Spadonijs		
Florentinus	de	Emerita		
Coſtus	ab	Spanijs	de	Cæſarauguſta
Maximus	a	Tuſcia		
Porphyrius	a	Macedonia	de	Philippis
Eutherius	a	Procia	de	Candos
Moyſtus	a	Theſſalia	de	Thebis
Dioſcorus	de	Thracia	a	Thracia
Lucius	de	Thracia	de	Caniopoli
Euagrius	a	Macedonia	de	Heraclianopoli
Zoſymus	a	Bacacia	de	Ligmedo
Diodorus	ab	Aſia	de	Tenedo
Aetius	a	Macedonia	de	Theſſalonica
Parigorius	a	Dardania	de	Scupis
Athanaſius		Alexandriæ		
Ionas	a	Macedonia	de	partecopoli
Macedonius	a	Dardania	de	Vlpianis
Fortunatianus		Aquilegienſis		
Heliodorus	de	Nicopoli		
Arius	a	Paleſtina		
Chocras	ab	Achaia		
Stercoreus	de	Canuſia		

Martyrius

Martyrius	ab	Achaia	de Neapoli
Seuerus		Rauennensis	
Protasius		Mediolanensis	
Verissimus	a	Gallia	de Lugduno
Palladius	a	Macedonia	de Dio
Alexander	ab	Achaia	de Ceporisma
Tihuis	ab	Asia	de Metonis
Annianus	ab	Spania	de Cessalona
Calipodius		Depolitanus legatus sanctæ ecclesiæ Romanæ	
Domitianus	ab	Spadonijs	de Asturica
Prætextatus	ab	Spanijs	de Barcilona
Bassus	a	Macedonia	de Diocletianopoli
Marcellus	a	Machedonia	de Ancyra
Asclepius	ab	Achaia	de Serdica als Palæstina de Gaza
Protogenes	a	Thessalia als ab	Achaia de Serderdica
Hymenæus	a	Thessalia	Separata als de Phrata
Item Lucius	ab	Italia	de Verona
Iulius	a	Bacacia	de Tebessem
Atheriodorus	a	Bacacia	de Blacena
Alexander	a	Thessalia	de Larissa
Vitalis	ab	Achaia	de Aquiripen̄
Triphon	ab	Achaia	de Macarce
Gaudentius	ab	Achaia	de Naiso
Alypius	ab	Achaia	de Megaris
Calunis-	ab	Achaia	Ripensi de Castra
Postarcus	ab	Achaia	de Patris
Eutherius	ab	Pannonia	
Asturius	de	Arabia	
Dias	a	Posibus	
Irenæus	ab	Achaia	de Secoro
Dionysius	ab	Achaia	de Elide
Vrsatius	ab	Italia	de Brixia
Marcus	ab	Asia	de Scifcia
Valeris	ab	Achiarpensod	Scythopolitanus
Gerontius	a	Macedonia	de Brebi
Eutychius	ab	Achaia	
Alexander	ab	Achaia	de Morenijs

ET CAETERI.

Et subscripserunt omnes episcopi diuersarum prouinciarum, uel ciuitatum. Numero.CXXI.

EXPLICIVNT CANONES CONcilij Sardicensis.

EX B. HILARIO PICTAVIENSI.

Ancta synodus in Sardica congregata ex diuersis prouincijs orientalium partiũ, Thebaide, Aegypto, Palæstina, Arabia, Phœnice, SyriaCœle, Mesopotamia, Cilicia, Cappadocia, Ponto, Paphlagonia, Galatia, Bithynia, Hellesponto, Asia, Phrygijs duabus, Pisidia, Cycladibus Insulis, Pamphylia, Caria, Lydia, Europe, Thracia, Eminonto, Maßilia cum Mysia, Pannonijs duabus, hanc ex posuimus fidem.

al. Eminunto forte Aeminõta

Credimus in unum deum, patrem omnipotentem, creatorem & factorem uniuersorum, ex quo omnis paternitas in cœlo, & in terra nominatur. Credimus & in unigenitum eius filium, dominum nostrum Iesum Christum, qui ante omnia secula ex patre genitus est, deum ex deo, lumen ex lumine. Per quem facta sunt omnia, & quæ in cœlis, & quæ in terra, uisibilia & inuisibilia, qui est uerbum. & sapientia, & uirtus, & uita, & lumẽ uerum. Et qui in nouißimis diebus propter nos incarnatus est, & natus ex sancta uirgine, qui crucifixus, & mortuus est, & sepultus, & resurrexit ex mortuis tertia die, & receptus est in cœlo, & sedet in dextera patris, uenturus iudicare uiuos & mortuos, & reddere unicuiq; secundum opera eius, cuius regnum sine cessatione permanet in immensa secula. Sedet enim in dextera patris non solum in hoc seculo, sed etiam in futuro. Credimus & in spiritum sanctum, hoc est paracletum, quem promittens apostolis post reditum in cœlis, misit docere eos, ac memorari omnia, per quem & sanctificantur synceriter in eum credentium animæ. Eos autem, qui credunt de non extantibus esse filium dei, uel ex alia substantia, & non ex deo, & quod erat aliquando tempus aut seculum, quando non erat, alienos nouit sancta, & catholica ecclesia. Similiter & eos, qui dicunt, tres esse deos, uel Christum non esse deũ, & ante secula, neq; Christum, neq; filium eum esse dei, uel eum ipsum esse patrem, & filium, & spiritum sanctum, uel innascibilem filium, uel quod neq; uoluntate pater genuerit filium, anathematizat sancta, & catholica ecclesia.

TITVLI CANONVM CONCILII CONGREGATI APVD CARTHAGINEM.

Numero.XXXIII.

De his,

De his, qui in accuſationem maioris natu ueniunt, & ut epiſcopum nulli criminoſo liceat accuſare. VIII

De his, qui meritò facinorũ ſuorum ab eccleſiæ congregatione pelluntur. IX

De presbyteris, qui à proprijs corripiuntur epiſcopis. X

Siquis presbyter contra epiſcopum ſuum inflatus ſchiſma fecerit, anathema ſit. XI

Siquis epiſcopus abſq; tempore ſynodi in crimine detentus fuerit, à XII. epiſcopis audiatur. XII

Vt non liceat epiſcopum niſi à plurimis ordinari, ſed ſi neceſſitas fuerit, uel à tribus ordinetur epiſcopis. XIII

Vt de tripoli unus epiſcopus in legationẽ ueniat, & ut presbyter ibidem à quinq; epiſcopis audiatur. XIIII

De diuerſis ordinibus eccleſiæ ſeruientibus, ut ſiquis cauſam criminis incurrerit, & abnuerit iudicium eccleſiaſticum, debeat periclitari, & ut filij ſacerdotum ſpectacula ſæcularia non adeant. XV

Vt nullus epiſcopus, presbyter, & diaconus conductor exiſtat, & ut lectores uxores accipiant, & clerici abſtineant ab uſuris, & quo tempore, uel ipſi, uel uirgines conſecrentur. XVI

Vt una quæq; prouincia, propter longinquitatem primatem habeat proprium. XVII

Siquis clericus ordinatur, moneri debet conſtituta ſeruare, & ut corporibus defunctorum euchariſtia non detur, nec baptiſma, & ut per ſingulos annos per omnes prouincias ad cõcilium Metropolitani cõueniatur. XVIII

Vt ſiquis epiſcopus accuſatur, ad primatem ipſius prouinciæ cauſa deferatur. XIX

De presbyteris, uel clericis accuſatis. XX

Vt filij clericorum in matrimonio non iungantur hæreticis. XXI

Vt epiſcopi, uel clerici in eos, qui catholici non ſunt, nihil conferant. XXII

Vt epiſcopi trans mare non proficiſcantur. XXIII

Vt præter ſcripturas catholicas nihil in eccleſia legatur. XXIIII

De epiſcopis, uel ſequentibus ordinibus, qui ſacroſancta myſteria contrectant, placuit ab uxoribus contineri. XXV

Vt res eccleſiæ nemo diſtrahat. XXVI

Presbyteri, & diaconi in grauiore culpa conuicti manus impoſitionẽ tanquam laici, nequaquam ſuſcipiant. XXVII

Presbyteri, & diaconi, uel clerici, qui cauſa ſua ad tranſmarina putauerint appellandum: in communione minimem ſuſcipiantur. XXVIII

Siquis excommunicatus ante audientiam communicare præſumpſerit: ipſe in ſe damnationem protulit. XXIX

De accuſato, uel accuſatore. XXX

forte + promoueri. Si qui clerici ab episcopis suis + promoti contempserint, nec illic maneant unde recedere noluerunt.

XXXI

XXXII Siquis clericorum pauper promotus in ordine postea habuerit aliquid, ecclesiæ potestati subiaceat.

XXXIII Vt presbyteri rem ecclesiæ, in qua sunt constituti, nō uendant, & nulli episcopo liceat rem tituli matricis ecclesiæ usurpare.

INCIPIVNT CANONES SYNODI CARTHAGINENSIS.

Ost consulatum gloriosissimorum imperatorū, Honorij. + XII. & Theodosij. VIII. Augustorum. V. Kal. Iunij Carthagine, in secretario Basilicæ + Faustæ, cum Aurelius papa, una cū Valentino, primæ sedis prouinciæ Numidiæ, Faustino ecclesiæ Potentinæ, prouinciæ Italiæ Piceni, legato ecclesiæ Romanæ: sed & legatis diuersarum prouinciarum Aphricanarum, id est Numidiarum, Byzacenæ, Mauritaniæ Cæsariensis, sed & + Tripolim, & Vincentio Colositano, Fortunatiano, & cæteris episcopis prouinciæ Proconsularis resīdētibus CCXVII. nec non Philippo, & Asello presbyteris + atq; legatis Romanæ ecclesiæ: consedisset, astantibus diaconibus, Aurelius episcopus dixit. Post diem præstitutam concilij, ut recordamini fratres beatissimi, multa flagitata sunt, expectantes fratres nostros, qui nunc ad præsentem synodum legati aduenerunt, quæ gestis necesse est socientur, qua de re domino deo nostro de tantæ cōgregationis cœtu gratias referimus. Super est, ut tam exemplaria Nicæni concilij, quæ nunc habemus, & à patribus constituta sunt, quam etiam hic à decessoribus nostris eandem synodum firmantes, uel quæ secundum formam per omnes clericorum gradus à summo usq; ad ultimum salubriter ordinata sunt, in medio proferantur. Ab uniuerso concilio dictum est, Proferantur.

al. + XIII. *al. + Fausti* *forte + Tripolitanæ.* *al. + eque*

De canonibus Niceni concilij Daniel notarius recitauit. Nicæni concilij fidei professio, uel statuta ita se habent, & cum diceret Faustinus episcopus plebis Potentinæ, prouinciæ Italiæ Piceni, legatus Ro. ecclesiæ dixit. Iniuncta nobis sunt à sede apostolica aliqua per scripturam, aliqua etiam in mandatis, cū uestra beatitudine tractanda, sicuti & gestis superioribus meminimus, hoc est de Nicænis canonibus: ut conseruentur, & constituta eorum, & consuetudo, quia & aliqua

& aliqua ordine, & canone tenentur, aliqua consuetudine firmata sunt. De his ergo primitus, si placet beatitudini uestræ, tractemus, & postea cætera, quæ acta, uel inchoata sunt, inserta, firmabuntur, ut & ad sedem uenerandam rescriptis uestris intimare possitis, ad quæ nos ammonuisse apud uenerabilem papam euidenter clareat, licet & capitula actionum iam inserta sint gestis. De ipsis ergo, ut superius dixi, quid uestræ beatitudini placeat, agere debemus. Veniat ergo commonitorium in medio, ut scire possit uestra beatitudo, quid in eo contineatur, ut ad singula respondeatur.

Aurelius episcopus dixit. Proferatur commonitorium, quod fratres, & consacerdotes nostri in actis nuper allegauerunt, & cætera, quæ acta sunt, uel agenda sunt subsequentur.

Commonitoriũ Zosimi papæ prolegatis suis

Daniel notarius recitauit commonitorium fratri Faustino, & filijs, Philippo, & Asello presbyteris, Zosimus episcopus. Vobis commissa negotia non latent uos, ita ac si nostra, immo quia nostra ibi in uobis pœnitentia est, cuncta peragite, maxime cum & hoc nostrum possitis habere mandatum, & uerba canonum, quæ in pleniorem firmitatem huic commonitorio inseruimus. Ita enim dixerunt fratres in Nicæno concilio: cũ de episcoporum appellatione decernerent.

Hic est canon VII. concilij Sardicensis, ex Nicæno mutuatus aut transcriptus als † propria

Placuit autem, ut si episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati episcopi regionis ipsius, & de gradu suo deiecerint eum, & appellasse uideatur, & confugerit ad beatissimum ecclesiæ Romanæ episcopum, & uoluerit audiri, & iustum putauerit, ut renouetur examen, scribere his episcopis dignetur, qui in finitima & † propinqua prouincia sunt: ut ipsi diligenter omnia requirant, & iuxta fidem ueritatis definiant. Quod si quis rogat causam suam iterum audiri, & deprecatione sua mouerit episcopum Romanum, ut de latere suo presbyterum mittat: erit in potestate episcopi quid uelit, & quid existimet. Et si decreuerit mittendos esse qui præsentes cum episcopis iudicent habentes authoritatem eius, à quo destinati sunt, erit in eius arbitrio. Si uero crediderit sufficere episcopos, ut negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo consilio suo iudicauerit.

Sententia beati Alypij.

Et cum recitaret Alypius episcopus ecclesiæ Tagastensis, legatus prouinciæ Numidię, dixit. De hoc iam superioribus etiam literis concilij nostri rescripsimus, & id nos seruaturos profitemur, quod in Nicæno concilio constitutum est, adhuc tamen me mouet, quomodo cum inspiceremus græca exemplaria huius synodi Nicænæ, ista ibi, nescio qua ratione, minime inuenimus, unde petimus uenerationem tuam sancte papa Aureli, ut quia hoc authenticũ concilium Nicænum in urbe dicitur esse Constantinopolitana, aliquos cum scriptis tuæ sanctitatis mittere digneris,

& non

Et non solum ad ipsum sanctum fratrē nostrum Constantinopolitanum episcopum, sed etiam ad Alexandrinum, & Antiochenū uenerabiles sacerdotes: qui hoc nobis concilium sub † adstipulatione literarum suarū dirigant, ut omnis postmodum ambiguitas auferatur, quia nos ita, ut frater Faustinus attulit, minime inuenimus ista, nos tamen paulisper seruaturos, ut antea dixi, donec integra exemplaria ueniant, profitemur. Petendus est autem literis nostris etiam uenerabilis ecclesiæ Romanæ episcopus Bonifacius, ut ipse quoq; dignetur ad memoratas ecclesias aliquos mittere, qui eadem exemplaria debeant secundum eius scripta perferre, nunc autem memorati Nicæni concilij, qualia exemplaria habemus, his gestis sociamus.

al's † stipulatiōe

Faustinus

Faustinus episcopus, legatus ecclesiæ Romanę, dixit. Nec uestra sanctitas præiudicat ecclesiæ Romanæ, siue de hoc capitulo, siue de alijs, quia dicere dignatus est frater noster, & coepiscopus Alygrius, dubios esse canones, sed hæc ipsa ad sanctum, & beatissimum papam nostrum scribere dignemini, ut & ipse in tegros canones inquirens cū uestra sanctitate de omnibus constitutis tractare possit. Sufficit autem ut ipse beatissimus episcopus urbis Romæ, sicut & uestra sanctitas apud se tractat: ita & ipse inquirat, ne contentio inter ecclesias nasci uideatur: sed magis charitate fraterna deliberare possitis, ipso rescribente, quod melius obseruari debeat.

Aurelius

Aurelius episcopus dixit. Præter ista, quæ promisimus actis, necesse est ut etiam nostræ paruitatis literis sancto fratri, & consacerdoti nostro Bonifacio singula, quæ tractamus, plenissime intimemus, ergo si omnibus placet prosequutio nostra, ore omnium condiscamus. Vniuersum concilium dixit, placet.

Nouatus

Nouatus episcopus, legatus Mauritaniæ Sitifensis dixit. Nunc meminimus hoc commonitorio etiam de presbyteris, uel diaconibus contineri: qualiter audiri ab episcopis suis, uel à finitimis debeant, quod in Nicæno concilio minime legimus, unde nobis hoc ipsum iubeat sanctitas uestra recitari.

Aurelius episcopus dixit. Recitetur ad locum etiam hoc, quod deposcitur, Daniel notarius recitauit. De appellationibus autem clericorum, id est de minoris loci, est ipsius synodi certa responsio, de qua re quid acturi sitis, credimus inserendum, quod taliter dictum est.

Hic est canon XVII. Sardicēsis concilij, & ascribitur Nicæno, unde est trāsumptus.

Osius episcopus dixit. Quid me adhuc moueat, reticere non debeo. Si episcopus forte iracundus (quod esse non debet) cito, aut aspere commoueatur aduersus presbyterum, siue diaconum suum, & exterminare eum de ecclesia uoluerit, prouidendum est, ne innocens damnetur, aut perdat communionem: habeat potestatem eiectus, ut finitimos interpellet, ut causa eius audiatur, & diligentius tractetur, quia non oportet † negare ei audientiam

al's † negari

dientiam roganti. Et ille episcopus, qui aut iuste aut iniuste eum reiecit, patienter accipiat, ut negotinm discutiatur, ut aut probetur eius; aut emendetur sententia. &c.

Cumque recitarentur, Augustinus episcopus ecclesiæ Hipponensis, legatus prouinciæ Numidiæ dixit. Et hoc nos seruaturos profitemur, salua diligentiore inquisitione concilij Nicæni. Aurelius episcopus dixit. Si hoc etiam omnium uestræ charitati placet, responsione firmate, uniuersum conciliũ dixit. Omnia quæ in Nicæno concilio statuta sunt, nobis omnibus placent. Iocundus episcopus ecclesiæ Suffitulæ, legatus prouinciæ Byzacenæ dixit. Quod statutum est in Nicæno cõcilio, uiolari à quoquam nullatenus potest. *Sententia L. Augustini.*

Faustinus episcopus, legatus ecclesiæ Romanæ dixit. Adhuc secundũ professionem sanctitatis uestræ, tam sancti Alypij, quam etiam fratris nostri Iocundi, aliqua infirmari credo, aliqua firmari, quod nõ debeat, cum iam in dubium ipsi canones uenerint. Ergo, ut placet & nobis, & beatitudini uestræ, ad sanctum & uenerabilem ecclesiæ Romanæ episcopum uestra sanctitas referre dignetur, ut & ipse, quod sanctus Augustinus statuere dignatus est, deliberare possit: utrum nam & hoc concedendum sit, an reticendum, hoc est, de appellatiõe inferioris gradus. Si ergo adhuc in dubium uenit, & de hoc capitulo iustum est, ut beatissimæ sedis episcopus informari debeat, si tamen approbatis canonibus hoc + non inueniri possit. Aurelius episcopus dixit. Etiam quæ dudum uestræ charitati intimauimus, nunc patimini exemplaria statutorũ Nicæni concilij: sed & quæ hic salubriter à nostris decessoribus, secundum eiusdem concilij formam, uel quæ nunc à nobis ordinata sunt: recitari, & gestis inseri, omne concilium dixit. Exemplaria fidei, & statuta Nicænæ synodi, quæ ad nostrum concilium per beatæ recordationis olim prædecessorem tuæ sanctitatis, qui interfuit, Cæcilianum episcopum adlata sunt, sed & quæ patres exemplaria sequentes hic cõstituerunt, uel nunc communi tractatu statuimus, his gestis ecclesiasticis inserta manebunt, ita ut quemadmodum superius dictum est, uenerabilibus uiris Antiochenæ, & Alexandrinæ, sed & Constantinopolitanæ ecclesiarum episcopis scribere uestra beatitudo dignetur, ut examinaria uerissima concilij Nicæni, sub adstipulatione literarum suarum dirigat, + quibus declaratis, ea capitula, quæ in cõmunitorio præsens frater, & coepiscopus noster Faustinus, sed & conpresbyteri Phillippus, & Asellus secum attulerunt: aut ibidem reperta, à nobis firmabuntur aut si nõ inueniãtur, collecta synodo de hoc in sequenti tractabimus. Daniel notarius Nicæni concilij professionẽ fidei, uel eius statuta recitauit in concilio Aphricano.

Faustinus

al's + inueniri

Exemplaria Nicenæ finoci.

al's + quod declarata ueritas.

L. PROFES-

PROFESSIO FIDEI NICAENI CONCILII

Credimus in unum deum, patrem omnipotentem, uisibilium, & inuisibilium factorem, & in unum dominum Iesum Christum, filium dei, natum de patre unigenitum, hoc est de substantia patris, deum de deo, lumen de lumine, deum uerum de deo uero, natum non factum, unius substantiae cum patre, quod graeci dicunt Homusion, per quem omnia facta sunt, siue quae in coelo, siue quae in terra. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, homo factus, passus est, & resurrexit tertia die, ascendit in coelos, sedet ad dexteram patris, inde uenturus est iudicare uiuos, & mortuos, & in spiritum sanctum. Eos autem, qui dicunt, erat tempus, quando nō erat, & priusquam nasceretur non erat, & quia ex nullis extantibus factus est; uel ex alia substantia, dicentes mutabilem, & cōuertibilem filium dei: hos anathematizat catholica, & apostolica ecclesia.

Statuta quoq; Nicaeni concilij in uiginti capitulis similiter recitata sunt, sicut in superioribus inueniuntur adscripta. Deinde quae in cōcilijs Aphricanis promulgata sunt, actis praesentibus inserta noscuntur.

Vt quae in Nicaeno concilio statuta sunt, omnimodo seruentur. Cap. I.

I AVrelius episcopus dixit. Haec ita apud nos habentur exemplaria statutorum, quae tunc patres nostri de concilio Nicaeno secum detulerunt, cuius formā seruantes, haec, quae sequentur constituta, firmata à nobis custodientur.

De trinitate praedicanda. Cap. II.

II VNiuersum concilium dixit. Deo propitio pari professione fides ecclesiastica, quae per nos traditur, in hoc coetu glorioso, primitus confitenda est, tunc demum ordo ecclesiasticus singulorum, & consensu omnium astruendus. Ad corroborandas autem fratrum, & coepiscoporum nostrorum, nuper promotorum mentes: ea proponenda sunt, quae à patribus certa dispositione accepimus, ut trinitatis, quam nostris sensibus consecratam retinemus, patris, & filij, & spiritus sancti unitatem, quae nullam noscitur habere differentiam: sicuti dicimus, ita dei populos instruamus. Item ab uniuersis episcopis nuper promotis dictum est, plane sic accepimus, sic tenemus, sic docemus fidem euangelicam cum uestra doctrina sequentes.

De con-

De continentia. Cap.III.

AVrelius episcopus dixit. Cũ in præterito concilio de continentiæ, & castitatis moderamine tractaretur, gradus isti tres: qui constrictione quadam castitatis per cõsecrationes adnexi sunt: episcopos inquam, presbyteros, & diaconos, ita placuit, ut condecet sacros antistites, ac dei sacerdotes, nec non & leuitas, uel qui sacramentis diuinis inseruiunt: continentes esse in omnibus, quo possint simpliciter, quod à deo postulant, impetrare, ut quod apostoli docuerunt, & ipsa seruauit antiquitas, nos quoq; custodiamus. III *Dist. 84. c. Cum in præterito. Dist. 32. c. Episcopos.*

De diuersis ordinibus ab uxoribus abstinendis. Cap.IIII.

FAustinus episcopus ecclesiæ Potentinæ, prouinciæ Piceni, legatus Romanæ ecclesiæ, dixit. Placet, ut episcopi, presbyteri, & diaconi, uel qui sacramenta cõtrectant, pudiciciæ custodes ab uxoribus se abstineant. Ab uniuersis episcopis dictum est, placet, ut in omnibus, & ab omnibus pudicicia custodiatur, qui altari inseruiunt. IIII

De auaritia. Cap.V.

AVrelius episcopus dixit. Auaritiæ †cupiditatem rerum omniũ malorum matrẽ esse, nemo qui dubitet: proinde inhibenda est, ne quis alienos fines usurpet, aut per præmium terminos patrum statutos transcendat, nec omnino cuiquam clericorum liceat de qualibet re fœnus accipere. Quanquam nouellæ suggestiones, quæ uel obscuræ sunt, uel sub genere latent, inspectæ à nobis, formam accipient, cæterum de quibus apertissime diuina scriptura sanxit, non est differenda sententia, sed potius exequenda. Proinde quod in laicis reprehenditur, id multo magis debet in clericis prædamnari. Vniuersum conciliũ dixit. Nemo contra prophetas, nemo contra euangelia facit sine periculo. *al's †cupiditas quam* V *1. Timoth. 6.*

Vt chrisma à presbyteris non fiat. Cap.VI.

FOrtunatus episcopus dixit. In præteritis concilijs statutum meminimus esse, ut chrisma, uel reconciliatio pœnitentiũ, necnon & puellarũ consecratio à presbyteris non fiant, siquis autem emerserit hoc faciens, quid de eo statuendum sit: Aurelius episcopus dixit. Audiuit dignatio uestra suggestionem fratris, & coepiscopi nostri Fortunati, quid ad hæc dicitis: Ab uniuersis episcopis dictum est. †Chrismæ confectio, & puellarum consecratio à presbyteris non †fiat, uel reconciliare quenquam in publica missa presbytero nõn licere, hoc omnibus placet. VI *26. q. 6. c. Presbyter. & c. si.* *lego †chrismatis* *al's †fiant.*

De his, qui in periculo positi reconciliantur. Cap. VII.

VII Aurelius episcopus dixit. Si quisquam in periculo fuerit constitutus,
26.q.6.c. & se reconciliari diuinis altaribus petierit: si episcopus absens fuerit,
Aurelius debet utique presbyter consulere episcopum, & sic periclitantem eius praecepto reconciliare, quam rem debemus salubri concilio roborare. Ab uniuersis episcopis dictum est, placet, quod sanctitas uestra necessario nos instruere dignata est.

De his, qui in accusationem maioris natu ueniunt, & ut episcopum nulli criminoso liceat accusare. Cap. VIII.

VIII Numidius episcopus Massilitanus dixit. Praeterea sunt quam plurimi non bonae conuersationis: qui existimant maiores natu, uel episcopos passim, uageque in accusationem pulsandos, debent tam facile admitti necne. Aurelius episcopus dixit. Placet igitur charitati uestrae, ut is, qui aliquibus sceleribus inretitus est, uocem aduersus maiorem natu non habeat accusandi. Ab uniuersis episcopis dictum est, si criminosus est, nõ admittatur, placet.

De his, qui merito facinorum suorum ab ecclesiae congregatione pelluntur. Cap. IX.

IX Augustinus episcopus, legatus prouinciae Numidiae, dixit. Hoc statuere
11.q.3. Qui merito. dignemini, ut si qui forte merito facinorum suorum ab ecclesia pulsi sunt, & siue ab aliquo episcopo, uel presbytero fuerint in commu
al's † refugientes nionem suscepti, etiam ipse pari cum eis crimine teneatur obnoxius, † refugientibus sui episcopi regulare iudicium. Ab uniuersis episcopis dictũ est, omnibus placet.

De presbyteris, qui à proprijs corripiuntur episcopis. Cap. X.

X Alypius episcopus, legatus prouinciae Numidiae, dixit. Nec illud praetermittendum est, ut si quis forte presbyter ab episcopo suo correptus, tumore, uel superbia inflatus putauerit separatim sacrificia deo offerenda, uel aliud erigendum altare contra ecclesiasticam fidem, uel disciplinam crediderit: non exeat impunitus. Valentinus primae sedis prouinciae Numidiae, dixit. Necessario disciplinae ecclesiasticae, & fidei congrua sunt, quae frater noster Alypius prosecutus est, proinde quid uideatur uestrae dilectioni, edicite.

Si quis presbyter contra episcopum suum inflatus schisma fecerit, anathema sit. Cap. XI.

Ab uni-

AB uniuersis episcopis dictum est. Siquis presbyter à præposito suo correptus fuerit, debet utique apud uicinos episcopos conqueri, ut ab ipsis eius causa possit audiri, ac per ipsos suo episcopo reconciliari, quod nisi fecerit, sed superbia (quod absit) inflatus secernendum se ab episcopi sui communione duxerit, ac separatim cum aliquibus schisma faciens sacrificium deo obtulerit, anathema habeatur, & locum amittat, ac si querimoniam iustam aduersus episcopum non habuerit, inquirendum erit. XI 11.q.3.Siquis presbyter.

Siquis episcopus absque tempore synodi in crimine detentus fuerit, à XII. episcopis audiatur. Cap. XII.

FElix episcopus dixit. Suggero secundum statuta ueterum cōciliorum ut siquis episcopus (quod non optamus) in reatum aliquem incurrerit, & fuerit ei nimia necessitas non posse plurimos cōgregare: ne in crimine remaneat, à XII. episcopis audiatur, & presbyter à sex episcopis cū proprio suo episcopo audiatur, & diaconus à tribus. XII 3.q.8.c.Si.Suggero.

Vt non liceat episcopum, nisi à plurimis ordinari: sed si necessitas fuerit, uel à tribus ordinetur episcopis. Cap. XIII.

AVrelius episcopus dixit. Quid ad hæc dicit sanctitas uestra? ab uniuersis episcopis dictum est. A nobis ueterum statuta debere seruari, sicuti & inconsulto primate cuiuslibet prouinciæ tam facile non præsumant multi congregati episcopi episcopum ordinare: nisi necessitas fuerit, tres episcopi, in quocunque loco sint, eius præcepto ordinare debebunt episcopum, & siquis contra suam professionem, uel subscriptionem uenerit in aliquo, ipse se honore priuabit. XIII Dist.65.c.Placet omnibus

Vt de Tripoli unus episcopus in legationē ueniat, & ut presbyter ibidem à quinque episcopis audiatur. Cap. XIIII.

ITem placuit de Tripoli, propter inopiam prouinciæ unus episcopus in legationē ueniat, & ut ibi presbyter à quinque audiatur episcopis, & diaconus à tribus, ut superius memoratum est, proprio episcopo residente. XIIII

De diuersis ordinibus ecclesiæ seruientibus: ut siquis causam criminis incurrerit, & abiecerit iudicium ecclesiasticum, debeat periclitari, & ut filij sacerdotum spectacula sæcularia non adeant. Cap. XV.

XV

11·q·1·c·Placuit ut quisq; als † probata

2·q·6·c·Sane si·

forte † ut

Item placuit,ut quisquis episcoporum, presbyterorum, & diaconorũ, seu clericorum,cum in ecclesia ei fuerit crimen institutum,uel ciuilis causa fuerit commota: si relicto ecclesiastico iudicio,publicis iudicijs purgari uoluerit,etiam si pro ipso fuerit † prolata sententia, locum suum amittat, & hoc in criminali actione,in ciuili uero perdat quod euicit, si locum suum obtinere maluerit. Hoc etiam placuit, ut à quibuscunq; iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesiasticos, ubi est maior auctoritas, fuerit prouocatum:non eis obsit,quorum fuerit soluta sententia, si conuinci nõ potuerint,uel inimico animo iudicasse,uel aliqua cupiditate,aut gratia deprauati. Sane si ex consensu partium electi fuerint iudices, etiam à pauciori numero,quam constitutum est,non liceat prouocari,& ut filij sacerdotum spectacula sæcularia non exhibeant, sed nec expectent, licet hoc semper christianis omnibus indictum sit, † & ubi blasphemiæ sunt, non accedant.

Vt nullus episcopus,presbyter,& diaconus conductor existat, & ut lectores uxores accipiant,& clerici abstineant ab usuris,& quo tempore uel ipsi,uel uirgines consecrentur. Cap.XVI.

XVI

11·q·3·c· Placuit ut episcopi
2·Timoth·2·
Dist·32·Lectores

Dist·77·c· Placuit·
Item·20·q·1· Placuit·

Item placuit,ut episcopi, presbyteri, & diaconi, non sint conductores, aut procuratores,nec ullo turpi negotio,& inhonesto uictum quærãt, quia respicere debent scriptum esse, nullus militans deo implicat se negotijs sæcularibus.Item placuit,ut lectores,cum ad annos pubertatis peruenerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri. Item placuit,ut clericus,si commodauerit pecuniam,pecuniam accipiat: si speciem,eandem speciem,quantam dederit,accipiat,&ut ante.XXV.annos ætatis nec diaconi ordinentur, nec uirgines consecrentur, & ut lectores populnm non salutent.

Vt unaquæq; prouincia propter longinquitatem primatem habeat proprium. Cap.XVII.

XVII

Placuit, ut Mauritania Sitifensis,ut postulauit,primatem prouinciæ Numidiæ,ex cuius cœtu separatur: ut suum habeat primatem: quem consentientibus omnibus primatibus prouinciarum Aphricanarum,uel omnibus episcopis,propter longinquitatem habere permissa est.

Siquis clericus ordinatur, moneri debet constituta seruare,& ut corporibus mortuorum eucharistia non detur,nec baptisma, & ut per singulos annos per omnes prouincias ad concilium Metropolitani conueniatur. Cap.XVIII.

Item

ITem placuit, ut ordinatis episcopis, uel clericis prius ab ordinatoribus suis placita conciliorum auribus eorum inculcentur: ne se aliquid contra statuta concilij fecisse pœniteant. Item placuit, ut corporibus defunctorum eucharistia non detur, scriptum est enim, accipite & edite: cadauera autem nec accipere possunt, nec edere, & nec iam mortuos homines baptizari faciat presbyterorum ignauia: pro qua re cõfirmandum est in hac sancta synodo, ut secundũ Nicæna statuta, propter causas ecclesiasticas, quæ ad perniciem plebium sæpe ueterascunt, singulis quibusq; annis concilium conuocetur, ad quod omnes prouinciæ, quæ primas sedes habent, de concilijs suis binos, aut quantos delegerint, episcopos legatos mittant: ut in congregato conuentu plena possit esse auctoritas.

XVI. Dist. 38. c. Pl. ut ut ordinandis. Matth. 26. Cap. 5.

Vt si quis episcopus accusatur ad primatem ipsius prouinciæ causa deferatur. Cap. XIX.

AVrelius episcopus dixit. Quisquis episcoporum accusatur, ad primatem prouinciæ ipsius causam deferat acccusator, nec à communione suspendatur, cui crimen intenditur: nisi ad causam suam dicendam electorum iudicum die statuta literis euocatus minime occurrerit, hoc est infra spatium mensis, ex ea die, qua eum literas accepisse constiterit, quod si aliquas ueras necessitatis causas probauerit, quibus eum occurrere non potuisse manifestum sit, causæ dicendæ intra alterum mensem integram habeat facultatem, ueruntamen diu post mensem secundum non communicet, donec purgetur. Si autem ad concilium uniuersale +infra anni spatium occurrere noluerit, ut uel ibi causa eius terminetur: ipse in se damnationis sententiam dixisse iudicetur, tempore sane, quo non cõmunicat, nec in sua ecclesia, uel parochia communicet. Accusator autem eius, si nunquam diebus causæ dicendæ defuerit, à communione non remoueatur, si uero aliquando defuerit subtrahens se restituto in cõmunione episcopo, ipse remoueatur à communione accusator: ita tamẽ, ut nec ipsi adimatur facultas causæ peragendæ. Si se ad diem occurrere non noluisse, sed non potuisse probauerit, placuit illud sane, ut cũ agere cœperit in episcoporum iudicio, si fuerit accusatoris persona culpabilis, ad arguendum non admittatur, nisi proprias causas, non tamen ecclesiasticas, asserere uoluerit.

XIX. 4. q. 5. c. Quisquis episcoporũ. al's† anniuersarium. 4. q. 6. Illud uero placuit.

De presbyteris, uel clericis accusatis. Cap. XX.

SI autem presbyteri, uel diaconi fuerint accusati, adiuncto sibi ex uicinis locis cum proprio episcopo legitimo numero collegarum, quos ab

XX. 15. q. 7. Si autem presbyteri.

 eodem

eodem accusati petierint: id est una secũ in presbyteri nomine sex: in diaconi tres, ipsorum causam discutiant, eadem dierum, & dilationum, & à communione remotionum, & discussione personarum inter accusatores, & eos, qui accusantur, forma seruata. Reliquorum autem clericorum causas etiam solus episcopus loci + agnoscat, & definiat.

forte + cognoscat.

Vt filij clericorum in matrimonio non iungantur hæreticis. Cap. XXI.

XXI ITerum placuit ut filij clericorum gentilibus, uel hæreticis, aut schismaticis matrimonio non iungantur.

Vt episcopi uel clerici in eos, qui non sunt catholici, nihil conferant. Cap. XXII.

XXII ET ut in eos, qui catholici christiani non sunt, etiam si consanguinei fuerint, per donationes rerum suarũ episcopi, uel clerici nihil conferant.

Vt episcopi, trans mare non proficiscantur. Cap. XXIII.

XXIII ITem ut episcopi trans mare non proficiscantur, nisi consulto primę sedis episcopo suæ cuiusq; prouinciæ: ut ab eo præcipue possint sumere formatam, uel commendationem.

Vt præter scripturas catholicas nihil in ecclesia legatur. Cap. XXIIII.

XXIIII ITem placuit ut præter scripturas catholicas nihil in ecclesia legatur sub nomine diuinarum scripturarum. Sunt autem canonicæ scripturæ, id est Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomiũ, Iesu Naue, Iudicum, Ruth, Regum libri. IIII. Paralipomenon libri. II. Iob, Psalterium, Salomonis libri. V. Liber. XII. prophetarum, Hesaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel, Thobias, Iudith, Esther, Esdræ libri. II. Maccabæorum libri. II. Noui testamenti euangeliorũ libri. IIII. Actuum apostolorũ liber. I. Epistolæ pauli. XIIII. Petri apostoli + epistolæ. II. Ioannis apostoli. III. Iacobi apostoli liber. I. Iudæ apostoli liber. I. Apocalypsis Ioannis apostoli liber. I. Hoc etiam fratri, & consacerdoti nostro Bonifacio, uel alijs earum partium episcopis pro confirmando isto canone innotescat, quia à patribus ista accepimus in ecclesia legenda.

als + libri.

De episcopis

De episcopis, uel sequentibus ordinibus, qui sacrosancta mysteria contrectant, placuit ab uxoribus contineri. Cap.XXV.

AVrelius episcopus dixit. Addimus fratres charissimi præterea, cum XXV
de quorundam clericorum, quanuis lectorum, erga uxores propri- Dist.32. Placuit
as incontinentia referretur, placuit, quod & in diuersis concilijs firmatū episcopos
est, ut subdiaconi, qui sacra mysteria cōtrectant, & diaconi, & presbyteri, Dist.24. Cum de
sed & episcopi secundum priora statuta etiam ab uxoribus se cōtineant: quorundam
ut tanquam non habentes uideantur esse, quod nisi fecerint, ab ecclesia- 1.Corinth.7.
stico remoueantur officio. Cæteros autem clericos ad hoc non cogi, nisi
maturiori ætate. Ab uniuerso concilio dictum est, quę uestra sanctitas est
iuste moderata, & sancta, & deo placita sunt, confirmamus.

Vt res ecclesiæ nemo distrahat. Cap.XXVI.

ITem placuit, ut rem ecclesię nemo uendat, quod si redditus non habet, XXVI
& aliqua nimia necessitas cogit, hoc insinuandum esse primati prouin- 17.q.4. Nullus
ciæ ipsius: ut cum statuto numero episcoporum, utrum faciendum sit, ar- res ecclesiæ
bitretur. Quod si tanta urget necessitas ecclesiæ, ut nō possit ante consu-
lere, saltem uicinos testes conuocet episcopos, curans ad concilium omnes
referre suæ ecclesiæ necessitates, quod si non fecerit, reus deo, & concilio
uenditor honore amisso teneatur.

Presbyteri, & diaconi in grauiore culpa conuicti manus impositionem, tanquam laici, nequaquā suscipiant. Cap.XXVII

ITem confirmatū est, ut siquando presbyteri, uel diaconi in aliqua gra- XXVII
uiori culpa conuicti fuerint, qua eos à ministerio necesse sit remoueri: Dist.50.c. Con-
non eis manus, tanquam pœnitentibus, uel tanquam fidelibus laicis, im- firmandum est.
ponatur, neq; permittendū, ut rebaptizati ad clericatus gradum promo-
ueantur.

Presbyteri, diaconi, uel clerici, qui causa sua ad transmarina putauerint appellandum, in communionem minime suscipiantur. Cap.XXVIII.

ITem placuit, ut presbyteri, diaconi, uel cęteri inferiores clerici, in causis, XXVIII
quas habuerint, si de iudicijs episcoporum suorum questi fuerint, uici-
ni episcopi eos cū consensu sui episcopi audiant, & inter eos definiant ad-
hibiti ab eis episcopi, quod si & ab eis prouocandum putauerint, nō pro-
uocent ad transmarina iudicia, sed ad primates suarum prouinciarum: si
cut & de episcopis sæpe constitutum est. Ad transmarina aūt qui putaue
rit appellandum, à nullo intra Aphricam ad cōmunionem suscipiatur.

Siquis

Siquis excommunicatus ante audientiam communicare præsumpserit, ipse in se damnationem protulit. Cap. XXIX

XXIX ITem placuit uniuerso concilio, ut qui excommunicatus fuerit pro suo neglectu, siue episcopus, siue quilibet clericus, & tempore excommunicationis suæ ante audientiam communionē præsumpserit: ipse in se damnationis iudicetur protulisse sententiam,

11. q. 3. Placuit uniuerso.

De accusato, uel accusatore. Cap. XXX.

XXX ITem placuit, ut accusatus uel accusator in eo loco, unde est ille, qui accusatur, si metuit aliquam uim temerariæ multitudinis, locum sibi eligat proximum, quo non sit difficile testes perducere, ubi causa finiatur.

forte † promoueri.

Siqui clerici ab episcopis suis † promoti contempserint, nec illic maneant, unde recedere noluerunt. Cap. XXXI.

XXXI ITem placuit, ut quicunque clerici, uel diaconi pro necessitatibus ecclesiarum non obtemperauerint episcopis suis, uolentibus eos ad honorem ampliorē in sua ecclesia promouere: nec illic ministrent in gradu suo, unde recedere noluerunt.

Siquis clericorum pauper promotus in ordine, postea habuerit aliquid, ecclesiæ potestati subiaceat. Cap. XXXII.

XXXII ITem placuit, ut episcopi, presbyteri, diaconi, uel quicunque clerici: qui nihil habentes ordinantur, & tēpore episcopatus, uel clericatus sui agros, uel quæcunque prædia nomine suo comparant, tanquam rerum dominicarum inuasionis crimine teneantur: nisi admoniti in ecclesiam eadem ipsa contulerint. Si autē ipsis proprie aliquid liberabilitate alicuius, uel successione cognationis obuenerit, faciant inde, quod eorum proposito congruit, quod si à suo proposito retrorsum exorbitauerint, honore ecclesiastico indigni, tanquam reprobi, iudicentur.

11. q. 3. Placuit ut episcopi

Vt presbyteri rem ecclesiæ, in qua sunt constituti, non uendant, & nulli episcopo liceat rem tituli matricis ecclesiæ usurpare. Cap. XXXIII.

XXXIII ITem placuit, ut presbyteri non uendant rem ecclesiæ, ubi sunt constituti, nescientibus episcopis suis, quomodo & episcopis non liceat uendere prædia ecclesiæ, ignorante concilio, uel presbyteris suis. Non habente ergo

12. q. 2. Placuit ut presbyteri.

ergo necessitatē, nec episcopo liceat matricis ecclesiæ, nec presbytero rem tituli sui usurpare. Ex c. Non habenti.

EXPLICIVNT CANONES CARthaginensis cōcilij.

TITVLI CANONVM DIVERSORVM CONCILIORVM APHRICANAE PROuinciæ. Numero. CV.

De reli-

De conue-

INCIPIVNT CANONES CONCILIORVM DIVERSORVM APHRICANÆ prouinciæ. Numero. CV.

In ista Carthaginensi scilicet. supra præmissa.

Theod. seniore scilicet.

Recitata sunt etiam in ista synodo diuersa concilia uniuersæ prouinciæ Aphricæ, transactis temporibus Aurelij Carthaginensis episcopi celebrata. Gloriosissimo imperatore Theodosio Augusto. III. & Abundantio uiro clarissimo uiro, Consulibus. VIII. Idus Octobris, Hippone regio, in secretario Basilicæ pacis. Gesta huius concilij ideo descripta non sunt, quia ea, quæ ibi statuta sunt, in superioribus probantur inserta.

De concilio Carthaginensi, ubi legati episcopi proconsulares ad concilium Adrumetinum destinantur.

al's † delecti

Gloriosissimis imperatoribus, Arcadio. III. & Honorio. II. Augg. Conss. VI. Kal. Iuliarum, Carthagine. In hoc cōcilio legati †directi sunt episcopi

ſcopi,proconſulares ad concilium Adrumetinum.

De concilio Carthaginenſi,ubi multa ſunt conſtituta.

CAeſario,& Attico.VV.CC.Conſs.Quinto Kal.ſeptembris,Carthagine in ſecretario Baſilicę Reſtitutæ,cum Aurelius epiſcopus una cũ epiſcopis cõſediſſet: adſtantibus etiam diaconibus, aduenientibus quoq; Victore ſene Puppianenſe,Tuto Migirpenſe,Euangelo Aſſuritano. VV.CC. Viris Clariſſimis.

Alloutio ad epiſcopos Aurelij Carthaginenſis epiſcopi.

AVrelius epiſcopis dixit. Poſt diem præſtitutam cõcilij conſedimus, ut recordamini fratres beatiſſimi,& arbitrabamur omnium prouinciarum per Aphricam legationes conueniſſe ad diem, ut dixi, præſtitutã noſtri tractatus, ſed cum ſacerdotum noſtrorum epiſtola Byzacenorum fuiſſet recitata,uel quid mecum ijdem,qui tempus,& diem concilij præuenerant, tractaſſent, ueſtræ charitati legeretur, lecta eſt etiam à fratribus. Honorato & Vrbano: qui nobiſcum hodie + concilio participantur: legatio Sitifenſis prouinciæ deſtinata. Frater etiam Reginus eccleſiæ Vegei Selitanæ literas ad paruitatem meam datas Creſcentiani primæ ſedis, ut ipſe inſinuat, Numidiarum,& Aurelij coepiſcoporum noſtrorum, in quibus ſcriptis ueſtra mecum charitas recognoſcit promiſiſſe eoſdem, quod aut ipſi dignarentur uenire, aut ad hoc concilium fuiſſent ex more deſtinaturi legatos, ſed hoc,quia minime factum uidetur, diu ſe detineri de longinquo uenientes legati Mauritanię Sitifenſis non poſſe teſtantur, & ideo fratres, ſi ueſtræ charitati uidetur, literæ fratrum noſtrorum Byzacenorum,ſed & breuiariũ, quod eidem epiſtolæ adiunxerunt,ad hunc cœtum cõrogatum legantur, ut ſiqua forte illic mouere charitatis ueſtræ animum poſſunt,in eodem breuiario: quæ diligentius fuerint animaduerſa, in melius reformentur.Hoc enim frater,& coepiſcopus noſter primæ ſedis,uir perſpectus merito ſuæ grauitatis,atq; prudentiæ,Mizanius ſcribens ad meam paruitatẽ poſtulauit.Si ergo placet, quæ tractata ſunt, legantur,& ſingula à ueſtra charitate conſyderentur.

al. Byzachenorum.

al. ſ. concilium

In hoc concilio ſtatutum eſt,ut epiſcopi ſine formata non nauigent.

CAeſario,& Attico VV.CC.Conſs.Sexto Kal.Iulias Carthagine,placuit, ut nullus epiſcoporum nauiget ſine formata primatis. Geſta in authenticis,qui quæret,inueniet.

De concilio iſto legati ad imperatores infra ſcripti diriguntur epiſcopi.

V.C. Viri clariſſimi. In uetuſtis exẽplaribus habetur Vic. aut Vc.

POſt conſulatum glorioſiſſimi imperatoris Honorij Auguſti. IIII. & Eutychiani V.C. Quinto Kal. Maias. Carthagine, in ſecretario baſilicæ Reſtitutæ, In hoc cõcilio legationẽ ſuſceperunt Epigonius, & Vincentius epiſcopi: ut pro confugientibus ad eccleſiam, quocunque reatu inuolutis legem de glorioſiſſimis principibus mereantur, nequis eos audiat abstrahere.

In hoc concilio legatio deſtinatur ad Romanum, & Mediolanenſem epiſcopos de paruulis, qui apud hæreticos baptizati ſunt, & ad imperatorem de idolorum reliquijs auferendis, & de alijs rebus quamplurimis.

Fl. lego Flauij. Stiliconis. Viri clariſſimi.

POſt conſulatum. Fl. Stiliconis V.C. XIIII. Kal. Iulias. Carthagine, in ſecretario baſilicæ Reſtitutæ. Cum Aurelius epiſcopus una cum epiſcopis ſuis conſediſſet adſtantibus diaconibus, Aurelius epiſcopus dixit. Eccleſiarum dei per Aphricam conſtitutarum neceſſitates mecum optime nouit charitas ueſtra, ſanctiſſimi fratres, & quoniã præſtitit dominus ut ex aliqua parte ſancti cœtus ueſtri eſſet congregata præſentia: uidetur mihi, ut has eaſdẽ neceſſitates, quas pro ſollicitudine noſtra indagare potuimus, in medium proferamus, quas cũ approbauerit ueſtra ſynceritas, ſit conſequens, eligendum eſſe unum à noſtro numero conſacerdotẽ, qui auxiliante domino, & orationibus ueſtris, & has ipſas neceſſitates ſuſcipere poſſit, & gnauiter per agendas implere, perrecturus ad tranſmarinas Italiæ partes, ut tam ſanctis fratribus, & conſacerdotibus noſtris, Venerabili ſancto fratri Anaſtaſio, ſedis apoſtolicę epiſcopo, quam etiam ſancto fratri Venerio ſacerdoti Mediolanenſis eccleſiæ, neceſſitatem ipſam, ac dolorem, atque inopiam noſtram ualeat intimare. Ex his enim ſedibus hoc fuerat prohibitum, quod nouerint, communi periculo prouidendum, maxime, quia tanta indigentia clericorũ eſt, multæque eccleſię ita deſertæ ſunt, ut ne unum quidem diaconum, uel † in literarũ habere reperiantur. Nam de cæteris ſuperioribus gradibus, & officijs tacendum arbitror, quia, ut dixi, ſi miniſterium diaconi facile non inuenitur, multo magis ſuperiorũ honorum inuenire non poſſe certiſſimum eſt, & quotidie nos planctus diuerſarum pene emortuarum plebium iam non ſuſtinemus: quibus niſi fuerit aliquando ſubuentum, grauis nobis, & inexcuſabilis innumerabilium animarum pereuntium cauſa apud deum manſura eſt.

forte † lectorem

Quod nihil de Hipponenſi concilio ſit emendandum. Cap. I

I EPigonius epiſcopus dixit. In hoc breuiario, quod decerptum eſt de cõcilio Hipponenſi, nihil arbitramur eſſe emendandum, uel aſſuendũ, niſi ut dies ſanctæ paſchæ tempore concilij innoteſcat.

Vt epiſco-

Vt episcopi, uel clerici non facile filios suos emancipent. Cap. II.

VT episcopi, uel clerici filios suos à sua potestate per emancipationem exire non sinant: nisi de moribus eorum fuerint, & de ætate securi, ut II
possint ad eos iam propria pertinere peccata.

Vt episcopi, uel clerici non ordinentur, nisi omnes suos fecerint christianos. Cap. III.

VT episcopi, & presbyteri, & diaconi non ordinentur priusquam omnes, qui sunt in domo eorum, christianos catholicos fecerint. III

Quod præter panem, & merum mixtum aqua nihil in sacramentis offerri debeat. Cap. IIII.

VT in sacramentis corporis, & sanguinis domini nihil amplius offeratur, quã quod ipse dominus tradidit, hoc est panis, & uinum aqua IIII De consecra.
mixtum, primitiæ uero, seu mel, & lac: quod uno die solennissimo in infantum mysterio solet offerri: quanuis in altari offerantur, suam tamen habeant propriam benedictionem, ut à sacramento dominici corporis, & sanguinis distinguãtur, nec amplius in primitijs offeratur, quam de uuis, & frumentis. Dist. 2. In sacramento.

Vt clerici, uel continentes ad uirgines, uel uiduas, non accedant. Cap. V.

CLerici, uel cõtinentes ad uiduas, uel uirgines, nisi ex iussu, uel permissu episcoporum, aut presbyterorũ non accedant, & hoc non soli faciant, sed cum clericis, uel cum quibus episcopus, aut presbyter iusserit, nec ipsi episcopi, & presbyteri soli habeant accessum ad huiusmodi fœminas: sed ubi aut clerici præsentes sunt, aut graues aliqui christiani. V Dist. 81. Clerici uel.

Vt princeps sacerdotum non appelletur episcopus. Cap. VI

VT primæ sedis episcopus non appelletur princeps sacerdotum, aut summus sacerdos, aut aliquid huiusmodi: sed tantum primæ sedis episcopus. VI Dist. 99. c. Primæ sedis.

Vt clerici tabernas, nisi in peregrinis, non ingrediantur. Cap. VII

VT clerici edendi, uel bibendi causa tabernas non ingrediantur: nisi peregrinationis necessitate conpulsi. VII Dist. 44. Clerici

Vt à ieiunis deo sacrificia celebrentur. Cap. VIII.

VT sacramenta altaris, non nisi à ieiunis hominibus celebrentur, excepto uno die anniuersario, quo cœna domini celebratur, nã si aliquo- VIII De consecra. Dist. 1. Sacramenta.

rum pomeridiano tempore defunctorum, siue episcoporum, siue cætero rum commendatio facienda est, solis orationibus fiat: si illi, qui faciunt, iam pransi inueniuntur.

Vt in ecclesijs conuiuia minime celebrentur. Cap.IX.

IX. Dist.42. Nulli episcopi.

VT nulli episcopi, uel clerici in ecclesia conueniantur, nisi forte transeuntes hospitiorum necessitate illic reficiant, populi etiam ab huiusmodi conuiuijs, quantum fieri potest, prohibeantur.

De pœnitentibus. Cap.X.

X. 26.q.7. pro qualitate. Item.26.q.6. presbyter.c.si.

VT pœnitentibus secundum differentiam peccatorum episcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur, & ut presbyter incõsulto episcopo non reconciliet pœnitentem: nisi absentiæ episcopi necessitate cogente. Cuiuscunque autem pœnitentis publicum, & uulgatissimum crimẽ est, quod uniuersam ecclesiam commouerit, ante absidem manus ei imponatur.

De uirginibus. Cap.XI.

XI. 18.q.2. Qui religiosis.

VT uirgines sacræ, cum parentibus, à quibus custodiebantur, priuatæ fuerint, ab episcopo custodiantur. Vbi autem episcopus absens est, prouidentia grauioribus fœminis commendetur, ut simul habitantes inuicem se custodiant: ne passim uagando ecclesiæ lædant existimationem.

De ægrotantibus, qui pro se respondere non possunt. Cap.XII.

XII. De conse.dist.4. Aegrotantes. de consecra dist.2. Scænicis.

VT ægrotantes, si pro se respondere non possunt, cum uoluntatis eorum testimonium hi, qui suis periculo proprio affuere, dixerint, baptizentur. Vt schænicis, atque histrionibus, cæterisque huiusmodi personis reconciliatio non negetur.

De passionibus martyrum. Cap.XIII.

XIII.

LIceat etiam legi passiones martyrum, cum anniuersarij dies eorum celebrantur.

De paruulis, qui apud donatistas baptizati sunt. Cap.XIIII.

XIIII. 1.q.4.c. Placuit ut.

DE donatistis placuit, ut consulamus fratres, & consacerdotes nostros Syricium, & Simplicianum de solis infantibus, qui baptizantur penes eosdem: ne quod suo non fecerunt iudicio, cum ad ecclesiam dei salubri proposito fuerint conuersi, parentum illos error impediat, ne promoueantur sacri altaris ministri.

Quibus insertis, Honoratus, & Vrbanus episcopi, legati prouinciæ Mauritaniæ Sitifensis, dixerunt. Iam dudum, cum apud sanctitatem ue-

stram al-

stram allegaremus scripta, dilati sumus ea contemplatione, quousque fratres nostri aduenire possent de Numidia legati, sed quia non parui dies sunt, quibus expectati minime uenerunt: ultra praetermittere, quae nobis mandata sunt à nostris coepiscopis, non oportet, atque ideo fratres suggestionem nostram libenter admittite. De fide enim Nicaeni tractatus audiuimus, uerum †est de sacrificijs inhibendis post prandium, ut ab ieiunis, sicuti dignum est, offerantur, & tunc, & nunc firmatum est. Forte tē

De rebaptizationibus, & redordinationibus, uel translationibus episcoporum. Cap. XV.

XV. De cōsecra, dis. 4. Nō licet fieri. Als uilla regen. 11. q. 1. c. Petimus, ut dignemini.

ILlud autem suggerimus mandatum nobis: quod etiam in Capuensi plenaria synodo uidetur statutum, ut nō liceat fieri rebaptizationes, redordinationes, uel translatiōes episcoporū. Nam Cresconius uillae Rhegensis episcopus, plebe sua derelicta, Tubuniensem inuasit ecclesiā, nec usque hodie commonitus, secundum quod statutum fuerat, relinquere eādem, quam inuaserat, plebem contempsit. Aduersum istum quae prouinciata fuerant, confirmata quidem audiuimus: sed petimus, secundum quod nobis mandatum est, ut dignemini dare fiduciam, quo iam necessitate ipsa cogente liberum nobis sit rectorem prouinciae secundum statuta gloriosissimorum principum aduersus illum adire: ut qui miti admonitione sanctitatis uestrae adquiescere noluit, & emendare inlicitū, authoritate iudiciaria protinus excludatur. Aurelius episcopus dixit, seruata forma disciplinae non aestimabitur appetitus, si à uestra charitate modeste cōuentus recedere detractauerit: cum fuerit suo contemptu, & contumacia faciente etiā authoritate iudiciaria †cōuentus. Honoratus, & Vrbanus episcopi dixerunt. Hoc enim omnibus placet, ab uniuersis episcopis dictum est, placet, & iustum est.

† conuictus, discedat.

Quot episcopi ordinare episcopum debeant. Cap. XVI.

XVI.

HOnoratus, & Vrbanus episcopi dixerunt. Et illud nobis mādatum est, ut quia proxime fratres nostri Numidiae duo episcopi ordinare praesumpserunt pontificem: non nisi à XII censeatis celebrari episcoporū ordinationes. Aurelius episcopus dixit. Forma antiqua seruabitur, ut nō minus quā tres sufficiant, qui fuerint destinati ad episcopum ordinādum Propterea, quia in Tripoli forte, & in Arzuge interiacere uidentur barbarae gentes, nam in Tripoli, ut asseritur, episcopi sunt quinque tantūmodo, & possunt forte de ipso numero uel duo necessitate aliqua occupari, difficile est enim ut de quolibet nūero omes possint occurrere, nūquid debet hoc ipsum impedimēto esse ecclesiasticae utilitati? Nā et in hac ecclesia, ad quam dignata est uestra sanctitas conuenire, crebro, ac pene per diem

dominica ordinandos habemus: nunquid nam frequenter duodecim potero, uel decem, uel nõ multo minus aduocare episcopos? sed facile est mihi duas adiungere meæ paruitati uicinos. Quapropter cernit mecum charitas uestra hoc ipsum obseruari non posse.

Quot addi debeant episcopi numero ordinatorum, si de ordinando episcopo fuerit contradictum. Cap. XVII.

XVII Dist. 23. c. Illud statuendum est.

SEd & illud est statuendum, ut quando ad eligendum episcopum conuenerimus, siqua contradictio fuerit oborta, quia talia tractata sunt apud nos, non præsumant ad purgandum eum, qui ordinandus est, tres episcopi iam: sed postuletur ad numerum supradictorum, si haberi possunt, unus uel duo, & in eadem plebe, cui ordinandus est, discutiantur primo personæ cõtradicentium. Postremo etiam illa, quæ obijciuntur, pertractentur, & cum purgatus fuerit in conspectu publico, ita demum ordinetur. Si hoc cum uestræ sanctitatis animo concordat, roboretur uestræ dignationis responsione. Ab uniuersis episcopis dictum est, satis placet.

Vt de ecclesia Carthaginis dies paschæ nuncietur. Cap. XVIII.

XVIII HOnoratus, & Vrbanus episcopi dixerunt. Quoniam de communitorio nostro omnia tractata noscuntur, addimus etiã de die paschæ nobis esse mandatum, ut de ecclesia semper Carthaginensi, sicuti adsolet, instruamur, & non sub angusto temporis spatio. Aurelius episcopus dixit. Si sanctitati uestræ uidetur, quoniam nos spopondisse iam dudum meminimus, ut singulis quibusq; annis ad tractandum conueniamus, & cum † uenerimus in unũ, tunc diuulgabitur sanctus paschæ dies per legatos, qui adfuerint concilio. Honoratus, & Vrbanus episcopi dixerunt: Nunc de præsenti cœtu petimus, ut literis prouinciã nostram de hac die informare dignemini. Aurelius episcopus dixit, ita fiat necesse est.

al. † conuenerimus.

De uisitandis prouincijs. Cap. XIX.

XIX HOnoratus, & Vrbanus episcopi dixerunt. Et illud nobis uerbo mandatum est, ut quia constitutum est in concilio Hipponensi, singulas debere prouincias tempore cõcilij uisitandas esse, dignemini etiam, quod hoc anno secundum ordinem distulistis, uel alio anno Mauritaniam prouinciam uisitare. Aurelius episcopus dixit. Tunc de prouincia Mauritania, propter quod in finibus Aphricæ posita sit, nihil statuimus, siquidem uicinæ sunt barbarico, sed præstet deus, ut ex abundanti non pollicentes uenire possimus ad uestram prouinciã. Cogitare eñ debetis fratres, quia hoc sibi, & Tripolitani, & Arzugitani fratres potuerũt exigere, si ratio pateretur.

Vt dioe-

Vt diœceses nisi ex consensu episcopi proprij, episcopum non accipiant. Cap. XX.

Epigonius episcopus dixit. Multis concilijs hoc statutum à cœtu sacerdotali est, ut plebes, quæ in diœcesibus ab episcopis retinentur, quæ ✝episcopos nunquam habuerunt, non nisi cum uoluntate eius episcopi, à quo tenentur, proprios accipiant rectores, id est episcopos. Atuero quia nonnulli dominatu quodam adepto communionem fratrum abhorrēt, uel certe, cū deprauati fuerint, quasi in quadam arce tyrannica sibi domi natum ✝uendicant, quod plerique tumidi, atque stolidi aduersum episcopū suas ceruices erigunt presbyteri, uel cōuiuijs sibi cōcinnantes plebem, uel certe persuasu maligno: ut illicito fauore eosdem uelint sibi collocare rectores. Quod quidem insigne mentis tuæ tenemus uotum, frater religiose Aureli, qui hæc sæpe oppressisti, nō curando tales petitores. Sed propter eorum malos cogitatus, & praue continuata consilia hoc dico, non debere rectorē accipere eam plebem, quæ in diœcesi semper subiacuit, nec unquam proprium episcopum habuit. Quapropter si uniuerso sanctissimo cœtui placet hoc, quod prosequutus sum, confirmetur. Aurelius episcopus dixit. Fratris, & consacerdotis nostri prosequutioni non obsisto: sed hoc me & fecisse, & facturum esse profiteor circa eos sane, qui fuerint cōcordes, non solum circa ecclesiam Carthaginensem, sed circa omne sacerdotale consortium. Sunt enim plerique cōspirantes cum plebibus proprijs, quas decipiunt, ut dictum est, eorum scalpentes aures, blandi ad seducendum, uitiosæ uitæ homines, uel certe inflati, & ab hoc consortio separati, qui putant propriæ plebi incubandum, & nonnunquam conuenti ad cōcilium uenire detrectant: sua forte ne prodantur flagitia metuētes. Dico, si placet, circa hos non tantum diœceses non esse seruandas, uerum & de propria ecclesia, quæ illis male fauerit, omnimodo adnitendum ut etiam authoritate publica reijciantur, atque ab ipsis principalibus cathedris remoueantur. Oportet enim, ut qui uniuersis fratribus, ac toto concilio inhæserit, non solum suam integre, sed & diœceses possideat. Atuero, qui sibimet putant plebes sufficere, fraterna dilectione contempta, non tantum diœceses amittant, sed, ut dixi, etiam proprijs publica careant authoritate, ut rebelles. Honoratus, & Vrbanus episcopi dixerunt. Summa prouisio sanctitatis tuæ cohæsit mentibus singulorum, & puto, omniū responsione ea, quæ prosequi dignatus es, roboranda. Vniuersi episcopi dixerunt, placet, placet.

XX

16. q. 1. c. Multis concilijs.

al's ✝ episcopum

al's ✝ uindicant

2. Timoth. 4.

Vt alienus clericus minime suscipiatur ab alio. Cap. XXI.

Epigonius

XVI *alis † confirmatũ* EPigonius episcopus dixit. In multis concilijs hoc statutum est, etiam nunc hoc † confirmandũ est à uestra prudentia, beatissimi fratres, ut clericum alienum nullus sibi præripiat episcopus præter eius arbitrium, cuius fuerit clericus. Dico autem Iulianum, qui ingratus est dei beneficijs per meam paruitatem in se conlatis, ita temerarium, & audacem extitisse, ut eum, qui à me baptizatus est, cum esset puer egentissimus, mihi ab eodem commendatus, cunctis multis annis à me aleretur, atque increscerct, hunc, ut dixi, baptizatum esse in ecclesia mea per manum paruitatis meæ constat, idem in diœcesi Mappaliensi lector esse cœperat, immo annis fer me duobus legerat, nescio quo contemptu humilitatis meæ. Idem Iulianus eum arripuit, quem dicit quasi proprium ciuem sui loci Vazaritani, me inconsulto usurpare, nam & diaconum illum ordinauit, hoc si liceat, pateat hæc licentia à uobis beatissimi fratres, si minus, tam impudens cohibeatur, ne se misceat communioni cuiusquam. Numidius episcopus dixit. Si non postulata, neque consulta tua dignatione id uidetur fecisse Iulianus, iudicamus omnes inique factum, atque indigne. Quapropter nisi idem Iulianus correxerit errorem suum, & cum satisfactione eundem clericũ, quem fuerat ausus ordinare, reuocauerit tuæ plebi, contra statuta concilij faciens, contumaciæ suæ separatus à nobis, excipiet iudicium. Epigonius episcopus dixit. Aetate pater, & ipsa promotiõe antiquissimus, uir laudabilis, frater & collega noster Victor uult hanc petitionẽ generalem omnibus effici.

Vt Carthaginensi episcopo, unde uoluerit, clericum liceat ordinare. Cap. XXII.

XXII AVrelius episcopus dixit. Sermonem meum admittite fratres. Contingit nõnunquam, ut postulentur ab ecclesijs, quę præpositis egent, ut presbyteris, uel episcopis: & tamen memor statutorum id sequor, ut conueniam episcopum eius, atque ei inculcem, quod eius clericus à qualibet ecclesia postuletur, sed forte in hodierno non reluctati sunt, & nequando contingat, ut reluctentur, cum fuerint à me in hac causa postulati: quẽ scitis multarum ecclesiarum, & ordinandorum curam sustinere. Iustum est ergo, ut quenlibet consacerdotum conueniam cum duobus è consortio nostro, uel tribus testibus. Sin uero indeuotus extiterit, quid cẽset charitas uestra faciendum? Ego enim cunctarũ ecclesiarum, dignatione dei, ut scitis fratres, sollicitudinem sustineo. Numidius episcopus dixit. Fuit semper hæc licentia huic sedi, ut unde uellet, & de cuius nomine fuisset cõuentus, pro desyderio cuiusque ecclesiæ ordinare episcopũ. Epigonius episcopus dixit. Bonitas sequestrat possibilitatẽ, minus enim pręsumis frater, cum te bonum, & clementẽ omnibus præbes, habes enim hoc in arbitrio satis

Cunctarum per Aphricam tantum, non per totum orbem sicut Ro. pont. Dist. 19. Ita dominus.

ſatis eſt, ut ſatisfiat perſonæ uniuſcuiuſcꝫ epiſcopi in prima tantummodo conuentione. Si autem quod + libet huic ſedi uendicandum ſibi fuerit arbitratus, neceſſe habes tu omnes eccleſias ſuffulcire, unde tibi non poteſtatem damus, ſed tua adſignamus: ut liceat uoluntati tuæ & ſemper tenere quem uoles, ut præpoſitos plebibus, uel eccleſijs non conſtituas, qui poſtulati fuerint, & unde uoles. Poſthumianus epiſcopus dixit. Ne inde, qui unum habuerit, nunquid debet illi unus presbyter auferri? Aurelius epiſcopus dixit. Sed epiſcopus unus eſſe poteſt, per quem dignatione diuina presbyteri multi conſtitui poſſint, unus autem epiſcopus difficile inuenitur conſtituendus. Quapropter ſi neceſſarium epiſcopatui quis habuerit presbyterum, & unum, ut dixiſti frater, habuerit: etiam ipſum ad promotionem dare debebit. Poſthumianus epiſcopus dixit. Ergo ſi habet alius abundantes clericos, debet mihi alia plebs ſubuenire. Aurelius epiſcopus dixit. Sane quando tu eccleſiæ alteri ſubueneris, perſuadebitur illi, qui plures habet clericos: ut unum tibi ordinandum largiatur. al's t licet

Vt epiſcopi, qui in diœceſibus fuerint ordinati, diœceſim ſibi nullam uendicent. Cap. XXIII.

HOnoratus, & Vrbanus epiſcopi dixerunt. Audiuimus conſtitutum, ut diœceſes non mereantur epiſcopos accipere, niſi conſenſu eius, ſub quo fuerant conſtitutæ, ſed in prouincia noſtra cum aliqui forte in diœceſi, concedente eo epiſcopo, in cuius poteſtate fuerant conſtituti, ordinati ſunt epiſcopi, etiam diœceſes ſibi uendicant, hoc & corrigi charitatis ueſtræ iudicio, & inhiberi de cætero debet. Epigonius epiſcopus dixit, ſingulis epiſcopis ſeruatum eſt, quod decebat: ut ex maſſa diœceſium nulla carperetur, ut proprium epiſcopum habuiſſet, niſi ipſe conſenſum adhibuiſſet concedendi. Sufficiat enim ſi conceſſerit, ut eadem diœceſis per miſſa proprium tantum epiſcopum habeat, cæteras ſibi non uindicent diœceſes, quia exempta de faſce multarum ſola meruit honorem epiſcopatus ſuſcipere. Aurelius epiſcopus dixit. Non dubito charitati ueſtræ omnium placere eum, qui in diœceſi concedente epiſcopo, qui matricem tenuit, ſolam eandem retinere plebem, in qua fuerit ordinatus, quoniam igitur uniuerſa arbitror fuiſſe tractata, ſi omnia cum animo ueſtro conuenerunt, ſermone ueſtro cuncta roborate. Vniuerſi epiſcopi dixerunt. Omnia nobis hæc placuerunt, & hæc noſtra ſubſcriptione firmauimus, & ſubſcripſerunt. Aurelius epiſcopus eccleſiæ Carthaginenſis huic decreto conſenſi, & prælecto ſubſcripſi, ſimiliter & cæteri epiſcopi ſubſcripſerunt.

Vt paruuli apud donatiſtas baptizati, in catholica eccleſia clerici ordinentur. Cap. XXIIII.

Vnde

XXIIII *Supra·c·14· 1·q·4·c· Qui apud donatistas* VNde quoniam superiori concilio statutum esse mecum recognoscit unanimitas uestra, ut hi, qui apud donatistas paruuli baptizati sunt, nondum scire ualentes erroris eorum interitum: & postea quam ad ætatem rationis capacem peruenerunt, agnita ueritate falsitatem eorum abhorrentes ad ecclesiam dei catholicam per uniuersum mundum diffusam ordine antiquo, per manus impositionem recepti sunt, debere talibus suscipiendum munus clericatus non impedire nomẽ erroris, cum ueram ecclesiam illorũ putauerint ad fidem accedendo, & ibi Christo crediderint, & trinitatis sacramenta perceperint, quæ omnia uera, & sancta, atq; diuina esse certissimum est, & in his omnem animæ spem constitutam. Quanquam & hęreticorũ præsumpta audacia, ueritatis nomine palliata, hæc tradere audiat, quæ quoniam simplicia sunt, ut præmonet beatus apostolus *Ephe·4·* dicendo, unus deus, una fides, unum baptisma, & iterari non liceat, quod semel dare oportet, anathematizato nomine erroris recipiantur per manus impositionem in unam ecclesiam, columbam, ut dictum est, & unam matrem omnium christianorum, ubi omnia illa sacramenta salubriter, & æterna, & uitaliter accipiuntur: quæ perseuerantibus in hæresi magnam damnationis pœnam conquirunt, ut quod eis in ueritate ad æternam uitam consequendã esset luminosius, hoc in errore fit tenebrosius, atq; damnosius. Quod fugientes nõnulli, & matris ecclesiæ ubera cognoscentes, qui illa omnia sancta mysteria amore ueritatis crediderunt, atq; perceperunt, quibus sacramentorum rebus cum uitæ bonæ probitas accesserit, sine dubio ad officium clericatus tales esse applicandos, & maxime in tanta rerum necessitate, nullus est, qui non + concedat. *ali† cedat* Quanquam nonnulli eiusdem sectæ clerici cũ plebibus, atq; honoribus suis ad nos transire desyderent: qui amore honoris, aut persuadent ad uitam, aut retinent ad salutem. Sed hoc maiori fratrum supradictorum consyderationi dimittendum censeo: ut prudentiori suo consilio nostræ suggestionis sermonem cum perpenderint, quid de hac re eis placeat, nos informare dignentur. Tantum de his, qui infantes baptizati sunt satagimus, ut nostræ, si placet, in ijsdem ordinandis consentiant uoluntati, omnia ergo, quæ superius cõpræhendimus, apud sanctos episcopos agenda esse mecum honorabilis fraternitas uestra perpendat.

De reliquijs idolorum, uel templis ab imperatoribus abolendis. Cap. XXV.

XXV INstant etiam alię necessitates à religiosis imperatoribus postulandæ: ut reliquias idolorum per omnem Aphricam iubeant penitus amputari; nam plerisq; in locis maritimis, atq; possessionibus diuersis adhuc erroris istius iniquitas uiget; ut præcipiantur & ipsa deberi, & templa eorum, quæ in

quæ in agris, uel in locis abditis constituta nullo ornamento sunt, iubeantur omni modo destrui.

Vt clerici de iudicij sui cognitione non cogantur in publico dicere testimonium. Cap. XXVI.

Petendum etiam, ut statuere dignētur: ut si forte in ecclesia quamlibet causam iure apostolico ecclesijs imposito agere uoluerint, & fortasse decisio clericorum uni parti displicuerit: non liceat clericum in iudicio ad testimoniū deuocari eū, quia cognitor, uel præsens fuit: ut nulla ad testimonium dicendum ecclesiastici cuiuslibet persona pulsetur. XXVI

De Paganorum conuiuijs auferendis. Cap. XXVII.

Illud etiam petendum, ut quæ contra præcepta diuina conuiuia multis in locis exercentur, quæ ab errore gentili + attracta sunt, ita ut nunc à paganis Christiani ad hæc celebranda cogantur, ex qua re temporibus Christianorum imperatorum persecutio altera fieri occulte uideatur: uetari talia iubeāt, & de ciuitatibus, & de possessiōibus imposita pœna prohiberi: maxime, cum etiam in natalibus beatissimorū martyrum per nonnullas ciuitates, & in ipsis locis sacris talia cōmittere nō reformident. Quibus diebus etiam, quod pudoris est dicere, saltationes sceleratissimas per uicos, atq; plateas exerceant: ut matronalis honor, & innumerabiliū fœminarum pudor, deuote uenientium ad sacratissimū diem, iniurijs lasciuientibus appetatur: ut etiā ipsius sanctæ religiōis pene fugiatur accessus. XXVII Al. + attractata

De spectaculis: ut die dominico, uel cæteris sanctorum festiuitatibus minime celebrentur. Cap. XXVIII.

Necnon & illud petendum, ut spectacula theatrorum, cæterorumq; ludorū die dominica, uel cæteris religiōis Christianæ diebus celeberrimis amoueātur, maxime quia sancti Paschæ octauarū die populi ad circum magis, quā ad ecclesiam cōueniunt, deberi transferri deuotionis eorum dies siquando occurrerint, nec oportere etiam quenquā christianorum cogi ad hæc spectacula: maxime, quia in his exercendis, quæ contra præcepta dei sunt, nulla persecutionis necessitas à quoquā adhibenda est: sed uti oportet hominem libera uoluntate subsistat sibi diuinitus cōcessa. Corporatorum enim maxime periculum considerandum est, qui contra præcepta dei magno terrore coguntur ad spectacula conuenire. XXVIII.

De clericis damnatis. Cap. XXIX.

Et illud petendum: ut statuere dignentur: ut siquis cuiuslibet honoris clericus iudicio episcoporum quocunq; crimine fuerit damnatus: non XXIX

liceat eum siue ab ecclesiis, quibus præfuit, siue à quolibet homine defensari, interposita pœna damni, pecuniæ, atque honoris, quo nec ætatem, nec sexum excusandum esse præcipiant.

De histrionibus Christianis factis. Cap. XXX.

XXX. ET de his etiam petendum: ut si quis ex qualibet ludicra arte ad Christianitatis gratiam uenire uoluerit, ac liber ab illa macula permanere: non eum liceat à quoquā iterum ad eadem exercenda reduci, uel cogi.

De manumissionibus + ut in ecclesia celebrentur: ab imperatore poscendum. Cap. XXXI.

Al's in ecclesia celebrandis.

XXXI. DE manumissionibus sane in ecclesia dicendis: si id nostri consacerdotes per Italiam facere reperiūtur, nostræ etiam erit fiduciæ istorum ordinem sequi: data plane licentia misso legato, ut quæcunque digna fide pro statu ecclesiæ, & salute animarum agere potuerit, nos laudabiliter in conspectu domini accepturos. Quæ oīa: si sanctitati uestræ placent, edicite: ut & meam suggestionē ratam esse uobis aduertant, & nostram oīm consensionē synceritas eorum libēter accipiat. Ab uniuersis episcopis dictum est. Omnibus placent hæc, quæ iniuncta sunt peragenda, & pruden ter à tua sanctitate narrata.

De Equitio damnato episcopo. Cap. XXXII.

XXXII. AVrelius episcopus dixit. Equitij etiā, olim merito suo episcopali sententia damnati, non arbitror prætereundam esse legationis causam: ut si forte eum in illis partibus repererit: sit eidem fratri nostro curæ pro ecclesiæ statu quod oportuerit, uel ubi licuerit, aduersus eū peragere. Ab uniuersis episcopis dictum est, multum placet, & ista persecutio: maxime, cum olim damnatus sit Equitius, & eius impudens inquietudo pro statu, & salute ecclesiæ magis magísque ubique repellenda. Et subscripserunt. Aurelius episcopus ecclesiæ Carthagineñ. huic decreto consensi, & prælecto subscripsi: similiter & cæteri episcopi subscripserunt.

In hoc concilio literæ leguntur Anastasij Romani pontificis: de donatistis catholicos episcopos admonētis.

VIncentio, & Flabito V V. CC. Conss. Idus septēbris Carthagine in secretario Basilicæ restitutæ, cum in cōcilio cōgregati in ecclesia Carthaginēsi cōsedissemus ex Aphricanis omnibus prouincijs episcopi, id est Aurelius eiusdē sedis episcopus cū collegis suis, quos eorum subscriptio manifestat, ait idem Aurelius episcopus, recitatis epistolis beatissimi fratris, & consacerdotis nostri Anastasij, ecclesiæ Romanæ episcopi: quibus nos pa-

nos paternæ,& fraternæ charitatis sollicitudine,ac synceritate adhortatus est: ut de hæreticorũ, & schismaticorũ donatistarum insidijs, & improbitatibus: quibus Aphricanã ecclesiã catholicã grauiter uexant:nullo modo dissimulemus. Gratias agimus domino nostro, qd' illi optimo,ac sancto antistiti suo tam piam curã pro mẽbris Christi, quãuis in diuersitate terrarum, sed in una compage corporis constitutis: inspirare dignatus est.

Vt cum donatistis leuius agatur. Cap. XXXIII.

DEinde pertractatis,& consyderatis omnibus,quæ utilitati ecclesiæ cõuenire uidebantur, annuente, atq; admonente spiritu dei eligimus cum memoratis hominibus,quãuis de dominici corporis unitate inquieta dissensione præcisis, leniter,& pacifice agere: ut quantum in nobis est omnibus, qui eorum cõmunione,& societate irretiti sunt per uniuersas prouincias Africanas penitus innotescat, quã miserabili errore deuincti sunt,ne forte,sicut dicit apostolus, nobis in mansuetudine corripientibus diuersa sentientes det illis deus pœnitentiam ad cognoscendam ueritatẽ, & resipiscant de diaboli laqueis, captiuati ab ipso in ipsius uoluntatem. XXXIII. 2. Timo. 2.

De literis mittendis iudicibus,ut ea,quæ inter donatistas, & Maximianistas acta sunt,innotescant.Cap.XXXIIII.

ITaq; placuit,ut ex concilio nostro literæ darẽtur ad iudices Africanos: à quibus hoc peti congruũ uideretur,ut in hoc adiuuent cõmunem matrem ecclesiã catholicam,in quo episcopalis authoritas cõmuniri in ciuitatibus potest,id est ut + iudicari à potestate atq; diligentia ex fide Christiana quid gestum sit in omnibus locis: in quibus Maximianistæ basilicas obtinuerũt,qui ab eis schisma fecerunt: inquirãt, & gestis publicis ꝓpter firmam notitiam:omnibus necessariam, faciant inhærere. XXXIIII legot iudiciaria

Vt clerici donatistarum in ecclesia catholica suscipiantur in clero. Cap.XXXV.

DEinde placuit,ut literæ mittantur ad fratres,& coepiscopos nostros, & maxime ad sedem apostolicam:in qua præsidet memoratus uenerabil' frater,& collega noster Anastasius,quo nouerit habere Aphricã magnam necessitatẽ: propter ecclesiæ pacem, & utilitatem: ut & ipsis donatistis: quicunq; clerici correcto consilio ad catholicam unitatem transire uoluerint,secundum uniuscuiusq; episcopi catholici uoluntatem,atq; cõsilium:qui in eodem loco gubernat ecclesiã:si hoc paci Christianæ ꝓdesse uisum fuerit,in suis honoribus suscipiantur: sicut prioribus eiusdem diuisionis temporibus factum esse manifestum est. Quod multarum,& pœne omnium Aphricanarum ecclesiarum,in quibus talis error exortus est, XXXV.

exempla testantur, non ut concilium, quod in transmarinis partibus de hac re factum est, dissoluatur: sed ut illud maneat circa eos, qui sic transire ad catholicam uolunt, ut nulla per eos unitatis compensatio procuretur. Per quos autem uel omni modo ✝ perfici: uel adiuuari manifestis fraternarũ animarũ lucris catholica unitas in locis, in quibus degunt, uisa fuerit: non eis obsit, quod cõtra honores eorum: quanuis salus nulli interclusa sit, in transmarino concilio statutum est, id est ut ordinati in parte Donati si ad catholicam correcti transire uoluerint, non suscipiantur in honoribus suis secundum transmarinum concilium: sed exceptis his, per quos catholicæ unitati consuletur.

al. proficî.

Vt legatio ad donatistas componendæ pacis gratia dirigatur. Cap. XXXVI.

XXXVI DEinde placuit, ut his peractis legati etiam prædicandæ pacis, atque unitatis, sine qua salus Christiana non potest obtineri, è numero nostro ad ipsorum donatistarum siue quos habẽt episcopos, siue ad plebes mittantur, per quos omnibus in notitiam perferatur, quã nihil habeant quod aduersus ecclesiam catholicam iuste possint dicere: maxime, ut manifestum fiat omnibus per gesta etiam municipalia, propter documentorum firmitatẽ, quid ipsi de Maximianistis schismaticis suis egerint: ubi eis diuinitus demõstratur, si attendere uelint, tam inique tunc illos ab ecclesiæ unitate præcisos, quã inique nũc clamant à se Maximianistas schisma fecisse, ex quorum tamen numero, quos iam plenarij concilij sui authoritate damnauerant, in suis honoribus denuo receperunt, baptismũ, quem damnati, & exclusi dederant, acceptauerunt: ut uideant, quã stulto corde resistant paci ecclesiæ toto orbe diffusæ: cum ista faciant pro parte Donati, neq; se istorum, quos ita receperunt, communione: propter intuitum pacis contaminari dicant, & nos condemnent, id est ecclesiam catholicam, etiam in extremis terrarum partibus constitutam, per eorum communionem inquinatam, quós tunc accusantes conuincere nequiuerunt.

Qui clerici ab uxoribus debeant abstinere. Caput XXXVII.

XXXVII PRæterea, cum de quorũdam clericorum: quanuis erga uxores proprias, incontinẽtia referret: placuit, episcopos, & presbyteros, & diaconos secundum priora statuta etiam ab uxoribus continere., quod nisi fecerint, ab ecclesiastico remoueantur officio. Cæteros autem clericos ad hoc non cogi, sed secundum uniuscuiusque ecclesiæ consuetudinem obseruari debere.

Supra in conci. Carthag. c. 25. id est statutũ est

De his

De his, qui plebes proprias derelinquunt. Caput XXXVIII.

RVrsum placuit, ut nemini sit facultas relicta principali cathedra ad aliquam ecclesiam in diœcesi constitutam se conferre, uel in re propria diutius, quã oportet, constitutũ, curã, uel frequẽtationem propriæ cathedræ negligere. XXXVIII 7·q·1·c·Placuit·ut nemini·

De infantibus baptizandis, quoties dubitatur utrum fuerint baptizati. Cap.XXXIX.

ITem placuit de infantibus, quoties non inueniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur, neq; ipsi sunt per ætatem de traditis sibi sacramentis idonei respõdere, absq; ullo scrupulo eos esse baptizandos, ne ista trepidatio eos faciat sacramẽtorum purgatione priuari. Hinc enim legati Maurorum, fratres nostri, consuluerunt: quia multos tales à barbaris redimunt. XXXIX De cõse·dist·4·c Placuit de infantibus·

Diem paschæ, & diem concilij nunciandum. Cap.XL.

ITem placuit, ut dies uenerabilis paschæ formatarũ subscriptione omnibus intimetur, dies uero concilij idem seruetur: qui in Hipponensi concilio constitutus est, id est. X. Kal. Septembris. Et scribendum ad singularum quarumq; prouinciarum Primates, ut quando apud se conciliũ congregant, istum diem non impediant, XL. De cõse·dist·3· Placuit ut uenerabilis·

Ne interuentor episcopus cathedram, ubi interuentor est, teneat Cap.XLI.

ITem constitutum est, ut nulli intercessori licitum sit cathedram, cui intercessor datus est: quibuslibet populorum studijs, uel seditionibus retinere, sed dare operam, ut intra annum eisdem episcopum prouideat, quod si neglexerit: anno exempto interuentor alius tribuatur. XLI. 7·q·1·c· Constitutum est·

De defensoribus ecclesiarum ab imperatore poscendis. Cap.XLII.

AB imperatoribus, uniuersis uisum est, postulãdum propter afflictionem pauperum, quorum molestijs sine intermissione fatigatur ecclesia, ut defensores eis aduersus potentias diuitum cum episcoporũ prouisione delegentur. XLII. 23·q·3· Ab imperatoribus·

De episcopis, qui ad concilia non occurrunt. Cap.XLIII.

ITem placuit, ut quotiescunq; cõcilium cõgregandum est, episcopi, qui neq; ætate, neq; ægritudine, neq; aliqua grauiori necessitate impediunt XLIII. Dist·18·c·Placuit·

competenter occurrant, & à primatibus suarũ quarumq; prouinciarum intimetur, ut de uniuersis episcopis uel duæ, uel tres turmæ fiãt, ac de singulis turmis uicissim, quotquot electi fuerint, ad diem concilij instantissime occurrant. Quod si nõ potuerint occurrere, excusatiões suas in + tractatoria subscribãt, uel si post aduentum tractoriæ aliquæ necessitates repente forsitan ortæ fuerint: nisi ratione impedimenti sui apud suum primatem reddiderint, ecclesiæ suæ cõmunione debere esse contentos.

Gratianus habet literatoria conscribant.

De Cresconio. Cap. XLIIII.

XLIIII. DE Cresconio uilla Regensi hoc omnibus uisum est, ut hinc quoque primati Numidiæ intimetur, quo cognoscat memoratum Cresconium scriptis suis conueniẽdum esse, ut proximo uniuersali Aphricano cõcilio suam præsentiã non differat exhibere, quod si uenire contempserit, in se cognoscat sententiam promulgatam.

De ecclesia Hipponensium Diaretorum. Cap. XLV.

XLV. RVrsum placuit, ut quoniã Hipponensiũ Diaretorum ecclesiæ destitutio non est diutius negligenda ecclesiæ, ibi ab his retineantur, qui Equitij facinorosam communionẽ declinauerunt, missis ex præsenti concilio episcopis, Regino, Alypio, Augustino, Materno, Theasio, Euodio, Placiano, Vrbano, Valerio, Ambiuio, Fortunato, Quod uult deo, Honorio, Ianuario, Apto, Honorato, Ampelio, Victoriano, Euangelo, & Rogatiano. Conuentis ergo, & correctis his, qui culpabili pertinacia fugam eiusdem Equitij expectandam putabant, cum omniũ uoto eis episcopus ordinetur. Si autẽ illi pacem consyderare noluerint, non impediant in eligẽdo ad ordinandũ præposito utilitatẽ tanto tempore ecclesiæ destitutæ.

De clericis, qui intra annum causam suam agere non procurauerint. Cap. XLVI.

XLVI. RVrsus constitutum est, ut quoties clericis conuictis, & confessis in aliquo crimine uel propter eorum, quorũ uerecundiæ parcitur, uel propter ecclesiæ opprobrium, aut insolentem insultationem hæreticorũ, atq; gentilium, si forte causæ suæ adesse uoluerint, & innocentiam suam asserere, intra annum excõmunicationis hoc faciant, si uero intra annum causam suam purgare contempserint, nulla eorum uox postea penitus audiatur.

71. q. 1. c. Rursus cõstitutũ est

Vt de alieno monasterio susceptos nec præpositos monasterij, nec clericos liceat ordinare. Cap. XLVII

Item placuit,

Item placuit, ut siquis de alterius monasterio repertum uel ad clericatum promouere uoluerit, uel in suo monasterio maiorem monasterij constituerit, episcopus, qui hoc fecerit, à cæterorum cõmunione contemptus sit, & ille neq; clericus, neq; præpositus perseueret. XLVII. Dist. 58. c. si.

De episcopis, qui hæreticos, uel paganos hæredes instituunt. Cap. XLVIII.

Item constitutum est, ut siquis episcopus hæredes extraneos à consanguinitate sua, uel hæreticos etiã cõsanguineos, aut paganos ecclesiæ prætulerit, saltem post mortem anathema ei dicatur, atq; eius nomẽ inter dei sacerdotes nullo modo recitetur. Nec excusari possit, si intestatus defecerit, qui utiq; debuit factus episcopus rei suæ ordinationem congruã suæ professioni nequaquã differre. XLVIII.

De manumissionibus Cap. XLIX.

Item placuit, ut de manumissionibus in ecclesia celebrandis ab imperatore petatur. XLIX.

De falsis memorijs martyrum. Cap. L.

Item placuit, ut altaria, quæ passim per agros, & per uias, tanquã memoriæ martyrum constituũtur, in quibus nullum corpus, aut reliquiæ martyrum conditæ probantur, ab episcopis, qui locis eisdem præsunt: si fieri potest, euertantur: si autem hoc per tumultus populares nõ sinitur, plebes tamen admoneantur, ne illa loca frequententur, ut qui recte sapiunt, nulla ibi superstitione deuincti teneantur, & omnino nulla memoria martyrum probabiliter acceptetur, nisi ubi corpus, aut aliquæ reliquiæ sunt, aut origo alicuius habitationis, uel possessionis, uel passionis fidelissima origine tradit. Nam quæ per somnia, & p inanes quasi reuelatiões quorumlibet hominũ ubicunq; constituuntur altaria, omĩ modo reprobent. L. De Conse. dist. 1 Placuit ut altaria.

De Idolorum reliquijs extirpandis. Cap. LI.

Item placuit ab imparatoribus gloriosissimis peti, ut reliquiæ idololatrię non solum in simulacris, sed in quibuscunq; locis, uel lucis, uel arboribus omni modo deleantur. LI.

Vt ab episcopo Carthaginensi, cum opus fuerit, oĩm episcoporum nomine dictentur, & subscribantur epistolæ. Cap. LII.

Vt siquæ literæ dictandæ in concilio placuerint, uenerandus episcopus, qui huic sedi præsidet, omniũ nomine dictare, & subscribere dignetur. LII.

gnetur, in quibus etiam ad episcopos legatos, qui per prouincias Aphricanas in causa donatistarum mittendi sunt, placuit literas dari tenorem mādati continentes, quem non egrediantur. Et subscripserunt. Aurelius episcopus ecclesiæ Carthaginensis huic decreto cōsensi, & prælecto subscripsi, similiter & cæteri episcopi subscripserunt.

In hoc concilio præterita decreta firmantur.

GLoriosissimis impatoribus Arcadio, & Honorio Augustis. V. Conss. Sexto Kal. Septembris, in ciuitate Melibitana, in secretario basilicæ, cum Aurelius episcopus Carthaginensis in concilio uniuersali consedisset, adstātibus diaconibus, Aurelius episcopus dixit: Quoniā ecclesiæ sanctæ unum est corpus, omniumq; membrorū caput est unum, factum est, uolente deo, & nostram infirmitatem iuuante, ut ad hanc ecclesiam ueniremus dilectionis, & fraternitatis gratia inuitati, unde quæso charitatem uestrā, quia ita credendū est, quia noster accessus ad uos nec superfluus, nec insuauis est cunctis, ut consensus omniū uestrum manifestetur concordare complacitis decretorum, quæ iandudum uel in Hipponensi synodo firmata sunt, uel postmodum meliore concilio apud Carthaginem definita, nunc quoq; nobis ex ordine recitentur. Tunc demū fraternitatis uestræ concordia luce clarior apparebit, si hæc, quæ à nobis superioribus concilijs legaliter definita noscūtur, non solum consensu uestro his actis, uerum & subsctiptionibus manifestetis. Xantippus episcopus primæ sedis Numidiæ sua manu confirmauit subscribendo etiam nobis placere posse, & nostra subscriptione firmamus. Nicetius episcopus primæ sedis Mauritaniæ Sitifensis dixit, quæ recitata sunt decreta, quoniam ratione non carent, & sunt approbata cunctis, etiam & meæ paruitati hæc placent, quæ quidem propria subscriptione firmabo.

De episcoporum ordine, ut qui posterius ordinati sunt, prioribus se non audeant anteferre.
Caput LIII.

LIII. VAlentinianus episcopus dixit. Si permittit bonum patientiæ uestræ, prosequor ea, quæ præterito tempore in ecclesia Carthagineñ. gesta sunt, & subscriptionibus fratrum firmata claruerunt, etiam nos hoc seruaturos esse profiteor, sed illud scimus, inuiolate semper māsisse ecclesiasticam disciplinam: ita ut nullus fratrum prioribus suis se aliquando auderet anteponere, sed officijs charitatis id semper exhibitū est prioribus, quod in sequentibus gratanter semper acciperetur. Hunc ordinem iubeat sanctitas uestra melius uestris interlocutiōibus roborari. Aurelius episcopus dixit. Non decuerat quidem, ut hæc repeteremus, nisi forte existerent incō

rent inconsyderate mentes quorundam, quæ ad hæc statuenda nostros acuerent sensus, sed cõmunis hæc causa est, quã insinuauit frater, & consacerdos noster, ut unusquisqꝫ nostrum ordinem sibi decretum à deo cognoscat, + nec posteriores anterioribus se præferant, nec eis inconsultis aliquid agere præsumãt. Qua de re dico, prout captus animi mei retinet, eos, qui putauerint spretis maioribus aliquid præsumendum, competenter ab omni esse concilio coercendas. Xantippus episcopus primæ sedis Numidiæ dixit. Audiuit omnium fratrum præsentia prosecutionem fratris, & consacerdotis nostri Aurelij, quid ad hæc respondent: Datianus episcopus dixit. Quæ maiorum decreuit sententia, nostro assensui mancipabuntur, ut quæ præteritorum conciliorum gestis tenentur Carthaginensis ecclesiæ, nostra assensione plene apud omes firma teneantur. Vniuersi episcopi dixerũt, hic ordo & à patribus, & à maioribns seruatus est, & à nobis deo propitio seruabitur, saluo etiam iure primatus Numidiæ, & Mauritaniæ.

al's + posteriores anterioribus defrant.

De Archibo, & matricula Numidiæ.

Archibus, pro Archiuus.

DEinde placuit omnibus episcopis, qui in hoc concilio subscripserunt, ut matricula, & archibus Numidiæ, & apd' primã sedem sit, & in Metropoli, id est + Constantina.

al's + Cõstantia.

De Quod uult deo episcopo. Cap. LIIII.

DE quod uult deo etiam Centuriensi, quomodo aduersarius ipsius, cũ se petisset introduci ad concilium nostrum, interrogatus, utrũ cum eo uellet apud episcopos experiri, primo promiserat, & alia die respondit hoc sibi non placere, atqꝫ discessit, placuit omnibus episcopis, ut nullus eidem Quoduult deo cõmunicet, donec causa eius, qualem potuerit, terminum sumat. Nam adimi ei episcopatum, antequã causæ eius exitus appareret, nulli christiano uideri iure potuisset. LIIII.

De Maximiano episcopo. Cap. LV.

DE Maximiano autem Bagaiensi & ad eum, & ad ipsam plebem placuit de concilio literas dari, ut & ipse ab episcopatu discedat, & illi sibi alium requirant. LV.

Vt episcopi, qui ordinãtur, ab ordinatoribus suis epistolas accipiant, quæ diem, & consulem præferant. Cap. LVI.

DEinde placuit, ut quicunqꝫ deinceps ab episcopis ordinãtur per prouincias Aphricanas, literas accipiant ab ordinatoribus suis manu eorum LVI.

eorum conſcriptas, continentes conſulẽ, & diem: ut nulla altercatio de poſterioribus, uel anterioribus oriatur.

De his, qui uel ſemel in eccleſia legerint, ab alijs nõ poſſe promoueri. Cap. LVII

LVI. ITem placuit, ut quicunq; in eccleſia uel ſemel legerit, ab alia eccleſia ad clericatum non teneatur. Et ſubſcripſerunt. Aurelius epiſcopus eccleſiæ Carthaginenſis huic decreto cõſenſi, & prælecto ſubſcripſi, ſimiliter & cæteri epiſcopi ſubſcripſerunt.

In hoc concilio quid egerint epiſcopi, qui ad tranſmarina legati directi ſunt, intimatur.

al's † Rumdino. *Vniuerſali. quo ad Aphricanos.* *al's † conſiderantibus.*

GLorioſiſſimo imꝑatore Theodoſio Auguſto, & Rumorido. V. C. Conſſ. VIII. Kal. Septembris Carthagine, in baſilica regionis ſecundæ, cum Aurelius epiſcopus in uniuerſali concilio conſediſſet, adſtantibus diaconibus, Aurelius epiſcopus dixit. Exigẽte ratione fraternitas ueſtra à mea tenuitate ad hoc conciliũ congregata eſt, iandudũ enim, ſicut ueſtra ſanctitas recordatur, habito concilio deſtinauimus fratres noſtros ad tranſmarina legatos, quos oportuit in cœtu ſanctitatis ueſtræ perfunctæ legatiõis curſum narrare, & licet heſterno die de hac re † cõſidentibus nobis præter geſta eccleſiaſtica diligẽtius quæ geſſerint, tractaremus, ho die tamen oportet tractatum heſterni diei actis eccleſiaſticis confirmari.

De epiſcopis prouinciarum Aphricæ, qui non adfuerunt præſenti concilio.

al's † Teſta. ut ſit nomẽ aut cognomen proprium.

ORdo itaq; rerum depoſcit, ut primitus de fratribus noſtris, & conſacerdotibus, qui ad hoc conciliũ uel de Bizantio: uel certe de Mauritania conuenerunt, quæramus, quemadmodum huic concilio decreuerint intereſſe, & offerentibus Philologo, † Geſta, Venuſtiano, & Feliciano, epiſcopis prouinciæ Byzantinæ legatiõis literas, & recitatis, offerentibus etiam Luciano, & Syluano legatis prouinciæ Mauritaniæ Sitifenſis legatiõnis literas, & recitatis, Aurelius epiſcopus dixit. Horum ſcriptorum textus ſociabitur geſtis.

De epiſcopis Byzantinis.

NVmidius epiſcopus dixit. Animaduertimus fratres, & coepiſcopos noſtros Byzantinæ prouinciæ, & Mauritaniæ Sitifenſis ad concilium deſtinaſſe legatos, nunc quæramus, utrũ legati Numidiæ aduenerint: uel certe prouinciæ Tripolitanæ, uel Mauritaniæ Cæſarienſis.

De epiſcopis

De episcopis Mauritaniæ Sitifensis.

LVcianus, & Syluanus episcopi, legati prouinciæ Mauritanæ Sitifensis dixerunt, Sero ad Cæsarienses fratres nostros tractatoria uenit, nam iam & illi uenirent, tamen necesse est ueniant, & confidimus de animis illorum, quia siquid in hoc concilio gestum fuerit, & ipse sine dubio suos consensus adhibebunt.

De episcopis Numidiæ.

ALypius episcopus ecclesiæ Tagastensis dixit. Nos quidem de Numidia uenimus, ego, & sancti fratres Augustinus, & Posidius, sed de Numidia legati mitti non potuerunt, quod adhuc tumultu tironum, episcopi proprijs necessitatibus in ciuitatibus suis aut impediti, aut occupati sunt. Nam etiam tractatoriã sanctitatis tuæ cum ad sanctum senem sancti spiritus deferrẽ, in præsenti tractatu hoc uisum fuerat, ut conciliũ indiceretur, quod instructa legatio posset ad hoc concilium destinari, sed cum eum posterioribus literis ammonerem de impedimento tironum, ut superius dixi, rescriptis proprijs excusauit.
De Tripolitanis uero fratribus nostris hoc potui condiscere, quod Dulcicium fratrem nostrum destinauerunt legatum, sed quia non potuit occurrere, hoc asseuerauerunt quidam filij nostri uenientes de supra dicta prouincia, quod memoratus naui se cõmiserat, & credendum est accidisse nonnullam de tempestatibus moram, quæ retardaret eius aduentum, tamen etiam circa ipsos, si charitati uestræ placet, hæc forma seruabitur, ut placita ad eosdem concilij transmittãtur. Ab uniuersis episcopis dictũ est, hæc, quæ statuit sanctitas tua, omnibus placent.

De conueniendis donatistis. Cap. LVIII.

AVrelius episcopus dixit, quod in tractatum uenit charitatis uestræ, puto hoc ecclesiasticis gestis esse firmãdum. Professio uestrũ omniũ hoc deprompsit, debere unumquęq; nostrum in ciuitate sua per se cõuenire donatistarum præpositos, aut adiungere sibi uicinũ collegam: ut pariter eos in singulis quibusq; ciuitatibus, uel locis p magistratus, uel seniores locorum conueniant, hoc si omnibus placet, edicatur. Ab uniuersis episcopis dictum est, omibus placet, & omes hac subscriptione nostra firmabimus. Petimus etiam, ut epistolis ad iudices de concilio mittẽdis pro omibus subscribat sanctitas tua. Aurelius episcopus dixit, Si uidetur charitati uestræ, forma cõuentionis eorum recitetur: ut hunc tenorem prosecutionis omes, si placuerit, teneamus. Ab uniuersis episcopis dictũ est, recitetur. Lætus notarius recitauit. LVIII.

Forma conuen-

Forma conuentionis Donatistarum. Cap.LIX.

LIX. ILle episcopus ecclesiæ illius dixit. Quid de authoritate illius amplissimæ sedis impetrauerimus, petimus grauitatem uestram recitare, & gestis innecti, atque ut in effectum deduci iubeatis. Recitata autem iussione, atque actis innexa, dixit ille episcopus ecclesiæ illius dixit. Quid ergo nobis de concilio ecclesiæ catholicæ mandatum sit ad donatistas per uestrã grauitatem perferendum, audire, & actis inserere, & ad eos perferre dignemini, eorumque responsionem rursus apud acta uestra nobis insinuare. Conuenimus uos ex cõcilij nostri catholica authoritate missi, de uestra + correptione gaudere cupientes, consyderantes domini charitatem, qui dixit, Beati pacifici, quia ipsi filij dei uocabuntur, & admonuit per prophetam etiam in his, qui dicunt se fratres nostros non esse, dicere nos debere, fratres nostri estis. Hanc ergo pacificã ex charitate uenientem cõmunionem nostram contemnere non debetis: ut siquid ueritatis habere uos arbitramini, non dubitetis adserere, id est: ut congregato uestro concilio delegatis ex uobis, quibus causam assertiõis uestræ cõmittatis: ut & nos possimus hoc facere, ut etiam de nostro cõcilio deligantur, qui cum eis, quos delegeritis, constituto loco, & tempore quicquid quæstionis est, quod uestram à nobis separat communionẽ, cum pace discutiant, & tandem aliquando adiuuante domino deo nostro, finem ueternosus error accipiat, ne propter animositatem hominum infirmi nostri, & ignari populi sacri lega dissensione dispereant. Si enim hoc fraterne acceperitis, ueritas facile dilucescet, si autem hoc facere nolueritis, diffidentia uestra facile innotescet. Cumque recitata esset, ab uniuersis episcopis dictum est, satis placet, hoc fiat, & subscripserunt. Aurelius episcopus ecclesiæ Carthaginẽsis huic decreto consensi, & prælecto subscripsi, similiter & cæteri episcopi subscripserunt.

forte + correctione.

Math. 5. Ps. 119.

Hoc factũ fuisse patet ex Aug. epla. 152. ex cõcilio Zertensi.

Hæc synodus aduersus Donatistas legationem ad principes dirigit.

GLoriosissimo imperatore Honorio Augusto VI. Cons. XVI. Kal. Iulias Carthagine, in basilica regionis secundæ. In hoc concilio legationem susceperunt Theasius, & Euodius contra Donatistas, in quo cõcilio insertum est communitorium, quod ita se continet.

Quale communitorium acceperunt legati contra Donatistas. Cap.LX.

LX. COmmunitorium fratribus, Theasio, & Euodio, legatis ex Carthaginensi concilio ad gloriosissimos, religiosissimosque principes missis, cum domini auxilio pijssimos imperatores adierunt, ut eis insinuent.

Quemadmodũ

Quemadmodum plena fiducia secũdum superioris anni concilium do-
natistarum præpositi actis municipalibus sunt conuenti: ut si considerēt
de assertionibus suis, electis ex suo numero aliquibus idoneis, nobiscum
pacifice conferrent, & mãsuetudine christiana, siquid ueritatis tenerent,
non ambigerent demonstrare, quo ita synceritas catholica, quæ iam pri-
dem superioribus temporibus claruit, nunc quoq; p imperitiam, uel per
tinaciam resistentibus innotesceret, sed quia diffidentia premebantur, ni-
hil pene ausi sunt respondere. Vnde quia impletum est erga eos episcopa
le, ac pacificum officium, & illi: qui ueritati respondere nequiuerunt, ad
immanes uiolentias sunt conuersi: ita, ut multos episcopos multosq; cle- *Violentiæ donatistarum.*
ricos (ut de laicis taceamus) insidijs oppresserint, ecclesias etiam ali-
quas inuaserint, aliquas inuadere pertentauerint, ipsorum iam demen-
tiæ est consulere, ut ecclesia catholica: quæ eos religioso utero genuit, &
fidei firmitate nutriuit: eorum etiam prospectione muniatur, ne teme-
rarij homines religiosis temporibus infirmos populos terrendo præua-
leant: quoniam secundo deprauare non possunt. Nota est enim, & sæ-
pe legibus conclamata circuncellionum: qua furunt, detestabilis manus.
quæ etiam ipsorum religiosissimorum supra principum frequentibus
sanctionibus condemnata est, aduersus quorum furorem possemus non
insolita, nec à scripturis sanctis aliena impetrare † subsidia, quando apo- *alš † præsidia*
stolus Paulus, sicut in apostolorum actibus fidelibus notum est, factioso- *Act. 23.*
rum conspirationem militari etiam submouit auxilio. Sed nos illud po-
scimus, ut catholicis ecclesijs ordinum per ciuitates singulas, & uicinorum
quorumque possessorum per diuersa loca sine ulla dissimulatione tuitio
præbeatur. Simul etiam petendum, ut illam legem, quæ à religiosæ memo *Lex Theodosij senioris in hæreticos.*
riæ eorum patre Theodosio de auri libris decem in ordinatores, uel ordi
natos hæreticos, seu etiam in possessores: ubi eorum congregatio depræ-
henditur: promulgata est, ita deinceps confirmari præcipiant: ut in eos ua
leat, contra quos propter eorum insidias catholici prouocati contestatio
nem deposuerunt, ut hoc saltem terrore à schismatica, uel hæretica pra-
uitate desistant, qui consyderatione æterni supplicij emendari corrigiq;
dissimulant. Petendum etiam, ut lex, quæ hæreticis uel ex donationibus: *Lex dia.*
uel ex testamentis aliquid capiendi, uel relinquẽdi denegat facultatem, ab
eorum quoq; pietate hactenus repetatur, ut eis relinquẽdi, uel sumẽdi ius
adimat, qui pertinaciæ furore cæcati, in donatistarũ errore perseuerare
uoluerint. Cæterum illis, qui consyderatione unitatis, & pacis se corrige-
re uoluerint, absq; interdicto huius legis capiendæ hæreditatis aditus pa
teat, si adhuc in errore hæretico constitutis aliquid ante donationis: uel
hæreditatis obuenit, his sane exceptis, qui lite pulsati putauerint ad ca-
tholicam transeundum, quia de talibus credibile est, non metu cœlestis

iudicij potius,

iudicij, quã terreni commodi auiditate unitatem catholicam præoptasse. Ad hæc autem omnia præsidio opus est potestatũ suarum quarumcunque prouinciarum sane pro utilitatibus ecclesiæ, quicquid intellexerint prodesse, agendi & imperandi liberam decernimus legationem. Illud prætera cunctis nobis placuit: ut literæ de cœtu nostro ad gloriosissimos imperatores, & eminentissimas potestates dirigãtur: quibus instruantur nostro omnium consensu ad beatissimũ comitatum legatos à nobis esse directos. Sed quia ijsdem literis ab omnibus subscribi tardissimũ est, † nisi singulorum subscriptionibus eædem epistolæ onerentur, petimus frater Aureli: ut ijsdem tua charitas nostro omnium nomine subscribere dignetur, & subscripserunt. Aurelius, episcopus ecclesiæ Carthaginensis: huic decreto consensi, & subscripsi, similiter & cæteri episcopi subscripserũt. Literæ etiam ad iudices mittendæ sunt, ut donec dominus legatos ad nos redire permittat: tuitiones per ordines ciuitatum, & possessores prædiorum ecclesiæ catholicæ impertiant. Adiungendum etiam de Equitio, ut improbitas eius, qua sibi ius † sacerdotale improbissime † uẽdicat, ab Hipponensi Diarytorum diœcesi secundũ statuta imperatorum repellatur. Literæ etiam ad episcopum Romanæ ecclesiæ commendatione legatorũ mittendæ sunt: uel ad alios, ubi fuerit imperator, & subscripserunt. Item Aurelius episcopus ecclesiæ Carthaginẽsis huic decreto consensi, & prælecto subscripsi, similiter & cæteri episcopi subscripserunt.

Forte † si.

Alij † sacerdotiũ
Alij † uindicat.

In hac synodo quæ statuta sunt,
breuis declarat adnexus.

STilicone iterum, & Arthemio VV.CC.Conss. X.Kal.Septẽbris Carthagine in Basilica regionis secundæ. huius concilij gesta ideo nõ ex integro descripsi: quoniã magis ea, quæ in tempore necessaria fuerunt: quã aliqua generalia, cõstituta sunt, sed ad instructionẽ studiosorum eiusdẽ concilij breuem digessi.

Breuis causarum. Cap. LXI.

LXI. VT libera legatio ab omnibus prouincijs ad concilium dirigatur, ad Mizonium legati, & literæ: propter liberam dirigendam legationem destinare præcepta sunt: ut quia apud Carthaginem tantum unitas facta est, dentur etiam literæ ad iudices: ut & alijs prouincijs, & ciuitatibus operam impendi iubeant unitati, ut gratiarum actiones de Carthaginensi ecclesia pro uniuersa Aphrica de exclusione donatistarum cum episcoporum literis ad comitatum mittantur. Recitatæ sunt literæ papæ Innocentij: ut episcopi ad trãsmarina pgere facile nõ debeant, quod hoc ipsum episcoporũ sententijs confirmatũ: ut ꝓpter gratiarũ actionẽ, & exclusionẽ donatista-

donatistarum duo clerici ecclesiæ Carthaginensis ad comitatũ mittant.

In hoc concilio quædam de cõstitutis superioribus corrigunt, ut concilium uniuersale non, nisi necessitate, faciendum. Cap. LXII.

GLoriosissimis imperatoribus Honorio VII, & Theodosio II. iterum Augustis. Conss. Idus Iunij. Carthagine in Basilica regionis secũdæ cum Aurelius episcopus unà cum episcopis suis consedisset, adstantibus diaconibus ait: quoniam constitutum fuerat in concilio Hipponensi: ut singulis annis contraheretur cõcilium Aphricæ plenarium: nõ tantum hic apud Carthaginem, uerumetiam per diuersas prouincias suo ordine, & hoc reseruatum est: ut indiceremus aliquando in Numidia, aliquando in Byzantio, at quia hoc laboriosum omnibus fratribus uisum est, placuit, ut non sit ultra fatigãdis fratribus anniuersaria necessitas, sed quoties exegerit causa cõmunis, id est totius Aphricæ: undecunq; ad hanc sedem de hac re datæ literæ fuerint, cõgregandã esse synodum, in ea prouincia, ubi opportunitas persuaserit, causæ autem quæ communes non sunt, in suis prouincijs iudicentur. LXII.

Vt ab electis iudicibus prouocare non liceat. Cap. LXIII.

SI autem fuerit prouocatum, eligat qui prouocauerit: iudices, & cum eo & ille: contra quem prouocauerit: ut ab ipsis deinceps nulli liceat prouocare. LXIII. a.q.6.c. Si autẽ prouocatum.

De Legationibus diuersarum prouinciarum.

CVm uniuersæ legationes diuersarum prouinciarum adlegarentur, gratissime acceptæ sunt, id est Numidarum, Byzacenorum, Maurorum Sitifensium, itemq; Cæsariensium, sed & Tripolitanorum. Lego. Numidarum.

Vt ab imperatoribus postuletur aduocatorum defensio pro causis ecclesiæ. Cap. LXIIII.

PLacuit etiam, ut petant ex nomine prouinciarum omnium legati perrecturi, Vincentius, & Fortunianus à gloriosissimis imperatoribus: ut dent facultatem defensores constituendi scholasticos, qui in actu sunt, uel in munere defensionis causarũ, ut more sacerdotum prouinciæ ijdem ipsi quidem defensionem ecclesiarum susceperint, habeant facultatem pro negocijs ecclesiarum, quoties necessitas flagitauerit, uel ad obsistendum † obrepetentibus, uel ad necessaria suggerenda, ingredi ‡ iudicium secretaria, LXIIII. Als. † Fortunacianus. Forte † obrepentibus. Forte ‡ iudicũ.

Vt sit legatio libera.

Placuit ut

Placuit ut legationem liberam habeant ad comitatum missi delecti legati.

Protestatio Maurorum pontificum de Primoso.

PRotestatos esse præterea Mauros cæsarienses cōstat. Primosum per principales ciuitatis Thiganensis cōuentum literis eorum fuisse, ut secundum principalia scita plenario concilio sui præsentiam faceret, & ut oportuit, requisitus Primosus repertus non est: sicuti diaconi renūciauerunt, sed quia popofcerunt ijdem Mauri, de plenario concilio oportere literas destinari ad uenerabilem fratrem senem Innocentium, has placuit mitti, ut agnoscat requisitū Primosum in cōcilio, & minime fuisse reptū.

De plebibus, quæ nunquā episcopos habuerunt: Cap. LXV.

LXV. PLacuit & illud: ut plebes, quæ nunquā habuerūt proprios episcopos, nisi ex concilio plenario uniuscuiusq; prouinciæ, & primatis, atq; cō sensu eius, ad cuius diœcesim eadem ecclesia pertinebat, decretum fuerit, minime accipiant.

De plebibus, uel diœcesibus ex donatistis cōuersis. Cap. LXVI.

LXVI. SAne ut illæ plebes, quæ conuersæ sunt à donatistis, & habuerunt episcopos sine dubio, inconsulto concilio habere mereantur, quæ autem plebes habuerunt episcopum, & eo defuncto ualuerunt non episcopum proprium habere, sed ad alicuius episcopi diœcesim pertinere nō eis esse denegādum. Necnon & illud suggestum est, quod plebes ante legem imperatorum de unitate † datam quicunq; conuerterentur episcopi ad catholicā, ipsi eas obtinere debeant, uerū à lege unitatis, & deinceps oporteat uniuersas ecclesias uendicare sibi episcopos catholicos eorum locorum, ad quæ loca sub hæreticis pertinebant uel conuersorum ad catholicam, uel non conuersorum hæreticorum, & diœceses, & si qua forte sunt instrumenta ecclesiæ, uel ad eius ius pertinentia. Qui uero aliqua usurpauerunt, post legem usurpata conuenti restituant.

Als † latam,

De suggestione Maurentij episcopi. Cap. LXVII,

LXVII. AD suggestionem uel postulationem episcopi Maurentij, cum lecta fuisset scheda, quā obtulit episcopus † Placentius, qui personam legati Numidarum gestabat, sententia eiusdem Placentij recitata est in cōspectu episcoporum, & cum quærerentur hi, quos adesse uoluit à diaconis pro foribus, id est. seniores à noua Germania, ac minime inuenirētur, secundo uel tertio requisiti: propterea censuit sanctum concilium: ut literæ ad eundem senem Xantippum prærogentur, quo nouerit uoluntati plebis memoratæ nullo modo iniuriā episcopi succūbendum, Maurentius episco-

Als † Placentinus,

tius episcopus dixit. Quoniam requisiti sunt seniores à noua Germania secundo, ac tertio, & non sunt inuenti, quibus præceptum erat à primate, ut occurrerent ad uenerabile concilium, quod nunc agitur Idibus Iunijs, suam absentiam procurarunt, iccirco decernat ex hac re aliquid sanctitas uestra, ne sub molestia calumniæ ipsorum innocens uidear laborare. Concilium sanctum statuit, debuisse quidem secundum censuram sacerdotalem ex hoc concilio aduersus contumaces ferri sententiam, sed quia mansuetudo ecclesiastica seruanda est in omnibus causis, + promissæ sunt ad senem Xantippum, ut nouerint iudices de concilio electos sine dilatione consyderare debere in ciuitate Thubursicensi, ut negocio congruũ adhibeatur examen. Maurentius episcopus dixit. Iudices peto sanctũ senem Xantippum, sanctum Augustinũ, Florentium, Theasium, Sansuciũ, Secundum, & Posidium, hos decerni mihi iubeatis, sanctum cõcilium concessit iudices postulatos, reliquos autem iudices ad complendum numerum necessarios, eligentibus ipsis senioribus à noua Germania senex Xantippus curauit decernere.

alst ṗmiserunt

De pacificandis ecclesijs Romana, & Alexandrina. Caput LXVIII.

LXVIII. Ioh. 14.

PLacuit etiam, ut de dissensione Romanæ, atq; Alexandrinæ ecclesiæ ad sanctum papam Innocentium scribatur, quo utraq; ecclesia intra se pacem, quã præcepit dominus, teneat.

De his qui uxores, aut quæ uiros dimittunt, ut sic maneant. Cap. LXIX.

LXIX. Math. 5. 1. Cor. 7

PLacuit, ut secundum euangelicã, & apostolicam disciplinã neq; dimissus ab uxore, neq; dimissa à marito alteri coniũgatur, sed ita maneãt, aut sibimet reconciliẽtur, quod si contempserint, ad pœnitentiã redigantur, in qua causa legem imperialem petendam promulgari.

De precibus ad altare dicendis. Cap. LXX.

LXX.

PLacuit etiam hoc, ut preces, quæ probatæ fuerint in concilio, siue præfationes, siue cõmendationes, seu manus impositiones ab omnibus celebrentur, nec aliæ omnino contra fidem præferantur, sed quæcunq; cũ prudentioribus fuerint collatæ, dicantur.

De his, qui publicorum iudicum cognitionem ab imperatore poposcerint. Cap. LXXI.

LXXI. 11. q. 1. Placuit. ut quicunq;.

PLacuit, ut quicunq; ab imperatore cognitionẽ iudiciorum publicorũ petierit, honore proprio priuetur, si autẽ episcopale iudicium ab im-

peratore postularit, nihil ei obsit.

De his, qui cum in Aphrica non cōmunicant, uoluerint transmare subrepere. Cap. LXXII.

LXXII. QVicunq; autem non cōmunicant in Africa, si in transmarinis ad cōmunicandum obrepserint, iacturam clericatus excipiant.

Vt pergentes ad comitatū causam suā, uel Carthaginensi uel Romano pontifici insinuare ꝓcurent. Cap. LXXIII.

LXXIII PLacuit, ut quicunq; ad comitatū ire uoluerit, in formata, quæ ad urbis Romæ ecclesiam mittitur, intimetur: ut inde etiam ad comitatū formatā accipiat. Quod si accipiens ad Romanā tantūmodo formatā, & tacens necessitatem, quæ ad comitatū pergere, + à cōmunione remoueatur. Quod si ibi Romæ ei repentina necessitas orta fuerit ad comitatū pergendi, alleget apud episcopū urbis Romæ ipsam necessitatem, & de hoc scripta eiusdē Romani episcopi perferat. Formatæ autē, quæ à primatibus, uel à quibuscūq; episcopis clericis proprӯs dantur: habeant diem paschæ, quod si adhuc eiusdē anni paschæ dies incertus est, ille præcedens adiungatur, quomodo solet post consulatū in publicis gestis adscribi. Placuit & illud: ut aduersus donatistas, & paganos, uel eorū superstitiones legati missi de hoc glorioso cōcilio, quicquid utile peruiderint, de gloriosissimis principibus impetrent. Placuit etiam petitu omniū episcoporū, ut epistolis omnibus de concilio dandis sanctitas tua sola subscribat. Et subscripserūt. Aurelius episcopus Carthaginensis huic decreto cōsensi, & prælecto subscripsi, similiter & cæteri episcopi subscripserunt.

Deesse uidetur uerbum· cōpellit aut simile·

Concilium contra paganos, & hæreticos.

BAsso, & Philippo VV.CC. Conss. XVI. Kal. Iulias. Carthagine, in secretario basilicæ restitutæ, in hoc cōcilio legationem iterū suscepit Fortunatianus episcopus cōtra paganos, & hæreticos.

Item concilium contra paganos, & hæreticos.

BAsso, & Philippo VV.CC. Conss. Tertio Idus Octobris Carthagine legationem Restitutus, & Florentius episcopi, contra paganos & hæreticos eo tempore, quo Seuerus, & Macarius occisi sunt, & propter eorum causam Euodius, & Theasius & Victor episcopi cæsi sunt.

Concilium de cognitione episcopi. Cap. LXXIIII.

LXXIIII. GLoriosissimis imperatoribus Honorio VIII. & Theodosio III. Aug. Conss. XVIII. Kal. Iulias Carthagine in basilica secunda, in hoc concilio

cilio placuit, ut non sibi unus episcopus + uendicet cognitionem. Gesta hu ius concilij ideo non descripsi, quoniã prouinciale, nõ uniuersale celebra tum est. alij † uindicet.

Concilium contra Donatistas. Cap. LXXV.

POst consulatũ gloriosissimis imperatoribus Honorio VIII. & Theodosio III. Augg. XVIII. Kal. Iulias Carthagine in basilica regionis secundæ, in hoc concilio legationem susceperunt contra Donatistas Florentius, Posidius, Præsidius, & Benenatus episcopi eo tempore, quo lex data est, ut libera uoluntate quis cultum christianitatis exciperet. LXXV.

Conciliũ contra hæresim Pelagij, & Cælestini. Quod Adam non sit factus à deo mortalis. Cap. LXXVI.

GLoriosissimis impatoribus Honorio XII. & Theodosio VIII. Augg. Conss. Kal. + Maias Carthagine in secretario basilicæ Fausti cũ Aurelius episcopus in uniuersali concilio cõsedisset, adstantibus diaconibus, placuit om̃ibus episcopis, quorũ nomina, & subscriptiões inditæ sunt, in sancta synodo Carthaginensis ecclesiæ constitutis, ut quicunq; dixerit, Adam primũ hominem mortalẽ factum, ita ut siue peccaret, siue non peccaret, moreretur in corpore, hoc est, de corpore exiret, non peccati merito, sed necessitate naturæ, anathema sit. LXXVI. alij † M ai.

Quod paruuli in peccatorũ remissionẽ baptizent. Caput LXXVII.

ITem placuit, ut quicunq; paruulos recentes ab uteris matrũ baptizandos negat, aut dicit in remissionẽ quidem peccatorũ eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originał peccati, qđ lauacro regeneratiõis expiet, unde + sit cõsequens, ut in eis forma baptismatis in remissionẽ peccatorũ nõ uera, sed falsa intelligat, anathema sit. Quoniã non aliter intelligendũ est, quod ait apostolus, Per unũ hominẽ peccatum intrauit in mundũ, & per peccatum mors, & ita in om̃es homines pertrãsijt, in quo om̃es peccauerunt: nisi quemadmodum ecclesia catholica ubiq; diffusa semp intellexit. Propter hanc enim regulã fidei etiam paruuli, qui nihil peccatorũ in seipsis adhuc cõmittere potuerunt, ideo in peccatorũ remissionẽ ueraciter baptizantur: ut in eis regeneratione mundet, qđ generatiõe contraxerũt. LXXVII alij † fit. Roma. 5.

Quod gratia dei non solũ remissionẽ tribuit peccatorũ, sed etiã præstat adiutoriũ, ne peccet. Cap. LXXVIII.

ITem placuit, ut quicunq; dixerit gratiã dei, qua iustificamur per Iesum Christum dominũ uostrum, ad solam remissionẽ peccatorũ ualere, quæ iam cõmissa sunt, nõ etiam ad adiutoriũ, ut non cõmittant, anathema sit. LXXVIII.

O ij Quod christi

Qd' gratia christi non solũ scientiã tribuit quid agamus, sed etiã dilectionẽ nobis inspirat, ut qd' scimus, implere ualeamus.

LXXIX. ITem quisquis dixerit, eãdem gratiã dei per Iesum Christum dominũ nostrũ, ꝑpter hoc tantũ nos adiuuare ad non peccandũ: quia per ipsam nobis reuelatur, & aperitur intelligentia mandatorũ, ut sciamus quid appetere, quid uitare debemus, etiã facere diligamus, non autẽ per illam nobis præstari, ut quod faciendum agnouerimus: agere ualeamus, anathema sit. Cum em̃ dicat apostolus, Scientia inflat, charitas uero ædificat. ual de impiũ est, ut credamus ad eã, quæ inflat, nos habere gratiã christi: ad eam, quæ ædificat, non habere, cum sit utrũq; donum dei, & scire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus, ut ædificãte charitate scientia nos non possit inflare. Sicut autẽ de deo scriptum est, qui docet hominẽ scientiam, ita etiam scriptum est, charitas ex deo est.

1. Cor. 8.

Psal. 93. 1. Ioh. 4.

Quod sine dei gratia nihil boni possimus implere. Cap. LXXX.

LXXX. ITem placuit, ut quicũq; dixerit ideo nobis gratiã iustificationis dari, ut quid facere libero iubemur arbitrio, facilius possimus implere ꝑ gratiã, tanquã & si gratia nõ daretur, nõ quidẽ facile, sed tamẽ possimus etiã sine illa implere diuina mãdata, anathema sit. De fructibus em̃ mandatorꝶ dominus loq̃bat, ubi nõ ait, Sine me difficilius potestis facere, sed ait, sine me nihil potestis facere.

1. Ioh. 15.

Quod nõ solũ humilis, sed uerax sanctorꝶ uox ista est, si dixerimus, quia peccatũ non habemus, nos ipsos seducimus. Cap. LXXXI.

LXXXI. ITem placuit, quod ait sanctus Ioãnes apostolus, Si dixerimus, quia peccatum nõ habemus, nos ipsos decipimus, & ueritas in nobis nõ est. Quisquis sic accipiendũ putauerit, ut dicat: ꝑpter humilitatẽ oportere dici, nos habere peccatũ, nõ quia + uere ita est, anathema sit. Sequit̃ em̃ apostolus, & adiungit, Si autẽ confessi fuerimus peccata nostra, fidelis est, & iustus, qui remittat nobis peccata, & mũdet nos ab omĩ iniquitate. Vbi satis apparet, hoc nõ tantũ humiliter, sed etiã ueraciter dici. Poterat em̃ apostolus dicere. Si dixerimus, nõ habemus peccatũ, nos ipsos extollimus, & humilitas in nobis nõ est, sed cũ ait, nos ipsos decipimus, & ueritas in nobis nõ est, satis ostẽdit, eũ, q dixerit se nõ habere peccatũ, nõ uerꝶ loq, sed falsum.

1. Ioh. 1.

al's t ueritas est.

Quod in oratione dominica sancti pro se dicant. Dimitte nobis debita nostra. Cap. LXXXII.

LXXXII ITem placuit, ut quicũq; dixerit in oratiõe dominica ideo dicere sanctos dimitte nobis debita nostra, ut nõ ꝑ se ipsis hoc dicãt, quia nõ est eis iam

Matth. 6.

necessaria

necessaria ista petitio, sed pro alijs, qui sunt in suo populo peccatores, & ideo nõ dicere unumquenq; sanctorum, Dimitte mihi debita mea, sed dimitte nobis debita nostra, ut hoc pro alijs potius, quã pro se iustus petere intelligatur, anathema sit. Sanctus em̃, & iustns erat apostolus Iacobus, cum dicebat. In multis em̃ offendimus. Nam quare additũ est om̃es, nisi ut ista sententia cõueniret & psalmo, ubi legit̃, Ne intres in iudicio cũ seruo tuo, quoniam non iustificabit̃ in conspectu tuo om̃is uiuens, & in oratione sapientissimi Salomonis. Non est homo, qui non peccauit, & in libro sancti Iob. In manu om̃is hoĩs signat, ut sciat om̃is homo infirmitatẽ suam. Vnde etiã Daniel sanctus, & iustus cũ in oratiõe pluraliter diceret. Peccauimus, iniquitatẽ fecimus, & cætera, quæ ibi ueraciter, & humiliter cõfitetur: ne putaretnr, quẽadmodum quidã sentiunt, hoc nõ de suis, sed de populi sui potius dixisse peccatis, postea dixit, Cum orarẽ, & cõfiterer peccata mea, & peccata populi mei dño deo meo, noluit dicere, peccata nostra, sed peccata populi sui dixit, & sua: quoniã futuros istos, qui tã male intelligerẽt, tan quã ppheta, præuidit. Iac. 3. psal. 142 3. Reg. 8. Iob. 37. Dani. 9.

Qđ ueraciter sanctis dicat̃, Dimitte nobis debita nr̃a. Cap. LXXXIII LXXXIII.

ITem placuit, ut quicũq; ipsa uerba dominicæ orationis, ubi dicimus, Dimitte nobis debita nostra, ita uolunt à sanctis dici: ut humiliter, nõ ueraciter hoc dicatur, anathema sit. Quis em̃ ferat orantẽ, & non hominibus, sed ipsi domino mentientẽ, qui labijs sibi dicit dimitti uelle, & corde dicit, quæ sibi dimittantur, debita non habere?

De plebibus conuersis à Donatistis. Cap. LXXXIIII. LXXXIIII.

ITem placuit, quoniã quidem ante aliquot annos in ecclesia plenario cõcilio constitutũ est, ut quæcũq; ecclesiæ in diœcesi constitutæ ante leges de Donatistis latas catholicæ factæ sunt, ad eas cathedras pertineant, per quarum episcopos factum est, ut catholicæ unitati cõmunicarent, post leges autem, quæcunq; cõmunicauerint, illuc pertineant, quo pertinebant, cum essent in parte Donati. Sed quia multæ cõtrouersiæ postea inter episcopos de diœcesibus ortæ sunt, & oriũtur, quibus tunc minus uidet̃ esse pspectũ, nunc isto cõcilio sancto placuit: ut ubicũq; catholica fuit, & pars Donati, & ad diuersas cathedras ptinebant, quocũq; tẽpore illic unitas facta est: uel facta fuerit, siue ante leges, siue post leges: ad eam cathedrã pertineant, ad quã catholica, quæ iam ibi fuerat, pertinebat.

De diœcesibus, qualiter eas diuidant inter se episcopi tam catholici, quã q ex Donati parte cõuersi sunt. Cap. LXXXV. LXXXV

ITa sane, ut si episcopus ex donatistis ad catholicã unitatẽ conuersus est,

æqualiter inter se diuidant eas, quæ sic fuerint inuentæ, ubi ambę partes fuerunt, id est: ut alia loca ad illum, alia ad illum pertineant, ita ut ille diuidat, qui amplius tēporis in episcopatu habet, & minor eligat. Qđ si forte unus fuerit locus, ad eum ptineat, cui uicinior inuenit. Quod si ambabus cathedris æqualiter uicinus est, ad eū ptineat, quē plebs elegerit. Quod si forte antiqui catholici suum episcopū uoluerint, & illi suū, qui ex Donati parte cōuersi sunt: plurimorę uoluntas paucioribus præferatur. Si autē partes æquales sunt, maioris tēporis episcopo deputet. Si aūt ita plurima loca inueniunt, in quibus ambæ partes fuerunt: ut non possint æqualiter diuidi, uelut si impari numero fuerint, distributis eis locis, qui parē habēt numerū, quicunq; locus remāserit, hoc in eo seruetur, quod superius dictum est, cum de uno tractaretur loco.

Vt si quam diœcesim episcopus ab hæresi liberans triennio possiderit, nullus eam repetat. Cap. LXXXVI.

LXXXVI Item placuit, ut etiā, si quisquā post leges aliquē locum ad catholicā unitatē cōuerterit: si eum p triennīū nemine repetēte retinuit, ulterius ab eo nō repetat. Si tamē p ipsum trienniū fuit episcopus, qui potuit repetere, & tacuit, præiudiciū patietur, si autē non fuit, nō præiudicet matrici, sed liceat, cum locus acceperit episcopum, quē non habebat, ex ipso die intra triennīū repetere. Itemq; si fuerit episcopus ad catholicā ex Donati parte cōuersus, nō ei præiudicet præfinitū tempus, sed ex quo die cōuersus est, habeat p triennīū potestatem repetendi loca, q̄ ad ipsam ptinebāt cathedrā.

De his, qui in plebes, quas ad se putant ptinere, incōuentis his, à quibus tenent. inruerint. Cap. LXXXVII.

LXXXVII Item placuit, ut quicūq; episcopi plebes, quas ad suā cathedrā æstimāt ptinere, non ita repetūt, ut causas suas episcopis iudicantibus agant, sed alio retinente inruerint, siue uolentibus, siue nolentibus plebibus, causæ suæ detrimētum patiant. Et quicunq; iam hoc fecerunt, si nondū est inter episcopos finita cōtentio, sed adhuc inde cōtendunt: ille inde discedat, quē cōstiterit prætermissis iudicijs ecclesiasticis inruisse, hoc sibi quisq; blandiatur, si à primate, ut retineat, literas impetrarit, sed siue habeat literas, siue nō habeat, cōueniat eum, qui tenet, & eius literas accipiat, ut eū appareat pacifice tenuisse ecclesiā ad se pertinentē. Si autem ille aliquā quæstionē retulerit, per episcopos iudices causa finiatur: siue quos eis primates dederint: siue quos ipsi uicinos ex consensu elegerint. *ali. † delegerint.*

De his, qui plebes ad se pertinētes negligunt. Caput LXXXVIII.

Item placuit,

ITem placuit, ut quicũq; negligunt loca ad suam cathedram pertinentia in catholicã unitatẽ lucrari, conueniantur à diligẽtibus uicinis episcopis, ut id agere non moretur. Quod si intra sex menses à die conuentionis nõ effecerint, qui potuerit ea lucrari, ad ipsum pertineant. Ita sane, ut si ille, ad quẽ pertinuisse uidebatur, ꝓbare potuerit magis illius electam negligentiam ab hæreticis, ut impune ibi sint, & suam diligentiã fuisse præuentam: ut eo modo eius cura sollicitior + uetaretur: cũ hoc iudices episcopi cognouerint, suæ cathedræ loca restituãt. Sane si episcopi, inter quos causa uersatur, diuersarũ sunt ꝓuinciarũ, ille + primas det iudices, in cuius ꝓuincia est locus, de quo contẽditur. Si autẽ ex cõmuni placito uicinos iudices elegerint, aut unus eligatur, aut tres: ut si tres elegerint, aut oĩm sententiã sequanť, aut duoꝝ. LXXXVIII 16. q. 3. Placuit ut quicunq;. al's + uitaretur. al's + Primatus.

Quod electoꝝ iudicũ sententia sperni nõ debeat. Cap. LXXXIX

A Iudicibus autem, quos cõmunis consensus + intellexerit, non liceat prouocare. Et quisquis ꝓuocatus repertus fuerit per contumaciam nolle obtemperare iudicibus, cum hoc primæ sedis episcopo fuerit probatum, det literas: ut nullus ei cõmunicet episcopo, donec obtemperet. LXXXIX al's + elegerit.

Vt si episcopus negligat suã diœcesim, cõione priueť. Cap. XC.

SI in matricibus cathedris episcopus negligens fuerit aduersus hæreticos, cõueniatur à uicinis episcopis diligẽtibus, & ei sua negligentia demonstretur: ut se excusare nõ possit. Quod si ex die, quo cõuenitur, intra sex menses, si in eius prouincia + executio fuerit, & non eos ad unitatẽ catholicã conuertendos curauerit: non ei cõmunicet, donec adimpleat. Si autem executor ad loca non uenerit, non ascribatur episcopo. XC, al's + excusatio sed male.

De episcopis, q̃ Donatistas cõmunicasse mentiti fuerint. Cap. XCI.

SI autẽ ꝓbatũ fuerit, eũ de cõmunione illoꝝ fuisse mentitũ, dicẽdo eos cõmunicasse, quos eo sciente non cõmunicasse constiterit, etiã episcopatum amittat. XCI.

De presbyteris, & clericis, ut non appellent, nisi ad Aphricana concilia. Cap. XCII.

ITem placuit, ut presbyteri, diaconi, uł cæteri inferiores clerici, in causis, quas habuerint, si de iudicijs episcoporũ suorũ questi fuerint: uicini episcopi eos audiant, & inter eos quicquid est, finiant adhibiti ab eis ex consensu episcoporũ suorum. Quod si & ab eis prouocandum putauerint, non prouocent nisi ad Aphricana concilia, uel ad primates prouinciarũ suarum, ad transmarina autem qui putauerit appellãdum, à nullo intra Aphricam in cõmunionẽ suscipiatur. XCII.

De uirginibus etiam minoribus uelandis. Cap.XCIII.

XCIII. ITem placuit, ut quicũq; episcopo℞ necessitate periclitãtis pudicitiæ uirginalis: cum uel petitor potens; uel raptor aliquis formidatur: uel si etiã aliquo mortis periculoso scrupulo cõpuncta fuerit, ne nõ uelata moriaẽ, aut exigentibus parentibus, aut his, ad quorũ curam ptinet, uelauerit uirginem, seu uelauit intra uiginti & quinq; annos ætatis; nõ ei obsit concilium, quod de isto annorum numero constitutũ est.

Ne diutius episcopi teneantur in concilio, ternos ex se singularum prouinciarum iudices eligant. Cap.XCIIII.

XCIIII. ITem placuit, ne diutius uniuersi episcopi, qui ad concilium congregati sunt, tenerenẽ, ab uniuerso cõcilio iudices ternos de singulis ꝓuincijs eligi, & electi sunt de prouincia Carthaginensi Vincentius, Fortunatianus, & Clarus: de prouincia Numidia Alypius, Augustinus, & Restitutus: de prouincia Byzancena cum sancto sene Donatiano primate Cresconius, Iocũdus, & Aemilianus: de Mauritania Sitifensi Seuerianus, Asiaticus, & Donatus: de prouincia Tripolitana Plautius, qui ex more legatus unus est missus, qui omnes cũ sancto sene Aurelio uniuersa cognoscant, à quo petijt uniuersum conciliũ, ut cunctis siue gestis, quæ cõfecta iam sunt, seu epistolis ipse subscribat. Et subscripserũt Aurelius episcopus ecclæ Carthaginẽ. huic decreto consensi, & prælecto subscripsi, similiter & cæteri subscripserunt.

Item huic concilio interfuit ecclesiæ Romanæ legatio.

Hoc conciliũ supra specialiter præmissum est, & Carthaginẽse appellatur, habẽs Canones .33.

POst consulatum gloriosissimorũ imperato℞ Honorij XII, & Theodosij VIII. Augg. III. Kal. Iunias Carthagine in secretario basilicæ restitutæ, cum Aurelius episcopus una cũ Faustino ecclesiæ Potentinæ, ꝓuinciæ Italiæ Piceni, legato Romanæ ecclesiæ, Vincentio Calusitano, Fortunatiano Neapolitano, Mariano Vzipparensi, Adeo dato Simidico, Pentadio Carpetano, Rufiniano Muzucẽsi, Prætextato Siciliensi, Quod uult deo Verensi, Candido Abbiritano, Galloniano + Vtinensi, legatis ꝓuinciæ Proc, Alypio Thag. Augustino Hipponensiũ Reg. & Posidio Calamensi Legg. ꝓuinciæ Numidiæ, Maximiano + Aquensi, Iocũdo Suffetulensi, & Hilarino Horreocello℞ legatis ꝓuinciæ Byzancenæ, Nouato Sitifensi, & Leone Moctensi, legatis ꝓuinciæ Mauritaniæ Sitifensis, Nicello Rusurrensi, Laurẽtio Icositano, & Numeriano Rusguniensi legatis ꝓuinciæ Mauritaniæ Cæsariensis, ab uniuersali concilio iudicibus delectis, adstantibus diaconibus, consedisset, & quibusdã peractis, multi episcopi cæterorũ pagendo℞ memorasse cõquererenẽ sustinere nõ posse, & ad proprias ecclesias festinarent, placuit uniuerso cõcilio, ut ab omni-

lego + Vticensi. Proc. id est Proconsularis. al's + Aquiregẽsi

bus eligerentur de singulis quibusq; ꝓuincijs, qui ꝓpter alia peragenda residerent. Et factum est, ut hi adessent, quorũ subscriptiones eos affuisse testantur.

Quod excõmunicati ad accusationem admitti non debeant. Caput XCV.

PLacuitq; omĩbus, quoniã superioribus cõciliorũ decretis de personis, quæ admittẽdæ sunt ad accusationem clericorum iam constitutũ est, & quæ ꝑsonæ nõ admittantᷣ, non expressum est, iccirco definimus eũ rite ad accusationẽ non admitti, qui posteaquã excõmunicatus fuerit, in ipsa adhuc excõmunicatione constitutus, siue sit clericus, siue laicus, accusare uoluerit. XCV. 4·q·1·c· diffinimus·

Quod serui, & liberti, omnesq; infames personæ non debeant accusare. Caput XCVI.

ITem placuit, ut omnes serui, uel ꝓprij liberti ad accusationem non admittantur, uel omnes, quos ad accusanda publica crimina leges publicæ nõ admittunt. Omnes etiam infamiæ maculis aspersi, id est histriones, ac turpitudinibus subiectæ ꝑsonæ, hæretici etiã, siue Pagani, seu Iudæi, sed tamen omnibus, quibus accusatio denegatur, in causis proprijs accusandi licentia non neganda. XCVI. 4·q·6·c· Oĩbus·

Vt qui unũ crimen non ꝓbauerit, ad alterum admitti non debeat. Caput XCVII.

ITem placuit, quotiescunq; clericis ab accusatoribus multa crimina obijciuntur, & unum ex ipsis, de quo prius egerit, ꝓbare non ualuerit: ad cætera iam non admittatur. XCVII. 3·q·10·c· Placuit·ut·

Qui ad testimoniũ admittendi sunt. Cap. XCVIII.

TEstes autẽ ad testimoniũ non admittẽdos, qui nec ad accusationẽ admitti præcepti sunt, uel etiã quos ipse accusator de sua domo ꝓduxerit. Ad testimoniũ autem intra annos XIIII. ætatis suæ nõ admittantur. XCVIII. 4·q·2·c· Testes autem·

De episcopo, qui excõmunicat eum, qui sibi soli crimẽ dicit esse confessum. Cap. XCIX.

ITem placuit, ut siquãdo episcopus dicit aliquẽ sibi soli ꝓprium crimen fuisse cõfessum, atq; ille neget, & pœnitere noluerit: nõ putet ad iniuriã suam episcopus pertinere, quod illi soli nõ creditur. Et si scrupulo ꝓpriæ conscientiæ se dicit neganti nolle cõmunicare, secrete tamẽ interdicat ei cõmunionem, donec obtemperet. XCIX. 6·q·2·c· Placuit ut siquando·

Vt nõ temere quenquã cõmunione priuet episcopus. Cap. C.

Quamdiu

C. QVamdiu excõmunicato non cõmunicauerit suus episcopus, eidẽ episcopo ab alijs non cõmunicet episcopis: ut magis caueat episcopus, ne dicat in quenquã, qđ alijs documẽtis conuincere non potest. Aurelius episcopus dixit, Iuxta statuta totius cõcilij congregati, & meæ mediocritatis sententiã placet facere rerũ oim conclusionẽ, uniuersi tituli designati, & digesti huius dici tractatũ ecclesiæ gesta suscipiant, quæ uero adhuc expressa non sunt, die sequẽti per fratres nostros Faustinũ episcopum, Philippum, & Asellũ presbyteros uenerabili fratri, & coepiscopo nostro Bonifacio rescribemus.

ET SVBSCRIPSERVNT.

Aurelius episcopus his gestis statutorũ apud nos habitis, subscripsi.
Faustinus episcopus ecclesiæ Potentinæ, prouinciæ Piceni, legatus ecclesiæ Romanæ, his gestis subscripsi.
Alypius ẽpus Tagastensis legatus, pũciæ Numidiæ his gestis subscripsi.
Augustinus ẽpus Hipponẽsis, legatus, pũciæ Numidiæ, his gestis subscri.
Posidius episcopus Calamensis, legatus, pũinciæ Numidiæ, his gestis ss.
Vincentius Calusitanus his gestis subscripsi.
Fortunatianus Neapolitanus his gestis subscripsi.
Pentadius Carpetanus his gestis subscripsi.
Rufianus Maxensis his gestis subscripsi.
Prætextatus Siciliensis his gestis subscripsi.
Quod uult deus Verensis his gestis subscripsi.
Candidus Germaniæ his gestis subscripsi
Callonius Vticensis his gestis subscripsi.
Maximianus Aquensis his ge[illegible]is subscripsi.
Iocundus Suffenilensis, legatus, pũciæ Byzancenæ, his gestis subscripsi.
Maximus, legatus, pũinciæ Byzancenæ, his gestis subscripsi.
Hilarius Horreocellẽsis, legatus, pũciæ Byzancenæ, his gestis subscripsi.
Nouatus Sitifensis, legatus, pũinciæ eiusdem, his gestis subscripsi.
Ninellus Rusurianẽ. legatus, pũciæ Cæsariẽ. his gestis subscripsi.
Numerianus Rusguriẽ. legatus, pũinciæ Cæsariẽ. his gestis subscripsi.
Leo Moctensis, legatus, pũinciæ Cæsariẽ. his gestis subscripsi.
Alius Leo, legatus prouinciæ Sitifensis, his gestis subscripsi.
Et cæteri episcopi ducenti, decem & septem subscripserunt.
Philippus presbyter ecclesiæ Romanæ his gestis à nobis recollectis ss.
Asellus presbyter, legatus ecclesiæ Romanæ, his gestis subscripsi, quæ + p nos directa sunt. alis † p nobis

Incipit epistola ab omi cõcilio Aphricano ad Bonifaciũ, urbis Romæ episcopum per Faustinũ episcopũ, Philippum, & Asellũ presbyteros, legatos ecclĩæ Romanæ, directa.

Domino beatissi-

DOmino beatissimo, & honorabili fratri Bonifacio Aurelius, Valentinus primæ sedis, puinciæ Numidiæ, & cæteri, qui præsentes adfuimus, numero CCXVII, ex om̃i concilio Aphricæ. Quoniã domino placuit, ut de his, quæ nobiscũ egerunt sancti fratres nostri, coepiscopus Faustinus, & cõpresbyteri Philippus, & Asellus, + nũc beatæ memoriæ episcopo Zosimo, à quo ad nos mãdata, & literas attulerũt, sed tuæ uenerati õi, qui in eius locum es diuinitus cõstitutus, humilitas nostra subscriberet, ea breuiter insinuare debemus, quæ utrorũq; cõcordia terminata sunt, nec ea, quæ, plixis gestorũ uoluminibus cõtinentur, in quibus, salua quidẽ charitate, nõ tamẽ sine paruo altercatiõis labore demorati sumus, ea gestis + deliberantes, quæ nunc ad causam ptinent. Quanquã & ille, si adhuc esset in corpore, hoc acciperet gratius, quod uideret pacatius terminatũ domine frater. Apiarius presbyter, de cuius & ordinatione, & excõmunicatione fuerat exortũ non solũ Siccensi, uerumetiã totius Aphricanæ ecclesiæ nõ leue scandalũ, de om̃ibus erratis suis ueniã petens cõmunioni est restitutus. Prior autẽ coepiscopus noster Siccensis Vrbanus, qđ in eo corrigendũ uisum est, sine ulla dubitatione correxit, quia uero paci, & quieti ecclesiæ non tantũ ad præsens, sed etiam in posterum prospiciendum fuit: quoniam talia multa præcesserant: ut uel similia: uel etiam grauiora deinceps præcaueri oporteret, placuit nobis, ut de Siccensi ecclesia, retento scilicet honore gradus sui, presbyter remoueretur Apiarius, & accepto epistolio, ubicunq; alibi uellet, & posset, presbyterij munere fungeretur. Quod eidem ipsi per literas proprias postulanti sine difficultate concessimus. Sane priusquam hæc causa isto termino clauderetur, inter alia, quæ diuturnis disceptationibus uersabamus, quia rogatio ipsa poscebat, ut apud acta ecclesiastica, à fratribus nostris Faustino coepiscopo, & Philippo, atque Asello conpresbyteris quæreremus, ut promerent quicquid eis nobiscum agendum fuisset iniunctũ. Nonnulla quidem sine ullo scripto prosecuti sunt uerbis, sed cum id potius flagitaremus, quod in literis ferrent, communitorium protulerunt. Quod recitatum nobis etiam gestis, quæ secum ad uos deferunt, est allegatum. In quo eis quatuor quædam nobiscum agenda mandata sunt, unum de appellationibus episcoporum ad Romanæ ecclesiæ sacerdotem, alterum, ne ad comitatũ episcopi importune nauigent, tertium de tractandis Presbyterorum, & Diaconorum causis apud finitimos episcopos, si à suis excommunicati perperam fuerint, quartum de Vrbano episcopo excommunicando, uel etiam Romam euocando, nisi ea, quæ uidebantur corrigenda, corrigeret. Quorum omnium de primo, & tertio, id est, ut Romam liceat episcopis prouocare, & ut clericorum causæ apud suarum prouinciarũ episcopos finiãtur: iam priore anno etiã literis nostris ad eundẽ uenerabilis memoriæ

legot non

alit deliberantes.

Narratio de legatis Ro. Pont.

Hic deesse uidetur uox aliqua. ut probatiõe seu præceptiũe aut consimilis.

Cap. 17. ex concilio Sardicẽsi.

memoriæ Zosimum episcopum datis, insinuari curauimus, ut ea seruare sine ulla eius †paulisper sineremus, usq; ad inquisitiouẽ statutorum concilij Niceni. Et nũc de tua poscimus sanctitate, ut quẽadmodum ea apud Niceam à patribus acta uel constituta sunt, sic ea à nobis facias custodiri, & ibi apud uos ista, quæ in cõmunitorio attulerunt, faciãt exerceri, id est. Si episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati episcopi regionis ipsius, & de gradu suo deiecerint eum, & appellasse uideatur, & confugerit ad beatissimũ ecclesiæ Romanæ episcopum, & uoluerit audiri, & iustum putauerit, ut renouetur examen, scribere his episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua prouincia sunt, ut ipsi diligenter omnia requirãt, & iuxta fidem ueritatis definiãt. Quod si is, qui rogat causam suã iterũ audiri, deprecationẽ sua mouerit episcopũ Romanũ, ut è latere suo presbyterũ mittat, erit in potestate episcopi qd uelit, & qd æstimet. Et si decreuerit, mittẽdos esse q p̃sentes cũ ep̃is iudicẽt habẽtes authoritatẽ eius, à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si ũo crediderit, sufficere episcopos, ut negotio terminum imponãt: faciet, quod sapiẽtissimo suo consilio iudicauerit. Item de presbyteris, & diaconibus.

Cap. 7. ex concilio Sardicensi.

Si episcopus quis iracundus (quod esse nõ debet) cito, aut aspere cõmoueatur aduersus presbyterum siue diaconũ suum, & exterminare eum de ecclesia uoluerit, prouidendum est, ne innocens damnetur, aut perdat cõmunionem: habeat potestatem eiectus, ut finitimos interpellet, & causa eius audiatur, & diligentius tractetur, quia non oportet ei negari audientiã roganti, & ille episcopus, quia aut iuste, aut iniuste eum reiecit, patienter accipiat, ut negotium discutiatur, ut aut probetur eius, aut emẽdetur sententia.

Disceptatio de exẽplaribus Niceni concilij. lego † ibi als † q;

Hæc utiq; usq; ad aduentum uerissimorum exẽplariorum Niceni concilij inserta gestis sunt, quæ † sibi, quẽadmodum ipse: quod apud nos fratres, ex apostolica sede directi cõmunitorio allegauerunt: continẽtur. Eo † qd' ordine: uel apud uos in Italia custodirẽtur, nullo modo nos talia, qualia cõmemorare iã nolumus, uel tolerare cogeremur, sed credimus adiuuãte misericordia domini dei nostri, quod tua sanctitate Romanæ ecclesiæ præsidente nõ sumus iam istum typum passuri. Et seruabuntur erga nos, quæ nobis etiã non differentibus, custodiri debeãt. Cum frater charitate, quæ secundũ sapientiã atq; iustitiã, quã tibi donauit altissimus, etiã ipse ꝓspicis esse seruãda, si forte aliter se habent canones cõcilij Niceni. Quãuis em̃ plurimos codices legeremus, sed nusquã in Niceno cõcilio, in latinis codicibus legimus, quemadmodum in supradicto cõmunitorio, inde directa sunt. Tum quia hic in nullo codice Græco ea potuimus inuenire ex orientalibus ecclesijs, ubi perhibẽtur eadem decreta posse etiã authentica reperiri: magis nobis desyderemus afferri. Pro qua re tuã quoq; uenerationẽ obsecramus, ut scribere etiã ipse digneris ad illarũ partium sacerdotes, hoc est ecclesiæ An-

ecclesiæ Antiochenæ, Alexandrinæ, & Cōstantinopolitanæ. Et si alijs etiā tuæ placuerit sanctitati, ut inde ad nos ijdem canones apud Nicæam ciuitatem à patribus cōstituti ueniant. Te potissimū hoc beneficium cunctis occidētalibus ecclesijs in domini adiutorio conferente. Quis em̄ dubitet exemplaria esse uerissima cōcilij in Græcia Niceni synodi cōgregati: quæ de tam diuersis locis, & de nobilibus græcis ecclesijs adlata, & comparata cōcordant? Quod donec fiat, hæc quæ in cōmunitorio supradicto nobis allegata sunt, de appellatiōibus episcopoꝝ ad Romanæ ecclesiæ sacerdotem, & de clericorum causis apud suarum prouinciarū episcopis terminandis, nos usq; ad probationē seruaturos esse profitemur, & beatitudinem tuam ad hoc nos adiuturā, in dei uoluntate confidimus. Cætera uero, quę in nostra synodo gesta, uel firmata sunt, quoniā supradicti fratres nostri, Faustinus coepiscopus, Philippus, & Asellus cōpresbyteri secum ferunt, si dignatus fueris, tuæ nota facient sanctitati, & alia manu. Dominus noster te nobis annis plurimis custodiat beatissime frater. Subscripserunt quoq; Alypius, Augustinus, Posidius, Marinus, & cæteri episcopi. *forte. Synodo congregatæ.*

Incipiunt rescripta ad concilium Aphricanum Cyrilli Alexandrini episcopi, Authentica cōcilij Niceni trāslata de Græco per Innocentiū presbyterū. Transmiserunt etiā epistolā cum eodē concilio Niceno ꝑ memoratū presbyteꝝ Innocentiū, & Marcellū subdiaconū ecclīæ Carthagineñ. sancto Bonifacio epō ecclīæ Romanæ. ✝ Subd. VI. Kal. Decembris sunt directa. *lego ✝ sub die*

CII. Dominis honorabilibus, sanctis fratribus coepiscopis, Aurelio, Valētino, sed & omi sanctæ cōgregatiōi in Carthagineñ. synodo cōgregatæ, Cyrillus salutās in deo charitatē uestrā, scripta ueneratiōis uestræ multam habētia querimoniā in omi lætitia ꝑ filiū uestrū Innocentiū presbyterum suscepi, quibus à nobis speratis, ut de scrinio nostræ ecclesiæ uerissima exēplaria ex authētica synoda apđ Nicenā ciuitatē, Metropolim Bithyniæ, à sanctis patribus cōstitutis, atq; formata, sub nostræ fidei ꝓfessione uestræ dilectiōi porrigamus. Vnde em̄ honorabiles fratres, salute præeunte, necesse habui ꝑ haꝝ latorē filium nostrū Innocentiū presbyterum, fidelissima exēplaria ex authentica synodo, in Nicena ciuitate Bithyniæ habita, uestræ charitati dirigere. Qđ & in ecclesiastica historia requirentes, inuenietis. De pascha ꝟo, ut scripsistis, nūciamus uobis. XVII. Kal. Maias, nos futura indictiōe celebrare, & alia manu. Deus, & dominus noster sanctā uestrā congregationē custodiat, qđ optamus, charissimi frēs.

Incipit episto-

Incipit epistola Attici episcopi Constantinopolitani ad eosdem. Cap.CIII.

CIII. DOminis sanctis, merito beatissimis fratribus, coepiscopis, Aurelio, Valentino, uel cæteris charissimis in synodo apud Carthaginē habita, cōstitutis, Atticus episcopus, Per filiū nostrū Marcellū subdiaconū uestrū scripta uestræ dilectionis cum omī gratiarū actione suscepi domino gratias agēs, qđ merui tantorū fratrū benedictiōe pfrui. Domini, beatissimi fratres, scribitis sane, ut uerissimos canones apud Nicæā ciuitatē, Metropolim Bithyniæ, à patribus constitutos sub fidei adstipulatione dirigā. Et quis est, qui cōmunem fidem, uel statuta à patribus firmata suis fratribus denegat? Qua de re per eundē filium meum Marcellum, subdiaconū uestrum, nimiū festinātem, sicut statuti sunt in Nicæa ciuitate à patribus, canones in integro, ut iussistis: direxi, petens, ut p me plurimū uestra sancta cōgregatio orare iubeat, & alia manu. Deus noster sanctitatē uestram custodiat, quod optamus sancti fratres.

Incipiunt exemplaria concilij Niceni directa sub die VI. Kal. Decēbris, post consulatū gloriosissimorū impatorū Honorij + XII, & Theodosij IX. Augg. Bonifacio urbis Romæ episcopo. Caput CIIII.

forte † *1,*

CIIII. CRedimus in unū deum, patrem omīpotentē, uisibilium, necnō & inuisibilium creatorē. Et in unū dominū nostrum Iesum Christum, filium dei, natū ex patre unigenitū, hoc est ex substātia patris, deum ex deo, lumen ex lumine, deum uerū ex deo uero, natum non creatū, eiusdē cum patre substantiæ, per quē omīa facta sunt, cœlestia & terrena. Qui pter nos homines, & pter nostrā salutē descendit, & incarnatus est, & homo factus passus est. Et resurrexit tertia die, ascēdit in cœlū, uenturus inde iudicare uiuos, & mortuos, & in spiritū sanctum. Eos uero, qui dicunt, erat tempus quādo non erat, & qui ex nihilo factum, uel ex alia substantia, uel essentia esse, aut mutabilem, aut conuertibilē filium dei dicunt, anathematizat catholica, & apostolica ecclesia. Huic symbolo fidei etiā exemplaria statutorum eiusdem concilij Niceni à memoratis pōtificibus annexa sunt, sicut superius per omnia continētur. Quæ nos hic iterum conscribi necessarium non esse credimus.

Incipit epistola cōcilij Aphricani ad papam Cælestinum urbis Romæ episcopum. Ca.C V.

CV. DOmino dilectissimo, & honorabili fratri Cælestino Aurelius, Palatinus, Antonius, Tutus, Seruus dei, Terentius, Fortunatus, Martinus, Ianuarius, Optatus, + Celiticius, Donatus, Theasius,

al. † *Celticius.*

sius, Vincentius, Fortunatianus, & cæteri, qui in uniuersali Aphricano concilio Carthaginis affuimus: optaremus, si quemadmodum sanctitas tua de aduentu Apiarij lætatos uos fuisse, missis per conpresbyterũ nostrum Leonem literis, intimauit: ita nos quoque de eius purgatiõe hæc scripta cum lætitia mitteremus. Esset profecto & nostra, & uestra modo alacritas certior, nec præpropera uideretur, quæ adhuc de audiendo, quã de audito præcesserat. Adueniente sanè ad nos sancto fratre, & coepiscopo nostro Faustino, concilium congregauimus, & credidimus ideo cum illo missum: quoniã sicut per eius operam presbyterio ante redditus fuerat, ita nũc posset de tantis criminibus à Tabracenis obiectis eo laborãte purgari. Cuius tanta, ac tam immania flagitia decursum nostri concilij examen inuenit, ut & memorati patrocinium potius, quã iudicium, ac defensoris magis operam, quã disceptatoris iustitiam superarent. Nam primũ, quantum † obtinuerit omni congregationi diuersas iniurias ingerendo, quasi ecclesiæ Romanæ afferens priuilegia, & uolens eum à nobis in communione suscipi, quem tua sanctitas credens appellasse, quod probare non potuit, cõmunioni reddiderat, quod minime tamen licuit, quod etiã gestorum melius lectione cognosces. Triduano tamen laboriosissimo agitato iudicio, cũ diuersa eidem obiecta afflictissimi quæreremus, uel moras coepiscopi nostri Faustini, uel tergiuersationes ipsius Apiarij, quibus nefandas turpitudines occulere conabatur, deus iudex iustus, fortis, & lõganimis magno impendio resecauit. Tetriore quippe, ac putidiore obstinationẽ compressa, qua tantum liuidum cœnum impudentia negationis uolebat obruere, deo nostro eius conscientiam coartante, & occulta, quæ in illius corde tactam qua inuoluta criminum iam damnabat, etiam hominibus publicãte, repente in confessionem cunctorum obiectorum flagitiorum dolosus negator erupit. Et tandem de omnibus incredibilibus opprobrijs ultroneus se ipse conuicit, atque ipsam quoque nostram spem, qua eum & credebamus, & optabamus de tam pudendis maculis posse purgari, conuertit in gemitus, nisi quoniã istam nostram mœstitiã uno tantum solatio mitigauit, quod & nos labore diuturnioris quæstionis absoluit, & suis uulneribus qualemcunque medelam, & si inuita, ac suæ conscientiæ reluctante confessione prouidit. Domine frater, + præfatio itaque ‡ deuitato salutationis officio, impendio deprecamur, ut deinceps ad uestras aures hinc uenientes non facilius admittatis, nec à nobis excomunicatis in communionem ultra uelitis excipere, quia hoc etiam Niceno concilio definitum facile aduertet uenerabilitas tua. Nam & si de inferioribus clericis, uel laicis uidetur ibi præcaueri, quanto magis hoc de episcopis uoluit obseruari: ne in sua prouincia communione suspensi à tua sanctitate præpropere, uel indebite uideantur communioni restitui.

Presbyte-

De Apiario presbytero.

als † obstiterit.

psal. 7.

als. tantã. forte. tam immania.

lego labore.

lego † præfato. als ‡ deuite. lego debite.

Presbyterorum quoque & sequentiū clericorum improba refugia, sicut te dignum est, repellet sanctitas tua, quia & nulla patrū definitione hoc ecclesię derogatum est Aphricanæ, & decreta Nicena, siue inferioris gradus clericos, siue ipsos episcopos suis Metropolitanis aptissime cōmiserunt. Prudentissime enim iustissimeque uiderūt, quæcunque negocia, in suis locis, ubi orta sunt, finienda. Nec unicuique +puidentia gratiā sancti spiritus defuturam: qua æqtas à christi sacerdotibus, & prudēter uideať, & cōstantissime teneať: maxime, quia unicuique cōcessum est, si iudicio offensus fuerit cognitorum, ad concilia suæ prouinciæ, uel etiam uniuersale prouocare. Nisi forte quisquam est, qui credat, unicuilibet posse deum nostrum examinis inspirare iustitiam, & innumerabilibus congregatis in concilium sacerdotibus denegare, aut quem ipsum transmarinum iudicium ratum erit, ad quod testium necessariæ personæ uel propter sexus, uel propter senectutis infirmitatē, uel multis alijs impedimentis adduci non poterūt? Nam ut aliqui, tanquam à tuæ sanctitatis latere mittantur, nulla inuenimus patrum synodo constitutū. Quia illud, quod pridem per eūdem coepiscopum nostrum Faustinum, tanquā ex parte Niceni concilij exinde transmisistis, in concilijs uerioribus, quæ accipiūtur, Niceni, à sancto Cyrillo coepiscopo nostro Alexandrinæ ecclesiæ, & à uenerabili Attico Cōstātinopolitano antistite, ex authentico missis, quæ etiā ante hoc per Innocentium presbyterum, & Marcellum subdiaconum, per quos ad nos ab eis directa sunt, uenerabilis memoriæ Bonifacio episcopo decessori uestro à nobis transmissa sunt, in quibus tale aliquid non potuimus reperire. Executores etiam clericos uestros quibusque potentibus nolite mittere, nolite concedere, ne fumosum +typum sæculi in ecclesiam Christi, quæ lucem simplicitatis, & humilitatis diem, deum, uidere cupiētibus præfert: uideamur inducere, nam de fratre nostro Faustino: amoto iam pro suis nefandis nequitijs, de Christi ecclesia, dolēdo Appiano: securi sumus, qđ cum probitate, ac moderatione tuæ sanctitatis salua fraterna charitate ulterius in Aphrica minime patiatur. Et alia manu. Dominus noster sanctitatem uestram æuo longiore orātem pro nobis custodiat domine frater.

forte † puincia·

forte † typhum

EXPLICIT APHRICANVM CONCILIVM.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, AC DOMINO, DOMINO SEBASTIANO, DEI GRATIA EPIscopo Brixinensi, domino suo summopere uenerando, Ioannes Vuendelstinus S. P. D.

ONCILIVM TRIBVRIENSE, QVOD REVErendißima paternitas tua pientißime communicauerat mihi Nurenbergæ, Moguntiæ nuper editum est, in quo crebra fit mentio ueterum conciliorum, atq; pontificum, quorum constitutiones ostendit mihi tum in uetustissimis quibusdam codicibus chalcographus Moguntinus, quos mox post cõcilium illud excusum erat in multa exemplaria & arte, & impensa sua multiplicaturus, ad quam rem mea quoq; uti uoluit opera, ut expeditius poßit opus consummari. Ego autem ad tam præclarum antiquæ religionis nostræ monimentum qualemcunq; operam meam minime grauatim addixi, ea quidem spe, ut Germani nostri, quorum pleriq; nunc apostolicæ sedi, sacrisq; concilijs parum deferunt, immo derogant plurimum, ex hac editione uideant, quanta semper fuerit uel ab apostolorum usq; temporibus in catholica ecclesia Ro. pontificis, conciliorumq; statuendi ea, quæ ad cultum dei, uitæq; honestatem conducunt, authoritas, quanta item episcopalis eminentiæ supra cæteros ecclesiastici ordinis gradus potestas, quanta laicorum erga clerum, pastoremq; suum reuerentia, deuotio, & obœdientia, quam formidabile excommunicationis, & anathematis fulmen, quã seuera contra cleri, laicorumq; excessus episcoporum censura, quam longa, duraq; pœnitentium deiectio, peccatorumq; expiatio, quam feruens deniq; ad amplificandum dei, sanctorumq; eius uenerationem, laudemq; tum cleri, tum laicorum studium. Non audiebantur tunc, ut nunc, barbaricæ, & blasphemæ uoces istæ. Leges, papæ figmenta sunt, & mendacia, sacerdotium eius idolum est, & larua, missa uero, quam sacrificium uocant, summa idololatria, & impietas. Sacerdotum missatituum nihil est coram deo, sacerdotes uisibiles, & à laicis diuersi in nouo testamento nulli esse possunt. Nihil in toto mundo æque fugiendum, detestandumq; est, atq; speciosæ papisticı sacerdotij laruæ, missæ, culturæ, pietates, & religiones. Præstat publicum lenonem, aut latronem esse, quam huius generis sacerdotem. Estis episcopi uocatione satanæ, & constitutione apostoli eius, papæ. Tertia pars satanici sacerdotij est sylua, & arena monachorum, genus mistum, nec sacerdotes, nec laici, nec monachi. Christianus populus simplex est, in quo prorsus nulla secta, nulla differentia personarum, nullus laicus, nullus clericus, nullus rasus, nullus unctus, nullus monachus esse debeat, sed sine ullo discrimine omnes uel coniugati, uel cælibes, arbitrio quiq; suo, pro stercoribus habito illo fictitio charactere, & oleo, & raso uertice, & uestitu pharisaico. Contra has igitur, & id genus infinitas alias nouorum Vualdensium pestilentes blasphemias satis (ni fallor) opportunum accipiet pius lector ex hac editione antidotum, ne tam noxia hæreticæ pestis afflatu inficiatur, ut barbarico fastu contemnat instar Pighardorum antiquißimum religionis christianæ sacerdotum, & sacrificium à Christo institutum, ab apostolis propagatum, ab eorum successoribus eadem traditione ad nos usq; deductum. Irrepserunt quidem per ambitum, auaritiamq;, & ecclesiasticæ disciplinæ, atq; censuræ negligentiam multæ sensim corruptelæ, scandala, & abusus in ecclesia Christi, sed eis ad imitationem

In lib. de abrog. missa.

ueterum pontificum conueniens, ac salutare, ex hac quoq; editione remedium praeparari poterit, si qua detur ecclesiae pax, & tranquillitas à barbaricis istis haereticorum tumultibus. Accipiat igitur reuerendiss. P. T. hanc antiquioris codicis editionem aequo animo, uelut uicissitudinis obsequium, ac qualecunq; meae erga summam integritatem, uirtutemq; ac eruditionem tuam deuotionis, & obseruantiae pignus, quo me amplissimae D. T. perpetua inseruiendi uoluntate dedico, & obstringo. Bene uale praesulum decus eximium.

Francofurdiae ad Moenum. Pridie nonas Februarij. Anno salutis nostrae.

M. D. XXV.

TRACTATVS.

TRACTATVS IN TERTIO CODICE REPERTVS, DE PRIMATU Romanæ ecclesiæ.

I DIFFICILE ET AMBIGVVM APVD TE IVdicum esse perspexeris inter sanguinem, & sanguinem, & causam, & causam, & iudicum intra portas tuas uideris uerba uariari, surge & ascēde ad locum, quem elegerit deus tuus, uenies͡q ad sacerdotes leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerint eo tempore, quæres͡q ab eis, qui iudicabunt tibi iudicij ueritatem, & facies quodcun͡q dixerint, qui præsunt loco, quem elegerit dominus, & docuerint te: iuxta legem eius sequeris sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, uel ad sinistram. Qui autem superbierit nolens obœdire sacerdotis imperio, qui eo tēpore ministrat deo tuo, & decreto iudicis, morietur homo ille, & auferes malum de Israel, omnis͡q populus audiens timebit: ut nullus deinceps intumescat superbia. Deut. 17. c. Sacerdotis summi imperio obœdiendum ex lege diuina.

ANACLETVS seruus seruorum dei omnibus episcopis, & reliquis Christi sacerdotibus salutem. Sacrosancta Romana, & apostolica ecclesia non ab apostolis, sed ab ipso domino nostro primatum obtinuit, sicut ipse Petro beato apostolo dixit. Tu es Petrus, & reliqua. Ergo hæc apostolica sedes cardo, & caput omnium ecclesiarum à dño, & nō ab alio est constituta, & sicut cardine ostium regitur, sic huius sanctæ sedis authoritate oēs ecclesiæ domino disponente reguntur. Igitur siquæ causæ difficiliores inter uos ortę fuerint, ad huius sanctę sedis apicem eas, quasi ad caput referte: ut apostolico terminentur iudicio. Dist. 22. c. Sacrosancta. Idem. Dist. 22. c. In nouo. Matth. 16.

ZEPHYRINVS Romanæ urbis archiepiscopus omnibus episcopis salutem. Ad Romanam ecclesiam ab omnibus, maxime tamen ab oppressis, appellandum est, & concurrendum quasi ad matrem: ut eius uberibus nutriantur, authoritate defendantur, & à suis oppressionibus releuentur, quia nō potest, nec debet obliuisci mater filium suum. Iudicia 2. q. 6. c. Ad Romanam. 2.

enim episcoporum, maioresq́ ecclesiæ causæ à sede apostolica, & non ab alia sunt terminandæ, quia licet in alios transferatur † episcopos, beato tamē apostolo Petro dictum est, Quæcunq; ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis, & quæcunq; solueris super terrā, erunt soluta & in cœlis.

addendum forte † potestas

CALLISTVS archiepiscopus ecclesiæ catholicæ urbis Romæ omnibus episcopis Salutē. Non decet à capite membra dessidere, sed iuxta sacræ scripturæ testimoniū omnia membra caput sequātur. Nulli uero dubium est, quod apostolica ecclesia mater sit omnium ecclesiarum: à cuius uos regulis nullatenus conuenit deuiare, & sicut dei filius uenit facere uoluntatem patris sui, sic & uos uoluntatem uestræ implete matris, quę est ecclesia. Quicquid ergo sine discretione iustitiæ contra huius disciplinam actum fuerit, ratum habere ratio nulla permittit.

Dist. 12. c. Non decet.

FABIANVS episcopus Romę omnibus episcopis Salutem. Si in rebus sæcularibus suum cuiq; ius, & proprius ordo seruandus est: quanto magis in ecclesiasticis dispositionibus nulla debet induci cōfusio, quod hac obseruatione seruabitur, si nihil potestati, sed totum æquitati tribuitur.

Idem. Siquis iudicem sibi aduersum senserit, uocem appellationis adhibeat. Appellantem autem non debet afflictio ulla, aut detentionis iniuriare custodia: sed liceat appellatori uitiatam causam appellationis rēmedio subleuare. Liceat etiā in causis criminalibus appellare, nec uox appellationis denegetur ei, quem in supplicium sententia destinarit. Pulsator ante suum iudicem causam dicat, & non ante suum iudicem pulsatus, si uoluerit, taceat, & ut pulsoris, quoties appellauerint, induciæ dentur, nec quenquam non à suo iudice dicta sententia constringat.

2. q. 6. c. Licet. cum seq.

SIXTVS uniuersalis apostolicæ ecclesiæ episcopus omnibus sanctæ dei ecclesiæ rectoribus Salutem. Siquis uestrum pulsatus fuerit in aliqua aduersitate, licenter hanc sanctam, & apostolicam appellet sedem, & ad eam quasi ad caput, suffugium habeat, ne innocens damnetur, aut ecclesia sua detrimentum patiatur. Si autem necesse ei euenerit, eamq́; minime appellare uoluerit, & uocatus tamen ab hac sancta sede fuerit, non rennuat uenire: sed confestim, ut ei nuntiatum fuerit, uenire festinet: & causas, pro quibus uocatus est, prudenter disponat, atq; si necesse fuerit aliquid corrigere cum his, quos primos hic inuenerit, corrigat. Ad ecclesiam tamen suam non prius reuertatur,

Ibidem c. Siquis uestrum.

quam hinc

quam hinc literis apostolicis, uel formatis pleniter instructus, atque purgatus sit, fuerit unde. Et postquam domum reuersus fuerit, cognoscant uicini sui, qualiter hic suam, aliorumque causam finierit, quatinus ea absque aliqua ambiguitate nunciare, & prædicare possit omnibus. Siquis autem aliter agere præsumpserit, sciat censuram huius sedis cum omnibus membris suis sibi non deesse uenturam, & sicut egerit, ita recipiet: si bene, bene, si graue, graue, si pessime, pessime, quoniam dignus est operarius mercede sua.

SYLVESTER papa in generali residens synodo dixit. Nemo iudicabit primã sedem, iustitiam temperare desyderationẽ, neque enim ab Augusto, neque ab omni clero, neque à regibus, neque à populo iudex iudicabitur. 9.q.3. Nemo iud.

IVLIVS, apostolicæ sedis episciopus omnibus episcopis salutem. Habet sacrosancta Romana ecclesia potestatem, singulari sibi priuilegio concessam, aperire, & claudere ianuas regni cœlestis, quibus uoluerit.

GELASIVS episcopus omnibus episcopis. Cuncta per mundum nouit ecclesia, quod sacrosancta Ro. ecclesia de omni ecclesia fas habeat iudicandi: neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio, siquidem ad illam de qualibet mundi parte appellandum est, ab illa autem nemo est appellare permissus. Sed nec illa præterimus, quod apostolica sedes sine ulla synodo præcedente exoluendi, quos synodus iniqua damnauerat: & damnandi, nulla existente synodo, quos, oportuit, habeat facultatem, & hæc nimirum pro suo principatu, quem beatus Petrus apostolus domini uoce & tenuit semper, & retinebit. Ibidem c. Cuncta per mundum.

SYMMACHVS papa uniuersis episcopis. Aliorum hominũ causas deus uoluit per homines terminare, sacro uero sanctæ sedis Romanæ præsulẽ suo sine quæstione reseruauit arbitrio, uoluit beati Petri successores cœlo tantum debere innocentiam, & subtilissimi discussoris indagini inuiolatam exhibere conscientiam. Ibidem c. Aliorũ

VIGILIVS papa dilectissimo fratri Euthero coepiscopo. Nulli uel tenuiter scienti, uel pleniter sapienti dubium est, quod ecclesia Romana fundamentum, & forma sit ecclesiarum, à qua omnes ecclesias principum sumpsisse nemo recte credentium ignorat, quoniam licet omnium apostolorum par esset electio, beato Petro tamen concessum est, ut cæteris præemineret, unde & Cephas uocatur, quia caput, & primus est omnium apostolorũ, & quod in capite præcessit, in membris sequi necesse est,

obrem sancta Ro. ecclesia eius merito domini uoce cõsecrata primatum tenet omnium ecclesiarum: ad quam tam sancta episcoporum negotia, atq; querelæ, atq; iudicia, quam & maiores ecclesiarum quæstiones quasi ad caput semper referendæ sunt, nam & qui se scit alijs esse præpositũ, non moleste ferat aliquẽ sibi esse prælatum. Ipsa nanq; ecclesia, quæ prima est, ita reliquis ecclesijs uices suas credidit largiendas, ut in partem uocatæ sint sollicitudinis, nõ in plenitudinem potestatis. Vnde omnium appellantium sedem apostolicam episcoporum iudicia, & cunctarum maiorum negotia causarum eidem sanctæ sedi reseruata esse liquet. Præsertim cum in his omnibus eius semper sit expectandum consulium: cuius tramiti si quis obuiare tentauerit, sacerdotum causas se non sine honoris sui periculo apud eandem sanctam sedem nouerit redditurum.

Ibidem c. Qui se scit.

GREGORIVS seruus seruorum dei omnibus episcopis per diuersas prouincias constitutis. Diuinis præceptis, & apostolicis saluberrimis incitamur monitis: ut pro omnium statu impigro uigilemus affectu, & quia cunctarum dispositione diuina ecclesiarum curam gerimus, omnium nostra poscentibus suffragia apostolica authoritate subuenire optamus, quoniam diuinæ uirtutis, & infirmitatis humanæ sanctio est, ut omnium ecclesiarum negotia ad nostræ reparationis tendant affectũ. Quapropter has ad uos literas destinamus: in quibus decreto nostro uestram rogantes charitatem mandamus, ut nihil prius de eo: quod ad sinũ sanctæ Romanæ confugit ecclesiæ, eiusq; implorat auxilium: decernatur, quam ab eiusdem ecclesiæ fuerit præceptum authoritate: quæ uices suas ita alijs impertinit ecclesijs, ut in partem sint uocatæ sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Si autem, quod non arbitramur, à quoquam secus præsumptum fuerit: ab officio cleri submotus apostolicæ authoritatis reus ab omnibus iudicetur, ne lupi, qui sub specie ouium subintrarũt, bestiali sæuitia quosq; audeant dilacerare: & quod sibi fieri nolunt, alijs inferre præsumant.

Dist. 11. Præceptis.

Idem eisdem. Præceptis apostolicis nõ dura superbia resistatur, sed per obœdientiam quæ à sancta Romana, & apostolica authoritate iussa sunt, salutifere impleantur: si eiusdem sanctæ ecclesiæ, quæ est caput uestrum, communionem habere desyderatis. Non nouum aliquid præsenti iussione præcipimus, sed illa, quæ olim indulta uidentur, firmamus, cum nulli dubium sit, quod non solum pontificalis accusatio, sed omnis sanctæ religionis relatio ad sedem apostolicam, quasi ad caput ecclesiarum, debeat referri, & inde normam sumere, unde sumpsit exordium, nec caput institutionis

tutionis uideatur omittere, cuius authoritatis sanctionem omnes teneant sacerdotes, qui nolint ab apostolicæ: super quam Christus uniuersalem fundauit ecclesiã: soliditate diuelli. Siquis hæc apostolicæ sedis præcepta non obseruauerit, percepti honoris hostis esse non dubitetur.

In eisdem. Nulli phas est uel uelle, uel posse transgredi apostolicæ sedis præcepta, nec eius dispositionis ministerium, quod omniũ sequi oportet charitatem. Sit ergo ruinæ suæ dolore prostratus, quisquis apostolicis uoluerit contraire decretis, nec locum deinceps inter sacerdotes habeat: sed extorris à sancto ministerio fiat, nec de eius iudicio quisquam nostram curam habeat. Quoniam iam damnatus à sancta, & apostolica ecclesia, eiusq́ authoritate, & propria inobœdientia, atq; præsumptione à quoquam esse non dubitatur, quia maioris excommunicationis deiectione est exigendus, cui sanctæ ecclesiæ + commissa fuerit disciplina: qui non solum prælatæ sanctæ ecclesiæ iussionibus parere debuit, sed etiam alijs, ne preterirent, insinuare. Sit ergo alienus à diuinis, & pontificalibus officijs, qui noluit præceptis obœdire apostolicis.

Dist. 19. Nulli phas.

forte + pretermissa.

Siquis super his nos arguere uoluerit, aut extra authoritatem facere cõtenderit, ueniet ad sedem apostolicam, quo omnia ecclesiastica negotia, de quibus quæstio habetur, confluere iussa sunt: ut ibi ante confessionem S. Petri mecum iuste decertet, quatinus inibi unus ex uobis sententiã suscipiat.

NICOLAVS papa omnibus episcopis. Nimini licitum est de sedis apostolicæ iudicio iudicare, aut illius sententiã retractare, permissum uidelicet propter Ro. ecclesiæ primatum Christi munere in beato Petro apostolico diuinitus collatum.

17. q. 4. Nemini

CAECILIVS CYPRIANVS in epistola sua dicit ita. Loquitur dominus ad Petrum, Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hãc petram ædificabo ecclesiam meã. Super unum ædificat ecclesiam, & quãuis apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, & dicat, Sicut misit me pater, & ego mitto uos, accipite spiritum sanctum: tamen ut unitatem manifestaret, unitatis eiusdem originem ab imo incipientem sua authoritate disposuit, hoc erant utiq; cęteri apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi, & honoris, & potestatis: sed exordium ab unitate proficiscitur, ut ecclesia Christi una monstretur, quam unam ecclesiam etiam in Cantico canticorum spiritus sanctus ex persona domini designat, & dicit. Vna est columba mea, perfecta mea, una est matri suæ electa

Cyp. in tract. de simp. prelatorũ 24. q. 1. c. Loquitur dominus. Ioan. 10.

Cant. 6.

Ephe.4. electa genitricis suæ. Hanc ecclesiæ unitatem, & beatus apostolus Paulus docet, & sacramentum unitatis ostendit dicens. Vnum corpus, & unus spiritus, una fides, unum baptisma, unus deus. Quam unitatem tenere firmiter, & uendicare debemus, maxime nos episcopi, qui in ecclesia præsidemus, ut episcopatum quoque ipsum unum, atque indiuisum probemus. Nemo fraternitatem fallat, nemo fidei uirtutem perfida præuaricatione corrumpat.

Ibidem. Idem. Episcopatus unus est, cuius à singulis in solidũ pars tenetur, ecclesia una est, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur, quomodo solis multi radij sunt, sed lumen unum, & rami arboris multi sunt, sed robur unum tenaci fundatum radice, & quomodo de fonte uno riui plurimi defluunt, numerositas licet diffusa uideatur exundantis copiæ largitate: unitas tamen seruatur in origine. Auelle radium solis à corpore, diuisionem lucis unitas non capit, ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit, à fonte præcide riuum, præcisus arescit, sic & ecclesia domini luce perfusa per orbem totum radios suos porrigit: unum tamen est, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis seperatur. Ramos suos in uniuersam terrã copia ubertatis extendit, profluentes largiter riuos latius pandit: unum tamen caput est, & origo una, & una mater fœcunditatis successibus copiosa. Adulterari non potest sponsa Christi, incorrupta est, & pudica, unam domum nouit, unius cubiculi sanctitatẽ casto pudore custodit.

Ibidem. Idem. Alienus est, prophanus est, hostis est, habere non potest deum patrem: qui uniuersalis ecclesiæ non tenuerit unitatem.

Hactenus ex codice antiquo.

SVfficerent quidẽ ista apud eos christianos, qui parent, & simpliciter credunt quicquid tradit, ac tenet sancta mater ecclesia, cum autem nostra ætate sedis apostolicæ authoritas à plurimis Belial, & inobœdientiæ filijs non solum reuocetur in dubium, sed etiam editis libellis impugnetur: pluribus profecto & scripturarum testimonijs, & sanctorum patrum astipulationibus debet primatus Petri, & successorum eius affirmari. Id quod efficaciter prestiterunt nuper hoc æuo sane doctissimi uiri, ac reuerendissimi patres, Thomas cardinalis S. Sixti, Ioannes episcopus Roffensis, Ambrosius Catharinus Senensis, Ioannes Faber Constantieñ, Ioannes Eccius Procancellarius Ingolstadieñ, & nonnulli alij. Copiosissime enim simul, & solidissime ostenderunt ex sacris literis, ex antiquis concilijs, ex apostolicis decretis, ex antiquissimis patribus, ex probatissimis ecclesiæ doctoribus, ex legibus

gibus deniq; publicis, & approbatis historijs rem hanc ita clare deduxerunt, ut de ea nemo amplius dubitare queat, nisi qui per hæresim, & rebellionem penitus est subuersus, ac iudicio proprio (ut ait apostolus) condemnatus. Cum autem istorum libri non omnibus passim sint ad manū, operæ pretium fuerit hic aliquot testimonijs propositum confirmare: ne lector dubio, aut suspenso animo tot, ac tam præclara, ac pia ueterum Ro. pontificum decreta, quæ nunc eduntur, legat, cui profecto omnē dubitationis scrupulum, si non obsistat rebellionis, aut odij affectus, sequentes poterūt authoritates eximere. ad Tit. 3.

Ipse enim dominus, & saluator noster Iesus Christus in singularē prærogatiuam sic loquitur in euangelio ad Petrum, Beatus es Simon bar Iona, quia caro, & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, &c. Item, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Tertio, Tibi dabo claues regni cœlorum, & quodcunq; ligaueris super terram, erit ligatū & in cœlis. Quarto, Ego rogaui pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando cōuersus confirma fratres tuos. Quinto, Simon Ioānis diligis me plus his? Pasce agnos meos, pasce oues meas. Hæc profecto singulariter Petro, primo Ro. ecclesiæ pontifici, nulli aliorum apostolorum dixit dominus. Sunt & alia plura euangelij loca, ex quibus Petri primatum haud obscure obseruare liceat. Vbiq; enim in apostolorū catalogis primo loco ponitur Petrus, licet uocatione primus non fuerit, & nō raro nominatim præ alijs commemoratur. Atq; pro soluenda didrachma ait dominus illi specialiter, Vade ad mare, & mitte hamu, & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies staterem, illum sumens da eis pro me, & te. Neq; sine mysterio dixit ei, Tu me sequere, ut scilicet simili mortis genere eum sequeretur, cuius in ecclesia uices præ cæteris administraturus erat, nec parui momenti est, quid à se Petra Christus Simonem, mutato nomine, Petrum uocauit, Tu uocaberis (inquit) Cephas, quod interpretatur Petrus, quia super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Neq; caret mysterio, quod cum dominus post resurrectionem suam se discipulis suis manifestaret iterum ad mare Tyberiadis, solus Petrus, cum audisset quia dominus est, tunica se succinxit, erat enim nudus, & misit se in mare: alij autem discipuli nauigio uenerunt. Hoc quippe signum fuit (ut ait sanctus Bernardus) singularis pontificij Petri, per quod non nauem unam, ut cæteri quiq; suam, sed sæculum ipsum susceperit gubernandum, mare enim sæculum est, naues ecclesiæ, inde est, quod altera uice Matthæi decimo quarto, & Marci sexto instar domini gradiens super aquas,

Matth. 16. Luc. 22. Ioan. 21. Matth. 10. Marc. 3. Luc. 6. Matth. 17. Ioan. 21. Ioan. 1. Matth. 16. Ioan. 21. Bern. lib. 2 ad Euge.

aquas,unicum se Christi uicarium designauit,qui nō uni populo,sed cunctis præesse deberet, siquidem aquæ multæ populi multi.Solus ergo supra mare iussus est uenire ad Christum , ut daretur intelligi, quod totus orbis,qui per mare est designatus, suæ ditioni parere deberet. Neq; frustra dictum Petro putat S.Ambrosius,Duc in altum, hoc est in profundum disputationum. Quid enim est tam altum, quam altitudinem diuitiarum uidere,scire filium dei,& professionem diuinæ generationis assumere?Non turbatur itaq; nauis,quę Petrum habet,turbatur aūt illa,quę Iudam habet. Per nauen enim Petri,quam Christus ascendit, ecclesia significatur.Sed & alia loca Euangelij animaduertunt sacri interpretes circa Petrum ad uniuersalis ecclesiæ curam pertinentia, uelut Matth. xviij. Accedens Petrus ad Iesum dixit, Domine quoties peccabit in me frater meus,& dimittam ei?ubi sane tanquam futurus præses ecclesiæ,fraternæ correctionis modum diligenter præ alijs quæsiuit apostolis. Et sequenti cap,Ecce (inquit) nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te , quid ergo erit nobis?ubi Chrisostomus ait.Interrogat Petrus,ut tu inops discas,quoniam in nullo hinc diminutus es.Qui enim claues regni cœlorum acceperat pro his,quæ ibi sunt,confidit,& pro orbe terrarum interrogat.Instante item tempore passionis soli Petro nominatim , dixit dominus , Simon dormis,nō potuisti una hora uigilare mecum?ubi uoluit ostendere Christus Petrum præ cæteris ex commisso sibi officio debere uigilare. Sed & abscissio auriculæ à B.Augustino, & Gregorio in mysteriū pastorale trahitur, Quare tollit (inquiunt) aurē Petrus?quia ipse est,qui accipit claues regni cœlorum. Ille enim condemnat,qui & absoluit,quoniā ligandi,atq; soluendi idem adeptus est potestatem. Tollit autem aurem male audientis , tollit autem gladio spirituali aurem interiorē male intelligentis. Hæc & id genus plura euangeliorum loca symbolice ad Petri primatum referuntur à sacrarum literarum interpretibus, etiam antiquissimis, non modo latinis,sed & græcis,quos recensere longum foret.Sunt & alia scripturæ loca tum in epistolis,tum in actibus apostolorum, quæ principē apostolorum fuisse Petrum aperte declarant, uti Roffensis episcopus eleganter deducit, sed hic commode referri , propter prolixitatem non possunt, satis itaq; fuerit pro ampliori huius rei declaratione tres ex antiquis ecclesiæ doctoribus in testimonium accersere. Hæc autem sunt uerba B.Dionysij,quem Areopagitam uocant,cap.iij.de diuinis nominibus ad Timotheum. Nanq; & apud ipsos diuino spiritu plenos pontifices nostros, cū & nos(ut nosti) & plerię; ex sanctis fratribus nostris ad cōtuendum corpus illud,quod authorem uitę,deumq; ceperat,cōuenissemus (aderat aūt & frater domini Iacobus,& Petrus supremum decus , & antiquissimum theolo-

Luc.5. *Roma.11.* *24.q.1. Non turbatur.* *Matth.19.* *Mar.14. Luc.22.* *In articulo.25.* *Dionysius de transitu Mariæ*

theologorum columen) ubi post contuitum placuit, ut infinite potentem diuinæ infirmitatis bonitatem pontifices laudarent omnes, quisque pro captu suo, hæc ibi. Et alibi uocat Petrum non raro summum, & uerticalem apostolum, quemadmodum postea eundem uocauit B. Chrysostomus os, & principem apostolorum, uerticem totius consortij, pastoremque, ac caput ecclesiæ. Sed & Cyrillus, Origenesque, & Theophilus, id genus epitheta illi attribuisse leguntur. Sic deinde antiquissimus Aphrorum scribit in libro de præscriptione hæreticorum Tertullianus. Si Italiæ (inquit) adieceris, habes Romanam ecclesiam, unde nobis quoque authoritas præsto est statuta. Felix ecclesia, cui totam doctrinam apostoli cũ sanguine suo profuderunt, ubi Petrus passioni dominicæ adæquatur, ubi Paulus Ioannis exitio coronatur, ubi apostolus Ioannes, posteaquã in oleum igneum demersus nihil passus est, in insulam relegatur, uidemus quid dixerit, quid docuerit, hæc ille. An uero non est hoc grande testimonium, ab eo præsertim, qui Ro. clericis inimicus fuisse legitur? Sic antiquissimus item latinorum ante M. CCCL. annos scripsit Irenæus, episcopus Lugdunensis, lib. III. contra hæreticos. Maximę (inquit) & antiquissimæ, & omnibus cognitæ à gloriosissimis duobus apostolis Petro, & Paulo Romæ fundatę, & constitutæ ecclesiæ eam, quam habet ab apostolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem, per successiones episcoporum peruenientem usque ad nos iudicantes confundimus omnes eos, qui quoquo modo uel per sibi placentiam, uel uanam gloriam, uel per cæcitatem, & sententiã malam, præter quam oportet, colligunt. Ad hanc enim ecclesiam propter potentiorem principalitatem necesse est omnem conueniri ecclesiam, hoc est eos, qui sunt undique fideles: in qua semper ab his, qui sunt undique, conseruata est ea, quæ est ab apostolis traditio. His itaque, & id genus alijs rationibus, & authoritatibus constat Ro. ecclesiam semper habuisse primatum inter omnes totius orbis ecclesias à temporibus apostolorũ in hanc usque horam. Vnde allegatur à Fabro Constantiensi græcus author Hugo Etherianus, qui tempore Manuelis imperatoris (cuius filius Ioannes imp. Florentino interfuit concilio) in latinorum sententiam tres libros de processione spiritus sancti scripsit in hæc sane uerba. Quibus ex uerbis liquido claret, quod Petrum, eiusque successorem principem Christus & caput non modo latinorum, græcorum, occidentis, & septentrionis uniuersi, uerum etiam Armenorum, Arabum, & totius orientis, ac meridiani climatis in perpetuum constituit. Ob quam rem occidui solis limites uniuersi Petri successorem ex tunc sibi dominum recognoscunt, & sub illo pro suo le diriguntur, quod omẽs facere opportunum est. Hæc græcus ille author modernus. Hinc certe sunt amplissima illa sedis apostolicę priuilegia, quæ Iulius

Chrys. in N att. Omel. LV.

Tertullianus

Irenæus li. 3. c. 3.

Hugo Etherianus.

Priuilegia Ro. eccl.

Iulius papa,& Athanasius patriarcha ad lõgum commemorant in epistolis suis ex concilio Nicæno, quæ tamen & antea huic sedi fuisse attributa ex historia ecclesiastica, ueterumq; pontificum decretis, haud obscure cognoscitur. Ita enim ante Nicænam synodum scripsit Marcellus papa, & martyr Maxentio episcopo, Synodum episcoporũ absq; huius sedis Romanæ authoritate (quanuis quosdam episcopos possitis congregare) nõ potestis regulariter facere, neq; ullum episcopũ, qui hanc appellauit apostolicam sedem damnare, antequam hinc diffinitiua sententia procedat. Nemo igitur sine peccato aut instituta eius contemnit, aut eius præcepta transgreditur, unde ait Damasus papa. Omnia decretalia cunctorũ prædecessorum nostrorum constituta, quæ de ecclesiasticis ordinibus, & canonum sunt promulgata disciplinis, ita ab omnibus episcopis, ac sacerdotibus generaliter custodiri debere mandamus: ut siquid in illa commiserint, ueniam sibi honoris deinceps nouerint denegari. Quod si sanctis istis pontificibus, uelut in propria causa, minus credendum esse dixerint aduersarij, credant saltẽ B. Cypriano superius allegato, cuius & hæc sunt ad S. Cornelium Ro. pontificem uerba. Quales putas esse eos, qui sacerdotum hostes, & contra ecclesiam catholicam rebelles, nec præmonentis domini comminatione, nec futuri iudicij ultione terrentur? Neq; enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quam inde, quod sacerdoti dei non obtemperatur, nec unus in ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tempus iudex uice Christi cogitatur. Cui si secundum magisteria diuina obtemperaret fraternitas uniuersa, nemo aduersum sacerdotum collegium quicquam moueret, nemo post diuinum iudicium, post populi suffragium, post coepiscoporum consensum iudicem se, non iam episcopi, sed dei faceret.

Dist. 17. c. Synodum.

25. q. 1. c. Omnia

Cyp. in epistolis lib. 1. epi. 3.

EXPLICIT TRACTATVS DE primatu Ro. ecclesiæ.

ANTIQVA ROMANORVM PONTIFICVM DECRETA, IN CODICE

antiquo canonum contenta.

Icolaus papa archiepiscopis, & episcopis per Galliam constitutis. Si Romanorum pontificum decreto cæterorum opuscula tractatorum, approbantur uel reprobantur: ita, ut quod uere sedes apostolica probauit, hodie teneatur acceptum, & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur, quando potius ea, quæ ipsa pro catholica fide, pro sanis dogmatibus, pro uarijs, & multifarijs ecclesiæ necessitatibus, & fidelium moribus diuerso tempore scripsit: omni honore debent præferri, & ab omnibus prorsus in quibuslibet necessitatibus, uel opportunitatibus, discretione, uel dispensatione magistra, reuerenter assumi. Quanquam quidam uestrum scripserunt, haud illa decretalia priscorum pontificum in toto canonum codicis corpore esse descripta, & ideo inter canones non assumenda, cum tamen & ipsi, ubi suæ intentioni hæc suffragari conspiciunt, in omnibus illis indifferenter utantur. Dist. 19. c. Si Romanorum.

Q EPISTO-

EPISTOLA S. AMBROSII AD Syricium papam.

Amb. in epistol. lib. 10. ep. lxxxi

Prouidus pastor Syricus.

Errores Iouiniani.

Virginitas præferenda cõiugio

Gen. 2.

1. Corinth. 7.

Viduitas.

Ieiunium.

Damnatio hæreticorum.

Omino dilectißimo fratri Syricio papæ Ambrosius episcopus, Baßianus episcopus, & cæteri. Recognouimus literis sanctitatis tuæ boni pastoris excubias, qui fideliter commissam tibi ianuam serues, & pia sollicitudine Christi ouile custodias dignus, quẽ oues domini audiant, & sequantur. Et ideo quia nosti ouiculas Christi, lupos facile deprehendes, & occurres, quasi prouidus pastor, ne isti morsibus perfidiæ suæ, feraliq́; ululatu dominicum ouile dispergant. Laudamus hoc domine frater, nobis dilectißime & toto concelebramus affectu, nec miramur, si luporum rabie grex domini perhorruit, in quibus Christi uocem non recognouit. Agrestis enim ululatus est nullam uirginitatis gratiam, nullum castitatis ordinem seruare, promiscue omnia uelle confundere, diuersorum gradus abrogare meritorum, & paupertatem quandam cœlestium remunerationum inducere. Sed quæ potest laus esse coniugij, si nulla uirginitatis est gloria? Neq; uero nos negamus sanctificatum à Christo esse coniugium, diuina uoce dicente, Erunt ambo in carne una, & in uno spiritu, sed prius est, quod nati sumus, quam quod effecti, multoq́; præstantius diuini operis mysterium, quam humanæ fragilitatis remedium. Iure laudatur bona uxor, sed melius pia uirgo præfertur, dicente apostolo, Qui iungit uirginem suam, bene facit, & qui non iungit, melius facit, hæc enim cogitat, quæ dei sunt, illa quæ mundi. Illa coniugalibus uinculis colligata est, hæc libera uinculorum, illa sub lege, ista sub gratia. Bonum coniugium, per quod est inuenta posteritas successionis humanæ, sed melius uirginitas, per quam regni cœlestis hæreditas acquisita, & cœlestium meritorum reperta successio. Per mulierẽ cura successit, per uirginem salus euenit. Deniq; speciale donum uirginitatis Christus elegit, & integritatis munus exhibuit, atq; ipse repræsentauit, quod elegit in matre. Et infra. Quid autem etiam uiduitatis attexamus præconia, cum in euangelio post uirginis celeberrimum partum anna uidua subrogetur, quæ uixerat cum uiro suo annis septem à uirginitate sua, & hæc uidua annorum. LXXXIIII. quæ non discedebat de templo ieiunijs, & obsecrationibus seruiens die, ac nocte, & merito habilis uiduitas. Deniq; si Adam sic exegisset ieiunium, non fuisset nudus effectus, Niniuen amor ieiunij liberauit, & ipse dominus ait, Non eijcietur, nisi per orationem, & ieiunium. Sed quid plura apud magistrum, atq; doctorem, cum iam dignum præmium retulerunt illi perfidiæ suæ? & infra. Ita Iouinianum, Auxentium, Germinatorem, Felicem, Protinum, Genialem, Martianum, Ianuarium, & Ingeniosum, quos sanctitas tua damnauit, sciat apud nos quoq; secundum iudicium tuum esse damnatos. Incolumem te, & florentißimum deus noster teneat omnipotens, domine dilectißime frater.

INCIPIVNT

INCIPIVNT TITVLI DECRETORVM

PAPAE SYRICII. NVMERO. XV.

INCIPIT EPISTOLA DECRETALIS PAPAE SYRICII.

SYRICIVS HIMERIO EPISCOPO Tarraconensi Salutem.

Irecta ad decessorem nostrum sanctę recordationis Damasum fraternitatis tuæ relatio me iam in sede ipsius constitutum: quia sic dominus ordinauit: inuenit, quam cum in conuentu fratrum sollicitius legeremus, tanta inuenimus, quæ reprehensione, & correctione sint digna: quanta optamus †laudando cognoscere. Et quia necesse nos erat in eius labores, curasque succedere, cui per dei gratiam successimus in honore: facto, ut oportebat, primitus meæ prouectionis iudicio, *lego† laudanda*

 ad singula

al's t negamus ad singula, pro ut dominus adspirare dignatus est, consultationi tuæ responsum competens non †negamus. Quia pro officij nostri consyderatione non est nobis dissimulare, nõ est tacere libertas: quibus maior cunctæ christianæ religionis zelus incumbit, portamus onera omnium, qui grauantur. Quinimmo hæc portat in nobis beatus apostolus Petrus, qui nos in omnibus, ut confidimus, administrationis suę protegit, & tuetur hæredes.

Officium Rom. pont.

De Arianis non rebaptizandis. Cap. I.

I

al's t hoc Ephe. 4. Decreta liberij papæ. In conci. Nicæ. cap. 8.

PRima itaqꝫ paginæ tuæ fronte signasti baptizatos ab impijs Arianis plurimos ad fidem catholicam festinare, & quosdam de fratribus nostris eosdem denuo baptizare uelle, quod non licet, cum †hæc fieri & apostolus uetet, & canones contradicant, & post cassatum Ariminense cõcilium missa ad prouincias, à uenerandæ memoriæ prędecessore meo Liberio generalia decreta prohibeant, quos nos cum Nouatianis, alijsqꝫ hæreticis, sicut est in synodo constitutum, per inuocationem solam septiformis spiritus episcopalis manus impositione, catholicorum conuentui sociamus, quod etiam totus oriens, occidensqꝫ custodit, à quo tramite uos quoqꝫ posthac minime conuenit deuiare: si non uultis à nostro collegio synodali sententia separari.

Vt præter pascha, & pentecosten baptismum non celebretur. Cap. II.

II

De consecra. Dist. 4. c. Non ratione. Appa. i. Epiphaniæ.

SEquitur de diuersis baptizandorum temporibus, pro ut unicuiqꝫ libitum fuerit, improbabilis, & emendanda confusio: quæ à nostris consacerdotibus (quod commoti dicimus) non ratione authoritatis alicuius, sed sola temeritate præsumitur, ut passim, ac libere natalitijs Christi, seu apparitionis, necnon & apostolorum, seu martyrum festiuitatibus innumeræ (ut asseris) plebes baptismi mysterium consequantur, cum hoc sibi priuilegium & apud nos, & apud omnes ecclesias dominicum specialiter cum pentecoste sua pascha defendat, quibus solis per annum diebus ad fidem confluentibus generalia baptismatis tradi conuenit sacramenta. His duntaxat electis, qui ante quadraginta, uel eo amplius, dies nomen dederint, & exorcismis, quotidianisqꝫ orationibus, atqꝫ ieiunijs fuerint expiati, quatinus apostolica illa impleatur præceptio, ut expurgato fermento ueteri noua incipiat esse conspersio. Sicut ergo paschalem reuerentiã in nullo dicimus esse minuendam, ita infantibus, qui necdum loqui poterũt per ætatem, uel his, quibus in qualibet necessitate opus fuerit sacri unda baptismatis, omni uolumus celeritate succurri: ne ad nostrarum perniciem tendat animarum, si negato desyderantibus fonte salutari exiens unusquisqꝫ de sæcu-

Expiatio baptizandorum per dies XL. 1. Corinth. 5.

de sæculo & regnum perdat, & uitam. Quicunque etiam discrimen naufragij, hostilitatis incursum, obsidionis ambiguum, uel cuiuslibet corporalis ægritudinis desperationem inciderint, & sibi unico credulitatis auxilio poposcerint subueniri: eodem, quo poscunt, momento temporis expedite regenerationis præmia consequantur. Hactenus erratum in hac parte sufficiat, nunc præfatam regulam omnes teneant sacerdotes, qui nolunt ab apostolicæ petræ: super quam Christus uniuersalem construxit ecclesiam: soliditate diuelli. *Baptismus in necessitate.* *Matth. 16.*

De apostatis. Cap. III.

III *Si apostata resipiscat.*

ADiectum est etiam, quosdam christianos ad apostasiam (quod dici nephas est) transeuntes, & idolorum cultu, ac sacrificiorum contaminatione prophanatos, quos à Christi corpore, & sanguine, quo dudum redempti fuerāt renascendo, iubemus abscindi. Et si resipiscentes forte aliquando fuerint ad lamenta conuersi: his, quamdiu uiuunt, agenda pœnitentia est, & in ultimo fine suo reconciliationis gratia tribuenda, quia docente dño, Nolumus mortē peccatoris, sed tm̄ ut conuertatur, & uiuat. *Ezech. 18.*

Quod non liceat alterius sponsam ad matrimonij iura sortiri. Cap. IIII.

IIII *26. q. 2. De coniugali.*

DE coniugalium autem uiolatione requisisti, si desponsatam alij puellam alter in matrimonium possit accipere? hoc ne fiat, modis omnibus inhibemus, quia illa benedictio, quā nupturæ sacerdos imponit, apud fideles cuiusdam sacrilegij instar est, si ulla transgressione uioletur.

De his, qui pœnitentiam minime seruauerunt. Cap. V.

V *33. q. 2. c. De his uero.* *2. Pet. 2.*

DE his uero non incongrue dilectio tua apostolicam sedem credidit cōsulendam: qui acta pœnitentia, tanquā canes, ac sues ad uomitus pristinos, & uolutabra redeuntes & militiæ cingulum, & ludicras uoluptates, & noua coniugia, & inhibitos denuo appetiuere concubitus, quorum professam incontinentiam generati post absolutionem filij prodiderunt. De quibus, quia iam suffugium non habent pœnitendi, id duximus decernendum: ut sola intra ecclesiam fidelibus oratione iungantur, sacræ mysteriorum celebritati, quanuis non mereantur, intersint: à dominicę aūt mensæ conuiuio segregentur, ut hac saltem destructione correpti, & ipsi in se sua errata castigent, & alijs exemplum tribuant, quatenus ab obscœnis cupiditatibus retrahantur. Quibus tamen, quoniam carnali fragilitate ceciderunt, uiatico munere, cum ad dominum cœperint proficisci, per communionis gratiam uolumus subueniri. Quam formam & circa mulieres, quę se post pœnitentiā talibus pollutionibus deuinxerunt, seruandam esse censemus.

De monachis, & uirginibus propositum non seruantibus. Cap. VI.

VI PRæterea monachorum quosdam atque monacharum, abiecto propo-
sito sanctitatis, in tantam proteſtaris demersos esse lasciuiam: ut prius
lego † prætextu clanculo, uelut monasteriorum † prætextatu, inlicita, ac sacrilega se conta
gione miscuerint, postea uero in abruptum conscientiæ desperatione
perducti de inlicitis complexibus libere filios procrearint: quod & publi-
cæ leges, & ecclesiastica iura condemnant. Has igitur impudicas, detesta-
bilesque personas à monasteriorum cœtu, ecclesiarumque conuentibus eli-
minandas esse mandamus. Quatenus retrusæ in suis ergastulis tantum fa
cinus continua lamentatione deflentes, purificatorio possint pœnitudi-
nis igne decoquere, ut eis uel ad mortem saltem, solius misericordiæ intui-
tu per communionis gratiam possit indulgentia subuenire.

De clericis incontinentibus. Cap. VII.

VII VEniamus nunc ad sacratissimos ordines clericorum, quos in ueneran
Hiere. 9. dæ religionis iniuriam ita per uestras prouincias calcatos, atque con-
fusos charitate tua insinuante reperimus: ut Hieremiæ nobis uoce dicen-
dum sit, Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachryma-
rum, & flebo populum hunc die, ac nocte. Si ergo beatus propheta ad lu-
genda populi peccata non sibi ait lachrymas posse sufficere, quanto nos
2. Corinth. 11. possimus dolore percelli, cum eorum, qui in nostro sunt corpore, compel-
limur facinora deplorare, quibus præcipue secundum beatū Paulum in-
stantia quotidiana, & sollicitudo omnium ecclesiarum indesinenter incum
bit: Quis enim infirmatur, & non infirmor: quis scandalizatur, & ego nō
Dist. 82. c. Plurimos. uror: Plurimos enim sacerdotes Christi, atque leuitas post longa consecra-
tionis suę tem poratam de † cōiugibus proprijs, quā etiā de turpi coitu so-
al's † coniugijs bolem didicimus procreasse: & crimen suum hac præscriptione defendere,
qua in ueteri testamento sacerdotibus, ac ministris generandi facultas legi
tur attributa. Dicat mihi nunc, quisquis ille est sector libidinum, præcep-
al's † deo torumque uitiorū: si æstimat, quia in lege Moysi passim sacris ordinibus à † do
Leui. 20. mino nostro laxata sunt frena luxuriæ: cur eos, quibus committebantur
Luc. 1. sancta sanctorum, præmonet dicens, Sancti estote, quia & ego sanctus
sum, dominus deus uester: Cur etiam procul à suis domibus anno uicis
suæ in templo habitare iussi sunt sacerdotes: hac uidelicet ratione, ne uel
lego † carnale cum uxoribus possint † carnales exercere commercium, ut conscien-
tiæ integritate fulgentes acceptabile deo munus offerrent. Quibus, ex-
pleto deseruitionis suæ tempore, uxorius usus solus successionis cau-
Nume. 18. sa fuerat relaxatus: quia non ex alia, nisi ex tribu leui, quisquam ad
dei mini-

dei ministerium fuerat præceptus admitti, unde & dominus Iesus cum nos suo illustrasset aduentu, in euangelio protestatur, quia legem uenerit implere, non soluere. Et ideo ecclesiæ, cuius sponsus est, formā castitatis uoluit splendore radiare: ut in die iudicij, cum rursus aduenerit, sine macula, & ruga eam possit, sicut per apostolum suum instituit reperire. Quarū sanctionum omnes sacerdotes, atq; leuitæ insolubili lege constringimur, ut à die ordinationis nostræ sobrietati, ac pudicitiæ & corda nostra mancipemus, & corpora: dum modo per omnia deo nostro in his, quae quotidie offerimus, sacrificijs placeamus. Qui autem in carne sunt, dicente electionis uase, deo placere non possunt, uos autem iam nō estis in carne, sed in spiritu: si tamen spiritus dei habitat in uobis, & ubi poterit, nisi in corporibus, sicut legimus, sanctis dei spiritus habitare? & quia aliquanti, de quibus loquimur (ut tua sanctitas retulit) ignoratione lapsos esse se deflent: his hac conditione misericordiam dicimus non negandam, ut sine ulla honoris augmento in hoc, quo + detecti sunt, quā diu uixerint, officio perseuerent, si tamen post hæc cōtinentes se studuerint exhibere. Hi uero, qui inliciti priuilegij excusatione nituntur, & sibi asserunt ueteri hoc lege concessum: nouerint se ab omni ecclesiastico honore, quo indigne usi sunt, apostolicæ sedis authoritate deiectos, nec unquam posse ueneranda attrectari mysteria, à quibus se ipsi, dū obscoenis cupiditatibus inhiant priuauerunt. Et quia exempla præsentia cauere nos præmonent in futurum, quilibet episcopus, presbyter, atq; diaconus (quod non optamus) deinceps fuerit talis inuentus, iam nunc sibi omnem per nos indulgentiæ aditum intelligat obseratum, quia ferro necesse est excidantur uulnera, quæ fomentorum non senserint medicinam.

Matth. 5. *Ephe. 5.* *Roma. 5.* *1. Corinth. 6.* *Sap. 1.* *Dist. 82. c. Quia aliquanti.* *al. t deiecti.*

De clericis, quales debeant promoueri. Cap. VIII.

VIII

Didicimus etiam licenter, ac libere inexploratæ uitę homines, quibus etiam fuerint numerosa coniugia, ad pręfatas dignitates, prout cuicunq; libuerit, aspirare, quod non tantum illis, qui ad hæc immoderata ambitione perueniunt, quantum Metropolitanis specialiter pontificibus imputamus: qui dum inhibitis ausibus non obsistunt, dei nostri, quantum in se est præcepta cōtemnunt. Et ut taceamus, quod altius suspicamur, ubi illud est, quod deus noster data per Moysen lege constituit, dicens, Sacerdotes mei semel nubant? & alio loco, Sacerdotes uxorem uirginem accipiāt, non uiduam, non repudiatam, non meretricem. Quod secutus apostolus ex persecutore prædicator, Vnius uxoris uirum tam sacerdotem, quam diaconum fieri debere mandauit. Quæ omnia + à uestrarum regionum despiciuntur episcopis: quasi in contrarium magis fuerint constituta. Et quia non est nobis de huiusmodi usurpationibus negligendum, ne nos indignantis

Leuit. 21. *Ezech. 44.* *1. Timoth. 3.* *al. t ita*

Psal. 49. indignantis domini uox iusta corripiat, quæ dicit, Videbas furem, & currebas cum eo, & ponebas tuam cum adulteris portionem, quid ab uniuersis post hæc ecclesijs sequendum sit, quid uitandum, generali prouinciatione decernimus.

De clericorum conuersatione. Cap. IX.

IX Dist. 77. Quicunque. lego † uicesimũ. Vide Zosimum. c. 3.

QVicunque itaque se ecclesiæ uouit obsequijs, à sua infantia ante pubertatis annos baptizari, & lectorum debet ministerio sociari, qui ab accessu adolescentiæ usque ad † tricesimum ætatis annũ si probabiliter uixerit, una tantum, & ea, quam uirginem communi per sacerdotem benedictione perceperit, uxore contentus acolythus, & subdiaconus esse debebit, post quæ ad diaconi gradum, si se ipse primitus cõtinentia præeunte dignum probarit, accedat. Vbi si ultra quinque annos laudabiliter ministrauerit, congrue presbyterium consequetur, & exinde post decennium episcopalem cathedram poterit adipisci: si tamen per hæc tempora integritas uitæ, ac fidei eius fuerit approbata.

De grandæuis. Cap. X.

X als † conuersatione.

QVi uero iam ætate grandæuus melioris propositi † cõuersione prouocatus ex laico ad sacram militiam peruenire festinat: desyderij sui fructum non aliter obtinebit, nisi eo, quo baptizatur, tempore, statim lectorum, aut exorcistarum numero societur: si tamen eum unam habuisse, uel habere, & hanc uirginem accepisse, constet uxorem. Qui dum initiatus fuerit expleto biennio, per quinquennium aliud acolythus, & subdiaconus fiat, & sic ad diaconium, si per hęc tempora dignus iudicatus fuerit, prouehatur. Exinde iam accessu temporum presbyterium, uel episcopatum, si eum cleri, ac plebis euocarit electio, non immerito sortietur.

Quod clericus, qui secundam uxorem duxerit, deponatur. Cap. XI.

XI Dist. 84. c. Quisquis. als † quod post hanc.

QVisquis sane clericus aut uiduam, aut certe secundam coniugem duxerit, omni ecclesiasticæ dignitatis priuilegio mox nudetur, laica tãtum sibi communione concessa, quam ita demum poterit possidere, si nihil postea, † propter quod hanc perdat, admittat.

Quæ fœminæ cum clericis habitent. Cap. XII.

XII Dist. 81. c. Fœminas. Nicæ. c. 3.

FOeminas uero non alias esse patimur in domibus clericorum, nisi eas tantum, quas propter solas necessitudinum causas habitare cũ eisdem synodus Nicæna permisit.

De monachorum promotione. Cap. XIII.

Monachus

MOnachos quoq;, quos tamen morum grauitas, & uitæ, ac fidei institutio sancta commẽdat, clericorũ officijs aggregari & optamus, & uolumus: ita ut qui intra XXX ætatis annũ sunt, in minoribus per gradus singulos crescente tempore ꝓmoueantur ordinibus, & sic ad diaconatus, uel presbyterij insignia maturæ ætatis consecratione perueniant, nec + statim saltu ad episcopatus culmẽ ascendant, nisi in his eadem, quæ singulis dignitatibus superius præfiximus, tempora fuerint custodita. XIII. 16. q. 1. c. Monachos quoq;. al's + Nec p saltus.

Quod pœnitens non fiat clericus. Cap. XIIII.

ILlud quoq; nos par fuit ꝓuidere, ut sicut pœnitentiã agere cuiquã non conceditur clericorũ: ita & post pœnitudinẽ, ac reconciliationem nulli unquã laico liceat honorem clericatus adipisci, + quãuis sint omniũ peccatorum cõtagione mundati, nulla tamen debent gerendorũ sacramentorum instrumenta suscipere, qui dudum fuerint uasa uitiorum. XIIII. Dist. 50. c. Illud quoq;. al's + quia.

Vt si per ignorantiam uel pœnitens, uel digamus, aut uiduæ maritus, clerici facti fuerint, nõ ꝓmoueant. Cap. XV.

ET quia his omnibus, quæ in repræhensionem ueniunt, sola excusatio ignorationis obtẽditur, cui nos interim solius pietatis intuitu necesse est clementer ignoscere: quicunq; pœnitens, quicunq; digamus, quicũq; uiduæ maritus ad sacrã militiã indebite, & incõpetenter inrepsit, hac sibi conditione à nobis ueniam intelligat relaxatam: ut in magno debeat computare beneficio, si adempta sibi omni spe + promotionis, in hoc, quo inuenietur, ordine perpetua stabilitate permaneat, sciturí post hæc prouinciarum omniũ summi antistites, qđ si ultra ad sacros ordines quenquã de talibus crediderint adsumendũ, & de suo, & de eorum statu, quos cõtra canones, & interdicta nostra prouexerint, congruã ab apo olica sede ꝓmendam esse sententiã. Explicuimus, ut arbitror, frater charissime uniuersa, quæ digesta sunt in querelam, & ad singulas causas, de quibus per filium nostrum Bassianũ presbyterum ad Romanã ecclesiam, utpote ad caput tui corporis, retulisti, sufficientia, quantũ opinor, responsa reddidimus, nunc fraternitatis tuæ animũ ad seruandos canones, & tenẽda decretalia constituta magis, ac magis incitamus. Et hæc ad tua cõsulta rescripsimus, ut in omniũ coepiscoporum nostrorũ perferri facias notionem, & non solum eorum, qui in tua sunt diœcesi cõstituti, sed etiã ad uniuersos Carthaginen, ut Beticos, Lusitanos, atq; Callaicos, uel eos, qui uicinis tibi + cõlimitant hinc inde prouincijs, hæc, quæ à nobis sunt salubri ordinatione disposita, sub literarũ tuarum ꝓsecutione mittantur. Et quanquã statuta sedis apostolicæ, uel canonũ uenerabilia definita nulli sacerdotũ domini ignorare sit liberum, ut illius tamen & pro antiquitate sacerdotij XV. Dist. 50. Quicunq; pœnitens. al's + ꝓmissionis De Carthagine noua, q̃ in Hispania est loquutur. al's + conlimmnãt

lectioni tuæ esse admodum poterit gloriosum: si ea, quæ ad te speciali nomine generaliter scripta sunt, per unianimitatis tuæ sollicitudinem in uniuersorum fratrum nostrorum notitiam perferantur, quatenus & quæ à nobis nõ inconsulte, sed proinde sub nimia cautela, & deliberatiõe sunt & salubriter constituta, intemerata permaneant, & omnibus in posterũ excusatiõibus aditus, qui iam nulli apud nos patere poterit, obstruatur. Datum. III. Idus Februarij. Arcadio & Baũto. VV. CC. Conss.

EXPLICIT EPISTOLA Decretalis Papæ Syricij.

Platyna de Innocentio I.

Gesta & cõstituta Innocentij. Inno. c. 4.

Nnocentius, natione Albanus, patre Innocẽtio, particeps Theodosij temporum fuit, qui imperij tranquillitate, & benignitate principis usus multa ad religionem christianam pertinẽtia meditatus est. Constituit enim ut sabbato ieiunium celebraretur, & quod tali die Christus in sepulchro iacuisset, & quod eius discipuli ieiunassent. De Iudæis quoq;, & Paganis, deq; monachis regulas quasdam tulit. Cataphrygas aũt hæreticos ab urbe expulit, Theodosio annuente, uel in monasteria, ut alij uolunt, relegauit. Præterea uero Pelagium monachum, & Cælestinum hæreseos damnauit, & quod liberum arbitrium diuinæ gratiæ anteferrent, & quod dicerent, ad implenda diuina iussa uoluntatẽ per se sufficientem esse Basilicam Geruasij, & Protasij dedicauit, Vestinæ mulieris impensa structam, & ornatam, diuenditis eius bonis ex testamento relictis iusto pretio. Tẽpli dona hæc fuere, Patenæ argẽteæ duæ XXXX librarum. Coronæ XII. Cerostrata argentea IIII. Ad ornatum baptisterij Ceruum obtulit quinque & XX librarum, fundentem aquam, usu chrismatis ex argento librarum V. scyphos duos argenteos anaglyphos XX librarum. Dos autem templi erat, domus ad basilicam blinam, balneum ad templum Mamuri, domus item in cliuo salutis balneatæ, fundus in agro Clusino, alter fũdus in agro fundano. His addita domus in cliuo Mamertino, domus altera in uico longo, balneum quoq; in eodem uico. Curam uero & administrationem huius basilicæ & sanctæ Agnetis Leopardo ac Paulino presbyteris cõmisit. Vbi uero per sacros ordines quater in urbe habitos, presbyteros XXX. diaconos XII. episcopos IIII. & L creasset, moritur, ac sepelitur in cœmiterio ad ursum pileatum. V. Kal. Augusti. Sedit annis XV. mensibus II. diebus quinq; & XX.

Pulcra antiquitas.

Dos basilicæ.

TITVLI DECRETORVM PAPAE INNOCENTII. NVMERO LVII.

I. De pacis osculo dando post confecta mysteria.
II. De nominibus ante precem sacerdotis non recitandis.
III. Quod non debeant baptizari, nisi ab episcopo consignati.
IIII. Quod rite omni sabbato ieiunetur.
V. De fermento, quod ciuitatis tantũ presbyteris dirigatur.
VI. De Energumenis baptizatis.
VII. De pœnitentibus.

De epistola

INCIPIT EPISTOLA REGVLARIS PAPAE INNOCENTII.

Ilego Eugubino.

INnocentius Decentio episcopo Egubino salutẽ. Si instituta ecclesiastica, ut sunt à beatis apostol' tradita, integra uellent seruare domini sacerdotes: nulla diuersitas, nulla uarietas in ipsis ordinibus, ac consecrationibus haberetur, sed dum unusquisq;, non qđ traditum est, sed quod sibi uisum fuerit, hoc existimat esse tenendum, inde diuersa in diuersis locis, uel ecclesijs aut teneri, aut celebrari uidentur, ac fit scandalum

ſcandalum populis, qui dum neſciunt traditiones antiquas humana præſumptione corruptas, putant ſibi, aut eccleſijs non conuenire, aut ab apoſtolis, uel apoſtolicis uiris contrarietatem inductam. Quis enim neſciat, aut non aduertat, id, quod à principe apoſtolorum Petro, Romanæ eccleſiæ traditum eſt, ac nunc uſq; cuſtoditur: ab omnibus debere ſeruari, nec ſuperduci, aut introduci aliquid, quod aut authoritatem non habeat, aut aliunde accipere uideatur exemplum? præſertim cum ſit manifeſtum in omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias, Aphricã, atq; Siciliam, inſulaſq; interiacentes nullum inſtituiſſe eccleſias, niſi eos, quos uenerabilis apoſtolus Petrus, aut eius ſucceſſores cõſtituerint ſacerdotes, aut legant, ſi in ijs prouincijs alius apoſtolorum inuenitur, aut legitur docuiſſe. Qui, ſi non legunt, quia nuſquã inueniunt, oportet eos hoc ſequi, qđ eccleſia Romana cuſtodit, à qua eos principium accepiſſe non dubium eſt, ne dum peregrinis aſſertionibus ſtudeant, caput inſtitutionum uideantur omittere. Sæpe dilectionem tuam ad urbem ueniſſe, ac nobiſcum in eccleſia conueniſſe non dubium eſt, & quem morem uel in conſecrandis myſterijs, uel in cæteris agẽdis arcanis teneat, cognouiſſe, quod ſufficere arbitrarer ad informationem eccleſiæ tuæ, uel reformationem, ſi præceſſores tui, quod minus aliquid, aut aliter tenuerint, ſatis certum haberẽ, niſi de aliquibus conſulendos nos eſſe duxiſſes. Quibus iccirco reſpondemus, non quo te aliqua ignorare credamus, ſed ut maiori authoritate uel tuos inſtituas, uel ſiqui à Romanæ eccleſiæ inſtitutionibus errant, ut cõmoneas, aut indicare nõ differas, ut ſcire ualeamus, qui ſunt, qui aut nouitates inducunt, aut alterius eccleſiæ, quã Romanæ, exiſtimãt conſuetudinẽ eſſe ſeruandã.

Diſt. xi. c. ſi. Quis neſciat.

al's reſpõdimus

De pace poſt confecto myſteria danda. Cap. I.

I. De cõſecra. diſt. 2. Pacem igitur.

PAcem igitur aſſeris ante confecta myſteria quoſdam populis imperare, uel ſibi inter ſacerdotes tradere, cum poſt omnia, quæ aperire non debeo, pax ſit neceſſario indicenda. Perquã conſtet populum ad omnia, quæ in myſterijs aguntur, atq; in eccleſia celebrantur, præbuiſſe conſenſum, ac finita eſſe pacis concludentis ſignaculo demonſtrentur.

De nominibus ante precem ſacerdotis non recitandis. Cap. II.

II. De conſe. diſt. ii. c. ſi.

DE nominibus uero recitandis, antequã precem ſacerdos faciat, atque eorum oblationes, quorum nomina recitanda ſunt, ſua oratione cõmendet, quã ſuperfluũ ſit, & ipſe pro tua prudentia recognoſcis: ut cuius hoſtiam necdum deo offeras, eius ante nomen inſinues: quãuis illi incognitum nihil ſit. Prius ergo oblationes ſunt cõmendandæ, ac tunc eorum nomina, quorum ſunt, edicenda: ut inter ſacra myſteria nominẽtur, non

 inter alia

inter alia, quæ ante præmittimus, ut ipsis mysterijs uiam futuris precibus aperiamus.

Quod non debeant baptizati nisi ab episcopis consignari. Cap. III.

III. DE consignandis uero infantibus manifestum est non ab alio, quā ab episcopo fieri licere. Nam presbyteri, licet sint sacerdotes, pontificatus tamen apicem non habent. Hoc autem pontificibus solis deberi ut uel consignent, uel paracletum spiritum tradant: non solū consuetudo ecclesiastica demonstrat, uerum & illa lectio Actuum apostolorum, quæ asserit Petrum, & Ioannem esse directos, qui iam baptizatis tradāt spiritum sanctum. Nam presbyteris, seu extra episcopum, siue præsente episcopo cum baptizāt, chrismate baptizatos ungere licet, sed quod ab episcopo fuerit consecratum, non tamen frontem ex eodem oleo signare, quod solis debetur episcopis, cum tradunt spiritū paracletum. Verba uero dicere nō possunt, ne magis ꝓdere uidear, quā ad consolationē respōdere.

Act. 8.

De cōsecra. dist. 4. c. presbyteris.

al's † cōsultationem.

Quod rite omni sabbato ieiunetur. Cap. IIII.

IIII. SAbbatum uero ieiunandū esse ratio euidentissima demonstrat. Nam si diem dominicum ob uenerabilem resurrectionē domini nostri Iesu Christi non solum in pascha celebramus, uerū etiam per singulos circulos hebdomadarum ipsius diei imaginem frequentamus, ✝ ac sexta feria propter passionem domini ieiunamus, sabbatū prætermittere non debemus, qui inter tristitiā, atq; lætitiā temporis illius uidetur inclusus. Nam utiq; cōstat apostolos biduo isto in tristitia, & in mœrore fuisse, & ꝓpter metum Iudæorum se occuluisse. Quod utiq; nō dubium est in tantū eos ieiunasse biduo ✝ memorat, ut traditio ecclesiæ habeat isto biduo sacramenta penitus non celebrari. Quæ forma utiq; per singulas tenenda est hebdomadas, propter id, quod cōmemoratio diei illius semp est celebrāda. Quod si putāt semel, atq; uno sabbato ieiunandū, ergo & dominicū, & sexta feria semel in pascha erit utiq; celebrandum. Si aūt dominici diei, ac sextæ feriæ per singulas hebdomadas reparanda imago est, dementis est bidui agere cōsuetudinem sabbato prætermisso, cum non disparem habeat causam, à sexta uidelicet feria, in qua dominus passus est, quando & ad inferos fuit, ut tertia die resurgens redderet lætitiā post biduanam tristitiam præcedentē. Non ergo nos negamus sexta feria ieiunandū, sed dicimus & sabbato hoc agendum, quia ambo dies tristitiam apostoli, uel hi, qui Christum secuti sunt, indixerunt, qui die dominico hilarati non solum ipsum festiuissimū esse uoluerunt, uerumetiā per omnes hebdomadas frequentandum esse duxerunt.

De cōse. dist. 3. Sabbato.

al's † ac si.

lego † mēorato. Biduo. nō p circulū anni, sed in hebdomada sancta hoc intelligitur.

De fermento

De fermento ciuitatis presbyteris dirigendo. Caput V.

DE fermēto uero, quod die dominica per titulos mittimus, superflue nos consulere uoluisti, cum om̄es ecclesiæ nostræ intra ciuitatē sint constitutæ, quarum presbyteri quia die ipsa propter plebem sibi creditam nobiscum conuenire nō possunt, idcirco fermentū à nobis confectū per Acolythos accipiunt, ut se à nostra cōmunione maxime illa die nō iudicent separatos, quod per parochias fieri debere non puto, quia nō longe portāda sunt sacramēta, nec nos ꝑ cœmiteria diuersa cōstitutis presbyteris destinamus, & presbyteri eorum cōficiendorum ius habent, atque licentiam. V. per titulos. i. ꝑ ecclesias presbyterorum Cardinalium.

De Energumenis baptizatis. Cap. VI.

DE his uero baptizatis, q̄ postea dæmonio, aut uitio aliquo, aut peccato interueniente, arripiunt, quæsiuit dilectio tua, si à presbytero, uel diacono possint, aut debeant cōsignari, quod hoc, nisi episcopus præceperit, non licet, nam ei manus imponenda omnino non est, nisi episcopus authoritatem dederit id efficiēdi. Vt autem fiat, episcopi est imperare: ut manus ei uel à presbytero, uel cæteris clericis imponatur. Nam quomodo id fieri sine magno labore poterit, ut longe constitutus Energumenus ad episcopum deducatur: cum si talis casus ei in itinere acciderit, nec perferri ad episcopum, nec referri ad sua facile possit. VI.

De pœnitentibus. Cap. VII.

DE pœnitētibus autem, qui siue ex grauioribus cōmissis, siue ex leuioribus pœnitentiam gerunt, si nulla interuenit ægritudo, quinta feria ante pascha eis remittendum Ro. ecclesiæ cōsuetudo demonstrat. Cæterum de pondere æstimando delictorū sacerdotis est iudicare: ut attendat ad confessionem pœnitentis, & ad fletus, atq; lachrymas corrigentis, ac tum iubere dimitti, cum uiderit cōgruam satisfactionem. Sane si quis ægritudinem inciderit, atque usque ad desperationem deuenerit, ei est ante tempus paschæ relaxādum: ne de sæculo absq; cōmunione discedat. VII. De cōse. dist. 3. c. De Pœnitētibus. Confessio & satisfactio cōgrua.

De epistola sancti Iacobi apostoli, in qua pro infirmis orare præcipitur. Caput VIII.

SAne quoniā de hoc, sicuti de cæteris consulere uoluit dilectio tua, adiecit † etiam filius meus Cælestinus diaconus in epistola sua esse à tua dilectione positum illud, quod in beati apostoli Iacobi epistola conscriptum est, Si ✠ infirmus aliquis in uobis est, inducat presbyteros, VIII. al's † etiam sic al's † infirmatur quis. Act. 5.

 & orent

presbyteros, & orent super eum, ungentes eũ oleo in nomine domini, & oratio fidei saluabit infirmũ, & suscitabit illum dominus, & si in peccatis fuerit, remittentur ei. Quod nõ est dubium de fidelibus ægrotãtibus accipi, uel intelligi debere: qui sancto oleo chrismatis pungi possunt, quod ab episcopo confectum non solum sacerdotibus, sed omnibus uti Christianis licet, in sua, aut in suorum necessitate ungẽdum. Cæterum illud superfluum uidemus adiectum: ut de episcopo ambigatur, quod presbyteris licere nõ dubium est. Nam idcirco presbyteris dictum est, quia episcopi occupationibus alijs impediti ad omẽs languidos ire non possunt. Cæterum si episcopus aut potest, aut dignũ ducit aliquem à se uisitãdum, & benedicere, & tangere chrismate, sine cunctatione potest: cuius est ipsum chrisma conficere. Nam pœnitentibus istud infundi non potest, quia genus est sacramenti. Nam quibus reliqua sacramẽta negantur, quomodo unum genus putatur posse concedi? His igitur frater charissime omnibus, quæ tua dilectio uoluit à nobis exponi, prout potuimus, respõdere curauimus: ut ecclesia tua Romanam cõsuetudinem, à qua originem ducit, seruare ualeat, atq; custodire, reliqua uero, quæ scribi non erat necessariũ, cum adfueris, interrogati poterimus dicere. Erit autem potẽtiæ domini etiam id procurare: ut & tuam ecclesiam, & clericos nostros, qui sub tuo pontificio diuinis famulãtur officijs, bene instituas, & alijs formã tribuas, quã debeant imitari. Datum. XIIII. Kal. April. Theodosio Aug. VII. & Palladio: V.C. Conss.

Dist. 95. c. illud superfluum. Extrema unctio sacramentum.

Explicit decretalis epistola papæ Innocentij. Incipit eiusdẽ alia.

INnocentius Victricio episcopo Rhotomagensi salutẽ. Etsi tibi frater charissime pro merito, & honore sacerdotij, quo plurimum polles, uiuendi, & docendi secundum ecclesiasticas regulas nota sunt omnia: neq; est aliquid, quod de sacris lectionibus tibi minus collectum esse uideatur, tamen quia Romanæ ecclesiæ normam, atque authoritatem magnopere postulasti, uoluntati tuæ morem admodum gerens digestas uitæ, & morum probabilium disciplinas adnexas literis meis misi, per quas aduertant ecclesiarum regionis uestræ populi quibus rebus, & regulis christianorum uita in sua cuiuscunq; professione debeat contineri, qualisq; seruetur in urbis Romæ ecclesijs disciplina. Erit dilectionis tuæ per plebes finitimas, & consacerdotes nostros, qui in illis regiõibus proprijs ecclesijs præsident, regularum hunc librum, quasi didascalicum, atq; monitorem sedulo insinuare: ut & nostros cognoscere, & ad fidem confluentium mores ualeant docendi sedulitate formari. Aut enim propositum suum ex hac nostra cõgruenti lectione cognoscent, aut si quid adhuc desyderatur, facile poterunt ex bona imitatione supplere. Incipiamus igitur, adiuuante

Liber regularis Innocentij.

adiuuante sancto apostolo Petro, per quē & apostolatus, & episcopatus in Christo cœpit exordiū: ut quoniā plures sæpe emerserunt causæ, quæ in aliquantis non erant causæ, sed crimina, ut de cætero sollicitudo sit uni cuiq; sacerdoti in sua ecclesia curā huiusmodi habere, sicut apostolus prædicat Paulus, talem ecclesiam deo exhibēdam, non habentē maculam, aut rugam, ne alicuius morbidæ ouis adflatu conscientia nostra cōtaminata uioletur. Propter eos igitur, qui uel ignorantia, uel desidia nō tenent ecclesiasticam disciplinam, & multa non præsumēda præsumunt, recte postulasti, ut in illis partibus istiusmodi. quā tenet ecclia Romana, forma seruetur. Non + quo noua præcepta aliqua imperentur, sed ea, quæ per desidiam aliquorum neglecta sunt, ab omnibus obseruari cupiamus: quæ tamen apostolica, & patrum traditione sunt cōstituta. Scriptū est nanq; ad Thessalonicenses + Paulo monente. State, & tenete traditiones nostras, siue per uerbum, siue per epistolam. Illud certe tuam debet mentem uehementius excitare, ut ab omni labe sæculi istius immunis ante dei conspectum, & securus inueniaris, cui multum enim creditur, plus ab eo exigitur usura pœnarum. Ergo quoniā non pro nobis tantum, sed pro populo Christi cogimur præstare rationem, disciplina deifica populum erudire debemus. Extiterunt enim nonnulli, qui statuta maiorū non tenentes, castitatem ecclesiæ sua præsumptione + uiolarūt, populi fauorem sequentes, & dei iudicium non timētes. Ergo ne silentio nostro existimemur his præbere consensum, dicente domino, Videbas furem, & currebas cū eo, hæc sunt quæ deinceps intuitu diuini iudicij omnem catholicum episcopum expedit custodire.

Ephe. 5.

al's t q.

1. Thessa. 2. additur in duobus exēplaribus † 11. ad Timotheum. sed superflue.

Luce. 12.

al's † uiolant.

Psal. 49.

Quod extra conscientiā Metropolitani nō ordinetur episcopus. Cap. IX.

IX.

Dist. 64. c. Extra conscientiā.

PRimū, ut extra conscientiā Metropolitani episcopi nullus audeat ordinare, integrum enī iudicium est, qd' plurimorū sententijs cōfirmat̄, nec unus episcopus ordinare præsumat, ne furtiuū beneficium præstitū uideatur. Hoc enī & à synodo Nicena constitutum est, atq; definitum.

Cō. nice. c. 4.

Qui ad clerum suscipi non possint, & ut clericorū causæ à proprijs terminentur episcopis. Cap. X.

X.

Dist. 50. c. Siqs post.

11. q. 1. c. Si quæ causæ.

Cō. nice. c. 5.

3. q. 6. c. Non liceat.

ITem siquis post remissionē peccatorū cingulum militiæ sæcularis habuerit, ad clericatum admitti omnino non debeat. Si quæ autem causæ, uel contentiones inter clericos tam superioris ordinis, quam etiam inferioris fuerint exortæ: ut secundum synodum Nicenam congregatis eiusdem prouinciæ episcopis iurgium terminetur, nec alicui liceat sine præiudicio tamen Romanæ ecclesiæ, relictis his sacerdotibus, qui in eadem

qui in eadem prouincia dei ecclesiā nutu diuino gubernant, ad alias cōuolare prouincias. Quod siquis forte præsumpserit, & ab officio cleri submotus, & iniuriarum reus ab omnibus iudicetur. Si autem maiores causæ in medio fuerint deuolutæ, ad sedem apostolicā, sicut synodus statuit, post iudicium episcopale referantur.

In. 7. capi. mul. Nice. cō. hoc habetur. Et in Sardicen. cō. c. 7. et 17.

Vt uiduam clericus nō ducat uxorem. Cap. XI.

XI. Leui. 21. Ezech. 44.

VT uiduam clericus nō ducat uxorē, quia scriptum est, Sacerdos uxorem uirginem accipiat, nō uiduam, nō eiectam, utiq; qui ad sacerdotium labore suo, & uitæ probitate contendit, cauere debet ne hoc præiudicio impeditus peruenire non possit.

Vt si laicus uiduam duxerit, clericus nō fiat. Cap. XII.

XII. Dist. 34. Siquis uiduam.

VT is, qui uiduam, licet laicus, duxit uxorem, siue ante baptismū, siue post baptismū, non admittatur ad clerum, quia uidetur exclusus. In baptismo enim crimina dimittuntur, non acceptæ uxoris consortium relaxatur.

Vt qui secundam uxorem habuerit, clericus non sit. Cap. XIII.

XIII. 1. Timo. 3. Leui. 21. Ezech. 44.

NE is, qui secūdam duxit, clericus fiat, quia scriptū est, Vnius uxoris uirum, & iterum, Sacerdotes mei semel nubant, & alibi, Sacerdotes mei non nubant amplius. Et si de aliqbus æstimatur, ante baptismū si forte quis accepit uxorem, & ea de sæculo recedente, alteram duxerit, in baptismo esse dimissum, satis errat à regula, quia in baptismo peccata remittuntur, nō acceptarum uxorum numerus aboletur, cum utiq; uxor ex legis præcepto ducatur, in tantum, ut & in paradiso, cum parentes humani generis cōiungerentur, & ab ipso sint domino benedicti, & Salomon dicat, A deo præparabitur uiro uxor, quā formā etiam sacerdotes omēs seruare, usus ipse demonstrat ecclesiæ. Satis enim absurdum est aliquem credere uxorem ante baptismū acceptam post baptismū non computari, cū benedictio, quæ per sacerdotē sup nubētes imponitur, non materiā delinquendi dedisse, sed formā tenuisse legis à deo antiquitus institutæ doceatur. Quod si nō putatur uxor esse cōputanda, quæ ante baptismū ducta est, ergo nec filij, qui ante baptismū geniti sunt, pro filijs habentur.

Gene. 2. Puer. 19.

Vt alterius clericum nullus usurpet episcopus ordinare. Caput XIIII.

XIIII. Dist. 71. c. De aliena. Nice. cō. c. 5.

VT de aliena ecclesia clericū ordinare nullus usurpet, nisi eius episcopus precibus exoratus concedere uoluerit. Hoc etiam synodus statuit Nicena, ut abiectum ab altero clericum altera ecclesia non recipiat.

Vt non

Vt non baptizentur, qui ad ecclesiam à Nouatio-
nis, uel Montensibus ueniunt. Cap. XV.

VT uenientes à Nouatianis, uel Montensibus per manus tantũ impo XV.
sitionem suscipiantur, quia quãuis ab hæreticis, tamen in Christi no- Nice. con. c. 5.
mine baptizati sunt, præter eos, qui si forte à nobis ad illos transeũtes re-
baptizati sunt, hi si resipiscentes, & ruinã suam cogitantes, redire malue-
rint, sub longa pœnitentiæ satisfactione admittendi sunt.

Quod sacerdotes, & leuitæ cum mulieribus coire
non debeant. Cap. XVI.

PRæterea, qđ dignum, & pudicũ, & honestum est, tenere ecclesia omni XVI. ne
modo debet: ut sacerdotes, & leuitæ cũ uxoribus suis nõ coeant, quia Dist. 31. c. ca
ministerij quotidiani necessitatibus occupãtur, scriptum est enim, Sancti re.
estote: quoniã & ego sanctus sum dominus deus uester. Nã si priscis tẽpo Leui. 20.
ribus de tẽplo dei sacerdotes anno uicis suæ nõ discedebant, sicut de Za- Luce. 1.
charia legimus, nec domũ suam omnino tãgebant, quibus utiq; ꝓpter so- Leui. 21.
bolis successionẽ uxorius usus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, & præ- Numeri. 18.
terq̃ ex semine Aarõ ad sacerdotiũ nullus fuerat ꝑceptus accedere, quã-
to magis hi sacerdotes, uel leuitæ pudicitiã ex die ordinationis suæ serua-
re debeant, quibus uel sacerdotiũ, uel ministerium sine successione est, nec
præterit dies, qua uel à sacrificijs diuinis, uel à baptismatis officio uacent.
Nam si Paulus ad Corinthios scribit dicens, Abstinete uos ad tempus, ut 1. Cor. 7.
uacetis orationi, & hoc utiq; laicis præcepit, multo magis sacerdotes, qui-
bus & orandi, & sacrificandi iuge officiũ est, semp debebunt ab huiusmo
di cõsortio abstinere, qui si cõtaminati fuerint carnali cõcupiscentia, quo
pudore uel sacrificare usurpabunt? aut qua cõscientia, quo ue merito ex- al's † forsitan
audiri se credũt? cum dictum sit, Oĩa mũda mundis, coinqnatis aũt, & usurpauit.
infidelibus nihil mũdum. † Sed fortasse licere hoc credit, quia scriptũ est. Ad Titum. 1.
unius uxoris uirum, non pmanentẽ in concupiscentia generãdi dixit, sed al's † Si.
ꝓpter conscientiã futurã. Neq; enĩ integros corpore non admisit, qui ait, 1. Timo. 3.
Vellem autẽ omnes sic esse, sicut & ego. Et aptius declarat dicens, Qui aũt 1. Cor. 7. Ro. 8.
in carne sunt, deo placere nõ possunt, uos autẽ iam non estis in carne, sed
in spiritu.

Quod monachus, si clericus factus fuerit, ꝓpositũ
suum seruare debeat. Cap. XVII.

DE monachis, q̃ diu morantes in monasterijs postea ad clericatus or- XVII.
dinem peruenerint, nõ debere eos à priore ꝓposito deuiare. Aut enim 16. q. 1. c. De mo
sicut in monasterio fuit, & quod diu seruauit, in meliori gradu positus nachis.
amittere nõ

amittere non debet. Aut si corruptus postea baptizatus in monasterio se dens, & ad clericatus ordinem accedere uoluerit, uxorem omino + habere non poterit, quia nec benedici cū spōsa potest iam ante corruptus, quæ forma seruatur in clericis maxime, cum uetus regula hoc habeat, ut qsq; corruptus baptizatus clericus esse uoluisset, sponderet se uxorē omnino non ducere.

alś + nō habuit, habere nō potuit.

Vt ex curialibus clericus non fiat ꝓpter uoluptates, quas à diabolo inuentas exhibere compellitur. Caput XVIII.

XVIII. Dist. 51. c. Praeterea. alś + asciitis.

PRæterea frequenter quidam ex fratribus nostris curiales, uel quoslibet publicis functionibus occupatos, clericos facere contendunt, quibus postea maior tristitia, cum de reuocandis eis aliquid ab imperatore præcipitur, quā gratia nascitur de + accitis. Cōstat em̄ eos in ipsis munẽs uoluptates etiam exhibere, quas à diabolo inuentas esse non dubium est, & ludorum munerum apparatibus aut præesse, aut interesse. Sit certe in exemplum sollicitudo, & tristitia fratrum, quā sæpe pertulimus imperatore præsente: cum pro his sæpius rogaremus, quā ipse nobiscū positus cognouisti, quibus non solum inferiores clerici ex curialibus, uerum etiam iam in sacerdotio constituti ingens molestia, ut redderetur, imminebat.

De uirginibus uelatis, si deuiauerint. Cap. XIX.

XIX. alś + nubunt. 27. q. 1. c. Quæ Christo.

ITem quæ Christo spiritaliter + nupserunt, & à sacerdote uelantur, si postea uel publice nupserint, uel se clanculo corruperint, nō eas admittendas esse ad agendam pœnitentiā, nisi is, cui se iunxerant, de mundo recesserit. Si enim de hominibus hæc ratio custoditur, ut quæcunq; uiuente uiro alteri nupserit, habeatur adultera, nec ei agēdæ pœnitentiæ licentia cōcedatur, nisi unus ex his fuerit defunctus, quāto magis de illa tenēda est, quæ ante immortali se sponso coniunxerat, & postea ad humanas nuptias trāsmigrauit?

De uirginibus non uelatis, si deuiauerint. Cap. XX.

XX. 27. q. 1. He uero

HAe uero, quæ necdum sacro uelamine tectæ, tamen in ꝓposito uirginali semper se simulauerunt permanere, licet uelatæ non fuerint, si forte nupserint: his agenda aliquanto tēpore pœnitentia est, quia spōsio earum à domino tenebatur. Si em̄ inter homines solet bonæ fidei contractus nulla ratione dissolui, quanto magis ista pollicitatio, quā cum deo pepigerunt, solui sine uindicta nō poterit? Nam si apostolus Paulus, quæ à ꝓposito uiduitatis discesserāt, + dixerit eas habere damnationē, quia primam fidem irritam fecerunt, quanto potius uirgines, quæ prioris pro-

alś + dixit. 1. Timo. 5.

missionis

missionis fidem frangere sunt conatæ.

Hæc itaque regula, frater charissime, si plena uigilantia fuerit ab omnibus dei sacerdotibus obseruata, cessabit ambitio, discessio conquiescet, hereses & schismata non emergent, locum non accipiet diabolus sæuiendi, manebit unanimitas, iniquitas superata calcabitur, ueritas spiritali feruore flagrabit, pax prædicata labijs cum uoluntate animæ concordabit, implebitur dictum apostoli, ut unanimes unum sentientes permaneamus in Christo, nihil per contentionem nobis, neque per inanem gloriam uendicantes, non hominibus, sed deo nostro saluatori placentes: cui est honor, & gloria in sæcula sæculorum, Amen. Philip. 2.

Explicit epistola secunda Innocentij papæ.

Incipit eiusdem tertia.

INnocentius Exuperio episcopo Tolosano Salutem. Consulenti tibi frater charissime quid de proposita specie unaquaque sentirem: pro captu intelligentiæ meæ quæ sunt uisa respondi, quid sequendum, uel docilis ratio persuaderet, uel authoritas lectionis ostenderet, uel custodita series temporum demonstraret. Equidem dilectio tua institutum sequuta prudentium ad sedem apostolicam referre maluit, quid deberet de rebus dubijs custodire potius, quam usurpatione præsumpta quæ sibi uiderentur, de singulis obtinere. Cur enim magis pudendum putemus discere aliquid, quam omnino nescire? mihi quoque ipsi de conlatione docibilitas accedit, + dum perscrutatis rationibus ad proposita respondere compellar: eoque fit, ut aliquid semper addiscat, qui postulatur + docere. Proponam igitur singula, subijciamque responsum.

In dubijs consulenda sedes apo.

al. st ut.

al. st ut doceat.

De incontinentia sacerdotum, uel leuitarum. Cap. XXI

PRoposuisti quid de his obseruari debeat, quos in diaconij ministerio, aut in officio presbyterij positos incontinentes esse, aut fuisse generati filij prodiderunt. De his & diuinarum legum manifesta est disciplina, & beatæ recordationis uiri Syricij episcopi monita euidentia commearunt: ut incontinentes in officijs talibus positi omni honore ecclesiastico priuentur, nec admittantur ad tale ministerium, quod sola continentia oportet impleri. Est enim uetus admodum sacræ legis authoritas, iam inde ab initio custodita, quod in templo anno uicis suæ habitare præcepti sunt sacerdotes: ut seruientes sacris obsecrationibus puros, & ab omni labe purgatos sibi uindicet diuina mysteria, neque eos ad sacrificia fas sit admitti, qui exercent uel cum uxore carnale consortium, quia scriptum est, Sancti estote, quia & ego sanctus sum dominus deus uester. Quibus utique propter sobolis successionem propterea uxorius usus fuerat relaxatus, quia ex alia

XXI Dist. 82. c. Proposuisti.

Syricius c. 7.

1. Paral. 24. Luc. 1.

Dist. 31. c. Eos ad sacrificia. Leu. 19. 20. & 21 Ezech. 44. Sup. c. 16.

S tribu

tribu,& preter q̄ ex semine Aaron ad sacerdotiū nullus fuerat præceptus accedere, quanto magis hi sacerdotes, uel leuitæ pudicitiam ex die ordinationis suæ seruare debent, quibus uel sacerdotium, uel ministerium sine successione est, nec præterit dies, qua uel à sacrificijs diuinis, uel à baptismatis officio uacent? Nam si Paulus ad Corinthios scribit dicens, Abstinete uos ad tempus, ut uacetis orationi, & hoc utiq; laicis præcepit, multo magis sacerdotes, quibus & orandi, & sacrificandi iuge officium est, semper debent ab huiusmodi consortio abstinere, qui si contaminatus fuerit carnali concupiscentia, quo pudore, uel sacrificare †usurpabit? aut qua conscientia, quo ue merito exaudiri se credit: cum dictum sit, Omnia munda mundis, coinquinatis autem, & infidelibus nihil mundum? Sed fortasse hoc licere credit, quia scriptum est, Vnius uxoris uirum, non permanentē in cōcupiscentia generandi hoc dixit, sed propter continentiam futuram, Neq; enim integros corpore non admisit, qui ait, Vellem autē omnes sic esse, sicut & ego, & apertius declarat, dicens, Qui autem in carne sunt, deo placere non possunt, uos autem iam non estis in carne, sed in spiritu. Et habentem filios, non generantem, dixit. Sed ea plane dispar, & diuisa sententia est, nam si ad aliquos forma illa ecclesiasticæ uitæ pariter, & disciplinæ, quæ ab episcopo Syricio ad prouincias commeauit, non probabitur peruenisse: his ignorationis uenia remittetur, ita ut de cætero penitus incipiant abstinere, & ita gradus suos: in quibus inuenti fuerint, sic retenent, ut eis nō liceat ad potiora †ascendere: quibus in beneficio esse debet, quod hunc ipsum locum, quem retinent, non amittant. Siqui autem scisse formā uiuendi missam à Syricio deteguntur, neq; statim cupiditates libidinis abiecisse, illi sunt modis omnibus submouendi, †qui post admonitionē cognitam præponendam arbitrati sunt uoluptatem.

1. Corinth. 7. — ali† usurpauit. — Ad Tit. 1. — 1. Timo. 3. — 1. Corinth. 7. — Roma. 8. — 1. Timo. 3. — ali† cōscendere — ali† quia.

De ultima pœnitentia. Cap. XXII.

XXII ET hoc quęsitum est, quid de his obseruari oporteat, qui post baptismū omni tempore incontinentiæ uoluptatibus dediti in extremo fine uitæ suæ pœnitentiam simul, & reconciliationem communionis exposcunt. De his obseruatio prior, durior, posterior interueniente misericordia inclinatior est, nam consuetudo prior tenuit, ut cōcederetur eis pœnitentia, sed communio negaretur. Nam cum illis temporibus crebræ persecutiones essent, ne communionis concessa facilitas homines de reconciliatione securos non reuocaret à lapsu, merito negata communio est, concessa pœnitentia: ne totum penitus negaretur, & duriorem remissionem fecit temporis ratio. Sed postea quam dominus noster pacē ecclesijs suis reddidit, iam terrore depulso communionem dari abeuntibus placuit, & propter domini misericordiam, quasi uiaticum profecturis, & ne Nouatiani hæretici,

retici negantis ueniam asperitatem, & duritiam subsequi uideamur. Tribuetur ergo cum pœnitentia extrema communio, ut homines huiusmodi uel in supremis suis, permittente saluatore nostro, à perpetuo exitio uindicentur.

De administrationibus. Cap. XXIII.

QVæsitum etiam est super his, qui post baptismum administrauerunt, & aut tormenta sola exercuerunt, aut etiam capitalem protulerunt sententiam, de his nihil legimus à maioribus definitum. Meminerāt enim à deo potestates has fuisse concessas, & propter uindictam noxiorum gladium fuisse permissum, & dei ministrum esse datum in huiusmodi + uindictam. + Quemadmodum igitur reprehenderēt factum, quod authore domino uiderent esse concessum? De his ergo ita, ut hactenus seruatum est, sic habemus, ne aut disciplinam euertere, aut contra authoritatem domini uenire uideamur. Ipsis autem in ratione reddenda gesta sua omnia seruabuntur.

XXIII 23. q. 4. c. Quæsitum est etiam. Roma. 13. als † uindicem. als † Quomodo

Quod uiri cum adulteris uxoribus non conueniant. Cap. XXIIII.

ET illud desyderatum est sciri, cur communicantes uiri cum adulteris uxoribus non conueniant: cum contra uxores in consortio adulterorum uirorum manere uideātur? Super hoc christiana religio adulterium in utroque sexu pari ratione condemnat, sed uiros suos mulieres non facile de adulterio accusant, & non habent latentia peccata uindictam, uiri autem liberius uxores adulteras apud sacerdotes deferre cōsuerunt, & ideo mulieribus, prodito earum crimine, communio denegatur: uirorum autē latente commisso non facile quisquam ex suspicionibus abstinetur, qui utique submouebitur, si eius flagitium detegatur. Cum ergo par causa sit, interdum probatione cessante uindictæ ratio conquiescit.

XXIIII 32. q. 5. c. Si.

Quod qui preces, uel criminales dictant, habeantur immunes. Cap. XXV.

ILlud etiam sciscitari uoluisti, an preces dictantibus liberum concedatur utique post baptismi regenerationem à principibus poscere mortem alicuius, uel sanguinem de reatu? quam rem principes nunquam sine cognitione cōcedunt, sed ad iudices commissa ipsa, uel crimina semper emittunt, ut causa cognita uindicentur, quæ cum quæsitori fuerint delegata, aut absolutio, aut damnatio pro negotij qualitate profertur, & dum legū in improbos exercetur authoritas erit dictator immunis.

XXV 23. q. 4. c. Illud etiam.

ali † aliisq; se iunxerunt nuptiis.

Quod hi, qui intercedente repudio diuortium pertulerunt, † si se nuptijs alijs iunxerunt, adulteri esse monstrentur. Cap. XXVI.

XXVI DE his etiam requisiuit dilectio tua, qui interueniente repudio alij se matrimonio copularunt: quos in utraque parte adulteros esse manifestum est. Qui uero uel uxore uiuente, quanuis dissociatum uideatur esse coniugium ad aliam copulam festinarunt, neque possunt adulteri non uideri, in tantum, ut etiam hae personae, quibus tales coniuncti sunt, etiam ipsae adulterium commisisse uideantur, secundum illud, quod legimus in euangelio, Qui dimiserit uxorē suam, & duxerit aliam, moechatur, similiter & qui dimissam duxerit, moechatur, & ideo omnes à communione fidelium abstinendos. De parentibus, aut propinquis eorum nihil tale statui potest, nisi si incentores illiciti consortij fuisse detegantur.

Matth. 5.

ali † canones.

Qui libri in † canone recipiantur. Cap. XXVII.

XXVII QVi uero libri recipiantur in canone, breuis adnexus ostēdet. Hęc sunt ergo, quae desyderata moneri uoce uoluisti, Moysi libri quinque, id est Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, necnon & Iesu Naue, & Iudicum, & Regnorum libri. IIII. simul & Ruth. Prophetarū libri. XVI. Salomonis libri. V. Psalterium. Item historiarū Iob liber unus, Tobiae unus, Esther unus, Iudith unus, Maccabaeorum duo, Esdrae duo, Paralipomenon duo. Item noui testamenti euangeliorum libri. IIII. Apostoli Pauli epistolae. XIIII. Epistolae Ioannis. III. Epistolae Petri. II. Epistola Iudae, Epistola Iacobi, Actus apostolorum, Apocalypsis Ioannis. Caetera autem, quae uel sub nomine Matthiae, siue Iacobi minoris, uel sub nomine Petri, & Ioannis, quae à quodam Leucio scripta sunt, uel sub nomine Andreae, quae à † Xenocharide, & Leonide philosophis, uel sub nomine Thomae scripta sunt, & † siqua sunt alia: non solum repudianda, uerum etiam noueris esse damnanda. Dat. X. Kal. Martiarum. Stilicone. II. & Anthemio Cons.

ali † Nexocharide.
ali † si quanta.

Explicit epistola tertia Innocentij papae.

Incipit eiusdem quarta.

INnocentius Felici episcopo Nuceriano Salutem. Mirari nō possumus dilectionem tuam sequi instituta maiorum omnia, † quaeque possunt aliquam recipere dubitationē, ad nos, quasi ad caput, atque ad apicem episcopatus referre: ut consulta uidelicet sedes apostolica ex ipsis rebus dubijs certum aliquid, faciendum que pronunciet, quod nos & libenter accipimus, & dilectionem tuam memorem canonum comprobamus. Scripsisti igitur

ali † quecunque

sti igitur, quod feruore fidei, quo polles, + & amore sanctæ plebis uel reparaueris ecclesias dei, uel nouas quasq; construxeris: sed in his clericos, quos constituas, non habere, aliquos uero + murcos, aliquos digamos esse, ad quod stupuimus prudentem uirum de his uoluisse cõsulere, quæ omnibus sunt certa ratione comperta. Ergo nõ quasi ignorare dicimus, sed in alijs forsitan occupatos istud oblitos esse uos dicimus. — al. t ex. — l. ego t mutilos.

Siquis uolens partem sibi corporis amputarit, clericus esse non potest: nolens autem potest Cap. XXVIII.

QVi igitur partem cuiuslibet digiti sibi ipse uolens abscidit, hunc ad clerum canones non admittunt, cui uero casu aliquo contigit, dum aut operi rustico curam impendit, aut aliquid faciens se non sponte percussit hos canones præcipiunt & clericos fieri, & si in clero fuerint reperti, non abijci. In illis enim uoluntas est iudicata, quæ sibi ausa fuit ferrum injicere: quod scilicet & alij id facere dubitare non possit, in istis uero casus ueniam meruit. — XXVIII Dist. 55. c. Qui partem. Nic. con. c. 2.

Quod digami ad clerum admitti non possint. Cap. XXIX.

DE digamis autem nec consuli debuit: cum manifesta sit lectio apostoli, unius uxoris uirum ad sacerdotium, siue ad clericatum admitti debere. Et hanc ipsam tamen si uirginem accepit, nam ea, quæ habuerit ante uirum, licet defunctus sit, tamen si clerico postea fuerit copulata, clericus, qui eam acceperit, esse non poterit, quia in lege scriptum est, Non uiduam, non abiectam habere posse coniugem sacerdotem. — XXIX 1. Timo. 3. — Leui. 21.

Qui de laicis ad clerum + admitti non debeant. Cap. XXX. — al. t promoueri

DE laicis uero religio tua cõsuluit, quos canones ordinari prohibeant. Certum est quidem hoc regulas ecclesiasticas continere: sed non ita diffinitum est, ut de omnibus sit laicis constitutum. Necq; enim clerici nasci, & nõ fieri possunt, sed designata sunt genera, de quibus ad clericatum peruenire non possunt, id est, siquis fidelis militauerit, siquis fidelis causas egerit, hoc est postulauerit, siquis fidelis administrauerit. De curialibus autem manifesta ratio est, quoniam, etsi inueniantur huiusmodi uiri, qui debeant clerici fieri, tamen sæpius ad curiam repetuntur, cauendum ab his est propter tribulationẽ, quæ sæpe de his ecclesiæ prouenit. — XXX Dist. 51. c. Designata.

lego † cōcubina

Qui de laicis possint clerici fieri, hic aperte † concubina prohibetur Cap. XXXI.

XXXI Dist. 33. c. Laici. alś † concubinam. LAici uero, qui habentes uxores baptizati sunt, ac sic se instituerunt, ut opinio eorum in nullo uacillet, ut aut clericis iuncti sint, aut monasterijs, ex quo baptizati sunt, hæserint, si nō † concubinam, non pellicem nouerint, si in omnibus bonis operibus uigilauerint, non prohibentur huiusmodi ad clericatus sortem adsumi.

alś † morandis.

De temporibus † immorandis in clero. Cap. XXXII.

XXXII alś † nec. ITa sane, ut in eis tempora à maioribus cōstituta seruentur: † ne cito quilibet lector, cito acolythus, cito diaconus, cito sacerdos fiat. Quia in minoribus officijs si diu perdurent, & uita eorum pariter, & obsequia comprobantur: ut ad sacerdotium postea emersis stipendiorum meritis ueniant, nec prærripiant, quod uita probata meretur accipere. Quoniam ergo certa definitione monstratum est, qui debeant admitti, qui uero reprobari: ex his omnibus, quos uidet dignatio tua nō posse reprobari, eligere debebis, quos clericos facias. Si enim nullam gratiam hominibus, aut beneficium præstare uelimus, tales inuenire possumus: de quorū adsumptione nec incurrere, nec erubescere ualeamus.

Explicit epistola papæ Innocentij quarta.

Incipit eiusdem quinta.

lego † Brutios. INnocentius Maximo, & Seuero episcopis per † Brittios. Ecclesiasticorum canonū norma nulli esse debet incognita sacerdoti, quia nesciri hęc à pontifice satis est indecorum: maxime cum à laicis religiosis uiris & sciatur, & custodienda esse ducatur. Nuper Maximilianus filius noster agēs in rebus cuiusmodi querelam detulerit, libelli eius series adnexa declarat.

Dist. 81. c. Maximianus.

Quod hi, qui in presbyterio filios genuerint, remoueri ab officio debeant. Cap. XXXIII.

XXXIII Qui scilicet Maximilianus. QVi zelo fidei, ac disciplinæ ductus non patitur ecclesiam pollui ab indignis presbyteris, quos in presbyterio filios asserit procreasse, qđ non licere exponerem, nisi nossem uestram prudentiam legis totius habere notitiam. Et ideo fratres charissimi, libelli, qui subiectus est, tenore perspecto eos, qui talia perpetrasse dicuntur, iubebitis in medio collocari, discussisq; obiectionibus, quæ ipsis presbyteris impinguntur, si † conuinci potuerint, à sacerdotali remoueātur officio, Quia qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt, atq; alieni efficiantur à ministerio, quod uiuendo inlicite polluerunt. Miramur autem hæc eorum dissimulare episcopos, ut aut

alś † conuicti fuerint.

pos, ut aut + conhibere, aut nescire esse inlicita iudicentur. lego † cōniuere.

Explicit epistola quinta.

Incipit eiusdem papæ Innocentij sexta. Quod post pœnitentiam nullus possit ad clerum admitti. Cap. XXXIIII.

INnocentius Agapeto, Macedonio, & Mariano ep̄is + Appulis. Multa in prouincia uestra contra canones ecclesiasticos decretaq; maiorū usurpari à plurimis & relationes diuersorum, & suggestiones fidissimæ retulerunt, quæ quidem possent facile resecari, si episcopi in his non inuenirentur authores. Qui dum aut amicis, aut obsequentibus gratiam præstare nituntur religionem uiolant, ordinesq; corrumpunt, ac sic euenit, ut indigni quiq; honores suscipiant ecclesiasticos, & admittantur ad clerū, qui nec inter laicos quidem dignum locum habere + mererentur, sicuti nunc dato nobis libello monstratum est, Modestum quendam multis criminibus inuolutum, propter quæ etiam pœnitentiam egisse dicitur, non solum clericum effectum, quod non licet, uerum etiam ad episcopatus apicem tendere: cum canones apud Nicæam constituti pœnitentes etiam ab infimis officijs clericorum excludant. Et ideo fratres charissimi perspecto tenore libelli eum iubebitis præsentari, ac si uere constiterit talem, qualem libellus adfirmat, non solum ab ambitione episcopatus, sed etiam à clericatus remoueatur officio. XXXIIII lego † Apulis, aut Apuliæ. al's † mererentur. Dist. 50. c. Canones. Nic. con. c. 10.

Explicit sexta.

Incipit eiusdem papæ septima.

De Bubalio, & Tauriano damnatis à prouincialibus episcopis, quorum sententiam sedes apostolica retractare curauit. Cap. XXXV.

INnocentius Rufo, Gerontio, Sophronio, Flauiano, Macedonio, Prostocio, & Aristeæ episcopis per Macedoniam constitutis. Mora coëpiscoporum nostrorum Maximiani, & Eumeni, uel potius importunitas tēporum fecit, ut uos iteraretis de Bubalio, & Tauriano querimoniā, & nos iterū in homines perditissimos insurgeremus, sed ut possum paucioribus uerbis malorum tantorum imitabor compendium, & strictim quæ in uo lumine literarū uestrarum conspexerim retractabo. Graue nō + potuit uideri pessimis mentibus uestris cuiuscunq; retractari iudiciū: quia ueritas exagitata sæpius magis splendescit in luce, & pernicies reuocata in iudiciū grauius & sine pœnitentia condēnatur, nā fructus diuinus est + iustitia sæpius recēseri, fratres charissimi. Verū illud uideo mouisse animos uestros, quod in multis Bubalius sæpe fallacijs deprehensus obiecerit exemplaria XXXV forte † oportet. 35. q. 9. c. Graue non oportet. lego † iustitiam

fictarum

fictarum,quasi à nobis literarum:cū pro consuetudine hominis nihil,quod proferret iam fide dignissimum uideretur. Sed sileatur omne iam de tali negotio murmur,& cōuicti diaboli ipsi anhelitus comprimantur. Subiunximus autem his priores literas, quas per memoratos episcopos miseram: quibus ita plenaria sententia nostrorum sensuum designata est, ut dum relegeritis,nihil ambiguum , nihil requirendum in hac causa de cætero repetatis. Hanc autem paginulam nostram sollicitius credentibus episcopis relegendam mittite,ut sciant plenissime,quid sit de Bubalio, & Tauriano, cæterisq; prouinciarum,ut seruent,qui digni admonitione sunt, cauere à talibus,ne talia sortiantur.

Explicit septima.

Incipit eiusdem papæ octaua.

De terminis minime transferendis. Cap.XXXVI.

XXXVI

Deut.19.& 27. Prouer.22.

al. † felicienfem

INnocentius Florentino episcopo Tiburiensi. Non semel, sed aliquoties clamat scriptura diuina transferri non oportere terminos à patribus constitutos:quia nephas est,si quod alter semper possederit, alter inuadat, quod tuam bonitatē frater,& coepiscopus noster Vrsus adserit perpetrasse. Nam Nomentanam,siue † Feliensem parochiam ad suam dioecesim à maioribus pertinentem inuasisse te, atq; illic diuina celebrasse mysteria inconsulto eodem, ac nesciente, non sine dolore conquestus est. Quod si uerum est, non leuiter te incurrisse cognoscas , unde si declinare cupis tantæ usurpationis inuidiam nostris literis admonitum te conuenit abstinere,certe si aliquid tibi credis iustitiæ suffragari integris omnibus , & in pristino statu manentibus,post dies uenerabilis paschæ adesse debebis, ut memoratis possis intentionibus respondere,partibusq; in medio collocatis, quid antiquitas,aut ueritas habeat requiramus.

Si cuius uxor fuerit abducta in captiuitatem,& alteram maritus acceperit reuertente prima, secunda mulier debet excludi. Cap.XXXVII.

XXXVII

34.q.1.c. Cum in captiuitate.

lego † eiecta.

INnocentius Probo. Conturbatio procellæ barbaricę potestatis facultati legum intulit casum,nam bene constituto matrimonio inter Fortuniū, captiuitatis incursus fecerat næuum:nisi sancta religionis statuta prouiderent. Cum enim in captiuitate prędicta Vrsa mulier teneretur,aliud coniugium cum Restituta Fortunius memoratus inisse cognoscitur, sed fauore domini reuersa Vrsa nos adijt, & nullo diffitente uxorē se memorati esse perdocuit. Quare domine fili merito inlustris,statuimus fide catholica suffragante illud esse cōiugium, quod erat primitus gratia diuina fundatum, cōuentumq; secundę mulieris priore superstite, nec diuortio † eiectæ nullo pacto

lo pacto posse esse legitimum.

Ad Aurelium Carthaginensem, & Augustinum Hipponensem episcopos scripta salutatoria plena charitate. Cap. XXXVIII.

INnocentius Aurelio, & Augustino episcopis. Acceptissimi mihi germani conpresbyteri ille recursus uacuus officio nostro esse non debuit, per charos enim salutare charissimos naturale quodammodo nobis uidetur, & consequens. Gaudere igitur in domino uestram germanitatem amantissimi cupimus, & pro nobis paria ad deum uota rependere precamur, qui, ut bene nostis, communibus, & alternis plus agimus orationibus, quam singularibus, aut priuatis. XXXVIII

Ad Iulianam nobilem eiusdem papæ scripta exhortatoria. Cap. XXXIX.

SIngulare membrum ecclesiæ tuæ religionis amplitudinem existere, & à nobis reuerentissime coli satis est omnibus manifestum. In ipso apice enim nobilitatis multo nobiliorem ecclesiæ deuotionem impendis, & magis læta Christi agnitione præceptis eius obtemperas, & in fide potius exultas, quam tanti generis flore iactaris. Summæ uirtutis est uicisse gloriã carnis: & magnæ est Christi gratiæ nobilitatem moribus superasse, domina filia merito inlustris. Certa igitur existens dilectissima uitę huius quæcunque sunt spatia æternis, diuinisque officijs inlustrare contende: ut qui insignem te præstitit, reddat sibi per sæcula clariorem. XXXIX *Laus Iulianæ.*

Ad Aurelium episcopum Carthaginis de pascha Cap. XL.

INnocentius Aurelio. Charitatis nostræ officium + nullo interuallo dirimitur, etiam si charta nullos apices ferat. Viuit enim spiritalis gratia alternis in cordibus, & amorẽ nostrum confouet sacerdotalis ipsa societas. Cum ergo indignum est unitatẽ ecclesiæ nõ custodire, idemque oẽs pariter & sentiamus, & pronunciemus frater charissime, has ego literas de ratione paschali alterius, dico futuri, anni perscripsi. Nam cum ante diẽ. XI. Kal. Aprilium pene Luna. XVI. colligatur: nam + quicquam minus est: itemque in ante diem. IIII. Kal. earundem ueniat. XXIII. extimaui. XI. Kal. memoratarum die festa paschalia celebrandum, quoniam in. XXIII. Luna nullum pascha unquam ante hoc pascha factum esse cognoscimus. Sententiæ meæ exposui, atque edixi tenorem, iam prudentiæ erit tuæ, consors mihi frater, cum unanimis, & consacerdotibus nostris hanc ipsam rem in synodo religiosissima retractare, ut si nihil dispositioni nostræ resultat, nobis plenissime, aperteque rescribas: quo deliberatũ paschalem diem iam literis ante, XL *al's + multo.* *Computus ecclesiasticus ex cursu Lunæ.* *al's + quippiam*

T ut mo-

ut moris est, seruandam suo tempore præscribamus. Conpresbyterum autem Archidamum, quanuis nouerim quod libentissime, ac more suscipias consueto: tñ ex abundantibus postulo, ut eũ inter + nos habere digneris.

al's + tuos·

De Antiochena ecclesia. Cap. XLI.

XLI

Pax inita inter Ro· & Antipant·

INnocentius Bonifacio presbytero. Ecclesia Antiochena: quam priusquam ad urbem perueniret Romam beatus apostolus Petrus, sua præsentia inlustrauit: uelut germana ecclesiæ Romanæ, diu se ab eadem alienam esse non passa est, nam missis legatis ita pacem postulauit, & meruit, ut & Euagrianos suis ordinibus, ac locis intemerata ordinatione, quam ac ceperant, à memorato susciperet, & Ioannis sanctæ memoriæ uel clericos, uel laicos in unum colligeret, atq; congregaret. Promittens ipsius ciuitatis episcopus, frater meus Alexander, etiam siquis forte, uel à nobis, uel aliun de posterioris ordinationis ad eosdem aduenerit, se sine controuersia recepturum, ac nomen episcopi memorati inter quiescentes episcopos recitaturum: cui rei nos nouerit tradidisse manus, frater charissime, & eos in nostra uiscera recepisse, ne diu membra, quæ requisiuerant sanitatem, ab unitate corporis haberentur aliena. Omnia uero, quæ per ordinem gesta sunt, filius meus diaconus Paulus, harum scilicet portitor literarum, tuæ di lectioni poterit enarrare: ut & gaudium communione nobiscum habeas, & eos informes, qui pro Attici partibus interuenire consueuerunt.

Ioannis Chrysostomi nomen recitandum inter quiescentes·

Ad Alexandrum Antiochenum episcopum de pace. Cap. XLII.

XLII INnocentius Alexandro episcopo. Quam grata mihi, quam pia, quam necessaria legatio à tua sanctitate, frater charissime, ad nos directa fuerit gestorum ipsorum replicatione cognosces. Voluit enim conpresbyter noster Cassianus hanc amicitiarum nostrarum paginulam per conpresbyterum nostrum Paulum, Nicolaum diaconum, & Petrum subdiaconum, filios nostros, quasi primicias pacis nostræ + conscribi. Saluto itaq; & tuam mihi in Christo germanitatem, & omnem illam, quæ tecum tam bene sentit, ecclesiam, nosq;(ut facitis) & alloquamini peto crebrius literis, & frequentius de uestra salute lætificetis. Dabit enim (ut confido) dominus totius nos præteriti temporis dispendia amantissimo literarum colloquio repensare.

al's + conscripsi·

De Attico Constantinopolitano episcopo. Cap. XLIII.

XLIII INnocentius Maximiano episcopo. Miramur prudentiam tuam scripta ad Atticum episcopum Constantinopolitanæ urbis à nobis & prosecutione propria, & dato libello, qui subter adnexus est, postulare: à quo

nec missas

nec missas ullas saltem epistolas ad nos, uel ad uestram synodum utique pertulisti, idque non petenti aestimes tribuendum: quod debeas deprecationibus discussa ratione concessum, + communionem suspensa restituitur demonstranti causas, quibus + id cederat iam esse detersas, & profitenti conditiones pacis impletas. Quod neque apud uos, neque apuod nos, ut praedixi. Atticus missis aliquibus suorum uel dicere uoluit, uel demonstrare completum. Quemadmodum Antiochenae ecclesiae frater, & coepiscopus noster Alexander digna legatione & prosequutus est, & probauit, quibus omnibus utique interesse dignatus cognouisti, quemadmodum singillatim omnia scriptorum nostrorum ante hac de causa beatissimi Ioannis, quondam coepiscopi nostri, discusserim, utque illi in omnibus satis euidenter mõstrauerint uniuersa, quae apud Anriochiam fieri debuerint, fuisse completa. Quorum amplexati pacem utique fidem fecimus, & magnum tramitem omnibus eandẽ postulaturis ostendimus: si modo, quae discussa sunt, atque completa, etiam ipsi se pro suo loco fecisse, uel complesse aliquando monstrauerint, communionemque, ut isti, legatione solenniter destinata sibi rogauerint redhiberi. Expectamus ergo & professionem memorati de completis omnibus conditionibus, quas diuersis temporibus praediximus, & petitionem communionis: ut recte & petenti, & probanti se eandem mereri reddamus frater charissime. Nam de omnibus plenissimas ad sanctã fratrum nostrorum synodum dudum literas percepisti.

forte + cõmunio nanque.
forte + acciderat
Ioannis qui dicitur Chrysostomus.

Item Alexandro episcopo Antiocheno de pace. Cap. XLIIII.

XLIIII

Apostolici fauoris gratia magno pacis usque ad nos decore resplenduit, tantumque lucis gaudiorum, quę infulsit fidelibus: ut dicentes deo maximas laudes maiores nos debere fateamur, plusque à deo iocũdati sumus, quod discussis omnibus lateribus actionum tuae fraternitatis, ita totũ pietate, ac patientia gestum cognouimus, ut in omnibus dominum laudaremus, successumque ipsum ideo praestitutum tuis laboribus uideamus, quod tota uirtute pacis amator existens eam requisitam inueneris, & repertam summa charitate seruaueris, cũ erga omnes, tum praecipue circa illos, qui quondam + Paulini, atque Euagrη episcoporũ censiti fuerant nomine. Habeo summam uotorum meorum, cum antiqui naeui purgatio tuis temporibus, tuisque meritis praerogatur. Quorum etiã illos eiusdem nominis, qui in Italia merita clericatus acceperant, censui bono quietis gratiam retinere susceptam. Et quia noster conpresbyter Cassianus gratum dixit tuae fore dignationi, si meo consilio in ciuitate uestra clericatus ordinẽ ducere censerentur: statui propter beneuolentiam tuam, promissaque memorati, ut inter caeteros sacerdotes, ministrosque, qui in ciuitate sunt, adnumerentur, frater charissime. Libenter praeterea de episcopis Elpidio, atque Pappo cognoui, quod

alis + Paulini
Cassianus presbyter.

Fidelißimus Ioannus Chry. defensor Innocentius.

ui,quod sine quæstione suas ecclesias recuperauerint,& multũ in gestis,ut subiecta testantur,sollicitus inquisiui:utrum omnibus esset conditionibus satisfactum in causa beati,& uere deo digni sacerdotis Ioannis.Et cum per singula adsertio legatorum ex uoto completa esse fateretur,gratias agens domino communionem ecclesiæ uestræ ita recepi,ut † primæ feram apostolicæ sedis condiscipulos primos dedisse cæteris uiam pacis : in qua firmatos uos,nosq; dominiChristi ita benignitas amplexabitur,atq; communio,ut nullo de cætero titillamento,uel leui cuiusquam contentionis pudore pulsetur.Scripta autem Acatij episcopi, quoniam cum uestris sunt porrecta,suscepimus:ne per uestram iniuriam ille,qui olim à nobis suspensus fuerat,repudiaretur,& tamẽ satis abunde in actis statuimus,sicuti dignanter relegere procurabis, quid in eius persona debeat custodiri, ut si per omnia uestris consilijs, actibusq; tam sanctis se rogauerit esse communem præstetur sane fauore uestro , nostroq; iudicio communionis , ac literarum à nobis gratia prorogata.Subscripserunt.XX.episcopi Italiæ.

forte † præ me.

Papa cõmunionem dat & aufert.

Idem papa eidem Alexandro episcopo.

Quod prima sedes beati Petri apud Antiochiam esse memoretur. Cap.XLV.

XLV *al. † quod.*

ET onus,& honor nobis à tua fraternitate impositus necessarij tractatus causas induxit: † quo literis,uel communitorio uestro, ut dat sancti spiritus gratia,respondere possimus. Reuoluentes itaq; authoritatem Nicænæ synodi,quæ unam omnium per orbem terrarum mentẽ explicat sacerdotum,quæ censuit de Antiochena ecclesia cunctis fidelibus,ne dixerim sacerdotibus esse necessariũ custodire,qua super diœcesim suam prædictam ecclesiam non super aliquam prouinciam recognoscimus constitutum.Vnde aduertimus non tam pro ciuitatis magnificentia hoc eidem attributum, quam quod prima primi apostoli sedes esse monstretur, ubi & nomen accepit religio christiana,& quæ conuentũ apostolorum apud se fieri celeberrimũ meruit,quæq; urbis Romæ sedi nõ cederet, nisi quod illa in transitu meruit,ista susceptum apud se,cõsummatumq; gaudet.Itaq; arbitramur frater charissime,ut sicut Metropolitanus authoritate ordinas singulari: sic & cæteros non sine permissu,conscientiaq; tua sinas episcopos procreari,in quibus hunc modum recte seruabis, ut longe positos literis datis ordinari censeas ab his,qui nunc eos suo tantum ordinant arbitratu.Vicinos autem , si æstimas ad manus impositionem tuæ gratiæ statuas peruenire : quorum enim te maxima expectat cura , præcipue tuum debent mereri iudicium.

Nic. con. c. 6. Priuilegium Antio. ecc.

Act. 11. Gala. 2.

Susceptum. Intellige. primum apostolũ. Petrũ

Quod non

Quod non oporteat secundum constituta imperatorum duos esse Metropolitanos episcopos. Cap. XLVI.

NAm quod sciscitaris, utrum diuisis imperiali iudicio prouincijs, ut duæ Metropoles fiant: sic duo Metropolitani episcopi debeant nominari. Non ergo uisum est ad nobilitatem necessitatum mundanarum dei ecclesiam commutari, honoresq́, aut diuisiones perpeti: quas pro suis causis faciendas duxerit imperator, ergo secundum pristinum prouinciarum morem Metropolitanos episcopos conuenit numerari. Cyprios sane adseris olim Arianæ impietatis potentia fatigatos non tenuisse Nicænos canones in ordinandis sibi episcopis: & usq; adhuc habere præsumptum, ut suo †arbitrio ordinent, neminem consulentes, quocirca persuademus eis, ut curent iuxta canonum fidem catholicam sapere, atq; unum cũ cęteris sentire prouincijs, ut appareat spiritus sancti gratia ipsos quoq;, ut omnes ecclesias gubernari. XLVI Nic. con. c. 4. & 5. alś † arbitratu.

Quod Arianorum clerici non sint suscipiendi in suis officijs: quanuis eorum baptisma, quod catholicum constat confirmet ecclesia. Cap. XLVII.

ARianos præterea, cæterasq; eiusdem modi pestes, quia eorum laicos conuersos ad dominum sub imagine pœnitentiæ, ac sancti spiritus sanctificatione per manus impositionem suscipimus: non uidetur clericos eorum, cum sacerdotij, aut ministerij cuiuspiam suscipere dignitate, quoniam quibus solum baptisma ratum esse permittimus: quod utiq; in nomine patris, & filij, & spiritus sancti perficitur: nec sanctum spiritum eos habere ex illo baptismate, illisq; ministerijs arbitramur, quoniam cum à catholica fide eorum authores desciscerent, perfectionem spiritus, quam acceperant, amiserunt, nec dare eius plenitudinem possunt, quæ maxime in ordinationibus operatur, quam per impetatis suæ perfidiam potius quã fidem dixerim, perdiderunt. Quomodo enim fieri potest, ut eorum prophanos sacerdotes dignos Christi honoribus arbitremur: quorum laicos imperfectos, ut dixi ad sancti spiritus percipiendam gratiam cum pœnitentiæ imagine recipiamus. Grauitas itaq; tua hæc ad notitiam coepiscoporum uel per synodum, si potest, uel per harum recitationem faciat peruenire, ut quæ ipse tam necessario percunctatus es, & nos elimate respondimus, communi omnium consensu, studioq́ serventur. XLVII 1. q. 1. c. Arianos Ibidem c. Qui perfectionem.

Idem papa Acacio uero episcopo.
De sancto Ioanne Constantinopolitano episcopo. XLVIII.

ADgaudere literis fraternitatem tuam de receptis Paulini, uel Euagrij episcoporum clericis, populisq́, & de restitutis Elpidio, atq; Pappo XLVIII

Acatius nunc restitutus, postea iterum à Felice excommunicatus est.

coepiſcopis percenſuimus, & uel ſero receptæ pacis gratiã te fouere poſtpoſita omni contentione peruidimus. Vnde has ad præſtantiſſimum fratrem, & coepiſcopum noſtrum Alexandrum reddendas tuæ tranſmiſimus unanimitati, uidelicet, ut ſi omnes inimicitiæ, omnis æmulatio tam de nomine ſancti Ioannis mirandi epiſcopi, quam de omnibus eiuſdem communionis participibus à tua animoſitate diſceſſit: has noſtræ ſocietatis recipias literas frater chariſſime, modo, ut omnia, quę hic actis firmata ſunt, apud mediatorem noſtrum amabilem Alexandrum ore proprio, ut communicantem conuenit, fatearis. Vt enim hæc nobis unanimitatis, charitatisq; cauſa uenerabilis eſt, ſic inhæret ſollicite, ne quid obliquum, aut ſubſiciuum in quoquam reſidere noſcatur.

Idem papa de Bonoſiacis, quod iudæis ſint comparandi. Cap. XLIX.

XLIX *Hodie † Senenſi dicimus. alſ ‡ irati. Conuenticula hæreticorũ prohibenda.*

INnocentius Laurentio epiſcopo † Senienſi. Diu ‡ mirati ſumus dilectionis tuæ literis lectis hæreticos Photini uenena ſectantes in territorio dilectionis tuæ non ſolum eſſe, ſed & publice ſibi conuenticula in aliquorũ poſſeſſionibus præparare: cũ de toto pene orbe nuſquam tam multi, quã ad uos delegerint habitare. Quorum doctrinæ nefariæ author Marcus dudum de urbe pulſus temeritatis tantæ eſt ductus audacia: ut primum ſibi inter eos uendicet locum, ſed ne ulterius debacchandi habeant facultatem, & animas ſimplicium, ac ruſticanorum ſecum in gehennam, cui deſtinati ſunt, trahant: actum eſt aduerſus eos à defenſoribus eccleſiæ noſtræ, quod eos poſſint expellere, ut qui Chriſtum deum ex patris ſubſtantia ante ſæcula negant genitum, hi cum iudæis, qui eius deitatem negauerunt, & nunc uſq; negant, participium habeant damnationis. Tuum eſt frater chariſſime, quæ præcepta ſunt nõ ſegnius agere, ne plebem tibi creditam diſſimulatione deperdas, & incipias deo de perditis reddere rationem.

Idem papa de ſuſcipiendis clericis, quos Bonoſus, antequam damnaretur, ordinaſſe cognoſcitur. Cap. L.

L *alſ error.*

INnocentius Martiano epiſcopo Narſitano. Superiori tempore, ſi tamẽ recte † recordor me minime, tam ad dilectionem tuam, quã ad fratres, & coepiſcopos noſtros, Rufum, Euſebium, & cæteros, huiuſmodi literas de clericis Narſenſibus tranſmiſiſſe. His uidelicet, qui ſe ante damnationẽ Bonoſi adſererent ab eodem tam presbyteros, quam diaconos ordinatos: ut ſi relicto, atq; damnato eius errore uellent eccleſiæ copulari, libenter reciperentur. Ne forte, qui eſſent digni recuperandę ſalutis, in eodem deperirent. Verum nunc in Rauennati urbe mihi conſtituto propter Ro. populi neceſſitates creberrimas Germanus, qui ſe aſſerit eſſe presbyterum, atq;

Rauenna enim erat comitatus principis Honorij.

Lubentius,

Lubentius, qui se diaconum dicit multorum talium, quasi legatione suscepta prece fusa dolores proprios exprimere gestiuerunt, adserentes se quidem ecclesias in dilectionis tuæ constitutas parochijs retinere, sed tuam cõmunionem non potuisse mereri: ea uidelicet ratione, qua Rustitius quidã nomine iterata ordinatione presbyteriũ suscepisset. Et non leui impedimẽto fit, dum aut illi dolẽt huiusmodi hoĩem in ecclesia retineri, aut ille sic peccare debere in alios arbitretur, qui in se agnoscit esse peccatum. Et quanuis de eadem re plenius literæ meæ contineant, quas superius memoraui, tamen etiam nunc admonendam duximus fraternitatem tuam, ut si uere cõstat aliquos ante damnationem Bonosi ab eodem ordinatos postea uoluisse, uel nunc uelle reuerti eos recipiendos esse censemus: maxime cum memorati adferant se in tantũ anteriori tempore ordinatos, ut sanctæ recordationis uirũ Cornelium episcopum ✝Syrinensis urbis, necnõ & fratrem nostrum Nicetam, aliosq́ nonnullos fuisse præsentes, cũ honoribus, quos se habere memorãt, augerentur. Vnde frater charissime, si eorum assertio fidem recipit ueri, suscipiendos esse ambigere non debes, quos tam diu ecclesias sibi creditas passus es retinere. *al. ✝Syrinensis.*

Idem papa.

INnocentius Rufo, & Eusebio, & cæteris episcopis Macedonibus, & diaconibus in domino Salutem. Magna me gratulatio habuit, cũ post tot discrimina totius (ut ita dixerim) mundi Vitalis archidiaconus uestrarum portitor literarum ex illis partibus ad nos usq; directus aduenit, quem cũ uidissemus illico, ut oportebat, percunctati de uestro statu sumus, uerum ubi reperimus uos ex sentẽtia degere, deo nostro uberes gratias retulimus quod uos famulos suos, suisq́ altaribus seruientes & in aduersis tuetur, & in prosperis gubernare dignatur. Qui cum tradidisset epistolas eas, præcepi illico recenseri, in quibus multa posita esse peruidi, quæ stuporem mentibus nostris inijcerent, facerentq́ nos non modicum dubitare, utrum aliter putaremus, an ita illa essent posita, quemadmodum personabant. Quę cum sæpius repeti fecissem, aduerti sedi apostolicæ: ad quam relatio, quasi ad caput ecclesiarum missa currebat: aliquã fieri iniuriam, cuius adhuc in ambiguũ sententia ducceretnr. Vnde de quibus iamdudum scripsisse meamini, nunc iterare formam argumentis euidentioribus relationis geminata percunctatio uestra compellit. *Iniuriosum est de sententia papæ ambigere.*

Vt si sacerdos, uel quilibet ex clero uiduam uxorem duxerit, uel abiectam, suum perdat officium. Cap. LI.

EOs, qui uiduas accepisse suggeruntur uxores, nõ solũ clericos effectos agnoui, uerum etiã ad infulas summi sacerdotij peruenisse, quod cõtra legis esse præcepta nullus ignorat. Nam cum Moyses legislator clamitet, LI

Leuit. 21. sacerdos uxorem uirginem accipiat, ac ne in hoc præcepto aliquid putaretur ambiguum addidit: non uiduam, neque eiectam. Contra quod præceptum diuina authoritate subnixum nulla defensio mandati alterius opponitur: nisi consuetudo uestra, quæ (ut ipsi fatemini) ex ignorantia, & ut uerecundius dicam, non ex apostolica traditione, & ratione integra constituta est. Nos autem, omnesque per orientales, occidentalesque ecclesias, nouerit uestra dilectio hæc penitus nō admittere, nec ad ultimum ecclesiastici ordinis locum tales adsumere: & si reperti fuerint, submoueri.

Vt si quis catechumenus habuerit uxorem, & defuncta ea iam post baptismum acceperit alteram, clericus esse non possit. Cap. LII.

LII. Dist. 26. c. Deinde. DEinde ponitur. Non dici oportere digamū eum, qui catechumenus habuerit, atque amiserit uxorem: si post baptismum fuerit aliam sortitus, eamque primam uideri, quæ nouo homini copulata sit, quia illud coniugium per baptismi sacramentū cum cæteris criminibus sit † ablutū, quod (al's † ablatum.) cum de una utique dicitur, certe si tres habuerit in ueteri positus homine uxores: erit ei, quæ post baptismū quarta est, sic interpretantibus prima, uirginis æque nomen accipiat, quæ quarto ducta est loco. Quis oro istud nō (1. Timo. 3.) uideat contra apostoli esse præceptum: qui ait, Vnius uxoris uirum oportere fieri sacerdotem. Sed obijcitur, quod in baptismo totum, quicquid in (Non tollit coniugiū baptismus) ueteri homine gestum est, sit solutum. Dicite mihi (cū pace uestra loquor) crimina tantum dimittuntur in baptismo, an & illa, quæ secundum domini præcepta, ac dei instituta complentur: Vxorem ducere crimen est, aut non est crimen: si crimē est, ergo, præfata uenia dixerim, erit author in culpa: qui ut criminia committerentur in paradiso, cum ipse eos iungeret, be- (Gene. 2.) nedixit. Si uero non est crimen, quia quod deus iunxit, nefas sit crimen ap- (Matth. 19.) pellari: & Salomon addidit, Etenim à deo præparatur uiro uxor: quomo- (Prouer. 19.) do creditur inter crimina esse dimissum, quod deo authore legitur consummatum: Quid de talium filijs percensetur: nunquid nō erunt admit- (28. q. 1. Nunquid non erunt.) tendi in hæreditatis consortio, qui ex ea suscepti sunt, quæ ante baptismū fuit uxor, eruntque appellandi uel naturales, uel spurij, quia non est legitimum matrimonium, nisi illud (ut uobis uidetur) quod post baptismum adsumitur: Ipse dominus, cum interrogaretur à iudæis, Si liceret dimit- (Matth. 19.) tere uxorem, atque exponeret fieri non debere: addidit, Quod ergo deus iunxit, homo non separet, ac ne de his copulis locutus esse credatur, quæ post baptismum sortiuntur, meminerit hoc & à iudæis interrogatum, & iudæis esse responsum. Quæro, & sollicitus quæro, si una, eademque sit uxor eius, qui ante catechumenus, postea sit fidelis, filiosque ex ea, cum esset catechumenus susceperit, ac postea alios, cum fidelis:

utrum sint fratres appellandi an non? Habeant postea defuncto patre herciscundæ hæreditatis consortium, quibus filiorum nomen regeneratio spiritalis creditur abstulisse? quod cum ita sentire, atque iudicare absurdum est: quæ (malum) ratio est hoc defendi, & uacua magis opinione iactari, quam aliqua authoritate roborari? cum nõ possit inter peccata deputari, quod lex præcepit, & deus iungit. Nunquid si quis catechumenus uirtutibus studuerit, humilitatem secutus fuerit, patientiã tenuerit, eleemosynas fecerit, morti destinatos qualibet ratione eripuerit, adulteria exhorruerit, castitatẽ tenuerit, quæro si hæc, cum factus fuerit fidelis, amittat: quia per baptismum totum, quod uetus homo gesserit, putatur auferri? †Aspiciamus gentilem hominem Cornelium orationibus, atq; eleemosynis reuelationem, Petrumq; ipsum uidisse, nunquid per †baptisma hæc illi ablata sunt, propter quæ ei baptismum uidetur esse cõcessum? Si ita creditur, mihi credite, non modicum erratur, quia quicquid bene gestum fuerit, & secundum præcepta †legis custoditum, non potest agenti deperire. Nuptiarum ergo copula, quia dei mandata perficit, non potest dici peccatum, & quod peccatum non est, solui inter peccata credi omnino nõ debet, eritq; integrum æstimare aboleri non posse prioris nomen uxoris: cũ non dimissum sit pro peccato, quod ex dei sit uoluntate completum.

Herc. antiquum iudicum uocabulũ. i. diuidende.

alś † Aspicias. Act. 10.
alś † baptismũ.
alś † regalia.

Quod non admittantur clerici ab hæreticis ordinati. Cap. LIII.

LIII 1. q. 1. c. Ventum est.

VEntum est ad tertiam quæstionem, quæ pro sui difficultate longiorẽ exigit disputationem: cum nos dicamus ab hæreticis ordinatos uulneratum per illam manus impositionem habere caput. Vbi uulnus infixum est, medicina est adhibenda, ut possit recipere sanitatem: quæ sanitas post uulnus secuta sine cicatrice esse non poterit, atq; ubi pœnitentiæ remedium necessarium est, illic ordinationis honorem locum habere non posse. Nam sicut legitur, Quod tetigerit immundus, immundum erit: quoniam id ei tribuetur, quod munditia, ac puritas consueuit accipere, sed econtra adseritur eum, qui honorem amisit, honorẽ dare non posse: nec illum aliquid accepisse, quia nihil in dante erat, quod ille posset accipere, adquiescimus, & uerum est certe, quia quod non habuit, dare non potuit. Damnationem utiq;, quam habuit per prauam manus impositionem, dedit, & qui particeps factus est damnationis, quomodo debeat honorem accipere, inuenire non possumus. Sed dicitur uera, ac iusta legitimi sacerdotis benedictio auferre omne uitium, quod à uitioso fuerat iniectum.

Leui. 11. Nume. 19.

Obiectio.

Quod in ordinationibus crimina, uel uitia non bene credantur auferri. Cap. LIIII.

Ergo

LIIII ERgo,si ita est,applicentur ad ordinationem sacrilegi adulteri, atq; o-
Solutio. mnium criminum rei, quia per benedictionem ordinationis crimina,
uel uitia putantur auferri. Nullus sit pœnitentiæ locus,quia id potest præ-
al's† sed nostræ lex. stare ordinatio, quod longa satisfactio præstare consueuit, †nostro æuo
lex est ecclesiæ, uenientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati sunt per
1·q·4·c·Homini·§·fi. manus impositionem,laicam tantum tribuere communionem, nec ex his
aliquem in clericatus honorem uel exiguum subrogare.

Quod hi,qui à Bonoso hæretico ordinati sunt,propterea sint re
cepti,ne scandalum remaneret ecclesiæ. Cap.LV.

LV ATuero,qui à catholica ad hæresim transierunt,quos non aliter opor-
tet, nisi per pœnitentiam suscipi, apud uos non solum pœnitentiam
non agunt,uerum etiam honore cumulantur,sed Anysij fratris quondam
nostri,aliorumq; consacerdotum summa deliberatio hæc fuit:ut quos Bo
nosus ordinauerat,ne cum eodem remanerent, ac fieret nō mediocre scan
1·q·7·c·Quod pro remedio. dalum,si ordinati reciperentur,uicimus,ut opinor,ambigua. Iam ergo,qđ
pro remedio,ac necessitate temporis statutum est,constat primitus nō fu-
isse,ac fuisse regulas ueteres, quas ab apostolis, aut apostolicis uiris tradi-
tas ecclesia Romana custodit,custodiendasq; mandat his, qui eam audire
1·q·1·c·Quod pro necessitate. consueuerunt,sed necessitas temporis id fieri magnopere postulabat. Er-
go quod necessitas pro remedio reperit,cessante necessitate debet utiq; ces
sare pariter, quod urgebat, quia alius est ordo legitimus, alia usurpatio,
Nic·con·c·8. quam ad præsens fieri tempus impellit. Sed canones apud Nicæam con-
stituti de Nouatianis fieri permiserunt,prius ille canon à patribus institu-
tus ponendus est, ut possimus aduertere uel quid, uel qualiter ab eisdem
sensum sit,uel præceptum. De his, inquit, qui nominant seipsos catharos,
Verba canonis Niceni. id est mundos: & aliquando ueniunt ad catholicam ecclesiam, placuit
sanctæ, & magnæ synodo, ut accepta maius impositione sic maneant in
clero.

Possumus uero dicere de solis hoc Nouatianis esse præceptum, nec ad
aliarum hęresum clericos pertinere,nam si utiq; de omnibus ita definirent
addidissent à Nouatianis, alijsq; hæreticis reuertentes debere in suum or-
dinem recipi, quod ita esse etiam illud maxime, quod de Paulianistis di-
Nic·con·c·19. ctum est,poterit confirmare: à quibus uenientes etiam baptizari præci-
piunt. Nunquidnam cum de Paulianistis iubent, omnes, qui ab hæreti-
cis reuertuntur, erunt hoc exemplo baptizandi? quod cum nullus aude-
Act·8. at facere, de ipsis tantum esse præceptum ratio ipsa demonstrat. Deni-
que baptizatos rite ab euangelista Philippo Petrus & Ioannes sola ma-
nus impositione consummant, illos uero, quos apostolus Pau-
Act·19. lus Ioannis baptismate baptizatos reperit, interrogauitque an spiri-
tum sanctum

tum ſanctum ſuſcepiſſent, fatentibusq; ſe illud ne quidem nomen audiſſe, iuſſit eos baptizari. Videtis ergo rite baptizatos, illo dono iterari non poſſe: & aliter ſola aqua lotos baptizari in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti neceſſarium per uideri. Ita & de Nouatianis tantum iuſſum eſſe lucida manifeſtatione legitur, quod idcirco diſtinctum eſſe ipſis duabus hæreſibus ratio manifeſta declarat, quia Paulianiſtæ in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti minime † baptizabant. Et Nouatiani ijſdẽ nominibus tremendis, uenerandisq; baptizant, nec apud iſtos de unitate poteſtatis diuinæ, hoc eſt patris, & filij, & ſpiritus ſancti, quæſtio aliquando cõmota eſt, & ideo de omnibus ſegregatis hæc ſola electa eſt, cui iſtud crederent concedendum, quia nihil in patris, & filij, & ſpiritus ſancti ſacramento peccarent. Siquis uero de catholica ad hæreſim tranſiens, aut fidelis ad Apoſtaſiam reuertens reſipiſcẽs redire uoluerit, nunquid eadem ratio poterit ad clerum permitti? Quorum commiſſum nõ niſi longa pœnitentia poterit aboleri, nec poſt pœnitentiam clericum fieri ipſi canones ſua authoritate permittunt. Vnde conſtat, qui de catholica ad Bonoſum tranſierunt damnatum, atq; ſe paſſi ſunt, uel cupierunt ab eodem ordinari, non oportuiſſe ordinationis eccleſiaſticæ ſuſcipere dignitatẽ, qui commune omnium eccleſiarum iudicium deferentes ſuam peculariter in Bonoſo uanitatem ſequendam eſſe duxerunt, ſed multos conſtat uim paſſos, atq; inuitos attractos, repugnantesq; ab eodem ordinatos. Dicat mihi, uolo, quiſquis hoc credit, ſi non poſt ordinationem Bonoſi interfuit, cum cõficeret ſacramenta, ſi communioni eius participatus non eſt, ſi ſtatim † deſcedentibus de eius peſſimo conciliabulo ad eccleſiam redijt, & iſte talis poteſt habere colorem aliquem excuſationis. Cæterum alij, qui uel poſt annum, aut menſem ad eccleſiam redierunt † intelligitur eos, quia in catholica nouerunt ſe propter uitia ſua non poſſe ſuſcipere ordinationem, idcirco ad illum perrexiſſe, qui paſſim, & ſine ulla diſcuſſione ordinationes inlicitas faciebat. Credentes ſe poſſe per iſtam inſtitutionem locum in eccleſia catholica reperire, de quo antea deſperauerãt. Nunc illud, quod supereſt interrogo, qui poſt menſem, aut amplius redijt, cum ſe presbyterum à Bonoſo confideret ordinatum, ſi non ſacramenta confecit, ſi non populis diſtribuit, ſi non miſſas ſecundum conſuetudinem compleuit: quid de his cenſeatis quæſo promatis apertius? Ad ſummam certe, † ut nihil à Bonoſo acceperunt, rei ſunt uſurpatæ dignitatis: qui conficiendorum ſacramentorum ſibi uendicauerunt † aut non uendicauerunt authoritatẽ, atq; id ſe putauerunt eſſe, quod his nulla fuerat regulari ratione conceſſum.

Baptiſmus Nouatianorum.
1. q. 1. Paulianiſtæ.
al's † baptizant.
Syricius c. 3.
Nic. con. c. 10. Ordinati à Bonoſo hæretico.
1. q. 1. c. Conſtat.
forte † deſcedẽs aut diſcedens.
al's † intellegemus.
al's † qui.
† aut non uend. ſuperfluum uidetur.

Quod in eccleſia peccatum populi inultum ſoleat præteriri. Cap. LVI.

Peruideat

LVI

1·q·7·c·Quotiens.

PEruideat ergo dilectio uestra hactenus talia transisse, & aduertite, quod ut dicitis, necessitas imperauit in pace etiam ecclesias constitutas non posse præsumere, sed, ut sæpe accidit, quoties à populis, aut à turba peccatur, quia in omnes propter multitudinem nõ potest uindicari, inultum solere transire. Priora ergo dimittenda dico dei iudicio: de reliquo maxima sollicitudine præcauendum.

Quod subreptum fuerit apostolicæ sedi, & suam in melius sententiam commutarit: quando damnationem Photini rescindit. Cap. LVII.

LVII

35·q·9· Veniam

VEniam nunc ad maximum quasi quoddam thema Photinum, & quod mihi anxium est, ac difficillimum, maiorum meorum reuoluam sententias. Fuerat de illo quoquo pacto, ut etiam ipsi commeministis, aliquid utique grauius constitutum, uerum quia id per rumorem falsum, ut adseritis, subreptum huic sedi, & elicitum per insidias demonstratis, quia res ad salutem rediit, & uel ueniam nos hanc in tantum uobis adnitentibus post condemnationem more apostolico subrogamus, tantisque uestris adsertionibus uobis tam bonis, tam charis non dare consensum, omnibus duris rebus durius arbitramur. Pro uestra ergo †approbatione fratres charissimi, sententia, ac postulatione, episcopum Photinum habetote licitum ita constituere, ut deprecamini, & nostram in melius conuersam sententiam labore, uel testimonio uestro compotes uoti suscipite. Acque Eustasium à me sæpissime comprobatum nolite expectare, ut diaconij gratia expolietur: sollicitos enim uos pro salute libenter audio, contra caput etiam, si faciendum †sit, non libenter admitto, cui manũ porrigitis, uobiscum porrigo, cui porrigo, mecum porrigite. Hæc enim ad Corinthios apostolica est declarata benignitas, ut in uno spiritu ductam, ac reductam sententiam boni semper indifferenter sequantur. Nam fateor hæc me primum res bene habet erga Eustasium diaconum, quod nec contra fidem unquam quicquam loquutus sit, nec loquentem admiserit, nec ad mortem crimen aliquod commisisse, uel †iactari unquam, uel fictum de eo recognouerim. Et qui in his saluus est, siquo pacto conuersationes amabiles non habet, hăbendus est, ut minus pro tempore dilectus, non ut inimicus æstimatus, diabolo in perpetuum mancipandus. Cognosco illum inter illas simultates, ac turbines contra multorum studia, non dico qualia, diuersa sensisse, & cum hinc res, calamitatesque ipsæ emendatæ sint, adhuc Dizoniani, & Cyriaci subdiaconorum non potuisse apud uos commendationẽ reuiuiscere. Compescite quæso ab illo, prædictisque, quorumcunque uidetis animos, ac non iustas æmulationes, ut ipse apud nos integer †ad uos cum suis reparatus mereatur pacem, non fictam peruidens charitatem.

als· & uel· non habetur.

als †arbitratione.

Photinus iste nõ est ille hæresiarcha, qui longe antea damnatus fuit, sed alius quidam.

als † est.

1·Corinth·1·

als † iactatum.

als † apud.

ritatem. Omnibus igitur uobis, ac ſingillatim occurrat charitas & uincu lis, quæ nullis modis à Chriſto ſoluũtur, uobiſcum pariter in perpetuum cõnexa, lætetur in domino.

EXPLICIVNT DECRETA
Innocentij papæ.

Platyna de Zoſimo papa.

Oſimus, natione græcus, patre Habraamo, mortuo Theodoſio, Arcadij & Honorij temporibus fuit. Ingreſſus tum Italiam Rhadagaſus Gothorum rex immaniſſimus, ferro ac flamma omnia uaſtabat, uerum Romani comparato exercitu barbarum in Feſulanis montibus opprimunt duce Stilicone. Huic uero ſucceßit Alaricus, quem Stilico, regni cupidus, cum ſuperare poſſet, & noluit, & uiuit. Verum poſtremo cũ Alaricus in Galliam proficiſcens, concedente eo loci ſedes ad incolendum Honorio, apud Pollentiam conſediſſet, Saulum, gente & religione hebræũ, à Stilicone cum militibus immiſſum, quo fœdus turbaretur, hoſtem ſenſit. Facile enim fuit barbaros nil tale ſuſpicantes, & diem paſchæ obſeruantes, incautos perturbare. Verum ſequenti die, ſumptis armis, & Saulum cum exercitu ad internitionẽ cædunt. & omiſſa Gallia, in Stiliconem & Romanos mouent, quibus ſuperatis, urbem Romã poſt longam & grauem obſidionem capiunt, Anno eiuſdem conditæ Milleſimo ac Centeſimo ac ſexageſimoquarto. Salutis uero Chriſtianæ anno CCCC & XII. Hac tamen moderatione Alaricus uſus eſt & clementia, ut ſuis mandauerit, à cæde & ſanguine, quoad fieri poterat, abſtineri, utq; cõfugientibus ad baſilicas Petri ac Pauli parceretur. Rex uero tertia die ab urbe diſcedens, minus calamitatis quã putaretur, perpeſſa (parum enim incendij ſenſerat) in Lucanos & Brutios, pficiſcitur, ubi apud Conſentiam ui captam, & direptam moritur. Cui ſtatim oĩm Gothorũ conſenſu Ataulphus ob affinitatem & genus ſuccedit. Zoſimus autem in tanta rerum perturbatione rem diuinam nunquã omiſit. Conſtituit enim ut diaconi, dum celebraretur, leuatectas haberẽt linoſtimas. Conceßit itẽ, ut in parochijs cerei ſancto ſabbato benedici poſſent, Bibere autem in publico clericis uetuit, in cellis fidelium id fieri poſſe non negauit. Vetuit etiam, ne ſerui in clerum reciperentur. Creatis autem in urbe Roma preſbyteris X. diaconis III. epiſcopis VIII. moritur, ac ſepelitur uia Tiburtina, apud corpus beati Laurentij martyris. VII. Kal. Ianuarij. Sedit annum unum Men. III. Dies XII.

Rhadagaſus rex Gothorum.
Alaricus rex.
Roma ab Alarico capta.
Geſta & cõſtituta Zoſimi.

TITVLI DECRETO RVM PAPAE ZO-SIMI. NVMERO IIII.

Quod monachi, uel laici, niſi per gradus eccleſiaſticos, nõ debeant ad ſum mum ſacerdotium peruenire. I.
Quod ſiquis interdicta deſpexerit, gradus ſui periculo ſubiacebit. II.
Quæ in ſingulis cleri gradibus tempora ſint præfixa. III.
Ad presbyteros Rauennatium. IIII.

V INCIPIT EPI-

al's † Incipiũt cõstituta Zosimi papæ.

✝INCIPIT EPISTOLA DECRETALIS PAPAE ZOSIMI.

Quod monachi uel laici, nisi per gradus ecclesiasticos, non debeant ad summũ sacerdotium peruenire. Caput I.

I. ZOsimus episcopus urbis Romæ Hesycho episcopo Salonitano. Exegit dilectio tua præceptum apostolicæ sedis, in quo patrum decreta consentiunt, & significas nonnullos ex monachorũ cœtu, quorum solitudo quauis frequentia maior est, sed & laicos ad sacerdotiũ festinare. Hoc autem specialiter, & sub prædecessoribus nostris, & nuper à nobis interdictum constat, literis ad Gallias, Hispaniasq; transmissis, in quibus regionibus familiaris est ista præsumptio: quãuis nec Aphrica super hac ammonitione nostra habeatur aliena, ne quis penitus contra patrũ præcepta, qui ecclesiasticis disciplinis imbutus per ordinẽ non fuisset, & temporis approbatione diuinis stipendijs eruditus, nequaquã ad summũ ecclesiæ sacerdotiũ adspirare præsumeret, & nõ solum in eo ambitio inefficax haberetur, uerumetiã in ordinatores eius, ut carerent eo ordine, quẽ sine ordine contra præcepta patrum crediderant præsumendum. Vnde miramur ad dilectionem tuam statuta apostolicæ sedis nõ fuisse perlata. Laudamus igitur propositum constantiæ tuæ frater charissime, nec aliud de pontificij censura ueteris authoritatis genus expectandum fuit, quã ut talibus ambitionibus pro præceptis patrum in procinctu fidei constitutus occurreres. Igitur siquid authoritati tuæ, quod nos non opinamur, æstimas defuisse, supplemus. Vos obsistite talibus ordinatiõibus, obsistite superbiæ, & arrogantiæ uenienti. Tecũ faciunt præcepta patrũ, tecum apostolicæ sedis authoritas. Si enim officia sæcularia principem locum, non uestibulum actionis ingressis, sed per plurimos gradus examinatis temporibus deferunt: quis ille tam arrogãs, tam impudens inuenitur, ut in cœlesti militia, quæ propensius ponderanda est, & sicut aurum repetitis ignibus explorandum: statim dux esse desyderat? cum tiro ante non fuerit, & prius uelit dicere, quã discere? Adsuescat in domini castris, in lectorum primitus gradu diuini rudimenta seruitij, nec illi uile sit, exorcistam, acolythum, subdiaconum, diaconum per ordinem fieri, nec hoc saltu, sed statutis maiorum ordinatione temporibus. Iam uero ad presbyterij fastigium talis accedat, ut & nomen ætas impleat, & meritum probitatis stipendia ante acta testentur. Iure inde summi põtificis locum sperare debebit,

Dist. 38. Qui ecclesiasticis Et repetitur dist. 59.

Cœlestis militia in dominicis castris ecclesiæ.

debebit, facit hoc nimia remissio consacerdotũ nostrorum, qui pompam multitudinis quærũt, & putant ex hac turba aliquid sibi dignitatis acquiri. Hinc passim numerosa popularitas etiam his locis, ubi solitudo est, talium reperitur: dum parochias extendi cupiunt, aut quibus aliud præstare non possunt, diuinos ordines largiuntur. Quod oportet districti semp esse iudicij, rarum est enim omne, quod magnum est.

Quod siquis interdicta despexerit, gradus sui periculo subiacebit. Caput II.

PRoinde nos, nequid meritis dilectionis tuæ derogemus, ad te potissimũ scripta direximus, quæ in omniũ fratrum, & coepiscoporum nostrorum facies ire notitiam, non tantũ eorum, qui in ea prouincia sunt, sed etiam qui uicinis dilectionis tuæ prouincijs adiũgunt. Sciet, quisquis hoc, postposita patrum & apostolicæ sedis authoritate, neglexerit: à nobis districtius uindicandum, ut loci sui minime dubitet sibi non constare rationem, si hoc putat post tot prohibitiones impune posse tentari, contumeliæ enim studio fit, quicquid interdictum toties usurpatur. II. *Deponendi sunt qui dicto Papæ non audiunt.*

Quæ in singulis cleri gradibus tẽpora sint præfixa. Cap. III.

HAec autem singulis gradibus obseruanda sunt tempora, si ab infantia ecclesia[?]icis ministerijs nomen dederit, inter lectores usq; ad uicesimũ ætatis annum, continuata obseruatiõe perduret. Si maior iam, & grandæuus accesserit, ita tamen, quod post baptismũ statim se diuinæ militiæ desyderet mãcipari, siue inter lectores, siue inter exorcistas quinquẽnio teneatur, exinde acolythus, uel subdiaconus quatuor annis, & sic ad benedictionem diaconatus, si meretur, accedat, in quo ordine quinq; annis, si inculpate se gesserit, hærere debebit. Exinde suffragantibus stipendijs, per tot gradus datis, ꝓpriæ fidei documentis, presbyterij sacerdotiũ poterit promereri. De quo loco si eũ exactior ad bonos mores uita perduxerit, summũ pontificatum sperare debebit. Hac tamẽ lege seruata, ut neq; digamus, neq; pœnitens ad hos gradus possit admitti. Sane, ut etiã defensores ecclesiæ, qui ex laicis fiunt, supradicta obseruatione teneãtur, si meruerint esse in ordine clericatus. Datũ VIII. Kal. Mar. DD. NN. Honorio XII: & Theodosio VIII. Aug. Conss. III. *Dist. 77. c. In singulis.* *DD. NN. dominis nostris.*

✝ Ad presbyteros Rauennatium. Cap. IIII.

ZOsimus cõmonitoriũ presbyteris & diaconibus, qui Rauẽnæ sunt. Ex relatione fratris nostri Archidami presbyteri qualiter suscepti sitis, uel quid egeritis, agnouimus: uel qualiter illi suscepti sunt, qui contra canones aduersum nos ad comitatum, nescio qua audentes temeritate, *ab ✝ incipit epist. Zosimi episcopi ad presbyteros Rauẽnæ directa* IIII. *Sardicẽ. cõ. c. 8. 9. 10. 11.*

V iij ireuolue

ire uoluerunt. Ad quos hæc, quæ nunc misimus, olim scripta feceramus: corũ, quas iniuriose miserant, respõdentes epistolis Sed quoniã non potuerunt rei in sua, hoc est, in nostra ecclesia Romana, cum nostris cõpresbyteris cõmorari: has ad uos illis tradendas literas destinauimus, in qbus decreto nostro † sanximus, memoratos perturbatores oĩm ab apostolicæ nostræ sedis cõmunione alienos fuisse, atq; nostra subscriptione ꝓlatam sententiam suscepisse. Illos etiã, qui effrenato huius facto, consilioq; assensum cõmodare uoluerunt: uestræ charitatis est æstimare qualiter habeãtur. Quibus hoc obijcere uos debetis, qđ iuxta canonũ præcepta fortiter incurrere, & qualiter presbyteros nõ decebat, rebelles existere tentauerũt. Vos tamen monemus, in speculis esse debere: nequa eorũ ꝓrumpat audacia, quos anathematizatos scit sancta, & apostolica ecclesia. De his uero, qui eorum se societati iunxerũt, quid de his agere debeamus, cũ reuersi fueritis, consilio meliori tractabimus. Et alia manu. Datum. V. Nõ. Octob. Honorio. XII. & Theodosio VIII. Aug. Conss.

Excõmunicandi pturbatores pacis.

al's † sancimus.

EXPLICIVNT DECRETA Zosimi papæ.

Præfatio beati Augustini ad Bonifaciũ papam, cui nuncupauit quatuor libros in duas epistolas Pelagianorũ.

Colloquium Alypij cũ Bonifacio

Altius præsidet papa.

Pelagiani.

Respondendum hæreticis.

Nomẽ Aug. hæreticis odiosum.

[N]Oueram te quidem fama celeberrima prædicante, & frequẽtissimis, atq; ueracissimis nuntijs quanta esses dei gratia plenus acceperam, Beatissime, atq; uenerande papa Bonifaci, sed posteaquã te etiam præsentia corporali frater meus uidit Alypius, acceptusq; à te benignissime, ac syncerissime mutua miscuit dictante dilectione colloquia, tecũq; cõuiuens, & paruo licet tẽpore, magno tamẽ tibi iunctus affectu, se simul et me refudit animo tuo, teq; mihi reportauit in suo, tãto maior in me tuæ sanctitatis est facta notitia, quãto certior amicitia. Neq; eni dedignaris, qui non alta sapis, quãuis altius præsideas, esse amicus humiliũ, & amorẽ repẽdere impẽsum. Unde accepta p cũ fratrẽ, per quẽ te familiarius didici, maiore fiducia, ausus sum aliquid ad tuam beatitudinẽ scribere de his rebus, quæ hoc tẽpore episcopalẽ curam (siqua in nobis est) ad uigilãtiam pro grege dominico stimulo recentiore sollicitant. Noui quippe hæretici, inimici gratiæ dei, quæ datur pusillis, & magnis per Iesum Christum dominum nostrum, & si iam cautendis euidentius apertiore improbatione monstrantur, non tamen quiescunt, scriptis suis minus cautorum, uel minus eruditorum corda tentare, quibus utique esset respondendum, ne se, uel suos in illo nefando errore firmarent, etiam si non metueremus, ne quenquã catholicorum uerisimili sermone deciperent. Cum uero non desinant fremere ad dominici gregis caulas, atque ad diripiendas tanto pretio redemptas oues aditus undecunq; rimari, cõmunisq; sit omnibus nobis, qui fungimur episcopatus officio (quamuis ipse in ea præemineas celsiore fastigio) specula pastoralis, facio quod possum pro mei particula muneris, quantum mihi dominus, adiuuantibus orationibus tuis, donare dignatur, ut pestilentibus & insidiantibus eorum scriptis medentia, & munientia scripta prætendam, quibus rabies, quæ fuerint, aut etiam ipsa sanetur, aut à lædendis alijs repellatur. Ago autem gratias syncerißime in nos beneuolentiæ tuæ, quod eas me latere noluisti literas inimicorum gratiæ dei, in quibus reperisti nomen meum calumniose, atq; euidenter expressum. Sed spero de domino deo nostro, quod non sine mercede, quæ in cœlis est, illi me lacerant dente maledico, quibus me pro paruulis, ne fallaci laudatori Pelagio perditi relinquantur, sed ueraci saluatori christo liberandi offerantur, appono.

TITVLI DE.

TITVLI DECRETORVM PAPAE BONIFACII .I.

NVMERO IIII.

Supplicatio papæ Bonifacij, ut constituatur à principe: quatinus in urbe Roma nunquam per ambitum ordinetur antistes. Caput I.

I. Dist. 97. c. Ecclesiæ.

BOnifacius episcopus Honorio Augusto. Ecclesiæ meæ, cui deus noster meum sacerdotium, uobis res humanas regentibus, deputauit: cura constringit, ne causis eius, quamuis adhuc corporis incommoditate detinear, propter conuentus, qui à sacerdotibus uniuersis, & clericis, & christianæ plebis perturbationibus agitantur, apud aures christianissimi principis desim. Siquidem secus, quã oportet, eueniat, non uos id facere: qui cuncta æqua moderatione componitis, sed nos per nostram tacentes desidiam uidebimur, quod ciuitatis quietem, ecclesiæ pacem peruertere ualeat, admisisse. Cum enim humanis rebus diuinæ cultor religionis, domino fauente, præsideas: nostra culpa erit, si non id sub uestra gloria (quam certum est diuinis semper rebus animo promptiore fauisse) firmo & stabili iure custodiatur, quod per tot annorum seriem, & sub illis etiam principibus obtinuit, quos nulla nostræ religionis cura constrinxit, † id est delictis, & sub uestræ imperio clementiæ, minime, quæ sunt illicita, formidentur. Ipsa enim ecclesia deuotionem tuam christianissime imperator, meo quidem sermone, sed suo uenerabili appellat affectu. quã Christus deus noster, † uestri fidus rector, & gubernator imperij uni desponsatam sibi, & intactam uirginẽ seruat: nec in eam aliquos patiamini insidiantium procellarum fluctus inlidi, & quietam faciem tempestatis insolitæ

† Gratianus sic habet. i. ut licita seruẽtur, & sub uestræ ipio clementiæ. mime q̃ sunt licita formidentur.

Grat † ueræ fidei rector & uestri gub. impe.

statis insolitæ tumore turbari, gloriosissime, & tranquillissime imperator Auguste, ipsa uero: quæ uni desposata, uestra tamen mater est: ecclesia, hac pietatem uestram legatione, quã suis sacerdotibus cõmisit, appellat, præterita, præsentiaq; repetit. Vobis (inquit) religiose imperãtibus mo do tutus est populus, tam fidus deo, quã tibi, qui es princeps christianus. Ecce enim inter ipsa mysteria, inter preces suas, quas pro uestri felicitate depẽdit imperij, teste, apud quẽ, & de cuius sede agitur, sancto Petro, sollicitis pro religionis obseruantia uocibus clamat, cũ sollicita petitione miscetur oratio: + ne hos in uarias res semel euulsa distrahat à cultu solito, tentatore sollicitãte, discordia. Ageret pluribus, princeps christianissime, nisi apud te suarum esset secura causarum, & nisi in oppressionibus Idolorum, in hæreticorum correctiõibus, fide tua, diuino cultu pariter cum imperio semper florente, uicisset: habet refugiũ pium tuæ mansuetudinis animũ cum tuæ religionis ueneratione coniunctum. Cum quicquid huic proficiat, uos agatis, conferatis fratribus, & cõsacerdotibus meis, probatissimis uiris, à me, & ab omĩbus, qui ecclesiã + faciunt, ista mũdi legatio, quibus precamur, sacræ causa religionis, prosequentibus, in urbe uestræ mãsuetudiuis hoc animo, quo postulatis adnuitis, in perpetuũ statui uniuersalis ecclesiæ consulatis. Datum Kal. Iulias.

Gra. + nostra.

Gra. + fidelis.

Gra. + ne humanas res.

Laus Honorij à religione.

Gra. + faciant, legatis.

Rescriptũ Honorij Augusti, ad Bonifaciũ papam Romanũ: in quo statuit, ut si denuo Romæ episcopi ordinati fuerit duo, ambo de ciuitate pellantur.

Caput II.

II. VIctor Honorius, indytus triũphator, sẽp Augustus, sancto, ac uenerabili Bonifacio, papæ urbis æternæ. Scripta beatitudinis tuę debita reuerẽtiæ gratulatiõe suscepimus: qbus recẽsitis, egimus omĩpotenti deo maximas gratias, qđ sanctimoniã tuam post lõgum incõmodnm optatæ redditã didicimus sanitati. Et ideo reuertẽtibus uenerabilibus uiris gaudium nostrũ sacrorꝫ apicũ attestatiõe signamus, ac petimus, uti quotidianis oratiõibus apostolatus tuus studiũ, ac uotum suũ circa salutẽ, atq; imperium nostrũ dignet̃ impẽdere. Illud aũt pietati nostræ satis placitũ esse cognosce, qđ sanctimonia tua de ecclesiarũ, aut populi pturbatiõe sollicita est. Quæ ut ne aliqua ratiõe possit euenire, satis clemẽtia nostra credidit esse puisum. Denicq; beatitudine tua prædicãte, id ad cunctorꝫ clericorꝫ notitiã uolumus puenire, ut si qđ forte religiõi tuæ (qđ nõ optamus) humana forte cõtigerit, sciant omẽs ab ambitiõibus esse cessandũ. At si duo cõtra fas temeritate certãtes, fuerit ordinati, nullũ ex his futurꝫ penitus sacerdotẽ, sed illũ solũ in sede apostolica pmãsurꝫ, quẽ ex numero clericorũ noua ordinatione diuinum iudicium, & uniuersitatis consensus elegerit. Vnde id

Ea. dis. c. Victor

sac. api. id est imperialium literarum.

Lex Honorij cõtra schisma.

Dist. 79. Si duo forte.

Honorius [illegible] ne [illegible] schisma in [illegible] [illegible] ex diuino iudicio & [illegible] uniuersitatis.

Vnde id obseruandum est, ut omnes tranquillam mentem, & pacificos animos ex serenitatis nostræ admonitiõe custodiant, nec aliquid seditiosis conspirationibus tentare conẽtur: cum certum sit, nulli partiũ sua studia profutura.

Epistola Bonifacij episcopi urbis Romæ ad episcopos Galliæ, de Maximo episcopo, diuersis criminibus accusato. Cap. III.

BOnifacius episcopus Patroclo, Remigio, Maximo, Hilario, Seuero, Valerio, Iuliano, Castorio, Leontio, Constantino, Ioanni, Montano, Marino, Mauritio, & cæteris episcopis per Gallias, & per septẽ prouincias constitutis. Valentinæ nos clerici ciuitatis adierunt proponentes per libellum crimina, quæ Maximũ, teste tota prouincia, asserunt cõmisisse: delegata toties cognitione illum constituta semper subterfugisse iudicia, nec confisum conscientia festinasse, ut si esset innocens, examinatis omnibus purgaretur, quæ toties decreta, ex nostrarũ quoq; chartarum instructione cognouimus. Qui ecõtrario ꝓbauit de se illa, quæ dicta sunt, quia ad ea confutanda, cum essent innumera, à decessoribus meis prouincialis est delegata cognitio. Conuentus etiam dicitur euitasse, & adesse minime uoluisse, & nullus dubitat, quod ita iudiciũ nocens subterfugit, quemadmodum ut absoluatur, qui est innocens, quærit. Sed astuta cauillatio eorum, qui uersutis agendum credunt esse consilijs, nunquã innocentiæ nomen accipiet. Confitetur enim de omnibus, quisquis subterfugere iudiciũ dilationibus putat. Veniet aliquãdo tamen ille, qui talis phibetur, in medium, nec prodest illi toties latuisse, toties subterfugisse, quem sui actus, & cõmissa, quocunq; fierit, ea quæ obijciũtur illi, si uera sunt, crimina persequuntur. Debueram quidem iam nunc dignã pro eius accusatis in nostro iudicio actibus, qui cognitionẽ, & decretum iudicũ sæpe declinando credidit inludendum, ferre sententiã, at ne aliquis ✝ præco, quem forsitan iudicaret & sibi, qui absens est, licet sit quæsitus à nobis, reseruatum esse nihil diceret: maluimus, intercapedine tẽporis data, differri: cum hoc etiã eius accusatores assererent. De cuius intentiõibus, & moribus sit securũ, Maximũ tanto magis dãnanda cõmittere, quanto tardius se cõstituto iudicio præsentaret. Quem Manichæorũ inuolutum caligine arguũt, turpi secta olim, ita cum nõ posset abluere animũ sordida improbatione obiectæ rei, gesta synodalia proferentes, & cõmissis inuolutũ undiq; flagitijs, nullum em̃ sanitatis habuisse respectum, quem furore suo, & insana temeritate ad sæculariũ quoq; iudicium tribunalia subditum quæstiõi, quod in uili quoq; persona turpissimũ est, obijcerent. Peruenisse eum ad homicidij damna asserunt gestis prolatis in medium. Et hunc talem, post tãta, taliaq; cõmissa episcopatus adhuc sibi nomen in suis latibulis uindicare, in propriæ

IIII.

Causa Maximi sæpe delegata.

Conscius culpæ fugit iudicium.

lego ✝ precoce. lego ✝ esse.

Crimina Maximi.

in propriæ ciuitatis infamiam, nimijs doloribus cōqueruntur, & sanctū nomen uendicando sibi uelle polluere. Ideoq; fratres charissimi, quia audiendus hic præsentare se noluit, ne cōuictus forsitan ab accusantibus se clericis posset digna tandem, aliquando præsentatus, episcopali iudicio pronunciationis congruæ feriri sententia. Quanquā illi, cum hæc edocta fuerint, sciamus huius nominis esse iacturā, qui pudorem nunquā habuisse sacerdotij perhibetur, & locum suū ne modico quidem tempore custodisse: dilationem dedimus, & decreuimus uestrū debere intra prouinciam esse iudiciū, & congregari synodum ante diem calendarū Nouembrium: ut si adesse uoluerit, præsens, si confidit, ad obiecta respondeat: si adesse neglexerit, dilationem sententiæ de absentia nō lucretur, nam manifestum est confiteri eum de crimine, qui indulto, & toties delegato iudicio, purgandi se occasione non utitur. Nihil enim interest, utrū in præsenti examine oīa, quæ dicta sunt, comprobētur, cum ipsa quoq; confessione procurata toties constet absentia. Nos autem per oēs prouincias literas dirigemus, ne excusationē sibi ignoratiōis obtēdat: ut ad ꝓuinciam uenire cogatur, & illic se cōstituto præsentare iudicio: Quicquid autem uestra charitas de hac causa duxerit decernendum, cum ad nos relatum fuerit, nostra, ut cōdecet, necesse est authoritate firmetur. Datū sub die Id. Iunij Monaxio V.C.Cons.

3.q.9.c. Decreuimus.

Vt in unaquaq; prouincia nemo, contempto Metropolitano, episcopus ordinetur. Cap. IIII.

IIII. BOnifacius episcopus urbis Romæ Hilario episcopo Narbonēsi. Difficilem quidē fidem querimonijs cōmodamus, quarū sacerdotes domini pulsat intentio: maxime, cum eos loquūtur quippiam contra patrū statuta tentasse, sed frequēter has asserit, sicut nūc, multitudo causantū. Ecce enim, ut charitas tua recognoscit ex subditis, Lutubensis ecclesiæ cleri ordo, uel plebis preces suas, uel lachrymas ad nos, quantū datur intelligi, magno cum dolore miserunt, dicentes, coepiscopum nostrum Patroclum sua petitione cessante, in locū decedentis episcopi, nescio quē, in aliena prouincia, prætermisso Metropolitano, contra patrum regulas ordinasse, quod nequaquā possumus ferre patienter, quia cōuenit nos paternarum sanctionū diligentes esse custodes. Nulli etenim uidetur incognita synodi constitutio Nicenæ: quæ ita præcipit, ut eadem proprie uerba ponamus, Per unamquāq; ꝓuinciam ius Metropolitanos singulos habere debere, nec cuiquā duas esse subiectas, quod illi, quia aliter credēdum non est, seruandum, sancto spiritu suggerente, sibimet censuerunt. Vnde frater charissime, si ita res sunt, ut ecclesiā supradictam ꝓuinciæ tuæ limē includat, nostra authoritate cōmunitus, qd' quidē facere sponte deberes, desiderijs

Factum Patrocli episcopi.

Nice. cō. c. 6.

desyderijs supplicantum, & uoluntate respecta ad eũdem locum. in quo ordinatio talis celebrata dicitur, Metropolitani iure munitus, & praeceptionibus nostris fretus accede intelligens arbitrio tuo, secũdum regulas patrum; quaecunq; facienda sunt, à nobis esse cõcessa, ita ut peractis omnibus apostolicae sedi, quicquid statueris, te referẽte clarescat, cui totius ꝓuinciae ordinationem ✝ licet esse mandatã. Nemo ergo eorum terminos audax temerator excedat, nec aliquid in illorũ cõtumeliam partibus suis, quae sibi non uidenẽ concessa, defendat. Cesset huiusmodi pressa nostra authoritate praesumptio eorum, qui ultra licitum suae limitem dignitatis extendunt. Quod iccirco dicimus, ut aduertat charitas tua adeo nos canonum praecepta seruare, ut ita constitutio quoq; nostra definiat: quatenus Metropolitani sui unaquaeq; prouincia in omibus rebus ordinationem semper expectet. Datũ V. Id'. Febru. DD. NN. Honorio XIII. & Theodosio X. Conss. *forte ✝ liquet*

EXPLICIVNT DECRETA papae Bonifacij.

Platyna de Caelestino papa.

Aelestinus, natione Campanus, Theodosij iunioris temporibus fuit. Is diuino cultui intentus constituit, ut psalmi Dauid ante sacrificium antiphonatim ab omnibus canerẽtur, Refert Martinus Cassianus Iudica me deus, & discerne causam meã, quod in principio sacrificij dicitur, eius inuentũ fuisse, Graduale quoq; huic ascribitur. Multa praeterea constituit de omni ecclesia, quae tum in archiuis legebantur. Dedicauit & basilicam Iuliam, cui etiam haec dona obtulit. Patenam argenteam librarum quinq; & uiginti, scyphos duos argenteos XX. lib. Aquamanulos argenteos XX. lib. Candelabra argentea duo LX. lib. Cantharos, Cerostrata aenea IIII. & XX. magni ponderis. Praeterea Germanum Antisiodorensem episcopum in Britanniam mittit, qui deturbatis haereticis insulares ad catholicam fidem redigeret. Misit & ad Scotos Christi fidem optantes Palladium, quem ipse episcopum creauerat. Huius certe, atq; suorum opera magna pars occidẽtis ad ueram Christi fidem conuersa est. Vbi autem ex sacris ordinibus ter in urbe, Mense decembri habitis, presbyteros XXXII. diaconos XII. episcopos XLII. creasset, moritur, ac sepelitur in coemiterio Priscillae, uia Salaria. VIII. Idus Aprilis. Consederat annus VIII. Men. X. diebus. XXII.

Constituta Caelestini.

Dona eius ad basilicam.

Propagatio fidei Christ.

TITVLI DECRETORVM PAPAE CAELESTINI

Numero XXII.

De Prospero, & Hilario, qui quosdam Galliae presbyteros accusant Pelagij sectatores. I.

X De sancto epi-

INCIPIVNT DECRETA PAPAE

CAELESTINI. NVMERO. XXII.

De Prospero & Hilario, qui quosdam Galliæ presbyteros accusant Pelagij sectatores.
Caput I.

Dilectissimis

Dilectissimis fratribus, Venereo, Marino, Leontio, Auxonio, Arcadio, +Philtatio, & cæteris Galliarũ episcopis Cælestinus episcopus. Apostolici uerba præcepti sunt apud Iudæos, atq; gẽtiles sine offensione nos esse debere. hoc quisquis christianus est, tota animi uirtute custodit. Quod cum ita sit, non parum periculi illũ manere poterit ante deum, qui hoc detrectat etiam fidelibus exhibere. Nam qualiter nos, qui neminem perire uolumus, ista contristent, quæ authoribus christianis pcellunt animos christianos, dominicus in euãgelio sermo testatur. Ait enim ipse saluator, quod expediat scandalizanti unum de pusillis, in maris profunda demergi, & ideo quæ sit eius iam pœna quæramus, cui tale suppliciũ legimus expedire. Filij nostri præsentes Prosper, & Hilarius, quorũ circa deum nostrum sollicitudo laudanda est, tantum, nescio quibus, presbyteris illic licere, qui dissensioni ecclesiarũ studeant, sunt apud nos prosecuti, ut indisciplinatas quæstiones uocantes in medium pertinaciter eos dicant prædicare aduersantia ueritati, sed uestræ dilectioni iustius imputamus, quando illi + super uos habent copiam disputandi. Legimus, supra magistrum non esse discipulum, hoc est, non sibi debere quenquã ad iniuriam doctorum uindicare doctrinam. Nam & hos ipsos à deo nostro positos nouimus ad docendum, cum sit, dicẽte apostolo, eis tertius locus intra ecclesiam deputandus. Quid illic spei est, ubi magistris tacentibus hi loquuntur, qui, si ita est, eorum discipuli non fuerunt. Timeo ne cõniuere sit hoc tacere, timeo ne magis ipsi loquantur, qui permittunt illis taliter loqui. In talibus causis non caret suspicione taciturnitas, quia occurreret ueritas, si falsitas displiceret. Merito nanq; causa nos respicit, si silentio faueamus errori. Ergo corripiantur huiusmodi, non sit his liberum habere pro uoluntate sermonem, desinat, si ita res sunt, incessere nouitas uetustatem, desinat ecclesiarum quietem inquietudo turbare. Conantur sæpe naufragio mergere, quos intra portum stantes statio facit fida securos. Fida quippe est omnium statio, quorum perfectis gressibus uestigia non mouẽtur. Recucurrerunt ad apostolicã prædicti sedem hanc ipsam nobis, quæ tentat perturbatio, conquerentes. Habetote fratres charissimi pro catholicæ plebis pace tractatum, sciant se (si tamen censentur presbyterij dignitate) uobis esse + subditos, sciant, quod sibi omnes, qui male docent, discere magis, ac magis competat, quã docere. Nam quid in ecclesijs uos agitis, si illi summam teneant prædicandi: nisi forte illud obsistat, quod non authoritate, non adhuc ratione colligitur, ut aliqui è fratrum numero nuper de laicorum consortio, in collegium nostrum fortassis admissi nesciant quid sibi debeant uindicare. Super his multa iam dicta sunt eo tempore, quo ad fratris Tuenti dedimus scripta respõsum. Nunc tamen repetentes sæpius admonemus, ut uitentur huiusmodi, qui

Marginal notes: al. t Filtanio. — 1. Pet. 2. Ro. 14. 1. Cor. 8. — Matth. 18. — Ne pmittãt episcopi presbyteris indisciplinatas quæstiões in mediũ pponere. — al. t supra. Matth. 10. — 1. Cor. 12. — Suspecta episcoporũ taciturnitas. — Sanctum consilium & mandatum contra nouos hæreticos. al. t subiectos.

laborant per terras aliud, quã ille noster iussit agricola, seminare. Nec tamen mirari possumus, si hæc erga uiuẽtes hi nunc tentare audent, qui nituntur etiam quiescentium fratrum memoriam dissipare.

De sancto episcopo Augustino mira laudis assertio. Caput II.

II. *B. Aug. inter magistros optimos*

AVgustinum sanctæ recordationis uirum pro uita sua, atq; meritis in nostra cõmunione semper habuimus, nec unquã hunc sinistræ suspicionis saltẽ rumor aspersit, quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, ut inter magistros optimos etiam à meis semper decessoribus haberetur. Bene ergo de eo omnes in cõmune senserunt, utpote, qui ubiq; cunctis & amori fuerit, & honori. Vnde resistatur talibus, quos male crescere uidemus, nefas est, hæc pati religiosas animas, quarũ afflictiõe, quia mẽbra nostra sunt, nos quoq; conuenit macerari, quãuis maneat hos beatitudo promissa, quicunq; ꝓbantur persecutionẽ ꝓpter iustitiam sustinere. *Math. 5.* Quibus quid promittat dominus in futurũ, seqnens sermo declarat. Non est agentiũ causa solorũ, uniuersalis ecclesia quacunq; nouitate pulsatur. Intelligamus hæc ipsa uobis, quæ nobis non placent, displicere. Quod ita demũ ꝓbare poterimus, si imposito improbis silentio, de tali re in posterũ querela cessauerit. Deus uos incolumes custodiat fratres charissimi.

Incipiunt præteritorum sedis apostolicæ episcoporum authoritates de gratia dei. Cap. III.

III. *Hec n. capitula sequentia, non sunt Cælestini papæ, sed ab alio interposita.*

QVia nonnulli, qui catholico nomine gloriantur, in damnatis hæreticorũ sensibus seu prauitate, siue imperitia demorantes pijssimis disputatoribus obuiare præsumunt, & cum Pelagiũ, atq; Cælestinũ anathematizare nõ dubitent, magistris tamen nostris, tanquã necessarium modum excesserint, obloquũtur, eo quod tantũmodo sequi, & ꝓbare, ꝓfitẽtur, quæ sacratissima beati apostoli sedes Petri cõtra inimicos gratiæ dei per ministeriũ præsulum suorum sanxit, & docuit. Necessariũ fuit diligenter inquirere quid rectores Ro. ecclesiæ de hæresi, quæ eorum temporibus exorta fuerat, iudicarint, & cõtra nocẽtissimos liberi arbitrij defensores, quid de gratia dei sentiendum esse cẽsuerint, ita ut etiam Aphricanorum conciliorum quasdam sententias iungeremus, quas utiq; suas fecerunt apostolici antistites, cum ꝓbarẽt. Vt ergo plenius, qui in aliquo dubitant, instruantur, constitutiones sanctorum patrum compendioso manifestamus indiculo, quo siquis nõ nimium est contentiosus, agnoscat omnium disputationum cõnexionem ex hac subditarum authoritatum breuitate pendere, nullamq; sibi contradictionis superesse rationem, si cũ catholicis credat, & dicat,

Defensores, q contra gratiã dei meritũ arrogabant Alioqui lib. arbitriũ esse, nõ male desceditur, qd piorũ nemo unquã esse negauit ut patet infra. c. iij.

Quod Adam

Quod Adam omnes homines læserit, nec quenquã nisi christi gratia posse saluari. Cap. IIII.

IN præuaricatione Adæ omẽs homines naturalem possibilitatẽ, & innocentiam perdidisse, & neminẽ de profundo illius ruinæ per liberũ arbitrium posse cõsurgere, nisi eum gratia dei miserãtis erexerit, pronunciante beatæ memoriæ papa Innocẽtio, atq; dicẽte in epistola ad Carthaginense conciliũ, Liberum enim arbitriũ ille perpessus, dum suis incõsultius utitur bonis, cadens in præuaricatiõis profunda demersus est, & nihil, quẽadmodum exinde surgere posset, inuenit: suaq; in æternum libertate deceptus huius ruinæ latuisset oppressu, nisi eum post Christi pro sua gratia releuasset aduentus, qui per nouæ regenerationis purificationem omẽ præteritũ uitium sui baptismatis lauacro purgauit. IIII. Verba Innocentij papæ.

Quod nemo sit bonus suis uiribus, nisi participatione eius, qui solus bonus est. Cap. V.

NEminem esse per semetipsum bonũ, nisi participationem sui ille donet; qui solus est bonus, quod in eisdẽ scriptis eiusdem pontificis sententia protestatur, dicens. Nunquid nos de eorum post hæc rectum mentibus æstimemus, qui sibi se putant deberi, quod boni sunt, nec illum considerant, cuius quotidie gratiã consequũtur, qui sine illo tãtum se adsequi posse cõfidunt. V. Matth. 19.

Quod nisi gratia dei continuo iuuemur, insidias diaboli superare nõ possumus. Cap. VI.

NEminem, etiam baptismatis gratia renouatũ, idoneum esse ad superandas diaboli insidias, & ad euincendas carnis cõcupiscentias: nisi per quotidianũ adiutorium dei perseuerantiã bonæ conuersationis acceperit, quod eiusdem antistitis in ijsdem paginis doctrina cõfirmat, dicens. Nam quanuis hominem redimeret à præteritis ille peccatis, tamẽ + nesciens iterũ posse peccare, ad reparationem sibi, quẽadmodum posset illum & post ista corrigere, multa seruauit. Quotidiana præstat ille remedia, quibus nisi freti, confisiq; nitamur, nullatenus humanos uincere poterimus errores. Necesse est enim ut quo auxiliante uincimus, eo iterum non adiuuante uincamur. VI. lego iterũ sciens

Quod per christũ libero bene utimur arbitrio. Cap. VII.

QVod nemo, nisi per Christum, libero bene utaẽ arbitrio idem magister in epistola ad Mileuitanum concilium data prædicat, dicens. Aduerte tandem ô prauissimarũ mentium peruersa doctrina, qđ primũ hominem ita libertas ipsa decepit, ut dum indulgẽtius frænis eius utitur, VII.

in præuaricationem præsumptione cōcideret, nec ex hac potuit erui, nisi ei prouidentia regenerationis statū pristinæ libertatis Christi domini reformasset aductus.

Qđ ōmia sanctorꝝ merita dona sunt dei. Cap. VIII.

VIII. QVod ōmia studia, & ōmia opera, ac merita sanctorū ad dei gloriā, laudemq; referenda sint, quia nemo aliunde ei placet, nisi ex eo qđ ipse donauerit. In quā nos sententiā dirigit beatæ recordatiōis papæ Zosimi regularis authoritas, cū scribens ad totius orbis episcopos ait. Nos autem instinctu dei, omnia eñ bona ad authorem suum referenda sunt, unde nascunt̃, ad fratrū, & coepiscoporꝝ nostrorum conscientiā uniuersare tulimus. Hunc autem sermonē syncerissimæ ueritatis luce radiantē tanto Aphri episcopi honore uenerati sunt, ut ita ad eundem uirum scriberent. Illud uero, quod in literis, quas in uniuersas ꝓuincias curasti esse mittendas, posuisti dicens, Nos tamen instinctu dei &c̃. sic accepimus dictum, ut illos, qui cōtra dei adiutoriū extollunt humani arbitrij libertatē, districto gladio ueritatis, uelut cursim transiens, amputares. Quid enim tam libero fecistis arbitrio, quā qđ uniuersa in nostræ humilitatis cōscientiam retulistis? Et tamē instinctu dei factū esse fideliter, sapiēterq; uidistis, ueraciter, fidenterq; dixistis. Ideo utiq;, quia præparat̃ uoluntas à domino, & ut boni aliquid agant, paternis inspirationibus suorum ipse tangat corda filiorū. Quotquot eñ spiritu dei aguntur, hi filij dei sunt, ut nec nostrum deesse sentiamus arbitrium, & in bonis quibusq; uoluntatis humanæ singulis motibus magis illius ualere non dubitemus auxilium.

Verba Zosimi papæ.

Prouer. 21.
Ro. 8.

Quod ōmis sancta cogitatio, & motus piæ uoluntatis ex deo sit. Caput IX.

IX. QVod ita deus in cordibus hoīm, atq; in ipso libero operet̃ arbitrio, ut sancta cogitatio, pium consiliū, ōmisq; motus bonæ uolūtatis ex deo sit, quia per illum aliqđ boni possumus, sine quo nihil possumus. Ad hanc eñ nos ꝓfessionē idem doctor instituit, qui cū ad totius orbis episcopos de diuinæ gratiæ opitulatione loqueret̃, Quod ergo, ait, tēpus interuenit, quo eius nō egeamus auxilio? In ōmibus igitur actibus, causisq;, cogitatiouibus, motibus, adiutor, & ꝓtector orandus est. Superbū est eñ, ut quicquā sibi humana natura præsumat, clamāte apostolo, Non est nobis conluctatio aduersus carnē, & sanguinē, sed contra principes, & potestates aeris huius, contra spiritalia nequitiæ in cœlestibus. Et sicut ipse iterum dicit. Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum. Et iterum. Gratia dei sum id, quod sum, & gratia eius in me uacua non fuit, sed plus illis omni-

Ioan. 15.
Idem doctor Zosimus.

Ephe. 6.

Ro. 7.

1. Cor. 15.

lis omnibus laboraui: non ego autem, sed gratia dei mecum.

Qd' gratia dei non solũ peccata dimittat, sed etiã adiuuet, ne cõmittant, & præstat, ut lex impleat, nõ sicut ait Pelagius facile, quasi sine gratia dei difficilius possit impleri. Cap. X.

ILlud etiam, quod intra Carthaginensis synodi decreta cõstitutum est, quasi proprium apostolicæ sedis amplectimur, quod scilicet tertio capitulo definitũ est, Vt quicunq; dixerit gratiã dei, qua iustificamur per Iesum Christum dominũ nostrum, ad solam remissionẽ peccatorũ ualere, quæ iam cõmissa sunt, non etiã ad adiutorium, ut non cõmittant, anathema sit. Et iterum quarto capitulo, Vt quisquis dixerit, gratiã dei p Iesum Christum ꝓpter hoc tantum nos adiuuare ad non peccandum, quia per ipsam nobis reuelatur, & aperitur intelligentia mãdatorum, ut sciamus, quid appetere, & quid uitare debeamus: non autem per illam nobis præstari, ut quod faciendum cognouimus, etiam facere diligamus, atq; ualeamus, anathema sit. Cum eñ dicat apostolus, Scientia inflat, charitas uero ædificat, ualde impiũ est, ut credamus, ad eã, quæ inflat, nos habere gratiam christi, & ad eam, quæ ædificat, nõ habere, cum sit utrunq; donũ dei & scire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus, ut ædificante charitate scietia non possit inflare. Sicut autem de deo scriptum est, Qui docet hominem scientiã, ita etiam scriptum est, Charitas ex deo est. Item quĩto capitulo, Vt quisquis dixerit ideo nobis gratiã iustificatõis dari, ut qd' facere per liberum iubemur arbitriũ, facilius possimus implere per gratiam, tanquã & si gratia nõ daretur, non quidem facile, sed tamẽ possimus etiam sine illa implere diuina mãdata, anathema sit. De fructibus eñ mãdatorum dominus loquebatur, ubi non ait, Sine me difficilius potestis facere, sed ait, Sine me nihil potestis facere.

X.

Verba canonis Carthag. con.

1. Cor. 8.

psal. 93.
1. Ioan. 4.

Ioan. 15.

Quod sedis apostolicæ oẽs oratiões christi gratiã resonant: qua genus humanũ ab æterna dãnatione reparat. Cap. XI.

PRæterea beatissimæ, & apostolicæ sedis inuiolabiles sanctiões, quibus nos prissimi patres, pestiferæ nouitatis elatione deiecta, & bonæ uoluntatis exordia, & incrementa probabiliũ studiorum, & in eis usq; in finem perseuerantiam ad Christi gratiam referre docuerunt. Obsecrationum quoq; sacerdotaliũ sacramenta respiciamus, quæ ab apostolis tradita in toto mundo, atq; in omĩ catholica ecclesia uniformiter celebrãtur, ut legem credendi lex statuat supplicãdi. Cum eñ sanctarum plebiũ præsules mãdata sibimet legatione fungãtur apud diuinam clemẽtiam humani generis agũt causam, & tota secũ ecclia cõgemiscẽte postulãt, & precãnt, ut infidelibus donet fides, ut Idololatræ ab impietatis suæ liberent errori

XI.

Obsecrationes publicæ in die Parasceues.

 bus, ut

bus, ut Iudæis ablato cordis uelamine lux ueritatis appareat, ut hæretici catholicæ fidei pceptione resipiscāt, ut schismatici spiritū rediuiuæ charitatis accipiant, ut lapsis pœnitentiæ remedia cōferant, ut denicp catechumenis ad regenerationis sacramēta perductis cœlestis misericordiæ aula reseretur. Hæc autē nō perfunctorie, necp inaniter à domino peti rerum

als † Quomodo quidem. ipsarum monstrat effectus, † quandoqdem ex oīni errorē genere plurimos deus dignaē attrahere, quos erutos de potestate tenebrarē transferat

Coloss. 1. in regnum filij charitatis suæ, & ex uasis iræ faciat uasa misericordiæ, qđ

Roma. 9. à deo totum diuini operis esse sentitur, ut hæc efficienti deo gratiarē semp actio, laudisćp confessio p inluminatione taliū, uel correctione referatur.

Qđ gratiā dei etiā baptizādorē testeē instituta purgatio, cū exorcismis, & exufflatiōibus spūs ab eis abigunē immūdi. Cap. XII.

XII. ILlud etiā, qđ circa baptizādos in uniuerso mūdo sancta ecclesia uniformiter agit, non ocioso contēplemur intuitu. Cum siue paruuli, siue iuuenes ad regenerationis ueniunt sacramentū, non prius fontē uitæ adeunt, quā exorcismis, & exufflatiōibus clericorē spiritus ab eis immūdus abiga

Ioan. 12. tur, ut tunc uere appareat, quomodo princeps mūdi huius mittaē foras,

Matth. 12. & quomodo prius alligeē fortis, & deinceps uasa eius diripiunē in posses

Mar. 3. sionem trāslata uictoris, qui captiuā ducit captiuitatē, & dat doña homini

Ephe. 4.

psal. 67. bus. His ergo ecclesiasticis regulis, & ex diuina sumptis authoritate documētis ita adiuuāte domino cōformati sumus, ut oīm bonorē affectuum,

als † qbus oibus atcp operē, & oīm studiorē, omniumćp uirtutū, † quibus ab initio fidei ad deum tendiē, deum pfiteamur authorē, & nō dubitemus ab ipsius gratia oīa hoīs merita præueniri, p quē fit, ut aliqd boni & uelle incipiamus, & fa

Philip. 2. cere. Quo uticp auxilio, & munere dei nō auferē liberē arbitriū, sed liberaē,

Per gratiā nō au fertur, sed libera tur lib. arb. ut de tenebroso lucidū, de prauo rectū, de lāguido sanū, de imprudēte fit pudum. Tanta eñ est erga omes homies bonitas dei, ut nostra uelit esse merita, quæ sunt ipsius dona, & p his, quæ largitus est, æterna præmia sit donaturus. Agit quippe in nobis, ut quod uult, & uelimus, & agamus, nec

1. Cor. 3. ociosa esse in nobis patiē, quæ exercēda, non negligēda donauit, ut & nos cooperatores simus gratiæ dei, ac siquid in nobis ex nostra uiderimus remissione languescere, ad illum sollicite recurramus, qui sanat omnes lan

psal. 102. guores nostros, & redimit de interitu uitam nostram, & cui quotidie di

Matth. 6. cimus, Ne inducas nos in tentationem, sed libera nos à malo.

Quod pfundiores quæstiōes nec contēnendæ sint, nec penitus adserendæ. Cap. XIII.

XIII. PRofundiores uero, difficilliores ćp partes incurrentium quæstionum, quas latius ptractarūt, qui hæreticis restiterūt, sicut non audemus cōtemnere,

temnere, ita nõ necesse habemus adstruere. Quia ad confitẽdam gratiam dei, cuius operi, ac dignatiõi nihil penitus subtrahẽdum est, satis sufficere credimus, quicqd secudũ prædictas regulas apostolicæ sedis nos scripta docuerunt, ut prorsus non opinemur catholicum, qđ apparuerit præfixis sententijs esse contrariũ.

Expliciunt authoritates præteritorꝝ sedis apostolicæ episcoporum de gratia dei, & libero uoluntatis arbitrio.

CAelestinus uniuersis episcopis per Viennensem, & Narbonensem ꝓuincias cõstitutis in domino salutẽ. Cuperemus quidẽ de uestrarum ecclesiarꝝ ita ordinatione gaudere, ut cõgratularemur potius de ꝓfectu, quã aliquid admissum cõtra disciplinã ecclesiasticam doleremus, ad nostram em̃ lætitiam & benefacta ꝑueniũt, & mœroris aculeis nos quæ fuerint malefacta, cõpungunt. Nec silere possumus, cum ad hoc, ut ab inlicitis reuocemus aliquos, officij nostri prouocemur instinctu, in speculis à deo constituti, ut uigilantiæ nostræ diligentiã cõprobantes, & quæ coërcenda sunt, resecemus, & quæ obseruãda sunt, sanciamus. Et quãuis circa longinqua spiritalis cura nõ deficit, sed se per om̃ia, qua nomen dei prædicatur, extendit: nec notitiã nostram subterfugiunt, quæ in euersionem regularum nouellæ præsumptionis authoritate tentantur. Esa. 21. Ezech. 33.

Quod non debeant sacerdotes, aut clerici amicti pallijs, & præcincti lumbis in ecclesia ministrare. Cap. XIIII.

XIIII. al. † dicimus.

† DIdicimus em̃ quosdã domini sacerdotes superstitioso potius cultui inseruire, quã mentis, uel fidei puritati. Sed nõ mirꝝ, si contra ecclesiasticũ morem faciũt, qui in ecclesia nõ creuerũt, sed alio uenĩetes itinere secũ hæc in ecclesiã, quæ in alia cõuersatione habuerant, intulerunt, amicti pallio, & lũbos præcincti credũt se scripturæ fidem, nõ ꝑ spiritũ, sed ꝑ literam cõpleturos. Nam si ad hoc ista præcepta sunt, ut taliter seruarẽtur: cur nõ fiunt pariter quæ sequunt̃, ut lucernæ in manibus ardentes una cũ baculo teneant̃. Habẽt suũ ista mysteriũ, & intelligẽtibus ita clara sunt, ut ea magis, qua decet, significatiõe seruent̃. Nam in lũborꝝ præcinctiõe castitas, in baculo regimẽ pastorale, in lucernis ardentibus boni fulgor operis (de quo dicit̃, † Opera uestra luceãt) indicat̃. Habeãt tamẽ istum forsitan cultũ morẽ, potius quã rationem sequẽtes, qui remotioribus habitãt locis, & ꝓcul à cæteris degunt, unde hic habitus in ecclesijs Gallicanis, ut tot annorꝝ, tantorũq; pontificum in alterꝝ habitũ consuetudo uertatur? Discernẽdi à plebe, uel cæteris sumus doctrina, non ueste, cõuersatione, non habitu, mentis puritate, non cultu. Nam si studere incipiamus nouitati, traditum nobis à patribus ordinẽ calcabimus: ut locum superuacuis superstitiõibus

Luc. 12. al. † sic opera. Matth. 5.

superstitionibus faciamus. Rudes ergo fidelium mẽtes ad talia non debemus inducere. Docẽdi enim sunt potius, quã illudendi, nec imponẽdum eorum est oculis, sed mentibus infundẽda præcepta sunt. Erant quidem multa, quæ pro disciplina ecclesiastica, uel ipsius rei dicere ratione possemus, sed ab his ad alia deuocamur.

Quod nulli sit ultima pœnitentia deneganda. Cap. XV.

XV. 26. q. 6. c. Agnouimus. Agnouimus enim pœnitẽtiam morientibus denegari, nec illorũ desyderijs adnui, qui obitus sui tempore hoc animæ suæ cupiunt remedio subueniri. Horremus (fateor) tantæ impietatis aliquẽ reperiri, ut de dei pietate desperet: quasi nõ possit ad se quouis tempore concurrẽti succurre, & periclitantẽ sub onere peccatorũ hominẽ pdere, quo se ille expediri desyderat, & liberari. Quid hoc rogo, aliud est, quã moriẽti mortem addere, eiusq; animã sua crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere, cũ deus ad subueniendũ paratissimus, inuitans ad pœnitentiã, sic promittat peccatori, inquiens. Quacũq; die conuersus fuerit, peccata eius non reputabũtur ei. Et iterũ. Nolo mortẽ peccatoris, sed tantũ conuertaĩ, & uiuat. Ezech. 18. Ibidẽ. Salutẽ ergo homini adimit, quisquis mortis tempore pœnitentiã denegarit, & desperat de clemẽtia dei, qui eum ad subueniendũ morienti sufficere uel momẽto posse nõ credit. Perdidisset latro in cruce præmiũ, ad christri dexterã pendens, si illum unius horæ pœnitẽtia nõ iuuisset, cum esset in pœna, pœnituit, & per unius sermonis pmissionẽ, habitaculum paradisi, deo pmittẽte, promeruit. Luc. 23. Vera ergo ad deum conuersio in ultimis positorum, mente potius est æstimanda, quã tempore, propheta hoc taliter adserente, Cum cõuersus ingemueris, tũc saluus eris. Cum ergo dominus sit cordis inspector, quouis tẽpore non est denegãda pœnitentia postulanti: cum illi se obliget iudici, cui occulta oĩa nouerit reuelari. Ezech. 3. & 33. 1. Reg. 16. Hiere. 17.

Quod per gradus ecclesiasticos ad episcopatus debeat officium perueniri. Cap. XVI.

XVI. Dist. 59. c. si. Ordinatos. Ordinatos uero quosdã, fratres charissimi, episcopos, q nullis ecclesiasticis ordinibus ad tãtæ dignitatis fastigiũ fuerint instituti, cõtra patrum decreta, huius usurpatiõe, qui se hoc recognoscit fecisse, didicimus, cũ ad episcopatũ his gradibus, qbus frequẽtissime cautũ est, debeat perueniri, ut minoribus initiati officijs ad maiora firmẽtur. Debet eñ ante esse discipulus, quisqs doctor esse desyderat, ut possit docere, qđ didicit. Oĩs uitæ institutio hac ad id, quo tendit, se ratione cõfirmat. Qui mĩme literis operã dederit, præceptor esse nõ potest literarũ. Qui nõ p singula stipẽdia creuerit, ad emeritũ stipẽdij ordinẽ non põt puenire, solũ sacerdotiũ inter ista rogo uilius est, qđ facilius tribuiĩ, cum difficilius impleatur? Sed iam

nõ satis

nō satis est laicos ordinare, quos nullus fieri ordo permittit, sed etiā quorum crimina longe, lateq; per omnes pene sunt nota prouincias, ordinantur. Daniel enim nuper missa relatione ex orietalibus ad nos partibus, ab omi, quod tenuerat, uirginum monasterio nefarijs est obiectionibus accusatus, multa de multis obiecta flagitia. In quanam lateret terrarū parte quæsitus est, ut si suæ innocentiæ confideret, contra se iudicium postulatum minime declinaret, missæ ad Arelatensem episcopum per Fortunatum subdiaconum nostrum, præceptiones, ut ad iudiciū destinaretur episcopale. Tantis grauatus testimonijs, tanta facinorum accusatione pulsatus, sacrarum (ut dicitur) uirginū pollutus incestu episcopus adseritur ordinatus. In nostris libelli scrinijs continentur, quorū ad uos quoq; exemplaria direximus. In pontificij dignitatē hoc tempore, quo ad causam dicendam missis à nobis literis uocabatur: obrepsit. Sacro nomini absit iniuria, facilius est ut hāc dignitatem tali dando ipse amiserit ordinator, quā eam obtineat ordinatus, cui conuicto sociabitur, qui eum sibi credidit largiendo pontificium sociandum, qualis enim ipse sit, quisquis tales ordinarit, ostendit. His ergo in medium nunc deductis, cum pleriq; uestrum sint, qui apostolicæ sedis statuta cognouerint nobiscum tempore aliquanto uersati, ad disciplinæ normā, nostris cōuenta adhortationibus, omnia fraternitas uestra + reuocare festinet. Dist. 51. c. Tātis. al's † euocare.

Quod unaquæq; prouincia suo Metropolitano debeat esse contenta. Cap. XVII.

XVII. PRimū, ut iuxta decreta canonū unaquæq; prouincia suo Metropolitano contenta sit, ut decessoris nostri data ad Narbonensem episcopum cōtinent constituta, ne usurpationis locus alicui sacerdoti in alterius concedatur iniuriā. Sit concessis sibi cōtentus unusquisq; limitibus. Alter in alterius ꝓuincia nihil præsumat, nec emeritis in suis ecclesijs clericis peregrini & extranei, & qui ante ignorati sint, ad exclusionē eorum, qui bene de suorum ciuiū merentur testimonio, præponantur, ne nouū quoddam, de quo episcopi fiant, institutum uideatur esse collegium. Bonifa. c. 4. supra. Dist. 61. c. Nec emeritis.

Quod nolentibus clericis uel populis nemo debeat episcopus ordinari. Cap. XVIII.

XVIII. NVllus inuitis detur episcopus, cleri, plebis, & ordinis cōsensus, ac desyderium requirat. Tunc alter de altera eligatur ecclesia, si de ciuitatis ipsius clericis, cui est episcopus ordinandus, nullus dignus (quod euenire non credimus) potuerit inueniri, primum enim illi reprobandi sunt, ut aliqui de alienis † ecclesijs merito præferantur. Habeat unusquisque suæ fructum militiæ in ecclesia, in qua sua per omnia officia transegit Ea dist. c. sequē. al's † clericis.

transcegit ætatem. In aliena ſtipendia minime alter obrepat, nec alij debitā alter ſibi audeat uendicare mercedē. Sit facultas clericis renitendi, ſi ſe uiderint prægrauari, & quos ſibi ingeri ex tranſuerſo cognouerint, non timeant refutare. Qui ſi non debitum præmiū, uel liberū de eo, qui eos recturus eſt, debent habere iudicium.

Quod ab inlicitis ſit ordinationibus abſtinendū. Cap. XIX.

XIX. ABſtineatur etiam ab inlicitis ordinationibus, nullus ex laicis, nullus digamus, nullus qui ſit uiduæ maritus, aut fuerit, ordinetur, ſed irrepræhenſibilis, & qualē elegit apoſtolus, fiat. Per Moyſen dominus præcepit, uirginem accipiat ſacerdos uxorē, ſubſequitur, & ſupplet apoſtolus eodem locutus ſpiritu, unius uxoris uirū debere epiſcopnm cōſecrari. Ad hanc ergo eligātur formulā ſacerdotes, & ſiquæ factæ ſunt ordinationes inlicitæ, remoueantur, quoniā ſtare non poſſunt, nec diſcuſſionem noſtram ſubterfugere poterūt: quāuis latere ſe æſtiment, qualiter peruenerunt: ut nulla religionis reuerentia obſcuritate fuſcetur. Non ſit uana gloriatio palliatis, epiſcopalem morem, qui epiſcopi ſunt, ſequātur. Daniel, ut diximus, qui accuſationē pontificali honore ſubterfugere ſe poſſe credidit, & ad faſtigium tantū accuſatores ſuos latendo puenit, à ſanctitatis ueſtræ cœtu interim ſe nouerit ſegregatū, qui ſe noſtro iudicio debet abijcere, ſi cōſcientiæ ſuæ nouit confidentiā ſe obtinere. Maſſilienſis uero eccleſiæ ſacerdotē, qui dicitur (quod dictu nefas eſt) in necem fratris ſui taliter gratulatus: ut huic, qui eius ſanguine cruentatus aduenerat, portionem cum eodem habiturus, occurreret: ex ueſtro eum audiendum collegio delegamus. Datū VII. Kal. Aug. Fœlice & Tauro Conſſ.

1. Timo. 3.
Leui. 21.
1. Timo. 3.

Quod nulli ſacerdoti canones liceat ignorare. Cap. XX.

XX. CAeleſtinus uniuerſis epiſcopis per Apuliam, & Calabriam conſtitutis. Nulli ſacerdotum ſuos liceat canones ignorare, nec quicquā facere, quod patrum poſſit regulis obuiare. Quæ eñ à nobis res digna ſeruabitur, ſi decretaliū norma conſtitutorū pro aliquorum libitu, licentia populis permiſſa, frangatur?

Diſt. 38. c. Nulli ſacerdotum.

Quod non conueniat, contemptis clericis eccleſiarum, de laicis epiſcopos ordinari. Cap. XXI.

XXI. AVdiuimus quaſdam proprijs deſtitutas rectoribus ciuitates epiſcopos ſibi petere uelle de laicis, tantūq; faſtigiū tam uile credere, ut hoc his, qui nō deo, ſed ſæculo militauerunt, æſtiment nos poſſe conferre, nō ſolū male de ſuis clericis, in quorum cōtemptum hoc faciunt, iudicantes, ſed de nobis peſſime, quos credūt hoc poſſe facere, ſentiētes. Qđ nunquā

auderent,

audérent, si non quorundam illic his consentiens sententia conniueret. Ita nihil, quæ frequentius sunt decreta, proficiunt: ut hoc, quasi nunquam de hac parte scriptum fuerit, ignoretur, quid proderit per singula clericos stipendia militasse, & omnem egisse in dominicis castris ætatē: si qui his præfuturi sunt ex laicis requiruntur, qui uacantes sæculo, & omnem ecclesiasticum ordinem nescientes, salut præpropero in alienum honorem ambiunt immoderata cupiditate transcendere, & in aliud uitæ genus calcata reuerentia ecclesiasticæ disciplinæ transire. Talibus itaq; fratres charissimi, qui iuris nostri, id est canonū gubernacula custodimus, necesse est obuiemus, hisq; fraternitatem uestram epistolis commonemus, ne quis laicum ad ordinem clericatus admittat, & sinat fieri, unde & illum decipiat, & sibi causas generet: quibus reus constitutis decretalibus fiat. *Dist. 61. Quid proderit.*

Quod docendus sit populus, non sequendus. Cap. XXII.

XXII *Dist. 62. c. Docendus.*

DOcendus est populus, non sequendus: nosq;, si nesciunt, eos quid liceat, quid ue non liceat commonere, non ijs consensum præbere debemus. Quisquis uero conatus fuerit tentare prohibita, sentiet censuram sedis apostolicæ minime defuturam. Quæ enim sola admonitionis authoritate non corrigimus, necesse est per seueritatem congruentē regulis uindicemus. Per totas hoc ergo, quæ proprijs rectoribus carent, ecclesias uolumus innotescat: ut nullus sibi spe aliqua forsitan † blanditus illudat. *ali † blandiatur*
Dat. XII. Kal. Augusti. Florentio & Dionysio Cons.

EXPLICIUNT DECRETA PAPAE Cælestini.

Platyna de Leone. I.

Eo nanone Tuscus, patre Quintiano, eo tempore fuit, quo Atila à pugna Cathelannica rediēs in Pannonias, cōparatis magnis copijs, Italiam hostili manu ingressus, ac primo Aquilegiam in limitibus prouinciæ positam triennio obsedit. Verum cum iam desperatis rebus in eo esset, ut statiua moueret, uidissetq; ciconias ex urbe in agros pullos suos deferentes auspicio motus, adhibitis machinis miseram ciuitatem acriter oppugnatam tandem capit, diripit, & incendit, nec ulli generi hominū parcit, flagellum dei se uocitans. Inde Hunni ueluti ruptis claustris per totum Venetiam sese effundentes urbes omnes occupant, Mediolanum, ac Ticinum diripiunt. Iturus deinde Romam infestis signis, cum eo loci consedisset, ubi Mincius Padum influit amnem, traiecturus, uir sanctissimus Leo pontifex, calamitatem Italiæ, & urbis Romæ miseratus, adhortante etiam Valentiniano, ei fit obuiam, persuadetq; Alarici exemplo, qui statim dei iudicio post captam urbem mortuus est, ne ultra progrediatur. Monitis pontificis optimi obtemperans Atila, quod dum simul loquerentur, cernere duos uiros supra caput suum, strictos tenentes gladios, ac mortem minitantes, nisi pareret, uisus est, hi Petrus, & Paulus apostoli putati sunt, inde monens Pannonias repetit, ubi non ita multo post, effundente se ubertim propter ebrietatem è naribus sanguine, moritur. Leo uero ad urbem rediens totus ad confirmandam catholicam fidem conuertitur, quæ tum potissimum à multis hæreticis impugnabatur. Interim uero occiso à suis Valentiniano, Maximus tyrannus imperium occupat, Eudoxamq; quondam Valentiniani uxorem sibi uiolentus nuptijs adiungit. Hanc ob rem Vandali ex Aphrica acciti, Genserico duce,

Atila flagellum dei.

Colloquiū Leonis cum Atila rege.

Opera & gesta Leonis papæ.

Romam hostili manu ingressi, Maximum in illo tumultu ab Vrso milite Romano occisum in Tyberim proijciunt urbem diripiunt, atq; incendunt, templa & sacraria spoliant, nec Leonem pontificem exaudiunt clamãtem, ut urbi & templis parcentes prædam quo uellent, abigerent. Abeuntes. XIIII. die post urbem captã, atq; Eudoxam cũ filia, & ingenti captiuorũ numero secum trahentes, in Aphricã reuertuntur. At Leo ad reparandã urbem, & templa conuersus, Demetriam ancillam dei impulit, ut Basilicam beato Stephano uia latina tertio ab urbe miliario in fundo suo conderet. Ipse uero in honorem B. Cornelij episcopi Basilicam uia Appia ædificauit, templa diffracta restituit, sacrorum uasa comminuta, aut ablata uel denuo renouauit, uel ex integro, quoad fieri potuit, restituit. Cameras præterea tris condidit in tribus Basilicis, Ioannis, Petri, ac Pauli. Sepulchris quoq; apostolorum custodes addidit ex clero Romano, hos cubicularios appellauit. Præterea monasterium prope sanctum Petrum condidit, constituitq;, ut intra actionem mysterij decretur, Hoc sanctum sacrificium, ne ue ulla monacha uelamen capitis benedictum acciperet, nisi approbatum fuisset eam. XL. annis caste, & integre uixisse. Postremo creatis ex institutione sacrorum. LXXXI. presbyteris. Diaconis. XXXI. episcopis. VI. & LXXX. moritur, ac sepelitur apud sanctum Petrũ in Vaticano. IIII. Idus April. Sedit annis. XXI. mense uno, diebus. XIII.

TITVLI DECRETORVM PAPAE
LEONIS. I. NVMERO. XLIX.

I Vt nullus episcopus seruum alterius ad officium clericatus promoueat.

II Vt quicunq; ad sacerdotium uel uiduarum mariti uel habentes numerosa coniugia promoti fuerint: ab ecclesiasticis officijs arceantur.

III Quod usuram non solum clerici exigere non debeant, sed nec laici christiani.

IIII Vt clericus, nec suo nec alieno nomine fœnus exerceat.

V Vt siquis sacerdotum cõtra interdicta fecerit, à suo submoueatur officio.

VI Quod plurimi Manichæi uigilantia papæ Leonis in urbe detecti sunt.

VII Quod in die Epiphaniorum prohibeatur baptismus celebrari.

VIII Quod omnia nobis rerum ordine per incarnationem domini nostri salutis sacramenta digesta sunt.

IX Quod in baptismo mors proueniat interfectione peccati, & sepulturam imitetur trina dimersio, & ab aquis eleuatio sit uelut resurrectio de sepulchro.

X Quod beatus Petrus in die pentecostes uirorum tria milia baptizauerit.

XI Quod duo tantum tempora, id est pascha, & pentecoste, ad baptizandũ à Ro. pontificibus præfixa sint.

XII Quod omni tẽpore hi, qui necessitate mortis urgentur, debeant baptizari.

XIII Vt de Sicilia terni annis singulis episcopi Romam sociandi synodo indissimulanter occurrant.

XIIII Quod omnis cuiuslibet ordinis clericus, qui se hæreticæ communioni miscuerit, regressus ad ecclesiam in eo gradu, quo erat, sine promotione permaneat.

Quod

XL Vt in euocandis prouincialibus episcopis à Thessalonicense pontifice moderatio conseruetur.

XLI. Vt non amplius ab statuto concilij tempore, quam dies. XV. remorentur episcopi, & si inter eos fuerit oborta contentio, cuncta Ro. pontifici sub gestorum insinuatione pandantur.

XLII Quod debeãt foeminæ, quæ captis uiris suis alijs nupserant, regressis prioribus copulari, ut suum unus quisq; recipiat.

XLIII Quod non uideatur esse culpabilis, qui uxorem capti sortitus est.

XLIIII Vt si uiri de captiuitate regressi uxorum incontinentia offensi nõ fuerint & uoluerint eas recipere, habeant liberam facultatem.

XLV Vt si mulieres ad priores maritos redire noluerint, uelut iniquæ, communione sancta priuandæ sint.

XLVI Captiuis terrore, uel fame compulsis cibos immolatitios edere poenitentia concedenda.

XLVII Quod hi, qui ad iterationem baptismi uel ui, uel metu coacti sunt, poenitẽtiæ sint subleuandi remedio: ita ut senilis ætatis, cæterarumq; necessitatum habeatur sollicita consyderatione respectus.

XLVIII Vt hi, qui ab hæreticis baptizati sunt, sola sancti spiritus inuocatione firmentur.

XLIX Leo episcopis Mauris de conseruatione, & disciplina canonum, ne indebite, & inordinate ad clericatum aliquis præsumat accedere.

INCIPIVNT PAPAE LEONIS DECRETA. NVMERO. XLIX.

LEo episcopus urbis Romæ uniuersis episcopis per Campaniam, Picenum, Tusciam, & per uniuersas cõstitutis in domino Salutem. Vt nobis gratulationem facit ecclesiarum status salubri dispositione compositus, ita non leui nos mœrore contristat quoties aliqua contra constituta canonum, & ecclesiasticam disciplinam præsumpta, uel commissa cognoscimus, quæ si nõ, qua debemus, uigilantia resecemus, illi, qui nos speculatores esse uoluit, excusare non possumus, permittentes syncerum corpus ecclesiæ, quod ab omni purum macula custodire debemus, ambientium improba cõtagione foedari: cum ipsa sibi membrorum per dissimulationem compago non congruat.

Ezech. 3. & 33.

Vt nullus

Vt nullus episcoporum seruum alterius ad clericatus officium promouere præsumat. Cap.I.

ADmittuntur passim ad ordinem sacrum, quibus nulla natalium, nulla morum dignitas suffragatur, & qui à dominis suis libertatẽ conse- qui minime potuerunt, ad fastigium sacerdotij, tanquã seruilis uilitas hunc honorem capiat, prouehuntur, & probari deo posse creditur, qui domino suo necdum probare se potuit. Duplex itaq; in hac parte reatus est, quod & sacrũ ministerium talis consortij uilitate polluitur, & dominorũ, quantum ad inlicitę usurpationis temeritatẽ pertinet, iura soluũtur. Ab his itaq; fratres charissimi omnes uestræ prouinciæ abstineant sacerdotes, & non tantũ ab his, sed ab alijs etiã, qui originali, aut alicui cõditioni obligati sunt, uolumus temperari: nisi forte eorũ petitio, aut uoluntas accesserit, qui aliquid sibi in eos uendicãt potestatis. Debet enim esse immunis ab alijs, qui diuinæ militiæ fuerit aggregandus: ut à castris dominicis, quibus nomẽ eius ascribitur nullis necessitatis uinculis abstrahatur. I Dist. 54. c. Admittuntur. Ea. dist. c. 1. Nullus episcoporũ.

Vt quicunq; ad sacerdotium uel uiduarum mariti, uel habentes numerosa coniugia promoti fuerint: ab omnibus ecclesiasticis officijs arceantur. Cap.II.

QValis uero unicuiq; cõstiterit natalium honestas, & morum esse debeat sacri altaris ministerio sociandus, & apostolo nos docẽte, & diuina præceptione didicimus, & canonũ regulis: à quibus plerosq; fratrũ declinasse, & penitus deuiasse reperimus. Nam cõstat ad sacerdotium peruenisse uiduarum maritos, quosdam etiam quibus fuerit numerosa cõiugia, & ad omnẽ licentiam uita liberior: ad sacrum ordinem passim patefactis aditibus fuisse permissos, contra illam beati apostoli uocem, qua talibus exclamat, dicens, Vnius uxoris uirũ. Et contra illud antiquæ legis præceptum, quo dicitur, & cauetur, Sacerdos uirginem uxorem accipiat, non uiduam, non repudiatam. Hos ergo, quicunq; tales admissi sunt, ab ecclesiasticis officijs, & sacerdotali nomine apostolicæ sedis authoritate, iubemus arceri. Nec hoc enim sibi potuerunt uendicare, cuius capaces per hoc quod illis obsistebat, non fuerunt. Huius discussionis curam nobis specialiter uendicantes, ut si qua forsitan de his commissa sunt, corrigantur: nec liceat ultra committi. Et nequa excusatio de ignoratione nascatur: quanquã ignorare nunquam licuerit sacerdotem quid canonum regulis fuerit diffinitum. Hæc ergo ad prouincias uestras per Innocẽtium, Legitimum, & Segetium fratres, & coepiscopos nostros scripta dereximus: ut quæ male pullulasse noscuntur, radicitus euellantur, & messem dominicam zizania nulla corrumpãt. Ita enim fructum huberẽ, quæ sunt syncera, præstabunt: si ea, quæ natam segetẽ enecare consueuerunt, diligentius amputentur. II 1. Timot. 3. Leui. 21. Vbi supra.

Quod usuram non solum clerici exigere non debent, sed nec laici christiani. Cap.III.

III 14.q.4.Nec hoc. NEc hoc quoque prætereundum esse duximus, quosdam lucri turpis cupiditate captos usurariam exercere pecuniam, & fœnore uelle ditescere, quod non dicam in eos, qui sunt in clericali officio constituti, sed in laicos cadere, qui christianos se dici cupiunt, condolemus, quod uindicari acrius in eos, qui fuerint confutati, decernimus: ut omnis peccandi opportunitas adimatur.

Vt clericus nec suo, nec alieno nomine fœnus exerceat. Cap.IIII.

IIII Dist.46.c.si.Sicut non suo. ILlud etiam duximus præmonendum, ut sicut non suo, ita non alieno nomine aliquis clericorum exercere fœnus attentet, indecens enim est crimen suum commodis alienis impendere. Fœnus autem hoc solum aspicere, & exercere debemus: ut quod hic misericorditer tribuimus, ab eo domino, qui multipliciter, & in perpetuũ mansura retribuet, recipere ualeamus.

Vt siquis sacerdotum contra hæc interdicta fecerit, à suo sit officio submouendus. Cap.V.

V HOc itaque admonitio nostra denuntiat, quod siquis fratrum cõtra hæc constituta uenire tentauerit, & prohibita fuerit ausus admittere: à suo se nouerit officio submouendum, nec communionis nostræ futurum esse consortẽ, qui socius esse non uoluit disciplinæ. Nequid uero sit, quod prætermissum à nobis forte credatur, omnia decretalia cõstituta tam beatæ recordationis Innocentij, quam omnium decessorum nostrorum: quæ de ecclesiasticis ordinibus, & canonum promulgata sunt disciplinis: ita à uestra dilectione custodiri debere mãdamus, ut siquis in illa commiserit, ueniam sibi deinceps nouerit denegari. Dat. VI. Id. Octobris. Maximo iterũ & Paterno Cons. (Dist.19.c.Si Romanorum §.Quibus.)

LEO. Leo episcopus uniuersis episcopis per Italiæ prouincias cõstitutis in domino Salutem. In consortium nostræ sollicitudinis aduocamus, ut uigilantia pastorali, nequid diabolicæ licere possit astutiæ, commissis uobis gregibus diligentius consulatis: ne is, qui domini misericordia reuelante per nostram curam à nostris ouibus morbus abijcitur, necdum uobis præmonitis, & adhuc quid agatur ignaris, per uestræ sedis pergat ecclesias, & suarũ furtim cuniculos inueniat latebrarum, ne quod à nobis in urbe extinguitur, tenebrosis apud uos radicibus seminetur.

Quod plurimi Manichæi uigilantia papæ Leonis in urbe Roma detecti sint. Cap.VI.

Plurimos

Plurimos impietatis Manichææ sequaces,& doctores in urbe inuestigatio nostra reperit,uigilantia diuulgauit,authoritas,& censura coercuit. Quos potuimus emendare correximus:& ut damnarent Manichæū cum prædicationibus,& disciplinis suis,publicâ in ecclesia professione,& manus suæ subscriptione compulimus, & ita de uoragine impietatis suæ confessos pœnitentiam cōcedendo leuauimus. Aliquanti uero, qui ita se demerserunt,ut nullum his auxiliantis posset remedium subuenire subditi legibus secundum christianorum principum constituta:ne sanctum gregē sua contagione pollucrent: per publicos iudices perpetuo sunt exilio relegati. Et omnia, quæ tam in scripturis, quam in occultis traditionibus suis habēt prophana,uel turpia,ut nosset populus,quid refugeret, aut uitaret, oculis christianæ plebis certa manifestatione probauimus, adeo, ut ipse, qui eorū dicebatur episcopus, à nobis tētus proderet flagitiosa in suis mysticis,quæ † tenerent,sicut gestorum uos series poterit edocere, ad instructionem enim uestram etiam ipsa direximus, quibus lectis omnia, quæ à nobis deprehensa sunt, nosse poteritis, & quia aliquantos de his, quos ne absoluerētur,arctior reatus inuoluerat cognouimus aufugisse:hanc ad dilectionem uestram epistolam misimus, ut effecta certior sanctitas uestra sollicitius agere dignetur, & cautius, necubi Manichææ peruersitatis homines plebes uestras facultate lædendi, & huius sacrilegij possit inuenire doctores. Aliter enim nobis commissos regere nō possumus, nisi hos, qui sunt perditores,& perditi,zelo fidei dominicæ persequamur,& à sanis mētibus,ne pestis hęc latius diuulgetur,seueritate,qua possumus, abscindamus. Vnde hortor dilectionē uestram,obtestor,& moneo:ut qua debetis,& potestis sollicitudine uigiletis ad inuestigandos eos,necubi occultādi se reperiant facultatē. Vt enim habebit à deo dignæ remunerationis prēmiū, qui diligentius,quod ad salutē cōmissę sibi plebis proficiat,fuerit exequutus:ita ante tribunal domini de reatu negligentiæ se nō poterit excusare,quicunq; plebem suā contra sacrilegæ persuasionis authores noluerit custodire. Dat. III. Kal. Feb. Theodosio. XVIII. & Albino. VV. CC. Conss.

VI

Reuocatio hæreticorum.

Manichæorum turpia dogmata

al. † teneret.

Vigilandum est pastoribus.

LEO.

Leo episcopus uniuersis episcopis per Siciliam cōstitutis in domino Salutem. Diuinis præceptis,& apostolicis monitis incitamur, ut pro omniū ecclesiarū statu impigro uigilemus affectu, ac siquid usquā reprehensione inuenitur obnoxiū,celeri sollicitudine aut ab ignorantiæ imperitia,aut à præsumptionis usurpatione reuocemus. Manente enim dñicæ uocis imperio,quo beatissimus apostolus Petrus trina repetitiōe mysticæ sanctionis imbuitur,ut Christi oues,qui Christum diligit,pascat:ipsius sedis, cui per abundantiā diuinæ gratiæ prēsumus, reuerētia coartamur,ut periculū desidiæ,quantū possumus,declinemus,ne professio sumi apostoli, qua se amatorē dñi testatus est, nō inueniatur in nobis, quia negligenter pascens

Ioan. 21.

toties

toties commendatum gregem conuicitur summum nō amare pastorem.

Quod prohibeatur in die Epiphaniorum baptismum celebrari. Cap. VII.

VII CVm ergo mihi de charitatis uestræ actibus fraterna affectione sollicito certis indicijs innotuerit uos in eo, quod inter sacramenta ecclesiæ principale est, ab apostolicæ institutionis consuetudine discrepare, ita, ut baptismi sacramentum numerosius in die Epiphaniæ, quam paschali tempore celebretur: miror uos, uel prædecessores uestros tam irrationabilem nouitatem usurpare potuisse, ut confuso temporis utriusque mysterio nullam esse differētiā crederetis inter diem, quo adoratus est Christus à magis, & diem, quo resurrexit Christus à mortuis. Quam culpam nullo modo potuissetis incidere, si unde consecrationem honoris accipitis, inde legē totius obseruantiæ sumeretis, & beati apostoli Petri sedes, quæ uobis sacerdotalis mater est dignitatis, esset ecclesiasticæ magistra rationis, à cuius uos regulis recessisse minore posset æquanimitate tolerari, si aliqua commonitionis nostræ increpatio præcessisset, nunc autem, quia non desperatur correctio, seruanda est consuetudo: ut licet uix ferenda sit in sacerdotibus excusatio, quæ prætendat inscientiam, maluimus tamē & censuram necessariam temperare, & ratione uos apertissimæ ueritatis instruere.

Quod cuncta nobis per ordinem rerum per incarnationem domini nostri salutis sacramenta digesta sint. Cap. VIII.

VIII SEmper quidem in æterno consilio dei mansit humani generis incommutabiliter præordinata reparatio: sed ordo rerum per Iesum Christum dominum nostrum temporaliter gerendarū in incarnatione uerbi sumpsit exordium, unde aliud tempus est, quo adnunciante angelo beata uirgo Maria fœcundandam se per spiritum sanctum credidit, & concepit, aliud, quo salua integritate uirginea puer editus exultante gaudio cælestium ministrorum pastoribus indicatur: aliud, quo infans circūciditur, aliud, quo hostia pro eo legalis offertur: aliud cum tres Magi claritate noui syderis incitati in Bethleem ab oriente perueniunt, & adoratum paruulum mystica munerum oblatione uenerātur. Nec ijdem sunt dies, quibus impio Herodi, ordinata diuinitus in Aegyptū translatiōe, subtractus est, uel quibus ab Aegypto in Galilæam, mortuo persecutore, reuocatus est. Inter has autem dispensationum uarietates accedunt augmenta corporea, crescit dominus, sicut euāgelista testatur, profectibus ætatis, & gratiæ, per dies paschæ in templum Hierusalem cum parentibus uenit, & cum abesset à societate redeuntium, sedens cum senioribus, & inter admirantes magistros disputans inuenitur, rationesque mansionis suæ reddens, Quid est, inquit, quod

Decursus ætatis Christi.

Matth. 2.

Luc. 2.

quit, quod quærebatis me? nesciebatis, quod in his, quæ patris mei sunt, oportet me esse? significans eius se esse filium, cuius esset & templum. Iam uero, cum in annis maioribus apertius declarandus baptismum præcursoris sui Ioannis expetijt, quid deitatis eius remansit ambiguum, quando baptizato domino Iesu, spiritus sanctus in columbæ specie super eum descendit, & mansit, audita de cœlis patris uoce dicentis, Tu es filius meus dilectus, in te bene cōplacui? Quæ omnia ideo, quanta potuimus, breuitate perstrinximus, ut notum sit dilectioni uestræ, uniuersos Christi dies innumeris consecratos fuisse uirtutibus, & in cunctis eius actionibus sacramētorum mysteria coruscasse, sed aliter quidq; signis denunciari, aliter rebus impleri, nec quæcunq; numerantur in operibus saluatoris, ad tempus pos se pertinere baptismatis. Nam si etiam illa, quę post beati Ioannis lauacrū à domino gesta cognouimus, sub indiscreto honore colemus, omnia tempora continuatis erunt deputanda festis, quia omnia sunt plena miraculis. Verum quia spiritus sapientiæ, & intellectus ita apostolos, & totius ecclesiæ erudiuit magistros, ut in christiana obseruantia nihil inordinatum, nihil pateretur esse confusum: discernendæ sunt causæ solennitatū, & in omnibus institutis patrum, principumq; nostrorum rationabilis seruanda †distinctio, quia non aliter unus grex, & unus pastor sumus, nisi quemadmodum apostolus docet, idipsum dicamus omnes, Simus autem perfecti in eodem sensu, & in eadem scientia.

Matth. 3. Luc. 3.

Nihil in ecclesia inordinatum nihil confusum

al. † districtio. 1. Corinth. 1.

Quod in baptismo mors proueniat interfectione peccati, & sepulturam triduanam imitetur trina demersio, & ab aquis eleuatio sit, uelut resurrectio de sepulchro. Cap. IX.

IX

QVanuis ergo & illa, quæ ad humilitatem, & illa, quæ ad gloriam pertinent Christi, in unum concurrant, eandemq; personam, totumq;, quod in illo & uirtutis diuinæ est, & infirmitatis humanæ, ad nostræ reparationis tendat effectum: proprie tamē in morte crucifixi, & in resurrectione mortui potentia baptismatis nouam creaturam condit ex ueteri, ut in renascentibus & mors Christi operetur, & uita, dicēte beato apostolo Paulo, An ignoratis, quia quicunq; baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem: ut quomodo surrexit Christus à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate uitæ ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus, & cætera, quæ latius magister gentium ad commendandum sacramentū baptismatis disputauit, ut appareret ex huius doctrinæ spiritu regenerandis filijs hominū, & in dei filios adoptandis illum diem, & illud tempus electum: in quo per

De consecra. Dist. 4. Proprie.

Roma. 6.

Pascha tempus cōgruentissimū baptismo.

Z similitu-

similitudinem, formamq́ mysterij ea, quæ geruntur in membris his, quę in ipso sunt capite, gesta congruerent, dum in baptismatis regula & mors interuenit interfectione peccati, & sepulturam triduanam imitatur trina dimersio, & ab aquis eleuatio resurgentis instar est de sepulchro. Ipsa igitur operis qualitas docet celebrandæ generaliter gratiæ diem legitimum eum esse, in quo orta est, & uirtus muneris, & species actionis, ad cuius rei confirmationem plurimum ualet, quod ipse dominus Iesus Christus, posteaquam resurrexit à mortuis, discipulis suis, in quibus omnes ecclesiarū prę-
Matth. 28. sules docebantur, & formam, & potestatē tradidit baptizandi dicens, Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. De quo utiq; eos etiam ante passionem potuisset instruere, nisi
Pentecoste. lego † pentecostes. proprie uoluisset intelligi, regenerationis gratiam ex sua resurrectione coepisse. Additur sane huic obseruantiæ etiam †pentecoste ex aduentu sancti spiritus sacrata solennitas: quæ de paschalis festi pendet articulo. Et cū ad alios dies alia festa pertineant, hæc semper ad eū diem, qui resurrectione domini est, insignis occurrit, porrigens quodammodo auxiliantis gratiæ manum ad eos, quos à die paschæ aut molestia infirmitatis, aut longinquitas itineris, aut nauigationis difficultas interclusit, inuitans, ut quibuslibet necessitatibus impediti desyderij sui effectum dono sancti spiritus cō sequantur. Ipse enim unigenitus dei, in fide credentium, & in uirtute operum nullam inter se, & spiritum sanctum uoluit esse distantiam, quia nul-
Ioan. 14. la est diuersitas in natura dicens, Rogabo ego patrem, & alium paracletū dabit uobis, ut uobiscum sit in ęternum, spiritum ueritatis, Et iterum, Para-
Eod. c. cletus autem spiritus sanctus, quem mittet pater meus in nomine meo, ille
Ioan. 16. uos docebit omnia, & suggeret uniuersa, quæcunq; dixi uobis. Et iterum, Cum uenerit ille spiritus ueritatis, ille diriget eos in omnem ueritatē, Cum
Ioan. 14. itaq; ueritas Christus sit, & spiritus sanctus spiritus ueritatis, nomenq́ paracleti utriq; sit propriū, non dissimile est festum, ubi unū est sacramentū.

Quod beatus apostolus Petrus in die pentecostes uirorum tria milia baptizauerit. Cap. X.

X HOc autem nos nō ex nostra persuasione defendere, sed ex apostolica authoritate seruare satis idoneo probamus exemplo sequentes beatū apostolum Petrum, qui in ipso die, quo omnium credentium numerū pro missus spiritus sancti repleuit aduentus trium milium populum sua prædicatione conuersum lauacro baptismatis consecrauit, quod sancta scri-
Act. 2. ptura, quæ apostolorum actus continet, fideli historia docet dicens, His auditis, compuncti sunt corde, & dixerunt ad Petrum, & reliquos apostolos, Quid faciemus uiri fratres? Petrus uero ad illos, Pœnitentiam, inquit, agite, & baptizetur unusquisq; uestrum in nomine Iesu Christi, in remissionem

sionem peccatorũ uestrorum, & accipietis donum sancti spiritus. Vobis enim est repromissio, & filijs uestris, & omnibus, qui lõge sunt, quoscunq; aduocauerit dominus deus noster. Alijs etiã pluribus uerbis testificatus est, & exhortabatur eos dicens, Saluamini à generatione ista praua. Qui ergo receperunt sermonem eius, baptizati sunt, & appositæ sunt in illa die animæ circiter tria milia.

Quod hæc duo tẽpora, id est pascha, & pentecoste ad baptizandum à Ro. pontifice legitima sunt præfixa. Cap. XI.

XI

De consecrat. Dist. 4. Duo tẽpora.

VNde quia manifestissime patet baptizandis in ecclesia electis hęc duo tempora, de quibus loquuti sumus, esse legitima, dilectionẽ uestram monemus, ut nullos alios dies huic obseruantiæ misceatis.

Quod omni tempore hi, qui necessitate mortis urgentur, id est ægritudinis, obsidionis, persequutionis, & naufragij debeant baptizari. Cap. XII.

lego testi.

XII

QVia † si sunt alia quoq; festa, quibus multa in honorẽ dei reuerentia debeatur, principalis tamẽ, & maximi sacramẽti custodienda nobis est mystica, & rationabilis exemplatio: nõ interdicta licentia, qua in baptismo tribuendo quolibet tẽpore periclitantibus subuenitur. Ita enim ad has duas festiuitates connexas sibimet, atq; cognatas incolumium, & in pacis securitate degentium libera uota differimus: ut in mortis periculo in obsidionis discrimine, in persequutionis angustijs, in timore naufragij nullo tẽpore hoc ueræ salutis singulare præsidium cuiquã denegemus. Siquis aũt Epiphaniæ festiuitatem, quæ in suo ordine debito honore ueneranda est, ab hoc existimat priuilegium habere baptismatis, quia hoc quidam putant quod in eadem die dominus ad baptismũ sancti Ioannis accesserit: sciat illius baptismi aliam gratiã, aliam fuisse rationẽ, nec ad eandem pertinuisse uirtutem, qua per sanctum spiritũ renascuntur, de quibus dicitur, Qui nõ ex sanguinibus, neq; ex uoluntate carnis, neq; ex uoluntate uiri, sed ex deo nati sunt. Dominus enim nullius indigens remissione peccati, nec quærẽs remedium renascendi, sic uoluit baptizari, quomodo & uoluit circumcidi, hostiamq; pro se emundationis offerri: ut qui factus fuerat ex muliere, sicut apostolus ait, fieret & sub lege, quam nõ uenerat soluere, sed implere, & implendo finire. Et sicut beatus apostolus prædicat dicens, Finis aũt legis Christus ad iustitiam omni credenti. Baptismi aũt sui in se condidit sacramentum, quia in omnibus primatũ tenens se docuit esse principiũ, & tunc regenerationis potentiã sanxit, quando de latere ipsius profluxerunt sanguis redemptionis, & aqua baptismatis. Sicut ergo uetus testamentum noui testificatio fuit, & lex per Moysen data est, gratia autẽ, & ueritas per

De consecra. Dist. 4. Siquis autem.

Ioan. 1.

Luc. 2. Gal. 4. Matth. 5. Roma. 10.

Ioan. 19. Ioan. 1.

Exod.c. Ioan.3. Matth.3 Luc.3. Iesum Christum facta est, sic diuersa sacrificia unam hostiam reformarūt, & multorum agnorū occisio illius immolatione finita est, de quo dicitur, Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Sic & Ioannes, nō Christus, sed Christi præuius: non sponsus, sed sponsi amicus fuit adeo fidelis, & nō sua quærens, sed quæ Iesu Christi, ut se profiteretur ad soluenda calciamēta pedum eius indignū: quoniā ipse quidem baptizaret in aqua in pœnitētiā, ille autē baptizaturus esset in spiritu sancto, & igni, qui duplici potestate, & uitam redderet, & peccata cōsumeret. His itaq; fratres charissimi tot, ac tantis existentibus documentis, quibus omni ambiguitate submota euidenter agnoscitis in baptizandis electis, qui secundum apostolicam regulam, & exorcismis scrutandi, & ieiunijs sanctificandi, & frequētibus sunt prædicationibus imbuendi, duo tantum tempora, id est pascha, & pentecosten esse seruanda. Hoc uestræ indicimus charitati: ut ab apostolicis institutis nullo ulterius recedatis excessu, quia inultum post hæc esse non poterit, si quisquam apostolicas regulas in aliquo crediderit neglegendas.

Vt de Sicilia terni semper annis singulis de episcopis ad diem tertio Kal. Octobris Romam sociandi synodo indissimulanter occurrant. Cap. XIII.

XIII Nic.con.c.5. QVarum illud primitus pro custodia concordissimæ unitatis exigimus, ut quia saluberrime à sanctis patribus constitutum est binos in annis singulis debere esse conuentus: terni semper ex uobis ad diem tertium kalendarum Octobrium Romam, fraterno cōcilio sociandi indissimulanter occurrant, quoniam adiuuante gratia dei facilius poterit prouideri, ut in ecclesijs Christi nulla scandala, nulli nascantur errores, cum corā beatissimo Petro apostolo id semper in commune tractandum sit, ut omnia ipsius constituta, canonumq; decreta apud omes domini sacerdotes inuiolata permaneant. Hæc aūt, quę inspirante domino uobis insinuanda credidimus per fratres, & coepiscopos nostros Vaccillum, & Paschasinū ad uestram uolumus notitiam peruenire, quibus referentibus cognoscamus, quam reuerenter à uobis apostolicæ sedis instituta seruentur. Dat. XII. Kal. Noueb. Calopodio, & Ardadore Conss.

Quod omnis cuiuslibet ordinis clericus, qui catholicā deserens hæreticæ se cōmunioni miscuerit: si ad ecclesiam reuersus fuerit, in eo gradu, in quo erat, sine promotione permaneat. Cap. XIIII.

XIIII LEo episcopus urbis Romæ Ianuario episcopo Aquileiensi. Lectis fraternitatis tuæ literis, uigorē fidei tuæ, quem olim noueramus, agnouimus: congratulantes tibi, quod ad custodiā gregis Christi pastoralem curā

uigilanter

uigilanter exequeris, ne lupi, qui sub specie ouiũ subintrarunt, bestiali sæuitia simplices quosq; dilacerent, & non solum ipsi nulla correctione profitant, sed etiam ea, quę sunt sana, corrumpant, quod ne uiperea possit obtinere fallacia, dilectionẽ tuam duximus commonendam insinuantes ad animæ periculum pertinere, si quisquam de his, qui à nobis in hæreticorũ, atq; schismaticorũ sectam delapsis, & se utcunq; hæreticæ cõmunionis cõtagione macularit, resipiscens in cõmunione catholica sine professione legitimæ satisfactionis habeatur. Saluberrimum enim, & spiritalis medicinę utilitate plenissimum est, ut siue presbyteri, siue diaconi, uel subdiaconi, aut cuiuslibet ordinis clerici, qui se correctos uideri uolunt, & ad catholicã fidem, quã iam pridem amiserant, rursum reuerti ambiunt: prius errores suos, & ipsos authores erroris damnari à se sine ambiguitate fateantur, ut sensibus prauis etiam peremptis nulla sperandi supersit occasio, nec ullum membrorũ talium possit societate uiolari, cũ per omnia illis professio propria cœperit obuiare. Circa quos etiã illam canonum cõstitutionẽ præcipimus custodiri: ut in magno habeant beneficio, si adempta sibi omni spe promotionis, in quo inueniuntur ordine, stabilitate perpetua maneãt: si tamen iterata tinctione non fuerint maculati. Non leuem apud dominũ noxam incurrit, qui de talibus ad sacros promouendos ordines iudicarit, qd' si tamẽ grandi examinatione promotio cõceditur inculpatis, multo magis nõ debet licere suspectis. Proinde dilectio tua, cuius deuotiõe gaudemus, iungat curã suã dispositionibus nostris, & det operã, ut circũspecte, ac uelociter impleantur, quæ ad totius ecclesiæ incolumitatẽ, & laudabiliter sug gesta sunt, & salubriter ordinata. Nõ aũt dubitet dilectio sua, nos, si (quod non arbitramur) neglecta fuerint, quæ pro custodia canonũ, & pro fide integritate decernimus uehementius cõmouendos, quia inferiorũ ordinũ culpæ ad nullos magis referendę sunt, quã ad desides, negligentesq; rectores: qui multã sæpe nutriunt pestilentiã, dum necessariam dissimulant adhibere medicinã. Dat. III. Kal. Ianuarij. Alypio, & Ardabure Conss.

1. q. 1. c. Siquis hæreticæ. & 1. c. Omnis cuiuslibet. Item. 1. q. 7. c. Saluberrimum.

Dist. 86. c. Inferiorum.

Leo Rustico episcopo Narbonensi. Subditis responsionibus, & ad eiusdem consulta rescriptis.

Epistolas fraternitatis tuæ, quas Hermes archidiaconus detulit, libenter accepi. Diuersarum quidem causarum connexione multiplices, sed nõ ita patientiæ legentis onerosas: ut aliquid earũ inter concurrentes undiq; sollicitudines fuerit pretermissum. Vnde totius sermonis tui allegatione cõcepta, & gestis, quæ in episcoporũ, honoratorumq; examine cõfecta, sicut recensitis, Sabiniano, & Leoni presbyteris actionis tuæ intelleximus fiduciam defuisse, nec eis iustam superesse querimoniã, qui se ab inchoatis disceptationibus sponte subtraxerunt. Circa quos quã formam, quã ue mensuram debeas tenere iustitiæ, tuo relinquo moderamini. Suadens tamẽ cha

Eccl. 8. ritatis hortatu, ut sanandis ægris spiritalem debeas adhibere medicinam, & dicente scriptura, Noli esse nimium iustus, mitius agas cum eis, qui zelo

Perseuerandum in episcopatu. pudicitiæ uidentur modũ excessisse uindictæ, ne diabolus, qui decepit adulteros, de adulterij exultet ultoribus. Miror aũt dilectionem tuã in tantũ scandalorũ quacunq; occasione nascentiũ aduersitate titubare, ut uacationem episcopatus laboribus præoptare te dicas, & malle in silẽtio, atq; ocio

Matth. 10. uitam degere, quam in his, quæ tibi cõmissa sunt, permanere, dicente uere domino, Beatus, qui perseuerauerit usq; in finẽ, unde erit beata perseuerantia, nisi de uirtute patientiæ? Nam secundum apostolicam prædicatio-

2. Timo. 3. nem, Omnes, qui uoluerint in Christo pie uiuere, persecutionẽ patientur, quæ non in eo tantũ computanda est, quod contra christianam pietatem aut ferro, aut ignibus agitur, aut quibuscunq; suplicijs: cum persecutionũ sæuitiam suppleat & dissimilitudines morũ, & cõtumaciæ in obœdientiũ, & malignarũ tela linguarũ. Quibus cõflictationibus cũ omnia semper mẽbra pulsentur, & nulla piorũ portio à conflictatione sit libera: ita ut periculis nec ocia careãt, nec labores. Quis inter fluctus maris nauẽ diriget, si gu-

Ioan. 10. bernator abscedat? Quis ab insidijs luporum custodiet oues, si pastorũ cu-

Ezech. 3. ra non uigilet? Quis deniq; latronibus obsistet, & furibus, si speculatorem in prospectu explorationis locatum ab intentione sollicitudinis amor quietis abducat? Permanendũ ergo est in opere credito, & in labore suscepto.

Dist. 86. Odio. Constanter tenenda est iustitia, & benigne præstanda clementia. Odio ha-

Ioan. 15. beantur peccata, non homines. Corripiantur tumidi, tolerentur infirmi, & quod seuerius castigari necesse est, non sæuientis plectatur animo, sed medentis. At si uehementior tribulatio incubuerit, nõ ita expauescamus, quasi illi aduersitati proprijs uiribus resistendo, cum & consilium nostrum,

Ioan. 15. & fortitudo sit Christus, ac sine quo nihil possumus, per ipsum cuncta possumus, qui confirmans prædicatores euangelij, & sacramentorũ mini-

Matth. ult. stros, Ecce ego (inquit) uobiscum sum omnibus diebus usq; ad cõsumma-

Ioan. 16. tionem sæculi. Et iterum, Hæc (inquit) locutus sum uobis, ut in me pacem habeatis: in hoc aũt mundo tribulationẽ habebitis, sed cõfidite, quia ego uici mundum. Quæ pollicitationes quia sine dubio manifestæ sunt, nullis debemus scandalis infirmari, ne electioni dei uideamur ingrati, cuius tã potentia sunt adiutoria, quã uera promissa. De consultationibus aũt dilectionis tuæ, quas seperatim cõscriptas archidiaconus tuus detulit, quid sentiẽdum sit inter p̃sentes opportunius quæreretur, si nobis cõspectus tui copia proueniret, nam cũ quędam interrogationis modũ uideantur excedere, intelligo eas conloquijs aptiores esse, quã scriptis. Quia sicut quędã sunt, quę

lego † conuelli. Dist. 14. c. fi. nulla possunt ratione †cõpelli: ita multa sunt, quæ aut pro cõsyderatione ætatum, aut pro necessitate rerũ oporteat tẽperari: illa semper conditione seruata, ut in his, quæ uel dubia fuerint, aut obscura, id nouerimus sequendum, quod

dum, quod nec præceptis euangelicis contrarium, nec decretis sanctorum inueniatur aduersum.

Incipiunt ad inquisitiones eiusdem episcopi subiecta responsa.

Quod non habeantur episcopi, quos nec clerus elegit, nec populus exquisiuit, nec prouinciales episcopi consecrarunt: siqui tamen clerici ab his pseudoepiscopis ordinantur, rata potest ordinatio talis existere. Cap. XV.

NVlla ratio sinit ut inter episcopos habeantur, qui nec à clericis sunt electi, nec à plebibus expetiti, nec à conprouincialibus episcopis cum Metropolitani iudicio consecrati. Vnde cum sæpe quæstio de male accepto honore nascatur, quis ambigat, nequaquam ab istis esse tribuendum, quod non docetur fuisse conlatum? Siqui aūt clerici ab istis pseudoepiscopis in eis ecclesijs ordinati sunt, quæ ad proprios episcopos pertinebāt, & ordinatio eorū consensu, & iudicio præsidentium facta est, potest rata haberi: ita, ut in ipsis ecclesijs perseuerent. Aliter autē uana habenda est consecratio, quæ nec loco fundata est, nec authoritate munita. XV Dist. 62. c. Nulla ratio. 1. q. 1. c. Siqui à pseudoepiscop.

Quod presbyteri, aut diaconi, si in aliquo crimine prolapsi fuerint, non possint per manus impositionem pœnitentiæ remedium consequi. Cap. XVI.

ALienum est à consuetudine ecclesiastica, ut qui in presbyterali honore, aut diaconij gradu fuerint cōsecrati: hi pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi, quod sine dubio ex apostolica traditione descendit: secundum quod scriptum est, Sacerdos si peccauerit, quis orabit pro illo? Vnde huiusmodi lapsis ad promerendam misericordiam dei priuata est expetenda secessio: ubi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa. XVI Dist. 50. Alienū est. 1. Reg. 2.

Quod diaconi, sicut episcopus, aut presbyter cessare debent ab opere coniugali: non tamē repudiare coniugia. Cap. XVII.

LEx continentiæ eadem est altaris ministris, quæ episcopis, atq; presbyteris, q cū essent laici, siue lectores, licito & uxores ducere, & filios procreare potuerunt: sed cum ad prædictos peruenerint gradus, cœpit eis nō licere quod licuit. Vnde ut de carnali fiat spiritale coniugium, oportet eos nec dimittere uxores, & quasi non habeant sic habere, quo & salua sit charitas connubiorum, & cesset operatio nuptiarum. XVII Dist. 31. c. Lex continentiæ.

Quod aliud sit uxor, aliud concubina, nec erret quisquis filiam suam in matrimonium concubinam habenti tradiderit. Cap. XVIII.

XVIII 32.q.2. Non omnis mulier.

NOn omnis mulier uiro iuncta uxor est uiri: quia nec omnis filius hæres est patri. Nuptiarum autem fœdera inter ingenuos sunt legitima, & inter æquales, & multo prius hoc ipsum domino constituente, quã initium Romani iuris existeret. Itaq; aliud est uxor, aliud concubina: sicut aliud ancilla, aliud libera. Propter quod etiam apostolus ad manifestandum harum personarum discretionẽ, testimonium ponit ex Genesi, ubi dicitur Habraæ, Eijce ancillam, & filium eius, non enim hæres erit filius ancillæ cũ filio meo Isaac. Vnde cum societas nuptiarum ita ab initio constituta sit, ut præter sexuum coniunctionem, quæ haberet in Christi, & ecclesiæ sacramentum, dubium non est eam mulierem non pertinere ad matrimonium, in qua docetur nuptiale non fuisse mysterium. Igitur cuiuslibet loci ✝laicus, si filiam suam uiro habenti concubinam in matrimonium dederit: nõ ita accipiendum est, quasi iam coniugato dederit, nisi forte illa mulier & ingenua facta, & dotata legitime, & publicis nuptijs honestata uideatur, quia paterno arbitrio uiris iunctæ carent culpa, si mulieres, quæ à uiris habebantur, in matrimonio non fuerunt: quia aliud est nupta, aliud concubina.

Gal. 4. Gene. 21. 27. q. 2. Cum societas. Ephe. 5. ✝ alis clericus.

Quod non sit coniugij duplicatio, quando ancilla relicta uxor adsumitur. Cap. XIX.

XIX 32.q.2. Ancillã. De pœnitentia. Dist. 7. Nemo desperandus.

ANcillam à toro abijcere, & uxorem certæ ingenuitatis accipere, non duplicatio coniugij, sed profectus est honestatis. Culpanda est sane talium negligentia, sed nõ penitus desperanda: ut crebris cohortationibus incitati, quod necessario expetiuerunt fideliter exequãtur. Nemo enim desperandus est, dum in hoc corpore cõstitutus est, quia nõnunquam quod diffidentia ætatis differtur, consilio maturiore perficitur.

De cõmunione priuatis, & ita defunctis. Cap. XX.

XX 24.q.2. De communione.

HOrum causa dei iudicio reseruanda est, in cuius manu fuit, ut talium obitus usq; ad communionis remedium non differretur. Nos autem quibus uiuentibus non communicauimus, mortuis communicare non possumus.

De his, qui pœnitentiam agere differunt. Cap. XXI.

XXI De pœnitentia. Dist. 1. Pœnitentia quæ dilata.

DIssimulatio hæc potest non de cõtemptu esse remedij, sed de metu grauius delinquendi. Vnde pœnitentia, quæ dilata est, cum studiosius petita fuerit, non negetur: ut quoquo modo ad indulgentiæ medicinam anima uulnerata perueniat.

Quod oporteat eum, qui pro inlicitis ueniam poscit, etiam multis licitis abstinere. Cap. XXII.

Aliud

Aliud quidem est debita iusta reposcere, aliud propria perfectionis amore contemnere, sed inlicitorū ueniam postulantes oportet etiam à licitis abstinere, dicente apostolo, Omnia licent, sed non omnia expediunt. Vnde si poenitentes habent causam, quā negligere forte non debeant, melius expetit quis ecclesiasticum, quam forense iudicium. XXII *Ead. c. Aliud est 11. q. 1. Aliud quidem est. 1. Corinth. 6.*

Quod poenitenti nulla lucra negotiationis exercere conueniat. Cap. XXIII.

Qualitas lucri negotiantem aut excusat, aut arguit, quia est honestus quaestus, & turpis. Verum tamen poenitenti utilius est dispendia pati, quam periculis negotiationis obstringi, quia difficile est inter ementis, uendentisq; commercium non interuenire peccatum. XXIII *De poenitentia. Dist. 5. c. Qualitas.*

Quod ad militiam saecularem post poenitentiam redire non debeat. Cap. XXIIII.

Contrarium est omnino ecclesiasticis regulis post poenitentiae actionē redire ad militiam saecularē: cum apostolus dicat, Nemo militans deo implicat se negotijs saecularibus. Vnde non est liber à laqueis diaboli, qui se militia mundana uoluerit implicare. XXIIII *Ibidem c. Contrarium. 2. Timo. 2.*

Quod adolescens, si urgente quocunq; periculo poenitentiam gessit, & se non continet, uxoris potest remedio sustineri. Cap. XXV.

In adolescentia constitutus si urgente, aut metu mortis, aut captiuitatis periculo poenitentiam gessit, & postea timens lapsum incontinentiae, uenialis copulam uxoris elegit, ne crimen fornicationis incurreret, rem uidetur fecisse uenialem: si praeter cōiugem nullam omnino cognouerit. In quo tamen non regulam constituimus, sed quid sit tolerabilius aestimamus, nā secundum ueram cognitionem nihil magis ei congruit, qui poenitentiam gessit, quam castitas perseuerans, & mentis & corporis. XXV

Quod si quis propositum monachi deseruerit, publicae sit poenitentiae satisfactione purgandus. Cap. XXVI.

Propositum monachi proprio arbitrio, aut uoluntate susceptum, deseri non potest absq; peccato. Quod enim quis uouit deo, debet & reddere. Vnde qui relicta singularitatis professione ad militiam, uel ad nuptias deuolutus est, publicae poenitentiae satisfactione purgandus est, quia etsi innocens militia, & honestum potest esse coniugium: electionem meliorem deseruisse transgressio est. XXVI *20. q. 3. c. Propositum.*

Quod puellae

Quod puellæ, quæ non coactæ, sed uoluntate propria uirginitatis propositum susceperunt, delinquant, cum nupserint, etsi nondum fuerant consecratæ. Cap. XXVII.

XXVII 20. q. 1. Puellæ.

PVellæ, quæ non parentum coactæ imperio, sed spontaneo iudicio uirginitatis propositum, atque habitũ susceperunt, si postea nuptias eligũt, præuaricantur, etiam si nondum eis gratia consecrationis accesserit: cuius utique non fraudarentur munere, si in proposito permanerent.

De his, quibus dubium est, utrum baptismum perceperint, necesse est ut renascantur. Cap. XXVIII.

XXVIII De consecra. Dist. 4. Si nulla.

SI nulla extant indicia inter propinquos, aut familiares, nulla inter clericos, aut uicinos: quibus hi, de quibus quæritur, baptizati fuisse doceantur, agendum est, ut renascantur, ne manifeste pereãt, in quibus quod non ostenditur gestum, ratio nõ sinit, ut uideatur iteratũ. Qui aũt possunt meminisse, quod ad ecclesiam ueniebant, cũ petẽtibus suis possunt recordari an quod eorũ parentibus dabatur, acceperint, sed si hoc etiã ab ipsa memoria alienum est, conferendum eis uidetur, quod conlatũ esse nescitur, quia non temeritas interuenit præsumptionis, ubi est diligentia pietatis.

Quod eos, qui se baptizatos agnoscunt, sed in qua fide nesciunt, per manus impositionẽ suscipi conueniat. Cap. XXIX.

XXIX Ibidem c. Hi, de quibus.

HI autẽ, de quibus scripsisti, qui se baptizatos sciunt, sed cuius fidei fuerint, qui eos baptizauerunt, se nescire profitentur: quoniam quolibet modo formam baptismatis acceperunt, baptizandi non sunt, sed per manus impositionem uirtutem spiritus sancti, quam ab hæreticis accipere nõ potuerunt, catholicis copulandi sunt.

De his, qui conuiuio gentilium, & escis immolatitijs usi sunt. Cap. XXX.

XXX

SI conuiuio soli gentilium, & escis immolatitijs usi sunt, possunt ieiunijs, & manus impositione purgari: ut deinceps ab idolothytis abstinentes sacramentorum Christi possint esse participes. Si autem aut idola adorauerunt, aut homicidijs, uel fornicationibus contaminati sunt, ad cõmunionem eos, nisi per pœnitentiam publicam, non oportet admitti.

Quod semper Thessalonicensis antistes uices apostolicæ sedis impleuerit. Cap. XXXI.

XXXI

LEo episcopus urbis Romę Anastasio episcopo Thessalonicensi. Quãta fraternitati tuæ à beatissimi Petri apostoli authoritate commissa sint, & qualia etiam nostro tibi fauore sint credita, si uera ratione perspiceres, &

res, & iusto examine ponderares: multum possemus de iniunctæ tibi sollicitudinis deuotione gaudere. Quoniam sicut præcessores mei præcessoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuæ, priorū sequutus exemplum, uices mei moderaminis delegaui: ut curam, quam uniuersis ecclesijs principaliter ex diuina institutione debemus, imitator nostræ mansuetudinis adiuuares, & longinquis à nobis prouincijs præsentiam quodammodo nostræ uisitationis impenderes, & continenti, opportunoq; prospectu promptū tibi esset agnoscere, quid in quibusq; rebus uel tuo studio componeres, uel nostro iudicio reseruares. Nam cum maiora negotia, & difficiliores causarum exitus liberum tibi esset sub nostræ sententiæ expectatione suspendere, nec ratio tibi, nec necessitas fuit in id, quod mensuram tuam excederet, deuiandi. Abundant enim apud te monitorum scripta nostrorum, quibus te de omnium actionum temperantia frequenter instruximus: ut commendatas tibi Christi ecclesias per exhortationem charitatis ad salubritatem obœdientiæ prouocares, quia etsi plerunq; existunt inter negligentes, uel desides fratres, quæ oporteat maiore authoritate curari: sic tamen adhibenda est correptio, ut semper sit salua dilectio. Vnde & beatus apostolus Paulus ad ecclesiasticum regimem Timotheum imbuens dicit, Seniorem ne increpaueris, sed obsecra, ut patrem, iuuenes ut fratres, anus ut matres, iuuenculas ut sorores in omni castitate. Quę moderatio, si quibuscunq; inferioribus membris ex apostolica institutione debetur, quanto magis fratribus, & coepiscopis nostris sine offensione reddenda est, ut licet nonnunquam accidant, quæ in sacerdotalibus sunt reprehendenda personis: plus tamē erga corrigendos agat beneuolentia, quam seueritas, plus cohortatio, quam † commotio, plus charitas, quam potestas. Sed ab his, qui quæ sua sunt quærunt, non quæ Christi Iesu, facile ab hac lege disceditur, & dum dominari magis, quam consulere subditis placet, honor inflat † superbiam, & quod prouisum est ad concordiam, tendit ad noxiam, quod, ut necesse habemus ita dicere, nō de paruo animi dolore procedit. Meipsum enim quodammodo trahi in culpā sentio, cum te à traditis tibi regulis immodice discessisse cognosco, qui si tuæ æstimationis parum diligens eras, meæ saltem famæ parcere debuisti: ne, quæ tuo tantum facta sunt animo, nostro uiderentur gesta iudicio. Relegat fraternitas tua paginas nostras, omniaq; ad tuos emissa maiores apostolicæ sedis præsulum scripta percurrat, † & uel à me, uel à præcessoribus meis inueniet ordinatum, quod à te cognouimus esse præsumptum. Venit nanq; ad nos cum episcopis prouinciæ suæ frater noster Atticus, ueteris Epiri Metropolitanus antistes, & de indignissima afflictione, quam pertulit, lachrymabili actione conquestus est, coram adstantibus † diaconis tuis: qui querelis flebilibus nihil contra † referendo, ea, quæ nobis ingerebantur

Authoritas Ro. pont.

Inductio ad mansuetudinem.

1. Timo. 5.

al's † cōmutatio. Philip. 2.

al's † in superbiā

forte † an.

Narratio facti.

al's † diaconibus

al's † ferendo.

rebantur, fide non carere monstrabant. Legebatur quoq; in literis tuis, quas ijdem diaconi tui detulerunt, quod frater Atticus Thessalonicam uenisset, quodq; †consensum suum etiam scripturæ professione signasset, ut de illo non aliud à nobis posset intelligi, quã proprij arbitrij, & spõtaneæ deuotionis fuisse, quod uenerat, †quodq; chartulam de obœdientiæ sponsione conscripserat: in cuius tamen chartulæ mentione signũ prodebeatur iniuriæ. Non enim necessariũ fuerat, ut obligaretur scripto, qui obœdientiam suam ipso iam uoluntarij aduentus probabat officio, unde deplorationibus supradicti hæc uerba epistolæ tuæ testimonium præbuerunt, & per hoc, quod non est tacitum, nudatum est illud, quod silentio fuerat adopertum, aditam scilicet Illyrici præfecturam, & sublimissimã inter mundanos apices potestatem in exhibitionẽ insontis antistitis incitatam, ut missa executione terribili, quæ omnia sibi officia publica ad effectum præceptionis adiungeret, à sacris ecclesiæ adytis nullo uel falso insimulatus crimine extraheretur sacerdos: cui non ob molestiam ægritudinis, non ob sæuitiam hyemis darentur induciæ, sed iter asperum, & periculis plenum per inuias niues agere cogeretur, quod tanti laboris, tantiq; discriminis fuit, ut ex his, qui episcopum comitati sunt, quidam defecisse dicantur. Multum stupeo frater charissime, sed & plurimum doleo, quod in eum, de quo nihil amplius indicaueras, quam quod euocatus adesse differret, & excusationem infirmitatis obtenderet, tam atrociter, & tam uehementer potueris commoueri: præsertim cũ etiam, si tale aliquid mereretur, expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberem. Sed ut uideo bene de meis moribus existimasti, & quam ciuilia pro conseruanda sacerdotali concordia responsurus essem, uerissimę præuidisti. Et ideo motus tuos exequi sine dissimulatione properasti: ne, cum moderationis nostræ aliud disponentia scripta sumpsisses, faciendi id, quod factum est, licentiam non haberes. An forte aliquod tibi facinus innotuerat, & Metropolitanũ episcopum noui apud se criminis pondus urgebat? At hoc quidem alienũ ab illo esse etiam tu nihil ei obijciendo confirmas, sed etiã si quid graue, intolerandumq; committeret, nostra erat expectanda censura: ut nil prius ipse decerneres, quam quod nobis †placeret, agnosceres. Vices enim nostras ita tuæ credidimus charitati, ut in partem sis uocatus sollicitudinis, nõ in plenitudinẽ potestatis, unde sicut multum nos ea, quę à te pie sunt curata, lætificant: ita nimiũ ea, quæ sunt perperã gesta, contristant, & necesse est post multarũ experimenta causarum sollicitius prospici, & diligentius præcaueri: quatinus per spiritum charitatis, & pacis omnis materia scandalorum de ecclesijs domini, quas tibi commendauimus, auferatur, præeminente quidem in illis prouincijs episcopatus tui fastigio, sed amputato totius usurpationis excessu.

alś † concessiam

alś † quod uerã quoq; chartulã·

Violentia in co episcopum·

3·q 6·c· Multum stupeo·

alś † placere cognosceres·

Vt Metro-

Vt Metropolitanis sua iura seruent. Cap. XXXII.

IGitur secundum sanctorum patrum canones, spiritu dei conditos, & toti tius mundi reuerentia consecratos, Metropolitanos singularũ prouinciarũ episcopos, quibus ex delegatione nostra fraternitatis tuæ cura prætenditur, ius traditæ sibi antiquitus dignitatis intemeratum habere decernimus: ita ut à regulis præstitutis nulla aut negligentia, aut præsumptione discedant. XXXII. 25. q. 2. c. Igitur secundum.

Vt à Metropolitanis nõ laici, non bigami, nõ uiduarũ mariti, sed inrepræhensibiles ordinent̃ episcopi. Cap. XXXIII.

IN ciuitatibus, quarum rectores obierint, de substituẽdis episcopis hæc forma seruetur, ut is, qui ordinandus est, etiam si bonæ uitæ testimonio fulciatur, non laicus, non neophytus, nec secundæ cõiugis sit maritus, aut qui unã quidem habeat, uel habuerit, sed quã sibi uiduã copularit. Sacerdotum em̃ tam excellens est electio, ut hæc, quæ in alijs mẽbris ecclesiæ nõ uocantur ad culpam, in illis tamen habeantur illicita. XXXIII. Dist. 32. c. O'm sacerdotum.

Quod subdiaconis carnale connubiũ deneget̃. Cap. XXXIIII.

NAm cum extra clericorũ ordinem cõstitutis nuptiarũ societati, & pro creationi filiorum studere sit liberũ arbitrium, ad exhibẽdam tamẽ pfectæ cõtinentiæ puritatẽ, ne subdiaconis quidẽ connubiũ carnale cõceditur, ut & qui habent, sint tanquã non habentes, & qui nõ habent, pmaneant singulares. Quod si in hoc ordine, qui quartus est à capite, dignum est custodiri, quanto magis in primo, uel secũdo, tertióue seruandum est ne aut leuitico, aut presbyterali honore, aut episcopali excellẽtia quisquã idoneus æstimet̃, qui se à uoluptate uxoria necdum frænasse detegitur. XXXIIII 1. Cor. 7.

Vt nullus inuitis ordinetur antistes. Cap. XXXV.

CVm ergo de summi sacerdotis electiõe tractabitur, ille omĩbus præponatur, quẽ cleri, plebisq; consensus cõcorditer postularint, ita ut si in aliam forte personã partium se uota diuiserint, Metropolitani iudicio is alteri + præferatur, qui maioribus & studijs iuuatur, & meritis, tantũ ut nullus inuitis, & nõ petentibus ordinet̃, ne ciuitas episcopum non optatum aut contemnat, aut oderit, & fiat minus religiosa, quã conuenit, cui non licuerit habere, quem uoluit. XXXV. Dist 63. c. fi. al. + prepõatur

Vt Metropolitanus Epiri de electo, quẽ est ordinaturus episcopum, ad Thessalonicensem pontificem referat, & de Metropolitano electo similiter puinciales episcopi. Caput XXXVI.

XXXVI Dist.63.c.De persona. DE persona autē consecrandi episcopi, & de cleri, plebisq; cōsensu Metropolitanus episcopus ad fraternitatē tuam referat, quodq; in prouincia bene placuit, scire te faciat, ut ordinationē rite celebrandam tua quoq; firmet authoritas, quæ rectis dispositiōibus nihil moræ, aut difficultatis debebit afferre, ne gregibus domini diu desit cura pastorum.

Dist.63.c. Metropolitano, Item dist.77.c.2. Metropolitano uero defuncto, cū in locū eius alius fuerit subrogādus, prouinciales episcopi ad ciuitatē Metropolim cōuenire debebūt, ut oīm clericorū, atq; oīm ciuiū uolūtate discussa, ex presbyteris eiusdē ecclesiæ, uel ex diaconis optimus eligat. De cuius noīe ad tuam notitiā prouinciales referant sacerdotes, impleturi uota poscentiū, cū qd' ipsis placuit, tibi quoq; placuisse cognouerint. Sicut em̄ iustas electiones nullis dilationibus uolumus fatigari, ita nihil permittimus te ignorante præsumi.

Vt bina per annū prouincialia episcoporū cōcilia celebrent, & si res difficil' emerserit, nec fuerit Thessalonicē. episcopi iudicio terminata, ad Romanū referat antistitem. Cap.XXXVII.

XXXVII Dist.18.c.De cōcilijs. DE concilijs autē episcopalibus nō aliud indicimus, quā sancti patres salubriter ordinarūt, ut scilicet bini cōuentus p annos singulos habeantur, in qbus de oībus querelis, quæ int' diuersos ecclesiæ ordines nasci adsolēt, iudicet, ac si forte int' ipsos, q̄ præsunt, de maioribus (qd' absit) peccatis causa nascit, quæ prouinciali nequeat examine diffiniri, fraternitatem tuam de totius negocij qualitate Metropolitanus curabit instruere, ut si coram positis partibus nec tuo fuerit res sopita iudicio, ad nostram cognitionem, quicquid illud est, transferatur.

Vt siquis episcopus suā deserens ciuitatē maiorē sedem ambitus causa petierit, nec illam obtinere poterit, & sua carere debebit. Cap.XXXVIII.

XXXVIII 7.q.1.c.Siquis episcopus. SIquis autē episcopus, ciuitatis suæ mediocritate despecta, administrationē loci celebrioris ambierit, & ad maiorē se plebem quacūq; ratione transtulerit, à cathedra quidē pellatur aliena, sed carebit & propria, ut nec illis præsideat, quos per auaritiā concupiuit, nec illis, quos per superbiam spreuit. Suis igitur terminis quisq; contentus sit, nec supra mēsuram iuris sui affectet augeri.

Vt nullus alienum clericum sollicitare, uel tenere præsumat, suo episcopo nō præbente cōsensum. Cap.XXXIX.

XXXIX 19.q.2.c. Alienum clericum. ALienum clericū, inuito episcopo ipsius, nemo suscipiat, nemo sollicitet, nisi forte ex placito charitatis id inter dantē, accipientemq; cōuenerit. Nam grauius iniuriæ reus est, q de fratris ecclesia id, qd' est utilius, aut præcio-

aut preciosius audet, uel allicere, uel tenere, Itaq; si intra prouinciã res agitur, transfugam clericũ ad ecclesiam suam Metropolitanus redire cõpellet. Si autem longius recessit, tui praecepti authoritate reuocabitur, ut nec cupiditati, nec ambitioni occasio relinquatur.

Vt in euocãdis ꝓuincialibus episcopis à Thessalonicẽse põtifice moderatio cõseruet, ne sub hoc colore sacerdotalis honor contumelijs addicat, nec amplius quã bini de ꝓuincijs episcopi, q̃s Metropolitani ꝓbauerint, dirigant. Cap. XL.

XL.

IN euocãdis autẽ à te episcopis moderatissimũ esse te uolumus, ne ꝑ maioris diligentiae specie fraternis gloriari uidearis iniurijs. Vnde si causa aliqua maior erit, ob quã rationabile, ac necessariũ sit fraternũ aduocare conuentũ, binos de singulis ꝓuincijs episcopos, quos Metropolitani crediderint esse mittendos, ad fraternitatem tuam uenire sufficiat.

Vt nõ amplius à statuto cõcilij tẽpe, quã dies XV. remorent episcopi, & si inter eos fuerit oborta cõtentio, cũcta Ro. põtifici sub gestorũ insinuatione pãdant: ut ab eo qđ deo placuerit, ordinet. Cap. XLI.

XLI.

ITa ut à praestituto tẽpore ultra XV. dies, q̃ cõuenerint, nõ retardent. Si aũt in eo, qđ cum fratribus tractandũ, definiendũue credideris, diuersa eorũ fuerit à tua uolũtate sentẽtia, ad nos oĩa sub gestorũ testificatiõe ferẽtur, ut remotis ambiguitatibus, qđ deo placeat, decernat. Ad hunc eñ finẽ oẽm affectum nostrũ, curãq; dirigimus, ut qđ ad unitatẽ concordiae, & qđ ad custodiã ꝑtinet disciplinae, nulla dissensione uiolet, nulla desidia negligat. Et te igitur frater dilectissime, & eos fratres nostros, qui de tuis offenduntur excessibus, cum tamẽ non similis sit oĩbus materia querelarum, hortor, & moneo, ut quae pie sunt ordinata, salubriterq; disposita, nulla cõcertatione turbẽtur, nemo quod suũ est, quaerat, sed quod alterius. Et sicut ait apostolus, unusquisq; uestrũ proximo suo placeat in bono ad aedificationem. (1.Cor.10. Ro.15.) Non eñ poterit unitatis nostrae firma esse cõpago, nisi nos ad insepabilem soliditatẽ uinculum charitatis adstrinxerit, quia sicut in uno corpore multa mẽbra habemus, oĩa autem membra nõ eundem actum habent: ita multi unũ corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius mẽbra. (Ro.12. 1.Cor.12.) Connexio totius corporis unam sanitatẽ, unam pulchritudinem facit. Et haec quidem cõnexio totius corporis unanimitatẽ requirit, sed praecipue exigit concordiã sacerdotum, quibus & si dignitas cõmunis non est, tamẽ ordo generalis est. Quoniã & inter beatissimos apostolos (Primatus Petri.) in similitudine honoris fuit quaedã discretio potestatis, & cum oĩm par esset electio, uni tamẽ datum est, ut caeteris praeemineret. De qua formae episcoporum quoq; est orta distinctio. Et magna + dispositione pro- (alit ordinatiõe)

uisum est, ne omnes sibi omnia uendicarent, sed essent in singulis prouin cijs singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia, & rursum quidam in maioribus urbibus cōstituti sollicitudinē eius susciperēt ampliorem, per quos ad unam Petri sedem uniuersalis ecclesię cura cōflueret. &
1.q.6.c. Qui scit
nihil usquā à suo capite dissideret. Qui ergo scit se quibusdā præpositū, non moleste ferat aliquē sibi esse prælatum, sed obœdientiā, quā exigit,
Matth. 23.
etiam ipse dependat, & sicut non uult grauis oneris sarcinā ferre, ita non
Matth. 11.
audeat alijs importabile pōdus imponere. Discipuli enim̄ sumus humilis, & mitis magistri, dicētis Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiē animabus uestris, iugum enim̄ meum suaue est, & onus meū leue est. Quod quomodo experiemur, nisi & illud in obseruantiā ueniat,
Matth. 20. Luc. 22.
qđ idem dominus ait: Qui maior est uestrū, erit minister uester, qui au-
Luc. 14.
tem se exaltauerit, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur.

Explicit epistola Leonis ad Anastasium Thess.
Incipit eiusdē epistola ad Nicetā Aquileieñ.

LEo Nicetę episcopo Aquileiensi salutē. Regressus ad uos filius meus Adeodatus, sedis nostræ diaconus, dilectionē tuam poposcisse memorauit, ut de his authoritatē apostolicæ sedis acciperes, quæ quidē magnam difficultatem dijudicationis uidentur afferre, sed pro inspectione temporalium necessitatum adhibenda curatio est, ut uulnera, quæ aduersitate hostilitatis inlata sunt, religionis maxime ratione sanentur.

Quod debeant fœminæ, quæ captis uiris nupserant alijs, regressis de captiuitate uiris prioribus copulari, ut quod suum est unusquisq; recipiat. Cap. XLII.

XLII.
34.q.1.c. Cum per bellicam.
CVm ergo per bellicam cladem, & per grauissimos hostilitatis incursus ita quædā dicatis diuisa esse cōiugia, ut abductis in captiuitatem uiris fœminæ eorum remanserint destitutæ, quæ uiros ꝓprios aut interemptos putarent, aut nunquā à dominatione crederent liberādos, & in aliorum coniugiū solitudine cogēte transierint, cunctis nunc statu rerum, auxiliante domino, in meliora cōuerso nonnulli eorū, qui putabant̄ perijsse, remearint, merito charitas tua uidet̄ ambigere, quid de mulieribus, quæ alijs iūctę sunt uiris, à nobis debeat ordinari. Sed quia nouimus scriptū, quod à deo iūgitur mulier uiro, & iterum præceptū agnouimus, ut quod
Prouer. 19. & 26. Matth. 19.
deus iunxit, homo non separet, necesse est, ut legitimarū fœdera nuptiarum redintegrāda credamus, & remotis malis, quæ hostilitas intulit, unicuiq; id. quod legitime habuit, reformetur, omniq; studio procurandum est, ut recipiat unusquisq; quod proprium est.

Quod non

Quod non ꝓbetur esse culpabilis, qui uxorē capti in matrimonio uidetur esse sortitus. Cap. XLIII.

NEc tamē culpabilis iudicetur, & tanquā alieni iuris peruasor habeatur, qui personam eius mariti, qui iam nō esse existimabatur, assumpsit. Sic enī multa, quæ ad eos, qui in captiuitatem ducti sunt, in ius alienum transire potuerunt, & tamen plenū iustitiæ est, ut ijsdem reuersis, ꝓpria reformētur. Quod si in mancipijs, uel in agris, aut etiā in domibus, ac possessionibus rite seruatur, quanto magis in coniugiorū redintegratione faciendum est, ut quod belli necessitate turbatum est, pacis remedio reformetur? XLIII.

Vt si uiri de captiuitate regressi, intēperantia uxorum offensi non fuerint, & uoluerint eas in coniugiū recipere, liberā habeant facultatem. Cap. XLIIII.

ET ideo si uiri post longam captiuitatem reuersi ita in dilectione suarum coniugum perseuerēt, ut eas cupiant in suum redire consortiū, omittendum est, & inculpabile iudicandum, quod necessitas intulit, & restituendum est quod fides poscit. XLIIII.

Vt si mulieres ad priores maritos redire noluerint, uelut impiæ, ecclesiastica cōmunione priuandæ sint. Cap. XLV.

SI autem aliquæ mulieres ita posteriorum uirorum amore sunt captæ, ut malint his cohærere, quā ad legitimū redire cōsortium, merito sunt notandæ, ita ut etiam ecclesiastica cōmunione priuentur, quæ de re excusabili contaminationem criminis elegerunt, ostendentes sibimet pro sua incontinentia placuisse, quod iusta remissio poterat expiare. Redeant ergo ad suum statum uoluntaria redintegratione cōiugia, neq; ullo modo ad opprobrium malæ uoluntatis trahatur, quod conditio necessitatis extorsit, quia sicut hæ mulieres, quæ reuerti ad uiros suos noluerint, impiæ sunt habendæ, ita illæ, quæ in affectū ex deo initum redeunt, merito sunt laudandæ. XLV.

Captiuis aut terrore, aut fame, non ueneratione cibos immolatitios edere compulsis pœnitentia concedenda. Cap. XLVI.

DE his autem christianis, qui inter eos, à quibus fuerant captiuati, immolatitijs cibis asserūtur esse polluti, cōsultationi charitatis tuæ hoc etiam respondendū esse credidimus, ut pœnitētiæ satisfactione purgētur, quæ non tam temporis longitudine, quā cordis compunctione pensanda est. XLVI.

da est. Et siue hoc terror extorserit, siue fames suaserit, nō dubitetur abolendum, cū huiusmodi cibus ꝑ metu, aut indigētia, nō ꝑ religionis ueneratione sit sumptus.

Quod hi, q̄ ad iteratione baptismi uel ui, uel timore coacti animos inclinarūt, pœnitētiæ sint subleuādi remedio: ita ut senilis ætatis, paruulorū quoq;, & ægritudinū, cæterarūq; necessitatū habeāt sollicita cōsyderatione respectus. Cap. XLVII.

XLVII. HI uero, de quibus similiter dilectio tua nos credidit consulendos, qui ad iterandum baptismū uel metu coacti, uel errore traducti sunt, & nunc se contra catholicæ fidei sacramentū egisse cognoscunt, ea est custodienda moderatio, qua in societatē nostrā non nisi per pœnitentiæ remedium, & per impositionē episcopalis manus, cōmunionis recipiant unitatem. Tempora pœnitudinis, habita moderatione, tuo constituenda iudicio, prout conuersorū animos inspexeris esse deuotos, pariterq; etiam habentes ætatis senilis intuitum, & periculorū quorumcq;, aut ægritudinum respicientes necessitates. In quibus siq̄s ita grauiter urgeatur, ut dum adhuc pœnitet, de salute ipsius desperetur, oportet ei per sacerdotalem sollicitudinem cōmunionis gratia subueniri.

16. q. 7. c. Tempora.

Vt hi, qui ab hæreticis baptizati sunt, sola sancti spiritus inuocatione firmentur. Cap. XLVIII.

XLVIII. NAm hi, qui baptismū ab hæreticis acceperunt, cū baptizati antea nō fuissent, sola sancti spiritus inuocatiōe per impositionē manuū confirmandi sunt, quia formā tantum baptismi sine sanctificationis uirtute, sumpserunt. Et hanc regulā, ut scitis, seruandā in omībus ecclesijs prædicamus, ut lauacrū semel initum nulla iteratione uioleť, dicente apostolo, Vnus deus, una fides, unū baptisma, cuius ablutio nulla iteratione temeranda est, sed, ut diximus, sola sanctificatio spiritus sancti inuocanda est, ut quod ab hæreticis nemo accipit, à catholicis sacerdotibus consequatur. Hanc aūt ep̄lam nostrā: quā ad consultationē tuæ fraternitatis emisimus, ad oēs fratres, & cōprouīciales tuos episcopos facias puenire, ut oīm obseruātiæ data ꝓsit authoritas. Datū. XII. Kal. Apriliū Conss. Maioriano Augusto.

1. q. 1. c. Hi qui bap.
Ibidem c. Hanc regulam.
Ephe. 4.

In causa Lupicini episcopi Leo uniuersis episcopis per Cæsariensem Mauritaniā constitutis. Cap. XLIX.

XLIX. CVm de ordinationibus sacerdotum quædā apud uos inlicite usurpata crebrior ad nos cōmeantiū sermo pferret, ratio pietatis exegit, ut pro sollicitudine (quam uniuersæ ecclesiæ ex diuina institutione dependimus) rerum fidem studeremus agnoscere, uicem curæ nostræ

proficiscenti à nobis cõfratri, & consacerdoti nostro Potentio delegãtes, qui secundũ scripta, quæ per ipsum ad uos direximus, de episcopis, quorum culpabilis ferebatur electio, quid ueritas haberet, ingreret, nobisq; omnia fideliter indicaret. Vnde quia idem plenissime notitiæ nostræ cuncta reserauit, & sub quibus, qualibusq; rectoribus quędam christi plebes in partibus prouinciæ Cæsariensis habeãtur, syncera nobis relatione patefecit, necessarium fuit, ut dolorem cordis nostri, quo pro dominicorũ gregum periculis æstuamus, datis nunc quoq; ad dilectionem uestram literis promeremus, mirantes tantum apud uos per occasionem temporis impacati aut ambientium præsumptionẽ, aut tumultum ualuisse popularem, ut indignis quibusq;, & longæ extra sacerdotale meritũ constitutis pastorale fastigiũ, & gubernatio ecclesiæ dederetur. Non est hoc cõsulere populis, sed nocere, nec præstare regimen, sed augere discrimẽ. Integritas ẽm præsidentium salus est subditorum, & ubi est incolumitas obediẽtiæ, ibi sana est forma doctrinæ. Principatus autẽ, quem aut seditio contulit, aut ambitus occupauit, etiam si moribus + atq; actibus non offendit, ipso tamen initij sui est perniciosus exemplo, & difficile est, ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio. Quod si in quibuslibet ecclesiæ gradibus prouidenter, sciẽterq; curãdum est, ut in domini domo nihil sit inordinatum, nihilq; præposterum, quãto magis elaborandum est, ut in electione eius, qui supra omnes gradus constituitur, non erretur? Nam totius familiæ domini status, & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore, + non inueniatur in capite. Vbi est illa beati Pauli apostoli per spiritum dei emissa præceptio: qua in persona Timothei omnium christi sacerdotum numerus eruditur, & unicuiq; nostrum dicitur. Manus cito nemini imposueris, neq; cõmunices peccatis alienis? Quid est cito manus imponere, nisi ante ætatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum obœdiẽtiæ, laboris, ante experiẽtiam disciplinæ sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid est cõmunicare peccatis aliẽnis, nisi & talem effici ordinantem, qualis est ille, qui non meruit ordinari? Sicut enim boni operis sibi comparat fructum, qui rectum tenet in eligendo + sacerdote iudicium: ita graui semetipsum afficit damno, qui in suum collegium adsumit indignum. Non ergo in cuiusquã persona prætermittendum est, quod in statutis generalibus continetur, nec putandus est honor ille legitimus, qui fuerit cõtra diuinæ legis præcepta conlatus. Dicente ẽm apostolo, ut inter alias + electionis regulas is episcopus ordinetur, quem unius uxoris uirum fuisse, aut esse cõstiterit. Tam sacrata semper habita est ista præceptio, ut etiã de muliere sacerdotis eligẽdi eadem intelligeret seruanda conditio: ne forte illa, + priusquã in matrimonium eius ueniret, qui aliam non habuisset uxorem, alterius uiri esset experta coniugium.

Quis igitur

Dist. 61. c. Miramur.

1. q. 1. c. Principatus.
al's + totq;

al's + non sit
Cito manus imponẽda nõ sunt
1. Timo. 5.
Dis. 78. Quid est

al's + sacerdot.

1. Timo. 3.
als + electiones regularis. Virginem ducere uxorem.
al's + quæ in societatem eius

al's † tolerare. Quis igitur † dissimulare audeat, quod in tanti sacramenti perpetrat̃ iniuriam, cum huic magno, uenerandoq; mysterio nec diuinæ quidem legis statuta defuerint, quibus euidenter est definitũ, ut uirginẽ sacerdos accipiat, & alterius thorum nesciat coniugis, quæ uxor futura est sacerdotis? *Leui. 21. Ezech. 44.* Iam tunc enĩ in sacerdotibus figurabat̃ christi, & ecclesiæ spiritale cõiugium, ut quoniã uir caput est mulieris, discat sponsa uerbi nõ alium uirum nosse, quã Christum. *Ephe. 5. 1. Cor. 11.* Qui merito unã elegit, unam diligit, & aliã præter ipsam suo cõsortio non adiũgit. Si ergo etiã in ueteri testamẽto hæc sacerdotalium cõiugiorũ forma seruata est: quanto magis sub Euãgelij gratia constituti apostolicis debemus seruire præceptis? Vt quemlibet quis bonis moribus præditus, & sanctis operibus inueniatur ornatus, nequaquã tamen uel ad Diaconi gradum, uel ad presbyterij honorẽ, uel ad episcopatus culmen ascẽdat: si aut ipsum nõ unius uxoris uirum, aut uxorẽ eius non unius uiri fuisse claruerit? *1. Timo. 3.* Monẽte uero apostolo, atq; dicente, Et hi autem ꝓbent̃ primũ, & sic ministrent, quid aliud intelligẽdum putamus nisi ut in his ꝓuectionibus non solũ matrimoniorũ castimoniã, sed etiam laborũ merita cogitemus, ne aut à baptismo nouellis, aut à sæculari actu repente conuersis officiũ pastorale credat̃? *Ne ordinentur indigni.* Cum omẽs gradus militiæ Christianæ de incremẽtis ꝓfectuum debeant æstimari, an possint cuiquã maiora cõmitti, merito beatorum patrum uenerabiles sanctiones, cum de sacerdotum electione loquerent̃, † eosdẽ ut idoneos sacris administrationibus censuerunt, qui multo tempore per singulos officiorũ gradus prouecti, experimentum sui ꝓbabile præbuissent, ut unicuiq; testimoniũ uitæ suæ actuũ suorũ ratio † perhiberet. *forte † eos demũ* *al's † perhibetur* Si enĩ ad honores mundi sine suffragio temporis, sine merito laboris indignũ est peruenire, & notari ambitus solent, quos ꝓbitatis documẽta non adiuuant, quã diligens, & quã prudens habẽda est dispensatio diuinorũ munerum, & cœlestium dignitatum? ne in aliquo apostolica, & canonica decreta uiolentur, & his ecclesia domini regenda credat̃, qui legitimarum institutionũ nescij, & totius humilitatis ignari non ab infimis sumere incrementum, sed à summis uolunt habere principiũ, cum ualdẽ iniquũ sit, & absurdum, ut imperiti magistris, noui antiquis, & rudes præferãtur emeritis. In domo quidem magna necesse est, sicut apostolus † dixit, ut uasa diuersa sint, quædã aurea, & argentea, quædam uero lignea, & fictilia, sed horum ministerium pro materiæ qualitate † diuiditur, nec qui est pretiosorum, idem usus & uilium. *al's † differit. 2. Timo. 2. al's † discernitur Nec idẽ est preciosorũ usus & uilium.* Nam inordinata erunt omnia, si fictilia aureis, & post lignea præferuntur argenteis. Sicut autem in ligneis, & fictilibus eorum hominũ species figurat̃, qui nullis adhuc uirtutibus nitent, ita in aureis, & argenteis hi sine dubio declarant̃, qui per lõgæ eruditionis ignẽ, & per fornacẽ diuturni laboris excocti aurum probatum, & argentũ purum esse meruerunt.

Quibus si

Quibus si merces pro deuotione non redditur, omnis ecclesiastica disciplina resoluitur: omnis ordo turbatur, dum in ecclesia, qui nullum subierunt ministerium, peruerso eligentium iudicio indebitum obtinent principatū. Cum ergo inter uos tantū ualuerint aut studia popularum, aut ambitus superborum: ut non solum laicos, sed etiam secundarum uxorum uiros, aut uiduarum maritos ad officium cognoscamus pastorale prouectos: nō ne apertissimæ exigunt causæ, ut ecclesiæ, in quibus ista commissa sunt, iudicio seueriore + repurgentur, & non solum in tales præsules, sed etiam in ordinatores eorum ultio competens proferatur? Sed circumstant nos hinc mansuetudo clementiæ, hinc censura iustitiæ: & quia uniuersæ sedis apostolicæ pietate compellimur ita nostram temperare sententiam, ut trutinato pondere dilectorum, quorum utiq; non una mensura est, quædam + definiamus utcunq; toleranda, quædam uero penitus amputanda. Et enim qui uel secundas nuptias inierunt, uel uiduarum se coniugio sociarunt, nec apostolica, nec legalis authoritas sacerdotium obtinere permittit. Et multo magis illum, si fuerit in uestro iudicio confutatus, qui, sicut ad nos relatum est, duarum simul est maritus uxorum, + & illum, qui ab uxore dimissus, alteram duxisse perhibetur. Cæteros uero, quorum prouectio hoc tantum reprehensionis incurrit, quod ex laicis ad officium episcopale delecti sunt, neq; ex hoc, quod uxores habent, possunt esse culpabiles, susceptum sacerdotium tenere permittimus non præiudicantes apostolicæ sedis statutis, nec beatorum patrum regulas resoluentes, quibus salubriter constitutum est, ne primum, aut secundum, aut tertium in ecclesia gradum quisquam laicorum, quibuslibet suffragijs fultus ascendat: priusquam adhoc meritum per legitima augmenta perueniat. Quod enim nunc utcunq; patimur esse ueniale, inultum postmodum esse non poterit, si quisquam id, quod omnino interdicimus, + usurpare præsumpserit. Quia remissio peccati non dat licentiam delinquendi, neq; quod potuit aliqua ratione concedi, fas erit amplius impune committi. Cum itaq; de omnibus ferè, quæ fratris nostri Potentij relatio continebat, plenissime dilectionem uestram per Dauid fratrem, & coepiscopum nostrum, qui & sacerdotij merito nobis est probatus, & moribus uideatis instructum. Superest fratres, ut concorditer & salubres suscipiatis hortatus, & nihil per contentionem agētes, sed ad omne studium deuotionis unanimes diuinis, & apostolicis constitutionib. + seruiatis, & nullo patiamini prouidentissima canonum decreta uiolari. Quæ enim nunc certarum remisimus consyderatiōe causarum, antiquis deinceps custodienda sunt regulis, ne quod ad tempus pia leuitate concessimus, iusta + post hæc ultione plectamus, in eos specialius, & propensius cōmouendi, qui in episcopis ordinandis sanctorum patrum statuta neglexerint, & quos refutare debuerint, consecrauerint,

Indignorū promotio.

al's + purgentur
1. q. 7. c. Exigit causæ.

al's + credamus.

al's + uel.

Nic. con. c. 2.

al's + usurparit siue præsumpserit.

al's + pareatis.

al's + postulatiōe

1. q. 1. Si qui episcopi. Et i. 25. q. 2. Si qui. Dist. 80. Illud sane.

uerint. Vnde si qui episcopi talem consecrauerint sacerdotem, qualem esse nõ liceat, etiam si aliquo modo damnum proprij honoris euaserint: ordinationis tamen ius ulterius non habebunt, nec unquam ei sacramento interer unt, quod neglecto diuino iudicio imerito præstiterunt. Illud sane, qđ ad sacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia uolumus canonum statuta seruari: ut non in quibuslibet locis, neq; in quibuscunq; castellis, & ubi ante non fuerunt episcopi, consecrentur: cum ubi minores sunt plebes, minoresq; conuentus, presbyterorum cura sufficiat, episcopalia autem gubernacula non nisi maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oporteat præsidere, ne quod sanctorum patrum diuinitus inspirata decreta uetuerũt, uiculis, & possessionibus uel obscuris, & solitarijs municipijs tribuatur sacerdotale fastigium, & honor, cui debent excellentiora committi, ipsa sui numerositate uilescat. Quod nunc in sua dioecesi Restitutus episcopus factum esse causatus est, & rationabiliter postulauit, ut si episcopi eorum locorum, in quibus non debuerant ordinari, humana cõditione decesserint, loca ipsa ad ius eius antistitis redeant, cuius fuerint ante priora, & inutile est, ut sacerdotalis dignitas inconsyderata ordinandis facilitate superflua multiplicatione minuatur.

In Sardicen. cõc. 6.

Similis canõ ponitur 32. q. 5. Illæ autem famulæ dei.
alś † in uiduarũ

De his autem, quæ in sacro uirginitatis proposito constitutæ barbaricã pertulere uiolentiam, & integritatem pudoris non animo, sed corpore perdiderunt, ea nobis uidetur seruanda moderatio, ut neq; † uiduarum dejiciantur gradu, nec in sacrarum, & perseuerantium uirginũ numero censeantur, quibus, si in omnibus uirginalibus perseuerant, & castimoniæ soliditatem mẽte custodiunt, sacramentorum non est neganda communio, quia iniustum est illas in eo uel argui, uel notari, quod non uoluntas amitit, sed uis hostilis eripuit. Causam quoq; Lupicini episcopi illic iubemus audiri, cui multum, & sæpius postulanti cõmunionem, † ac rationem reddimus, quoniam cũ ad nostrum iudicium prouocasset, immerito eum pendente negotio, à communione uidebamus fuisse suspensum. Adiectum etiam illud est, quod huic temere superordinatus esse cognoscitur, qui nõ debuit ordinari, antequã Lupicinus in pñti positus, aut cõfutatus, aut certe confessus iuste posset subiacere sententiæ, † ut uacantẽ locum, quẽadmodũ disciplina ecclesiastica exigit, is, qui cõsecrabatur, acciperet. Siquæ uero aliæ emerserint causæ, quæ ad statũ ecclesiarum, & ad concordiã pertineant sacerdotũ, illic sub timore domini uolumus iudicio uentilentur, & de componẽdis, atq; compositis omnibus ad nos relatio plena mittatur: ut ea, quæ iuxta ecclesiasticum morem iuste, & rationabiliter fuerint definita, nostra quoq; sententia roborentur. Dat. IIII. Id. Augusti.

Hic irritus uidetur canon Aurelij de non appellando ad Transmarina iudicia.

alś † conuocantem. forte tunc uacantem.

EXPLICIVNT DECRETA
papæ Leonis.

Ilarius, natione Sardus, patre Crispino, ad Leonis tempora peruenit. Hic instituit, ne pontifices deinceps successorem sibi deligerent, quæ institutio ad omnes ecclesiasticos gradus pertinet. Fecit & decretalem, ac per uniuersum orbem sparsit, epistolas quoq; conscripsit de fide catholica. In baptisterio autẽ Constantinianæ Basilicæ tria oratoria ædificauit auro, & pretiosis lapidibus distincta, tribus sanctis dedicata, Ioanni Baptistæ, Ioanni euangelistæ, & sanctæ cruci, quorũ ianuæ erant æneæ, argẽto cælato claræ. In oratorio aũt τοῦ ςαυϱοῦ .i. crucis erat lignũ crucis, auro clausum, & ornatum gẽmis. Stabat & eo loci agnus aureus .II. librarũ in columna Onychina. Ante oratoriũ erant colũnæ miræ magnitudinis, quæ dicuntur Hecaton. In fonte Ioannis erat lucerna aurea librarum decem, cerui argẽtei tres .LXXX. librarum, aquam fundentes, columba aurea duarũ librarum. Addidit & oratorium sancti Stephani baptisterio Lateranensi. Duas quoq; bibliothecas apud eundem locum ædificauit. Ad lunã uero monasterium in urbe struxit. Omitto dona templis oblata, quæ quidem proprie infinita fuere ex auro, argento, marmoribus, & gemmis. Vbi autem ea peregisset, quæ ad optimum pontificem pertinebant, tum in extruendis templis, ornandisq;, tum & docendo, admonendo, castigando, eleemosynasúe, ubi erat opus, præbendo moritur. Creatis prius de more quinq; & .XX. presbyteris, diaconis quinq;, episcopis duobus & .XX. Sepelitur autem in crypta S. Laurentij apud corpus beati Sixti. Sedit annis .VII. Men. III. Dies .X.

Opera & oratoria Hilarij.

Dona & uirtutes eius.

T.ITVLI DECRETORVM PAPAE HILARII NVMERO. VI.

Synodus habita in Basilica beatæ Mariæ. I
Adlocutio papæ Hilarij in eodem conuentu. II
Epistola prima Ascanij, uel uniuersorum episcoporũ ad Hilarium papã. III
Epistola secunda Ascanij Tarraconensis prouinciæ. IIII
Subscriptio episcoporum, qui fuerunt in synodo. V.
Præceptum Hilarij episcopi ad Ascanium de eadem causa. VI

INCIPIVNT REGVLAE HILARII

+FLABIO BASILICO ET ‡HERminerico VV.CC.Consſ.

lego † Flatio. als ‡ Hermico.

Sub die +XIII. Kalendarũ Decembrium, residente uiro uenerabili Hilario papa in Basilica sanctæ Mariæ, & Maximo Taurini ciuitatis prouinciæ Galliarũ. Ingenuo Ebrodiunensi prouinciæ SS. Mediolanensi prouinciæ SS. Saturnino +Abinionensi prouinciæ SS.

als † XVI.

SS. lego. Supra scriptæ.

lego † Aninionensi.

Petro	Portuensi	Paulino	+Aquæbiensi
Primo	Atellano	Palladio	Salpinati
Gaudentio	Abitiensi	Sotere	Neapolitano
			Tiburtio

lego + Aquæ uincẽsi.

Tiburtio	Capuano	Gaudentio	Scyllateno
Felice	Lunensi	Eubodio	Trifenensi
Eusebio	Senensi	Maioriano	Astensi
Iusto	Faberino	Felice	Sipontino
Concordio	Barino	Vrano	
Caprario	Casitano	Ianuario	Praenestino
Constantino	Aquinati	Adeodato	Cumano
Praetextato	Interamnano	Tiberio	Curium Sabinorũ
Claudio	Pausalano	Gerontio	Camerino
Adeodato	Veliterno	Lucifero	Tifernis Metauris
Crispiano	Subaugustano	Romano	Albanensi
Seruo dei	Nomentano	Florentio	Talesino
Hilario	Amerino	Candido	Tiburtino
Paulo	Foranouano	Eusebio	Sutrino
Apuleio	Tarquiniensi	Gaudentio	Antiatino
Asterio	Gabinati	Proiectitio	Nepesino
Asterio	Foroiuliensi	Philippo	Numanati
Gaudentio	Vecconensi.	Restituto &	+Octabio Aphris

lego + Octauio.

Residentibus etiam uniuersis presbyteris, astantibus quoq; diaconibus.

Hilarius episcopus ecclesiae catholicae, urbis Romae, synodo praesidens dixit.

I

Quoniam religiosus, sancto spiritu congregante, conuentus hortatur, ut quaecunq; pro disciplina ecclesiastica necessaria sunt, cura diligẽtiore tractemus: si placet fratres, ea quae ad ordinationum tenorẽ pertinẽt, iuxta diuinae legis praecepta, & Nicaenorum canonum constituta, ita adiuuante domino in omne aeuum mansura solidemus, ut nulli fas sit sine statu sui periculo uel diuinas constitiones, uel apostolicae sedis decreta temerare, quia nos, qui potissimi sacerdotis administramus officia, taliũ transgressionũ culpa respiciet, si in causis dei desides fuerimus inuenti, quia me minimus, quod timere debemus, qualiter comminetur dominus negligẽtiae sacerdotum, siquidem reatu maiore delinquit, qui potiori honore perfruitur: & grauiora facit uitia peccatorum sublimitas dignitatum. Cauendũ ergo inprimis est, ne ad + sacros gradus, sicut gestis prioribus ante praescriptum est, quisquam, qui uxorẽ non uirginem duxit, + aspiret. Repellendus est etiam quisq;, qui in secundae uxoris nuptias cõtra apostolica praecepta conuenit. Inscij quoq; literarum, necnon & aliqua membrorum damna perpessi, & hi, qui ex poenitẽtibus sunt, ad sacros ordines aspirare nõ audeant. Quisquis talium cõsecrator extiterit, factum suum ipse dissoluet; & quod

25.q.1.c. Nulli fas sit.

Ezech.3. & 33.

Dist.34. Curandum est.

al's + sacratos. al's + aspiceret

Dist.55.c. Poenitentes uel inscij.

1.q.9.c. Quod quis cõmisit.

& quod commisit inlicite, aut à decessoribus suis inuenit admissum, si pro priũ periculũ uult uitare, damnabit, nos eñ in nullo uolumus seueritatẽ ultionis exercere. Sed qui in causis dei cõtumacia, uel †delicto deliquerit, aut ipse quod perperam †fecit, abolere noluerit, in se quicquid in aliũ non resecarit, inueniet. Quod ut deinceps possit tenacius custodiri, si placet, omnes causas, & subscriptiones proprias commodate: ut synodali iudicio aditus claudatur inlicitis.

forte † delectu. als † facit.

Ab uniuersis episcopis, & presbyteris adclamatum est.

EXaudi Christe, Hilario uita D. VI. Hæc cõfirmamus, hæc docemus. D. VIII. Hæc tenenda sunt, hæc seruanda sunt. D. V. Doctrinæ uestræ gratias agimus. D. X. Ista ut in perpetuũ seruẽtur, rogamus. D. XV. Per domnum Petrum, ut in perpetuum seruentur rogamus. D. VIII. Hęc præsumptio nunquã fiat. D. X. Qui hæc uiolauerit, in se inueniet. D. VII. Et facto silentio.

D. VI. Dictũ est sexies. D. VIII. Dictum est octies.

Hilarius episcopus dixit.

PRæterea fratres noua, & inaudita: sicut ad nos, missis de Hispanijs epistolis, sub certa †relatione peruenit: in quibusdam locis peruersitatũ semina subinde nascuntur. Deniq; nonnulli episcopatum, qui non nisi meritis præcedentibus datur, nõ diuinum munus, sed hæreditarium †putant esse compendium, & credunt, sicut res caducas, atq; mortales, ita sacerdotium, uelut legali, aut testamentario iure posse dimitti. Nam pleriq; sacerdotes in mortis cõfinio cõstituti in locũ suum feruntur alios designatis nominibus subrogare: ut scilicet nõ legitima expectetur electio, sed defuncti gratificatio pro populi habeatur assensu. Quod quam graue sit æstimate, atq; ideo, si placet, etiam hanc licentiã generaliter de ecclesijs auferamus, ne quod turpe dictũ est, huiusmodi se putet debere, quod dei est. Vt autem quod ad nos perlatum est, ad uestram etiã possit peruenire noticiam, Hispanorum fratrum, & coepiscoporum nostrorum scripta legantur. Paulus notarius recitauit.

II

als † religione. sed male.

als † putãtes esse cõpendium credunt.

8. q. 1. c. Pleriq; sacerdotes.

Beatissima, & apostolica reuerentia à nobis in Christo colendo papæ Hilario Ascanius, & uniuersi episcopi Tarraconensis prouinciæ.

QVoniam curam apostolatus uester de prouinciarum suarũ sacerdotibus gerat, filio nostro inlustri Vincentio, duce prouinciæ nostræ, referente cognouimus, cuius impulsu uotũ nostrum in †ausu scribendi prona deuotione surrexit, ergo prouinciali literario sermone debita coronæ uestræ obsequia deferẽtes, his quæsumus, ut dignatione, qua cæteros, etiã

forte † ausum

 humilitatem

humilitatẽ nostram in orationibus uestris in mente habere dignemini, beatissima, & apostólica reuerentia in Christo à nobis colende pater, illud specialius deprecantes, ut factum nostrum, quod tam uoto pene omnis prouinciæ, quam exemplo uetustatis in notitiam ✝nostram defertur, perpensis assertionibus nostris roborare dignemini. Et cum legeret, ab uniuersis episcopis, & presbyteris adclamatum est.

lego t uestram.

Exaudi Christe, Hilario uita. Dictum est. X. Hæc præsumptio nunquã fiat. D. VI. Quæ dei sunt, ab homine dari nõ possunt. Dictum est. VI. Per domnum Petrum, ut in perpetuum seruentur. D. V. Hæc ut reseruentur rogamus.

X. i. decies.

Hilarius episcopus dixit, lege. Paulus notarius recitauit.

Facti narratio.

Episcopus Varohiensium ciuitatis sanctus Nundinarius sortem expleuit cõditionis humanæ, hic episcopo uenerabili fratri nostro Irenæo, quẽ ipse antea in diœcesi sua nobis uolentibus constituerat, derelinquens ei, qđ potuit habere paupertas supremæ uoluntatis arbitrio, in locum suum ut substitueretur, optauit, sed defuncti iudicium in eius meritũ non uacillat. Et cum legeret, Probus episcopus è consessu surgens dixit. Illud licuit, hoc non licuit. Successores deus dat, authoritate uestra resistite huic rei per apostolatum uestrum.

Hilarius episcopus dixit, percurre quæ cœperas. Paulus notarius recitauit. Siquidem omnis clerus, & plebs eiusdem ciuitatis, & optimi, & plurimi prouinciales, ut idem eius locum obseruaret, à nobis sperauerunt dato consensu, nos cogitantes defuncti iudicium, & probantes eius uitam, & eorum nobilitatẽ, atq; multitudinem, qui petebant, simul & utilitatẽ ecclesiæ memoratæ, optimum duximus: ut tanto sacerdoti, qui ad diuina migrauerat, non minoris meriti substitueretur antistes, præsertim cum ecclesia illius municipij, in qua ante fuerat ordinatus, semper huius ciuitatis ecclesiæ fuisse diœcesis constet. Ergo suppliciter precamur apostolatum uestrum, ut humilitatis nostræ quod iuste à nobis uidetur factum, uestra authoritate firmetis. Iam dudum sane questi fueramus literis nostris de præsumptione Syluani episcopi, & miramur, quod nulla apostolatus uestri responsa suscepimus, nunc hæc eadem suggerentes petimus, ut quid super his rebus obseruandum sit, apostolicis sermonibus nos dignemini informare. Et ne forsitan per negligẽtiam portitoris, aut per longinqui itineris difficultatem humilitatis nostræ ad uos scripta nõ potuerint ex hoc negotio peruenire, etiam suggestionem nostram maluimus iterare. Et subscriptio. Orantem pro nobis sanctum apostolatum uestrum iugi æuo diuina conseruet æternitas nobis omnibus, & ecclesiæ suæ, domine uere noster, & apostolice papa.

Hilarius ep̃us dixit. Alia epistola recitetur, Paulus notarius recitauit.

Domino

Domino beatissimo,& apostolica reuerentia à nobis in christo colendo papæ Hilario Ascanius, & uniuersi episcopi Tarraconensis prouinciæ.

ETiam si nulla extaret necessitas ecclesiasticæ disciplinæ,expetendũ re= uera nobis fuerat illud priuilegium sedis uestræ, quo susceptis regni clauibus,post resurrectionẽ saluatoris per totũ orbem beatissimi Petri sin gularis prædicatio uniuersorũ inluminationi prospexit, cuius uicarij prin cipatus,sicut eminet,ita metuendus est ab omnibus,& amandus.Proinde nos deum in uobis primitus adorantes,cui sine querela seruitis,ad fidẽ re= currimus apostolico ore laudatã,inde responsa quærentes,unde nihil erro re,nihil præsumptione,sed pontificali totũ deliberatione præcipitur.Cum hęc ita se habeant,est tamen inter nos falsus frater,cui præsumptione sicut diutius tacere nõ licuit,ita & loqui futuri iudicij necessitas imperauit.Syl= uanus quidem,episcopus Calagoræ,in ultima parte nostræ prouinciæ cõ stitutus, diuinatiões sibi indebitas usurpando humilitatẽ nostram ad hoc usq; perduxit,ut contra eius uanissimam superstitionẽ,sedis uestræ unicũ remedium flagitemus. Hic nanq; iam ante septẽ, aut octo amplius annos, postponens patrũ regulas, & uestra instituta despiciens nullis petentibus populis episcopũ ordinauit,cuius properum factum existimantes fratern= na,& pacifica posse admonitione sanari +profecit in peius. Deniq; cõtra uetustatem canonũ,contra synodi constituta alterius fratris nostri presby teri,spiritu tñ præsumptionis accensus,in eodem loco,qui illi fuerat desti natus,cui inuito, & repugnanti imposuerat manus,& qui nostro iã cœtui fuerat adgregatus,epũm fecit.Hinc factum est,ut de eius miserriã temeri= tate ad nos Cæsaraugustanæ urbis episcopus frater noster uniuersa refer ret,cuius diligentia,& sollicitudo admodum prospexerat,si in aliquo pro= fuisset.Siquidem cunctis in uicinia positis epis, ne se schismatico adiunge= rent,frequentissime contradixit,sed obstinatione dãnabili totũ,quod erat inlicitum, & quod nobis pudor est dicere, nõ erubuit solus ille cõmittere. Proinde quia his præsumptionibus,quę unitatẽ diuidunt, quæ schisma fa ciunt,uelociter debet occurri,quæsumus sedem uestrã, ut quod super hac parte obseruare uelitis,apostolicis affatibus instruamur,quatinus fraterni tate collecta prolatis in medium uenerandæ synodi cõstitutis,contra rebel lionis spiritũ uestra authoritate subnixi quid oporteat,& de+ordinatiõe, & de ordinato fieri,intelligere deo inuante possimus.Erit profecto uester triumphus, si apostolatus uestri temporibus, quod sancti Petri cathedra obtinet,catholica audiat ecclesia, si nouella zizaniorũ semina fuerint extir pata.Et subscriptio.Orantem pro nobis sanctum apostolatum uestrm iu gi æuo diuina conseruet æternitas.

Ab uniuersis episcopis,& presbyteris àdclamatum est.

IIII

Authoritas Ro. pont.

Roma. 1.

In Syluanũ episcopum querela

Hic quędã deesse uidẽtur uerba

lego + ordinatore.

lego † refecētur

VT haec emendentur rogamus. Dictum est. VI. Vt haec † recitentur rogamus. D. VII. Vt disciplina seruetur rogamus. D. VIII. Vt antiquitas seruetur rogamus. D. VII. Vt disciplina seruetur rogamus. D. V. Vt canones custodiātur rogamus. D. VII. Vt in praesumptoribus uindicetur rogamus. D. VII. Ordinatio apostolica inlibata seruet. D. VIII. Exaudi Christe, Hilario uita. D. V. Dignus papa, dignus doctor. D. VIII.

Sententiae episcoporum.

al's † deuincio.

Hilarius episcopus dixit. Acceptis quae recitata sunt de omnibus, nunc fratres speciales sententias, deo uobis inspirante, depromite. Maximus episcopus ecclesiae Tauritanae dixit. In custodiendis omnibus, quae ad sacras ordinationes pertinent, disciplinis melius sententiae meae professionē † denuncio, nihil à me unquam eorū, quae prohibita sunt, esse faciendū. De reliquis censeo, ut quisquis talia fecerit, aut detecta in ecclesijs resecare noluerit, nouerit se graues causas in apostolicae sedis iudicio reddituruū: in quo illi necesse erit subire sententiā. Ingenuus episcopus Ebrodunensis dixit. Mihi quoq; eadem de omnibus partibus sententia est, qua me ipse cōstringo, ne quid à me unquā de his, quae sunt interdicta, tentetur, quia noui statum, & professionem meam. De caeteris etiam censeo: ut quisquis statutorum transgressor extiterit, sciat se ecclesiasticae regulae laqueis innodari, & reatum apostolicae sedis incurrere. † Paulus episcopus Aquae uiuae dixit. Ego quoq; simili me lege constringo, & de caeteris, qui transgressores fuerint, pariter censeo: ne eis sine periculo sui quicquā tale tentare liceat, quod merito debeat uindicari. Primus episcopus ecclesiae Atellanae dixit. Hoc & ego censeo obseruādum. Palladius episcopus ecclesiae Salapinae dixit. Nihil me contra disciplinam ecclesiasticam, uel statuta sanctorum canonum facturum esse polliceor. Tiberius episcopus ecclesiae Sabinensis dixit. Profiteor me statuta sedis apostolicae in om̄ibus custodire, & si in ecclesia mea clericorum aliquem contra praecepta sanctorum canonum deprachendero aut mulierem duxisse, aut duas habere uxores, ab ecclesiastico officio separari. Ab uniuersis episcopis dictum est, sententias fratrum omnes sequimur, omnes confirmamus, & obseruandas esse decernimus.

Supra † Paulinus.

Exaudi Christe, Hilario uita. Dictū est. VI. Quae male admissa sunt, per te corrigantur. D. VIII. Quod non liceat, non fiat. D. VIII.

Hilarius episcopus ecclesiae urbis Romę synodo pręsidēs dixit. Quoniā praesentis definitionis formā, quae secundum sanctorū est statuta sententiam, in omnium ecclesiarum notitiam peruenire decernimus: ne cuiquam pro sui possit ignoratione licere, quod non licet, edere gesta notariorum sollicitudo curabit.

Hilarius episcopus Ascanio, & uniuersis episcopis Tarraconensis prouinciae.

Postquam

POstquam literas uestræ dilectionis accepimus, quibus præsumptiões Syluani episcopi Calagurensium ecclesiæ retundi petistis, & rursum Vercenõensium quæritis nimis inlicita uota firmari, Honoratorũ, & Pos sessorum Tyriassonensium, + Ascantensium, Calaguritanorum, Varegensium + Tritinsium, Leuiensium, & Verouiscensium ciuitatis cum subscriptionibus diuersorum literas nobis constat ingestas: per quas id, quod de Syluano querela uestra deprompserat, excusabant. Sed repræhensione iustissima eorum pariter + iusta allegatio nõ carebat, quia præter conscientiam Metropolitani, fratris, & coepiscopi nostri Ascanij, nonnullis ciuitatibus ordinatos claruit sacerdotes. Vnde quoniã quicquid ab alterutra parte est indicatũ, omni uidemus peruersitate confusum, temporũ necessitate perspecta, hac ratione decernimus ad ueniã pertinere, quod gestum est, ut nihil deinceps cõtra præcepta beati apostoli, nihil contra Nicænorũ canonum constituta tentetur. Hoc aũt primum iuxta eorundem patrũ regulas uolumus custodiri: ut nullus præter notitiam, atq; cõsensum fratris Ascanij Metropolitani, aliquatenus cõsecretur antistes, quia hoc & uetus ordo tenuit, hoc trecentorũ decem & octo sanctorũ patrũ definiuit authoritas, cui quisquis obuias tetenderit manus, eorũ se consortio fatetur indignum, quorum præceptionibus resultarit, in quorum contumeliam à superbo spiritu etiã pars illa contemnitur, + quæ ueretur, ne quis relicta ecclesia sua ad alteram transire præsumat. Quod nimis improbe conniuentibus, & ut doleatur grauius, uobis + adserentibus, Irenæus episcopus conatur admittere: qui nostra authoritate reuocari cupitis, quos maxime de rebus inlicitis magna indignatione probatis accendi. Lectis ergo in conuentu fratrũ, quos natalis mei festiuitas congregarat, literis uestris, quæ de ordinandis episcopis secundum statuta canonum, uel prædecessorum meorum decreta sunt, prolata sententia gestorum, quæ pariter direximus, tenorem discetis. Vnde remoto ab ecclesia Vercenonensi, atq; ad sua remisso Irenæo episcopo: sedatis per sacerdotalem modestiam uoluntatibus, quæ per ignorantiam ecclesiasticarum legum desyderant, quod non licet obtinere: talis protinus de clero proprio Vercenonensibus episcopus ordinetur, qualem te præcipue frater Ascani oporteat eligere, & decet consecrare. Ne si similiter forte factũ fuerit, non sine obiurgatione tui maxime nominis retundat nostra præceptio, quod in iniuriã dei: à quo specialiter sacerdotaliũ est gratia dignitatũ: didicerimus admissum, nec episcopalis honor hæreditarium ius puteř, quod nobis sola dei nostri benignitac Christi cõfertur. Ordinatos ergo nũc episcopos, qui licet dum te ignorante prouecti sunt, cũ suis authoribus meruerint submoueri, hac ratione firmamus, si non uiduarũ mariti fuerint, & in unius uirginis nuptijs, ac uota conuenerint, sicut & legalia

Margin notes:
als + Cascantensium.
als + Tirijnsium
als + ista allegatione.
1.q.7.c. Quoniam quicquid.
Nic. con. c. 4. & 6.
forte + qua uetatur.
Sardicen. con. c. 1. & 2.
als + querẽtibus
Natalis papæ.
7.q.1.c. Remoto
Leuit. 21.

Ezech. 44. — galia cõstituta præcipiunt dicendo, Sacerdos uirginem uxorem accipiat, non uiduam, non repudiatam, secundum quod etiam beatus apostolus
1. Timo. 3. — Paulus, magister gentium, de his, qui fieri desyderant sacerdotes, propria institutione non tacuit dicens, Vuius uxoris uirum, cuius tenore senten-
Sacerdotes. 1. episcopi. — tiæ ita informati esse debetis: ut inter cætera, quæ cauenda sunt, hęc studeatis præcipue custodire, quæ cognoscitis ante uniuersa mandari. In quibus etiam prospiciendum est, ne duo sint in una ecclesia sacerdotes, nec literarum ignarus, aut carens aliqua parte membrorum, uel etiam ex pœnitentibus aliquis ad sacrũ ministerium prorsus sinatur accedere. Nec tantum putetis petitiones ualere populorum, ut cum his parere cupitis, uoluntatẽ dei nostri, quę nos peccare prohibet, deseratis, cuius indignatio ex hoc grauius cõmouetur, quia benignitas eius, dum fiunt inlicita per eos, qui sunt interpretes placationis, offenditur. Vt autem omnia secundum hæc, quæ scripsimus, corrigantur, præsentes literas Traiano subdiacono nostro ueniente direximus. Quod si Irenæus episcopus ad ecclesiam suam, deposito improbitatis ambitu, redire neglexerit, quod ei non iudicio, sed humanitate præstabitur, remouendum se ab episcopali consortio esse cognoscat. Dat. IIII. Kal. Ianuari. Basilico & Herminerico V V. CC. Conss.

EXPLICIVNT DECRETA papæ Hilarij.

Platyna de Simplicio papa.

Basilicæ à Sim. dedicatæ.

Instituta eius.

Implicius patria Tiburtinus, patre Castino, imperante Leone secundo, & Zenone fuit. Hic uir sanctißimus has dedicauit Basilicas, Basilicam Stephani Protomartyris in Cœlio monte, Basilicam Andreæ apostoli, non longe à templo sanctæ Mariæ maioris, in qua adhuc uestigia quædam antiquitatis apparent. Aliam item Basilicam Stephani apud S. Laurentium, Basilicam quoq; Viuianæ martyris ad Palatium Licinianum, ubi corpus uirginis repositum est. Hebdomadas quoq; instituit, ut presbyteri tum ad Petri, tum ad Pauli, tum ad Laurentij martyris templa uicißim manerent propter pœnitentes, & baptismum requirentes. Vrbem præterea presbyteris in quinq; regiones diuisit, prima erat Petri, secunda Pauli, tertia Laurentij, quarta Ioannis Lateranensis, quinta sanctæ Mariæ maioris. Instituit postremo, ne clericus ullus possessionem beneficij à laico recognosceret, quod postea à Gregorio, & alijs pontificibus confirmatum est. Romanam autem sedem esse primam omnium ecclesiarum declarant Acatij episcopi Constantinopolitani, & Timothei uiri doctißimi scripta, quibus rogatur Simplicius pontifex Maximus, ut Petrum, Alexandrinum episcopum, Eutychetis imitatorem, hæreseos damnet, quod etiam factum est, hac conditione tamen, ut pœnitenti tempus ascriberetur. Cum autem ecclesiam Romanam non institutis solum, uerum etiam donis auxisset, creassetq; ex ordine sacrorum presbyteros octo, & L. diaconos. XI. episcopos sex & LXXX. moritur, ac sepelitur in Petri Basilica. VI. nonas Martij. Sedit autem annos. XV. Men. I. Dies. VII.

Ro. ecclesiam esse primam omnium. 1. præcipuã.

TITVLI

TITVLI DECRETORVM PAPAE SIMPLICII. NVMERO. II.

Ne liceat inlicitas fieri ordinationes. I
Simplicij ad Equitium, & Seuerum de non præsumendis inlicitis ordinationibus. II

INCIPIVNT CONSTITVTA PAPAE SIMPLICII.

Simplicius episcopus Ioanni episcopo Rauennati.

I Si quis esset intuitus ecclesiasticæ disciplinæ, uel siquid apud te sacerdotalis modestiæ teneretur: nunquam plectibiles perpetrarentur excessus, à quibus si nullo te paternarum regularum poteras continere præcepto, saltem sanctæ memoriæ prædecessoris tui fueras reuocandus exemplo, qui cum faciendo presbyterū minus deliquisset inuitum, senserat tamē dignū pro tali usurpatione iudicium. Vbi ista didicisti, quæ in fratrem, & coepiscopum nostrum Gregoriū, non † electione, sed inuidia perpetrasti: quem inexcusabili uiolentia pertrahi ad te passus es, atque uexari, ut ei honorem tantum non per animi tranquillitatem, sed per amentiam, sicut dicendum est, inrogares. Neque enim talia potuissent fieri sanitate consilij, nolumus exaggerare, quod gestum est, ne cogamur iudicare, quod dignum est, nam priuilegiū meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate. Sed una nos ratio facit esse sententiæ mollioris, quā maluimus te fratre, & coepiscopo nostro Proiecto referente cognoscere, nō nostris literis propter opprobriū publicare. Nam scandalū, cuius author agnosceris, ita moderatio nostra cōpescuit, ut frater, & coepiscopus meus Gregorius, quē nō prouectū constat esse, sed pulsum, nullā causam, sicut petijt, tecū habiturus Mutinēsem gubernet ecclesiam, & cōtubernium spiritale, quod sortiri nō oportebat inuitū, non recuset amplecti, cui siquid negotij forsitan emerserit, nostram ab eo, uel contra eum petatur examen. Necessitatibus etiam, quas faciente te compellitur sustinere, hac definitione consulimus, ut refuso prædio, quod ante annum sibi datum esse commemorat, atque ad ecclesiam

Acerrima obiurgatio.

† discretione.

Moderatio Rom. pont. cōtra scandalum.

Rauenna-

Rauennatem reuerso, possessio in Bononiensi. XXX. solidorum redditu liberorum sine dubitatione tradatur, in eodem scilicet uitæ eius, saluo proprietatis iure Rauennatis ecclesiæ, ad quam post prædicti obitum reuertetur. Quod si nō fuerit nostris paritum cōstitutis, quid post transgressionem maneat cōtumacem, ipse perpendis. Denunciamus aūt, quod si posthac quicquam tale præsumpseris, & aliquem seu episcopum, seu presbyterum, seu diaconum inuitum facere forte credideris, ordinationes tibi Rauennatis ecclesiæ, uel Aemiliensis noueris auferendas. Daт. IIII. Kal. Iunij Seuerino V.C. Conss.

21. q. 2. Denunciamus.

Simplicius episcopus Florentino, & Equitio, & Seuero episcopis.

II

Contra eum qui illicite ordinat clericos.

RElatio nos uestræ dilectionis instruxit, & gestorum series plenius intimauit Gaudentium Aufiniensis ecclesiæ sacerdotem contra statuta canonum, ac nostra præcepta ordinationes inlicitas perpetrasse, quarū illi totam penitus auferri præcipimus potestatem. Scripsimus enim ad Seuerum fratrem, & coepiscopum nostrum, + & si necesse fuerit, ipse in supra dicta ecclesia cōsyderatis patrum regulis, hoc fungatur officio, quo ille ab usus esse conuictus est: ita ut hi, qui inlicite ab eodem sunt prouecti, ab ecclesiasticis ministerijs sint remoti.

al's + ut.

Simul etiam de redditibus ecclesiæ, uel oblatione fidelium quid deceat nescienti nihil licere permittat, sed sola ei ex his quarta portio remittatur: duæ ecclesiasticis fabricis, & erogationi peregrinorum, & pauperum profuturæ ab Onagro presbytero sub periculo sui ordinis ministrentur: ultima + inter clericos pro singulorū meritis diuidatur. At uero ministeria ecclesiæ, quæ alienata comperimus, reparare præsumptor prædicti fratris compellatur instantia, cui etiam in hoc specialiter præcepimus immineri, ut tres illas portiones, quas per triennium dicitur sibi tantummodo uendicasse, restituat. Daт. XIII. Kal. Deceb. post consulatum Leonis Augusti.

12. q. 2. De redditibus.

al's + inter se clerici.

EXPLICIVNT CONSTITVTA papæ Simplicij.

Platyna de Felice. III.

Laus Theodorici regis.

Felix Petrū & Acatium damnauit.

Elix tertius patria Romanus, patre Felice presbytero ex regione fasciolæ, à rege Odoacre, qui annis. XIIII. Italiæ imperauerat, usq; ad Theodoricum peruenit, qui & si Rauennam sedem regni fecisset, tamen urbem Romam, quo ad fieri potuit, exornauit. Nam & sepulchrum Octauij instaurauit, & spectacula de more exhibuit, & ædificia, ac Basilicas plerasq; restituit, nihilq; omisit, quod ad optimum principem pertineret. Felix autem tum maxime intellexerat Petrum Eutychianum, quem antea diximus ob hæresim in exilium pulsum instigante Acatio, tunc demum reuocatum esse. Quare sanctus pontifex fraudē subesse ueritus, ex authoritate sedis apostolicæ, concilio bene sentientiū approbante,

bante, Petrum & Acatium damnat. Post annos uero tres, cum Zeno fidem faceret hos homines pœnitere, Felix eo misit episcopos duos, Messenum, & Vitalem, qui re cognita damnatos absoluerent. Hi itaq; Heracleam ciuitatem ingressi, pecunia corrupti, nihil ex sententia Felicis egere. Vnde pontifex merito indignatus, habita de more synodo, hos, ut præuaricatores, & simoniacos, à cõmunione deiecit. Messeno tamen pœnitentiæ tẽpus ascriptum est, quia errorem suum fassus est, pœnitendiq; tempus petijt. Idem quoq; Felix basilicam sancti Agapeti ædificauit, non longe à basilica Laurentij martyris. Constituit item, ut ecclesiæ non nisi ab episcopis consecrarentur. Cum autẽ ex institutione sacrorum ordinũ, quos in urbe Roma Mense Decembri bis habuit, presbyteros octo & uiginti, diacones quinq;, episcopos triginta creasset, moritur, & sepelitur in Pauli basilica. Sedit annos VIII. Men. XI. dies. XVII. *Opera & constituta Felicis.*

TITVLI DECRETORVM PAPAE FELICIS.

NVMERO II.

Constitutio papæ Felicis Aphricanæ prouinciæ de non rebaptizandis. I.

De modo inquirendi, medendi, diuersamq; diuersis pœnitentiam iniungendi rebaptizatis ad ecclesiam redeuntibus. II.

INCIPIVNT CONSTITVTA PAPAE FELICIS.

Exemplaria gestorum, quibus allegatum est præceptum papæ Felicis.

Flauio Boetio VI. C. Conf. Sub die III. Id. Martiarũ, in basilica Constantiniana, residente uenerabili uiro papa Felice, una cũ Candido Tiburtino.

Paschasio	Centumcellæ	Constantio	Aquinati
Equitio	+Metellicani	Philippo	Numanati
Epiphanio	+Spoleti	Bono	Ostiensi
Herennio	Portuensi	Constantino	Trebiati
Agnello	Tolesino	Constantino	Capuano
Vrbano	Fulginati	Seuero	Cassinati
Martiniano	Phormiano	Martiano	Amerino
Cresconio	Tudertino	Herculio	Otriculano
Basilio	Tollentinati	Maximo	Blerano

als + Metellicati. als + Spilati.

Proiectitio	Tarquinensi	Petro	Subaugustano
Maximino	Ferennensi	Basso	Ferentinati
Felice	Antiatino	Innocentio	Mibanati
Felice	Anagnino	Benigno	Aquæiuensi
Andrea	Gabinati	Decio	Triū tabern.
Cypriano	Nomentano	Athanasio	Albanensi
Vitale	Fundano	Petro	Lorensi
Constantio	Sutrino	Felicissimo	Sabiniensi
Gaudentio	Forododiensi	Bonifacio	Veliterno
Asterio	Foronouano	Romulo	Prænestino
Victore		Donato	
Rustico	Et Pardalio Aphris.		

EPISCOPIS ET PRESBYTERIS.

Rustico	Firmino	Castino	Simplicio
Laurentio	Vnicomalo	Laurentio	Canusio
Cassio	Petro	Leone	Eugenio
Ianuario	Martiano	Gordiano	Petro
Lepido	Maxentio	Epiphanio	Epiphanio
Asterio	Petro	Iustino	Felice
Alexandro	Redempto	Proiectitio	Bonifacio
Laurentio	Iouino	Epiphanio	Bono
Seruo dei	Petro	Seruando	Marcellino
Petro	Iuliano	Vrbico	Paulino
Petro	Valente	Petro	Asterio
Sorano	Valentino	Paschasio	Asterio
Asterio	Asello	Bonifacio	Petro
Smaragdo	Bonifacio	Sixto	Petro
Paschasio	Felice	Petronio	Laurentio
Fulgentio	Callisto	Romano	Ioanne
Valentino	Sebastiano	Martiniano	Epiphanio
Andrea	Petro	Opilione	Sebastiano
Romano	Domino	Agapeto	& Abundantio

Adstantibus quoque diaconibus.

Felix episcopus ecclesiæ catholicæ urbis Romæ,
Præsidens synodo dixit.

COmmunis dolor, & generalis est gemitus, quod intra Aphricam rebaptizatos etiam episcopos, presbyteros, diaconosque cognouimus, quæ res sine dubio ad uestræ quoque peruenit notitiam sanctitatis. De quo quid obserua-

quid obseruari debeat, ordinare nos cõuenit. Proinde ut manifesta sit super hoc nostra sententia, quæ nobis sunt uisa, recitentur.

Anastasius diaconus recitauit.
Sanctitas uestra uniuersis episcopis per diuersas prouincias constitutis.

QVaIiter in Aphricanis regionibus astutia diaboli sæuierit in populum christianum, atq; in id multiplici deceptione proruperit, ut nõ modo uulgus incautum, sed ipsos quoq; in mortis ꝓfunda merserit sacerdotes, nullus non orbis ingemuit, nulla terra nesciuit. Vnde in grandi mœrore positi dissimulare nõ possumus pereuntiũ, atq; à nobis exigendarum discrimẽ animarũ, quapropter cõpetens adhibẽda est talibus medela uulneribus, ne immatura curandi facilitas mortifera captis peste nil profit, sed segnius tractata pernicies reatu nõ legitimæ curationis inuoluat pariter saucios, & medentes. In primis itaq; uenientis ad uos, & remedium postulantis sollicite discutiẽda est ꝓfessio, & persona decepti, ut medela possit cõgruens exhiberi. Et qui satisfacturus deo per pœnitentiã, rebaptizatũ se legitime doluerit, utrũ ad hoc facinus cucurrerit, an impulsus accesserit, requiratur. Sciens, qđ se decipiat ipse, qui fallit, nihilq; per nostram facilitatem tribunalis excelso iudicio derogari, cui illa sunt rata, quæ pia, quæ uera, quæ iusta sunt, & aliter necessitas, aliter tractanda est ratio uoluntatis. Deterior est autem causa illius, qui forte pretio sollicitatus est, ut periret. Nihil eñ intentatũ reliquit inimicus, cui ne de sua liceat gaudere captura, succurrendum est irretitis, & conterendus uenantis est laqueus, ut in fucatim lamentantibus lapsum tam iustitiæ moderatione, quã compunctione pietatis ad aulam, quã reliquerant, sit regressus, nec pudeat forsan, aut pigeat indictis ieiuniorũ, gemituumq; tẽporibus obcedire, aut aliis obseruãtiæ salubrioris obtemperare præceptis, quiã humilibus datur gratia, nõ superbis. Sit ergo ruinæ suę dolore ꝓstratus, quisqs in Christo fieri quærit erectus, & per dispensationis nostræ ministerium (quod uestrã sequi conuenit charitatẽ, nec alicui fas est uel uelle, uel posse transcendere) causas eius, qui contra apostolicã doctrinam ad iterationẽ se nimis infausti baptismatis dedidit, uel eius, qui aliquibus argumentis excusandum callide propriũ putauerit esse consensum, sacerdotali uigore, & humanitate tractemus, ut in eis fides (quæ nisi est una, iam nulla est) adiutorio domini iudicis, ad salutẽ sine nostræ properationis offensione reparetur, quia cum peccatoris à nobis satisfactio ꝓtrahitur, non præter nostram laudem, atq; lætitiam mens eius ad ueniam purgatior inuenitur. Et ideo memineritis hanc super his nos habere sententiam, ut seruata discretione peccantũ, non eadem cuncti, qui lapsi sunt, lance pensentur,

II. *Cura sedis apostolicæ etiã pro Adhricanis.*

Modus curandi & inquirẽdi circa rebaptizatos

Vere pœnitẽtes

Iacobi. 4.

al's † usuram. quoniam maioris castigationis est exigendus † usura, cui domus domini commissa fuerit disciplina.

De cõse. dist. 4. Eos quos.

Vt ergo ab ecclesiæ summitatibus inchoemus, eos q̃s episcopos, presbyteros, uel diaconos fuisse cõstiterit, & seu † optãtes forsitan, seu coactos lauacri illius unici, salutarisq; claruerit fecisse iacturã, & christum, quem non solum dono regenerationis, uerum etiam gratia percepti honoris induerant, exuisse, cum constet neminem ad secundam tinctionem uenire potuisse, nisi se palam christianum negauerit, & professus fuerit esse paganum. Quod cum generaliter sit in omnibus execrandum, multo magis in episcopis, presbyteris, & diaconibus auditu saltem, dictuq; probatur horrendum. Sed quia idem dominus, atq; saluator clemẽtissimus est, & neminem uult perire, usq; ad exitus sui diem in pœnitentia, si resipiscunt, iacere conueniet, nec orationi nõ modo fidelium, sed nec catechumenorum quidem omnimodis interesse, quibus cõmunio laica in morte redhibenda est, quam rem diligentius explorare, uel facere probatissimi sacerdotis cura debebit.

al's † obstantes.

Paganus fit qui rebadtizatur.

Pœnitentia rebaptizatorũ episcoporum.

De clericis aũt, & monachis, aut puellis dei, aut sæcularibus, seruari præcipimus hũc tenorem, quem Nicęna synodus circa eos, qui lapsi sunt, uel fuerint, seruandum esse constituit, ut scilicet, qui nulla necessitate, nullius rei timore, atque periculo se ut rebaptizarentur, hæreticis impie dediderunt, si tamen eos ex corde pœniteat, tribus annis inter audientes sint, septem uero annis subiaceant inter pœnitentes manibus sacerdotum, duobus etiam ad oblationes modis omnibus non sinantur, sed tantummodo popularibus in oratione socientur, nec confundatur deo colla submittere, qui eum non timuit abnegare. Quod si, utpote mortales, intra metas præscripti tẽporis cœperit uitæ finis urgere, subueniendũ est imploranti, & seu ab episcopo, qui pœnitentiã dederit, seu ab alio, qui tamen datam esse probauerit, aut similiter presbytero, uiaticum abeunti de sæculo non negetur.

Pœnitentia clericorum & monachorum. Nice. cõ. c. 11.

Pueris autem, quibus, quod adhuc inuestes sunt, à puritate uocabulũ est, seu clericis, seu laicis, aut etiã similibus puellis, quibus ignorantia suffragatur ætatis, aliquãdiu sub manus impositione detentis, reddenda cõmunio est, nec eorum expectanda pœnitentia, quos excipit à co ẽrtione censura, quod est à nobis proinde cõstitutum, ne hi, quibus in terreni labe cõtagij plus, minusûe restat ad uitam, dum adhuc in pœnitentia sunt, pœnitenda forte cõmittant. Quod si ante præfinitũ pœnitẽtiæ tempus despectus à medicis, aut euidentibus mortis pressus indicijs, recepta quisquã cõmunionis gratia conualescit, seruemus in eo, quod Nicęni canones ordinarunt, ut habeat inter illos, qui in oratione sola cõmunicant, donec impleatur spatium temporis, † eisdem præstitutum.

Pœnitentia puerorum.

Nice. cõ. c. 11.

al's † eidem.

Nec catechumenos nostros, qui sub tali ꝓfessione baptizati sunt, præterimus,

Pœnitentia ca-

terimus, quia non est causa dissimilis (sicut iidem sancti canones ordinarunt) eius, qui quolibet modo Christum, quem semel confessus est, abiurarit, tribus annis inter audientes sint, & postea cum catechumenis permittantur orare, per manus impositionem cōmunionis catholicæ gratiam recepturi. *techumenorum Nice. cō. c. 14.*

Exceptis sane tantūmodo episcopis, presbyteris, diaconibus, quibus solo mortis suæ tempore reconciliandum esse iam diximus, cæteros siue clericos, siue monachos, uel monachas, seu laicos, sexus utriusq; personas, quos uiolentia, & periculis coactos iteratione baptismatis subisse constiterit, uel qui aliquo cōmento huius se facinoris piaculis dixerint non teneri, in pœnitentia per triennium durare decernimus, & per manus impositionem ad societatem recipi sacramenti. *Pœnitentia coacti rebaptizatorum.*

Illo per om̄ia custodito, ne ex his unquam, qui in qualibet ætate alibi, quā in ecclesia catholica aut baptizati, aut rebaptizati sunt, ad ecclesiasticā militiam prorsus permittantur accedere, quibus satis esse debet, quod in catholicorum numerum sunt recepti, quoniam de suo ordine, & cōmunione uidebitur ferre iudicium, quisquis hoc uiolauerit antistitum, uel qui non remouerit eum, quem ex his ad ministerium clericale obrepsisse cognouerit. *Ne rebaptizati clerici fiant.*

Curandum uero maxime, & omni cautela est prouidendum, ne quis fratrum, coepiscoporumq; nostrorū, aut etiam presbyterorum in alterius ciuitate, uel diocesi pœnitētem, uel sub manu positum sacerdotis, aut eum, qui recōciliatum esse se dixerit, sine episcopi, uel presbyteri testimonio, & literis, aut in ✝ parochia presbyter, aut episcopus in ciuitate suscipiat, quod aliqua dissimulatione neglectum culpam tangit etiam clericorum, qui in locis, in quibus hoc minus curatum fuerit, commorantur. His itaq; rite dispositis, & ad ecclesiarum uestrarum notitiam nostra deliberatione perlatis, parere uos conuenit, quibus licet ad animarum reparationem nihil deesse uideatur, tamen sicui noui aliquid, & quod præterire nos potuit, fuerit reuelatum, secūdum beatum Paulum apostolum, tacente priore, fidenter insinuet, quia spiritus sanctus ubi uult, spirat, maxime, cum sua causa tractatur, nec nos pigebit audire, & si qua sunt omissa, non arroganter abnuere, sed rationabiliter ordinare. Datum. Iduum Martiarum Dynamio & Sibirio VV.CC.Consf. *Ne sine literis alibi suscipiatur pœnitens.* *al. ✝ parœcia* *1. Cor. 14. Ioã 3.*

EXPLICIVNT PAPAE. FELIcis constituta.

Platyna de Gelasio papa.

Gesta Gelasij.

Elasius, natione Apher, patre Valerio, eo tempore fuit, quo Theodoricus Clodoueo, socero suo, Francorum regi, bellum intulit, quod Alaricum generũ, Visogotthorum regem, in agro Volgadensi interfecisset, Vasconiamq; occupasset, Gelasius autẽ Manichæos, in urbe deprehensos, exilio dãnat, eorumq; libros apud basilicam diuæ Mariæ publicè cõburit. Instante præterea synodo, cognita Messeni pœnitentia, cum, libello prius satisfacientem purgatum, ecclesiæ suæ restituit. Cum uero intellexisset Petri & Acatij seditionibus multa flagitia & Parricidia in ecclesijs Græciæ cõmitti, confestim eo misit, qui hos, si non statim pœniterent, in perpetuũ damnarent. Dedicauit autem ecclesiã Euphemiæ martyris in ciuitate Tiburtina, dedicauit & basilicam sanctorũ Nicandri & Eleutherij, uia Lauicana, & basilicam sanctæ Mariæ uia Laurentina, in fundo Crispi, uigesimo ab urbe lapide. Clerum quoq; amauit & auxit, pauperes semper mira beneuolentia & charitate complexus est, ciuitatem Romanam à multis periculis liberauit, maxime uero, ab inopia rerum & fame. Hymnos etiã composuit, ad imitationem beati Ambrosij, edidit & libros quinq; contra Eutychem & Nestorium, duos item contra Arrium, orationes habuit elegantes & graues. Epistolas præterea ad amicos & domesticos fidei scripsit, non minus graues quã doctas, quæ opera in publicis bibliothecis tum legebantur.

Basilicæ ab eo dedicatæ.

Scrip ta eius

Excõmunicati à Gel. principes

Sunt, qui scribunt, Gelasium excõmunicasse Anastasium imperatorem Constantinopolitanũ Zenonis successorem, quod hæreticis Petro & Acatio faueret. Vnde constat, imperatorem, errantem in fide, & monitum, si nõ paruerit, à pontifice Romano excõmunicari posse. Eadem authoritate usus est etiam cõtra Vandalos, eorumq; regem, qui Arriana infecti hæresi, catholicos cruciatibus & supplicijs persequebantur. Postcaquã autẽ presbyteros duos & XXX. diaconos II, episcopos VII, & LX. creasset, moritur, ac sepelitur in basilica beati Petri apostoli. XI Kal. decembris. Sedit annis IIII. Men. VIII. diebus XVII.

Vide dist. 96. c. Duo sunt.

TITVLI DECRETORVM PAPAE GELASII.

NVMERO XXVIII.

I. De constitutis ecclesiasticis, pro temporis qualitate moderandis.

II. Vt ubi nulla perurget necessitas, constituta patrum inuiolata seruentur, uel cum defuerint clerici, de monachis eligantur.

III. Vt si qui de laicis eliguntur ad clerũ, multo sollicitius in his, ea quæ de monachis dicta sunt, inquirantur.

IIII. Vt ab episcopis, præceptione papæ, nouæ basilicæ dedicentur.

V. Vt nulla †prædia de baptizandis cõsignandisq; fidelibus exigantur. Qd si qui hoc ꝑpetrauerint, honoris sui periculo subiacebunt. lego †precia

VI. Vt presbyteri modum debitum seruent, non chrisma conficiant, nõ consignent, nec præsente quolibet episcopo, nisi iubeantur ab ipso, uel orare, uel sedere præsumant, nec acolythum, uel subdiaconũ faciant.

VII Similiter ut diaconi mensurã propriam iuxta patrũ decreta custodiant.

VIII. Quod diaconi in presbyterio residere nõ possint, nec sacri corporis prærogationem, præsentibus debent usurpare presbyteris.

INCIPIT

INCIPIT EPISTOLA PAPAE GELASII

Papæ Gelasij generale decretum ad omnes episcopos de institutis ecclesiasticis moderate pro temporis qualitate dispositis. Caput I.

I. *alis† dispositiõe Gra. dispẽsatiõe 1. q. 7. Necessaria.* *forte† in* *alis† ministeriorum.* *alis† cohortãte.*

NEcessaria rerum † disputatione constringimur, & apostolicæ sedis moderamine conuenimur sic canonũ paternorum decreta librare, & retro præsulum, decessorumq́; nostrorũ præcepta metiri: ut quæ præsentium necessitas temporum restaurandis ecclesijs relaxanda deposcit, adhibita consyderatione diligenti, quantũ potest fieri, temperemus, quo nec in totum formã ueterum uideamur excedere regularum, † & reparãdis militiæ clericalis officijs, quæ p diuersas Italiæ partes ut belli, famisq́; consumpsit incursio, ut in multis ecclesijs (sicut fratris, & coepiscopi nostri Ioannis, Rauẽnatis ecclesiæ sacerdotis, frequẽti relatione cõperimus) usq; quaq; deficiente seruitio † ministrorũ, nisi remittendo paulisper ecclesiasticis promotionibus antiquitus interualla præfixa, remaneant (sine quibus administrari nequeant) sacris ordinibus ecclesiæ funditus destitutæ, atq; in plurimis locis per inopiam cõpetentis auxilij salutare subsidium redimendarum desit animarum, nosq; magno reatu, si tanto † coartante periculo, non aliquatenus consulemus, innecti.

Vt ubi nulla perurget necessitas, constituta patrum inuiolata seruent, uel cũ defuerint clerici, de monachis eligant. Cap. II.

II. *Dist. 55. c. Priscis.* *Qualis monachus potest fieri clericus. Dist. 77. Siquis de religioso. cũ c. seq.* *Tempora ꝓmotionis eius.*

PRiscis igitur pro sui reuerentia manẽtibus constitutis, quæ, ubi nulla uel rerum, uel temporum perurget angustia, regulariter conuenit custodiri, eatenus ecclesijs, quæ uel cunctis sunt priuatæ ministris, uel sufficientibus usq; adeo despoliatæ seruitijs, ut plebibus ad se pertinentibus diuina munera supplere nõ ualeant, tam instituendi, quã ꝓmouẽdi clericalis obsequij sic spatia dispensanda concedimus, ut siquis etiam de religioso proposito, & disciplinis monasterialibus eruditus ad clericale munus accedat, inprimis eius uita præteritis acta temporibus inquiratur, si nullo graui facinore probatur infectus, si secundam non habuit fortassis uxorem, nec à marito relictã sortitus ostenditur, si pœnitentiã publicam fortassis non gessit, nec ulla corporis parte uitiatus apparet, si seruili, aut originariæ non est conditioni obnoxius, si curiæ iam probatur nexibus absolutus, si assecutus est literas, sine qbus uix fortassis Ostiarij possit implere ministerium, ut si his omnibus, quæ sunt prædicta, fulcitur, cõtinuo lector, uel notarius, aut certe defensor effectus post tres mẽses existat Acolythus, maxime si huic ætas etiã suffragatur, sexto mense subdiaconi nomen accipiat, ac si modestæ conuersationis, honestæq; uoluntatis existit,

Nono mense sit diaconus, completoq; anno sit presbyter, cui tamē quod annorum fuerant interstitia cōlatura, sancti propositi sponte suscepta doceatur præstitisse deuotio.

Vt si qui de laicis eliguntur ad clerum, multo sollicitius hæc, quæ superius dicta sunt, inquirantur, & super statutos gradus, quibus expleantur, sex menses adijciendi sunt: ut post annū & sex menses presbyteri de laicis, si necessitas exegerit, ordinentur. Cap. III.

SI uero de laicis quispiā ecclesiasticis est adgregandus officijs, tanto sollicitius in singulis, quæ superius cōpræhensa sunt, huiusmodi decet examinari personam, quantum inter mundanam, religiosamq; uitam cōstat esse discriminis, quia utiq; cōuenientia ecclesię ministeria reparanda sunt, non incōuenientibus meritis ingerendi. Tantoq; magis, quod sacris aptū possit esse seruitijs, in eorum quærendum est institutis, quanto de tempore, quo fuerant hæc adsequenda, decerpitur: ut morū habere doceatur hoc probitas, quod prolixior consuetudo non contulit, ne per occasionē supplendæ penuriæ clericalis uitia potius diuinis cultibus intulisse, nec legitimæ familiæ cōfutemur procurasse compendia, quorum promotionibus super anni metas sex menses nihilominus subrogamus. Quoniam, sicut dictum est distare conuenit inter personam diuino cultui deditam, & de laicorum conuersatione uenientem. Quæ tamen eatenus indulgenda credidimus, ut illis ecclesijs, quibus infestatione bellorum uel nulla penitus, uel exigua remanserunt ministeria, renouētur. Quatenus his deo propicio restitutis in ecclesiasticis gradibus subrogandis, canonum paternorum uetus forma seruetur, nec contra eos ulla ratione pręualeat, quod pro accedentis defectus remedio prouidetūr, nō aduersus scita maiorum noua lege proponitur, cæteris ecclesijs ab hac occasione cessantibus, quas non simili clade uastatas pristinam faciendis ordinationibus conuenit tenere sententiā, quo magis hac opportunitate cōmoniti obseruantiam uenerandorum canonum propensius delegamus, singulorum graduum conscientias admonentes, ne + inlicitos prorumpere moliantur excessus.

III

Dist. 77. c. si §. Si uero laicus.

Cauta dispensatio.

Nec fas esse confidat quisq; pontificum bigamos, aut coniugia sortientes ab alijs derelicta, siue quoslibet post pœnitentiā, uel sine literis, uel corpore uitiatos, uel conditionarios, aut curiæ, publicarumq; rerum nexibus implicatos, aut passim nulla temporis congruentis expectatione discussos diuinis seruituros applicare mysterijs, neq; pro suo libito iura studeant aliena peruadere absq; sedis apostolicæ iusta dispositione mandante.

addo + in.

Dist. 50. c. Non confidat.

Vt ab episcopis præceptione papæ nouæ Basilicæ dedicentur. Cap. IIII.

IIII De consecra. Dist. 1. Basilicas

BAsilicas nouiter institutas, nõ petitis ex more preceptionibus, dedicare non audeant, nõ ambiant sibimet uindicare clericos potestatis alienæ.

Vt nulla pretia de baptizandis, consignandisq; fidelibus exigantur, quod si qui perpetrare fuerint depræhensi, honoris sui sint periculum subituri. Cap. V.

V 1. q. 1. c. Baptizandis. Matth. 10.

BAptizandis, consignandisq; fidelibus pretia nulla præfigant, nec illationibus quibuslibet impositis exagitare cupiant renascentes, quoniã quod gratis accipimus, gratis dare mandamur. Et ideo nihil à prædictis prorsus exigere moliantur, quo uel paupertate cogente deterriti, uel indignatione reuocati redemptiõis sui causas adire despiciant: certum habentes, quod qui prohibita depræhensi fuerint admisisse, uel commissa nõ potius sua sponte correxerint periculum subituri proprij sint honoris.

Vt presbyteri modum debitum seruent, nõ chrisma conficiant, non consignent, nec præsente quolibet episcopo, nisi iubeantur ab ipso, uel orare, uel sedere præsumant, nec acolythũ, uel subdiaconum faciant. Cap. VI.

VI Dist. 95. c. Presbyteros.

NEc minus etiam presbyteros, ultra suũ modum tendere prohibemus, nec episcopali fastigio debita, sibimet audacter adsumere: nõ conficiendi chrismatis, non consignationis pontificalis adhibendæ sibimet arripere facultatem: non præsente quolibet antistite, nisi fortasse iubeantur, uel orationis, uel actionis sacræ supperere sibi præsumant licentiam, neq; sub eius aspectu, nisi iubeantur, aut sedere præsumant, aut uenerabilia tractare mysteria, nec sibi meminerint ulla ratione concedi, sine summo pontifice, subdiaconũ, uel acolythum ius habere faciendi, nec prorsus addubitent, si quicquam ad episcopale ministerium specialiter pertinens suo motu putauerint exequendum, continuo se presbyterij dignitate, & sacra communione priuari. Quod fieri necesse est, censemus, si eorum præsule deferente, huiusmodi fuerit præuaricatio comprobata, nec ipso eorum episcopo à culpa conniuentiæ, & ultione uacaturo, si immoderata facientes dissimulauerit uindicare.

Similiter ut diaconi mensuram propriam iuxta patrum decreta custodiant. Cap. VII.

VII Nic. con. c. 14.

DIaconos quoq; propriam constituimus seruare mensuram, nec ultra tenorem paternis canonibus deputatum quippiam tentare permittimus, nihil eorum suo ministerio penitus applicare, quæ primis ordinibus proprie

bus proprie decreuit antiquitas, absque episcopo, uel presbytero baptizare non audeant, nisi prædictis fortassis officijs longius constitutis necessitas extrema compellat, quod & laicis Christianis facere plerunque conceditur.

Quod diaconi in presbyterio residere non possint, nec cum tractatus habetur ecclesiasticus, nec sacri corporis prærogationē præsentibus debeant usurpare presbyteris. Cap. VIII.

NOn in presbyterio residere, cum diuina celebrantur, uel ecclesiasticus habetur quicunque tractatus, sacri corporis prærogationem sub conspectu pontificis, seu presbyteri: nisi his absentibus: ius non habeant exercendi. Cum enim decreta uenerabilium sanctionum nos quoque magnopere custodire nitamur, ac sine eorum dispendio etiam illa, quæ pro alicuius utilitatis fortasse compendio uideantur, laxanda dicamus. VIII

Quod apostolica sedes paternos canones pio studio, deuotoque custodiat. Cap. IX.

CVnque nobis contra salutarium reuerentiam regularum cupiamus temere nihil licere, & cum sedes apostolica super his omnibus fauente †deo, quæ paternis canonibus sunt præfixa, pio, deuotoque studeat tenere proposito, satis indignum est quenquam uel pontificum, uel ordinū subsequentum hanc obseruantiam refutare, quam beati Petri sedem & sequi uideat, & docere, satisque conueniens sit, ut totum corpus ecclesiæ, in hac sibimet obseruatione concordet: quam illic uigere conspiciat, ubi dominus ecclesiæ totius posuit principatum. Dicente autem scriptura, Ordinate in me charitatem, & item, Omnia cum ordine fiant, atque iterū psalmista prædicante, Circundate Sion, & complectimini eam, narrate in turribus eius, ponite corda uestra in uirtute eius, & distribuite gradus eius, ut enarretis in progenie altera, quoniam hic est deus deus noster in æternū, & ipse reget nos in sæcula. Hic proculdubio, qui in ecclesiasticarum narratur altitudine dignitatū, & in cuius uirtute bonis operibus corda ponenda sunt, gradibus utique distributis cunctis deus noster, & rector populis prædicandus est christianis, ubi nemo sibimet aliquid æstimet imminutū: cum & de uniuscuiusque gradus perfectione nil deperit, & conuenienter retinendo, quod cælesti dispensatione conlatum est, pariter nobis & cognoscibilem deum fieri, & tribuit esse rectorem. Nam & siquid indulgetur de temporū quantitate moribus † adgregati, & strenuitate pensatur, si uitæ †iam proposito cōtinetur, quod protelata fuerat ætate curandum, dummodo nullatenus dissimulata subripiant: quorū quodlibet inesse claruerit merito clericalibus infulis reprobabilem †constat esse personam. Et si illa nonnunquam

IX
Authoritas canonum & sedis apostolicæ. al's † domino.
Can. 2.
1. Corinth. 14.
Psal. 47.
forte † adgregatur.
al's † etiam.
al's † conuincat.
1. q. 7. c. Et si illa

Dd ij   sinenda

sinenda sunt, quæ si cæterorum constet integritas, sola nocere non ualeant: illa tamē sunt magnopere præcauenda, quę recipi sine manifesta decoloratione non possunt. Et si ea ipsa, quæ nullo detrimento aliquoties indulgēda creduntur, uel rerum, temporumq́; cogit intuitus, uel acceleratæ prouisionis respectus excusat: quanto magis illa nullatenus mutilanda sunt, quæ nec ulla necessitas, nec ecclesiastica prorsus extorquet utilitas?

Vt præter paschale tēpus, uel pentecosten nemo baptizare præsumat, nisi omnes tantum, quos ægritudo extrema compulerit. Cap. X.

X De consecra. Dist. 4. Baptizandi.

BAptizandi sibi quispiam passim quocunq́; tempore nullam credat inesse fiduciam, præter paschale festum, & pentecosten uenerabile sacramentum, excepto duntaxat grauissimi languoris incursu, in quo uerendū est, ne morbi crescente periculo sine remedio salutari fortassis ægrotās exitio præuentus abscedat.

Presbyterorum, & diaconorum ordinationes certis celebrare temporibus. Cap. XI.

XI Dist. 75. c. fi.

ORdinationes etiam presbyterorū, diaconorumq́; nisi certis temporibus, & diebus exercere non debeant, id est primi, & quarti mensis ieiunio septimi & decimi: sed etiam quadragesimalis initij, ac mediana quadragesimæ die, sabbati ieiunio circa uesperam nouerit celebrandas. Nec cuiuslibet utilitatis † seu presbyterum, seu diaconum his præferre, qui ante ipsos fuerint ordinati.

addo † causa.

Vt præfixis diebus uirgines sacræ uelentur. Cap. XII.

XII 20. q. 1. Deuotis.

DEuotis quoq́; uirginibus, nisi aut in Epiphaniorū, aut in albis paschalibus, aut in apostolorum natalibus sacrum minime uelamen imponant: nisi forsitan, sicut de baptismate dictum est, graui languore correptis ne sine hoc munere de sæculo exeant, implorantibus non negetur.

Vt uiduæ non uelentur. Cap. XIII.

XIII

VIduas autem uelare pontificum nullus attentet: quod nec authoritas diuina delegat, nec canonum forma præstituit. Non est ergo penitus usurpandum, eisq́; sic ecclesiastica sunt inferenda præsidia, ut nihil cōmitatur inlicitum.

Vt nullus præsul uel ecclesiæ, uel monasterij seruum, aut originarium nolentibus dominis sub nomine religioso defendat: honoris & cōmunionis periculum subiturus quisquis hoc perpetrare tentauerit. Cap. XIIII.

Generalis

Generalis etiam querelæ uitanda præsumptio est, qua propemodum causantur uniuersi passim seruos, & originarios dominorũ iura possessionemq́ue fugientes sub religiosæ cõuersationis obtentu uel ad monasteria sese conferre, uel ad ecclesiasticum famulatũ, cohibentibus quoq; præsulibus indifferenter admitti. Quæ modis omnibus est amouenda pernicies: ne per christiani nominis institutum aut aliena peruadi, aut publica uideatur disciplina subuerti. Præcipue, cum nec ipsam ministerij clericalis hac obligatione fuscari conueniat dignitatem, cogaturq́ue pro statu militantium sibi, conditioneq́ue iurgari, aut uideri (quod absit) obnoxia, quibus sollicita cõpetenter interdictione prohibitis. Quisquis episcopus, presbyter, diaconus, uel eorũ, qui monasterijs præesse noscuntur, huiusmodi personas apud se tenentes non restituendas patronis, aut deinceps uel ecclesiasticæ seruituti, uel religiosis cõgregationibus putauerint applicandas, nisi uoluntate forsitan dominorũ sub scripturæ testimonio primitus absolutas, aut legitima transactione concessas: periculum se honoris proprij non ambigant, cõmunionisq́ue subituros, si † super hac re cuiusquam uera nos querela pulsauerit. Magnis quippe studijs secundum beatum apostolum præcauendum est, ne fides, & disciplina domini blasphemetur. XIIII Dist. 54. Generalis. als † sub. Roma. 14. 1. Timoth. 6.

Vt clerici nullas negotiationes inhonestas, & turpia lucra sectentur. Cap. XV.

Consequens fuit, ut illa quoq;, quæ de Piceni partibus nuper ad nos missa relatio nunciauit, non prætereunda putaremus, id est plurimos clericorum negotiationibus inhonestis, & lucris turpibus imminere, nullo pudore cernẽtes euangelicam lectionem, quia ipse dominus negotiatores è templo uerberatos flagellis asseritur expulisse. Nec apostoli uerba recolentes, quibus ait, Nemo militãs deo implicat se negotijs sæcularibus. Psalmistam quoq; Dauid surda dissimulantes aure cantantem, Quoniam nõ cognoui negotiationes, introibo in potentias domini. Proinde huiusmodi aut ab indignis posthac quæstibus nouerint abstinendum, & ab omnibus cuiuslibet negotiationis ingenijs, cupiditateq́ue cessandum, aut in quocunq; gradu sint positi, mox à clericalibus officijs abstinere cogantur, quoniam domus dei domus orationis & esse debet, & dici: ne officina negotiationis, & spelunca potius sit latronum. XV Dist. 88. Consequens. Matth. 21. Ioan. 2. 2. Timoth. 2. Psal. 70. 14. q. 4. Clerici ab indignis. Luc. 19. Esa. 56.

Vt nemo literas nesciens, uel aliqua parte corporis imminutus promoueatur ad clerum. Caput. XVI.

Illiteratos quoq;, & nonnulla parte corporis imminutos sine ullo respectũ ad ecclesiasticum didicimus uenire seruiciũ, quod simul antiqua tra XVI Dist. 36. c. Illiteratos.

ditio, & apostolicæ sedis uetus forma non recipit, quia nec literis carens sa
Leuit. 21. cris esse potest aptus officijs, & uitiosum nihil deo prorsus offerri legalia
1. q. 7. Signi uel propriis. præcepta sanxerunt. Itaq; decætero modis omnibus hæc uitetur, nec quisquam talis suscipiatur in clerum. Siqui uero uel temeritate propria, uel incuria præsidentium tales ante suscepti sunt, in his, quibus constituti sunt locis eatenus perseuerent: ut nihil unquam promotionis arripiant, satisq; habeant, hoc ipsum sibi pro nimia miseratione permissum.

De his, qui seipsos abscindunt. Cap. XVII.

XVII Nic. con. c. 1. De his autē, qui semetipsos abscinderint, paterni canones euidenter sequenda posuerunt, quorum tenorem sufficiet indidisse. Dicunt enim talia perpetrantes, mox ut agniti fuerint, à munere clericali debere secludi, quod modis omnibus custodire nos conuenit, quia fas esse nulli suppeditat, præter illa quicquam, quæ memorabilis decreuerit forma, censere.

Quod ad clerum criminosi nequeant promoueri, & in clero positi, si in aliquibus fuerint inuenti criminibus, à suis officijs arceantur. Cap. XVIII.

XVIII 1. Timoth. 5. Comperimus etiam horrendis quibusdam criminibus implicatos, tota discretione submota, nō solum de factis atrocibus necessariam pœnitudinem non habere, sed nec aliqua correptione penitus succedente ad diuinum ministerium, honoremq; contendere. Nonnullos autem in ipsis ordinibus constitutos grauibus delinquentes facinoribus non repelli: cum & apostolus clamet, Nemini cito manus imponendas, neq; communicandum peccatis alienis, & maiorum ueneranda constituta pronuncient, huiusmodi, etiā si forte subrepserint, tam qui ante peccauerūt, detectos oportet depelli, quam sacræ professionis oblitos, præuaricatoresq; sancti propositi proculdubio submouendos.

Nic. con. c. 9. & 10.

Quod dæmonijs, alijsq; passionibus inretitis ministeria sacra tractare non liceat. Cap. XIX.

XIX Di. 33. c. Usq; adeo. Usq; adeo sane comperimus inlicita queq; prorumpere, ut dæmonijs, similibusq; passionibus inretitis ministeria sacrosancta tractare tribuatur, quibus si hoc opere positis aliquid propriæ necessitatis occurrat; quis de sua fidelium salute confidat, ubi ministros ipsos curationis humanæ tantæ perspexerit calamitate uexari? Atq; ideo necessario remouendi sunt, ne quibuslibet, pro quibus Christus est mortuus, scandalum generetur infirmis. Postremo si corpore sauciatum fortassis, aut debilem nequaquam sancta cōtingere lex diuina permisit: quanto magis doni cœlestis dispensatores esse non conuenit, quod est deterius, mente perculsos?

Rom. 14. 1. Corinth. 8. Leuit. 21.

Quod hi

Quod hi, qui se sacris uirginibus sociant, & fœdera incesta commiscent, communicare non possint, nisi forte publicam pœnitentiam gesserint. Cap. XX.

Virginibus sacris temere se quosdam sociare cognouimus, & post dicatum deo propositum incesta fœdera, sacrilegaq́ miscere, quos protinus æquum est à sacra communione detrudi, & nisi per publicam, probatamq́ pœnitentiam omnino non recipi: †sed tamen his uiaticum de sæculo transeuntibus, si tamen pœnituerint, non negetur. XX *al's † aut his certe.*

Quod uiduæ, ut supradictum est, non uelentur, & si professam continentiam proposito mutato calcauerint: ipsæ pro se rationem deo pro suis sint actibus redditure. Cap. XXI.

NAm de uiduis sub nulla benedictione uelandis, superius †latius diximus differendnm, quæ si propria uoluntate professam pristini coniugij castitatem mutabili mente calcauerint, periculi earum intererit, quali deum debeant satisfactione placare. Sicut enim, si se forsitan continere nō poterant, secundum apostolum nullatenus nubere uetabantur: sic habita secum de liberatione promissam deo pudicitiæ fidem debuerunt custodire. Nos autem nullum talibus laqueum debemus inijcere, sed solas adhortationes præmij sempiterni, pœnasq́ proponere diuini iudicij: ut nostra sit absoluta conscientia, & illarum pro se rationem deo reddat intentio. Cauendum est quippe, quæ de earum moribus, actibusq́ beatus Paulus testatur apostolus, quod planius exponere prætermimus, ne sexus instabilis non tam deterreri, quam admoneri uideatur. *al's † late.* XXI *17. q. 1. De uiduis* *1. Timoth. 5.* *Ibidem.*

Quod secunda coniugia sæcularibus non negentur, quibus tamen ad clerum pro hoc facto minime uenire conceditur. Cap. XXII.

SEcundas nuptias sicut sæcularibus inire conceditur, ita post eas nullus ad clericale finitur uenire collegium. Alia est enim humanæ fragilitati generaliter concessa licentia, alia debet esse uita diuinarum rerum seruitio dedicata. XXII *1. Corinth. 7.*

Vt si quis susceperit ecclesiæ propriæ desertorem, & in aliqua prouexerit dignitate, utrinq; sententiæ subiaceant, quam canones præfixerunt. Cap. XXIII.

XXIII Nic. con. c. 15.

QVisquis propriæ desertor ecclesiæ, nullis existentibus causis, ad aliam putauerit transeundum, temereq́; susceptus fuerit, & promotus, reuerendorum canonum uel ipse, uel receptor eius, atq; prouector constituta nō effugiet, quæ de huiuscemodi præsumptoribus præfixere seruanda.

Quod siqui ex monachis, & laicis, de quibus supra dictū est, eliguntur ad clerum, cum nulla cogit necessitas: antiqua de eis debent instituta seruari, quod si probentur sacram mercati esse pretio dignitatem, ab officio deponantur, nam dantem, & accipientem Simonis Magi crimen inuoluit. Cap. XXIIII.

XXIIII Supra. c. 2. & 3. 1q. 1. c. Quos cōstiterit. als † patrantes. Act. 8.

DE monachis, laicisq́; in prima copiosius præceptionis huius parte digesta sunt quæ, uel quatenus pro rerum, temporumq́; necessitate concessa sint, quemadmodū ubi nullius facti necessitas interesse probabitur, non nisi uetus institutio debeat custodiri. Quos uero constiterit indignos meritis sacram mercatos esse pretio dignitatem, conuictos oportet arceri, non sine periculo facinus tale † perpetrantes, quia dantem pariter, accipientemq́; damnatio Simonis, quam sacra lectio testatur inuoluit.

De sacris locis nouiter institutis quanuis superius dictum sit: hoc nunc tamen adijcitur, ut nulla basilica sub defunctorum constructa nomine dedicetur. Cap. XXV.

XXV De consecra. Dist. 1. De locorum.

DE locorum consecratione sanctorum quanuis superius strictim fuerit compræhensum: nobis quoq; patefactum est, quod absq; præcepto sedis apostolicæ nonnulli factas ecclesias, uel oratoria sacrare præsumant. Hoc sumus tamē indicio detestabiliore permoti, quod in quocunq; nomine defunctorum, & quantum dicitur, nec omnino fidelium constructiones ædificatas sacris professionibus audacter instituere memorantur, quæ quoniam tam acerba, tam dura sunt, ut eadem uix noster ferre possit auditus: si reuera christianitatis affectus in illis regionibus certus, & fixus est, & districtius ista quærātur, & à quibus fuerint gesta prodantur, quoniam sicut latentibus in hac atrocitate nominibus, non extat in quem sententia debita proferatur, ita cum manifestis fuerit documentis expositus, quam sceleris tanti poscit immanitas, non † effugiet ullatenus ultionem. als † uitabit.

Quod nephas sit fœminas sacris altaribus ministrare, uel aliquid ex his, quæ uirorum sunt officijs deputata, præsumere. Cap. XXVI.

XXVI

NIhilominus impatienter audiuimus tantum diuinarum rerum subisse despectum, ut fœminæ sacris altaribus ministrare firmētur, cunctaq; non nisi

non nisi uirorum famulatui deputata sexum, cui non competit, exhibere. Nisi quod omnium delictorum, quæ singillatim perstriximus, noxiorum reatus omnis, & crimē eos respicit sacerdotes, qui uel ista committunt, uel cōmittentes minime publicando prauis excessibus se fauere significant: si tamen sacerdotū iam sint uocabulo nuncupandi, qui delegatū sibi religionis officiū sic prosternere moliunť, ut in peruersa quæque, prophanaque declíues sine ullo respectu regulæ christianę præcipitia funesta sectenť. Cumque scriptū sit, Minima qui spernit, paulatim decidit: quid est de talibus ęstimādum, qui immensis, ac multiplicibus prauitatum molibus occupati ingentem ruinam multimodis impulsionibus ediderunt, quæ non solum ipsos uideatur obruere, sed ecclesijs uniuersis mortiferam, si non sanentur, inferre perniciem. Nec ambigunt, qui hæc exercere sunt ausi, sed etiam, qui hactenus cognita siluerunt, sub honoris proprij se iacere dispendio, si nō tanta, qua possunt, celeritate festinent ut lethalia uulnera competenti medicatione † curentur. Quo enim more teneant iura pontificum, qui pontificalibus excubijs eatenus iniuncta dissimulant, ut contraria domui dei, cui præsident, potius operentur? Quantumque apud deum possent, si non nisi conuenientia procurarent, tantum quid mereantur aspiciant, cum execrabili studio sectentur aduersa, & quasi magis hæc regula sit, qua ecclesia debeat gubernari, sic quicquid est ecclesiasticis inimicum regulis, perpetratur: cum & si cognitos habuit canones unusquisque pontificum, intemerata debuerit tenere custodia, & si forsitan nesciebat, consulere fidenter oportuerit ignorantem. Quo magis excusatio nulla succurrit errantibus: quia nec sciēs proposuit seruare, quod norat, nec ignorans curauit nosse, quod gereret.

Contra neglīgētiam prelatorū

Eccl. 19.

al's † saluentur.

Quod in unaquaque ecclesia, cui episcopus præest, quatuor tam de redditu, quam de oblatione fidelium fieri debeant portiones: ut una sit episcopi, altera clericorū, tertia pauperum, & quarta fabricis ecclesiasticis applicetur.
Cap. XXVII.

QVattuor aūt tam de redditu, quā de oblatione fidelium, pro ut cuiuslibet ecclesiæ facultas admittit (sicut dudum rationabiliter est decretum) conuenit fieri portiones, quarum sit una pontificis, altera clericorū, pauperum tertia, quarta fabricis † ampliandis ecclesiæ. De quibus, sicut sacerdotis intererit integram ministris ecclesiæ memoratā dependere quantitatem, sic clerus ultra delegatam sibi summā nihil insolenter nouerit expetendum. Ea uero, quæ ecclesiasticis ædificijs attributa sunt, huic operi ueraciter prorogata, locorum doceat instauratio manifesta sanctorū, quia nephas

XXVII

12. q. 2. Quatuor autem.

al's † applicanda

nephas est, si sacris ædibus destitutis in lucrum suum præsul impendia his designata conuertat: ipsam nihilominus adscriptio pauperibus portionē, quanuis diuinis rationibus se dispensasse monstraturus esse uideatur, tamen iuxta quod scriptum est, Vt uideant opera uestra bona, & glorificēt patrem uestrum, qui in coelis est, oportet etiā præsenti testificatione prædicari, & bonæ famæ præconijs non taceri. *Matth. 5.*

Quod episcopus, presbyter, & diaconus, à quocunque clerico ueraciter fuerit accusatus, quia cōtra hæc constituta fecerit: potest sine dubitatione percelli, sui etiam honoris episcopus periculum subiturus, si hæc omni ecclesiæ noscenda tacuerit. Cap. XXVIII.

XXVIII *2. q. 7. c. Quapropter.* QVapropter, ne clericorum quisquam se huius offensæ futurum confidat immunem, si in his, quæ salubriter sequenda deprompsimus, siue episcopum, siue presbyterum, seu diaconum uiderit excedentem, non protinus ad aures nostras deferre curauerit, probationibus duntaxat competenter exhibitis, ut transgressoris ultio fiat, & cæteris interdictio delinquendi. Sui uero modis omnibus erit unus quisque pontificum ordinis, & honoris elisor: si cuiquam clericorum, uel ecclesiæ totius auditui hæc putauerit supprimenda. Dat. V. Id. Martiarum Asterio, & Præsidio VV. CC. Cons.

EXPLICIVNT DECRETA papæ Gelasij.

Platyna de Anastasio. II.

Dira de hoc pōfama. Vide. Dist. 19. c. Anastasius.

Nastasius secundus, patria Romanus, patre Fortunato, Anastasio imperāte fuit, quo tempore Trasimundus, Vandalorum rex, & catholicas ecclesias claudit, & CXX. episcopos exulatum in Sardiniam mittit. Anastasius uero (ut quidam scriptores referunt) Anastasium imperatorem excommunicauit, quod Acatio faueret. Tametsi postea ipse ab Acatio seductus, dum eum reuocare clanculum tentat, clerum à se grauiter alienauit, qui se à communione pontificis tum maxime subtraxit, quod etiam sine catholicorum consensu Photino, Thessalonicensi diacono, cōmunicasset, qui tamē Acatij errorem imitabatur. Hanc ob rem ferunt diuino nutu hominem subito morbo correptum interijsse. Sunt qui dicant eum in latrinam effudisse intestina, dum necessitati naturæ obtemperat. Hæc de Anastasio, & eius pontificatu, qui ex sacris ordinibus semel decembri mense in urbe habitis, presbyteros XII. episcopos XVI. creauit. Sepultus est autem in Basilica Petri. XIII. Kal. Decembris. Sedit annum unum, menses X. dies XXIIII.

TITVLI DECRE- TORVM PAPAE

ANASTASII. NVMERO. VIII.

EPISTOLA PAPAE ANASTASII VR- BIS ROMAE AD IMPERATOREM

Anastasium pro pace ecclesiarum.

Gloriosissimo, & clementissimo filio Anastasio Augusto, Anastasius episcopus.

Xordium pontificatus mei primitus oblata populis pace pronuncio, consequenter pro fide catholica humilis pietati tuæ precator occurro, in quorum primo mihi diuinum fauorem propinquasse confido, quod consonantia mei, & augustissimi nominis tui non dubium præstat auxilium, ut sicut precelsum uocabulum pietatis tuæ per uniuersas gentes toto orbe præfulget, ita per ministerium meæ humilitatis sedes beatissimi Petri in uniuersali ecclesia (sicut semper est) assignatum sibi à domino deo teneat principatum, nec propter unum mortuum diutius tunica illa salutaris desuper contexta per totum, malæ sortis patiatur incertum: quæ sola in discissionem pro firmitate sui uenire non potuit. Cui etiam

Principatus Rom. eccle.

Ioan. 19.

Laus principis à religione. addendum forte † obseruantiam

Cui etiam in priuata uita tantum circa synceræ religionis † studium fuit: ut sicut fama certissima celebrauit, nemo magis uel inter præcipuos sacerdotes præfixas à sanctis patribus regulas ecclesiæ custodisse dicatur, quod sanctum studium cum maiestate imperij creuisse confidimus.

Quod pro Christo fungatur legatione, dum pro pace precatur ecclesiæ. Cap.I.

I

Post mortē alius habetur iudex meritorum.

Acatius episcopus Constantinopolis.

LEgatione itaq; fungimur pro Christo, ne eos propter offensionē, uel scandalum patiamini publice nominari: quorum merita, uel actus illū iudicem latere non possunt, in cuius iam sunt iudicio constituti, nec illic se potest interserere in corpore mortali adhuc temeraria præsumptio, in quo non solum confessio facit aperta merita singulorum: sed etiam silentij ipsius nō potest latere secretum. Nanq; & prædecessor noster papa Felix, sed etiam Acatius illic procul dubio sunt, ubi unusquisq; sub tanto iudice nō potest perdere sui meriti qualitatem.

Quod non sit temere iudicandum de his, qui iam ad deum migrauerunt. Cap.II.

II

Rom. 14.

Esa. 45.

Solus deus nouit abscondita cordium.

1. Reg. 16.

1. Para. 28.

Ezech. 11.

ITaq; monente nos beatissimo Paulo apostolo, ne quod sit in hoc offendiculum in ecclesia, dum quod facere non possumus, de his, qui iā transierunt iudicare conemur, obseruandum esse tranquillitas tua cognoscat. Ait enim de his, qui de rebus ad deum solum pertinentibus iudicare præsumunt, nemo enim nostrum sibi uiuit, & nemo sibi moritur, siue enim uiuimus, domino uiuimus: siue morimur, domino morimur, siue enim uiuimus, siue morimur, domini sumus. In hoc ēm Christus resurrexit à mortuis, ut & uiuorum, & mortuorū dominetur, tu autem quid iudicas fratrem tuum? aut tu quare spernis fratrem tuum? omnes enim stabimus ante tribunal dei. Scriptum est enim, Viuo ego, dicit dominus, quoniam mihi flectetur omne genu, & omnis lingua confitebitur deo. Itaq; unusquisq; nostrum pro se rationem reddet deo. Non ergo amplius inuicem iudicemus, sed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri, uel scandalū. Monet igitur beatus apostolus, ne de his nobis præsumendo iudicium, de quibus nemo potest uerius, uel melius iudicare, quā deus: in hoc sibi quispiam temerarios ausus usurpet, & propter hoc pax, atq; unitas ecclesiæ dissipetur. Nam & in Regnorū libro dicitur, Non quomodo uidet homo, uidet deus, quia homo uidet in facie, deus autem uidet in corde. Item in Paralipomenon libro primo, Et nunc Salomon scito deum patrum tuorum, & serui illi in corde perfecto, & animo uolente, quoniā omnia corda scrutatur dominus, & omnem cogitationem nouit. Item in Ezechiele hæc dicit dominus, Sic dixistis domus Israel, & cogitationes spiritus uestri noui ego.

Vnde

Vnde & de domino iudice dicitur in euangelio, Sciens autem Iesus cogitationes eorum dixit, quid cogitatis mala in cordibus uestris?

Vt specialiter in ecclesia nomen taceatur Acatij. Cap. III.

III.

PRecamur itaq; clementiam uestram, ut specialiter nomen, quod multis ex causis scandalum, uel offendiculum ecclesiæ concitauit, speciali appellatione taceatur, cum: sicut diximus, in generalitate sacerdotũ uniuscuiusq; meritũ illum iudicem latere non possit, quid cuiq; tribuendum sit pro æstimata dispensatione meritorũ, cui soli cogitationes quoq; manifestæ sunt. Quantos uero excessus, atq; præsumptiões habuerit Acatius, ne clemẽtiæ tuæ per singula suggerere fortasse uideaẽ onerosum, Cresconio, uel etiã Germano, fratribus, & coepiscopis meis, quos misimus ad serenitatem tuam, de causis singulis Acatij. Qualis fuerit, instructionẽ plenissimã dedimus, clementiæ uestræ specialius recensendam, si hoc pietati tuæ placuerit curiosius indagare, ne in aliquo suggestionis nostræ ueritas defuisse uideatur, ut p diuina sapientia uestra, perspicue uidere possitis, non superbia, uel elatione sedis apostolicæ in Acatium talem processisse sententiã, sed facinoribus certis (quãtum nos extra ullum iudicium, quod solum falli non potest, æstimamus) zelo magis diuinitatis + exortã.

Legati ad im. in causa Acatij.

als + exortam.

Quod magnopere contentio sit cauenda. Cap. IIII.

IIII.

NOs uero humiliter supplicantes, cõtrouersiam in ecclesia remanere nolumus, cum magis uitanda contentio sit, sicut dicitur in prouerbijs, Odium suscitat contentio. Omes enim, qui nõ contendunt, protegit amicitia. Nã & apostolus ad Corinthios ait, Cum eñ sint inter uos æmulationes, & contentiones, nonne carnales estis, & secundum hominem ambulatis? Item ad Philippenses, Siqua ergo consolatio in christo, siqua alloquutio charitatis, siqua societas spiritus, siqua uiscera, & miseratiões, implete gaudium meum, ut id ipsum dicatis omnes, eandem charitatem habentes, nihil per contentionem, neq; per inanem gloriam, sed in humilitate mentis inuicem æstimantes sibimetipsos superiores, non sua singuli respicientes, sed aliorum

Prouer. 10.
1. Cor. 3.
Philip. 2.

Vt Alexandrinos imperator admoneat ad fidem synceram, & pacem redire catholicam. Cap. V.

V.

HOc tamen præcipue insinuo serenitati tuæ, gloriosissime, & clementissime fili Auguste, ut cum causæ Alexandrinorũ patuerint pijssimis auribus uestris, ad synceram, & catholicãfidem eos authoritate, sapientia, diuinisq; uestris monitis redire faciatis. Num quid tenendum sit in religione catholica secũdum definita patrũ, & prædicationem oĩm sacerdotum,

Dogmata patrũ tenenda.

Ee

cerdotum, qui in ecclesia floruerant, si hoc quoque praeceperitis, scientibus in memoriam transmittendo renouabimus, ignorantibus ad discendum pro officio nostrae instructionis offerimus, ut nulla extra haec ingeniorum iactantia, uel prauitas audiatur.

Admonetur imperator, ut cōstitutis apostolicae sedis obtemperet. Cap. VI.

VI. Illud uero peculiarius pro amore imperij uestri, & beatitudine, quae cōsequi poterit regnū, pro apostolico officio praedicamus, ut, sicut decet, & spiritus sanctus dictat, monitis nostris obœdiētia praebeatur, ut bona omnia uestra rempublicam cōsequantur, sicut in Exodo promittitur, Si audieris uocem domini dei tui, & quae placent, feceris corā ipso, & obœdieris praeceptis eius, & custodieris oēm iustitiam eius, omnem infirmitatem, quā importaui Aegyptijs, nō importabo in te. Ego eñ sum dominus, qui saluū facio te. Et illic iterum tuba potentissima canitur, Et nunc Israel quid dominus deus tuus postulat à te aliud, quā ut timeas dominū deum tuum, & ambules ✝ in omnibus uijs eius, & diligas eum, & seruias domino deo tuo ex toto corde tuo, & ex tota anima tua? Custodi praecepta domini dei tui, & iustitias eius, quas ego mando tibi. Haec me suggerentē frequentius non spernat pietas tua, ante oculos habens domini in euangelio uerba, Qui audit uos, me audit, & qui uos spernit, me spernit, & qui me spernit, spernit eum, qui me misit. Nam & apostolus concinens saluatori nostro ita loquitur, Quapropter qui haec spernit, non hominem spernit, sed deum, qui dedit spiritum sanctum in nobis. Pectus clementiae uestrae sacrarium est publicae felicitatis, ut per instantiā uestram (quā uelut uicarium praesidere iussit in terris) euāgelicis, apostolicisque praeceptis, non dura superbius resistatur, sed per obœdiētiam, quae sunt salutifera, compleantur.

Obœdiendū papae monitis. Exod. 15.

Tuba, p Moysen Deut. 10. al. ✝ omnes uias tuas

Luc. 10.

1. Thess. 4.

Quod eos, quos post damnationem suam uel baptizauit, uel ordinauit Acatius, nulla portio laesionis attingat. Caput VII.

VII. NAm secundum ecclesiae catholicae consuetudinem sacratissimū serenitatis tuae pectus ✝ agnoscat, quod nullum de his, uel quos baptizauit Acatius, uel quos sacerdotes, siue leuitas secundum canones ordinauit, ulla eos ex nomine Acatij portio laesionis attingat, quo forsitan per iniquum tradita sacramenti gratia minus firma uideatur. Nam & baptismū, quod procul sit ab ecclesia, siue ab adultero, uel à fure fuerit datum, ad percipiētem munus peruenit inlibatum, quia uox illa, quae sonuit per columbam, omnem maculam humanae pollutionis excludit. Quod declaratur cum

Dist. 19. c. Secundum, al. ✝ cognoscat.

Indignitas ministri sacramenti gratiā non impedit.

ratur cum dicitur. Hic est, qui baptizat in spiritu, & igne, nam si uisibilis solis istius radij, cum per loca foetidissima transeant, nulla contactus inquinatione maculantur, multo magis illius, qui istum uisibilem fecit, uirtus nulla ministerij indignitate cōstringitur. Nam & Iudas cum fuerit sacrilegus, atque fur, quicquid egit inter apostolos pro dignitate commissa, beneficia per indignum data nulla ex hoc detrimēta senserunt, declarante hoc ipsum domino manifestissima uoce, Scribae (inquit) & pharisaei super cathedram Moysi sedent, quae dicunt facite, quae autem faciunt, nolite facere, dicunt enim, & non faciunt. Quicquid ergo ad hominum profectum quilibet in ecclesia minister pro officio suo uidetur operari, hoc totum contineri implendo diuinitatis effectum, ita ille, per quem christus loquitur, Paulus adfirmat, Ego plantaui, Apollo rigauit, sed deus incremētum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat, deus, a deo autem nō quaeritur quis, uel qualis praedicet, sed quem praedicet, ut inuidos etiam bene Christum praedicare confirmet. Quo malo diabolus ipse deiectus est, & hoc ipso praedicare non desinit. — Ioan. 1. Matth. 23. 1. Cor. 3. Philip. 1.

Quod mali bona ministrādo sibi tantūmodo noceant, nec ecclesiae sacramenta cōmaculent. Cap. VIII.

IDeo ergo & hic, cuius nomen dicimus esse reticendum, male bona ministrando sibi tantum nocuit. Nam inuiolabile sacramētum, quod per illum datum est, alijs perfectionē suae uirtutis obtinuit. Quod si eo aliquorum in tātum se extendit curiosa suspicio, ut imaginetur prolato a papa Felice iudicio, postea inefficaciter in sacramentis, quae Acatius usurpauit, egisse, †hac perinde eos metuere, qui uel in cōsecrationibus, uel in baptismate mysteria tradita susceperunt, ne irrita beneficia diuina uideantur, meminerunt in hanc quoque partem similiter tractatum praeualere superiorem, quia nō sine usurpatione sacerdotij adiudicatus hoc egit. In quo uirtutem suam obtinentibus †mysterijs, in hoc quoque alijs rea sibi persona non nocuit, nam ad illum pertinet, quod tuba Dauid ita canitur, Veruntamen deus conquassauit capita inimicorū suorum, uerticem capilli perambulantium in delictis suis. Nam superbia semper sibi, non alijs facit ruinam, quod uniuersa scripturarū coelestium testatur authoritas, sicut per spiritum sanctum etiā dicitur in propheta, Non habitauit in medio domus meae, qui facit superbiā. Vnde cū sibi sacerdotis nomen uēdicauerit, condemnatus in ipsius uerticē superbiae tumor inflictus est, quia nō populus, qui in mysterijs donū ipsius sitiebat, inclusus est, sed anima sola illa, quae peccauerat, iusto iudicio proprie erat obnoxia, quod ubique numerosa scripturarum testatur instructio. Vnde remotis hominū studijs, siue uersutijs in hac adhuc praesenti fragilitate positorū, secūdum preces nostras, adnisu, — VIII. lego † Ac, inde. al. † ministerijs. Psal. 67. Psal. 100. Ezechie.

 & autho-

& authoritate imperiali offerente deo nostro unam catholicā ecclesiam, & apostolicam, quia hoc solum est, in quo non solum in terris, sed etiā in cœlo triumphare sine fine possitis. Subscriptio, Omnipotens deus regnum, & salutem tuam perpetua protectiõe custodiat gloriosissime, & clementissime semper Auguste.

EXPLICIT EPISTOLA PAPAE ANASTASII.

Platyna de Symmacho papa.

Schisma in electione Sym.

Ymmachus, natione Sardus, patre Fortunato, mortuo Anastasio pontifex creatur, nõ sine magna discordia. Nam dum pars cleri Symmachum apud basilicam Constantinianam pontificem decernit, pars altera apud basilicam Mariæ in uia noua Laurentium, in locum demortui Anastasij sufficit, seditio ingens in senatu, ac populo Ro. bifariam diuiso orta est, unde omnium consensu concilium Rauennæ indicitur, discussaq; re, præsente Theodorico, Symmachus tandem in pontificatu confirmatur. Qui certe magna clementia usus Laurentium competitorē Nucerinis episcopum dedit. Verum anno quarto post clerici quidam seditionibus gaudentes, adiuuantibus Festo, & Probino, seruatorij ordinis uiris Laurentium reuocant, qua ex re indignatus rex Petrum Altini episcopum Romam mittit, qui pulso utroq; sedem teneret. Verum Symmachus habita centum & XX. episcoporum synodo, & obiecta constanti animo diluit, & omnium sententijs obtinuit; ut Laurentius, & Petrus, malorum omnium capita, relegarentur. Orta autem ob hanc rem tanta seditio Romæ est, ut multi tum ex clero, tum ex populo, passim cæderentur, nec sacris uirginibus parcerent. Opprimitur eo tumultu Gordianus presbyter, uir optimus, ad uincula sancti Petri. Nec finis tantæ cædis factus fuisset, ni Faustus consul clericos miseratus contra Probinum, tanti mali authorem, arma sumpsisset. Respirante deinde aliquantulum republica christiana, Clodoueus pulsis Arianis hæreticis, & catholicos reduxit, & Parisiorum ciuitatem regni caput constituit.

Schisma alterū & seditio contra Sym.

Clodoueus rex Francorum.

Symmachus uero Manichæos tum ab urbe expulit, eorumq; libros ante fores Constantinianæ basilicæ cremauit. Basilicas uero multas aut ornauit, aut à fundamentis erexit. Nam & templum beati Andreæ apostoli apud sanctum Petrum ædificauit, multoq; argento, & auro exornauit. Et templum ipsius apostolorum principis, ac porticum marmoribus opere uermiculato in augustiorem formam redegit. Gradus quoq; ipsius basilicæ ampliores fecit, aliosq; gradus sub diuo dextra, leuaq;. Episcopia præterea constriuxit. Aedificauit etiam basilicam Agathæ martyris uia Aurelia in fundo Lardario. Basilicam sancti Pancratij cum arcu argenteo librarum XV. In basilica Pauli renouauit absidem, cui ruina immunebat, picturisq; ornauit. Post absidem uero aquam introduxit, balneumq; à fundamento erexit. In urbe autem basilicam sanctorum Syluestri, & Martini à fundamentis extruxit, iuxta Traiani thermas, ubi & supra altare Cyborium fecit argenteum librarum CXX. Arcus argenteos librarum X. confessionem argenteam librarum XV. Suggestum quoq; erexit porphyreticis, & crustis marmoreis insignem fecit, & gradus basilicæ Ioannis, & Pauli post absidem. Auxit & basilicam archangeli Michaelis, aquamq; introduxit. Sanctorum Cosmi, & Damiani oratoria à fundamentis erexit uia Tiburtina, in fundo Paciano, adiuuātibus Albino, & Glaphyro, illustribus uiris. Pauperibus quoq; ad basilicas Petri, & Pauli habitacula extruxit, curauitq; ne quid eis deesset, quod ad uictum pertineret, amator enim pauperum fuit. Et episcopis, ac cæteris clericis in Aphrica, & Sardinia propter catholicā fidem exulantibus pecunias, & uestes subministrabat. Reparauit etiam basilicā sanctæ Felicitatis, & absidem beatæ Agnetis cum basilica, quæ ruinā minabantur, in meliorem formam restituit. Redemit & captiuos in diuersis prouincijs multa pecunia. Nil postremo omisit, qđ ad omnipotentis dei gloriam pertineret. Creatis autem duobus, & XC. presbyteris, diaconis XVI. episcopis. CXVII. habitis de more sacris ordinibus, moriens ad basilicam Petri sepelitur. XIIII. Kal. Augusti. Sedit annis XV. Men. VI. Diebus. XII.

Opera Symmachi papæ.

Amator pauperum Sym.

TITVLI

TITVLI DECRE-TORVM PA-PAE SYMMACHI.

NVMERO IIII.

Suggestio Fulgētij archidiaconi ecclesiæ Romanæ de cōgregata synodo ex præcepto papæ Symmachi, ut episcopalis ambitus radicitus amputet. I.
Sententia synodi, ut siquis, papa superstite, pro Romano pontificatu cuiquā quolibet modo fauorem præstare conuincitur, loci sui ordine, uel cōmunione priuetur. II. *Dist. 79. Siquis papæ.*
Vt si papa morte præuētus nō potuerit ante de sui successoris electiōe decernere, is ordinet antistes, quē cunctus clerus, aut certe pars maior elegerit. III.
Vt siqs ambientes, uel fautores ambientiū, coniuratoresq; prodiderit, non solum purgatus uideatur esse, si fuerit particeps, uerumetiā remuneratione dignissimus æstimetur. IIII.

†PC. Paulini VC. die Kalendar. Martiarum in basilica beati Petri apostoli, synodo præsidente beatissimo papa Symmacho, Fulgentius archidiaconus dixit.

al. †Post. Legendum forsitan est. Post consulatum Paulini uiri clarissimi. die Kal. &c.

Beatitudo uestra, directis ante hac per prouincias authoritatibus, frequenter Italiæ sacerdotū synodum conuocauit, quor. præsentia in uestris uidetur oculis cōstituta, nunc beatitudo uestra, quæ ad ecclesiasticas indemnitates, uel ad pacem totius ecclesiæ ptinent, siue concordiā, digneť tractabiliter ordinare. Acclamatū est ab omnibus episcopis, & presbyteris, Exaudi Christe, Symmacho uita. Dictum est. Cuius sedē, & annos. Dictum est VIII. Vt facias rogamus. Dictum est X. I.

Acclamatio. I. X. I. Decies. VIII. Octies.

Symmachus episcopus ecclesiæ catholicæ urbis Romæ dixit.

COncsiliū dilectiōis uestræ, neglecta hyemis asperitate, sollicitudo nostra, p ecclesiastica indemnitate specialiter congregauit, ut episcopalē ambitū, & confusionis incertū, uel popularem tumultū, quē p subreptionem cōstat exortum, cōmunicato pariter tractatu, in futur. possimus robuste, ac uiuaciter amputare, atq; ideo caueamus in poster., ne subuersio disciplinæ, aut audacia præsumtū gestiat tentare similia, & pari donatione tractemus, expressis scilicet sentētijs sancientes, qd circa Romani episcopi ordinationē debeat custodiri. Vniuersi episcopi, uel presbyteri dixerūt, Vt fiat, rogamus. Dictū est X. Vt scādala amputent rogamus. D. IX. Vt ābitus extinguat, rogamus. D. †XII. Exaudi Christe, Symmacho uita. D. VI. Cuius sedē, & annos. D. V. Vt de præsentia fiat. Dictū est X.

Tumultus populi olim in electione papæ

Accla. II.

al. †XV.

E e iij Symmachus

Symmachus episcopus dixit.

QVoniam fraternitas uestra curam prouisionis nostræ suis exhortationibus incitauit, & parilem circa ecclesiæ trãquillitatem, dei nostri contemplatione, animũ præstat. sicut præfati sumus, deliberatione in præsenti habita, quid placeat ex omĩbus uestris informate sentẽtijs, quæ in hoc uenerabili cõcilio per ecclesiastica recitentur officia. Cunctꝙ surrexissent, & paulo post iterum cõsedissent, Aemilianus notarius synodi decreta uulgauit.

II. Propter frequentes ambitus, atꝙ ecclesiæ nuditatem, uel populi conlisionem, quæ molesta incompetẽter episcopatum desyderantium generauit auiditas, ut extinguatur futuris præsumptio tam perniciosa temporibus: constituit sancta synodus, ut siquis presbyter aut diaconus, aut clericus, papa incolumi, & eo inconsulto, aut subscriptionẽ pro Romano pontificatu cõmodare, aut Pitatio ✝ cõmittere, aut sacramẽtum præbere tentauerit, aut aliquod certe suffragiũ polliceri, uel de hac causa priuatis conuenticulis factis deliberare, atꝙ decernere, loci sui dignitate, uel cõmunione priuetur. Vniuersa synodus surgẽs acclamauit, Exaudi Christe. Symmacho uita. D.X. Hic pax cum Symmacho. D.XV. Cuius sedem & annos. D.VIII.

Dist. 79. c. Siquis papa. §. Siquis presbyter. al's ✝ promittere

Accla. III.

Pari seueritate feriendo eo, qui hoc, uiuo (sicuti dictum est) pontifice, quolibet modo fuerit ambisse conuictus, aut certe tentasse, omnibus pariter huius culpæ reis anathematis pœna plectendis.

Symmachus episcopus dixit.

III. ERgo uniuersitati placet, & ab omĩbus recognoscitur, uel ꝓbatur ista sententia? Vniuersa synodus dixit, placet, & qd' omĩbus placet, fiat.

Ex dist. c. Si trãsitus.

Si (quod absit) transitus papæ inopinatus euenerit, ut de sui electione successoris, ut supra placuit, non possit ante decernere, siquidem in unum totius inclinauerit ecclesiastici ordinis electio, consecretur electus episcopus. Si eñ, ut fieri solet, studia cœperint esse diuersa eorum, de quibus certamen emerserit, uincat sententia plurimorũ, sic tamen, ut sacerdotio careat, qui captus promissione, non recto iudicio, de electione decreuerit. Synodus dixit, Placet. Dictum est decies.

IIII. Propter occultas autẽ fraudes, & coniurationũ secretas insidias, quas huius sentẽtia districtionis consequũ, siquis ad ecclesiasticã pertulerit notitiam, consilia eorꝫ, qui contra hanc synodum de pontificali egerit ambitu, & rationabili ꝓbatione cõuicerit, particeps actionis huiusmodi, nõ solum purgatus ab omĩ culpa sit, sed etiam remuneratiõe, quæ nõ indigua sit, subleuetur. Vniuersa synodus surgens acclamauit, Placet, & adiecit.

Accla. IIII.

Exaudi

Exaudi Christe, Symmacho uita. Dictum est. XXX. Vt ita seruentur, rogamus. D.X. Vt nullus aliter ad episcopatum Romanũ deinceps ueniat, precamur. D.X. Vt decreta nostra confirmes, rogamus. D.X.

Symmachus episcopus ecclesiæ catholicæ urbis Romæ dixit.

Acclamationes uestras, synodiq; iudicium præsentia gesta suscipiẽt. Et adiecit ea, quæ ad sopiendos ueternosæ præsumptionis errores, uel infensos rebus ecclesiasticis ægritudinis morbos, quibus uniuersalis afficiebatur ecclesia, deliberatio religioni congrua, paciq; constituit, firmitatem perpetim sortiẽtur, ut præstante deo, quem custodem rerum constat bonarum, synodalis ordinatio uigeat, atq; † omẽs, sine personæ alicuius distinctiõe † uenire præsumpserit, indita superius districtiõe plectẽt. *lego † omnis. lego † qui cõtra uenire.*

ET SVBSCRIPSERVNT.

Cælius. Symmachus, episcopus sanctæ ecclesiæ catholicæ urbis Romæ, his cõstitutis synodalibus à me probatis, atq; firmatis cõsentiens subscripsi.

Cælius. Rusticus, episcopus ciuitatis † Meturnensis subscripsi, & consensi synodalibus constitutis, atq; in hac me profiteor manere sententia. *forte † Minturnensis.*

Cælius. Bonifacius, episcopus ecclesiæ Veliternensis subscripsi, & cõsensi synodalibus constitutis, atq; in hac me profiteor manere sententia.

Misenus	Cumanus	Rufinus	Canusinus
Cresconius	Tudertinus	Clarus	Allifanus
Basilius	Tollentinatis	Vitalis	Fundanus
Decius	Triũtabernarũ	Innocentius	Mibanatis
Valentinus	Amiterninus	Bassus	Ferentininoui
Vitalis	Fanestris	Vitalianus	Rosellanus
Maximus	Blenarus	Constantinus	Capuanus
Benignus	Aquæuiuensis	Fortunatus	Suessanus
Palladius	Sulmontinus	Vindemius	Antiatinus
Constantius	Otriculanus	Ioannes	Ariminensis
Germanus	Pisaurensis	Martyrius	Terracinensis
Candidus	Tiburtinus	Laurentius	Trebiensis
Vitalianus	Narniensis	Serenus	Nomentanus
Iustus	Acherontinus	Adeodatus	Cerrensis
Stephanus	Nursinensis	Dulcitius	Sabinensis
Fortunatus	Anagninus	Paschasius	Vulturnensis

Fortunatus episcopus ecclesiæ Anagninæ, pro Sanctulo episcopo ciuitatis Signinæ, quia subscribere non potuit, pro eodem subscripsi.

Valerius	Calenitanus	Felicissimus	Forosempronienfis
			Valentinus

Valentinus Amiterninus, pro Romano episcopo ecclesiæ Pitinanatium subscripsi.

Colonius	Forododiensis	Epiphanius	Beneuentanus
Ioannes	Spoletinus	Constantius	Venafranus
Maximianus	Perusinus	Salustius	Amerinus
Lucianus	Tarquiniensis	Molensis	Centumcellensis
Florentius	Pestanus	Maximianus	Subaugustanus
Fortunatus	Fulgentanus	Ioannes	Viuonensis
Gaudentius	Tadinatis	Mercurius	Sutrinus
Felix	Nepesinus	Serenus	Nolanus
Aucupius	Puteolanus	Timotheus	Abellinatis
Rosarius	Surrentinus	Stephanus	Neapolitanus

als Spoletanus.

Ego legorum radinatis

Rosarius episcopus, pro fratre meo Vrso episcopo subscripsi.

Gaudentius Volsinensis

Itē Gaudētius episcopus Volsinēsis, p Proiectitio episcopo Foronouano

Quintus	Theanensis	Gaudentius	Salernitanus
Bellator	Ostiensis	Marius	Tifernirus
Lampadius	Vrbis Albensis	Adeodatus	Formiensis
Vrsus	Stabianus	Saturninus	Herdonitanus

Subscripserunt episcopi numero LXXIII.

Cælius Laurētius archipresbyter tituli Braxedis hic subscripsi, & cōsensi synodalibus constitutis, atq; in hac me profiteor manere sententia.

Ianuarius	presbyter	tituli	Vestinæ.
Martianus	presbyter	tituli	sanctæ Cæciliæ
Gordianus	presbyter.	tituli	Pammachij.
Petrus	presb.	tituli	sancti Clementis.
Vrbicus	presb.	tituli	sancti Clementis.
Paulinus	presb.	tituli	sancti Iulij.
Valens	presb.	tituli	sanctæ Sabinæ.
Petrus	presb.	tituli	Chrysogoni.
Soranus	presb.	tituli	Vestinæ.
Asterius	presb.	tituli	Pudentis.
Iustinus	presb.	tituli	Pudentis.
Felix	presb.	tituli	Equitij.
Redemptus	presb.	tituli	Chrysogoni.
Proiectitius	presb.	tituli	Damasi.
Iouinus	presb.	tituli	Aemilianæ.
Bonus	presb.	tituli	Crescentianæ.
Paschasius	presb.	tituli	Eusebij.
Ioannes	presb.	tituli	Pammachij.

Sebastia-

Sebaſtianus	presb.	tituli	Nicomedis
Martinus	presb.	tituli	Cyriaci
Andreas	presb.	tituli	ſancti Matthæi
Seruus dei	presb.	tituli	ſancti Clementis
Opilio	presb.	tituli	Veſtinæ
Petrus	presb.	tituli	Chryſogoni
Romanus	presb.	tituli	Tigridæ
Marcellinus	presb.	tituli	Iulij
Dominicus	presb.	tituli	Creſcentianæ. als + Creſcentianæ.
Abundantius	presb.	tituli	Sabinæ
Marcellus	presb.	tituli	Romani
Aſellus	presb.	tituli	Vizantis
Sebaſtianus	presb.	tituli	Equitij
Agatho	presb.	tituli	Vizantis
Valentinus	presb.	tituli	Euſebij
Anaſtaſius	presb.	tituli	Anaſtaſiæ.
Geneſius	presb.	tituli	Nicomedis
Dionyſius	presb.	tituli	Aemilianæ
Epiphanius	presb.	tituli	apoſtolorum
Acontius	presb.	tituli	Faſciolæ
Paulinus	presb.	tituli	Faſciolæ
Agapetus	presb.	tituli	Apoſtolorum
Adeodatus	presb.	tituli	Equitij
Benedictus	presb.	tituli	Gaij
Dominicus	presb.	tituli	Priſcæ.
Redemptus	presb.	tituli	Tigridæ
Seuerus	presb.	tituli	Gaij
Stephanus	presb.	tituli	Marcelli
Creſcentius	presb.	tituli	Apoſtolorum
Iulianus	presb.	tituli	Anaſtaſiæ
Septiminus	presb.	tituli	Iulij
Cyprianus	presb.	tituli	Marci
Epiphanius	presb.	tituli	Faſciolæ
Bonifacius	presb.	tituli	Cæciliæ
Petrus	presb.	tituli	Braxedis
Timotheus	presb.	tituli	Marcelli
Hilarius	presb.	tituli	Lucinæ
Victorius	presb.	tituli	Sabinæ
Laurentius	presb.	tituli	ſancti Laurentij
Eutyches	presb.	tituli	Aemilianæ

	Iulianus	presb.	tituli	Anastasiæ.
al's Crescē tiæ.	Marcus	presb.	tituli	Lucinæ
	Vnicemalus	presb.	tituli	Crescentianæ
al's + abun dius.	+Aburidius	presb.	tituli	Marci
	Venantius	presb.	tituli	Marcelli
	Stephanus	presb.	tituli	Eusebij
	Paulinus	presb.	tituli	sancti Laurentij

Subscripserunt presbxteri Numero LXVII.

Subscriptio diaconorum.

Cyprianus diaconus sancte ecclesiæ Romanæ, regionis VII. his subscripsi, & consensi synodalibus constitutis, atque in hac me profiteor manere sententia.
Anastasius, diaconus regionis primæ, subscripsi.
Citonatus, diaconus regionis quintæ, subscripsi.
Ioannes, diaconus regionis secundæ, subscripsi.
al's + Tarrensis· +Tarrenis, diaconus regionis primæ, subscripsi.
Tertullus, diaconus regionis quartæ, subscripsi.

EXEMPLAR CONSTITVTI, FACTI à domino Symmacho papa, de rebus ecclesiæ conseruandis.

al's + Auiano. Flauio + Auiento VC. iuniore, sub die VIII. Iduum Nouembriũ, in basilica beati Petri apostoli, præsidente uenerabili uiro papa Symmacho, una cum uenerabilibus uiris

	Laurentio	Maximo	Petro	Laurentio
	Aemiliano	Tigridio	Felice	Bassiano
al's +Rusentio.	Crescone	Pacatiano	Benigno	+Resentio
	Innocentio	Ioanne	Maximo	Stephano
	Ioanne	Sereno	Eulalio	Proculeiano
	Fortunato	Laurentio	Eustachio	Martiano
	Iocundo	Candido	Fortunato	Felice
	Eutychio	Elpidio	Aprile	Innocentio
al's +Concordio	Mercurio	Hilario	Fortunato	+Conandio
	Asello	Innocentio	Stephano	Gerontio
	Pascasio	Vitale	Memore	Seuerino
	Hilaro	Venerioso	Innocentio	Casto
	Colonico	Siluno	Maximiliano	Aristone
	Seuerino	Propinquo	Martyrio	Valentino
	Sebastiano	Romano	Vindemio	Victore

Dulcitio

Dulcitio	Vrſo	Mercurio	Aſello
Seruo dei	Adeodato	Aſterio	Martiniano
Felice	Euſebio	Auguſto	Proiectitio
Chryſogono	Venantio	Ruſtico	Salluſtio
Probo	Amando	Baſilio	& Florentio

Epiſcopis reſidentibus. Etiam

Proiectitio	Martino	Epiphanio	Sebaſtiano
Seruo dei	Epiphanio	Octauiano	Anaſtaſio
Abundantio	Vicomalo	Paulino	Iuliano
Marcello	Agathone	Benedicto	Creſcentiano
Paſchaſio	Iuliano	Seuero	Paulino
Adeodato	Ioanne	Timotheo	Laurentio
Hilario	Adeodato	Marco	Stephano
Venantio	Petro	Petro	Chryſogono
Litorio & Chryſogono		Tinulo uel	Maximo *al's Maximino.*
Fortunato		PRESBYTERIS.	

Adſtantibus quoque diaconibus, Anaſtaſio, Hormiſda, Ioanne, & Agapeto.

Symmachus epiſcopus eccleſiæ catholicæ urbis Romæ dixit.

BEne quidem fraternitas ueſtra eccleſiaſticis legibus obſequuta ſub diuini timore iudicij quæ + erat ſtatuenda, definiuit, & ad iuſtitiæ cumulum peruenit, dum ſufficienter uniuerſa complectitur, nec adiectione indiget plenitudo, maxime de clericis, quos amor dominatiõis inuaſit, & iugum diſciplinæ eccleſiaſticæ fecit reſpuere, quos propterea ſchiſma feciſſe apud + uos conſtitit, quibus miſericordiã tamen, quã deus mandat, uniuerſis impendi, ſicut oportuit, non negaſtis, ſi duritia cordis eorũ non ſibi acquirat pœnam, dum contemnit oblata remedia, quorum exceſſus enarrare difficile eſt. Vnum tamen, quod occurrit, uenerando ordini ueſtro intimare non differo. Dixerunt inter alia ſcripturam quandam inluſtris memoriæ Baſilium quaſi pro eccleſiaſticæ amore ſubſtantiæ cõſcripſiſſe, in qua nullus Romanæ eccleſię nec interfuit, nec ſcripſit antiſtes, per quem potuiſſet ſortiri legitimã firmitatem. Ne ergo inde diſputem, unde poteſt ueſtrum iudicare conciliũ, requiratur, & referatur in medium, ut lectione agnoſcatis, cuiuſmodi poſſit habere ſubſtantiã. Sancta ſynodus reſpondit. Deferatur in mediũ, ut cuiuſmodi ſit, poſſit agnoſci, & dum diceret, Hormiſda diaconus recitauit.

I. Diſt. 96. Bene quidem. lego + erant.

forte + nos

Quædi ſcriptura producitur.

Exempla ſcripturæ.

II.

Geſta ſub Simplicio.
Verba Baſilij p.p.
al's † occaſiones.
Simplicius quartus ante Symmachum.

CVm in unum apud beatum Petrum apoſtolum reſediſſent, ſublimis, & eminentiſſimus uir, præfectus prætorio, atque Patritius, agens etiam uices præcellentiſſimi regis Odoacris, Baſilius dixit. Quanquam ſtudij noſtri, & religionis interſit, ut in epiſcopatus electione concordia principaliter ſeruetur eccleſiæ, ne per † occaſionem ſeditionis ſtatus ciuilitatis uocetur in dubium, tamen admonitionem beatiſſimi uiri papæ noſtri Simplicij, quam ante oculos ſemper habere debemus, hoc nobis meminiſtis ſub obteſtatione fuiſſe mandatum, ut propter illum ſtrepitum, & uenerabilis eccleſiæ detrimentum, ſi eum de hac luce tranſire contigerit, non ſine noſtra conſultatione cuiuslibet celebretur electio. Et cum legeret, Creſconius, epiſcopus ciuitatis Tudertinæ eccleſiæ, ſurgens è conſeſſu dixit. Hic perpendat ſancta ſynodus, † ut prætermiſſas perſonas religioſas, quibus maxime cura eſt de tanto pontifice, in ſuam redigerent poteſtatem. Quod contra canones eſſe manifeſtum eſt. Item Hormiſda diaconus legit. Nequid confuſionis, atque diſpendij uenerabilis eccleſia ſuſtineret, miramur prætermiſſis nobis quicquam fuiſſe tentatum, cum ſacerdote noſtro ſuperſtite nihil debuiſſet † adſumere. Quare, ſi amplitudini ueſtræ, uel ſanctitati placet, incolumia omnia, quæ ad futuri antiſtitis electionem reſpiciunt, religioſa † oneratione ſeruemus, hanc legem ſpecialiter præferentes, quam nobis, hæredibusque noſtris Chriſtianæ mentis deuotione ſancimus.

Interloquutio Creſconij.
Gra. † Verum prætermiſſis religioſis perſonis, quibus maxime cura eſt de tanto pontifice.
Laici electionem eius in ſuam poſſint red. pot.
Verba Baſilij.
Forte † adſumi.
Gra. † ueneratione.
Lex Baſilij.

Ne unquam prædium, ſeu ruſticum, ſeu urbanum, uel ornamenta, aut miniſteria eccleſiarum, quæ nunc ſunt, uel quæ ex quibuslibet titulis ad eccleſiarum iura peruenerint, ab eo, qui nunc antiſtes ſub electione communi fuerit ordinandus, & illis, qui futuris ſæculis ſequentur, quocunque titulo, atque commento alienare uoluerit, inefficax atque irritum iudicetur, ſitque facienti, uel conſentienti, accipientique anathema. Maximus epiſcopus † Bledanæ eccleſiæ dixit. Modo ſancta ſynodus dignetur edicere, licuit laico homini anathema † in ordine eccleſiaſtico dictare? Aut ſi potuit laicus ſacerdoti anathema dicere, & contra canones (quod ei non competebat) conſtituere? Dicite, uobis quid uidetur de me? Licuit laico legem dare? Sancta ſynodus dixit. Non licuit, & adiecit. Lege ſequentia. Hormiſda diaconus legit. Et ijs, qui prædium ruſticum, uel urbanum iuris eccleſiaſtici fuerit conſequutus, nouerit ſe nulla lege, uel præſcriptione munitum, ſed ſiue is, qui alienauerit, ſiue qui eum ſequentur, uoluntate contraria prædium huiuſmodi alienatum reuocare tentauerit, id cum fructibus reſtituat, qui illud fuerit conſequutus. Et cum legeret, Stephanus epiſcopus Venuſinæ eccleſiæ, ſurgens è conſeſſu, dixit. Perlegatur. Hormiſda diaconus legit.

Supra † Blenare.
Interloquutio Maximi.
Gra. † in ordinem eccleſiaſticum.

Quam etiam

Quam etiam pœnam placuit accipientes hæredes, prohæredesq́; respicere. In qua re cuilibet clericorum cotradicendi libera sit facultas. Iniquũ est enim, & sacrilegij instar, ut quæ uel pro salute, uel requie animarum suarum unusquisque uenerabili ecclesiæ pauperum causa contulerit, aut certe reliquerit, ab ijs, quos hoc maxime seruare conuenerat, ✝ in altitudine transferatur. Plane quæcunque in gemmis, uel auro, atque argento, necnon & uestibus minus apta usibus, uel ornatui uidebuntur ecclesiæ, quæ seruari, ac diu manere non possunt, sub iusta æstimatione uendantur, & erogatio religiose proficiat. Cunque lecta fuisset Laurentius Mediolanensis ecclesiæ dixit. Ista scriptura nullum Romanæ ciuitatis potuit obligare pontificem, quia non licuit laico statuendi in ecclesia, præter papam Romanum habere aliquam potestatem, quos obsequendi manet necessitas, non authoritas imperandi, maxime, cum nec papa Romanus subscripserit, nec alicuius secundum canones Metropolitani legatur assensus. Petrus episcopus Rauennatis ecclesiæ dixit. Scriptura quæ in nostra cõgregatione uulgata est, nullis eam uiribus subsistere manifestum est, quia nec canonibus conuenit, & à laica persona concepta uidetur, maxime: quia in ea nullus præsul sedis apostolicæ interfuisse, uel propria subscriptione firmasse monstratur. Eulalius episcopus Syracusanæ ecclesiæ dixit. Scriptura, quæ in sacerdotali concilio recitata est, cui dentissimis documentis cõstat inualida. Primum, quod contra patrum regulas à laicis, quanuis religiosis, quibus nulla de ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur unquã attributa facultas, facta uidetur, deinde, quod nullius præsulis apostolicæ sedis subscriptione firmata docetur. Quod si cuiuslibet prouinciæ sacerdotes, intra suos terminos concilio habito, quicquid sine Metropolitani sui antistitis authoritate tentauerint, irritum esse debere patres sancti sanxerunt, quanto magis, quod in apostolica sede, non existente præsule, qui prærogatiua beati meriti apostoli Petri per uniuersum orbem primatum obtinens sacerdotij statutis synodalibus consueuit tribuere firmitatem, à laicis, licet cõsentientibus aliquantis episcopis (qui tamen pontifici, à quo consecrari probantur, præiudicium inferre non potuerunt) præsumptum fuisse cognoscitur, uiribus carere non dubium est, nec posse inter ecclesiastica ullo modo statuta censeri.

Sancta synodus dixit. Licet secundum prosequutionem uenerabilium IIII.
fratrum nostrorum, Laurentij, Petri, Eulalij, Cresconij, Maximi, uel Stephani, nec apud nos incertum habetur hanc ipsam scripturam nullius esse momenti, quæ etiam si aliqua posset subsistere ratione modis omnibus in synodali conuẽtu, prouida beatitudinis uestræ sententia ener-

Verba legis eiusdem.
Ne fraudentur defuncti in fundationibus suis.
lego ✝ in alterũ transferantur.
Inualida esse istã scripturam.
Primo.
16. q. 7. c. Non placuit.
Nice. cõ. c. 4. & 6.
Secundo.
Tertio.
16. q. 7. Laicis quãuis relig.
Nice. cõ. ubi supra.
Ro. pont. Primatum obtinet per totum orbem.
Quarto.

uari conueniebat, & in irritum deduci, ne in exemplum remaneret præsumendi quibuslibet laicis, quanuis religiosis, uel potentibus, in quacunque ciuitate, quolibet modo aliquid decernere de ecclesiasticis facultatibus. Quarum solis sacerdotibus disponendi indiscusse à deo cura commissa docetur.

Symmachus episcopus dixit. Modo, quia deus præsentiam uestram uotiuam mihi sub qualibet occasione cōcessit, uolo, si placet, rem fieri firmam, quā credo ecclesiasticis facultatibus conuenire, ut agnoscant omnes, quos in me uanus furor excitauit, nihil me magis studere, quā ut saluum esse possit, quod mihi est à deo sub dispensatione commissum, sed etiam quibuslibet successoribus, deum timentibus, gratum esse debeat, & ad ecclesiastici custodiam patrimonij pertinere.

Sancta synodus dixit. Scimus prouisionem uestram necessarijs studere, & ideo in uestra est potestate sequenda disponere.

Præfatio papæ in subsequens decretum. Symmachus episcopus ecclesiæ catholicæ urbis Romæ dixit. Magna quidem & ueneranda sacerdotali debetur cultura proposito, cui imminet de studio, quæ recta sunt, non de necessitate disponere. Sed quoniam in aliquibus aliena postulātibus, uitiorum mater, auaritia, repudiatis honestatis repagulis, totum putat expedire quod licet, & ita, dum prædę inhiat, patientia supernæ pietatis abutitur, expectātibus correctionem ✝ coelo moderante, iudicijs se existimant non teneri, & clarum sit, quod apud certos in occasionē rapiendi procedat diuinæ mora sententiæ. Sed nobis, quos pastoralis cura, & ecclesiasticæ adstringit pro dispensatione credita ratio reddenda substantiæ, opus est, ut sollicitudinem nostram nō solum ad præsentia, sed etiam ad secutura sæcula porrigamus, ne ad animę nostræ detrimenta contingat, si hi, qui possunt, statutis debere innocentia præsumentis de libertate deliquerit, cum religiosa possint & nos, & successores nostri potestate fulciri, legibus ecclesiasticis seruientes. *forte ✝ zelo.*

IIII. *12. q. 2. Non liceat papæ.* His ergo perpensis, mansuro cum dei nostri consyderatione decreto sancimus, ut nulli apostolicæ sedis præsuli à præsenti die, donec disponente domino catholicæ fidei manserit doctrina salutaris, liceat prædium rusticum, quantæcunque fuerit uel magnitudinis, uel exiguitatis, sub perpetua alienatione, uel commutatione ad cuiuslibet iura transferre, nec cuiusquam excusentur necessitatis obtentu. Quippe cum non sit personale, quod loquimur, nec aliquis clericorum, uel laicorum sub hac occasione accepta tueatur, sed nec in usufructū iura aliquibus dari liceat, nec data retineri, præter clericos, & captiuos, atque peregrinos, ne male tractationis ministretur occasio, cum liberalitati illi alia itinera reseruentur.

V. Sane tantum domus in quibuslibet urbibus constitutæ, quarum statum necesse est

tum necesse est expensa non modica sustentari, acceptis, si auferri contigerit, sub iusta existimatione redditibus, & diuini timoris iudicij commutentur.

Pari etiam ecclesiarum per omnes Romanæ ciuitatis titulos, qui sunt presbyteri, uel quicunq; fuerint, adstringi uolumus lege custodes, quia nefas dictu est obligatione, qua se per charitatem Christi connectit summus pontifex, ea hominem secundi in ecclesia ordinis non teneri. Quicunq; tamen oblitus dei, & decreti huius immemor, cuius Romanæ ciuitatis sacerdotes uolumus religiosis nexibus deuinciri, in cōstitutum præsens committens, quicquā de iure titulorum, uel ecclesiæ superius præfatæ quolibet modo, præter aurum, argentū, uel gemmas, uestes quoq;, si sunt, uel si accesserunt, aliqua mobilia ad ornamenta diuina minime pertinentia perpetuo iure, exceptis duntaxat sub præfata conditione domibus, alienare tentauerit, donator, alienator, ac uenditor honoris sui amissione multetur. VI.

27 q. 4. quicūq;

Præterea, qui petierit, aut acceperit, uel qui presbyterorum, aut diaconorum, seu defensorum danti subscripserit, quo iratus deus animas percutit, anathemate feriatur, sitq; accipienti, uel subscribenti de personis superius cōpræhensis, id est, quas anathemate feriri censuimus, in statuta † ‡ plena contuberniam, seruata, quā præmisimus in alienatore, uindicta. Nisi forte & alienator sibi, dum repetit, & qui acceperit, celeri restitutione prospexerit. VII.

Anathemate percutit deus iratus animas.
als † pœna. forte ‡ præsentia committentium.

Quod si minore animæ suæ cura quisquam remedium oblatum forte neglexerit, supra ea pœnarum genera, quæ superius tenentur adscripta, contra fas, siquod conceptum fuerit documentū, uniuersis uiribus (quāuis ab initio nullas habuerit) effectetur. Sed etiam liceat quibuscunq; ecclesiasticis personis uocem contradictionis afferre, & ecclesiastica authoritate fulciri, ita ut cum fructibus possit † aliena reposcere, nec aliquo se ante tribunal Christi obstaculo muniat, quia religiosis animabus ad substantiam pauperum derelicta contra fas, sine aliqua pietatis consyderatione, dispergit. Huius autem constitutionis legem in apostolica tantum uolumus sede seruari, uniuersis ecclesijs per prouincias secundum animarum consyderationem, quem proposito religionis cōuenire rectores earum uiderint, more seruato. VIII.

Contra dicenū alienationi. forte † alienata.

ET SVBSCRIPSERVNT.

Cælius, Symmachus, episcopus ecclesiæ Romanæ, huic constituto, à nobis facto, subscripsi.

Cælius, Laurentius, episcopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, huic constituto, à ue-

stituto, à uenerabili papa Symmacho facto, subscripsi.
Petrus episcopus catholicæ Rauẽnatis ecclesiæ, huic constituto, à uenerabili papa Symmacho facto, subscripsi.
Eulalius, episcopus sanctę ecclesiæ Syracusanæ, huic constituto, à uenerabili papa Symmacho facto, subscripsi.

	Felix	Interamnensis	Cresconius	Tudertinus
al's +Ve-	Aemilianus	+Tetelensis	Iocundus	+Augustinus
tellensis.	Tigridius	Taurinatis	Vitalis	Fundanus
forte+ sub	Passus	Mutinensis	Pacatianus	Coaniliensis
augusta-	Maximus	Bleranus	Martyrius	Terracinensis
nus ut sup	Rufentius	Ignatinus	Basilius	Tollentinas
	Martinianus	Ostiensis	Benignus	Aquæuiuensis
	Fortunatus	Vessanensis	Seuerinus	Tyndarinen.
al's + Men	Eucarpus	+Messanen.	Ioannes	Spoletinus
sanen.	Stephanus	Venusinus	Valentinus	Amiterninus
al's +Spo-	Romulus	Prꝑnestinus	Probus	Carmeianen.
litanus	Vindemius	Antiatinus	Candidus	Tiburtinus
	Fortunatus	Fulgenatis	Proculeianus	Sepinatis
	Martianus	Aecanien.	Maximianus	Perusinus
al's + Ma-	Chrysogonus	Albanensis	Eutychius	+Tranensis
nensis.	Laurentius	Vobianensis	Fortunatus	Anagninus
	Paschasius	Vulturnen.	Marcus	Samninus
	Aprilis	Nucerinus	Memor	Canusinus
	Innocentius	Forosempronien	Florentius	Blestinen.
al's Mese-	Felix	Nepesinus	Concordius	Meseranis
natis.	Amandus	Potentanus	Asellus	Populonien.
Forte Vo	Colonius	Foroclodien.	Elpidius	Veliterninus
laterranus	Proiectus	Forinoui	Veneriosus	Pellensis
	Bonifacius	Foroflaminien.	Sebastianus	Syranus
	Rusticus	Bursentinus	Venantius	Senogallien.
	Victor	Dunensis	Innocentius	Tiphernus
	Syluinus	Veliterninus	Iustus	Signiensis
	Ariston	Ostiensis	Augustus	Liparitanus
	Felix	Nepesinus	Pro Vrso	
	Asterius	Aquinatis	Propinquus	Trebiatis
	Eusebius	Fanestris &	Romanus	Nomentanus

ITEM TITULI ÆIUS
dem concilij +.

Addo +su prapositi,

De praelo-

Ruffio magno, Fausto Auieno, VV.CC.Conss.
Sub die X.Kal.Nouembrium. Quarta synodus habita Romæ palmaris.

SAncta synodus apud urbem Romam ex præcepto gloriosissimi regis Theodorici ex diuersis regionibus congregata in Christi nomine dixit. Cum ex diuersis prouincijs ad urbem Romam conuenire sacerdotes regia præcepisset authoritas, ut de his, quæ de uenerabili papa Symmacho, apostolicæ sedis præsule, ab aduersarijs ipsius dicebantur impingi sanctum concilium iudicaret, Liguriæ, Aemiliæ, uel Venetiarum episcopis, quos ad præsentiam principis + spei itineris ductos attraxit, consulendi regem incubuit necessitas, quæ hos uoluisset ætate fractos, debilitate corporis inualidos causa congregari. Respondit præfatus rex pῐissimus bonæ cõuersationis affectu, Plura ad se de papæ Symmachi actibus horrenda fuisse perlata, & in synodo oportere tractari, si uera esse inimicorum eius obiectio, iudicatione constaret. Memorati pontifices, quibus allegandi imminebat occasio, suggesserunt ipsum, qui dicebatur impetitus, debuisse synodum conuocare, scientes, quia eius + sedis primum Petri apostoli meritũ, uel principatus, deinde, sequuta + iussione domini, conciliorum uenerã-

Quæ fuerat causa synodi cõgregandæ.

forte + spes aut pes.

Responsio regis Theodorici.

Solus papa synodum conuocare habet.

forte + sedi

forte + iussionẽ.

al's t singulorū. forte ‡ antedictæ. forte t iudicio. forte t piissimus seu potētissimus

conciliorum uenerandorum authoritas, + singularem in ecclesijs tradidit potestatem, nec ‡ antedictum sedis antistitem minimorum subiacuisse + iudicium, in propositione simili, facile forma aliqua testaretur. Sed + potissimus princeps ipsum quoq; papam in colligēda synodo uoluntatem suam literis demonstrasse significauit. A mãsuetudine eius paginæ postulatæ sunt, quas ab eo directas constabat, has dari sacerdotibus sine tarditate constituit, uel quicquid in eodem negotio actum, scriptis Romam ex diuersis terrarum, uel regionum partibus dei prosequutione peruentum est. Et dum + uenerabili collectione de incipiendo haberetur negotio, prout poscebat causa tractatus, sanctus papa Symmachus basilicam Iulij, in qua pontificum erat congregatio, prout habuit cura, celeriter ingressus est, & de euocatione synodali clementissimo regi gratias retulit, & rem desyderij sui euenisse testatus est. Causa ergo de sacerdotum animis, quæ de concilio nondum firmato tristitiam ministrabat, abscissa est, authoritatem ordini colligendo, sicut poscebant ecclesiastica statuta, in omnium, qui ibidem conuenerant, episcoporum præsentia, se dare professus est sperans, ut uisitator, qui contra religionem, contra statuta ueterum, uel contra regulas maiorum à parte cleri, uel aliquibus laicis fuerat postulatus, ex ordinatione antistitū, sicut decebat sanctum propositum, prima fronte cederet, & omnia, quæ per suggestiones inimicorum suorum amiserat, potestati eius ab honorabili cōcilio redderentur, & tanti loci præsul legaliter prius statui pristino redderetur, & tunc ueniret ad causam, & si ita recte uideretur, accusantium propositionibus responderet. Digna res uisa est maximo sacerdotum numero, atq; ut mereretur, effectum optabant. Decernere tamen aliquid synodus sine rege non præsumpsit, sed suggestio iusta per legatorū negligentiam non meruit secūdum uota responsum. Iussus est regis præceptiōibus papa Symmachus ante patrimonij uel ecclesiarū, quas amiserat, receptionem, cum impugnatoribus suis in disceptatione confligere, qui potestatis suæ priuilegia, & quæ pro conscientiæ (quantum iuste æstimamus) emendatione submiserat, nec hac uoluit uice resumere, sed dum esset synodus in Hierusalem basilica sessoria palatij constituta, aliquibus sacerdotibus uisum est, ut libellus, quem accusatores parauerant, qui quotidie seditionibus appellabant, susciperetur à synodo, in quo suscepto duo erant, quæ uel ueritati inimica essent, uel ipsi, quantū ostenditur cōuentus + ecclesiastico ꝓposito repugnare. Vnū, quia dicebāt crimina memorati superius Symmachi papæ apud regiam constitisse notitiā, quod falsum esse declarauit, non enī quasi nouā causam audientiæ cōmisisset, si eius cōscientiā conuictam de errore solā sciret expectare sententiā. Aliud, qd' per seruos de his quæ obijcie-

addo t in uel a

Aduentus papæ in synodum.

Nō iusseactū est ibi cū Symmacho.

extra de restispoliatorum p totum.

Iussio regis.

Patientia papæ.

Libellus accusatorum papæ falsus.

forte t ecclesiastici.

quæ obijciebant, se eum loquebatur posse conuincere, addentes, ut ipse mãcipia traderet, qbus quantũ illi asserebãt, posset in iudicatiõe superari. Quæ res canonibus, & ipsis publicis erat legibus inimica, cum patrum statuta sanxissent, ut quos ad accusationẽ leges sæculi non admittũt, ĳs dicẽdi in cognitione, uel accusandi aliqd delegandã non esse licentiã. Et dum inter ista, quę essent faciẽda, tractat, præfatus papa, ut causam diceret, occurrebat, qui ueniens ab irruentibus turbis æmulorũ suorum ita tractatus est, ut multis presbyteris, qui cũ ipso ierant, per cædem ipsam mortis fuisset occasio, & recentiũ adhuc uestigia uulnerũ inlustris uir comes + Aliernus, & sublimes uiri, Iudila, & Vedeulfus, maiores domus regiæ, perspexissent, qđ se, unde egressus fuerat, ad beati Petri apostoli septa côuexerit. His ita actis, & rebus uaria cõfusione turbatis, iterũ nos ad iustitiam cõtulimus principalẽ, scientes diuinitatẽ ꝓpriam regere dominũ, quæ ad Italiæ gubernacula ipsa ꝓuideret, cuius mãsuetudini omĩa per relationis seriẽ, sicut res poscebat, ingessimus. Intimantes etiã, sæpe nominatũ papã, cui subiacuerat cũ suis, si uoluntatẽ rursus haberet exeundi ad iudiciũ, fuisse cõmonitũ, sed allegasse eum ꝑ directos episcopos, mãdatis canonibus sibi cõcessisse affectu purgatiõis suę, culmẽ humiliat, quantis periculis pene fuisse oppressos. Domnũ regem habere qđ uellet faciendi, se interim iustitiæ renitenię statutis canonicis nõ posse cõpelli. Ad hæc serenissimus rex taliter, deo aspirante, respondit. In synodali esse arbitrio in tanto negotio sequẽda præscribere, nec aliqd ad se præter reuerentiã de ecclesiasticis negotĳs ꝑtinere, cõmittens etiam potestati pontificũ, ut siue ꝓpositũ uellent audire negotiũ, siue nollent, qđ magis putarẽt utile, deliberarent: dummodo uenerãdi ꝓuisione concilĳ pax esset in ciuitate Romana Christianis omĩbus, quæ cum iuste offertur, dei mandata cõplentur. Italiæ suæ dare rectorem agnoscentes, nullum nobis laborẽ alium remansisse, nisi ut dissidẽtes cum humilitate ꝓpositi nostri ad concordiã hortaremur, quia unum tantæ rei restabat, unde deo pareremus, + ut sanctæ principis uoluntati, inuitamus senatum amplissimũ, quali oportuit legatiõe destinata, monentes & instruentes, causas dei ipsius iudicio cõmittendas, qui ualet corpus occidere, & animã mittere in gehennam, qui dicit, Mihi uindictam, & ego retribuam. Apud quem cõscientia nuda est, cui non absconduntur occulta, cogitare prudentes uiros oportere, quanta inconuenienter, & præiudicialiter in huius negotĳ principio contigissent, & nos uiam, per hanc, quã ipsi uocabant remissionem, peccatis nõ aperire, sed claudere, qui quod dicebatur maiori iudicio seruamus, instruentes eos quia per nos illis Christus innotuit, non esse ouiũ lupi insidias præuidere, sed pastoris, maxime: quia in causa præfata multos, + se dignabãtur cognoscere, & deo satisfacere error inuoluerat. Et quia nõ poterant plura sub hac occasione

3. q. 4. & 5. per totum.

Violentia inimicorum in papã.

al. + Aligernus

Dist. 17. Cõcilia. § ad hæc

lego + &

Oratio episcoporum ad senatum.

Matth. 10.

Ezech. 9.

Ro. 12.

Ioan. 10.

forte + quis

occasione ecclesiæ mẽbra dispergi, sed magis per mansuetudinẽ sustineri, sicut boni uos opis Paulus instruxerat, dicẽs sanãdos esse plurimos p patientiam, & doctrinã. Et quicũq; putant rei, & grauibus peccatis inuoluti, quãuis nullus est qui delicto careat, sicut Ioannes testat apostolus, Si dicã quia peccatũ non habeo, mendax sum, hos tamen magis pressuris hoim sustentari, & pterreri has passiones, iudicia diuina suspẽdi, maxime cum illa, quæ præmisimus, inter alia de authoritate sedis, + optarent, qui qd' possessor eius quondã beatus Petrus meruit, in nobilitate possessionis accessit, & claritatẽ ueterem uobis dat, det Christi dote rectoribus. clamãtes, scriptum esse per pphetã ex psona dei, Nũquid nõ ualet manus mea ad consumẽdum eos, qui errauerunt: Hæc eadem sæpissime, sicut oportuit, cõmonentes: ut habita intentione discederent, & factum nostrũ, qd' deus inspirauerat, iuxta mandatũ principis nõ discuterẽt, sed sequerent, sicut decebat ecclesiæ filios, nec sub hac intermissiõe cõtenderẽt, & crescerẽt ecclesiæ detrimenta. Quæ res poscebat cũ festinatione succurri, & nobis huius celeritatis, & illis obœdiẽtiæ necessitas imminebat: maxime cum oẽm pene plebẽ cernamus eius cõmunioni indissociabilit adhẽsisse, cuius nos non modica cura stimulabat, ne in aliquo laberetur errore. Quibus allegatis, cum dei nostri obtestatione decernimus, harum necessitatũ, uel religionum cõsyderatione adstricti, & + cœlesti, ppensis oẽibus, quæ in causa erant, inspiratione secretis, Symmachus papa sedis apostolicæ præsul, ab huiusmodi ppositiõibus impetitus, quantũ ad homines respicit, quia totum causis obsistentibus superius designatis constat, arbitrio diuino fuisse dimissum. Sit immunis, & liber, & christianæ plebi sine aliqua de obiectis oblatione, in oẽibus ecclesijs suis, ad ius sedis suæ ptinẽtibus, & tradat diuina mysteria, quia eum ob impugnatorũ suorũ impetitionẽ, ppter superius designatas causas, obligari non potuisse cognouimus. Vnde secundum principalia præcepta, quæ nostræ hoc tribuũt potestati, ei, quicquid ecclesiastici intra sacram urbem Romã, uel foris iuris est, reformamus, totam causam dei iudicio reseruantes uniuersos hortamur, ut sacrã cõmunionem, sicut res postulat, ab eo percipiãt, & dei, & animarum suarum meminerint, quia ipse & amator pacis est, & ipse pax est, qui monet, Pacem meam do uobis, pacem meã relinquo uobis. Et in quacunq; ciuitate pacem esse confirmandam adfirmãs, beatos esse dicit pacificos. Hæc quicunq; ex instructione nostra (quod non æstimamus) uel non admittit, uel retractari posse crediderit, uideat, q̃a in diuino iudicio cõtemptus sui rationẽ est, sicut de deo cõfidimus, redditurus. De clericis mẽorati papæ, qui ab episcopo suo ante tempus aliqd' contra regulas discesserunt, & schisma fecerunt hoc fieri decreuimus, ut eos satisfaciẽtes episcopo suo misericordia subsequatur, & officijs ecclesiasticis se gaudeãt restitui, quia dominus, &

2. Timo. 4. — *1. Ioan. 1.* — *Authoritas sedis Petri.* — *als + obstarent.* — *Esa. 50.* — *Plebs adhæsit papæ.* — *Sententia synodi absoluens papam.* — *als + cœlestis* — *Ioan. 14.* — *Matth. 10.* — *Ibidem. 5.* — *Altera pars sententiæ.*

minus,&redemptor noster oues perditas ab errore lætatur inuentas,& su per profugum filium paternam ✝libertatē cœlestis medicator accõmodat. Quisquis uero clericorũ post hanc formã à nobis propalatam, quocunq; sacrato deo loco in ecclesia Romana missas celebrare præsumpserit, præter conscientiã papæ Symmachi,dũ uiuit statutis canonicis,uelut schismaticus percellatur.Ista sufficiat cũ dei notitia syncere prætulisse.

Luc.15.
al's ✝ liberalitatē

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Laurentius episcopus ecclesiæ Mediolanensis huic statuto nostro, in quo totam causam dei iudicio conmisimus,subscripsi.

Petrus episcopus ecclesiæ Rauennatis huic statuto nostro, in quo totã causam dei iudicio commisimus,subscripsi.

Felix	Interamnensis	Bonifacius	Aquæ uiuensis
Maximus	Bleramus	Aemilianus	Soranus
Maximus	Ticinensis	Cassianus	Mutinensis
Gerontius	Fundensis	Stephanus	Venusinus
Laurentius	Boensis	Fortunatus	Fulginensis
Mercurius	Sutrinus	Stephanus	Neapolitanus
Hilarius	Tempsanus	Maximilianus	Perusinus
Innocentius	Ferentinatis	Concordius	Mesinatis
Vitalis	Fundanus	Castus	Pratensis
Aristus	Ostiensis	Martyrius	Terracinensis
Victor	Lunensis	Asterius	Aquinatis
Chrysogonus	Albanensis	Amantius	Potentinus
Romanus	Nomentanus	Vrsus	Reatinus
Cresconius	Tudertinus	Innocentius	Miuanatis
Ioannes	Spoletanus	Eustasius	Cremonensis
Laurentius	Vergomatis	Eucarpus	Meresape
Rufentius	Agnatinus	Serenus	Nolanus
Martianus	Acanus	Eutychius	Tranensis
Fortunatus	Agninus	Pascasius	Vulturnensis
Innocentius	Forosemprouieñ	Felix	Nepesinus
Hilarius	Tempraneñ	Innocentius	Direntiũ Tiberinorũ
Seuerinus	Tyndaritanus	Syluanus	Veliternus
Sebastianus	Soranus	Mercurius	Gabinatis
Felix	Atellanus	Rusticus	Buxentinus
Propinquus	Trebiensis	Adeodatus	Formianus
Bonifacius	Camentanus	Iustus	Signanus
Vindemius	Antiatinus	Augustus	Liparitanus
Valentinus	Amiterninus	Fortunatus	Suessanus

Supra Mibanatis.

Gg Iocundus

Iocundus	Auguſtanus	Tigridius	Tauriganus
Viticanus	Celenienſis	Ioannes	Ariminenſis
Proculeianus	Sepinatis	Candidus	Tiburtinus
Aprilis	Lateranenſis	Aſellus	Populonienſis
Memor	Canuſinus	Callonicus	Foroclodienſis
Elpidius	Volaterranus	Ioannes	Turritanus
Adeodatus	Syluæ candidæ	Venerius	Pallenſis
Rogatus	Taurominitanus	Seruus dei	Verenenſis
Probus	Carmeganeñ	Dulcitius	Sancti Antimi ✠

al's Antini

EXPLICIVNT DECRETA SYMMACHI PAPAE.

Platyna de Hormiſda papa.

Gesta Hormiſdæ. Exitus Anaſtaſij imp. Legati Iuſtini imp. Dona principũ ad baſilicas Romæ. Clodouei. Iuſtini imp. Theodorici. Dona Hormiſdæ.

Ormiſda patria Fruſinonius, patre Iuſto, ad Theodorici, & Anaſtaſij tẽpora peruenit. Hortante autem Theodorico prouincialem ſynodum in orbe habuit, omniumq; conſenſu Eutychianos iam antea improbatos damnauit. Ioannẽ quoq; Conſtantinopolitanum epiſcopum literis & nuncijs adhortatus eſt, ut ab eadem hæreſi deſiſteret, crederetq; duas in Chriſto naturas eſſe, diuinam, & humanam. Deſijt parere Ioannes Anaſtaſij uiribus fretus, quem non ita multo poſt fulmine ictum dediſſe pœnas creditum eſt, tũ propter hæreſim, quæ grauis erat, tũ uel maxime, quia legatos ab Hormiſda miſſos contra ius gentium magna affecerat contumelia. Reiectos enim à ſe naui quaſſa, & rimoſa ea conditione nauigare iuſsit, ut recta in Italiam redirent, nec ullum græciæ littus attingerent. Mortuo itaq; Anaſtaſio, Iuſtinus, orthodoxæ fidei amator, imperium accipit, ac ſtatim nuncios ad pontificem mittit, qui & ſedis apoſtolicæ authoritatem confirmarent, & pacem eccleſijs omnibus exquirerent, quantum per religionem concederetur. Dona præterea multa, ac pretioſa eodem tempore Romã ad orandas baſilicas ſanctorũ ſunt miſſa. Gemmas enim magnæ æſtimationis Clodoueus rex Franciæ miſit, delata & dona tum aurea, tum argentea, delata euangelia cum tabulis aureis, gemmis diſtinctis à Iuſtino imperatore uoti gratia, miſit & patenã auream. XX. librarum, cum hiacynthis. Scyphum aureum gemmis circundatum, ornauit & templum beati Petri Theodoricus rex trabe argentea, mille & XL. librarum, Ceroſtratis argenteis duobus librarum. LXX. Certauit & Hormiſda muneribus cum his principibus. Locauit enim ante altare Conſtantinianæ baſilicæ coronã argenteã librarũ. XX. Cantharos argenteos ſex. Ornauit etiã templũ Pauli ſcyphis argenteis. X. annulis argẽteis tribus. His demũ ex ſententia peractis, cũ etiã de more preſbyteros unũ & XX. Epiſcopos quinq; & L. creaſſet, moritur, ac ſepelitur in baſilica Petri. VIII. Idus Auguſti conſulatu Maximi. Sedit annis. IX. Diebus. XVIII.

TITVLI DECRETORVM PAPAE HORMISDAE. NVMERO. IIII.

INCIPIVNT DECRETA HORMISDAE PAPAE.

Iuſtinus Auguſtus Hormiſdæ papæ. Cap. I.

Quo fui-

QVo fuimus semper, & quo sumus studio pro conciliandis sententijs catholicam fidem ✝colendo: ut eodem animo cuncti uenerentur lumen indiuiduum trinitatis, palam fecisse dinoscimur, nunc legatum ad uestram beatitudinem ultro ad hoc ipsum dirigentes Gratum V.S. magistrũ scrinij, quo remedium tandẽ reperiatur discordijs uaria certantium. Nunc prono, libentiq́ suscipientes affectu uiros religiosissimos, quos interuentores unitatis uestra sedes apostolica credidit destinandos. Profecto etenim tanquam ipsam pacem, & iocundis eos oculis aspeximus, & extensis manibus duximus amplectendos. Quin etiam omni intentione ordinabimus ut uenerabilis ecclesia Constantinopolitana, necnon complures aliæ uota suscipiant uestra, nõ solum in cæteris, sed in auferendis etiam nominibus, ex sacris Dypticis, quę remouenda maxime ✝postulastis. Verum nonnullæ fuerunt urbes, & ecclesiæ tam Ponticæ, quam Asiæ, ac præcipue orientales: quarum clerici, uel populi omnibus pertentati minis, atq; persuasionibus, tamẽ nequaquam flexi sunt, ut tollant antistitum, & repellant nomina, quorum apud eos opinio floruit, sed morte uitam duriorem ęstimant, si mortuos condemnauerint, quorũ gloriabantur uita superstitum. Quid igitur faciamus huiusmodi pertinacię, quæ nec dicto audiens existit, & tormenta in tantũ despicit, ut amplum sibi, ac festiuum iudicet, si corpore prius, quam religioso desistat consilio? Nobis quidem uidetur opus esse mollius agendi, & dementius, quæ si non in tua sanctitudine iam, nec in alio poterunt inueniri, nam neq; sanguinis, & suppliciorũ cupidi (quod dictu etiã graue est) libellum suscepimus, neq; ut paruo discrimine remaneãt imperfecta concordiæ desyderia: sed ad ✝pręrogandam, quo possumus ordine, coniunctionem membrorum ecclesiæ. Vtrum itaq; pręstantius erit minorum gratia in totum esse nobis aduersas tantas multitudines, an concessis exiguis, & remissis, maiora, & omni ratione quærenda corrigi: ut quæ nõ licuit per omnia, saltem ex necessarijs partibus allegentur? Veniam itaq; nominum postulamus, non Acatij, non utriusq; Petri, non Dioscori uel Timothei: quorum uocabula ad nos datæ sanctitatis tuæ epistolæ continebant: sed quos in alijs celebrauit ciuitatibus episcopalis reuerẽtia, & hoc exceptis urbibus, ubi uestræ beatitudinis libellus iam in plenum admissus est, nisi hanc quoq; partẽ beneuolẽtia statuerit uestra mitius corrigendã. Verum nec iudicio res ✝cadet sedis apostolicæ, ut non magis uenia dicenda sit, quam deliberata iam, ac perspecta definitio. Anastasius siquidem religiosissimæ memoriæ uestræ culmen ecclesiæ palam, aperteq́; constituerat: cum hoc idem scriberet negotium decessori nostro, satis esse pacẽ affectantibus, si nomen tantum reticeatur Acatij. Ergo priora uestræ sedis constituta sequitur, qui non omnes memorias mortuorum iudicat contemnendas, ut habeatur, & incongruum, si non placidior omnibus nõ solum de-

I
al's ✝ colentium.
V.S. Virum spectabilem.
Studiosus pacis ecclesiarum Iustinus.
al's ✝ postulatis.
Pertinacia quorundã pro nominibus episcoporum defunctorũ
Consilium principis pro pace.
al's ✝ prorogandam.
Venia nominũ postulatur.
al's ✝ caret.
Ro. ecclesia culmen ecc.

 lum de-

lum defunctis, sed etiam superstitibus uestra diuulgetur in omni fine terrarum lenitas,& hoc quidem non dubitauerimus ita gratiosum uobis futurum:ut pacifico statim responso lætior mundus reddatur. Retineat aũt uestra sanctitas,quod dudum scripsimus ex oriente supplicationes nobis esse destinatas uoluntatem ipsorum continentes,& arbitrium,in quo sese duraturos ostendunt firmiter,& à quo nulla ratiõe desistendum æstimãt. Hanc itaq; chartulam secundum nostra promissa per Ioannem uirum reuerendissimũ episcopũ dirigendam uobis in præsenti merito credidimus: ut à uestra sede etiã tenor eius admissus ad colligendas proficiat, & adunandas ubiq; uenerabiles ecclesias,& Hierosolymitanã præcipue: cui tantum omnes fauorem impendunt,quasi matri christiani nominis,ut nemo audeat ab ea sese discernere. Consensum itaq; proprium tuam sanctitudinem epistolari quoq; pagina cõuenit declarare:ut cognito omnibus, atq; patefacto tenorẽ eiusdem chartulæ à uobis etiam laudari, & tenaciter custodiri lætior mundus existat. Dat. V. Id. Sept. Calcheõ Restitio
SS. supra scriptis. Cons. Accepta pridie kal. Decẽb. Cons. SS.

Exemplar precum. Cap. II.

II DEo amabili,ac pijssimo imperatori,ex deo Augusto,& principi Iustino christianissimo deprecatio,& supplicatio ab Hierosolymitanis,& Antiochenis,& secundæ Syriæ clericis,& abbatibus,& possessoribus prouinciæ Syriæ. Haurite aquam cum lætitia ex fontibus salutis, uociferatur
Esaie. 12. Hesaias propheta & clamat,fontes salutis,euãgelicas ueritates,& prædicationes manifeste ostendens,ex quibus beati apostoli, & eorum, qui per ordinem fuerunt discipuli,& sapientes ecclesiæ doctores,salutarẽ aquam fidei haurientes, omnem sanctam dei ecclesiam inrigauerunt, quæ in petra
Matth. 16. summi apostolorum subnixa rectum,& inconflexibilem cõfessionem custodiens,fiducialiter cum eo ad unigenitũ filium dei omni tempore exclamat dicens, Tu es Christus filius dei uiui. Hanc salutarẽ confessionẽ à sanctis quattuor synodis,quæ euangelicis præceptis sunt honoratæ,suscipientes nunq; per Christi gratiam à traditis nobis rectis dogmatibus deuiauimus,sicut rerũ testatur probatio,& tẽpore necessitatis fidei constantia demõstrat. Si igitur, ut christiani, rationi fidei sumus participes, domine pijssime, & ad cõmunem pacem, & ad unitatem festinamus, nostram fidem, quam ab initio suscepimus,per hanc satisfactionem nostram manifestam uestræ facimus pietati:ut notum sit,quia & paci concurrimus,& à recta cũ dei iuuamine non diuertimus fide:sed omnẽ ex æquo hęresim execramus, non solum Eutychianistas,& Acephalos,sed & Nestorianos,& hominem colentes toto animo odientes anathematizamus. Nos aũt domine christianissime imperator,sicut superius dictum est,in patrem,& filium,& spiritũ sanctum

ſanctum abinitio baptizati quoq;, & credentes unam eſſentiam dei in tribus ſubſiſtentijs adoramus ſecundum ſanctorũ patrum mathema, & ſymbolum, Credentes in unum deum patrem omnipotentem, & in unum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, unigenitũ, †deum uerum, ſimiliter & in unum ſpiritũ ſanctum. Et ſecundum hoc diuinum mathema, & definitionem a ſancta Chalcedonenſi ſynodo promulgatã intelligimus quoq;, & ſuſcipimus confitentes, & credentes, quia una ſubſtantia, uel perſona, quod idem ipſa ſancta ſynodus in duabus naturis, id eſt in deitate, & humanitate indiuiſe, & incõfuſe prædicauit, dei uerbum, & dominus noſter Ieſus Chriſtus unus eſt ex ſancta, & unius †eſſentia trinitatis. Si enim unũ deum in tribus †ſubſiſtentibus, ſicut dictum eſt, accipimus, pater aũt non eſt incarnatus, nec ſpiritus ſanctus, deus uerbum incarnatus eſt, & homo factus eſt, unus eſt ſancta, & unius eſſentia trinitatis ſecundum filiationis proprietatẽ. Sic itaq; ſecundum prædictas ſanctas quattuor ſynodos credentes & ſecundum dei uerbi natiuitatẽ ſecundum carnẽ confiteri nõ renuimus. Vnde proprie dei genitrix ſancta uirgo eſſe creditur, tanquã natura, & ueritate unius eſſentiæ patris filium, deũ, uerbum, per naturã immutabilem, ex ipſa factum hominẽ enixa eſt, & duas naturas in Chriſto per eſſentiam, uel ſubſtantiã unitas confitentes, ſicut in unius perſona, uel ſubſtantia, neq; harũ diuerſitatem, uel proprietatẽ poſt unitionem auferimus, nec eas diuidere in duabus perſonis, & ſubſtantijs per unitionẽ ſumus edocti. Eundemq; ſcimus unigenitũ filium dei, & ante incarnationem eius, & poſt †idem deum ſimul, & hominẽ, paſſibilem carni, impaſſibilem deitati, circunſcriptũ corpori, non circunſcriptum ſpiritui, eundem terrenum & cæleſtem, quem mundus, ut hominẽ cepit, & ut deum continere non potuit, mortalem & immortalem, nuſquam naturarũ diuerſitate ſublata, neq; diuidentes per eſſentiã unitionem. Hoc enim uere magnũ pietatis myſterium, quia unus ex ſancta, & unus eſſentia trinitatis incarnatus, & homo factus deus uerbum, in utraq; natura deitatis, & humanitatis indiuiſe, & inconfuſe cognoſcitur, & adoratur, non conuerſionẽ, uel mutationem ſuſtinens, ſed proprietatẽ utriuſq; naturæ in una perſona in ſemet ipſo conſeruans. Ob hanc igitur fidem prædictas ſanctas ſynodos ſuſcipientes, & cuſtodientes anathematizamus omnes, qui aduerſus eas quocunq; tempore, uel modo aliquid conſcripſerunt, præcipue Ioannẽ Egotam, qui aduerſus memoratã ſanctã Chalcedonenſem ſynodum multas, ut Neſtorianus, blaſphemias euomuit, ſimiliter cõdemnantes & Timotheum, Aelurum cognominatũ, ſicut Eutychianiſtam, aduerſus eam cũ ſuis latrantem ſequacibus. Ita ergo cũ dei iuuamine ſemper ſenſimus, etiam nunc ſentimus, quapropter hanc ſatisfactionẽ ueſtræ obtulimus pietati. Iubere enim dignata eſt nos propriũ intellectum, & quemadmodum de ſana fide ſenti-

Mathema & ſymbolũ fidei.

al's † dominum uerbum.

lego † eſſentiæ trinitate. al's † ſubſiſtentijs

Maria uirgo dei genitrix.

Duæ naturæ in una pſona Chriſti.

lego † eundem.

de sentimus, exponere, quia quidam hæretici, dum suam malam fidem occultare festinant, nostram in Christo libertatem, & rectam fidem detractare conantur. Supplicanus igitur clementiam uestram sollicitudinē de perfecta ecclesiarum unitione sanctarum habere debere, ut unitas, quæ cum dei facta fuerit iuuamine, nec ullo deinceps ratiōabili, aut irrationabili occasionis fomite inquietari pax possit. Deus autem omniū uestrum pium adimpleat desyderium in gloriam sui, & rei publicæ disciplinam.

Hormisda Iustino Augusto. Cap. III.

III INter ea, quæ ad unitatem ecclesiæ pertinent, propter quam deus clementiæ uestræ elegit imperium, in literas cōtulistis, hoc quoq; uenerabilis imperator cura fidei, cui multipliciter uos studere declaratis, adiecit, ut aliquorum preces perferendæ ad humilitatis meæ notitiam iungerentur: quibus uel quid quæstionis oriretur agnoscerem, uel ad submouendum propositæ consultationis ambiguum, responsum à me religiosæ scientiæ conueniens redderetur. Legi om̄a sollicitudine, qua decebat, & licet ad responsi plenitudinem sufficere potuisset, si illa tantū, quę à ueteribus sunt definita, rescriberē: tamen ut religiosi propositi uestri †remunerarem affectum, non subtrahendum credidi mei quoq; sermonis obsequium, quod emergentibus Nestorij, & Eutychetis uenenis paterna †misit instructio pene om̄es impietates cum inuentoribus tam nefandorum dogmatum conuenientia in unū synodica decreta presserunt. Nec ulterius locus ullus, tam diris perfidiæ seminibus amputatis, aut Christum dominum nostrum credere sine carnis fuisse ueritate, aut eundem non & deum, & hominem de materni uteri intemerata fœcunditate prodisse, cum alter eorum dispensationē, qua saluati sumus, negando, quantū in se est, irritam faceret, alter opinione contraria, sed impietate cōsimili in eodem domino nostro Iesu Christo potestatem diuinā à uera humilitate secluderet, neq; ille recordatus, quia palpandam carnē suam Christus ostendit, neq; ille euangelij memor, uerbum carnem factum esse dicentis. Cui uox domini indeficienter insonare debuerat, qua dixit, & docuit, Nemo ascendit in cœlū, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis, qui est in cœlo. Sæpe hæc & multis præcedentium sunt comprghensa sentētijs, sed nec clementia uestra, licet etiam dicta sint, fastidiose poterit repetita agnoscere, nec nobis pudor est, ea quæ sunt à prædecessoribus nostris prædicata, reuoluere. Neq; enim possibile est, ut sit diuersitas prædicationis, ubi una est forma ueritatis, nec ab re iudicabitur alienum, si cum his, cum quibus conuenimus fide, congruamus & dogmate. Reuoluantur prijs mansuetudinis uestræ auribus decreta synodica, & beati papæ Leonis conuenientia sacræ fidei constituta, eadem inuenietis in illis, quæ recensetis in nostris. Quid ergo est post illum fontē fidelium statutorum

al's † remuneraret.
Confutatio Nestorij & Eutycetis.
al's † omisit.
Luc. 24.
Ioan. 1.
Ioan. 3.
Standum decretis patrum synodicis.

statutorum, quod amplius, si tamen fidei terminos seruat, quamlibet curiosus scrutator inquirat? Non opus est aut adiectione + plebis, aut institutione perfectis, nisi forte + uult quisquã dubitare, quam credere, certare, quã nosse, sequi dubia, quã seruare decreta. Nam si trinitas deus + est pater, & filius, & spiritus sanctus, deus autem unus, specialiter legislatore dicente, Audi Israël, dominus deus tuus unus est, qualiter habet, necesse est, aut diuinitatem in multa diuidat, aut specialiter passionem ipsi essentiæ trinitatis impingat. Et (quod absit à fidelium mentibus) hoc est aut plures deos more prophanæ gentilitatis inducere, aut sensibilem pœnam ad eam naturam, quæ aliena est ab om̃i passione, transferre. Vnum est sancta trinitas, non multiplicatur numero, non crescit augmento, nec potest aut intelligentia comprehendi, aut hoc, quod deus est, discretione seiungi. Quis ergo illi secreto æternæ, impenetrabilisq; substantiæ, quod neq; ulla uel inuisibilium creaturarum potuit inuestigare natura, prophanam diuisionem tentet ingerere, & diuina, atq; arcana mysteria reuocare ad calculum moris humani? Adoremus patrẽ, & filium, & spiritũ sanctum, indistinctam distincte, incomprehensibilem, & inenarrabilem substantiam trinitatis, ubi si admittit numerum ratio personarum, unitas tamen non + admittit essentiæ singularitatem, ita tamen, ut seruemus diuinæ propria naturæ, seruemus propria unicuiq; personæ, ut nec personis diuinitatis singularitas + generetur, nec ad essentiã hoc, quod est proprium nominum, transferatur. Magnũ est, & incõprehensibile sanctæ mysteriũ trinitatis. Deus pater, deus filius, deus spiritus sanctus, trinitas indiuisa, & tamen notum est, quia proprium est patris, ut generaret filium, proprium filij, ut ex patre patri nasceretur æqualis, propriũ spiritus sancti, ut de patre, & filio procederet sub una substantia deitatis. Proprium autem filij dei, ut iuxta id, quod scriptũ est, in nouissimis temporibus uerbum caro fieret, & habitaret in nobis. Ita intra uiscera sanctæ Mariæ uirginis genitricis dei unitis utrisque sine aliqua confusione naturis, ut qui ante tempora erat filius dei, fieret filius hominis, & nasceretur ex tempore hominis more matris uuluam natus aperiẽs, & uirginitatẽ matris deitatis uirtute non soluens. Dignum plane deo nascente mysterium, ut seruaret partum sine corruptione, qui conceptũ fecit esse sine semine, seruãs qđ ex patre erat, & repræsentans qđ ex matre suscepit. Nam unde iacens in præsepio uidebatur in cœlo, inuolutus pannis adorabatur à magis, inter animalia editus, ab angelis nũciatus, uix egressus infantiam, adnuncians mysticas sine instituente doctrinas, inter rudimenta annorum puerilium edens cœlestium signa uirtutum? Idem enim deus, & homo, non, ut ab infidelibus dicitur, sub quarta introductione personæ, sed ipse dei filius deus, & homo, idem uirtus, & infirmitas, humilitas, & maiestas, redimens, & uen-

forte + plebi addo + potius

alis + hoc est.

Deut. 6.

forte + admit.

forte + ingeratur

Propriũ uniuscuiusq; personæ

1. Pet. 1.
Ioan. 1.

Non est introducenda quarta persona.

ditus, in cruce positus, & cœli regna largitus. Ita nostræ infirmitatis, ut possit interimi, + ingruitate potentiæ, ne posset morte consumi, sepultus est, iuxta id quod homo uoluit nasci, & iuxta id quod patri erat similis, resurrexit, patiens uulnerum, & saluator ægrorum, unus defunctorum, & uiuificator obeuntium. Ad inferna descendens, & à patris gremio non recedens. Vnde & animam, quam pro cōmuni conditione posuit, pro singulari uirtute, & admirabili potentia mox resumpsit. Hæc ita esse, ne ullam dubitationē oportere recipere, id est, ne dominus noster Iesus Christus aut inter corporis passiones deus non esse crederetur, aut ne deus tantum, non etiam homo inter opera mirabilium stupēda uirtutum proposito nos duorum apostolorū +informamur exēplo, deum esse Christum dominum nostrum Petri fide, hominem Thomæ dubitatione declarante. Quid enim intererat, ut quem se homines dicerent, discipulos suos uellet inquirere, nisi ut respōdente Petro, Tu es Christus filius dei uiui, notum faceret, non hoc de carne, & sanguine proditum, sed patre deo inspirante reuelatum, & per testimonium laudatæ responsionis fides patefacta fieret ueritatis? Quid intererat, ut apparente post resurrectionem domino Thomas tantum aut abesset à cæteris, aut solus ambigeret, nisi ut mundus crederet, quod ambigens discipulus explorasset, ut dum unius manibus se pateretur tangi, ab uniuersitate fidelium quid esset, possit agnosci? Non ergo ad improbandum discipulum interposita est dubitatio, sed quæsita posteritatis instructio. An ne aliud expectat, quod se idem dominus Cleophæ cum alio discipulo, cum ad Emmaum tendentes de se loquerentur, inseruit? Et quanquā de resurrectione domini per mulieres, quæ primæ ad monumentum conuenerant, agnouissent, tamē ut per eorum dubitationē daret credentibus futuris sæculis firmitatem, incipiens à Moyse, & oīnibus prophetis, quod oportuisset pati Christum, & ita intrare in gloriam suam, interpretatus ostendit & per passionem humanam naturam, & diuinā in eo esse per gloriam. Multiplicibus hæc sanctarum scripturarum insinuantur exemplis, nec apud religiosam conscientiam tuam, uenerabilis imperator, tāquam ignota dicuntur, fides enim ipsa, quæ à te constāter adseritur, tibi reddit hoc muneris, ut sensibus tuis & affectū sui inserat, & scientiam, per quā diligentius adserat, infundat. Et tamē interest dispēsationis mihi creditæ, ut ego quoque uel apud scientes nota nō taceam, ut succedente sibi per uices temporum catholicorum prædicatione, sensim quod indeficienter adseritur, sine fine credatur. Latius hæc, quæ ad deitatem, humanitatemque domini nostri Iesu christi pertinent, & in eo unitas duas sine confusione naturas, potui secundum ueterum definita disserere, si esset aduersum eos, qui iis dissentiunt, disputandum, sed cum in manibus omnium sint & synodica constituta,

forte† idem tãte potentiæ.

Eadē psona christi deus & homo

al's† informamur
Matth. 16.

Ioan. 20.

Luce. 24.

Papæ est de fide disserere.

ſtituta, & beati papæ Leonis dogmata, perſtrinxiſſe potius pauca, quam euoluere credidi conuenientius uniuerſa. Nunc uero agnoſcere ſatis eſt, & cauere, ita proprietatem, & eſſentiam cogitandam, ut ſciatur quid perſonæ, quid nos oporteat deferre ſubſtantiæ. Quæ qui indecenter ignorant, aut callida impietate diſſimulant, dum omittunt, quid ſit proprium filij in trinitate, tendunt inſidias unitati. Sed ſi quæ prædicta ſunt, ualidis teneātur fixa radicibus, nec à paterna traditione receditur, & cōſtanter quæſtionibus obuiatur. Datum ✝ IX. Kal. April. Valerio V C. Conſ. al. VIII.

Hormiſda presbyteris, diaconibus & archimandritis ſecundæ Syriæ. Cap. IIII.

LEctis literis dilectionis ueſtræ, quibus inimicorum dei patefacta ueſania eſt, & infidelium pertinax furor dolenter expoſitus, qui dum rediuiuo ſpiritu oderunt diem, mēbra illius impie perſequuntur. Quantum ad conſtantiæ ueſtræ agnitionē benedixi deum, fidem militum ſuorum inter aduerſa ſeruantem, ſed rurſum eccleſiarum concuſſionem, & ſeruorum dei ✝ moleſtias, laboresq́; conſyderans propheta. IIII.

Imperfecta eſt hæc epiſtola.

EXPLICIVNT DECRETA HORMISDAE PAPAE

Platyna de Gregorio II.

Gregorius ſecundus patria Romanus, patre Marcello, ſub Sergio pontifice ſacris initiatus ſacellis & bibliothecæ præfuit, tantæ fidei, & integritatis eſt habitus. Sumens deinde diaconatus ordinem, Conſtantinopolim cum Conſtantino pontifice proficiſcitur, ubi cū acriter diſceptaretur quibuſdam de rebus ad fidem pertinentibus, ita acute reſpondit, ut omnibus ingenij ſui, & doctrinæ admirationem inijceret. Tantæ enim eruditionis, & facundiæ erat, ut facile conuinceret male de fide noſtra opinantes. Inito autem pontificatu, & mœnia urbis aliqua ex parte uetuſtate collapſa inſtaurat, trabes & baſilicæ principis apoſtolorum, Laurētijq́; martyris extra muros annoſitate quaſſas reſtituit, reſarctis tectis, ac parietibus, introductisq́; de more aquis compaginatis fiſtulis iam dudum uetuſtate, & hominum incuria uitiatis. Alias quoq; eccleſias reſtituit, muneribusq́; tum aureis, tum argenteis exornauit, quas quidem enumerare longum eſſet. Huius præterea hæc peculiaris laus eſt, quod eius opera Germani ad fidem noſtram cōuerſi ſunt, miſſo eo Bonifacio monacho, qui eos è tenebris educeret propoſita ueritatis luce. Ipſorum autē Germanorum magnam partem Romam uenientem ſuis manibus uir ſanctus baptizauit, impulit item ſua authoritate Linthprandum, primo quidem recuſantem, Arithperti donationē confirmare. Romæ uero à quibuſdam ſeditioſis in pontificem coniuratur, principibus cōiurationis Baſilio, Iordane Carthulario, Ioanne ſubdiacono, cognomēto Lurion, Marino Spatario, qui ducatui Romano, imperatoris nomine, tum præerat. Verum dilata in aliud tempus res eſt, quod Marinum imperator reuocauerat, ſed Ro. populus re ipſa tandem patefacta, arma capit, Ioannem, & Iordanem interficit, reliquosq́; coniuratos diſsipat, Baſiliū monaſterio includit, ubi & uitam finiuit. Vnde pontifex tanta moleſtia liberatus loca pauperum, & baſilicas inuiſere cœpit, eaq́; reſtituere, quæ ob uetuſtatem, & incuriam ruinam minabantur. Pacem præterea inter regem Longobardorū, & duces, Spoletinū, ac Beneuentanum compoſuit. Leo autē imperator phanatico ſpiritu iterum incitatus omnibus mandat, ut ſimulacra uel lignea, uel ænea, uel marmorea ad ſe deferant, & delata ſtatim incendit, nō deferentes uero capit, & obtruncat. Gregorius autem ſæpius (ut ſanctiſsimum uirum decuit) literis imperatorē admonuit, ut omiſsis quorundam improborum erroribus, ueram tandem amplecteretur fidem, & abolere ſanctorum imagines deſineret,

Integritas Gregorij II. Eruditio.

Geſta eius.

Laus eius peculiaris, Germanorum cōuerſio p Bonifacium. Coniuratio in pont.

Cura Greg. circa pauperes & baſilicas. Leo III. Imp. hæreticus. PC. lego poſt cōſulatum.

N. ad oleant fa. Horu imagi-net.

quorum memoria, & exemplari ad uirtutem, & imitationem excitarentur homines. Ipse uero cum suo exemplo omnes ad uirtutem, & sanctitatem incitaret, tandem pontificatus sui anno XVI. Mense IX. Die XI. moritur, sepeliturq; ad basilicā S. Petri. III. Idus Februarij. Eius in morte episcopatus tum uacat dies quinq; & XXX. Centum autem & IX. ac XL. episcopos toto suo pontificatu creasse dicitur.

TITVLI DECRETORVM PAPAE

GREGORII IVNIORIS. NVMERO XVII.

INCIPIVNT CONSTITVTA PA

PAE GREGORII IVNIORIS.

Leone. III. pijssimo. titulotenus. Re uera autē impijssimo, adeo, ut à græcis dictus sit. εἰκονομάχοσ & θεομάχοσ.

IN nomine domini dei saluatoris nostri Iesu Christi, imperante domino nostro, pijssimo Augusto Leone, à deo coronato, magno imperatore, Anno sexto PC. eius anno sexto, sed & Constantino, nouo imp. eius filio, anno secundo. Mense Aprili, Indictione quarta.

Præsidente

Præsidente sanctissimo, ac ter beatissimo Gregorio apostolico papa, in basilica beati Petri apostolorum principis, ante confessionem consedentibus etiam sanctissimis episcopis.

Agnello	Ferentinati	Ioanne	+Beliternensi
Vitale	Aletrino	Opportuno	+Maturanensi
Martiano	Gabijs	Georgio	Portuensi
Tiberio	Sylua candida	Gregorio	Anagnias
Georgio	Nepæ	Ioanne	Signias
Andrea	Albanensi	Agnello	Sutrino
Tribunitio	Falaris	Anastasio	Tiburtino
Ioanne	Blerano	Vuiliarit	Narniensi
Sergio	Prænestino	Petro	Amerino
Synderedo	Archiepiscopo	Spaniæ.	
Sedulio	episcopo	Britaniæ.	
Fergusto	episcopo	Scotiæ	
Maiorino	Polimartij		

forte Velitrensi. forte Minturnensi.

Seu uenerabilibus presbyteris.

Sisinnio	Ioanne	Sisinnio	Ioanne
Ioanne	Eustratio	Georgio	Thalassio
Marino	Constantino	Gregorio	Ioanne
Epiphanio	Marino &	Ioanne.	

Adstantibus diaconibus quoque

Petro	Archidiacono
Gregorio	Mascoseo
Benedicto	Diaconibus, uel cuncto clero.

GRegorius sanctissimus, ac beatissimus papa dixit. Cum simus dominicæ plebis superna miseratione rectores: studiosius nos conuenit dei præsidio pro eorum sæpe cogitare salute, ne de creditis frustratis (quod absit) animabus, insidijs antiqui hostis ante omnium pastorem, nisi succedat præueniendo de offensis correctio, destrictam cogamur soluere rationem. Dumque perpendo, uel ad animum reduco, quanta circunspectione nos oporteat in uigilando contra sui cuiusque sceleris nequitiam obuiare, & siquando insilierit ad perturbandas fidelium mentes adiutorio superno ictui eius resistere, ualde concutior

Vigilandum pastoribus contra insidias antiqui hostis.

concutior, atque nimis tabesco: ne serpertina calliditate (quod absit) leuiores quoque decipiat, deo uere fauente, sollicitudine nimia, animæquiori mente diuino iuuamine freti pro salute omnium studere debemus, ut incõfuso uultu, non de fraude cuiusquam perculsi adsistere æterno iudici mereamur, & uocem audire inquientem, Euge serue bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituã, intra in gaudium domimini tui. Hic nanque est, quod ingemiscens dico, qui populi christiani aliquos per prouinciam Italiam hanc commorantes audio tenere contra catholicam fidem, & patrum statuta, ita ut deo sacratas fœminas ducere præsumant mulieres, & propinquas in cõiugio sociẽt, quod opportunum est spiritali amputari mucrone, atque si uestræ placet sanctitati, radicitus euelli: ne seges boni agricolæ zyzaniorũ mista horrentibus fructibus sordescat.

Matth. 25. Luc. 19. Matth. 13.

Sanctissimi episcopi, seu uenerabiles presbyteri responderunt.

VEre cognoscimus gratia sancti spiritus cor apostolatus uestri succensum, ut tantæ miseriæ squalores à fidelium mentibus detergantur, & quasi uulnus corpori infixum aditu talis miseriæ obserato salutari antidoto curetur, sicut bene præuisum est interdictione anathematis, ne denuo quispiam hoc Romanus, Longobardus, uel cuiuscunque sit gentis, sacrique baptismatis unda lotus, attentet, ut non tanti piaculi mole oppressus †præcipiti incidat, aut uoragine mergatur iniquitatis, uitari debeat, atque radicitus euellatur.

forte † præcipitium.

Post hanc omnium consonam responsionem Gregorius apostolicus papa ante corpus memoratum uenerabilis Christi apostolorum principis, inferendo sententiam dixit.

I Siquis presbyteram duxerit in coniugio, anathema sit, & responderunt omnes tertio, anathema sit.

II Siquis diaconam duxerit in coniugio, anathema sit, & responderunt oẽs tertio, anathema sit.

III Siquis monacham, quam dei ancillam appellant, in coniugio duxerit, anathema sit, & responderunt omnes tertio, anathema sit.

IIII Siquis commatrem spiritalem duxerit in cõiugio, anathema sit, & responderunt omnes tertio, anathema sit.

V Siquis fratris uxorem duxerit in coniugio, anathema sit, & responderunt omnes tertio, anathema sit.

VI Siquis neptem duxerit in coniugio, anathema sit, & responderunt omnes tertio, anathema sit.

VII Siquis nouercam, aut nurum suam duxerit in coniugio, anathema sit, & responderunt omnes tertio, anathema sit.

Siquis consobrinam suam duxerit in coniugio, anathema sit, & responderunt omnes tertio, anathema sit. VIII

Siquis de propria cognatione, uel quam cognatus habuit, duxerit in uxorem, anathema sit, & responderunt omnes tertio, anathema sit. IX

Siquis uiduam furatus fuerit in uxorem, uel consentientibus ei, † anathema sit, & responderunt omnes tertio, anathema sit. X †addendum uidetur. parentibus & cognatis.

Siquis uirginem, nisi desponsauerit, furatus fuerit in uxorem, uel consentientibus ei, anathema sit, & responderunt omnes tertio, anathema sit. XI

Siquis Ariolis, Aruspicibus, uel Incantatoribus obseruauerit, aut Phylacterio usus fuerit, anathema sit, & responderunt oẽs tertio, anathema sit. XII

Siquis in quoquam partem, uel præcepta ante emissa apostolicæ ecclesiæ de oliuetis, & locis diuersis † tentauerit, & non in omnibus obseruauerit, anathema sit, & responderunt omnes tertio, anathema sit. XIII †als temerauerit

Hadriano filio Exhilarati, qui post præstito sacramento in apostolica confessione Epiphaniam diaconam inlicito ausu in uxorem habent, anathema sit, & responderunt omnes tertio, anathema sit. XIIII

Epiphania diacona, quæ post præstito sacramento cum Hadriano Exhilarati filio fuga lapsa est in uxorem, anathema sit, & responderunt omnes tertio, anathema sit. XV

Siquis eis in tam crudeli assensum præbuerit, anathema sit, & responderunt omnes tertio, anathema sit. XVI

Siquis ex clericis laxauerit comam, anathema sit, & responderunt omnes tertio, anathema sit. XVII

ET SVBSCRIPSERVNT.

Gregorius, episcopus sanctæ catholicæ, atque apostolicæ Romanæ ecclesiæ huic constituto, a nobis promulgato, subscripsi.

Agnellus, episcopus sanctæ ecclesiæ Ferentinensis, huic constituto, a nobis promulgato, ss.

Ioannes, humilis episcopus sanctæ ecclesiæ † Beliternensis, huic constituto, a nobis promulgato, ss. †lego Velitrẽsis

Ego Vitalis, episcopus sanctæ ecclesiæ Alatrinæ, huic constituto, a nobis promulgato, ss.

Opportunus, gratia dei episcopus sanctæ ecclesiæ † Maturianẽsis, huic cõstituto, a nobis promulgato, ss. †lego Minturnensis.

Martinianus, episcopus sanctæ ecclesiæ † Gauinatis, huic constituto, a nobis promulgato, ss. †lego Gabinatis

Georgius, episcopus sanctæ ecclesiæ Portuensis, huic constituto, a nobis promulgato, ss.

Tiberius, episcopus sanctæ ecclesiæ Syluæ candidæ, huic constituto, a nobis promulgato, ss.

Ego Grego-

Ego Gregorius, episcopus sanctę ecclesiæ Anagninæ, huic constituto, à nobis promulgato, subscripsi.

Georgius, episcopus sanctæ ecclesiæ Nepesinę, huic cōstituto, à nobis promulgato, subscripsi.

Ioannes, indignus episcopus sanctæ ecclesiæ Signinæ, huic cōstituto, à nobis promulgato, ss.

Andeæas, episcopus sanctæ ecclesię Albanensis, huic cōstituto, à nobis promulgato, ss.

Agnellus, peccator episcopus sanctę ecclesiæ Sutrinæ, huic constituto, à nobis promulgato, ss.

Tribunatius, indignus episcopus sanctæ ecclesiæ Falaritanæ, huic constituto, à nobis promulgato, ss.

Anastasius, episcopus sanctæ ecclesiæ Tyburtinæ, huic constituto, à nobis promulgato, ss.

Ioannes, episcopus sanctę ecclesiæ Bleranæ, huic cōstituto, à nobis promulgato, ss.

Suprà Vuillari. ✠ Vuillari, episcopus sanctæ ecclesiæ Narniensis, huic constituto, à nobis promulgato, ss.

Sergius, gratia dei episcopus sanctæ ecclesiæ Prænestinæ, huic constituto, a nobis promulgato, ss.

Petrus, humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Amerinæ, huic constituto, a nobis promulgato, ss.

Maiorinus, episcopus sanctæ ecclesiæ Polimartij, huic constituto, a nobis promulgato, ss.

Synderedus, episcopus sanctę ecclesiæ ex Hispania, huic constituto, a nobis promulgato, ss.

Sedulius, episcopus de genere Scotorum, huic constituto, a nobis promulgato, ss.

Pergustus, episcopus Pictus, huic constituto, a nobis promulgato, ss.

Item subscriptio presbyterorum.

Sisinnius, humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ, tituli sancti Laurentij, qui appellatur Lucinæ, huic constituto, a nobis promulgato, subscripsi.

Ioannes, presbyter sanctæ Ro. ecclesiæ, tituli sanctæ Cęciliæ, huic constituto, a nobis promulgato, ss.

Sisinnius, presbyter sanctæ Ro. ecclesiæ, tituli sancti Sixti, huic constituto, a nobis promulgato, ss.

Ioannes presbyter, tituli sancti Marcelli, huic constituto a nobis promulgato, ss.

Ioannes, humilis presbyter sanctæ Ro. eccle. Tituli sanctæ Susannæ, huic constituto, à nobis promulgato, subscripsi.

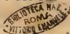
Eustratius

Eustratius humilis presbyter sanctæ Ro.ecclesiæ tituli sanctæ Anastasiæ, huic constituto à nobis promulgato subscripsi.
Georgius immeritus presbyter sanctæ Ro. eccle. tituli sanctorum Ioannis & Pauli huic constituto à nobis promulgato,ss.
Thalassius humilis presbyter sanctę R.ecc.tituli sanctæ dei genitricis,quæ appellatur †trans Tyberim,huic constituto à nobis promulgato,ss. als† Calistitrās Tyb.
Marinus humilis presbyter sanctæ Ro.eccle.tituli sanctæ Sabinæ,huic cōstituto à nobis promulgato,ss.
Constantinus presbyter sanctæ Ro.eccle.tituli sancti Cyriaci, huic constituto à nobis promulgato,ss.
Gregorius humilis presbyter sanctæ Ro.eccle.tituli sancti Clementis, huic constituto à nobis promulgato,ss.
Epiphanius humilis presbyter sanctę R.eccl.tituli sancti Laurentij, †qua Damasi,huic constituto à nobis promulgato,ss. als † quam. lego qui &.
Marinus indignus presbyter sanctæ Ro.eccle.tituli apostolorum, huic cōstituto à nobis promulgato,ss.
Ioannes humilis presbyter sanctæ Ro.eccle.tituli sanctæ Priscæ,huic constituto à nobis promulgato,ss.
PETRVS indignus archidiaconus sanctæ sedis apostolicæ,huic constituto à nobis promulgato,ss.
Gregorius indignus,& humilis diaconus sanctæ sedis apostolicæ,huic cōstituto à nobis promulgato,ss.
Muscus humilis diaconus sanctæ sedis apostolicæ,huic constituto à nobis promulgato,ss.
Benedictus indignus diaconus sanctæ sedis apostolicæ, huic constituto à nobis promulgato,ss.

Die Nōn.April.Imp̄.†Dn̄.n̄.Pijssimo Augusto Leone,à deo coronato magno Imp. anno sexto †post eius anno sexto. Sed & Constantino nono imp̄.eius filio,anno secundo. †Ind.quarta.

als †Domno.
als † PC. lego. post Consulatū.
als † Indictione.

EXPLICIVNT CONSTITVTA PAPAE Gregorij sub anathemate interdicta.

IMPRESSVM MOGVNTIAE IN AEDIBVS IOAN. SCHOEFFER. ANNO DOMINI. M. D. XXV. MENSE APRILLI.